

فهرست
کتاب اولک فصل سادسی

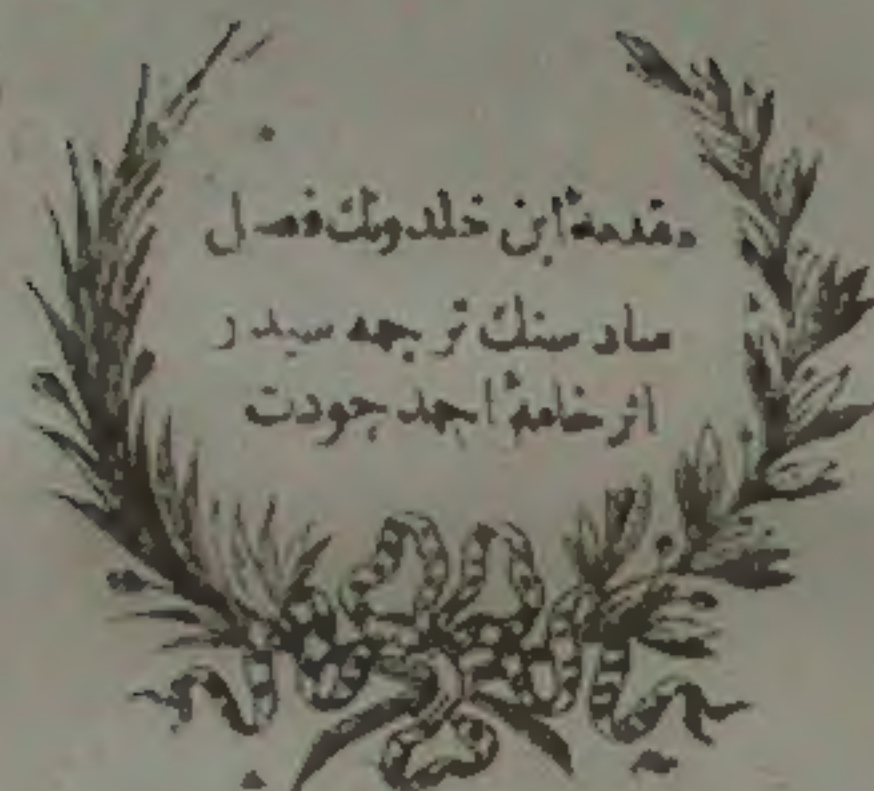
صفحه	
۰۶	فصل فکر انسانی بیانده در
۰۹	فصل عالم حوادث فعلیه تک انجیق فکر ایله تمام اولدییی بیانده در
۱۰	فصل عقل تجربی بیانده در
۱۳	فصل علوم بشریه ایله علوم ملائکه بیانده در
۱۸	فصل علوم انبیا علیهم السلام بیانده در
۱۹	فصل انسانک بالذات جاهل و بالکسب عالم اولدییی بیانده در
۲۰	فصل علم و تعلیم عمران بشریده امر طبیعی اولدییی بیانده در
۲۱	فصل تعلیم علوم صنایع قبیلهندن اولدییی بیانده در
۲۵	فصل علوم و معارف کثری عمران و تمدنی چوق اولان دیارده اولدییی بیانده در
۲۶	فصل بوصفیه بلاد متمدنه ده واقع اولان علومک انواعی بیانده در
۲۸	علوم قرآنیه دن علم قرائت
۲۹	فن رسم
۳۰	علوم قرآنیه دن علم تفسیر
۳۳	علوم حدیث
۴۳	علم فقه
۵۱	علم فرائض
۵۲	اصول فقه
۵۶	فن خلافت
۵۷	فن جدل
۵۹	علم کلام
۷۲	فصل آیات و احادیثک منشا بها شدن کشف حجاب شبهات ایله بوئدن طولانی
۰۰	ظهور ایمان اولان طوائف سنییه و مبتدعه بیانده در
۸۵	علم تصوف
۸۸	تسمیه
۹۳	تزیل
۹۵	فصل صوفیه بی رد و قبول بیانده در
۹۶	علم تعبیر رؤیا
۱۰۱	علوم عقلیه تک احوال و اقسامی

صفحه

۱۱۵	علوم عددیه
۱۱۷	علم حساب
۱۱۸	علم جبر
۱۲۱	فن معاملات
۱۲۱	فن فرائض
۱۲۲	علوم هندسیه
۱۲۶	کریات و مخروطیات
۱۲۷	علم مساحه
۱۲۷	علم مناظر
۱۲۸	علم هبث
۱۳۵	فن الازیاج
۱۳۶	علم منطق
۱۴۰	فصل علم منطقک رد و قبولی بیانده در
۱۴۱	طبیعیات
۱۴۲	علم طب
۱۴۴	تکمیل
۱۴۶	فن فلاح
۱۴۶	الهیات
۱۴۸	علم سحر و طلسمات
۱۵۹	لاحقه اصابت هین بیانده در
۱۶۰	علم اسرار الحروف
۱۶۵	تحقیق و تنکته
۱۶۶	زایرجه سینی
۱۶۷	زایرجه تک اطرافنده کی قصیده
۱۷۳	زایرجه عالمدن اجوبه سائلی استخراج بیانده در
۱۸۶	فصل ارتباطات حرفیه جهندن اسرار خفیه به اطلاع بیانده در
۱۸۹	طریق دیگر
۱۹۱	فصل قوانین حرفیه ایله ضمائر خفیه ده مکنون اولان سرار اوزرینه استدلال
۰۰۰	بیانده در
۱۹۴	فذلکه
۱۹۴	علم کیمیا
۲۰۲	فصل فلسفه تک ابطالی و سالکینک فساد حقیقه در

فصل فن نجومك ابطالی وادله سنك ضمنی و غایتك فسادى پیا ننده در	۲۰۸
فصل كیمیاك نمرسى اولدیغی و وجودی بحال ایدوکی واکاسلوکك مفاسدی	۲۱۴
پیا ننده در	...
فصل تألیفاتده رعایت و اعتبار اولنه جنق مقاصد پیا ننده در	۲۲۲
فصل علومده تألیفاتك کثرتی مانع تحصیل اولدیغی پیا ننده در	۲۲۵
فصل علومده کثرت اختصارات مؤلفه نك تعلیمه محل اولدیغی پیا ننده در	۲۲۶
فصل تعلیم علوم و طریق افاده ده وجه صواب پیا ننده در	۲۲۷
فصل	۲۲۸
فصل علوم عالیه ده توسیع انظار و تفریع مسائل اولتماسی پیا ننده در	۲۳۰
فصل چو چقارک طرق تعلیمی و بلاد اسلامیة نك بو خصوصده اختلاف	۲۳۱
اصولی پیا ننده در	...
فصل متعلیه شدت ایتك موجب مضرت اولدیغی پیا ننده در	۲۳۳
فصل طلب علم طریقله رحلت و سیاحت و کبار علمایله ملاقات مزید کمال	۲۳۴
اولدیغی پیا ننده در	...
فصل صنوف بشر ایچنده هلماك امر سیاستدن ابعدا اولدقاری پیا ننده در	۲۳۴
فصل ملت اسلامیة ده حله هلماك اکثری عجم اولدیغی پیا ننده در	۲۳۷
فصل لسانده عجمه سبقت ایتدیکی حالده صاحبك اهل لسان هر ییدن اخذ	۲۳۹
و تحصیل علومده قاصر اولدیغی پیا ننده در	...
فصل علوم لسان عربی پیا ننده در	۲۴۲
علم نحو	۲۴۳
علم لغت	۲۴۴
فصل	۲۴۷
علم البیان	۲۴۷
علم الادب	۲۵۱
فصل لغتک ملکه صناعیه اولدیغی پیا ننده در	۲۵۲
فصل بوعصرده کی عرب لغتی لغت مضر و حیره مفایر بر لغت مستفله اولدیغی	۲۵۳
پیا ننده در	...
فصل لغت مضر و امصارك لغت مضر و مخالف بر لغت مستفله اولدیغی	۲۵۶
پیا ننده در	...
فصل تعلیم لسان مضری پیا ننده در	۲۵۷
فصل بولسانك ملکه سی صناعیت عربیه دن بشقه و تعلیمده ایدن مستغنی اولدیغی	۲۵۷
پیا ننده در	...

فصل اهل بیان اصطلاحجه ذوقك تفسیری و مبناسك تحقیق واکتربا عجمدن	۲۵۹
مستعرب اولنارده حاصل اولدیغی پیا ننده در	...
فصل علی الاطلاق اهل امصار و مدائن اشبو تعلیم ایله مستغنا اولان ملکه	۲۶۱
لسانیه نك تحصیلنده قاصر اولدقاری و لسان عربی بدن ابعدا اولنارده بولملکه نك	...
حصول اصعب اولدیغی پیا ننده در	...
فصل کلامك نظم و نثر فارسیه انقسامی حقنده در	۲۶۳
فصل هم منظوم و هم منثور فارنده اجاده یعنی بر شخصك ایکبشنده دخی کمال	۲۶۴
وجودت ملکه سی نادرا تصادف ایلدیکی پیا ننده در	...
فصل فن و صناعیت شعر پیا ننده و وجوه تعلیمی حقنده در	۲۶۵
فصل صنعت نظم و نثر الفاظده اولوب معاینده اولدیغی پیا ننده در	۲۶۵
فصل بولملکه نك حصول کثرت حفظ ایله وجودتی جودت محفوظ ایله	۲۶۶
اولدیغی پیا ننده در	...
فصل کلامك مطبوع و مصنوعی و مصنوعك جودت و قصوری پیا ننده در	۲۷۸
فصل اهل مراتبك شعره نزل ایتدقاری پیا ننده در	۲۸۱
فصل بوعصرده کی بدوی و حضریلرک اشعار پیا ننده در	۲۸۳
اندلسک موشحات و ازجالی	۲۹۶
امصار غرب و شرقده احداث اولسان بعضی فنون شعریه	۳۱۰

Suleym	Alian Hasan R	891
K		
Y		
Eski		

قانون اخلاص نمون شایسته و محامد مزاد فیه الموارد بی قیاس اول مبدی مبادی
بود و نبود و مبدع و مبدع علیه غیب و شهود اولان واجب الوجود جل جلاله و عم نواله
حضرت تبارک درگاه احدیته احق و احرا در که حکمت بالغه صمدانه سیه مبانی اجناس
و فصول و مصانی فروع و اصول عالمی یکدیگر در ممتاز و ادراک معقول و منقول و منطبق
بدیع البیان طبعی الحصول الیه نوع بنی آدمی سرفراز ایلدی صلوات زاکیات و تسلیات
مستلزم البرکات خواجه کائنات و نتیجه مقدمات مکنونات اولان رسول مجتبی
محمد المصطفی افندمن حضرت تبارک روح بر فتوح خاتمت مابلرینه تقدیم و اهدایه
البقی و سزادر که هر کلام کامل الانبیا بلاغت انسانی شایان تحذیر نعمت ایتا
جوامع الکلم و فصل الخطاب و سنت سنیه لازم الاتباعی حلال شبهات و کشف
مجل محکمات هن ام الکتاب در تحف رضیه عالیات و طرف تعظیمات متوالیات
عالم علم تلقین و ارشاده رافع رایات هدایت آیات و امر اعلای لوی دین و شریعت
منفق الکلم و متحد الحركات اولان آل و اصحاب معالی نصایب نثار و ایدیه جدی و وادری که
اجماعی امت اجانبه حجت قاطعه و اختلافی رجحان و اسعه اولمله هر بری
سالمکان مسلک شریعت نجم اقتدا و طالبان مناهج معرفت مدار اهتدا اولمشدر
بعد ذل قلم بریشان رقم احد جودت الواح صحایف تبیانده بو وجهله تفسیر مافی الضمیر
مبادرت ایدر که علم تاریخ خواصه اخص مطالب و عوام ناس مطالعه سنه راغب برفق
جلیل المناسقب اولدیقتدن فحول مورخین بو وادیده سمت صواب و تحقیقه سوقی سمند

اهتمام و میدان فضل و ایقانه ابقای نیک نام ایللرینه تقلید بو بولده راجل وفات
مقاصد عز المال تاریخن غافل نیجه کیمسه لک ارینه افتقا و هراشتدکار بنی تحریر
واملا و کتب تواریخی بر طاقم خرافات و زهات الیه تشعین و املا ایلدکرندن روایات
صحیحی فاسدندن و رایجی کاسدندن تمیزده ارباب مطالعه هائم و حار و بو تک فساد
یادی نظردیه بدیهی و باهر اولوب هر قدر نحری احوال روات و بو وجهله تصحیح اسانید
روایات قاعده سی و فایع شناسان روزگار و حقایق سنجان اخبار عندرنده مرعی و معتبر
ایسه ده بو بیلده اصل میزان صحیح نقل اولان بر ماده تک امکان و استحالیه سنی تمیز و تصحیح
دیمک اولوب بودخی نوع بشرک اجتماعی ملا بسه سببه عارض اولان احوالی منبسط
و معرفتدن عبارت اوله جفته عبدالرحمن بن خلدون نام علامه ذوقون کسب اطلاع
و بو احوالی الی اصله ارجاع الیه برفق مستقل اختراع ایلشد که متضمن اولدیغی اصول سنه
حسیله الی فصلی شامل و هر فصلی فصول عدیده بی مشتمل اوله رقی مؤلف مشار الیه
اوج کتبه منقسم اولان عنوان العبر و دیوان المبتدا و الخبر نام تاریخ معتبر تک کتب اولی
اولوب بر منوال مشروح کند و مختصر عائدین برفق جدید جلیل الآثار و علم تاریخ بر محک
صحیح العبار اولسببه بین الناس مقدمه ابن خلدون دیومعرف و هر کس مطالعه سنه
راغب و مشغوف اولدیقتدن نفی عام اولمق ایچون شیخ الاسلام اسبقی مرحوم پیری زاده
محمد صاحب افندی کتب مذکورک فصول خمسسه سنی لسان عذب البیان ترکی به ترجمه
خصوصنده تحریک قلم بلاغت پیوست و فصل سادسه کتب ترجمه مرادات مثل کاغذ درید
و قلم شکست اتکله اشبو کتب اولک ثانی مقداری اولوب علوم و فنونه دار اولسببه ترجمه
خصوصنده کتایک کوچ بری و کثیر الفوائد و وفیر العوائد برفصل معتبری اولان فصل
سادس قیای عبارته ترکیه الیه مزین و منبسط اوله مبوب اگر چه بوفصلک دخی علم فقه
بحسنه قدر میدانده بر قطعه ترجمه سی موجود اوله رقی صاحب افندی فصل سادسه قدر
ترجمه سنی تحریر و تنظیم و بیک یوز قرق اوج تاریخسنده جالس سر بر سلطنت اولان
سلطان محمود اول حضرت تبارک تقدیم ایتد کد نصکره فصل سادسک ترجمه سنه دخی ابتدار
ایدوبده اتمامه موفق اوله مدیقتدن بر جزء مقداری مسوداته مراض محو و اثبات اولمده
و سوزن تصحیح و تبیض الیه اوزرینه شیرازه تهذیب اولمدهن پسمانده بیستخنته تشنت
اولسی محفل اولسببه سالف الذکر بر قطعه ترجمه اشته شو مسوداتدن عبارتندر دینله یلدر
ایسه ده مقیاس سباق و قیاس سباق الیه تقدیر و تخمین اولدیقته کوره بر بشفه سنک قاشی
اولدیغی اکلا شیلوب صاحب افندی تک حالا موجود اولان مسوداتی ایچینده بولنمائی
دخی بونی تأکید و اکثر وایاته کوره قطعه مذکور خلد اشبان سلطان محمود خان ثانی
حضرت تبارک دوری رجالندن مشهور اسماعیل فرخ افندی تک اثر خامه سی اولوب
تک خط دستنیه اولان نسخهلرک ذیلنده محرر بولنه رقی اذن منشر اولسی دخی بو روایتی
تأیید ایدر هر نه حال ایسه ترجمه مذکورک بولنه ناقص قاشی بخاطر تصور معنای
(کم زک الاول للاخر) و اشبو فصل سادسک لزوم ترجمه سی ایسه مرآت تصدیق

معارف شاسان عصرده بین و باهر اولوب برمنوال تحریر علم فقه بمشقه قدر موجود اولای
برقطعه ترجمه کتار و بود نسخ و افاده سی دخی یوقارو بنک کاله زرتار سبک و مزج عبارده
باقیشق المدیقندن بشقه بعض محارری حشو و نقصانن خالی اولدیفته و بویله برباشلوج
فصلک حاوی اولدیقی مخدرات متناسب الادای فصول و فنون ایسه مرض ترجمه ده یلک رنک
و بکنسق برقبای حسن ادا ایله جلوه نمون اولسی انسب اوله جفته بنشاء ابتدای فصلدر
ترجمه سنه بدأ اولوب برمدتنبو و صوارف زمانه دن اختلاس اولننه ییلان زمانلر
یوشغل مهمه صرف ایله بعنایه الحکیم العلام رسیده حد ختام اوله رق (منشئه) زهی
پادشاه عدالت قرین * جهانبان وظل جهان آفرین * زمین آب عدلیله شاداب ذوق *
زمان تاب لطفیله برتاب شوق * کرم پیشه شاه معارف اثر * که عصرنده بولدی
رواجن هنر * بوتقریبه اولدی انجای روم * محطار حال فنون و علوم * نه کورمش
نه کوش ایلش بر زمان * نظیرین جهان تا اوله لی جهان * بود عوایه بی ریب و بی اشتباه *
زمان محاسن نشانی کواه (نثر) ستایشی سموسما خلافت و علو بارگاه فلک اشتباه سلطنت
جهاندارانه رینه شایان اوصاف جلیله نیک یکنده برینی مفید و همت مؤید الشوکه
ملوکانه لری موجد طرز جدید اولان (السلطان ابن السلطان ابن السلطان الفازی
عبدالمجید خان) افندمر حضرتلرینک پیشگاه حقایق اکتناه ظل الیه یاربینه سزاوار عرض
و تقدیم اولمق اوزره سرنامه سی صدر اعظم و وکیل مطلق افخم معدل اداره مهم امور
و مدار اصلاح مصالح جمهور و وزیر آصف نظیر و مشیر فلاتون تدبیر (منشئه) حسان
سخن شیخ و حریری انشا * تقاد کالات و مکارم بخشا * عالی هم و اهل دل و عالی جاه *
صدرالوکلا حضرت عالی پاشا (نثر) بسرا نهالی مابشاه حضرتلریله مورخ مشهور
خواجه سعدالدین افندی احقصادندن اولوب جدا بمجیدینک سرینه وارث و مجدد اذکار
خبریه سنه باعث اولان دقیقه دان اصول فقه و فتوی و خبایاشناس فروع فنون شی
جمع البحرین باطن و ظاهر دره نادره بحر رایی مظاهر (منشئه) معارف پیشه سعد الدین
افندی کرم پیرا * که اولدر وارث نام و مقام جدا عیلاسی * اولوب ابر فضائل خاندان
خواجه سعد الدین * بودراول ابر نیسان کالک دریکشاسی (نثر) حلال مشکلات انام
شیخ الاسلام سامی مقام سعد الدین افندی حضرتلرینک نام نامی اثر لریله تربین قلندی
* کک ترجمه ده و کک للترجم عنوانیله ضم و علاوه اولنان فوائد جه ده حسب البشریه
ضروری الصدور اولان زلل و قصور عاجزی قرین عفو و عنایت باری اولمق
مقدمه دعایه سبله مقصده شروع اولندی و بالله التوفیق و هو نعم الرفیق

انواع علوم ایله طرق تعلیم و بونلره عارض اولان احوال یساننده اوله رق مقدمه
ولواحق عیدیه بی حاوی اولوب مقدمه شول فکر انسانی یساننده درکه انکله نوع
بشر سائر حیواناتدن متمیز و معاشنی تحصیل و بوجصوصه اینای جنسیله تعاونه
و معبودی و رسل کرام علیهم السلام طرف باریدن تبلیغ ایندیکی اموری تصدیق
و انعامه مهتدی و موفق اولمسیله کافه حیوانات انسانه مطیع و مسخر اولوب جناب حق
نوع بشری بوجهته بک جوق مخلوقاتی اوزرینه تفضیل ایتشد

فصل
فکر انسانی یساننده در

معلوم اوله که حق سبحانه و تعالی حضرتلری نوع بشرک کالنه مبدأ و هلت و کائنات
اوزرینه فضل و رحیمانه غایت و نهایت ایلش اولدینی فکر ایله بونوعی سائر
حیواناتدن ممتاز ایتشد در تفصیل حال بومنوال اوزره درکه مطلقا ادراک مدرکک ذاتندن
خارج اولان اشیا به بالذات شعور و اطلاعتدن عبارت اوله رق سائر کائنات و موجودات
میانندن بالکثر حیوانه مخصوص اولوب بوضوئیه حیوانات کسندولرینه جناب حق
احسان یورمش اولدینی سمع و بصر و شمع و ذوق و لمسدن عبارت اولان حواس
ظاهره ایله ذالنندن خارج اولان اشیا بی درک و حس ایدرل و انسانده بوندن بشقه
برخاصه دخی وارد درکه ذاندن خارج اولان اشیا بی و رای حسده اولان فکر ایله ادراک ایدر
شویله که بطون دماغنده مرکوز اولان قوی ایله صور محسوساتی انتزاع و ذهنی صور
مذکوره ده احاله و اعمال ایدرک انلردن دیگر صوتلر تجرید و اختراع ایدر اشته فکر
دیدی بکمز و رای حسده اوله رق اول صور تکرده تصرف و ذهن انلرده انتزاع و ترکیب ایله

جولان ایتکدن عبارتدر و جعل لکم السمع و الابصار و الاقدار آیت کریمه سینده
اقدارک معنای دخی بودر که اقدار فؤادک جمعی اولوب فؤاد بوراده فکر دیمکدر
لمترجم فکر انسانی جناب حقک نوع بشره مخصوص بر لطف و احسان ایدر که صنع
دیع صدقانی مطلقا حس و حرکت اراده ایله جنس حیوانی اجناس سائر دن ممتاز و نوع
انسانی دخی فکر ایله حیوانات سائره ایچنده سرافرازا ایتشد ز بر امر حیوانک خصائصندن
اولان مطلقا حس و ادراکده حیوانات سائر انسانه مشارک اولوب انلر دخی قوه سامعه ایله
اصواتی و قوه باصره ایله مبصراتی و قوه شامه ایله و ایی و قوه ذائقه ایله طعموی و قوه
لامسه ایله حرارت و پروت و ملائمت و غلظت کی اوصافی حس ایدرلر اشبو حواس
خسسه ظاهره ایله بوعالم شهوده موجود اولان امور محسوسه حس اولنور و بونلردن بشقه
دماغده بش قوت دها وارد درکه حس مشترک و خیال و قوه منصرفه و قوه واهمه و قوه
حافظه دینلور ذکر اولان حواس خسسه ظاهره ایله خارجدن النان محسوساتی حس مشترک
اخذ و ادراک ایدوب خیال حفظ ایلر و بوجصوصه سائر منصور اولان امور معنویه جزئییه بی
واهمه ادراک ایدوب حافظه حفظ ایدر مثلاً قویون قوردی کوردکده قوردک صورتی
قویونک در پیچه چشمدن آینه حس مشترک عکس ایدوب خیالنده اتی حفظ ایدر
شویله که بر کره دخی کورسه اولکی کوردیکی صورت اولدینی تخیل ایلر واهمه می دخی
اول صورتده بر عداوت مخصوصه حس ایدوب بومعنا بی حافظه سینده صافلر و بعضا
اولور که انسان مقدما کورمش اولدینی بر شئی فکر اکر کوردکده مقدمکی صورتی هر تقدیر
خیالنده محفوظ ایسه ده بونجه صور محفوظه ایچنده اتی بولوبده تطبیق ایدر من فقط
دوشونه رک بنه تخطرایده یلور اشته بوکا سهو دینلور و اگر بتون بتون ذهندن چیقوب
کیش ایسه اولوقت نسیان دینلور اما قوه منصرفه قوای مذکوره دینلور بر آلت
منوسطه اولوب انکله کرک خیالده اولان صور محسوسه ده و کرک حافظه ده اولان
معنویات جزئییه ده تصرف اولنور مثلاً قوه واهمه انکله بر طر فی اکسک یا یاشی کک
بر انسان و یا خود انسان کی ایکی ایاقلی و ارسلان کی سبوری طرناقلی غایت قورقونج
بر صورت تصور ایدر بونلره اوهام و خیالات دینلور و بوجهته قوه منصرفیه دخی
متخیله نامی و بریلور اشته اضغاث احلام دنیلان بر طاقم قار یشق ر و بار دخی و ندن
نشئت ایدر که قوه واهمه قوه متخیله واسطه سیله خیالده اولان صور محسوسه بی برریله
ترکیب و یا خود برندن تفریق ایتعی و بر طاقم معانی جزئییه بی تصور ایلسی حسبیه
عالم منامده بر طاقم قار یشق شیلر کوریلور کرک سالف الذکر حواس خسسه ظاهره
و کرک اشبو قوای خمس باطنه انسانده اولدینی کی حیوانده دخی وارد انجق جناب
حق انسانه بونلردن بشقه برده عقل احسان ایتشد درکه انکله انسان خیال و حافظه ده
مضبوط اولان معلومات جزئییه ده قوه منصرفه سنی اعمال ایدرک نیجه معلومات کلیه
تحصیل ایدر شویله که قوای حسبیه ایله تحصیل و تدارک ایتش اولدینی امور جزئییه دن
برطاقم امور کلیه و معلومات عمو میه انتزاع ایدرک انلری کندیسه قانون و قاعده اتخاذ

ایندوب سلب و اثبات الیه ترتیب مقدمات ایدرک یک جزئی بجهت اولان و سترس اولور مثلا افراد انسانیه دن کوردیکی صور جزئییه یک تشخصاتی تجرید ایدرک ذهنده مطلقا نسان تصور و کذلک فرس و سایر حیوانات انواعده دخی بوجهله تصرف ایدوب انسان کلی و فرس کلی و اسد کلی کبی برطاق معلومات کلیه تحصیل و تدارک ایدر و تکرار و تکرار دخی تصرف ایدرک جمله سندن اعم اولان حیوان مفهومی تصور ایدوب جمله سنی انک تحتند درج ایلر و کذلک اشجار و اشیاء دره دخی بویه تصرف ایدرک طاقم معلومات کلیه تحصیل ایدوب اشجار و سایر نباتاتی جسم نامی و اشیاء و معدنیاتی جسم غیر نامی تحتند درج ایدر و صکره بوکلیاتک جمله سنی دخی مطلقا جسم تحتند و درج قیاس و بوکلیاتک هر برینه برطاق احوال کلیه اثبات ایدوب مثلا حیواناته علی العموم حرکت ارادیه اولدیفنی یلوب بوعلم عمومی الیه کرک افراد انسانیه دن و کرک سایر حیوانات دن برینی کورسه انده حرکت ارادیه اولدیفنه استدلال ایدر اشته بونصرفات ذهنیه به فکر دینلور و بوجهله قوه متصرفیه دخی مفکره دینور اما سایر حیواناته فکر اولدیفندن کلیاتی ادراک ایده میوب مدرکات حیوانیه برطاق جزئیات متفرقه به منحصر در حتی انسانک و اهمه سی دخی کلیاتی ادراک ایده مدیکندن بعضاعقله معارض اولور مثلا میت جاد اولوب جاد اتدن ایدر هیچ بر وجهله ضرر نک احتمال اولدیفندن مطلقا میتدن خوف اولور دیو عقل قطعا حکم ایدر کن قوه و اهمه بو حکم کلی بی درک ایده مدیکندن بو خصوصه عقله معارضه ایدرک میت صورت مخصوصه سندن اور کر و قوای سارّه به دخی غلبه ایدر بناء علیه قوه و اهمه به سلطان القوی دینلور ثم کلام المترجم فکرک اوج مرتبه سی وار در اولیکسی خارجه ترتیب طبیعی باخود ترتیب وضعی الیه مرتب اولان اموری تعقلدر که انسان کندی قدریله خارجا حصوله کتوره چک اولدیفنی اموری اول امرده ذهنا تصور و ملا حظّه ایدر بومرتبه تک اکثری تصورات قیلندن اولوب جلب منفعت و دفع مضرت مدارا اولان عقل تمیزی بودر فکرک ایکینی مرتبه سی شول فکر در که انسانک ابتدای جنسیله واقع معاملات و امر اداره و سیاسترینه متعلق اولان اداب و اصولی افاده ایدر بومرتبه تک اکثری تصدیقات قیلندن اولهرقی آزر آزر تجرید الیه حصوله کلوب فائده تامه و مصطفی عامه حصوله وسیله اولور اشته عقل تجریدی دیکلری بودر فکرک اوجنی مرتبه سی و رای حسده کندویه عمل تعلق ایتمین بر مطلوب حقنه علم باخود ظن افاده ایدن فکر در بومرتبه به عقل نظری تسمیه اولنور که کرک تصورات و کرک تصدیقات ذهنده شروط مخصوصه سی اوزره انتظام خاص الیه منتظم اولد قیلنده هرری کندی جنسندن اولهرقی برهم دیکر افاده ایدر صکره اول تصور باخود تصدیق دیکریله ترکیب و ترتیب اولند قده دیکر علم افاده ایلر بومرتبه تک فایده حقایق اشیائی اجناس و فضولی و علل و اسبابی الیه نفس الامرده اولدیفنی کبی تصور دن عبارت اولغسله بومرتبه به قوه فکریه کمال بولوب عقل محض و نفس مدرکه اولور که حقیقت انسانیه تک معنایی دخی بودر

المترجم مؤلف مرخوم بوراده فکرک اقسام ثلثه سنی اجمالا تعریف و بیان ایدوب اولکی قسملری بوجه آتی بشقه بشقه بر فصلده تفصیل برله قسم ثالث تفصیلاتی کتب سارمه احواله ایده چکدر

فصل

عالم حوادث فعلیه تک انجق فکر الیه تمام اولدیفنی یاننده در

معلوم اوله که عالم کائنات مجرد قدرت الهیه تک تعلیقه حاصل اولان خدای صرار به و بونلرک آثار و معدن و نبات و حیوانات عبارت اولان موالید ثلثه کبی نیجه ذوات محصنه و اعیان صرفیه شامل اولدیفنی کبی حیواناتدن قصد و اراده و جناب حقک انلرده خلق ایلدیفنی قدرت و استطاعه الیه صادر اولان افعالی دخی مشتمل اولوب بواقعا انک بعضی مرتب و منتظم اولور که افعال بشریه در و بعضی مرتب و منتظم دکدر که سایر حیواناتک افعالدر چونکه انسان بوکارخانه عالمده کی ترتیب و نظامه واقف و مطلع اولدیفندن برشی یا جق اولدیفنی حالده حوادث یاننده ترتیب اولغسله اولانک اسباب و مبادیسی در خاطر ایتک لازم کلور و اسباب و مبادی دخی یکدیگره توقف ایدرک سبب مقدمی تأخیر و سبب مؤخری تقدیم ممکن اولدیفندن انلرده دخی بویه صره سیله کیدمک اقتضا ایدر و سلسله اسباب و مبادی هر قاحیه بالغ اولور ایسه سبب اخیردن ایشته مباشرت ایدرک تا ابتدا تصور اولسان سببه قدر کلوب انکله اول ایش بتر مثلا ایشته اوزر لمق ایچون بر سقف یا بلق تصور اولنسه اول دیوارلر و تابساتل تفکر اولوب ترتیب فکریده دیوار سبب مقدم و عل سبب مؤخر اولور اما عجلده ابتدا عمل ایلوب بعده دیوارلر بایلور اشته بین العلماء فاعل ابتدایی فکرک انتهاییدر و فکرک انتهای فاعلک ایتداسیدر دیو مشهور اولان کلامک معنایی بودر بو وجهله انسان اسباب و مسببات یاننده اولان ترتیب و نظامه واقف اولدیفندن افعالی حلیه انتظام الیه قحلی اولور و بوترتیب و نظامه واقف اولق اشیاء یاننده اولان روابط و علاقیه بی ادراک که آلت اولان فکره متوقف اولوب سایر حیواناته ایشه فکر اولما مقله انلرک ادراکی ربطسز و ربطسز برطاق جزئیات متفرقه بی ادراک که آلت اولان حواسه منحصر اولدیفندن ترتیب و نظامی ادراک ایده مبدرک انلرک اعمال و افعالی زیور ارتباط و انتظامدن خالیدر بوکارخانه کائناتده ایسه سزای اعتبار و الثفات اولان انجق افعال منتظمه اولغسله افعال غیر منتظمه بالطبع افعال منتظمه تابع و بوجهله افعال حیوانیه افعال انسانیه تحتند واقع اولهرقی جمیع حیوانات نوع بشره فرمانبر و معزوره ربع مسکون انسانک حکمنه محض اولنشددر انی جاعل فی الارض خلیفه فص جلیله اولان استخلافک معنایی دخی بودر اشته انسانی حیوانات سارّه دن تمیز ایدن خاصه بشریه بو فکر در و انسانک درجه انسانی فکر الیه اسباب و مسببات مرتبه به اولان و قوفی قدر اولغسله مراتب ناس متفاوت اولور زیرا بعضی برشتک انجق ابکی با اوج مرتبه اسباب و مبادیسی تفکر ایده بیلور

و بعضی بش التي و بعضی دها زیاده به مقتدر اولور نتم شطرنج بازرك بعضی
 ترتیب و نظامی وضعی اولان حرکات بعدن ایکی اوج مرتبه سنی و بعضی دها زیاده سنی
 تحیل ایدر عالمک حالی دخی بعینه شطرنج اویونی کی اولوب فصل بواو یونی زیاده
 صیانت زیاده بیلش اولور ایسه اسباب و مسبات مرتبه بی زیاده تفکر ایدر دخی مرتبه
 انساننده کامل و فائق اولور و اگر چه لعب شطرنج ملاعب موضوعه و ملاهی
 مصنوعه دن اولسبیه لک ترتیب و نظامی وضعی واکا و قوف دخی مشق و ملکه ایله
 حاصل اولان هم صنایع اولوب بوعالم اسبابده اولان ترتیب و نظام ایسه امر طبیعی
 واکا و قوف دخی نظری اولدیفندن مثال مثل لهه مطابق دکل ایسه ده حقیقت حال
 فهم و ادعاه مقیاس و مدار اولدیفندن طبیعی بی وضعی ایله نظیر قبیلدن اولق اوزره
 ایراد اولمش بر مثالدر والله خلق الانسان و فضله علی کثیر من خلق تفضیلا
 للترجمه صنع صمدانی بو منظومه اسکوانی برطرز عجیب و انتظام غریب اوزره
 ایجاد و انشاد ایتشد که انسان ظاهری و معنوی اشیا یننده واقع روابط
 و انتظام ککنه بر وجهه مطلع اوله ماز و بواو مالک ذوائب روابط و مناسباتی
 تقید و ششانه شعور و نظره ارا یوب طراسه یننه اوجنی اورنه سنی بوله ماز فقط
 هر کس فکر یله درجه قابلیت مقداری بو نظم طبیعی به و قوفدن حصه دار اولدیفندن
 کندی اعمال و افعالده دخی اولوجهله ترتیب و نظام رعایت ایدر و حوائج اصلیه سنی
 تحصیلده بالطبع بو ترتیب رعایت ایلدیکی مثال و فضائل ذاتیه سنی تکمیلده دخی اولوجهله
 حرکت ایدوب حتی سنی درجه انحطاطه کله رک اعضا و اعصابه کلال و قصور
 کلسه یله یننه فکر یننه فتور کتور محبوب نامسلوب الشعور اولنجیده ک ساز و سوزده
 و هر یوزده بوداعیه انتظام اوزره کیدر سبحان العلیم القدر

فصل

عقل تجربی یسانده در

کتب حکماء البیه مسموع و منظورک اولشدر که اثبات نبوت و سلطنت بخارند
 انسان مدنی الطبع در بر مدنی مدینه به منسوب دیک اولوب انجق مدینه ایله
 بنظرده معروف اولان شهر و قصبه مر ادا بتیوب بلکه مطلقا جمعیت بشریه اراده ایدر
 یعنی نوع انسان سائر حیوانات کی علی الانفراد یاشایه میوب بالطبع جمعیت ایتکه محتاج
 اولور زیر طائفه بشردن هیچ بریسی خود بخود حوائج ضروریه سنی استحصال
 ایده میوب من المهدالی الحد جمله حاجات و خصوصیاتده بر برینه محتاج اولور
 بویه جمعیت اوزره یکدیگر یننه معاونت ایسه اولاحسن موافقت و ملائمت اوزره
 مرافقت و بعده ثمرات و منافعه بر بر یله مشارکت ایتکه منوط اولوب چوق کره
 دخی بر مطلوبده بر طاقم ناسک اغراضی متحد و مزاحم اوله کلدیکندن هر طرف اول
 دستایه امی کندی الله یکورمک استیوب الفت تفرقه و صداقت عداوته مبدل اوله درق
 ینلرنده مسازعه و مشاجره ظهور یننه بادی و ام و قبائل یننده محاربه و مصالحه و قوعنه

مؤدی اولور طائفه انسانه مخصوص اولان معاملات ایسه بهائیم یننده حسب ما اتفق
 جاری اولان حالات کی مهممل و بی نظاسم اولوب بلکه نوع انسانک قوه مفکره سنی
 اقتضایه اعمال و اعمالی منتظم اولدیفندن محتاج اولدقاری امر تعاونی محافظه
 خصوصنده دخی قانون حکمت اوزره تنظیم اولان اصول سیاستیه تدبیر امور و ترتیب
 مصالح جمهور ایتلری لازم کلدیکن بهائیم کی اولدم اولاسی به کتبوت بلکه تجارب
 صحیح و عادات معروفه ایله هر خصوصیت حسن و قبحی فرق و تمیز ایدرک هواقب
 امور و واقف و جزئیات امورنده صورتله حرکت ایتک مناسب اوله جفنی عارف اولوب
 تحصیل ایتدیکی آداب و قواعدی کندیست دستور العمل اتخاذ ایدر و قیام و مفاسد دن
 حراز و اجتناب و مصالح و محاسنی تحریر و اکتساب ایدرک انانی جنسیله معاشرت بولده
 اشو اصول حکمایه اوزره کیدر و انتظام افعال و صلاح احوال ایله حیوانات سازمندن
 تمیز اوله درق خاصه انسانیه اولان فکرک ثمره و نتیجه سنی کورمش اولور و بویک
 اصوله مدار و منشأ اولان معانی و بادی حسن انساندن بکده بعد اولدیفندن تدبیر
 منزل و مسابست حد یننه امر یننه رشد و بصیرت و کسب ملکه و مهم ساریت انظار دقیقه
 و مطابعتان عقیقه به محتاج اولور زیرا معلومات مذکورده محسوساتیه منطبق اولان بر طاقم
 معانی جرحیه اولوب صحت و عدم صحتی از وقت طرفنده واقع تطبیق ایله معلوم اوله جفندن
 تجزیه ایله تحصیل اولور و بویک شویله که انسانی جنسیله اولان معاملاتیه
 ظهور کلال و قیامی تجزیه ایدرک فعل و ترکی واجب یا خود لایق اولان شلاری بیک لایقون
 هر کس کندی عاقل تحصیل معلومات ایدر فقط معاملات بشریه در جبران ایدر
 احوالی آرزو آرزو و برادر تجزیه و تکرر مشاهده به محتاج اولدیفندن حتی وقت
 توقف ایدر بعضی دخی معاملات و مدافع ساند یننه و نصیحت قبول ایدرک و اطوار
 و مشاوره آبا و اجدادی و اسلاف ایجاد اثر یننه کیدرک بالذات تجزیه به اقدام ایله کندی
 اکتساب ایتک سزین از وقت طرفنده امر معاشرک لوازم و اداری تحصیل و اکتسابیه
 مؤدی اولور اما بعضی بلیرو اوله بقی بر مقتضای صادقی و سوزنی طوطه جق برنامج
 مطابق بولمیدیفندن و یا خود خود میلک بلامیله بولمده تقلید و تبعیت نزل ایتدیکندن
 تجزیه و ادیسند اسب اقتضای اتعاب ایله زعمجه امر معاشرک آداب و اصول
 صحیح معنی بالذات تجزیه ایله اکتساب سودا سنده دوشه رک بر جیمین بوله سلوک ایدوب
 عادات اسلافه مغایر آداب نامالوفه ایله موصوف اولور و بواوضاع خود پسندانه سنی
 انظار انا مده مدخول و مذموم اولور انسان ایسه بوجه مشر و ح الطبع انانی جنسیله
 اختلاط و معاشره محتاج اولدیفندن نهایت خلیفه تبعیت و تقلیده مجبور اولور و بویک
 جکدیکی زنجیر یانته قالور (من لم یؤدبه الا بران ادیه الزمان) قول مشهور ینسک
 مقتضای دخی بودر که ابو ینسک تأدیبت ایتدیکی زمان تأدیبت ایدر یعنی آداب تعاملی
 ابو ینسکدن یا خود ابو ینسک مقامده اولان شیوخ و اسلاف سندن اخذ و تعلم ایتان کیمسه بی
 زمان تأدیبت ایدر یعنی وقت و حال اقتضایه ظهور ایدن حوادث و وقایع انانی آداب

انسانیتی قعله مجبور ایلر دیمک اولور اشته عقل تجربی بودر که مبدأ افعال اولان عقل تمیزیدن صکره حصوله کلور

الترجم فکرک اشبو مرتبه ثانیه سی بروج مشروح جعیت بشریه به متعلق اولان آداب و اصولی ادراکدن عبارت اولغله بویاده بیوکلره تقلید و تبعیت و عادات عمومیه به توفیق حرکت لازمه دن اینک بعض خود رأی لر عادات و عیالده خلقه انبیا ع ایتموب زعمایچه خلقی کندولر ینه اویدرمق استرل زمان ایسه هیچ بر وقته انسانه اویموب بهر حال انسان زمانه اتباع ایتمکه مجبور اوله کلدیکی جهنسله دست زمانه دن برخیلی سله ییوب و انسانی رفاه ایله یکندرن کیفیت همان خلق ایله خوش یکنمکندن عبارت اولدیغنی اکلا یوب نهایت خلقه تقلید و تبعیت مجبور اوله رق حال سابقک ندامتی چکرل اما هر کارنده عقل سوزینه حواله سمع اعتبار ایدن و آداب و اطوارنده بیوکلرک اترینه کیدن کیسه طریق معیشت و معاشرتده فیض آلور و نظیر انامده مقبول اوله رق بویولده حال و حیثیتی ترقی بولور و چونکه حکمت عملیه برهنوال مشروح تجارب صحیحه ایله کسب اولتور مواددن اولغین هر کسک تجربه سنه کوره بویاده بردرلو معلومات مخصوصه سی اوله یله جکندن هر حالده پند و نصیحتی و عقلا ایله اولنان مشورتی غنیت بملک لازم کلور بوسبیدن حکما انسانی درت قسمه تقسیم ایدرل قسم اول عاقل مشاور و قسم ثانی عاقل غیر مشاور و قسم ثالث غافل مشاور و قسم رابع غافل غیر مشاور اولوب قسم اول انسان کامل و قسم ثانی ایله قسم ثالث انسان ناقص و قسم رابع هیچ مقوله سی عد اولتور دیرل و مشاورهم فی الامر و نص جلیبندده دخی بونکنده به اشارت واردر سبحان العلیم الخیر الحاصل ارباب عقل و تجربه ایله استشاره ایتک و انلرک خطرات و نصایحی سمع قبول ایله استماع ایتک خلق حید و شعار عقل سدید در فقط وقتی خوش بکوره بم و هر کسی کندمدن خوشنود ایدیم دیو نیک و بد و خیر و شر هر نه دینلور ایسه اکا موافقت قیدنده بولمقی دخی الک مضر اولان خصائل ذمه دن اولغله انسان کامله صلابت و ثبات افراطی اولان عناددن اجتناب نصل لازم ایسه مماشات و تمایلی درجه تفریطه کنورمکندن اتقاد دخی اول مرتبه مهم و مقتضیدر **تم کلام المترجم**

بویایی مرتبه دن صکره عقل نظری مرتبه سی واردر که بومرتبه نک تفسیر و تعریفنه اهل علوم متکفل اولدیغندن بوراده تفسیر و بیاننه حاجت کورلر **والله جعل لکم السمیع و الابصار و الاقدار قلیلا ما تشکرون**

الترجم فکرک بومرتبه سی معلومات تصویری ایله معلومات تصدیقه شروط مخصوصه سی اوزرینه ترتیب اولنده رق معلومات تصویری دن مجهول تصویری و معلومات تصدیقه دن مجهول تصدیقی اکنسایندن عبارت اوله رق تفصیلاتی کتب منطقه ده مبسوطلر و غایبی حقایق اشباه معرفت تحصیل ایله مراتب انسانیتی تکمیل ایتمکدر چونکه برهنوال سابق انسان محسوسانندن علوم کلیه اخذ و تدارک ایتدیککی کبی هرشبک اصل

و حقیقتی تفتیش ایده کلدیکندن اجسام مرکبه مک اجزاء اصلیه سی اولان عناصردن واحوال سازه سندن بحث ایله اینجه دن اینجه دوشونه رک و درلودرلو تجربه لر ایدرک برطاقم علوم کلیه تحصیل ایدر و بونکله دخی قناعت ایتیه رک سماواته و مبدا و معاد ایله مبدع کاشانه علم و معرفت تحصیل ایتک سوداسنه دوشر اشته فتون حکمت نظریه بورادن نشئت ایدر و فکرک بومرتبه سی غایت دقیق و عمیق بر فکر اولغله بومرتبه ده هر کس استعداد و قابلیت قدر آت اویناده ییلور و انسانک اصل شرف و شانی و عقل و زکات و بجه بر برینه نسبتله اولان فضل و ربخانی بونکله میدانه کلور

فصل

علوم بشریه ایله علوم ملائکه بیاننده در

ذهنری شوائب شبهات و اوها مدن تجربیه ایله نفسیه مراجعت ایتدیکمزد و وجدان صحیح ایله اوج عالمک وجود یننه جزم و یقین حاصل ایدرز اولکبسی عالم حس و شهودد رکه اتی حیوانه مشارک اولدیغین حواس ایله اعتبار و تعیین ایلرز صکره نوع بشره مخصوص اولان فکری اعتبار ایتدیکمزد و محسوساتک فوقنده اوله رق صحیفه قلبیزده منقوش اولان صور علیه سیله نفس انسانیه مک وجود یننه علم ضروری حاصل ایدرز یعنی فکر ایله ایدی حواسک یتیشه مبهجکی نیجه معلومات کلیه کسب اولتوب بومور کلیه عالم حسک فوقنده بر کیفیت اوله رق حواس ایله قائم اولیه جفتندن انساننده بو کلیات محل اولقی اوزره حیوانات سازه ده بولمیان بر جوهر روحانی موجود اولدیغنی ثابت اولور اشته بوجوهر روحانی روح انسانیدر که اصطلاح حکما ده نفس ناطقه و نفس انسانیه دینلور و بوعالم فکر انسانیه مخصوص برطاقم اوله رق انکله انسان حیوانات سازه دن ممتاز اولدیغنی منبیل اولور بناء علی ذلک بونی عالم حسک فوقنده برطاقم دیگر کوررز بعده حرکات فعلیه طرفه توجه و اراده لر مکی قلبلر مینه الف اولنان آثار ینی کندیمزد و مشاهده ایله فوقزده برطاقم ثالث وجود یننه استدلال ایلرز که بوسورتده بر فاعل اولوب آثار مذکوره بی بزم عالمک فوقنده اولان برطاقم الف ایلدیککی ییلورز یعنی انساننده موجود اولان توجیهات قلبیه و آثار باطنیه نک بر فاعلی اولقی لازم کلوب بوجهته بزم عالمک فوقنده برطاقم اعلاتک وجودی ثابت اولور اشته بوعالم ثالث عالم ارواح و ملائکه اولوب انده برطاقم ذوات مدرکه واردر که بینزده مغایرت و مبیانت و ارایکن بزرده اناری موجوددر و بوعالم اعلای روحانیتک و انده کی ذوات عالییه نک وجود یننه رؤیای صادقه ایله دخی استدلال اولتور که بیدار ایکن غافل و بی خبر اولدیغین امور عالم منامده بزره الف اولتوب واقعه مطابق اولیق عالم اعلادن فائض اولان صور علیه اولدیغنی ییلورز یعنی رؤیاده مشاهده اولنان صور علیه صادق و واقع مطابق کلیجک نفس ناطقه بدنده تصرفدن انسلال و فراغت ایله اختلاس وقت ایدرک کند ی عالم رجعت و ملائکه کرامه مواصبت ایدوب او عالم دن اخذ و تلقی ایتش

اولد بقی علم عیانی ایدوکی ثابت اولور و بونکله دخی عالم روحانیتک وائده اولان ذوات
مدرکه مک وجودی لازم کلور اما اضغاث احلام قوه مقبضه تک صور خیالیده
تصرفدن حاصل اولان اصلی فصلی یوق برطاق خیالات و اوهام اولوب عالم اعلادن
النش علوم دکدر بوعالم روحانیتک وجودینه رؤیای صادق دنده و واضح بر دلیل
بولنه مدیقندن انکله بوعالمی اجالایلوب تفصیلی ادراک ایده میر اما بوعالمده کی ذواتی
عقول تسمیه سبله تفصیل و ترتید حکمای آکیمه تک زعماری علم بقنی افاده ایده من زیر
برهان نظریاتک شرطی مختلفه کیم فن منطوقه کیدی کلامیته مقرر در که برهانک
شروطندیری اجزاسی اولان قضیه ل بقینبات اوله دن و موضوع و محمول لری تک
حدود ذاتیه سی معلوم اولان مواد دن اولقدر بودوات روحانیه تک ایسه ذاتیاتی
مجهول اولد بقیندن انکرده برهان نظری اقامه سنده بر طریق و مخیر صادق
تصدیق ایله جلوه کر مجلای تحقیق اولان ادراک شرعیه دن بشقه الیز ده بونلرک تفصیل
الحواله علم یقین افاده ایده جک دلیل یوقدر و بوعالم ثلثه دن بزم ادها غزده الکرزاده
ثابت و راسخ اولان عالم بشر در که قوای جسمانییه و روحانییه مزده وجدان ایله مشهود
و معلوم اولوب چونکه نوع بشر بر مثال سابق جسم کثیف ظلماتی ایله بر جوهر لطیف
توزانیدن مرکب اولد بقیندن عالم حسیه حیوانات ایله مشترک اولد بقی کبی عالم عقل
و از واحد دخی ذاتی روحی مجازس اولان ملائکه کرام ایله مشترکدر و اول ذوات
عالمیه جسمانیندن و ماده دن مجرد اوله برق عقل صرفدر که عقل و عاقل و معقول ذاتا
تحد اولوب کویا ذات و حقیقه تری عین عقل و ادراک اولقله حقایق اشباه حیلری طایفا
خلل قبول ایش وجهه بالظن واقع مطایفه اما طایفه بشرک علمی ذاتلرته بالندرج
صور معلوما تک حظولدن عبارت اولسبله جسمانی کسیدر که اول صور معلومه
مرآت و محل اولان نفس ناطقه ابتدای فطرته صور علییه فی قابل و بالفعل خالی
بر جوهر هیولانی اولوب نامستکمل و موت ایله ذات و صور قی متعین اولنجبه تک بالندرج
کند و سنده حاصل اولان صور معلوما ایله خفای و بوضوح جامه وجودی لابس
و تکلیفی اولقله مطلوبی اولان احکام و قضایا و ثباتی ایله اثبات یکنده مزدد اولوب
طرفین مابینهمی رابطه ایله فی واثباتدن بر بی طلب ایدر حاصل و معلوم اولد بقی دخی
صدق و کذب محتمل اولد بقیندن واقع مطایفه بیانه محتاج اولور و کثیر اما برهان ضناعی
یعنی دلیل منطقی ایله ایضاح و اثبات اولنور لکن و رای بحیابدن روغما اولد بقیندن
(وایس اخیر کالمان) و قبحه علوم ملائکه ده اولان معاینه کی دکدر و بعضا بوجواب
منشکف اولقله علم عیانی به منقلب اولور بوقر بر ملائکه بین ایشیکه نوع بشر عینه
مزدد اولسبله بالظن جاهل اولوب ترتیب مقدما ت منطبقه ایدرک مطلوبی تحصیل ایده
کلکله بالکسب عالمدر اما اشارت ایتدیگمز کشف عجاب ایله علم عیانی حصولی اوج
شبهه موقوف اولوب بری از کاره خدا و مشله حاصل اولان تصفیه و ریاضتدر که اصلی
نشا و شکر دن ناهی اولان نمازدر ایکنجیسی لذلک جسمانییه به انما کندن نتره

و احراز در که باشلیقه می صومدر اوچنجیسی قلبا و قلبا جانب حقه تو جهدر
والله علم الانسان مالم بعلم
تلمزجم روح یحیی من القدیم حکما یکنده مختلف فیه بر مسئله اولوب اگر چه
اشجار و نباتات نشو و نما ایله اشجار و جادات دن حیوانات دخی حس و حرکتله اشجار
و نباتات دن ممتاز اولد بقی کبی انسان دخی حیوانات جنسندن اولد بقی حالده عقل و فکر ایله
سائر ندن ممتاز اولد بقیندن اتفاق ایتدیلا ایسه ده نباتاتده اولان قوای نباتیه دن فضله
اوله رقی حیوانده برده روح حیوانی اولد بقی کبی انسانده دخی بور روح حیواندن فضله
اوله رقی حیوانده بولنجان بر جوهر روحانی اولوب اولد بقیندن اختلاف ایتدیلا و قدما ی
حکما تک اکثری انسانده سائر حیواندن فضله بور روح اولد بقی قائل اولوب دیکلر که
بور روح انسانی ماده و مکاندن مجرد بر جوهر روحانی اوله رقی جسم و جسمانی دکدر
وتدکم واجب الوجود تعالی حضرتلری جهات و مکاندن مزده اوله رقی بوعالم کائناتده
فاعل و مؤثر ایسه تک سراسر تکوینی اولان روح انسانی دخی بد تک انجمنده و بار
اوجنده و یا خود طیشنده و بر طرفنده اولد بقی حالده بدنده متصرف و مدبردر
و بوجوهر روحانی ایله جسم انسانی یکنده مابین کلبه اولوب روح حیوانی ایسه بولان
دمدن نشئت ایدن حرارت غریزه ایله حاصل برانجه بخسار اوله رقی روح ایله جسم
کثیف یکنده بر جسم لطیف اولد بقیندن روح انسانی ابتدا کاعطنی انقب
تک واسطه سبله بدنده تصرف ایدر و چونکه بور روح مجرد ایدن اولقله ماده و مکاندن
مجرد بر عالم و اول عالمده جهات و مکاندن مجرد اون عقل اثبات ایدوب عقول عشره
تعبیر ایلدیلا و انسانک و قانی روح انسانیتک بدنه اولان تعلقک انقضاعندن مختار
اولسبله قوای دماغیه ده اولان علوم جزئییه بدنه یله قانی اولوب اگر نه ذنب اخلاقی
و تحصیل علوم ایله کرک حکمت عملیه جه و کرک حکمت نظریه جه کسب معلومات کلبه
ایش ایسه بومعلومات کلبه روحده قلوب بور جهته عقول عشره به اتصال و مناسبت
کسب ایدر و بومعلومات بیه مؤبدامتلا ذ اولوب کیدر و اگر بویه معلومات نافعه تحصیل
ایده میوبده عمری شهوات نفسانییه و حیاسات جسمانییه سنه حصر ایش ایسه روح
بدندن مفارقت ایتدکه خضیض جهاتده قلوب ارواح علیینه اتصا لدن محروم
اوله رقی ظلمات جهل و نادانده عذاب روحانی جکر درل حکما تک بوفرقه می ادله
عقلیه ایله روح انسانیتک و عالم روحانیتک وائده اولان ملائکه علیتک وجودی اثبات
ایدرک بومسئله تک اجالنده صوابه اصابت ایتدیلا ایسه ده تفصیلا تده خطا ایدرک
ره ناصوابه کتدیلا و بونقصیلا تده اولان معتقدات باطله لری شرع شریف انکار
و تریف ایتد کندن بشقه چونکه ملائکه بی اون عدده حصر ایدرک عقول عشره
تسمیه ایتلری سبعة سباره ایچون افلاک سبعة و جله ثوابت ایچون فلک ثامن و جله سنی
محیط و محد اولنی اوزره فلک اطلس اثبات ایدرک و افلاک تسمیه مدبر اولنی اوزره
مفوز جوهر روحانی و جله سنه مبد و مؤثر اولنی اوزره بر عقل کل اعتقاد ایلرینه می

اولوب شمعی ایسه حکمای متأخرین رصد ایله بر جوق سیارات دها کشف ایتدکرتدن
حکمای قدماک زعم ایتدکاری عقول اولندن زیاده اولوق لازم کلمکله حکمت جدیده
دخی بولکلامرینی نکذیب ایتشدن فرقه سالغه وجود باری بی دخی ادنه عقلیه ایله
اثبات ایدرک حقه اصابت ایتدیلر ایسه ده صفات الکیمه تک تفاصیلنی دخی بویه عقل ایله
اثباته قلعشوب بویه دخی چاه ضلالتد دوشدیلر زیرا عقلک بایله جکی انجیق
واجب الوجودک و عالم ارواحک و ملائکه کرامک اجالا وجود بی ادرا بکنن عبارت
اولوب تفاصیلنی مدرک اوله من اما انسان هر شئی یلورم اداسانده بر حیوان اولدیفندن
اکثر بویه داوّه افتدارندن خارج خولساره طاهر رق کرداب خبط و خطایه دوشوب
ساحل صدق و استقامتی بویه من بعض متکلمین ایله عامه صوفیه دخی روحک بوجهله
بجودادن اولسنه ذاهب اولوب صفات الهیه تک جمله کائناته تعلق فصلسه روح
انسانک دخی بدنه تعلق ونسبتی اویله اولوب نه کم کنه باری بی ادرا که عقلن بشیرسه
روحک حقیقتنی ادرا که دخی اولوجهله فکریمز ایشمز انسان ایسه بور و حدن عبارت
اولغه انسان سکندنی بویه من اشته من عرف نفسه فقد عرف ربه حدیث
شریفی دخی بونکنه بهر من و اشارتدر دیدیلر که کسندنی ییلن خالقنی ییلور دیمک اولور
اما بعض محدثین بو حدیثی من عرف نفسه بالذل والخفاره فقد عرف ربه بالعظمه
والکبریا دیو تفسیر ایدوب وعظ ونصیحت مقاننده اولوق اوزره ابراد ایتدیلر که بوضورته
نفسک ذل وحقارتی ییلن جناب واجب الوجود تعالی حضرتلرینک عظمت و جبروتی
دخی ادراک ایدر دیمک اولوب اگر چه نفس کله سی اصل لسان عربیده کسندی دیمک
ایسه صحت نجرید طریقله کویا نفس بریشقه شی کی تصور اولمش اولور و نفس
کله سی جوق برده بووجهله استسمال اولوب امور خبریه عقلیه اسناد اولدیفنی کی
امور خسیسه دخی نفسه اسناد اولور اوائل تحصیل فقیرانه مدیه بر فاضل منجربک مجلسنده
بولندم روح بحثه و بوحدیث شریفک تفسیرنه دایر سوز آجلدقدده دیدیکه بعض محدثینک
من عرف نفسه بالذل والخفاره فقد عرف ربه بالعظمه والکبریا دیو تفسیر ایتلری
ظلمه شوندن ناشی اولمیدر که فی نحوه یسان اولدیفنی اوزره قاعل ایله مفعول متحد
اولدقدده نفس یاخود ذات کلمه زری توسط اولسه رق مثلاً زید کسندی ضرب ایتدی
دینله جیک اولدیفنی حالده زید ضرب نفسه یاخود ذاته دینلور فقط افعال قلوبده
بویه برشی توسطنه حاجت اولیه رق مثلاً زید کسندی فی فاضل ییلدی دینله جیک اولسه
زید علمه فاضلا دینور بوضورته حدیث شریفده کسندی ییلن معنایی مراد اولمش
اولسه نفس لفظنه حاجت اولیه رق عرفه دینلور دی مضالمه سبله بعض محدثین
بویه تقیید و تأویله محتاج اولدیلر اما اکثر محققین کسندی ییلن معنایه جل ایله بونأویله
کیتمدیلر انلر بوقاعده نحویه دن عقلنی ایتدیلر دیو استفسار ایتدکده عاجزانه بووجهله
جوابه ایتدار ایتدکمه افعال قلوب مطلقا قلب ایله ادراک اولنه ییله جیک فعللر دیمک
اولوب بلکه قلبیه مخصوص اولان فعللر ده اصطلاح اولشدر که ایکی شی بیننده کی

نسبت تعلق ایدن فعللردن عبارتدر بولک ایچون افعال قلوب ایکی مفعوله متعدی اولور
علم زید عمر فاضلا کی بناء علیه رؤیت ماده می علم معنایه استعمال اولدقدده افعال قلوبدن
اولوب کوز ایله کورمک معنایه اولدقدده افعال قلوبدن اوله من حالبوکه کور بلی
سبی البته قلب دخی ادراک ایدر لکن کوز ایله دخی حس اولد یقندن قلبه مخصوص
اولمغله بوضورته افعال قلوبدن معدود اولز کلمه معرفت ماده سنه علمای ادیده
علم کلیاته و معرفت جزئیاته تعلق ایدر دیو ییلرینی تفریق ایتدیلر جزئیاتک ادراکی ایسه
قلب مخصوص اولد یقندن معرفت افعال قلوبدن اولز بوسییدن بر مفعوله متعدی
اولوب علم کی ایکی مفعوله تعدی ایتز بوکا نظر اعلم دخی بر مفعوله متعدی اوله رق
قولاندیفنی حالده بعینه معرفت معنایه اولوب افعال قلوبدن اوله من زیرا بوضورته
نسبتی ادراک معنایه اولوب بلکه فردی ادراک معنایه اولور معنای فردی ادراک
ایسه قلبه مخصوص دکلدر اما نسبت امور وجدانیه دن اولمغله انک ادراکی قلبه
مخصوص اولور بوضورته زید کسندی ییلدی دینله جیک برده زید عرف نفسه دینک
اقتضا ایتکله ذکر اولسان قاعده نحویه محققین مشار الیه کلامنی جرح ایتوب
بلکه تأیید ایدر بوجوابی فاضل مشار الیه دخی تحسین و استصواب ایتکله بحث
و مناظره تمام اولوب باب محاوره قیاندی و بو حکایه بو بحثک ایضا حده مدار اولد یقندن
واقع اولدیفنی کی بومقامده بسط و ایراد اولندی اما فلاسفه طبعی بولک بهضیلری انسانده
حیواندن فضل برشی اولمغله ذاهب اولوب حیوانات سائر کی انسانده دخی بوجه
مشروح حرارت طبعیه ایله حاصل اولان بخار لطیفدن بشقه بر روح بوقدر فقط انسانک
عناصری حیوانات سائریه نسبتله دها امتزاجلی اولد یقندن حسی دخی زیاده اولوب
اشته بو حسک زیاده لکی عقلدر دیدیلر و بوضورته بعد الموت انسانده باقی قاله جق
برشی اولد یقندن بتون بتون معدوم اولوب کیدر دیو زعم ایتدیلر بو فرقه کرک اجمال
و کرک تفصیل جهتمبله خطا ایدرک درک ضلالتده قالدیلر و اگر چه فرقه اولی دخی
بو بحثک تفصیلا تنده خطا ایدرک طریق ضلالتد کتدیلر ایسه ده اجمالده حق و صوابه
اصابت ایدوب هیچ اولز سسه بر حیات اولدقاری مدینه کتدیلرینه اکلجه اوله جق
بر حشر روحانی اثبات ایتدیلر اما فرقه ثانیه خسر الدنیا والاخره مصداقجه
بتون بتون کرداب حیوانیه طالدیلر انسان ایسه تعمیق فکر ایدرک کسندوستنده سائر حیواندن
فضله بر جوهر روحانی اولد یقنی کسندی عقلیه بویه ییلور بوجهله روح انسانی بوقدر
دیمک قصور نظر دن نشئت ایدر بر قول باطل و بوقدر در و یارک جمله سی قصاصد قدر
دیمک ایسه محض عذاب و مکابره دن بشقه برشی دکلدر قالدی که بعض امراض
سببیه انسانک حفظنه و یاخود فکرینه خلل کلدیکی واقع اولوب بومثلور تشریح
اولدقدده دماغک مختل اولان بری خیال یاخود حافظه و یا مفکره محلی اولد یقنی ثابت
اوله بور بعض خسته را یسه غایبدن خبر ورر و یاخود کسندی یتاقده ایکن صواقندن
بکن کیم اولد یقنی ییلور حالبوکه بومثلور تشریح اولدقدده کرک دماغنده و کرک ستار

مخلد بر اثر بولنه مدبختن بوحال انده جسمانی برشی اولدیفنی ثابت اولغله انسانده .
جسم و جسمانی بدن بشقه بر جوهر روحانی اولق و بومثلو جسمانی اولیان حالرا کا
اسناد اولحق لازم کلور و برده لسان افرنجیده صومانیول دینان سیر النوم علته مبتلا
اولنرا و یقوده ایکن بنا قدن فالقوب طاملرده و او یانق ایکن کزه مبه جکی صارپ
بر رده کرر و کاه اولور که قرانلغده برشی بولوب پروایج و فرداسی سورلده جله سندن
بیمبردر حتی بوعلته مبتلا اولان بعض اصنافک کیجه دکانه کیدوب و بعض ایشلرینی
تسویه ایدوب فرداسی دکانی کیم قارشدرمش دیو خیرنده قالدیفنی روایت اولور اشته
حواس بشریه معطل اولدیفنی حانده انسانک بویه حرکت ایتمی و بوعلته مبتلا
اولنردنی تشریح اولند قلرند . زیاده واکسک هیچ بر رنده بر اثر بولنمسی برحالت
روحانیه اولسنی اقتضا ایتمکله بونکله دخی روح انسانینک وجودی ثابت اولور
والحاصل روحک انکارینه بحال اولوب انحق تفاسیل احوالی بزجه مجهول و کته
حقیقتی تعقلدن عقل محروم و معزول اولغله کرک عالم ارواحک و کرک دارصفیاتک
تفصیلاتی ادله شرعیه حواله ایتمک طریق نجات و سلامت و بوجنده عقل و حکمت
بولنه کیمک متبع خسران و ندامتدر

فصل

علوم انبیا علیهم السلام بیاننده در

نوع بشرک بوضفنه یعنی انبیا عظامه احوال بشریه دن خارج برحالت آیهه
و کیفیت وجدانیه عارض اوله رق و جهة ربانیه لای عوض بشریه و احوال بدیه
اوزرینه غالب کلکین انلری حواج ضروریه دن بشقه احوال بشریه دن محتجب
و منزله و مقتضای علم و عرفانلری اوزره عبادت و ذکر الله کبی احوال ربانیه به مقبل
و متوجه بولویورز و بوحالده جانب حقندن هدایت اشته متعلق و حی اولنسان اموری
جمله سی بر صورتیه خبر و روبروب بوحالت کندولرند بر امر فطری و جبلی مشابه سنده
اوله رق برنده تخلف و تبدل ایتمامندر و عنوان کلبده علم غیب بچشنده بیان ایلدیکمز
وجهله بوطالم برطرز عجیب و طور غریب اوزره مرتب بر سلسله منظمه اولوب بسائط
و مرکباتک هر برافق و طبقه سی آخرنده کی ذوات و اهیان اوست طرفنده کی بجاورینه
منقلب اولغله بالطبع مستعددر نه کم عناصر بر طبقه ده هر طبقه ک کندی بجاورینه
وافق نباتک آخرندن خرما و اوزمک افق حیواندن حارون و صدقه و فراست و ادراکی
مستقیم اولان میوتک دخی صاحب فکر و ویت اولان انسانه انقلابه مستعد اولدقلری کبی
اشته عوالمک یکدیگره اتصالک معنایی هر افقک الت و اوست طرفلرند کی شواستعداد دن
عبازندر و عالم بشریک فوقسنده بر عالم روحانی وارددر که قوای ادراکیه و ارادیه کبی
بزره اعطا ایلدیکی آثار اول عالمک وجودینه شهادت ایتمکین اول عالمده کی ذوات
قدسیه ادراک صرف و تعقل محض اولوب اشته اول عالم ملاشکه در بومقدماندن
معلوم اولدیکه نفس ناطقه انسانیه ده دخی برارالق بالفعل ملاشکه جنسینه منحق اولق

اوزره

اوزره بشریتدن انصلاح ایله ملکینه منقلب اولق و بوعالم ملکیتدن نیجه علوم
و معارف اخذ و استفادنه ایندکد نصکره ینه بشریه رجوع ایتمک استعدادی اولوب
کافه انبیا بوحال اوزره مقصوردر و بوحال انصلاحده خصوصاً مبادی و حیده
شدت و تعب جکرلر یعنی حین و حیده انبیا عظام علیهم السلام نوم و غشی کبی بوحال
استغراق عارض اولوب انشای نومده نایمندن ایشیدیلان خوش اوازل کبی غریب صدال
استماع اولدیفنی کتب میر و توارینخده مسطوردر اشته تعزیل و وحیک و غلطیه
امین الوحیک معنایی بودر انبیا عظام علیهم السلام بوجهله عالم ملکینه اتصاللرند
حاصل اولان علم و عرفانلری علم شهادت و بیان اوله رق و بوجهله خطا و زلل لاحق
و غلط و وهم واقع اولق احتمالی اولوب چونکه حجاب غیب زائل و شهادت واضح
حاصل اولدیفندن بوعلمی بالذات واقعه متابعدر و بوعالم اعلای ملکیتدن بشریه
تعزّل و رجعتلرند دخی بوعلم هیاتی کندولرندن زائل اولوب چونکه جوهر فطر تدرند
اولان صفت روحانیه عوارض بشریه غالب و ذکا و یکاستلری متین و شدید
اولدیفندن مرآت نفوس صغیرلرند مرتسم و منتقش اولان صور علیه ثابت و رایج
قالور و حکمت بعثت اولان هدایت امت مسلطی تمام اولتجه دک بوحال کندولرینه متوارد
اولور تده کم حق جل و علا حضرتلری قرآن کریمده ﴿ قل انما الالبشر مثکم یوحی
ای انما الالهکم الاله واحد فاستقیموا الیه و استغفروه ﴾ یور مشدر بویحی فهم و اتقان
و عنوان کلبده غیبی مدرک اولان صفتلرک بیانی سیاقنده سرد ایلدیکمز اجماعه مراجعت بیت
حقیقت حال سکا منضج اولور که اوراده شک و شبهاتی ازاله ایدرجه سنه
بسط مقال ایتمشیدک والله الموفق

فصل

افسانک بالذات جاهل و بالکس عالم اولدیفنی بیاننده در

بالاده بیان ایتدیکمز وجهله نوع انسان حیوان جنسندن اولوب انحق جناب خالق
بی انبیا ائی شول فکر ایله ممتاز ایتمشدر که برمنوال سابق انکله انسان کندی افعال انتظام
اوزره ایقاع ایدوب فکرک بوراده سی عقل تمیزدر یا خودبانی جنسیله واقع معاملات
دار اولان مصالح و مفاسد دی اوکرنوب بودخی عقل تجربه در و یا خود غائب و مشهود
اشباتک حقایقه نفس الامرده اولدیفنی کبی علم و اطلاع حاصل ایدوب بودخی عقل
نظریدر انسانده بوفکر قوای جسمانیه و صفات حیوانیه سی کاله کلدکد نصکره
حاصل اولور و ایتدیه عقل تمیز مرتبه سی حصوله کلوب قبل التمیز بالجمله علم
و ادراکدن خالی و حیوانانندن معدود و مبدأ تکون و فطری اولان نطفه و هلقه و مضغه
ملحقدر و بعد التمیز حاصل ایلدیکی علوم انحق جناب حقک کندوبه احسان ایلدیکی
حس و فکر ایلدر تده کم جناب خالق مان قوللرینه امتسان مقامنده ﴿ و جعل لکم
السمع و الابصار و الافئدة ﴾ یور مشدر بناء علی ذلک انسان مرتبه تمیز کلرندن
مقدم جمیع علوم و معارفدن خالی اولغله برهولای محض اولوب صکره دن الت حس

و فکر ایلد اکنساب ایلدیکی علم ایلد صورتی بالا استکمال ذات و حقیقت انسانی می
واصل رتبه کمال اولور شته کم مبدی عالم تعالی شانه عن شوائب النقص واحتمال العدم
حضرت نری مبدأ وحده یعنی ابتدا نازل اولان وحی الهیسته نبی مکرمی خواجده کائنات
علیه افضل الصلوات حضرت نریسه ﴿ اقرأ باسم ربك الذي خلق خلق الانسان من علق اقرأ وربك الاكرم الذي علم بالقلم علم الانسان ما لم يعلم ﴾ یوروب انسان
حلقه ومضغه اولد قد نصکره بیلدیکنی جناب حق اکا کسب ایندیردی دیمک اولمسیله انسانک
جهل ذاتی و علم کسبیدن عبارت اولان حال و حقیقتنی کشف و بیان یوروبش اولوب بوکا
انسانک حالات فطره و کسبه سندن عبارت اولان مراتب وجودیه سنک ابتداسنه امتیانی
متضمن اولان آیت کریمه مبدأ وحی و تنزیله اشارت المشرر ﴿ وکان الله علیما حکیما ﴾

فصل

﴿ علم و تعلیم عمران بشریده امر طبیعی اولدیغنی بیساننده در ﴾

بومسئله نك اثبات و بیان بوجوهله در که حسن و حرکنده واکل و شریده جمیع حیوانات
انسانه مشارک اولوب انسانی انلردن تمیز ایدن انجق امر معاشنی تحصیل و ابتیای جنسیله
تساونه و بونک ایچون لازم اولان اجتماع بشری به و ابتیای حفظام علیهم السلامک
جانب حقندن تبلیغ ایندکری اموری قبول و مقتضایله عمل ایدرک احوال آخرتی
اصلاحه مدار اولان فکر اولمسیله بو خصوصیلده انسان دائما متفکر اولوب بر لحظه فکر
و ملاحظه دن خالی قالمز اشته علوم و فنون ایلد کتاب اولک فصل خامسند سرد و ابراد
ایلدیکنر صنایع بوفکر کردن نشفت ایدر زیرا انسان دائما بویله امر معاش و معادنی
فکر و ملاحظه ایلد مشغول و بالکرتووع انسان دکل بلکه جنس حیوان امل و آرزوی
طبیعی هر نه ایلد آنی تحصیل مجبور اولدیغندن فکر انسانی بالطبع کندوده اولمیان
مطلوما نك تدارک و تحصیلنه راغب اوله رق ایدن اول تحصیل علم ایلش و یا معرفتیه
کندوسنه فائق بولنش اولان و یا خود ابتیای عظامندن اخذ ایش یا انلردن اخذ ایدن
اسلاف کرامندن اوکرنش بولان کیمسه له مر اجعت ایلد انلردن اخذ واستفاده به حریص
و طلب الب اولور صکره فکر و نظری بر خصوصیه منوجه و منحصر اولوب بر مدت اکا
حصر افکار و بالدفعات انک احوال و عوارضنه صرف نظر ایدرک اول خصوصیه
کسب عمارسه و فنن ایتکله اکادائر هر قنفی مسئله اولسه کندوده فهم واستخراج
ملکمه سی حاصل اولور و خصوص مذکور بوجوهله بیلدی بر فن مستقل و علم
مخصوص اوله رق اول عصرده بولانلر دخی بونی تحصیل ایچون بالطبع اکا مر اجعت
ایتمریله اشته بوندن تعلیم و تدریس خصوصی میدانه کلور و بوضورنده جمعیت بشریه
ایچنده علم و تعلیم امر طبیعی اولدیغنی متبیین اولور

للتزجيم بعض نسخه لده بوفصل بوقدر بعضیله دخی بوفصل برنجی فصل اولوب
فصول سنه سابقه بوقدر چونکه روایت اولدیغنه کوره مؤلف مر حوم کتابی دیار غربده

تکمیل ایلد نسخه اصلیه سی سواد تسویددن صباح الخیر نبیضه چیقه شیکن جانیب شرقه
هجرت ایلد که نصکره مصرده دخی نحو و اثبات ایلد کتابک اوزرینه بر جوق کارلر چیقه ررق
خیلی امک و یرمنش و بوجوهله کتابک هیولاسی بر بشقه صورتیه کیرمش اولدیغندن و بویکی
نسخه دن دخی استساخ اولد دخی بر برینه فارشدیرلر یغندن شمردی ایلدی ناسده ند اول ایدن
نسخه لر بر برینه اویماز واکثری زیاده و نقصانندن خالی اولماز

فصل

﴿ تعلیم علوم صنایع قیلندن اولدیغنی بیساننده در ﴾

بومسئله نك اثباتی بوجوهله در که هر علمده مهارت و فنن اول علمک جمیع مادی و مسائلك
کرکی کی کسب و قوف ایلد اصولسندن فروغنی استخراجده کسب ملکده ایتکله محتاج
اولوب بومسئله حاصل اولدیغنه اول علمده مهارت حاصل اولور و ملکده فهم و حفظندن بشقه
بر کفیت سدر زیرا بر فتنسندن بالکرتووع برمشله بی کلوب بیلد مکرده اول فتنده ماهر اولان
عالم تبصر ایلد مبدی و جاهل مساوی اولور حالبوکه اول فتنده ملکده عالم مذکور
مخصوص اولوب بر یکبارده بواندیغندن ملکده فهم و حفظندن بشقه بر کفیت اولدیغنی
ثابت اولور ملکات ایلد کرک عملیات بدینده امان ایلد وجوده کاسون و کرک دماغه
حواسی استعمال ایلد حاصل اولسون جمله سی جسمانیدر جمیع امور جسمانید دخی محسوس
اولدیغندن استادک تعلیم و افاده سندن محتاجدر بونک ایچون هر علم و صنعتنک تعلیمده
استناد و اعتماد اولد جق سندن اول فن و صنعتده مسل و معتبر اولمش و اطراف واکفاده
سهرت بولمش ماهر و معتد استادک منتهی و مسند اولق لازم کلور و علوم و فنون عینه
صنایع سازه کی تعلیم اولور تعلیم علم بر نوع صنعت اولدیغنه اصطلاحات علومک اختلافی
دخی دلالت ایدر شویله که صنایع سازه کی اصول تعلیمده دخی مشاهیر ائمدن هر بریک
کندینه مخصوص بر اصطلاح و اصولی اولوب مثلا علم کلامده اصطلاح متقدمین ایلد
اصطلاح متأخرین مختلف و کذا اصول فقهک و علوم عربیه نك و فنون سازه نك اصول
تعلیمده دخی اصطلاحات ائمه بر برینه مخالف اولدیغندن معلیمک اصطلاحاتی حقیقت
علمدن خارج اولق اقتضایدر زیرا کرداخل اولوبده علمک بر رکن اصلیه سی اولیدی جمله سنک
اصطلاحی بر اولق لازم کلوردی اشته بوسبیدن علم حد داننده برشی اولوب اصطلاحات
ائمه بر نوع صنعت اولسی لازم کلور خصوصیات مشروحه متقرر و متبیین اولدیسه
بودخی معلومک اوله که مغرب زمینده دول اسلامیه نك اختلافندن و معوریت سابقه سندن
اختلافلندن ناشی علی العموم صنایعه نقصان و زوال کلدیکندن علوم و فنونک سندن
تعلیمی دخی شمردی اهل مغربدن متقطع اولد مر تیه سنه یا قلا شوب اسلافک اصول
افاده و تعلیمی اوزره طلبه به تعلیم علوم ایلد جک اساتذہ نك از قالدی بونک سر و حکمتی
بودر که مغربده قیروان واندلسده قرطبه بلده نری و قتیله دارالملک دولت و جمیع علم
و صنعت فایت معورایکی شهر بنام اولوب اول وقت تعلیم علوم ایلد جک مسل و مشهور
نك جوق صلاهی اعلام و ارایدی وقتا که تقلبات دهر به ایلد بویکی بلده معوره خراب

اولدیسسه اولوقندنبرو مغربدن اصول تعلیم علوم دخی منقطع اولدی واکرچه دولت
موحسین عصرنده انوار علم و معرفت برارالی مرا کشیده ظهور و لمعان ایندیسسه ده
جوق زمان سورمدی زیرا موحسین دولتی بادی حاللرند بدوی الطور اولوب مسکری
مدنیت و معوریت کسب ایندیلا ایدیه ده دولترینک وقت زوالی زمان طلوع آفتاب
اقبالر بنه یقین اولدیغندن مرا کشیده مدنیت برخیلی زمان تمتد اولوبده مستحکم و متین
اولمدی دولت مذکورک مر کشیده اضمحلالندن مسکری مائه سابعه واسطه شده
قاضی ابوالقاسم ابن زیتون تحصیل علوم ارزوسيله افریقهدن جانب شرقه کیدوب
امام فخر رازینک شاکردانه یئشیدی و انلردن اوقوبوب انلرک اصول تعلیمه سنی اخذایله
عقلیاتده مهارت کسب ایلدی و یک جوق معلومات و یک کوزل اصول تعلیمات ایله تونسده
عودت ایندی و انک ارفه سی صره ابو عبد الله بن شعیب الدکالی دخی جانب مشرقدن
کلدی که اودخی مقصد ما مغربدن رحلت ایتش اولوب مصر علماسندن اخذ و تعلیم
ایند کدنصره تونسده عودت و اوراده اقامت ایلدی و انک تعلیمی دخی نافع و مفید
اولغله اهل تونس بو ایکسندن اخذ و تعلیم ایتدیلر و سلسله سند تعلیمیری قریابعد قرن
شاگردان و اخلاقلری یئشده مر بوط و متصل اوله رق تاین حاجبک یئیدی و نالیفاتنک
شاری اولان قاضی محمد بن عبد السلام و محمد بن عبد السلام طریق علمده
رفیق و بازار تعلیمه شریکی اولان ابن الامامه منتهی و واصل اولدی شمسیدی ابن
عبد السلام تلامبیدی تونسده و ابن امامک تلامبیدی تلسانده تعلیم علوم ایتکده دزلر
لکن قلت عددلری اول درجهیه واصل اولمشدر که بتون بتون سند تعلیمیرینک منقطع
وزائل اولسندن خوف اولنور مسکری مائه سابعه و اخرنده ابو علی ناصر الدین المشدالی
دخی زواوه دن دیار شرقه رحلت ایدوب ابن حاجبک تلامبینه یئشیدی و انلردن اخذ
و تعلیم ایله انلرک اصول تعلیمی اوصکریندی و شهاب الدین قرافی ایله بدرسده بولندی
و علوم عقلیه و نقلیه ده مهارت کسب ایدوب اودخی معلومات و افیه و مفید و نافع
اصول تعلیمیه ایله مغربه عودت و بحایه شهرنده اقامت ایلدی و انکده سند تعلیمی
شهر مذکور طلبه سی ایچنده مسلسل و متصل اولدی و شاگردانندن عمران
مشدالی دخی تلسانه نقل و رحلت و آنده اقامت ایدوب اسنادینک اصول و طریق تعلیمی
اوراده نشر ایلدی بوجهتله شعری کرک بیجایه ده و کرک تلسانده تلامبیدی و ارایسه ده
یک ازدر و قرطبه ایله قیروانده اصول تعلیم اقراض بوله ایدنبرو دیار قاس ایله سائر
دیار مغرب حسن تعلیمدن خالی اولدی و پردخی بین الطلبة امر تعلیم و تعلیم بر حسن
صورت بولدی بوسبیدن علومده ملکه و مهارت کسب ایتک آنره منعمسر اولدی
بوملکه تحصیلنک ان قولای طریق ایدیه مباحث علمیه ده فنی لسان ایله سولیشمک
و مباحثه ایتکدر بوجهتله طریق تحصیلده طالبی منزل مقصوده واصل ایدن کیفیت
(العلم بتر و الهذا مسکری دلو) مآلجه انجق رفقا سبله تعمیق مناظره و تشکیر مباحثه دن
عبارتدر اما دیار مغرب طلبه سنسک اوقوبوب از برله مک بحثده اولان همت و غیرتیری

ایچاچندن زیاده اوله رق مدت مدیده درسه مداومتله بر جوق عمرز تلف ایتدکری حالده
ینه مجلس مباحثه ده نفقه قادر اوله میوردن و ایچلردن تکمیل تحصیل ایتش کور یئلردن دخی
بحث و مکالمه کلجه تحصیل ایتش اولدقلری علمده ملکه لری قاصر اولدیفنی اگلا شیلور
آنره بوقصور بالکز سند تعلیم منقطع اولوب کامل و مکمل استناد بولمسا مق سبینه
عارض اولان سوء تعلیمدن کلسدر بوحسه اوقودقلری حفظ ایتک بحثده آنلرک اقدام
و اهتماملری سائرندن زیاده در زیرا او بچهاره از ملکه علمیه دن مقصود کایده اولان
مسائلی از برله مکدن عیسارندر ظن ایدر ز واقع حال ایدیه بویه اولوب بلکه زاویه
تحصیلده هر یج نشین مکث و اقامت اولغندن مقصود اصیلیری وجه مشروح تشکیر
مباحثه و تشکیر بر منظره ایله صحیفه نهنده بر کیفیت راسخه تشکیلدر بومد عامری
اثبات ایدن بر دلیده بودر که مغربده طلبه نک مدرسه زده مدت اقامتی اون النی ییل اولوب
بومدت معینه تونسده بش ییلدر یعنی طلبه نک تحصیل ملکه عالی ایدرک مقصودین
نالیق یا خود تحصیل ایده میده چکنی اگلا بولیده مابوسی مغربده اقلی اون النی سند
ونوسده بن سند فرغنده حاصل اوله ییلور بومدت عرفیه نک مغربده اوزامسی بالکز
معلیمک سوء تعلیمندن ناشی اولوب بشقه سیددن ظهور رایتیه برشی دکلدن اما آنلرک
برقاج بوز سنددن برودر بلایه علوم اکیلیکده اولدیغندن علم اقراض بولدی و بین الاهالی
رسم تعلیم و تعلیم زائل اولدی و تحصیل علومه رضیاری قالمیوب بالکز عربیات و ادبیات
هوسلری اونانی حبیبیه بونلرک سند تعلیمی یئلرکده محفوظ و مضبوط اولدیغندن ایچلرکده
مراسم علمیه دن بالکز بونلرک تعلیم و تعلیمی باقیدر اما علم فقهیت حقیقی انلردن زائل
اولوب بالکز رسم و صورتی قانیدی اما عقلیاتک اثری ییله قالمیوب بتون بتون اولدی
بونک سبی انجق بودر که استیلای اعدا سبیله کوندن کونه اندلده بلاد اسلامیه نک رفاه
و معوریتی تشاقص بوله رق بالکز سواحل بحره رازیر قانیدی انلرک اهالیسی دخی
امر اداره و تشکیرله مشغول اولدقلرندن جوقلق بشقه شی دوشونه من اولدیبار
اما مشرقده علم منقرض اولیوب بلکه معوریت و مدنیت اوراده ده یک جوق زمانلر متصلا
تمتد اوله رق آردی آره سی کلسد بکندن و مراسم تعلیم و تعلیم فاصله سز سلغدن خلفه
نقل ایده کلد بکندن مدرسه لری علمای متبحرین ایله طولو و اسواق مدارس لری کالای
کرانه های علوم ایله مملودر واکرچه اوراده دخی بغداد و بصره و کوفه کبی معادن
علوم اولان بلاد عظیمه خراب اولدیه ده جناب حق انلرک برینه دهایولک و معور
بلده از احسان ایتکله علم دخی عراق عربدن عراق عجمه و بلاد خراسانه و ماوراء النهره
و مسکری مصر ایله مصره قریب اولان بلاد مغربه منتقل اولدی و جانب مشرقده معوریت
خیلی وقت بویله علی التوالی امتداد بولدی و سلسله سند تعلیم دخی محفوظ و مضبوط
قانیدی و الحاصل اهل مشرق تعلیم علومده بلکه جمیع صنایعده دها ماهر و کاملاردر
حنی طلب علم ارزوسيله مشرقه رحلت و مباحث ایدن بعض اهل مغرب اهالی مشرقک
تحصیل علوم و صنایعده اولان فرط زکاء فضا تبارینی کورنجه مشرق اهالیسی علی العموم

ذات اهل مغرب بدن اعقل و انلك نفوس ناطقه لری یاره دیلشده مغربلردن اكلدر
ظن ایدرلر و كندیلرله شرقی اهل البسی بیننده حقیقت انسانیده تفاوت وارد
اعتقاد ایلرلر بوایسده عوام ناس کلای اولوب حکمت مطابقی و نفس الامر موافق دكلدر
و منطقه مشرق ايله قطرمغرب بیننده عرصه حقیقت واحده انسانیده موجب تفاوت
اوله حق درجه اختلاف و تفاوت یوقدر فی الواقع اقلیم اول ايله اقلیم سابع کبی
اقلیم منفرقه ده امرجه ناس دخی منحرف اولدیغندن بونسیب اوزره اهل البسك نفس
ناطقه رنده دخی نقصان و انحراف بولوب انلكه بلاد ساره اهل البسی بیننده حقیقت
انسانیده بعض مرتبه تفاوت و اختلاف بولم یلور اما اهل مشرقك اهل مغرب
فضل و تفوقك سبب صحیحی انجی مراسم مدینندن انلكه عقلنه جلاله کلمسی
و نفس ناطقه سنده انوارز کا حاصل اولمسیدر نه کیم صنایع بخشنده بیسان ایتك
و شمیدی دخی تفصیل و تحقیق ایدرلر شویله که امر معاش و سکنی و امور دین و دنیاده و اعمال
و معاملات و سایر احوال و عاداته اهل مغرب سنده انلكه بر طایف آداب و اصولی وارد که
کافه خصوصیات انلكه رطابت ایدرک دستور العمل طوئارلر و جمیع حرکات و سکناتده
بونلری اوتله طرفند بکلیم حدود و سنور کبی اعتبار ایدرک ایلر و سنه بجاوز و مرور
ایتملر مع هذا بواحد و رسوم قرنا بعد قرن سلفدن خلفه کلان و صیره سیله اوکریلار
صنایع قیلندندر جمیع صنایع مرتبه ایسه تشفیذ ذهن ایتكکه نفس ناطقه ده بر اثر
بر اغور که اول اثر نفس ناطقه به بر عقل جدید وز کای شدید کسب ایتدیر رک انلكه
نفس ناطقه بر دیگر صنعتی سهولتله اخذ و قبول ایتكکه و عقل دخی علم و معارفی سرمتله
ادراك ایتكکه قابل و مستعد اولور ایتدیر کیمزه کوره مصر اهل البسی تعلیم صنایعده طوخر بسی
وارلر و بیشلر درجه ایلر و لوب و مثلاً امر کبلر و بهماندن بعض حیوانات و حشیه به
و قوشاره بعض کله ر و حیوانجه فوق العاده کور و ن بعض شیلر تعلیم ایدرلر مش که
کورلر مش شیلر اولدیغندن تعجب و استغراب اولور و مغرب اهل البسی بونلری تعلیم ايله
کسب ملکه انلكه شویله طور سون فهم و ادراکدن عاجز اولورلر اشته تعلیم علوم
و صنایعده و سایر رسوم عادیده حاصل اولان حسن ملکه و مهارت انسانك عقلنه بویله
شدت زکا و فکرینه صنایع و جلا ابراث ایدرلر زکا بوقاروده بیسان ایتكکه که نفس ناطقه
انسانیه ادراکات و تکرار ادراکدن حاصل اولان ملکات ايله نشو و نما بولور بوسورتده
آثار علمیه و صور مرتبه فکریه دن نفس ناطقه به کمال کلكکه انسانك عقل و زکاوتی دخی
زیاده اولمق لازم کلوب عوام ناس بونی کورنجه حقیقت واحده انسانیده تفاوتدن ناشی
فطری و خلقی برشی ظن ایدرلر واقع حال ایسه بویله دكلدر بدوی ايله بلیدی بی
کورمبور مبین که بلدی نصل حلیه زکا ايله متحلی و فکر و فطانتله مبتلی اولوب بدوی
آنی کورنجه امر فطری صانه رقی اکانسته کندیك عقل و انسا بیننده یارادیلشجه
غصان وار ظن ایدرلر حالبوکه بویله اولوب بلنکه بلیدی بومزید عقل و زکا بدوینك
یتدیرک بر طایف احوال و رسوم مدینك آداب و اصولنده و صنایع ساره ده حاصل ایتدیرک

حدوث ملکه و مهارتدن ناشیدر فقط اهل مغرب صنایعده کسب ایتدیرک حسن ملکه
ایله متحلی اولدقدده بومعلومات و ملکاتدن خالی اولور بوحالی انلكه آفریننده کمال عقلیه
و یروب بدوینك نفس ناطقه لری یارادیلشده ناقص و قاصر در ظن ایدرلر بوایسده
قاعده حکمته منافی و نفس الامرك خلافتدر زباید و یلر ایچنده دخی بعض کیمدر
بویله یورز که فطری و خلقی اوله رقی عقل و فهمك ان اهل درجه سنده بولنه یورز
اما اهل مدینتك ناصیه حالنده مشاهده اولسان انوار مزیت و کمال بر منوال سابق
رونق صنایع و تعلیم ايله نفس ناطقه رنده حاصل اولان پرتوزکا و فطانت آثار یدر
اشته اهل مشرقك تعلیم علوم و صنایعده کعب و قدملری عالی و ملکه و مهارتلی
راسخ و متین اولوب اهل مغرب ایسه فصل سابقده بیان ایتدیرک وجهله بدوینده دهابین
اولدیغندن حقیقت حالندن غافل اولور اول امرده بون تفاوت کسبی بی بر امر فطری ظن
ایتدیرلر بوایسده مقارن صحت اولدیغنی متین اولدی

فصل

علوم و معارفك کثرتی عمران و تمدنی جوق اولان دیارده اولدیغنی بیاننده در

بونك سببی بودر که تعلیم علوم بوجه مشروح صنایع قیلندندر بوندن اقدام دخی
بیان ایتدیرک که بر بلده ده صنایعك کثرتی اول بلده ده اولان معموريتك کثرتیه کوره اولور
و معموریت و مدینتك متفرعاتدن اولان رفه و نعم خصوصی دخی امر معاش اوزرینه
زائد بر کیفیت اولدیغندن حصوله کلمسی و ایلر و له مسی صنایع و معارفك کمال بولنده
متوقف اولوب هر نرد و توطن و تمدن ایلر و وداعیه نعم و نعمل ظهور ایلرسه اکا کوره
صنایع دخی تکثیر ایدر بنا علیسه هر نه وقت که بر ملتك اعمال و اشغالی امر اداره
و تعیشلرندن فضله فالورسه امر معاشدن فضله خصائص انسانیه دن اولان علوم و صنایع
و معارفه اول وقت مائل و منصرف اولورلر و حسب الفطره قری یاخود بلاد غیر متدنه
اهل بسندن هر کیم تحصیل علمه راغب و طالب اولورسه چونکه بوندن اقدام بیان ایتدیرک
وجهله اهل بدایت ایچنده صنایع بولندیغندن صنعت تعلیمی کندی وطن و ملککنده
بویله میوب صنایع ساره سودا سنده بولن انلكه کیدوب ارباندن تحصیل ایده کلدکلی
مثلاً بودخی علما و فضلائله مملو اولان بلاد جسیمة متدنه به رحلت ایتكکه مجبور اولور
بویایده بغداد و قرطبه و قیروان و بصره و کوفهك حالتدن عبرت آل که صدر اسلامده
وقتا که بونلك معموریتی متکثر و مدینتی متوفر اولد یسه بلاد مذ کوره ده بحر علوم
نصل متلاطم اوله رقی بر جوق علمای متبحرین ظهور ایدوب اصطلاحات تعلیمیه و انواع
علومده تفتن ایلدیلر و مسائل عمیق و فتن دقیقه اسنباط و استخراج ایتدیر ایلر و تدیلر
حتی متقدمینی بکدیلر و متأخرینه تفوق و تقدم ایتدیلر صکره و قتا که بلاد مذ کوره ك
آثار و علایم عمرانی اسکسندی و سکان و اهل بسنه قلت کله رك از دحام و بیجیت انا
اورالردن چکلدی ایسه بوساطت تمدن انبساط دخی جمیع مشغلات و متفرعاتله
دوشیرلوب قالدیرلدی و اورالردن علم و تعلیم دخی زائل اولوب سائر بلاد اسلامیه به

منصرف و منتقل اولدی برشمیدی علم و تعلیم کمالی مصر فاعله ده بوله بورز زیر
برقاج بیک سنه دنیرو اوراده مهوریت و مدینت تمتد و محکم اولدیغندن صنایع دخی مشید
و مستحکم اولدی بجه صنایع دخی تعلیم علوم اولمغله اودخی برکال
اولمق لازم کلدی واوراده صنعت تعلیم بومر تیار ده ایلروله مسنه امامه سیجیه
سلاطین مصریه اولان یوسف صلاح الدین بن ایوب مصر دنیرو ایکی بوز سنه قدر
بعض وقوعات دخی یاردم ایتدی شویله که امرای ترک سلاطین مصریه تک عبیدی
باخود عتقاسی بولدیقلرندن مختلفه اتی سلطان الور یاخود برارالق اموالی مصادره اولتورده
اخلاف و احقابه برشی قالمز دیو خوف و خشیت اوزره بولدیقلری جهته پک چوق
مدرسه لر و زانویه لر بنا ایدوب انلرک وظائف و معیناته وافی اولمق اوزره برچوق املاک
و عقار وقف ایدرک نظارت و تولیتی یاخود فضله غناسی اولاد و احقابه شرط ایلدیلر
مع هذا امرای ترک ذاتا دخی خیری سور و خیرات و حسناته رغبت ایدر ذاتلرایدی
بوسیدن مصرده اوقاف جوغلادی و دائرة وظائف توسع ایتدی و بوسورته مدرسه لرک
وظائف و معیناتی تکزاید بحسه هنر و معرفت رواج و قیمت بولدی و ریاض مدارس
مصریه ده انصار علوم و معارف قانض و جاری اوله رق لبالب علمای متبحرین ایل
طولدی بوجهته طلب علم ایچون عرافدن ییله طلبه علوم اورایه سفر و رحلت
ایدر اولدی

فصل ۲۶

بومصرده بلاد مننده و افق اولان علومک انواعی بیانده در

معلوم اوله که ناسک تعلیم و تعلم اید کلدیکی علوم ایکی صنفدر اولکبسی انسانه کوره
امر طبیعی اولان علوم عقلیه در که انسان کندی فکر به انلرک تحصیلنه بول بولور
ایکجهبسی علوم ثقلیه وضعیه در که واضعندن اخذ و تعلم ایتمک متوقف اولور
صنف اول علوم حکمیه فلسفیه اولوب بونلر برطاق فتون عقلیه در که انسان مجرد فکر به
انلر واقف اوله بیلور زیرا انسان بالکبر صاحب فکر اولمسی حیثیه صواب و خطا بی
تمیزه مقتدر اوله رق مجرد قوای حسیه سنی اعمال ایله فتون مذکوره تک موضوعات
و مسائلنی و براهین و ادله سنی و صور تعلیمیه سنی بولوب جیفاره بیلور صنف ثانی
اصطلاحات وضعیه به مبنی اولان علوم ثقلیه در بوعلموک تحصیل و اضعنندن ثقلیه
منوطدر و انلرده عقلک حکم و تصرفه بحال یوقدر فقط مسائل فرعییه بی اصوله الحاق
ایده بیلور زیرا بوعالمده پیدری ظهور ایتمکده اولان وقوعات جزئییه مجرد واضعک
وضعیه نقلی کللی تحتنده مندرج اوله مبوب قیاس طریقیله جزئیاتی کلیاته الحاق ایتمک
محتاج اولور لکن بوقیاس دخی اول حکمک اصلده ثبوتی ناطق اولان خبردن مأخوذ
و متفرع اولوب بوخبرایسه نقل دیمک اولدیغندن قیاس دخی نقلدن متفرع اولمسه
نقله راجع اولمش اولور
بوعلم ثقلیه تک اصلی کتاب ایله سنندن بحث ایدن و احکام شرعییه بی انلردن اخذ

و استخراج مدار اولان علوم شرعییه اولوب انجیق اشبو علوم شرعییه دخی ابتدا علوم
عرییه تک یعنی علوم لسان هر یشک تحصیلنی اقتضا ایدر که لسان مذکور بوملت لسانیدر
و قرآن کریم تک اوزرینه نازل اولمشدر
بوعلم ثقلیه تک انواعی چوقدرز بر هر عاقل و مکلفه کرک کند و سنک و کرک انبای
جنسک اوزرینه فرض اولان احکام الهیه بی بیلک واجبدر بوا حکام ایسه نص یاخود
اجماع و یاخود قیاس طریقیله کتاب و سنندن مأخوذ اولدیغندن اولاکتابک الفاظندن
بحث لازم کلوب بودخی بامعانی لطیفه سنه و نکات و مزایا سنه دلالتی اعتباریه اولور
و یاخود کتابی امنه تبلیغ ایدن بی ذبشاندن نقل و روایت طریقی اول نی به اسناد
و کتاب کریمک وجوه قرآننده واقع و وایتلرده قرآنک اختلافاتی بیان ایله اولور اولکبسی
علم تفسیر ایکنجیبسی علم قرآندر و ثانیاً سننی صاحبیه اسناد و نقل ایدن راو یلر حنفیه
بحث ایتمک و مقتضا سبله عمل واجب اوله حق صورنده روایتلرینه وثوق و اعتماد
حاصل اولمق ایچون صدق و هدایتلرینی و سائر حائلرینی بیلک لازم کلور بودخی
علوم حدیثدر

و صکره بوا حکام شرعییه بی اصول دینییه و ادله سمعییه دن اخذ و استنباط ایتمک کیفیتنی
بیلدیره چک قواعد مخصوصه لازم کلوب بوندن بحث ایدن فن دخی اصول فقهدر
بوندن صکره بواستنباطک ثمره سی حاصل اولور که افعال مکلفینه علم و وقوفدن عبارتدر
اکا دخی علم فقه دینور

و بونلر اعمال بدنییه متعلق اولان تکالیف شرعییه اولوب برده قلبه متعلق اولان تکالیف
الهییه وارد در که ایمان و ضرورات دینییه بی تصدیق ایتمک متعلق اولان احکامدر
انلر دخی ذات و صفات الهیه ده و حشر و جنت و جهنم حنفیه لازم اولان عقاید
ایمانیه بی بیلک و ادله و براهین ایله عقاید مذکوره بی اثبات ایتمکدن عبارتدر
بودخی علم کلامدر

و بوسورته قرآن و حدیثدن بحث ایتمک دخی علوم لسانییه به موقوف اولدیغندن مذکور
علوم شرعییه دن اول بوعلم لسانییه تک بیلمسی لازم کلور و بونلرک دخی اصناف
عدیده سی وارد در که اشاعیده بیان و تفصیل اولمسه جنی و جهله علم لغت و علم نحو
و علم بیان و علم ادبدر

بوعلم ثقلیه تک کلبسی ملت اسلامیه مخصوصیدر و اگرچه هر ملتده بهر حال بونلره
بکرر علوم ثقلیه وار ایسه ده انلر علی الاطلاق طرف الهیدن بر نی به نازل اولان شریعت
متعلق علوم اولدیقلری حیثیه بونلره مشابه و مجانس اولورلر یوخسه خصوصیه
ملا حقه اولمسی حالد بونلر آنلره مباین و جله سنی ناسخدر و بوزم علوم
ثقلیه مزدن اقدم اولان جمیع علوم ثقلیه متروک و مهجور و انلر نظر ایتمک دخی منهی
و محظوردر بشاء علیه قرآن کریمدن غیری کتب منزله به نظر ایتمکدن شرع شریف
منهی ایتدی حتی افندیمز علیه الصلوٰه والسلام حضرتلری بیورمشلردر که لا تصدقوا

اهل الكتب ولا تكذبوا بهم وقولوا انما ينزى اليكم والينا واليه مرجعكم واحد
 يعني اهل كتابي تصديقك انك تكذب بهم ايضاً وكرهك سزاه منزل اولاد
 ايناندي ويزم الهمز وسرك الهمز برديكر واقتدي عليه السلام حضرت نوري حضرت
 عمر رضي الله عنهم الله تبارك وتعالى برورق كورد كده غضب ايتديلى حتى آثار غضب
 جبين انور زنده ظاهر و نمايان اولدى صكره يورد بيلكه (الم آتكم بهما بفضاء نقية والله
 لو كان موسى حيا ما وسعه الا ناسي) يعني تورتك يريند بن سزاه شك وشبهه دن عاري شرع
 مبین كنور مدمى والله اكبر موسى عليه السلام بر حیات اولدى بكا ايتادن بشقه
 چاره سى اولمزدى

بوندن صكره معلوم اوله كه بوعلوم تقليد و قتيله يك زياده ايلر وليوب اسلاف اول درجه
 بالغ اولديلكه غيرى انك ايلر وسنه وارلر وعلوم مذكوره فن فن ترتيب واصطلاحات
 تهذيب اولوب يك كوزل كتاب تاليف اولمشدر وهر فك صورت تعليمي افاده وبيار
 ايدجك اصول واصطلاحات مخصوصه سى اولوب مشرق و مغربده تعليم و تعلم اولتوردى
 اما شمدى دياره مريك معمور بى متناقص اولوب معموريتك اختلال ايسه فصل
 سابقده بيان ايتديكر وجهله اساتذه نك وسلسله تعليمك اقراض وانقطاع
 مستنزم اولميشدن ديار غريده شمدى علومك رواجى قالمبوب مقرر ض اولمشدر
 اما ديار شرقه جناب خلك تيليشي نصلدر بيلم لكن اوراسنك معوريت و مديتي زياده
 اولديغندن ووظائف اوقاف ايله طلبه علومك مدار تعشلى توسيع اولديغندن
 ظنمه اوراده كرك تعليم علومده وكرك سائر صنایع ضروريه و كالمسه ده ماهر واهل
 وار باب استاذر بولنه رق آفتاب علم اول آفاده زوال بولوب متسلا مع الانوار
 اولمى كركدر

علوم قرآنيه دن علم قرائت

قرآن كريم رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افنديمن حضرت تيرينه منزل اولوب مصحف
 شريفك ايكي جلدى اره سنده مكتوب اولان كلام اللهدر كه اهل اسلام ايچنده فخر عالم
 عليه السلام افنديمزدن برو قرنا بعد قرن تواتر نقل اولنه كلشدر لكن اصحاب كرام
 رضى الله عنهم اجمعين حضراتي آنى بعض الفاظنده و حروفك كيفيت ادا سنده طرق
 مختلفه اوزره روايت ايدوب صكره زى دخی اولوجهله نقل وروایت اولندرق مشهر
 و بو طرق مختلفه دن نهايت طرق سبعة ممكن و مستقر اولدى كه بو طرق سبعة نك نقلی كيفيت
 اداسيله بيله حد تواتره بالغ اوله رق انلری نقل وروایتله كسب شهرت ايتش اولان اثنا
 سبعة به نسبت اولنديلر و بو طرق سبعة قرآنك اصولی قيلندى و اگرچه دهابه بعض قرآنر
 زياده و طرق سبعة به علاوه قيلند يسسده ائمه قرائت عندنده نقل وروایتله انلرك قوتی
 سبعة درجه سنده دكلدر و بو قرائت سبع كتب قرائنده ميندر و بعض ناس انلرك
 متواتر اولميشده مخالفت ايدرك طرق مذكوره كيفيت ادای حر و قدن عبارت اولوب
 كيفيت ادا ايسه ضبط اولور مواددن اولمديغندن متواتر اوله مريد بيلر انچه

و مخالفندى طرق رواينده اولميشله ذات قرآنك متواتر اولميشه طوقور رشو دكلدر
 و اكثر ناس بومذهبی ردایله طرق مذكوره نك متواتر اولميشه ذاهب اولمیلر اما سائر
 علماء مد و تسمیل كی ادای حروفك غيرى اولان طرقك متواتر اولميشه قائل اولوب سمع ايله
 كيفيت ادا معلوم و مضبوط اوله ميه جفتدن طرق ادا متواتر دكلدر ديد بيلر صحیح
 اولان مذهب دخی بودر و قرا و حفاظ بو قرائت و روايات قرا بعد قرن و خلفا من سلف
 نقل ايله تداو لن خالی اولميدلر تا اول وقتك كه علوم صدور دن سطوره نقل ايله
 هر فتن كتابلر تدوين اولند قده علم قرائت دخی فن مستقل و تعليمي دخی برصانعت عليه
 مستقلة اولدى و بو قرائت ناس كرك مشرقده و كرك اندلسده قرنا بعد قرن و خلفا من سلف
 يكديكره نقل ايله كاديلر تا اول زمانه نك كه اندلسك جانب مشرق سنده عامر بين كوله رندن
 بمشاهد ظهور ايتدى موسى اليه افنديسى اولان منصور بن ابى عامر فن قرائت تحصيلي
 ايچون زياده اقدام ايتدر ديكندن و امر تعليمي و كندى حضورنده ائمه قرائت عرض ايله
 اهتمامنى خصوص سنده بذل جهد ايتديكندن اودنى بو فتن زياده اعتنا ايدردى
 بوسيدن بو فتنه انك حفظ و نصبي و افراولدى انك صكره بمجاهد دايه ايله جزائر شرقيه
 اميرى اولنجيد كند موسى علم قرائتده امام اوله فتن بشقه على العموم جيج علومه
 و على الخصوص بو فتنه زياده دقت و اهتمامى اولمى ملا سبه سيله فخر و ايتلنده فن قرائت
 زياده شهرت و رواج بولدى حتى عهد امارتنده امام ابو عمرو داني ظهور ايتدوب فن
 قرائت درجه قصوايه بالغ اولدى و بو فتنه سائرينه فائق اوله رق سند و ماخذ اتخاذ
 اولندى و بو فتنه دائريك جوق كتابلر تاليف ايتدى و ناس دخی انلری اوقومنه دوشدى
 و انلرك ايچندن دخی كتاب نيسره زياده اعتقاد و اعتنا ايتديلر اندن صكره جوق يكديكرين
 شاطبه اهل بسندن ابو القاسم بن فيره ظهور ايدوب ابو عمروك تاليف ايتش اولديغنى
 كتابلری تنقيح و تلخيص ايتكله جيله سنى حلايين القرا حرز الاماني اسميه موسوم
 و معروف اولان قصيده سنده نظم ايتدى كه منظوم اولمى حسيبله حفظى قولاي
 اواسون و قصد ايتش اولديغنى طريق اختصار دخی قولاي بقله حصوله كاسون ديو
 قصيده مذكوره ده اسماء قرآني ايچد سر و فله رمز و ايماء صورنده طرز عجيب و اسلوب
 غريب اوزره ترتيب ايلدى و بو جهته جيج قواعد فنك كوزل احاطه و استيعاب
 ايتدى و ناس دخی آنى حفظ ايتكله و اولادينه اوفودر مغه مباشرت و اهتمام ايتدى و كرك
 مغرب و كرك اندلس ممالك كنده حال بومنونال اوزره جارى اولدى و برارالى فن قرائت
 فن رسم دخی علاوه اولندى (فن رسم) مصحف شريفده اولان حروف قرآنيه نك
 رسوم و اشكال خطيه سنى پيلد برن بر فتنر زيرا مصحف شريفده يك جوق حرفلر فن
 خط قاعده سنه معيار رسم و كتب اولمشدر نتم كم بايد لغننده بر باز ياده سيله بايد ولا بجنه ايله
 ولا وضعوا لفظلرى الف ايله لا اذ بجنه ولا اوضعوا و جزا و الظالمين نظم جلب لنده
 واو علاوه سيله يازلديغنى و بربرده الف اسقاط اولتوب ديكر برده اثبات اولنديغنى و هما
 شكلنده يازيله كلان تاء كركلر بعض محله تاء طويل صورنده رسم و كتب قلند دخی

وامثال سازه سی کی و بونلرک بوضو رنده بازمش اوللرینک سر و سبیلری صنعت
خط بخشنده هر ور ایلدی و چونکه مصاحف شریفه ک بعض اشکال حرفه سی
بویه فن خط قواصدینه مغایر و مخالف کلدیسه انلری حصر و ضبط ایتمکجه محتاج
اولمغله ناس علوم سازه بی تألیف و تدوین ایتمکلی ائشاده فن رسم قرآنه داردخی
کابلر یازدیلر تا که جانب غریبه نوبت ریاست قرآن بو عمر ودانی به کلجه مومی البه بوفنده
خیلی کابلر تألیف ایتدی الکه مشهوری کاب مقصدی که ناس آتی اخذ و قبول ایدوب تعلیم
و تعلمه رغبت ایتدیلر و ابو القاسم شاطبی دخی را فافیه سنده اولان قصیده سنده آتی
نظم ایتدی صکره بشقه کلمات و حر و فک شکل و رسمده دخی اختلاف
چونالهرق آنلری دخی مجاهدک کوله لرندن و ابو عمر و دانینک شاگردانندن اولوب
ابو عمر وک معلوماتی حامل و آثار و تألیفاتنی ناقل اولمغله مشهور و معروف اولان
ابوداود سلیمان بن نجیح کنندی تألیفاننده ذکر ایتدی اندن صکره دهها بشقه
اختلاف دخی نقل اولمغله دیار مغریده علمای متأخریندن خراز نام مؤلف بحر رجزدن
بردیگر قصیده نظم ایدوب انده کاب مقصدی اولمیان نجه مخالفت ذکر ایتدی و هر برینی
راویلرینه اسناد ایللر ائشاده ایتدی و بو قصیده دیار مغریده اشتهار یولوب ناس الکه
اوزرینه اقتصار ایتمکله اشبو فن رسمده ابوداود ایلر ابو عمر وک و شاطبیک کابلرینی
ترک ایتدیلر

علوم قرآینه دن علم تفسیر

معلوم اوله که قرآن کریم طائفة عربیک لغتی و انلرک اسالیب بلاغتی اوزره نازل اولمش
اولدیفندن قوم عربیک هر بریسی آتی اکلر و الفاظ مغریده و زاکب بلیغه سنک
مصافی لطیفه سنی ییلور ایدی و قرآن کریم دخی ایجاب و موقعه کوره نوحید بازی بی
و فرائض دینه بی بیان ایچون جله جله و آیت آیت نازل اولوردی و آیات قرآینه ک
بعضیسی عقاید دینه به منعلق اولدیفنی کی بعضیسی دخی اعمال مکلفینه دار اولوب
بعضیسی مقدم و بعضیسی مؤخر نازل اوله رق بعضیسا مؤخر نازل اولان مقدم
نازل اولانی ناسخ اولور و لتبین للناس ما نزل الیهیم آیت کریمه سی مفساد نجه
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری دخی آتی بیان ییلور ایدی سوله که
خیر الانام علیه السلام ائندیمز بحال اولان آیات کریمه بی شرح و بیان و ناسخی منسوخدن
تعبیر ایدوب اول وجهله اصحابه ییلدیرر آنلردخی بللر و آیات کریمه ک اسباب نزولنی
و مقتضیات احوالی دخی فم سعادتندن منقول اولدیفنی وجهله ییلور ایدی ننه کیم
اذا جاء نصر الله و الفتح سورة سی نازل اولمجه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
حضرتلرینک ملا اهلای علیه ارحمال بیوره جعفرینه اشارت اولدیفنی بیلمش ایدی

المرجم آیت مذکوره بی ابن عباس رضی الله عنه حضرتلری سکوش ایدیمجه
بو آیت کریمه فخر عالم ائندیمزک ارحمال دار بقا بیوره جعفرینه اشتهار دبو بیوره شلر
وفی الواقع اذا جاء نصر الله و الفتح و رأیت الناس بدخلون فی دین الله افواجا

بیورینجه ذوق بلاغته آلت طرفنده بونعت جلبله به نشکرا اهلای کلمه الله ایچون
سوله ایتک و یوز یله غزایه کتیمک کریمین یوللو امر الهی صدوری وهله اولاده
وارد خاطر اولدیفنی حالده فسخ بحمد ربک و استغفره دیو جانب حق
انابه و توجه ایلر فرمان الهی صادر اولمجه مائده تبلیغات صوکی اولوب صدر نشین
دیوان خاتمت علیه اکمل التمجید ائندیمز حضرتلرینک شهدایه بقایا نوش ایده جک
زمانی و بساط نبوک بو محفل قادن دوشیر یلوب قالدیر یله حق آوائی تقرب ایتش اولدیفنی
ذائقه بلاغته حس و استفاد اولنه ییلور تم کلام المترجم

و بونک امثالی مقتضای حاله اصحاب کرام واقف اولورلردی و بو کیفیت اصحاب کرامدن
نقل و روایت اولمده رق تابعین یئتمده دخی متداول اولدی و آنلردن دخی تبع تابعین
اخذ و تانی ایدوب متصل و مسلسل اوله رق صدر اول ایلر سلف صالحین یئتمده
نقل و روایت اولمده کلدی و معانی قرآینه قرابعد قرن افواه رجالدن اخذ و تعلم اولمندن خالی
اولدی صکره علوم و معارف صدوردن سطوره نقل و اخراج اولنه رق ندوین کتبه
مباشرت اولمده بونلرک دخی جوخی صحائف تألیفانه درج اولندی و اصحاب کرام ایلر
تابعیندن وارد اولان اثرلر بو تألیفانده تسطیر قلنددی و سلسله اسناد امام طبری
و امام واقدی ایلر انلرک امثالی مفسرین نظامه منتهی اولوب آنلردخی بو آثار و روایتدن
یازه ییلد کلدی قدر یازدیلر صکره علوم لسان عربی دخی صنایع قیلدن اوله رق
مفردات الفاظک و معنی بیک ایچون ائت و احکام اعرابی و ماه مک ایچون نحو و ترکیبده
بلاغتی اکلامق ایچون بیان قلدی ترتیب اونوب بوفنله دار نجه کابلر ندوین اولندی
مقدملری ایسه بوهلر عربیه ملکه لسانیه اوله رق آنلری بیک ایچون نقل و کتبه مراجمت
ایتمکجه محتاج اولورلر ایدی لکن صکره بوملکه منسی و ضایع اولدیفندن کتب لسانیه دن
اوکر ییلور اولدی و قرآن کریم دخی عربیک لسانی و انلرک اصول بلاغتی اوزره اولدیفندن
تفسیرلرده دخی بوفنله محتاج اولندی

بو جهله تفسیر ایکی صنف اولدی صنف اولی سلفدن منقول اولان آثاره مستند اولان
تفسیر تقلیدر که ناسخ و منسوخ و آیاتک اسباب نزولیه معانی مقصوده سنی ییلکدن
عبسارت اولوب بونلرک کلبسی صحابه و تابعیندن نقل و روایته متوقفدر بو بابده طبری
و واقدی و عابلی و انلرک امثالی ائمه متقدمین جیع آناری جمع و احاطه وجهله فن تفسیردن
کابلر ندوین ایتدیلر لکن انلرک تألیفاتنی و تألیفاننده اولان مقولاتی قوی و ضعیف
و مقبول و مردودی مشتملدر بونک سببی اولدر که طائفة عرب ابتدای حاللرنده اهل علم
و کتب اولوب بدویت و املاکلی غالب ایدی انسان ایسه اسباب مکونانی و ابتدای خلقت
عالمی و اسرار موجوداتی بیکلکه بالطبع مبالغه اوله رق عربلر دخی بونلردن برینی بیک
استدکرنده کندولردن اول اهل کتب اولان ملتله سوال ایدوب آنلردن اوکر نورلر ایدی
آنلردخی طائفة یهود ایلر آنلره تابع ملت نصارادن اولان اهل تورات ایدی اول وقت

عرب اینچنده بولسان اهل تورات دخی عرب کبی بدوی اوله رقی برشی بیلوب انجیق اهل کتابک عوامنک بیلدیکنی بیلور ایدی و آنلرک اکثری حیرقیله سندن یهود دینله متدین اولنلر ایدی صکره وقتا که اسلام ایله مشرف اولدیلر اید لازم الاحتیاط اولان احکام شرعیه ده شرع شریف محمدی یه اسناده منحصر اولوب انجیق ابتدای خلقت طالع دار اولان خبر زده وملاحم وغز وانه متعاق حکایاتده و بونلرک امثالی واجب الاحتیاط اولبان مواده اسکی بیلد کلری اوزره قالدیلر و بونلرکعب الاحبار و وهب بن منبه و عبدالله بن سلام و آنلرک امثالی اصحاب کرامدر که بویله احکام شرعیه دن خارج اولان ماده لده آنلردن منقول اولان روایات وحکایات بالذات یاخود بالواسطه روایت صحیحیه ایله افتدیم علیه السلامه اسناد و ایصال اولغیه رقی بالکنز آنلردن منقول اولان اخبار موقوفه قبیلندن اولدینی حالده بومنفولات ایله تفسیر طولدی و بواخبار منقوله احکام شرعیه ده طوقور و صحیح اولدینی تقدیرجه موجب عمل اولور و اولدینی صورتده بر عملک رکع ایجاب ایدر مواد شرعیه دن اولماق حبیلله ابتداری بونلرک صحت و عدم صحتی تنبیس و تحری اولندی مفسرین دخی بویله اخبار موقوفه یه دقت ایتمه رکع مسامحه ایدوب آنلرله کتب تفسیری طولدر دیلر بونلرک اصلی ایسه بروجه مشروح بادیه ده ساکن اولوب داعیه تحقیق و تدقیق ایله مشغول اولبان و نقل ایندکلی اخبارک حقیقتی بیلن اهل تورا تندر لکن شرف اسلام ایله نشر فلندن صکره دین و ملتجه درکار اولان علوم مقام و رتبه لردن طولانی صیت و شهرتلی و ناس اینچنده قدر و حیثیتلی اولدیفندن احکام شرعیه ده متعلق اولبان مواده دخی آنلردن منقول اولان اخبار اول وقت همان اوله جه قبول اولنیورمش صکره وقتا که ناس داعیه تحقیق و تدقیقه رجوع ایدیبسه مغربده متأخریندن ابو محمد بن عطیه کلوب بو تفاسیرک کلبسی تلخیص و تنقیح ایدی و صحنه اقرب اولان روایاتی تحری و انتخاب ایدرک مغرب و اندلس اهل البسی پیننده مشهور و متداول اولان تفسیر شریف و کتاب لطیفی تألیف ایدی بو یولده امام قرطبی دخی الک اثر بنه کیدرک وجه مزبور و اسلوب مسطور اوزره بر تفسیر تصنیف ایدی که مشرقده مشهوردر

تفسیرک صنف ثانیسی فن لغتی و مقتضای حاله کوره تأدیه معساده کیفیت بلاغتی متضمن اوله رقی علوم لسانییه به راجع اولور لکن بو صنف تفسیرلر دخی بتون بتون صنف اولدن خالی اوله رقی یازلیوب بلسکه صنف اول ایله مزج اولنوب ایکی صنفی دخی جامع اوله رقی یازیلور زیرا مقصود بالذات اولان صنف اول اولوب صنف ثانی علوم عربیه کتب و تدوین اولندقدن صکره ظهور ایشدر فی الواقع بعض تفسیرلده صنف ثانییه تعرض ده اغال اولور لکن بتون بتون صنف اولدن خالی اولمز بو یولده یعنی صنف ثانی اوزره یازیلان تفسیرلرک احسنی خوارزم عراق اهل البسی سندن زحشرینک کتاب کشافدر

المترجم * خوارزم عراق عباره سی غلطات ناسخیندن اولمق کرکدر زبر عراق

ایکی اولوب بری عراق عربدر که بغداد ناحیه سیدر دیگرى عراق عجمدر که طهران اقلیدر اما خوارزم نه عراق عربدن ونه ده عراق عجمندر بلسکه نهر جیحونه قریب برفطعه مغرزه در * نم کلام المترجم *

لکن کتاب کشافک مؤلفی معتزله دن اولسی حسبیه کندی مذهب فاسدنی ترویج ایچون کشافک اینچنده طریق بلاغتیجه آیات قرآنیه دن دلیللر ابرازینه تعرض ایندیکندن اهل سندن اولان علمای محققین زحشرینک علوم عربیه ده علوکعبی و ملکه و مهارتی مغر و معتزله ایکن آنک کتابندن اعراض و آنی مطالعده اینچندن خلقي منع و تحذیر ایندیلر انجیق آنی مطالعده ایدر حک ذات اهل سنتک عقاید سنیه سنه واقف وادله و براهین ایله اثباتنه قادر اولدینی حالده آنک مطالعده سنی غنیت بیلیدر زیرا آنده اولان بونچده معلومات غریبه و مزایای دقبغه دن محروم اولمق لایق دکلدر خصوصاً بو بقیلرده ایسه بزه بعض عارفینک برکابی واصل اولدی که بلاد عراق عجمدن تبریز بلده سی علماسندن شرف الدین طینیکن تألیف کرده سی اولوب آنده زحشرینک بو کتاب کشافنی شرح انجش والفاظنی تدقیق و تنبیح ایدرک و مذهب اهتزازلی تزییف ایدر حک ادله ابرار ایلیمه رک آیات کریمه معتزله ک زعم ایندیکنی وجهله اولوب بلسکه نفس الامرده مذهب اهل سنت اوزره وارد و واقع اولدینی ایضاح و بیان ایلش و سایر طرق بلاغته دخی ابراز تفوق و یگانگی انجسبیه برابر اهل اهتزازلی جرح خصوصنده دخی بکه ناز میدان مناظره اوله رقی حائز قصب السبق نفوق و تفرد اولشدر و فوق کل ذی علم علیم

علوم حدیث

علم حدیثک انواع کثیره سی واردر بریسی ناسخ و منسوخیدن بحث ایدن قدر که ما ناسخ من آیه اونشها نات یخیر منها اوئلها * آیت کریمه سی مفاد نیجه امت محمدیه حقیقه اتمام و اکمالی اراده الهیه و حکمت ازلیه اقتضا سندن اولان احکام و مصالحی تخفیف و تسهیل ضمیمه حساب حق قوللرینه بر لطف مخصوصی اولمق اوزره بزم شریعتدره نسخ جائز و واقعدر بو صورتده ایکی امر انی و اثبات ایله متعارض و بحسب الظاهر متناقض اولوبده بعض کونه تأویل ایله پینلرینی توفیق قابل اولدینی و قدسه و برینک او برینه تقدیمی دخی معلوم اولدقدنه متأخرک منقدهی ناسخ اولسی تعیین ایدر و ناسخله منسوخنی بیلک علوم حدیثک الک اصعب و اهمندر بناء علیه امام زهری رحمه الله علیه یوردیلر که احادیث نبویه ک ناسخ و منسوخنی بیلک فقهای حجاز و بیتاب ایدی و بونده امام شافعی رحمه الله حضرتلرینک علوکعبی اولوب احادیث شریفه ک ناسخ و منسوخنی تمیز اینکده بد طولاسی و ارایدی

واکر چه ناسخ و منسوخ معرفتی آیات قرآنیه به دخی شامل ایسه ده آیات کریمه ک ناسخ و منسوخنی تفسیرلده مشروح و مبین اولدیفندن آنلر ایچون مستقلاً بر فن تدوینده حاجت اولماغله احادیثه مخصوص اولمق اوزره نسخک احکامنی بیلک ایچون اشبو ناسخ و منسوخ فنی ترتیب اولمشدر

للمترجم * آیات قرآنیہ مخصوص اولی اوزره ناسخ و منسوخ فتنه دار
متعدد کتابلر تالیف اولمیشدر از جمله شیخ ابوالقاسم بن هبة الله بن سلامة
ابن نصر بن علی المفسر نام ذاتک بوفندن بر کوزل کتابی وارد که کتاب مرقومی
کندوسندن شیخ ابو محمد رزق الله بن عبد الوهاب بن عبد العزيز بن الحرث النعمی واندن
امام شیخ الاسلام ابوالکرم المبارک بن الحسین بن احمد الشهرزوری واندن دخی
بشیر الشمس اوج سندسی رمضانک رنده شیخ الاسلام رضی الدین ابوطاهر ابراهیم
ابن محمد بن ابراهیم بن مهران رحمة الله علیه قرائت وروایت اولمیشدر لکن مؤلف ابن
خلدون بوکابلره مطلع اولمیشندن آیات کریمه ک ناسخ و منسوخ ایچون برفن مستقل
تدوین اولمیشدی دیمشدر * تم کلام المترجم *

علوم حدیثندن بریده سلسله اسانیدی وروایتک طبقاتی و سائر احوالی بئذک ایچون ائمه
حدیثک وضع ایندک لری اصول و قوانیندر که انکله احادیث شریفه دن شرطنی مستجمع
و مستکمل اولوبده واجب العمل اولنلری بیلنور زیر حدیث شریفه عملک و حوی انجق
اول حدیثک رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن صادر اولش اولدیغنه ظن غالب حاصل
اولمغه موقوف اولدیغندن بوطن غالی حاصل ایدمک شی هر نه ايسه اتی تحصیل ایتک
بجتهدک اوزرینه واجب اولور بوايسه راویلرک صلاح وعدالتلرینه سهو و غفلتندن
برائتلینه اعلام دین اولان عدول امت و عظمای ملت شهادت ایدوبده نقل و روایتلرینه
وثوق و اعتماد کلکله اوله بیلور و بوباید رواه و محدثک بر برینه نسبتله مرتبه لری
متفاوت اولوب انلری تعیین و بر بندن تمیز و ترتیب ایتک لازم کلور و کذلک احادیثک
اسانیدنه دخی تفاوت بولنور شویله که بهضا سندات مبدآن منه ایله قدر متصل اولور
و بعضا دخی راویلرک بعضی طی اولنه رفی ارا برده سلسله اسناد منقطع اولور و بعض
سندات مورث ضعیف اولان سبیلردن سالم اولوب بعضی سندده دخی سبب ضعیف بولنور
اشته ائمه حدیث بومراتب معینه و انواع مرتبه دن هر برینی براسله تسمیه ایدرک صحیح
و حسن و ضعیف و متصل و منقطع و مرسل و معضل و شاذ و غریب و موقوف کبی
برطام القاب و اصطلاحات وضع ایدوب هر برینی باب باب تمیز و تفصیل ایلدیلر و ائمه
حدیث عندنده حدیث مقبولک اعلا می راتی صحیح و بعده حسن اولوب اشاعی درجده
بولنان حدیث ضعیفدر که اول دخی مرسل و منقطع و معضل و مشکل و معطل و شاذ
و غریب و منکره شامل اولور و ائمه حدیث بعض احادیثک رد و قبولنده اختلاف
ایندک لری مثالو بعض احادیث صحیحهدک حدیث صحیح اولمیشده دخی اختلاف ایدرلر
مثلا بر حدیثک قولنده انفساق ایندک نصکره اول حدیث بعضیلرک عندنده صحیح
و بعضیلرک عندنده حسن اولور و بوندن صکره طریق اخذ و تنقیدن بحث اولنور
شویله که محدثک بر بندن نقل و روایتلری راویتک شیخندن استماع ایتسی یا و قومی
باخود یازمی و یاخود شیخی کندی نسخه منی باخود کندی نسخه سیه مقابله اولمیش
بر نسخه صحیح بی راوی به و پرونده اشته بونده اولان احادیثی بندن روایت ایت دیمسی

باخود کتب احادیثندن برینی نقل و روایت ایتکله اذن و اجازت و یرمی ایل اولوب بوسورنلر
دخی بر برینه نسبتله رتبه جه متفاوت اوله رفی رد و قبوللرنده اهل حدیث بحث و اختلاف
ایتمیشدر بوندن صکره متون حدیثده واقع اولان لفظ غریب یا مشکل و یاخود نصیف
یا مغترق و مختلف کبی الفاسطه دار اولان مباحثی دخی اسانید و القاب بختنه ضم
و تزییل ایندیلر

اشته اهل حدیثک اکثر مباحثی بو اصول و اصطلاحاته دار اولوب جمله می فن اصول
حدیثده میندر و جوق کرده ناسخ و منسوخ بحثی لافراز فن مستقل بیلنور
و کذا حدیث غریب دخی بهضا بو وجهه فن مستقل اعتبار اولنور که مخصوصا اکا
دار دخی ک جوق کتب مشهوره واردر

صکره مؤلف و مختلف دخی بویله افراز اولمیش اولوب آنره دار دخی تالیفات
مستقله واردر

و علی العموم علم اصول حدیثه دار ک جوق کتابلر تالیف اولمیش اولوب کبار ائمه سندن
بری ابو عبد الله حاکم نيسابوریدر که علم حدیثده تالیفات مشهوره و ابتداء علم اصول
حدیثی تهذیب و ابواب و فصول اوزره ترتیب ایدن اودر اندن صکره محدثین مشاخرین
دخی بوفنده کتب نافع تالیف ایدوب انلردن الی زیاده مشهور اولان اوائل مانع سابعه
رجالندن ابو عمر و بن الصلاح کایدن بعده کبار محدثیندن شارح صحیح مسلم امام
محبی الدین النووی بو یوله ابو عمرو و یرو اولوب تصانیف مفیده تالیف ایتمشدر
فن مذکور صاحب شریعتدن منقول اولان سنن و آثارک حفظ و ضبطنه وسیله اولان
قوانینی جامع اولوب احادیث نبویه ک قبول و ردینه بحث و معیار اولمغین شریف الغایه
و لطیف الفائده برفندر

معلوم اوله که حدیث و سنت فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندین حضرتلر بئذک قولی یا فعلی
و یاخود تقریری یعنی بر سوز و بولنور یاخود برایش ایشلنور کن کوروب و طوب بوبده
برشی دیمه می شفلرندن هبسات اوله رفی قرآن کریمی مبین و شریعت مطهره بی مکمل
اولمغه سنن و احادیثک ضبطی واجب اولمیشندن ائمه دین بالاتفاق بوبولده تشیع ساق
ایندیلر و عصر سلفده که زمان صحابه و تابعیندر حدیث شریف روایت ایدنلر کندی
بلده زنده معلوم و معروف ذاتلر اولوب بعضیلری بیسازده و بعضیلری بلاد عراقدن
بصره و کوفهده و بعضیلری شام و مصرده ایدیلر و جمله سی عصرلرنده محدثلکله
معروف و مشهور ایدیلر و ایچیلرندن اهل بیساز راویلرک عدالت و ضبطلرینه دار اولان
شروط تقلیده زیاده دقت و اهتمام ایندک لردن و حاللری مجهول اولان راویلرک
روایتلرینی قبولدن اجتناب ایلدک لردن انلرک طریق سائرلرندن اهلی و اقوادر
و بعد السلف طریقت حجازیه ک سند و معتمدی مدینه منوره امامی اولان امام مالک
حضرتلری و آندن صکره انک اصحاب ایدر که امام شافعی حضرتلری و انک امامی اولوب
اندن صکره دخی امام احمد بن حنبل حضرتلری ایل انک امامی اولوب و علم شریعت

صدر اول و مبادی اسلامه قبل صرف اولوب رأی و فاسده هنوز تعمق اولمماس
اولدیلندن اسلاف محدثین مورد وحی و رسالتدن فیضان ایدن رشحات احادیث
و آثاری ضبط الیه صحیحی تحری ایدرک اکان اذله دین ایدیلر و امام مالک حضرتلری
طریق بحار اوزره کتاب موطنی تألیف ایدوب معاصرین و اصحابینک توطاؤ و اتفاق
ایتمش اولدقلری احادیث صحیحهدن احکام شرعییه به دائر اولدقلری آنده درج الیه ابواب
فقه اوزره ترتیب ایلدی امام مالکدن مسکریه حفاظ حدیث اهل بحار و عراق الیه
سائر محدثین میسانده مضبوط اولان طرق و اسانید مختلفه تک ضبط و معرفتیه عزم
و اهتمام ایدوب بعض احادیثیه طرق مذکوره مجتمع و متحد اولور سده جوق کره دخی
رحایت اسنادی طرق مختلفه و ذوات متعدده دن کاور و به ضا دخی حدیث واحد احکام
شرعییه دن بر قاج حکمه دلالت ایدوب مشتمل اولدیلر معانی فقهیه تک اختلافی حسب الیه
متن واحد ابواب فقهیه مکرر اولور اونیضلر نقل و روایت حدیث کیفیتی ایلند
بو وجهه جاری اوله کلوب قرون نشه منقذی وارد فنصکره عصرینده امام محدثین
اولان محدثین اصحاب بخاری حضرتلری ظهور ایتدیکده دایره روایتی توسع ایدوب
طریق بحار و عراقیه و شامیه بی جمع ایدرک احادیثی جامع صحتیه بوجه مشروح
ابواب فقه اوزره ترتیب ایلدی و اهل بحار و عراق و شامک اتفاق ایتدقلری احادیثیه
همقد ایدوب اختلاف ایتدقلری ترک ایلدی و اشهر ایتدیکمز وجه اوزره احادیث
بخاری تک بعضی مشتمل اولدیلر معانی فقهیه تک اختلافی حسب الیه ابواب حدیده ده
مکرر کر اولمشدر حتی کتاب بخاری طغوزیک ایکوز حدیثی مشتمل اولوب انلردن
اوج یکی مکرر در دیر و طرق اسانیدی نفریق ایدوب مکرر اولان حدیثلری هر یاده
بر طریق مخصوص الیه ذکر ایتشددر بعده امام مسلم بن حجاج القشیری ظهور ایدوب
مسند صحیحی جمع و تألیف ایتدیکده اودخی کتابی ابواب فقه اوزره ترتیب ایلدی و صحیحی
متفق علیها اولان احادیثی جمع و انتخاب ایتدیکده امام بخاری به اتباع ایلدی لکن مکررانی
حذف ایلدی و طرق و اسانیدی جمع ایلدی مع ذلک امام بخاری الیه امام مسلم کتابلری
احادیث صحیحهدن جمله سی احاطه و اسباب ایتوب آنرده اولیات احادیث صحیحیه بی دخی
مسکریه بعض اعلام محدثین ضبط ایتدیلر مسکریه ابوداود مجسنانی و ابو عبسای ترمذی
و عبد الرحمن نسائی کلوب احکام فقهیه به مأخذ اونیق اوزره کتیبلرینه منسوب اولان
کتاب نایه مشهوره بی تألیف ایدرک شخصیتک طریق قلردن دهسا و معنی بر طریق
آیدیلر که شروط بخاری و مسند قسرا ایتوب شروط لازمه سنده اکثریت یونشان
احادیثک ضبطی قصد ایدرک کر لرتیه الیه ده به یونشان احادیث صحیحیه بی و کرک
یوریه دن دون اولان احادیث حسنه و سائر ده بی ذکر ایتدیلر اشته ملت اسلامده
مشهور اولان مسند صحیحین مذکورین الیه اشوش سنه شده در و بو کتب خسته
اهمات کتب احادیثدر و سائر کتب احادیث یونلرک نیتنده مسند درج
و یونلره راجعدر

المترجم ۳۷ اشوب کتب خسته ای مشرق و مغرب یانده مشهور و معتد اولوب ایلد
شرعییه اخراج و استلاله صاخ اولان اشوب کتب خسته در دیو اعلی علمای حدیثدن
انقولدر البقی مشهور اولان سنن ابن ماجه دخی سنن شافعی و طحاوی اولوب ایلد
کتب حدیث کتب سنه در که صحیح بخاری و صحیح مسلم الیه متن ایلد و دوسال ترمذی
وسنن نسائی و سنن ابن ماجه در یومقامده نسخده مختلف اولوب اکثریه بروجه سابق
مهات کتب حدیث کتب خسته در دیو واقع ایلددر و بعضی نسخده در دیو مشهور
و متهمه موافق اوله رق کتب خسته برنده کتب سنه واقع اولمشدر و اهم عدیده
نم کلام المترجم

شو کتب خسته به مسند ابودود و طبایسی و مسند یاز و مسند عبد الرحمن بن حبه
و مسند دارمی و مسند ابی یعلی الموصلی و مسند امام حنبل الیه ایلد ایلد
مسانید انفری علاوه اولمشدر البقی آنرده ایلد احادیثک کتب سنن اولان
سادیت مسنده تک ذکر کر قصده اولوب احکام شرعییه به اکثریه استلاله مضبوط
دکابر دیو ابو عمرو بن الصلاح حدیث نقل ایلدی لکن امام احمدک اصحابین مریویدر که
امام احمد کتاب مسندی بزه قرأت ایدوب یونکابی بدیون الی تک حدیث سنن شافعی و طحاوی
یتدم اول حدیث که مسنین آنده اختلاف ایدوبده کتابیه به اولیه اخراج و استلاله
صاخ دکابر بدی دیو نقل ایلددر بو کلام امام احمدک مسنده مدرج ولان بیجم
احادیث الیه استدلالتک صحت دلالت ایلد ابو عمرو بن الصلاح حدیث نقل ایلددر تک
امام احمدک مناسقی فقهیه این جوزینک تألیف ایتدیگی کتابیه مذکوردر
معلوم اوله که یومعصرده حدیث تخریج ایتدقلر طریق منقطع اولوب تمام تنظیمات ضبط
تخریر ایتدیگی احادیثدن فضله اوله رق بر حدیث یو ابواب بی نایه فیه یون قلده ساند
ایرا عادت شایست ایدر که یونجه نشه منقدمین و اسلاف حدیثیه به عصری متلابق
و کتیبلری ضبط احادیث و آنرده درجه کفایه ده اولدقلری حالیه کمال جهه سیری
تعمیق لکن سنن و آنردن یونابی قصده یاسهواتر و باخود غفلت ایدوبده متخیرین
کافقر یوله رق نقل و تخریر ایلد یونلری عقلا بعد و عاده بخاری و مسند
سنن ابوداود متاسله و ارنیه ضبط و احکام و جوبه متصل اولور ابودود رجول عصر
همت و عناایتلری اهمات مکتوبه بی تصحیح و مؤلف ایلددر نقل و روایت الیه طبع ایتدیکده
و مؤلفلرینه ایصال و استدلالی کیفیتی فن اصول حدیثیه به یون فواید و اسوله
تعمیق الیه جهت استناد بیه دقت و هضم ایتدیکده منحصردر و یو یایده امریک سنن
ولان کتب خسته مذکورده تک ضبط و تصحیح حصص همت اولوب سائر کتب
حدیثه تخریرلری نادر در

المترجم ۳۷ سابقین ایتدیکمز وجهه سنن ابن ماجه دخی سنن شافعی و طحاوی اولددر
عنای حدیث آن دخی تصحیح و روایت غایت و هضم ایدوب سنن شافعی کتب الیه
وزرینه دخی شرحلری از مشلدر * نم کلام المترجم *

اما صحيح بخاری انك زينه سی جله دن اعلادر نتیجی ناس انك شرحی استصعاب ایدوب
کاهو حقه شرح وایضاح اوانه مبه رفی بخدرات نکت و مزایای تنق بندخفا اولوب
قالدی زیرا آنده مسطور اولان احادیث صحیحہ طرق عدیده واسانید مختلفه ایلہ وارد
اولوب رجال حجاز و عراق و شامک احوالی و ناسک آنلر حقه سده اولان اختلافاتی احاطه
وجهله بیلک لازم کلور و کذاک بوندن اقدم ذکر اولندیغی وجهله بخاری جامع صحیحی
ابواب فقه اوزره ترتیب تنکله بر حدیثی بریاده ذکر ایدوب بعده دیگر بحثه منطلق اولان
بایده دخی بنده اول حدیثی ایراد ایدر و بر حدیث بوضو و تہن متضمن اولندیغی معانی مختلفه
فقهیه حسیله ابواب هدیده ده متکرر اولوب کیدر بوضو و تہن هر حدیثک ذکر
اولندیغی بایه مناسبی و اول حدیث ایلہ اول بایده اولان حکم شرعیته کفایت ثبوتی
بیلک اقتضا ایدوب بودخی مسائل فقهیه ده تدقیق انظار و تعمیق افکار ایتکله
توقف ایدر فعلی هذا اول کسه که صحیح بخاری بی شرح و تفسیر به تصدی ایدوب ده
بورالری احاطه و استیعاب ایتیه حقه کاب بخاری بی شرح ایش اوله منته کم این بطلال
و این مهلب و این تین و انلرک امثال شارح لر بو وجهله شرح تصدی ایتش لر ایدوب ده
لایق وجهله شرح ایدر بمشردر شوخ و اسانده من اولان پک جوق علمای اعلامدن
ایستدم که کاب بخاری شری حالاً بواشک اوزرنده بوج قالمشدر دیوب
علمای امتدن برکسه بخاریتک مرادی اوزره کابنی شرح ایدر ممس اولد بفسه
اشارت ایدر لردی

المترجم * اکثر نسخه زده کلام بوقدر اولوب بحث بوراده نهایت بولمشدر انجق
بعض نسخه زده دخی مسائل فقهیه ده تدقیق انظار و تعمیق افکار ایتکله توقف ایدر
دینلر کد نصکره اره برده بر طاق بحث لر واقع اولمشدر که هینله بروجه آتی ترجمه سی
ایراد اولور * تم کلام المترجم *

جوق کره ایدر عنوان باب ایلہ بایک متضمن اولدیغی حدیث لر بینه مناسبیت خفی اولمغه
شرح و بیانده ناسک کلامی متمدن و مضطرب اولدی نه کم کاب فتن ده درج ایتدیکی ابوالبدن
باب یخرب الکعبه ذوالسویقین من الحبشه * عنوانیله ذکر ایتدیکی بایده واقع اولان
مناسبت خفیه کبی که باب مذکور آخر زمانده طائفه حبشدن ایک ساقلری اینجه کسه مک
بیت شریفی یخرب ایتسی ایچون عقد و ایراد ایتدکن صکره * واذ جعلنا البیت
مثابة للناس وامنا * آیت کریمه سنی ذکر ایلوب اندن غیر برشی زیاده ایتدیکی
جهتدن عنوان باب ایلہ آیت کریمه میانده مناسبیتک وجهی ناسه خفی اولوب توجیهی
استصعاب ایتدیبلر و بعضی لر دید بلر که مصنف هر بابی عنوان مخصوص ایلہ صغاف
نسویه درج و تخریر ایتد کد نصکره هر بایده ظفر باب اوله بیلدیکی احادیث
صحیحہ بی کتب و تفسیر ایدوب اتمام واستیفا ایتزدن مقدم وفات ایتکله ککتاب
بخاری مسوده ده مسطور اولدیغی اوزره روایت اولمغین بعض مواضعنده خلل
قالمشدر

المترجم * بوشلو موقعه زده بو وجهله توجیه ایتک ابو ذر هر ویدن ماخوذ و منقول اولوب
کاب بخاریتک حلی مشکل اولان موقعه زده النبیایه بر قاعده اولمش ایدر ده جامع صحیح
امام بخاریتک حضورنده قرأت اولندیغی روایت صحیح ایلہ ثابت اولوب کندی حضورنده
و قوغسی ایدر بینه ترتیب و تکمیل اولدقد نصکره اولمشدر دیو ابو ذر هر وینک کلامی رد
اوتدی و امام بخاری علیه رحمة الباری حضرت بلری جامع صحیحی مدینه منوره ده فخر انام
عابیه السلام افند یزک قیر شر بفسلرله منبر منور لری یئشده تبیض ایدوب هر بابی
بازدجه ایکبشر رکعت نماز قیلدی دیو وارد اولان روایت صحیح دخی توجیه مذکور
جرح ایدر و کاب بخاریده عنوان باب ایلہ ما بعد بیک ارتباط و مناسبیتی هر برده بر نکسته
خفیه به بنی اولوب امام بخاریتک بومقاصد دقیقه سنه مظاہر اوله مینلر کاب بخاری
مسوده ده قالمشدر زعم ایدر دیو بعض جهابذہ اهل حدیثدن مرویدر اشته بودخی
توجیه مذکور ی رد ایدر * تم کلام المترجم *

وقایع اندلسدن یدی یوز قرق بر نار یئشده واقع و قعده طریفده شهید ا فوت اولان
غریاطه قاضیسی این بکار که بخاری شریفه مداومت ایلر دی انک اصحابندن ایستدم که
قاضی مشار الیه آیت مذکور ایلہ عنوان بایک ارتباط و مناسبیتی بو وجهله توجیه
ایدر ش که امام بخاری علیه رحمة الباری حضرت بلری بیت شریفک ناسه مامن اولمسی
جانب حدیثدن مشروعدر بو خد حکم و تقدیر از بلی بو کاتعلق ایتشدر دیمک دکلدر
دیو عنوان مذکور ایلہ آیتک تفسیر بی مراد ایتشدر زیرا اشکال و شبهه انجق جعلنا بی
قدرنا ایلہ تفسیر ایتکدن نشئت ایدر که جناب حق بیت شریفی ناس ایچون مامن و مأب
تقدیر ایتدیکی صورته الی یوم القیام حرم کعبه مقام امن و امان اوله رفی هدم و تخریری
ممکن اوله من اما جماعت شرعنا معنا سنه اولد قعده ذوالسویقین اولان شخص
حبشدنک آخر زمانده بیخی تخرینه مناسبی اولمز زیرا بیت شریفک مامن و مأب اولمشدنک
مشروعیتی الی قیام الساعه ناسک آنده امن و قرار بی اقتضا ایتز بو توجیهی شیخمنز
بو برکات بلفیقیدن ایستدم که ذاتی مشار الیهک جله تلامیذن ایدی

المترجم * اشته انجات مذکور بهض نسخه زده بویله جده واقع اولمشدر انجق صحیح
بخاریتک ککوره بیلدیگر نسخ صحیح سنده کاب فتن ده بویله بر باب بوقدر
بلنکه امام بخاری کاب حجهه ایک بایده ابو هریره رضی الله عنه حضرت انردن روایتله
(یخرب الکعبه ذوالسویقین من الحبشه) حدیث شریفی تخریر ایتشدر
و حدیث مذکور کاب فتن ده امام مسی درج ایتشدر بئله علیه یا نه نسخه مذکور
صحیح اولمانی یاخود صحیح بخاریتک بزم کور مدیکر نسخه زده بویله بر باب اولمق لازم
کلور و العی عنده الله * تم کلام المترجم *

اما صحیح مسلم اکا علمای مغربک رغبت و عنایتلری زیاده اولوب فهم و ضبطنه اقدام
و صحیح بخاری اوزره تفضیل و ترجیحه اجاع ایتدیبلر ابو عمرو بن الصلاح دیدی که
کتاب مسلمک کاب بخاری اوزره فضل و رجحان بی انجق بولک ایچوندر که امام مسی

کتابی کرک امام بخاریتک کندی شروطنی ایجابنجه صحیح اولدیغنی حالده کاتبه درج
 بتدیگی حدیثلردن و کرک کتاب بخاریده بابلرک عنوانلرنده اولان کیفیتلرک اکثرندن
 خبرید و تنقیح ایتشدرد
 * المترجم * قرآن کریمدن صکره اصح کتب صحیح بخاری ايله صحیح مسلم اولدیغنده
 علما اتفاق ایتدکدن صکره بربرینه ترجیح و تقدیمده اختلاف ایدوب جههور علما کتاب
 بخاریتک فضل و رجحانته ذاهب اولدیله و امام بخاری کرک عمرنده بولسان و کرک
 آندن صکره کلان محبتنک جله سنه فائزدر دیدیلر حتی کوفه یه تشریفلرنده
 هرکس خبردار اولویده اسنفاذه اینسون ایچون امام بخاری کلدی دیواسواقده
 رالارلر ایتدرمشلردی و هر قنخی دیاره تشریف یورسه ز بو وجهله نهجه بیک
 علمای حدیث باشنه جمع اولوب اخذ و اسنفاذه ایدرلردی و اصطلاح اهل حدیثده
 علم حدیثک اکثرینی ییلنه محدث و حفظ ایدنه حافظ دینلور و بعضیلر جاقظ یوز بیک
 حدیثی احاطه ایدندر و اگر اوج یوز بیک حدیثی احاطه ایدرسه حجت دینور
 و جمع احادیث مرویه بی جمع سنداتی و احوال اسانیدی و ناریخلری ايله ضبط
 و احاطه ایدن کیمسه یه حاکم دینلور دیوب بعض محدثین دخی بومعنا جه حاکم انجق
 بخاری اوله ییلور زیرا بخاریتک بتدیگی حدیث دکلدر دیدیلر و بعضیلر کتاب مسلمک
 رجحانته قائل اولشلر ايسه ده صحیفه اولوب بلکه حسن وضع و جودت ترتیب
 جهنبله در یوخسه کتاب مسلمده اولان اسباب صحت مع زیاده کتاب بخاریده
 موجود در دیو ایچلردن بعضیلری تصریح ایتدیله و الاصل کتاب بخاریتک جهات
 عدیده ايله فضل و رجحانی در کار ولوب از جهله انک طایفه اسنادی مسلمدن بر درجه
 عالیدر اسناد عالی ايسه اسناد نازله ترجیح اولنور و امام مسلم دخی کتاب بخاریدن استفاده
 ایدوب علم حدیثده آنک کپی بر کتاب اولدیغنی تصدیق ایدردی بوجهنله (الفضل
 بنفهم) قاعده سی جاری اولور اما ابواب و ایحصانک ترتیبه نظر اولنور سه فی الواقع
 کتاب مسلمک وضع و ترتیبی ده کوزلدر لکن بوجهنه نظر اولدیغنی حالده سنن اربعه
 یکبسنه دخی ترجیح اولنق لازم کلور زیرا آنلرک وضع و ترتیبی ایکبسنندن دخی ده
 کوزل و منقصدر اما کتاب بخاریده کندی شروطنی اوزره صحیح اولیان بعض حدیثلر
 وارد در دیو اراد اولسان اعتراضک اجوبه لازمه سی مضمولانده مبسوط و مبیندر
 ما بابلرک عنوانلرنده اولان کیفیتلرک هر برسی بر نکسته دفعه و فائده ایقهه یه مبنی
 ولدیغنی بوندن اقدم ذکر اولندی اسبومقدمات مبسوطه ابو عمر و بن الصلاحک
 سرد ایتدیگی ترجیح سبیلرینه جواب اولوب یالکر کتاب مسلمک مکرر ائدن مجرد و منقح
 اولسی کیفیتن قالور اکادخی بوقفه جواب اوله ییلور * قالوا لمسلم فضل * قلت البخاری
 اعلى * قالوا المکرر فیه * قلت المکرر احلی * ثم کلام المترجم *
 نه حدیثدن و فقهای مالکیه دن امام مازری صحیح مسلمی شرح ایدوب المعلم بفوائد
 المسلم اسمیله تسمیه ایلدی که علم حدیثدن بک جوق مواد مهمه بی و علم فقهندن

نجه مسائل نافعہ بی جامع بر کتاب اولوب لکن اتمامه موفق اولمادی صکره فاضلی عیاض
 آنی اتمام و اکمال ایدوب اکمال مع تسمیه ایلدی بعده محیی الدین نووی کلوب صحیح مسلم
 شرح ایلدی که مع و اکماله اولان فوائدی جمع و اسنفاذه ایتدکدن صکره فوائد اخی
 دخی ضم و علاوه ایتدکله کافی و وافی بر کوزل شرح اولدی اما کتب سنن ثلثه که
 سنن ابوداود و سنن ترمذی و سنن نسائیدر و فقهایک مأخذ و مرجعی اولان حدیثلرک
 یث چونی آنلرده در آنلرده اولان احادیثک شرح و تفصیلی کتب فقهایده اولوب
 شرح یالکر علم حدیثجه ایجاب ایدن مساحتاتی و معمول یه اولان احادیثک سنداتی
 بسط و ایضاح ایتدیله
 معلوم اوله که احادیث نبویه تک مرانی بوعصرده متبیر و متممین اولوب صحیح و حسن
 وضعیف و معلول و سایر اقسام و انواعنی جهنبله اهل حدیث اسباب و احاطه و جهله
 تفصیل و بیان ایتشدرد و عهد سابقده صحیح اولیان احادیثک شدی تصحیح بر یول
 قائم شدرد عهد سابقده ثلثه حدیث احادیثک طرق و اسانیدی ايله ضبط و احاطه ایتشدرد
 یدی که احادیثک سنداتی تبدیل و تغییر و انسه ترتیب و وضعی مقلوب اولدیغنه در حال تفتیش
 و انتفال ایدرلردی نه کیم بویکیفیت امام بخاری یه واقع اولمشدر که بغداده کلدکده
 علمای بغداد انحصان قصدیه بر جوق حدیثلرک سنداتی قلوب ایدوب امام بخاریدن اول
 حدیثلرک سختنی سؤل ایتدیله مشار الیه دخی مقام جوابده دیدی که نقل ایتدی بیکر احادیثی
 یلم لکن حدیث اولی بکا فلان بن فلان بن فلان محدث ایتدی و حدیث ثانی بی
 فلان بن فلان نقل ایتدی و رابع و خامسی فلانن ایشتم دیوب و هکذا احادیث
 مسرووده تک جله سنی وضع صحیح اوزره نقل ایدوب هر حدیثی کندی سندیه رد و ارجاع
 ایتدکده علمای بغداد بخاریتک علم حدیثده امام اولدیغنی اقرار ایتدیله
 بودخی معلوم اوله که ثلثه مجتهدین نقل و روایت حدیثده متفاوت اولوب بعضیلری
 روایت حدیثی قلیل و بعضیلری تکثیر ایلدی امام ابو حنیفه حقیقه منقولدر که
 نقل و روایتی علی قول اون یدی و علی قول الی حدیثه بالغ اولمشدر امام مالک
 عندنده قرین صحت اولان حدیثلر دخی کتاب موطأده مندرج اولان حدیثلردن که
 اوچبوز مقداری حدیثدر و احد بن حنبل حضرتلرینک مسندنده اوتوز بیک حدیث
 مندرجدر مجتهدینک روایت حدیثده بو وجهله تفت و تفری بویله اجتهاد جه
 اختلافلردن نشئت ایتشدرد اما جاده صدق و استقامتن دور اولان بعض اصحاب
 نعنسد و فرد مجتهدینک بعضیلری فن حدیثده کم مایه و طریق اسناد و روایتده
 قلیل البضاعه اولدیغندن نقل و روایتلری قلیل اولمشدر دیوزعم ایدر کبار ثلثه حقیقه
 بواعقاده ايسه جار و صحیح دکلدر زیرا دین و شریعت انجق قرآن کریم ايله احادیث
 نبویه دن مأخوذ اولغله مسلمک اجتهاده سالک اولان ثلثه فن حدیثه کمال جهد
 و اقدام و طریق طلب احادیثده تشریق ساق اهتمام المسلمی لازم کلور نا که احکام
 شریعه بی جانب حقیق تبلیغ ایدن صاحب شریعتدن اخذ ایلدین و شریعتی اصول

صحیح حدیثی اخذ و تلقی ایدرک ملکه اجتهاد حاصل ایلدیر اما بعضی یونک قاتر وایتلری
انجق طریق اسناد و روایتده فن اصول حدیثیه بین و مشروح اولان برطاسق
علل ضعف ایلدیر اسباب جرح و طعنک عرض و اعتراضدن ناشیدر خصوصاً که
اکثر محدثین جرحی تعدیلده تقدیم ایدرک بر روایتک حقیقه بری بحرح و دیگری عادلدر
دعش اولسد جرحی تقدیم ایدوب مذکور روایتک حدیثی بحرح و حذر دیو قبول ایتزل
واسباب مذکورده نکه عددنده هر مجتهدک اجتهادی نهیج واحد اوزره جاری اولوبوب
قلت و کثرله مختلف اولمغله بعضی احادیثک قبولنده زیاده شروط واسباب اعتبار
ایتدیکندن کندی اجتهادی دیگر بر مجتهدک اخذ و قبول ایتش اولدیغی حدیثک رد و ترکنه
مؤدی اولور و بواسباب و شروطی تکثیر ایدرک روایتی قلیل و تقلیل ایدرک روایتی
کثیر اولور قالدی که مدینه منوره دار هجرت و مأوای صحابه و ابوب اگر چه جانب
مراقبه دخی بک چوقی اصحاب کرام رحلت ایتش ایسه ده آنلرک اکثریا اشتغاللری جهاد
وغیر ایلدیر اولدیغندن اهل حجازک روایتی علمای عراقدن اکثردر و امام اعظم حضرتلری
شروط روایتی تکثیر و تشدید ایتدیکندن و دلیل عقلی بر حدیثه معارض اولدقد
انک اجتهاد نهیج اول حدیثه ضعف کلدیکندن نقل و روایتی استصحاب ایتدیکن
حسب الاجتهاد از حدیث روایت ایتدی یو خسه عهدا و قصدا روایت حدیثی ترک ایتش
اولسی بر وجهله منصور اولوبوب شان عالیرنده یوزعم فاسددن تحاشی اولمق لازمدر
مشار البهک علم حدیثه کمال و مهارتده بودیل کافدر که بین العلما مذهب شریفارینه
افتقاد اولوبوب رد و قبولی جله عددنده مسلدیر اما سائر محدثین شروط اسنادده توسیع
دائر ایتدیکندن حدیثلری کثیر اولدی و هر بری کندی اجتهاد نهیج روایت حدیثه
بذل جهد و اهتمام ایتدیلر و امام اعظم حضرتلرندن صکره کندی اصحابی دخی شروط
روایتی توسیع ایتدیکندن روایتلری کثیر اولدی حتی ائمه حنفیه دن امام طحاوی روایت
حدیثه اکثر ایدوب مسند مشهور بی تصنیف ایلدی کتاب مذکور احادیث جلیله بی
جامع بر کتاب جلیل القدردر لکن صحیح بخاری و مسند معادل اولمزن زیرا بخاری
و مسند اعتبار ایتدیکاری شرطلر بین المحدثین متفق علیها اولوب طحاویک شروطی
متفق علیها دکلدیر مثلاً حال و شایق مجهول اولان روایتک روایتی کی که آنی امام
طحاوی قبول ایدوب اکثر محدثین رد ایدر یوسیدن ناشی صحیحین مسند طحاوی اوزره
ترجیح اولمشدر بلکه شروط طحاوی کتب سنن ثلثه ک شروط دخی رتبه متأخر
اولدیغندن سنن مذکورده دخی مسند طحاوی به تقدیم اولور یومقدمات معلوم اولنجه
ائمه اجتهاد حقیقه ارفق ریب و شبهه دن اجتهاد اولمق کرکدر زیرا انار هر کسندن
زیاده حسن ظنه احری و احقر

علوم حدیثدن بریده مسانید مکتوبه ده مندرج و مرتب اولان احادیثک شرح
و تفسیرنده علم اصول حدیث قواعدهی بکان بکان اعمال و اجرا ایلدیر فروعاً سائر بی
اصول مذکورده اوزره بنما ایتکدر نته کیم کبار محدثین حافظ ابو عمر و بن عبدالبر

و ابو محمد بن حزم و قاضی عیاض و عی الدین النووی و ابن عطیة ایلدیر ائمه مفاربه
و مشارقه دن چوقی کسسه لر یوسلکه سالت اولمشلردر و اگر چه یونلر متون حدیثک
فقه و لغت و اعرابه دخی تعرض ایتشلرایسه ده یو وجهله تعرضلری نادر اولوب
اکثر بحثلری فن اصول حدیثیه طرق و اسانیده داردر

علم فقه ایلدیر کاتب اولان علم فرائض

علم فقه افعال مکلفینه متعلق اولان احکام الهی بی بیلکدر بواحکام الهیه و جوب
و حرمت و ندب و کراهت و اباحه در که جمله سی نص قرآن و حدیثدن و احکام مذکورده بی
بیلک ایچون شارعک نصب و تعیین ایتش اولدیغی ادله شرعیه دن مأخوذدر اشته
ذکر اولسان احکام شرعیه بودیللردن استنباط و استخراج اولدقدیه اکافقه دیلدی
علمای اسلاف احکام مذکورده بی یسنلرنده اختلاف ایدرک بودیللردن استخراج
ایدرلردی و یسنلرنده بواختلافک و قوعی امر ضرر و ربدر زیرا ادله شرعیه ک اکثری
نص قرآن و حدیثدر و انلر دخی لسان عرب اوزره اولوب الفاظ عربی بیلک ایسه اکثر معانی
مقصوده بی افاده و اقتضای خصوصنده یسنلرنده اختلاف و قوعی معروفدر برده احادیثک
مشکات نبوتدن صدور و نبوتک طریقلری مختلفدر و چوغنک احکامی بحسب الظاهر
بر برینه معارض و مغایر اولمغله بر طرفی ترجیح محتاج اولور یو دخی اختلافه سبب
و بره جک بر ماده در اشته یوسیلردن طولانی منصوص و مصرح اولسان دلیلدر
اونه دن بر اختلاف اولنه کلشدر و برده یو نیمه وقایع مجعده ک جمله سنه منصوص
قنعه ده نص و صراحت بولنه مدیغندن یو وجهله منصوص و مصرح اولسان
احکام ایلدیر حکم منصوص یسنده در کار اولان مناسبت و مشابهت بنسب قیاس طریقله حکم
غیر منصوص حکم منصوصه جل اولور یو امورک جمله سی ایسه ضروری الوقوع
اولدقلری حالده بالذات اختلاف و نزاعه منشأ و سبب اولان ماده لر در اشته یونک ایچون
سادات اسلاف و ائمه اخلاف یسنده اختلاف واقع اوله کلشدر

یونلر نصکره معلوم اوله که اصحاب کرامک جمله سی اهل فقه و فتوی دکل ایلدی و احکام
دینه علی السویه کافه سندن اخذ اولمزلدی بلکه یو کیفیت ایتیلرندن وجوه قرآنیه
و احکام ربانیه بی بالذات مشکات نبوتدن اقتباس ایتش یا خود یو وجهله اقتباس ایدن
عظمای اصحابدن اخذ و تلقی ایتش اولوبده قرآن کریمی قاری و حامل و ناسخ و منسوخ
و محکم و منشا بهی و سائر و جوهری عارف اولان کبار اصحاب کرامه مخصوص اولوب احکام
شرعیه انجق آنلردن اخذ اولمشدر و آنلره اولوقت فرادیلوردی زیرا طاساقه عرب
وقتیه امت امیه اولدقلرندن قرا ایتشک اولوقت ندرت و غرابنه بنما ایتیلرندن قاری قرآن
اولان کبار صحابه آنکله نسیمه اولمش و صدر اسلامده حال یومندوال اوزره جاری
اولمش ایلدی اما صکره بلاد اسلامیه چوغالوب عربدن امیک زائل اولدی و امر اجتهاد
تمکن و استقرار بولوب علم فقه حد کماله و اصل اوله رق فن مستقل و صنعت مخصوصه
اولدی اولوقت احکام شرعیه بی بیلن کبار امته قرا رینه فقها و علما اطلاق اولندی

وعمدہ فی الفقہ مالکی منہم ولدی ابوبکر بنی اہل رأی وقیاس طریقتی در کہ
 آنرا اہل عراق در ایستادگی اہل حدیث طریقتی در کہ آنرا اہل حج از در وعلوم حدیث
 فاضلہ بیان ایند کہ وجہ ہل عراقیہ حدیث قلیل اولدیندن قیاس طریقتیہ زیادہ
 عتبار اہل عراق اولیادہ ماعز وندینر انکیون اکثر اہل رأی دیشدی انارک ریاس
 و مقتداری امام اعظم ابوحنیفہ حضرت تریدر کہ یو یولسدہ سرمدیہنک آندہ وند
 اصحابندہ قرار قیاسدر و اہل حجازک امامی امام مالک بن انس حضرت تری واندنصکرہ
 امام شافعی حضرت تریدر صکرہ علمادن برفرقہ قبایسی واندکد عمل اینکی انکار ایتدی
 یونلر ظاهر باندنک اصحابدر کہ ادلہ شرعیہ بی نصوص بلہ اجماع اشد صراحتدر
 و بر حاکم دینی تصریح جمیع محللہ اول حکمی تصریح دیمکدر دیرک علت منصوصدایہ
 قیاس جلی بی نصہ ارجاع ایتدیلر یونلرک امام و مقتداری داود بن علی ایہ اوغلی وائلوک
 اصحابدر وامت اسلامتہ اینجندہ مشہور اولان مذہب جہور یو اوچ مذہب ایدی کہ
 اہل رأی و اہل حدیث و ظہر بد مذہب لری اولوب عامہ اہل اسلام یو اوچ مذہبہ تقلید
 ایتلر ایدی فقط شیعہ دن زیدیه طائفہ سی بشقہ بر مذہب احداث ایدرک جہور دن
 ایدیلر و یومذہب اصحابدرک مقتضای اوزرہ بعض صحابہ کرام حقندہ ایتدکلی
 یوہ ظنلرینہ وائمہ زینی فعلا و قولاً موصوم اعتقاد ایللرینہ بنا ایدرک آیری برفقد اختراع
 ایلدیلر یونلرک جملہ سی ایسہ اصول و احیہ وادلہ ضعیفہ در مغوارج طائفہ سی دخی
 یو صورتلہ اصول و فروعدہ بر آیری مذہب اختراع ایدرک جہور دن ایدیلر لکن جہور
 اہل اسلام یوایی فرقہ نک مذہبلرینہ اعتبار ایتدوب آنلر حقندہ دائرہ رد و انکاری
 توسیع ایتدکلیندن مذہبلری بین الانام شہرت و اعتبار یولدی و کابلری ایدی ناسدہ
 متداول اولدی و کندی و ظنلریندن بشقہ پردہ بر اثر لری اولوب کتب شیعہ انجق کندی
 بلدہ زندہ و مغرب و مشرق و بندنہ دولت و حکومتلری اولان برلزدہ در خوارچک حالی دخی
 یو یلہ در حالبو کہ ہر برینک کابلری و کندیلرینہ مخصوص تألیفلری و فقہدہ اصول غریبہ لری
 وارد صکرہ زنی ائمہ اہل ظاہر منقرض اولدیندن وجہ و رعایا و مذہبہ تقلید و تبعیت اینکی
 رد و انکار ایتدکلیندن شمدی مذہب ظاہر یہ دخی مندرس اولوب انجق کتب بجلدہ دہ قانسدہ
 و بعضار نیچہ بظالین انارک مذہبنہ سلوک و مذہاب سودا سبلہ ظاہریہ کابلریلہ اوغراشوب
 انارک فقہ و مذہبنی کابلرندن اوکرمک استر لکن برفاندہ کور محبوب بیہودہ جہورہ مخالفت
 و کندی و حقنرندہ جہورک رد و انکاری دعوت ایتش اولورل و بلکہ (خذوا العلم من افواه
 الرجال) قاعدہ سندہ رسایت ایتدہ رلک مفتاح علوم اولان تعلیم اسانڈہ اولقسزین کندی
 کندیلرینہ علمی کلبدن نقل و روایت ایتدکلی اینچون اہل بدعت دخی عداوتورلر اشدہ
 علمای اندلسدن ابن حزم علم حدیندہ علوکہی واریکن یوکار ناموارہ مباشرتہ اہل ظاہر
 مذہبنہ سلوک ایدوب زعمیہ انارک اقوالندہ اجتہاد ایلہ مذہب ظاہر یہ دہ مهارت کسب
 ایلدی و بعض مسانڈہ امام اہل ظاہر اولان داودہ دخی مخالفت ایتدی وائمہ مسانڈہ
 لک جوغندہ دخل و تعرض ایلدی انکیون ناس دخی اکابرض و عداوت ایدوب

مذہبی رد و انکار و کابلری ترک و تقبیح ایتدیلر حتی اسوق و بازاردہ تألیفات اکی الثوب
 مسانڈدن منع اولور اولدی و بعضا الحراق اولدیندی دخی وارد بوضو رلہ ظاہر یہ
 مذہبی دخی مندرس و منقرض اولہ رقی بائکر عراقیہ اہل رأی مذہبی و بجازدہ
 اہل حدیث مذہبی قاندی

اما اہل عراق امامی بروجہ سابق امام اعظم ابوحنیفہ نعمان بن ثابت حضرت تری
 اولوب فقہدہ لک مقامی بنشیلہ مزدرجہ دہ اولدینقد اہل بلدہ سی و خصوصاً امام مالک ایہ
 امام شافعی حضرت تری شیدادت ایتلر در

اما اہل حجازک متبوع و رئیس مدینہ منورہ امامی اولان سالف الذکر مالک
 بن انس الاصمعی حضرت تری اولوب استنباط احکام شرعیہ دہ اہل مدینہ منورہ نک
 علمنی ادلہ شریعہ دن عدا ایدرک بین الائمہ معتبر اولان ادلہ شرعیہ یہ بر دلیل دہ زیادہ
 انکشدن زرا امام مالک حضرت تری کوردیکہ مدینہ منورہ اہالیسی امور دینیسیہ دار
 ریاسی ایشلکی باخود ایشلہ کی التزام ایتد کرندہ سلفلرینہ تقلید و تبعیت ایدیلر
 و بوضو رلہ تافند بن علیہ الصلوٰۃ و السلام حضرت تریک فعلی بالمشاہدہ اکافندہ
 و اتباع ایتش اولان اصحاب کرامہ و ازیمہ البتہ خلف سلفہ تقلید و تبعیت ایدہ کشدن
 دیو مدینہ منورہ اہالیسنک بر عملدہ اتفاقلری ادلہ شرعیہ دن عدا ایلدی و لک حقوق
 کیمسہلر یو اجماع امت مسانڈدن ظنی ایدرک دلیل اجماع بالکر اہل مدینہ لک اتفاقلہ
 اولہ محبوب بلکہ عامہ ائمہ اتفاقنہ متوقعدر دیرک امام مالک حضرت ترینہ اعتراض ایتدیلر
 حانیو کہ اجماع شرعی ائمہ مجتہدینک عصر واحدہ بر امر دینی اوزرینہ علی وجہ الاجتہاد
 اتفاقلرندن عبارت اولوب امام مالک حضرت تری ایسہ عمل اہل مدینہ بی یومعناجہ
 اعتبار ایللر لک بلکہ بروجہ سابق نارسول اکرم علیہ السلام حضرت ترینہ و ازیمہ
 اخلافک اسلافہ اتباعیلہ حاصل اولمش برانفسا قدر دیو اہل مدینہ لک بر عملدہ تفاسفی
 مستقلا بر دلیل شرعی اعتبار ایتلدر بوضو رندہ اتفاق اہل مدینہ اسلافدن کورہ رک
 حاصل اولمش بر کیفیت و اجماع شرعی ایسہ مجتہدینک علی وجہ الاجتہاد تفاسفدن
 عبارت اولہ رقی یو وجہلہ بیلرندہ فرق ظاہر اولوب انجق مطلقاً اتفاقدہ مناسبت
 و موافقتلری اولدینقدن کتب اصول مالکیہ دہ یومسئلہ اجماع بایندہ ذکر اولنشدن
 واکر باب اجاعدہ ذکر اولنمیو بدہ فعل نبوی و تقریر نبوی بایندہ و باخود شریعت من قبلنا
 و مذہب صحابی و استصحاب کی بین الائمہ مختلف فیہ اولان ادلہ شرعیہ بیلرندہ
 ذکر اولمش اولیدی فی الواقع دہا مناسب اولوردی

امام مالک حضرت تریندن صکرہ امام محمد بن ادریس المطلی الشافعی حضرت تری
 بلاد عراقہ رحلت و امام ابوحنیفہ حضرت تریک اصحابنہ ملاقات ایدوب انلردن
 اخذ و تعلم ایلدی و طریق اہل حجاز ایلہ طریق اہل عراقی جمع و مزج ایدرک بر مذہب
 مخصوص اختیار ایدوب چوق برلزدہ امام مالکہ مخالفت ایتدی
 اندن صکرہ امام احمد بن حنبل حضرت تری ظهور ایتدی کہ مشاعر الیہ کبار محدثیندن

ایدی و کرک کندیسی و کرک اصحابی علم حدیثه کثیر البضاعه اولدقلری حالده
آلردخی اصحاب ابوحنیفه دن اخذ و تلذ ایدوب بر مذهب آخر اتحاد ایندیله

للمترجم * امام شافعی امام مالک اصحاب بدن اولدینی کبی امام احمد بن حنبل دخی
امام شافعیك خواص اصحاب بدن ایدی حتی امام شافعی بغداددن مصره هجرت ایندکلرنده
یورمه شلرکه بغدادده برمه احمد بن حنبل دن اعظم و اتقی کسنه بر اقدم * تم کلام المترجم *

بواثه اربعه حسن ظن انامه محل اوله رقی حقارنده قبول عامه بولند یغندن و سائر مجتهدلرک
اتباع و مقلدینی دخی منقرض اولد یغندن عامه انام بودردینه حصر تبعیت ایندکله هر برده
تقلید و تبعیت مذاهب اربعه ید منحصراولدی و صکره لری دخی امر اجتهاد ذاتا
معتولی اولد یغندن بشقه اساس و مناسی اولان علوم و فنونده مقالات و اصطلاحات
تشیع و تکثر ایدرک رتبه اجتهاده وار یله مز اولد یغندن و اجتهادی نا اهل و رأی و دینی
موثوق و معتقد اولمیان رجاله اسناد دن خوف اولد یغندن ارتق ناس باب اجتهادی
بندوسد و علما دخی اجتهاده عجز لری نصریح ایله ناسی بومذاهب اربعه دن برینه تقلید
ایتمکه سونی ورد ایندیله و خاصه مذاهب بر نوع تلاعب دیمک اوله جغندن بومذاهب
اربعه بی بر برینه قارشدن یغندن دخی خلقی منع ایندیله و انمک اجتهاد اینش اولدقلری
اصولی روایات صحیحیه متصله ایله ضبط و تصحیح ایندکدن صکره انلرک مذاهبنی نقل
ور وایت و هر مقلد تقلید اینش اولدینی امامک مذهبیله عمل و اصکا حصر تبعیت
ایتمکدن بشقه بر یول قالمیدی و الیوم فقهک یوندن بشقه بر معناسی بوقدر و بوعصرده
دعوای اجتهاد ایدن مردود و تقلیدی مهجور و متر و کدر بوجتهله عامه اهل اسلام
شمی اشبوا ساطین بنیان ملت اولان ائمه اربعه به حصر تقلید اینشلردر

اما امام احمد بن حنبل حضرتلرینک مذهبی طریق اجتهاد دن بعد اولوب اصل اساسی
روایات و احادیثک بر برینی تقویه و تأیید ایتمسینه مبنی اولد یغندن اتباعی سائر لرینه
نسبتله قلیلدر و اکثری بلاد شام و دیار عراقی طرفلرنده در و حنبلیلر حفظ سنت
ور وایت حدیثه سائرندن زیاده درلر لکن طریق قیاس ایله استنباط احکامه میباری آزدن
اوائله بونلرک بغدادده کثرلری و مزید صولتلی و ار ایدی حتی طائفه شیعیه ایله
معارضه لری محاربه ید مؤدی اوله رقی بغدادده عظیم فتنه و عربده ل ظهور ایتمسیدی
صکره هلاک و قعه سنده استیلای نا تار ایلله حنبلیلرک صولتی بالکلیه منقطع اولوب
بر دخی اسکی حالته عودت ایده مدیله شمدی اولد یغنه کثرلری دیار شامده در

للمترجم * حنبلیلر اول وقتندبر و کتدیکه از اهل رقی شمدی مذهب حنبلی بیانی انقراض
بولمه مرتبه سنه قریب اولشدر * تم کلام المترجم *

اما ابوحنیفه حضرتلرینک مذهب منیقلری دارا خلافت عباسیان اولان عرافده
شیوع و انتشار بولد یغندن و تلامیدی خلفای عباسیه ک اصحاب و قرناسی اولد یغندن
اهل عراقی ایله هند و چینک اهل اسلامی و ماوراء النهر ایله بلاد عجم اهالیسمی کافه

حالا کامتبع و مقلد لدر و بوجتهله ائمه حنفیه ک تألیف و تصنیفلری و ائمه شافعیه ایله
منافره لری کثیر اولدی و فن خلافتی سانه اصول و مسلک لری کوزل اولوب افکار غریبه
ابداع و بویله رقی غریب اختراع ایندیله که حالا یادی ناسده مشهور و مشهور اولدر
و دیار غریبه دخی بوفن خلافتی ساندن بر نیده وارد یصکه قاضی ابوبکر بن العربی ایله
ابوالولید الباسجی دیار شرقیه رحلت ایدوب عودت لرنده بوجغنه نادره بی مقربه
کتور مشار ایدی

للمترجم * ممالک دولت تلبه عثمانیه ک اکثری حنفی و خلافت اسلامی دخی ک اوزینه
جاری اولد یغندن شمدیکی حالده دخی مذهب حنفی سائر لرینه غالبدر * تم کلام المترجم *

اما امام شافعی حضرتلرینک مقلد لری مصرده سائر یردن زیاده در و مذهب شریقلری
و قتیله عراق و خراسان و ماوراء النهر طرفلرنده دخی شایع و منتشر اولوب جمیع بلادده
تدریس و فتوای حنفیه ایله مقاسمه ایتمس ایندی و حنفیه ایله ینلرنده عظیم مباحثه ل
اولوب انواع استدلال لریله کتب خلافتیات مشحون اولمشیدی صکره دیار شرق
اختلال و اندراسیله بونلرک جله سی منقرض و تدریس اولدی و امام شافعی حضرتلری
دیار مصره تشریف ایدوب آنده بنی عبدالحکم شرف نزول لریله مشرف ایند کلرنده
انلردن بر طائفه مشار الیه دن اخذ و تلذ ایتمس ایندی و مصرده بویطی ایله مزنی و انلرک
امشالی مشایخ فقهها مشار الیه ک تلامیذندن ایدی و بوضوور تله مذهب شافعی مصرده
شایع اولمشیدی و او ائمه مالکیه دن دخی دیار مصرده نهجه کبار فقهها وار ایدی که
آنلر بنی عبدالحکم و اشهب و ابن قاسم و ابن مواز و انلرک امشالی علمای اعلام و صکره
حرث بن مسکین ایله اوغلاری و صکره قاضی ابواسحق بن شعبان و اعمایلدر لکن صکره
مصرده دولت رافضیه ظهور یله فقهه اهل سنت و جماعت جله مرفوض و منقرض
اولد یغندن تلامیذان صلاح الدین ابن ایوب زمانه کلهجه مصرده زیدیه فقهی
متداول اولدی و صکره وقتساکه مشار الیه سلطان صلاح الدین ظهور ایتمسینه
شیعه دن اولان دولت عبیدیه منقرض و مضاعف و مصردن زیدیه مذهبی زائل اولوب
مذهب اهل سنت بینه عودت و جانب عراق دن فقههای شافعیه جانب مصر و شامه
رحلت ایندی و فقههای شافعیه ک مشاهیرندن فقهه خراسان رافعی ک کابی دخی
عراقندن اورا ره جلب اولسیدی و اول طرفلرده مذهب شافعی ک حسن و رونق
اولمکدن زیاده اولدی و علمای شافعیه کوندن کونک کثرت بولدی و ایچلرندن شامده
سایه دولت یو ییده پرورده اولان محبی الدین الذروی ایلله عزالدین بن عبدالسلام و صکره
مصرده ابن الرفعه و نفی الدین بن دقیق و آنلردن صکره نفی الدین بن السبکی بین الانام
کسب اشهار تام ایندیله و تا که مصرده بوعصرده شیخ الاسلام بولنان ذات کلهجه علمای
شافعیه دن ک چوق ذائل مشهور و آنلر لری آفاق و افشار عالمه منتشر اولدی شیخ الاسلام
مشار الیه بوعصرده فقههای شافعیه ک و مصرده عامه علمای ک افضل و اکبر بدر

المترجم * محمد بن محمد دخی مصرک اکثر اهل البی شافعی المذهب اولوب اندن بشقه مالک عربستانک دخی اکثری و کردستان اهل البی کافه سی شافعی اولمغه مذهب شافعی بو عصر لده دخی خیلی اشتهارده در * تم کلام المترجم *

اما امام مالک حضرت نرینه مغرب و اندلس اهل البی حضرت نرینه ایدوب مذهب منقلری اگر چه سائر لده دخی جاری ایدمه و ایکی دیار اهل البی عامه کا تقلید و اقتدا ایتیلردر زیرا اهالی هر قومک اکثر بارحلت و سیاحتلری جانب حجازه اولوب منتهای سیروسفری قطار حجازیه ایدی و صدر اسلامده مدینه منوره دارالعلم اولوب حتی بلاد عراقه دخی علوم دینه اورادن منشر اولمشیدی و علمای عراق اگر چه تحقیق و تدقیق ابله مشغول و مشتهر ایدمه لده بمالک عراق مغرب و اندلس اهل البی کمر و کذر کاهی دکلدی بوجهنله مدینه منوره عثمانیدن اخذ و استفاده به اقتضای ایتدیلر و اول وقت عثمانی مدینه مالک شیخ و رئیس لری امام مالک حضرت نرلی و اندن اول مالک شیوخ و اساتیدی و اندن صکره مالک اصحاب و تلامیدی اولدیفندن مغرب و اندلس اهل البی امام مالک هر اجمعت مالک مذهبیه تقلید و تبعیت ایدوب سائر اصول و مسائل کلرینه مطلع اولدقلری بجهت ذره تابع ایتدیلر و برده مغرب و اندلس اهل البی مناجلنده بدویت غالب اولوب اهل عراقه مخصوص اولان اصول مدینه ما اوف اولدقلرندن بدایت مناسبتله اهل حجازه ده ازیاده مائل ایدیلر بونک ایچون مغربی و اندلسیلر یننده مذهب مالکی علی الدوام اولدیفی ککی قالوب بروقت اسکی اصول و مسائل کلرینی دکشدرمدیلر و مذاهب سائرده واقع اولدیفی ککی برطانی تفکیحات مدینه و تهذیبات حضرتیه به دوشمدیلر

و چونکه بو وجهله هر امامک مذهبی اصحاب و اتباعی یننده برعم مخصوص اولوب انلر ایچون ارقی رأسا اجتهد و قیاسه بر طریق قالدیسسه و قایع مقجده دن بر واقعه حقیقه ترتیب ایده جنک حکم شرعیده اشتباه اولدیفی حالده اول مسئله بی قطع ایچون علمای اعلام تابع اولدقلری امامک عندنده مقرر اولان اصوله استناد ایتدکدن صکره مسائلی تنظیره محتاج اولدیلر و بو خصوصیه اجرا ایده بیتلری دخی بو وجهله تابع اولدقلری امامک اصول و مسائلکندن جیفیه رقی تنظیر و تقریق مسائله اقتدار ککنور و جنک برملکه راسخه تحصیلنه محتاج اولدی اشته بو عصرده علم فقه انجیق بوملکه دن عبه ارتدر

معلوم اوله که امام مالک حضرت نرینک تلامیدی دیار مصر و عراقه طاعمشلر ایدی اما عرافده اولنر قاضی اسماعیل ابله مالک طیفه سنده بولسان ابن خوزمنداد و ابن منساب و قاضی ابوبکر الابهری و قاضی ابوالحسن ابن القصار و قاضی عبدالوهاب و امثال و ندرن صکره کلان علما ایدی اما مصرده اولنر ابن قاسم و اشهب و ابن عبدالاکرم و حرث بن مسکین و آنلرک طیفه سنده بولسان فقها ایدی و اندلسدن یحیی بن یحیی اللشی مدینه منوره به کیدوب امام مالک حضرت نرینه ملافی اولدقده آندن کتاب موطنی اوقویوب اجله اصحابندن اولمشیدی و اندن صکره عبدالملک بن حبیب دخی کذلک اندلسدن

رحلت ایدوب ابن قاسمندن و مالک طیفه سنده اولان علمای اعلامدن اخذ و تعلم ایتدی و مذهب مالکی بی اندلسده نشر ایلدی و کتاب و اختصار بی تألیف ایتدی و صکره مالک تلامیندن صبی دخی کتاب عتیبه بی تصنیف ایلدی و افریقیه دن اسد بن القرات دخی دیار شرقه رحلت ایدوب اولابو حنیفه حضرت نرینک اصحابندن اخذ و تعلم ایتدکدن صکره مذهب مالکی به انتقال ایدوب ابن قاسمندن فقه مالکی بی تحصیل ایتدی و جهله برکاب تألیف ایتدی و کاتبی قیروانه کنور و کندی اسمیه نسبتله اسمیه اسمیه ایلدی و کتاب مذکور سی مخنون اسد دن اوقودقندن صکره مشرقه کیدوب ابن قاسمده ملافی اولدی و آندن دخی اخذ و تعلم ایلدی و مسائل اسمیه ده اکامه عارضه ایتکله اکثرندن رجوع ایدوب مسائل مذکور بی کتب و تدوین ایلدی و لکله بیله ابن قاسم دخی مالک رجوع ایتش اولدیفی مسائل اسمیه دن محو ایدوبده مخنونک کتایله عمل ایتدی ایچون اسد بن القراته یازمش ایدمه اسد امتناع و امتناع ایتدیکندن ناس دخی مالک کاتبی ترک ابله مخنونک تدوین ایتش اولدیفی کاتبه اعتبار و تابع ایدوب مدونه اسمیه ایتدیلر و کتاب مذکورده مسائل اسمیه ابله مسائل مخنونیه مختلف اولدیفندن مختلفه دخی دینلوردی و اهل قیروان بومدونه به و اهل اندلس و اختصار ابله عتیبه به اعتبار و ملازم ایلدیلر صکره ابن ابی زید مختصرنده مدونه بی اختصار ایتدی و آتی دخی فقهای قیروانه دن ابوسمید البرادعی تلخیص ایدوب تهذیب اسمیه نسبتله ایتدکه افریقیه علمایی اکا اعتبار و اعتماد ابله الی اخذ ایدوب سائرینی ترک ایتدیلر و کذلک اهل اندلس دخی کتاب عتیبه به اعتبار ایدوب و اختصار بی و سائرینی ترک ایتدیلر و علمای مالکیه اونه دن برو بومهمات مکتوبه بی شرح و توضیح ابله جمع و تألیفندن خالی اولوب اهل افریقیه دن ابن بونس و غمی و ابن محرز و قونسی و ابن بشیر و آنلرک امثال علمای اعلام تهذیب ابله مدونه اوزرینه نیجه شرحر ایدیلر و اهل اندلسدن ابن رشد و امثالی دخی عتیبه اوزرینه یازه ییلدقلری قدر یازدیلر و ابن ابی زید دخی بومهمات موجود اولان جمع مسائل و اقوال و اختلافاتی نوادر نام کابنده جمع ایتکله امهمات مذکورده مالک جهله سی و مذهب مالکیده اولان اقوالک کافه سی کتاب مذکورده مدرج اولدی و کتاب مذکورک اکثر مساحتی ابن بونس مدونه اوزره یازدیفی شرحنده نقل ایلدی و دوات قرطبه و قیروانک القراضنده مالک مذهب مالکی بودیاده مالک زیاده شان و شهرت بولمشیدی و صکره لری دخی اهل مغرب بوکتابلره تمسک ایدوب نالو عمر و ابن حاجبک کاتبی دیار غربه کلنجه بوکابلر متداول اولدی

و مذهب مالکیده مقدمات اوچ مسلک و مذهب یید اولمشیدی اولکیسی قیروانیه طریق اولوب رئیس لری مخنوندر که ابن قاسمندن اخذ ایتلدر ایکنجیسی قرطبه طریق اولوب رئیس لری ابن حبیبدر که امام مالک حضرت نرینک اصحابندن اولان مذکور ابن قاسم و مطرف و ابن ماجشون و اصیغندن اخذ ایتلدر اوچنجیسی عراقیلر طریق اولوب رئیس لری قاضی اسماعیل ابله آتک اصحابدر و مصرین طریق دخی هر اقیبنه تابعدر

زیرا مائه رابعه او اخر نه فقههای مالکیه دن قاضی عبدالوهاب تحصیل مدار معاش
داعیه سبله بغداد دن مصره نقل و رحلت ایتدکده عید بین دولتی بوامام همام حقیقه
خلفای عباسیه نک تقصیری ناسه اظهار و کنه دینار بنک اهل علم و کلاه رغبتارینی اشعار
فر ضبله فاضل مشار الیه زیاده اکرام و احترام ایتدیلار و مشار الیه قدومی سبیله
مذهب مالکی دیار مصرده فی الحلقه رواج بولوب اصحیح بیننده مسافره و مباحثه اولنور
اولدی اشته بوجهتله مصرک مالکیلری عراقینه تابع اولمشدر و اگر چه حرث
ابن مسکین و ابن مبرور و ابن اللهب و ابن رشیق زماندن برو مصرده مذهب مالکی
موجود ايسه ده مذهب رفض ظهوری سبیله زیر پرده خفیه ایدی و اهل قیروان
و اندلس بعدیت حسبله عراقینک اصولی و مأخذارینی لایقظه بطلد کلرندن و ادله و صورت
استدلالارینی کورمد کلرندن انارک عندنده عراقین طریقی مهجور و مردود ایدی انک ایچون
قیروان و اندلس اهل البسی امام مالک حضرتلرندن یا خود اصحاب بدن بر نقل و روایت
بولد قلمی بر زده عراقین قولنی اخذ و قبول ایتلریدی صکره زی بو طرفی ثلثه و اشوب
مخرج اولدی شوبله که مائه سادسده ابوبکر طرشوشی اندلسدن هجرت و بیت المقدسه
اقامت ایتدکده مصر و اسکندریه اهل البسی اندن اخذ و تعلم ایدوب اندلس طریقبیله
مصر طریقی مزج ایتدیلار و فقه سند صاحب الطراز ایله اصحابی مومی الیه ابوبکرک
اجله اصحاب بدن اولوب انلردن دخی بر طائفه اخذ و تعلم ایتدیلیدی که بنوعوف ایله
اصحاب لری اول طائفه دن ایدیلار بونلردن دخی ابوعمر و ابن الحاجب و بعده شهاب الدین القرافی
اخذ و تعلم ایلیدی و بو وجهله خلف سلفدن اخذ ایدرک ول مصر رده سلسله
سند لری تمت و متصل اولوب کلدی و صکره شرمسای و فتنده مالک بددن مغاربه طریقبیله
مصریه طریقی دخی مخرج اولدی که مشار الیه اسکندریه ده مغریه و مصریه طریقاری
اوزره نشر علوم ایدیلر ایدی اول ائشاده مستنصر عباسی بغداد ده بر مدرسه
بنا ایدوب اولوقت مصر قاهره ده بولن ان دولت عبیدیه دن فاضل مشار الیه استدکده
دولت مشار الیه دخی مشار الیه بغداد ده کتسده اذن و بر مکله بغداده کیتدیکنده
مستنصریه مدرسه سنه مدرس اولوب ایدی یوزالی الی تاریخنده هلا کو بغدادی استیلا
ایدنجه دک آنده اقامت و اول بلبدن دخی تخلص کریان ایدرک هلا کو ملک اوغلی احمد
ابغالک عصرنده مدینه بغداد ده ختم رساله حیات ایلدی و مغریه ایله مصریه طریقاری
ابوعمر و ابن حاجبک مذکور کابنده دخی خلاصه اولمشدر که مشار الیه کتاب مذکورده
مذهب مالکینک اصول و مسله کلرینی هر یاده خلاصه و جهله یان و هر مسئله ده فقههای
مالکیه نک اقوالنی ایسان ایتکله کتاب مذکور مذهب مالکی به بر فهرست کی اولمشدر
مائه سابعه او اخر نه وقتا که کتاب مذکور مغریه طاسهر اولدیه مغرب طلبه سندن
چوق کیسدر کار غبت و قرأت و علمیه مواظبت ایتدیلار خصوصاً سبیله اهل البسی
نک زیاده اوزرینه دوشدیلر زیرا کتاب مذکور مغریه انارک اهل علم عباسی اولان ابوعلی
ناصر الدین زوای کتورمش ایدی که مشار الیه مصرده ابن حاجبک اصحاب بدن اوقومش

و اشوبکاتک نسخه سنی دخی اوراده ایدمش اولغله مغریه کتور دیکنده ابتدا یحیاه قطرنده
انک تلامبذی ایچنده منشور اولوب انلردن دخی سار بلاد مغریه نشر اولندی و مشار الیه
ترغیب و تشویقنه بناء مغریه طلبه فقه شدی کتاب مذکور تدرس و تدریس ایله
تداول ایتکده بر و شیوخ و علماسندن ابن عبد السلام و ابن رشد و ابن هارون کی
بر طایف ذاتر کتاب مذکور شرح ایتدیلر مشار الیه نک جله سی تونس علماسندن
اولوب بو یولده ایچلرنده حارث فصب السبق تقوی و رجحان اولان ابن عبد السلامدر
بونکله بر اهل اهل مر قومه درس لر نه تهذیب بر ادبی دخی السدن بر اقرار
والله الهادی

علم فرائض

حقوق ارثیه بی بیک و سهام فریضه بی کرک حقوق اصلیه و کرک مناسفه اعتبار ایله
هر فاجدن صحیح اولور سه صحیح انک یعنی ورثه نک سهم و حصه لری تقسیمده مسئله
فاجدن اوله جفتی تعیین ایتدیلر و اشوب مناسفه صورتی زکة بی تقسیمدن اقدام
ورثه دن بری وفات ایدوبده حصه سی کندی ورثه سنه انتقال ایتدکده اولور که بوقدرجه
ابتدا اولکی مسئله بی صحیح ایدرک عملیات حسابیه به محتاج اولور نا که پارچه مفسرین
ایکی مسئله ده دخی ورثه حقوقه نائل اولر و بعضا بومناسفات نکتر و تعدد ایدر
و بقدر جوق تعدد ایدر سه او قدر زیاده حساب به محتاج اولور و کذا صورت مسئله
ایکی جهنلی اولدقده دخی بویه حساب به محتاج اولور شه کم ورثه دن بعضی بر وارثی
اقرار و بعضی انکار ایتسی کی که بوقدرجه مسئله ایکی وجهله صحیح اولوبده
مبلغ سهامه نظر قیلنور صکره زکة اصل مسئله دن ورثه نک حصه زینه کوره
تقسیم اولنور بونلرک جله سی حساب به محتاج اوله رق علم فرائضک اکثر مسائل عملیات
حسابیه به دائر اولدیفندن آتی علم فقه دن بالا فراز فن مستقل قیلدیلر بوفته دار نیجه
تالیفات مشهوره واردر مالکیه عندنده انک مشهور لری علمای اندلسک متأخریندن
ابن ثابتک کتابی و ابو القاسم حوفینک مختصری صکره جعد نک تالینی و آفریقه علمایی
متأخریندن ابن المنیر طرابلسک و بونلرک امشالی فقهائک آناریدر اما شافیه و حنفیه
و حنبلیه نک و خصوصاً ابو المعالی ایله مذاهب مذکوره اصحاب بدن انک امشالی علمای اعلامک
بوفنده نک جوق تالیفات و نک یولک عملیات واردر که کرک فقهده و کرک حسابده
طول یدلرینه و کمال مهارت لرینه شهادت ایدر فن مذکور منقول و معقولی جمع ایتدیکندن
و ورثه نک سهم و حصه لری مجهول اولوبده تقسیمی مشکل اولدقده وجوه صحیحه یقینه ایله
حقوق ارثیه بی صحیح و تعیین ایتدیکندن بر فن شریفدر و هر بلده ده علمای بوفنده اعتبار
و اهتاری واردر و مصنفیندن بعضیلر دخی بوفنده حسابیه زیاده طالب بر طایف مسئله
فرض و تقدیر ایدر که حل و استخراجی جبر و مقابله کی بعض فنون حسابیه به و تصرفات
جزریه کی عملیات دقیقه به محتاج اولور و اگر چه بودرجه سنک وقوعی نادر اولدیفندن
بنی النباس متداول دکل و تقسیم موارد ایدر متداول اولان مسئله لک صحیح و نصو برنده

دخی زوم وفاتده سی یوق ایسه ده متداول اولان صورته ری تصحیح ایتکه اکل وجوه ایله ملکه و مینار کتورر

علم فرائض اصحابک اکثری بوفک فضل و رجحانی اوزرینه ابوهریره رضی الله عنه حضرت نازیدن منقول اولان حدیث شریفله احتیاج واستدلال ایدر حدیث مذکور بودر (تعلموا فرائض فانها منکم العلم واول ما یفسی) و فی روایة نصف العلم یعنی فرائضی تعلم ایدیکز زرا علمک ثلثیدر و بین الناس اکتبیدر او نوریله جق علم اودر و بر روایتده علمک نصفیدر دیمک اولور بوحیث شریفی ابونعیم حافظ تخریج ایدی و فن فرائض اصحابی دخی ایتکه بوفک فضل و رجحانی اثبات ایلدی فرائضی بومعنایه حل ایلدی ایسه بعید اولوب بلیکه ظاهر اولان فرائضدن کرک همیادانده و کرک مواریده و کرک سائر خصوصیاتده اولان فرائض تکلیفییه مراد اولمقدرد و بومعنایه فرائضده ثابت یاخود نصیبت صحیح اولور اما لکن فروع وراثت بمجموع علم شریعتیه نسبتله یک آزدر و بزم قولری بودخی اثبات و تأیید ایدر که فرائض لغظنی اشبو فن مخصوصه حل ایتک یاخود فروع وراثتده تخصیص ایتک فقها اصطلاحیدر که فنون و اصطلاحات احداث اولندقدده وضع اولمش بر اصطلاحدر و صدر اسلامده بومعنایه استعمال اولمقبوب بلیکه لسان عربیده تقدیر یاخود قطع معناسته اولان فرضدن مشتق و مأخوذ اوله رفی عمومی اوزره استعمال اولنور و عند الاطلاق بزم دیدیکر کی جمیع تکالیف شرعییه مراد و مستفاد اولور ایدی و عرف شرعده معنای حقیقیسی انجق بودر و عصر سلفده حل اولنه کلن معنادن بشقه بومعنایه حل اولمقی ایستدلاق دکلدر بوضوئده حدیث شریفدن عموم فرائض الهیه مراد اولمقی مراد سلفده احرری و البقدر والله اعلم بالصواب

اصول فقه ایله اکامهت اولان خلافت و جدل قضای

معلوم اوله که اصول فقه علوم شرعییه ایچیده پت زیاده قدری بیوک وفاتده سی چوق بر فن جلیل اولوب احکام شرعییه و تکالیف الهیه په مأخذ اولمقی حیثیته ادله شرعییه دن بحث ایدر ادله شرعییه تک اصولی کتاب یعنی قرآن کریم ایله آتی مبین اولان سنت سنیه یعنی احادیث نبویه در که عصر سعادتده فخر کائنات علیه اکل التحیات افندی حضرت نازیده قرآن کریم نازل اولوب کندی دخی قول یاخود فعلا آتی ایضاح و بیان بیور ایدی بوجهته احکام شرعییه اولوقت مشکلات نبوتدن شفاهما اخذ و اقتباس اولوب نقل و روایت و نظر و قیاسه محتاج اولمقدرد اما افندی علیه السلامدن صکره خطاب شفاهی مندر اولدی و قرآن کریم دخی بالتوا تر حفظ و ضبط اولمقدرد اما احادیث شریفه کرک قولی و کرک فعلی اولسون صدق و صحتده ظن غالب اولان نقل صحیح ایله انردن بزه و اصل اولمقر ایله عمل ایتک وجوبی اوزرینه صحابه کزین رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی اجماع و اتفاق ایتدیلر و بواعتبار ایله دلیل شرعی کتاب ایله ستندن عبارت ایدی صکره بو ایکسندن دخی اجماع ایله قیاس تفرع ایدوب انردخی ادله

شرعییه دن اولدی شوبله که اصحاب کرام رضی الله عنهم حضراتی کندیلرینه مخالفت ایدلری رد و انکار ایتک خصوصیه تفاسی ایدر دخی انلرک بوجهله انقضی ایسه نینه شرعا ثابت اولان بر دلیلدن ناشیدر ذرا اوله زکات بیان ملت اولان ذالتر استداده جک بر دلیل و سند اولمقدرد اتفاق ایتدیلر قالدی که (لا یجتمع امنی علی الضلالة) کی بعض احادیث شریفه دخی اجماع امت خطا و ضلالتدن مصون اولدیفته شهادت ایدر بوجهته اجماع دخی کتاب ایله سنت مثابه سنده طویلوب ادله شرعییه دن اولدی صکره صحابه و سلفک کتاب و سنت ایله استدلالرینک طریق و مسلکله بینه باقدق کوردک که بعضی بعضیسنک رأیی قبول و تسلیم ایدرک اشباهی اشباهه مقایسه و امثالی امثال ایله نظیر ایدوب علی العموم بویه مقایسه و نظیر ایله استنباط احکام ایدبورلر ذرا سید اناهم علیه السلام حضرت نازیدن صکره ظهور ایدن واقعساتک یک چوغی نصوص ثابته ده مندرج اولدیغندن بالمقایسه آنلری نص ایله ثابت اولنلره الحاق ایتدیلر انجق شیهین و مثیلین بیننده مساوات بولنوبده ایکسندن دخی حکم الهی بر اولدیفته ظن غالب حاصل اولمقی ایچون بواحدساقده برطاقم شرطلر اعتبار ایدیلر و بوجهله سی بویه نظیر و الحاق ایله استدلال ایده کادکرندن انلرک اجماع و اتفاقیه بودخی مستقل بر دلیل شرعی اولدی که ادله شرعییه تک درنجیسی اولان قیاسدر و اصول ادله بودرندن عبارت اولدیغه جمهور فقها اتفاق ایتدیلر و اگرچه بعضیلر اجماع ایله قیاسده مخالفت ایتدیلر ایسه ده جمهور مجتهدینک رأیی صحیحنه مخالف اولدیغندن قولری درجه اعتباردن ساقطدر و بعضیلر دخی بواحدساقده بعض دلیلر دهاسضم و علاوه ایتدیلر انجق انلرک اثباتده ضعف اولدیغندن و اثبات ایدنلردخی شاذ و نادر ایدو کندن آنلری بومقامده بسط و بیان ایتکه حاجت یوقدر اشته بواحدساقده ار بیه تک ادله معتبره اولدیغنی اثبات ایتک بوفک ابتدا کی بحثلر ننددر اما قرآن کریم طبقات بلاغتنک طبقه علیاسنده بولنورق نظمی معجز اولدیغندن و قرآن بعد قرن بالتوا تر نقل اولنه کلدیکندن آند بوجهله احتمال و شکک بحال قالدی اما سنک دلیل شرعی اونسی اجماع صحابه ایله ثابتدر که بالاده بیان ایتدیکمز و بوجهله احادیث شریفه دن مفرون صحت اولنلر ایله عمل ایتک واجب ایدیکنه اصحاب کرام اجماع و اتفاق ایتدیلر و برده رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت نازیدنک زمان حیاتلریده امر و نهی ضمننده بعض نواشی به مکتوب و مأثور کوندر یله رک اول وقت دخی سنت سنیه ایله عمل اولنوردی اما اجماعت ادله شرعییه دن اولمسی بوجه مشروح صحابه کرامک اتفاق و جماعت محمدیه تک معتبره ادله تک شهادتی ایله ثابتدر اما قیاس بودخی برضوال سابق صحابه کرامک اجماعی و معاذ رضی الله عنه حضرت نازیدنک جواز اجتهداده دلالت ایدن حدیثی ایله ثابت اولور

المترجم حدیث مذکور بوجهله مریدر که فخر کائنات علیه اکل الصلوات افندی حضرت نازی حضرت معاذی بینه ارسال بیور دقلرنده بامعازنه ایله حکم ایده جکسن دیوسوال بیور مشلر حضرت معاذ دخی کتاب الله حکم ایدرم دیدکده یا کتاب اللهده

بوله من ایسه که بنه حکم ایدرسن بیور مشر معاذ دخی سنت رسول الله یله حکم ایدرم دید که
استند دخی بوله من ایسه که نه بیارسن بیور مشر اولوقت معاذ دخی رأیله اجتهاد ایدرم
دید که علیه السلام افتدیمز حضر نری بیور مشر که (الحمد لله الذی وفق رسول رسولہ
بما یرضی بہ رسولہ) یعنی شکر الله کہ رسولتک رسولی رسولتک راضی اوله جفی شیخ
موفق بیوردی ❀ انہی کلام مترجم ❀

بوند نصکره خبرک صدق و صحتہ ظنی محصل اولان حالت کہ خبرایله وجوب عملک مناط
و مناسبی اودر اول حالتی تمیز و تمیز ایچون طرق نقل و عدالت ناقضه نظر ایله احادیث
نوبه ده و صحیح خبره محتاج اولوب اشسته بو بحث دخی بوفتک قواعدنددر و ایکی خبر
بشنده تعارض و تناقض بوند قدہ قنفسی اقدم ایدیکی بلمک ایچون ناسخ و منسوخ بلمک
لازم گلمکله بو بحث دخی بحث سابقه ملحق اوله رقی بوفتک فصول و ابوابنددر
بوند نصکره دلالت الفاظ بحثی لازم کلور کہ علی الاطلاق ترا کب کلامدن علی الاطلاق
معانی بی استفاده ایتک کرک مفرداتک و کرک مرکباتک دلالات وضعیه سنی بتمکه توقف ایدوب
بونره دار اولان قواعد لسانیه نحو و صرف و بیان فلزیدر و لسان عربی و قبله اهلنه ملکه
و طبیعت ثابته ایکن بونلر علوم مرتبه و قوانین موضوعه دکل ایدی و اول وقت فقها دخی
نلره محتاج اولمز دی زیرا کندیلرینه ملکه و حالت جلیله قیلندن ایدی و قضا که لسان
عربیه بوملکه فاعدا اولد بسه جهایده علمای بو بونده تسمیر سابق ایدوب نقل صحیح و مقایس
مستنبطه صحیح ایله قید و ضبط ایشکلی قواعدا کله بویله برطاقم قنون مرتبه اولدی کہ
احکام الهیه بی بلمک ایچون فقها دخی نلره محتاج اولور و بوند نصکره ترا کب کلامدن ذکر
راستفاده مخصوصه دخی وارد که ترا کب کلام ایچندن بالکرت تکالیفه دار اولان ادله
خاصه دن بالکرت احکام شرعیه بی استفاده ایتکدر و بودخی فقهدر که آندہ علی الاطلاق
دلالات وضعیه بی بلمک کفایت ایتوب بلکه بودلالت خاصه تک مناسبی و استفاده احکام
شرعیه تک اساسی اولان برطاقم قواعد اخراجی فقها و مجتهدینک تأمیس ایدوبده
بو استفاده مخصوصه حقندہ دستور العمل قبلدقلری و جهله بلمک اقتضا ایدر مثلا
قیاس ایله لغت ثابت اولمز و لغت مشترکک ایکی معنای بردن اراده اولمز و او ترتیبی اقتضا
ایمز و عامک بعض افرادی اخراج اولد قدہ افراد باقیه ده حجت اولور می و امر و وجوب
یا خود ندب ایچون وفور یا خود تراخی ایچونددر و غمی فتادی یا خود صحفی اقتضا ایدر
و مطلق مقیده محمول اولور می و علتک تصریح اولغسی تعدیده کافیمدر کی مسئله رکبی کہ
جمله سی بوفتک قواعدنددر و صکره قیاس بحثی دخی بوفتک الک بیوک مباخذنددر
زیرا احکام شرعیه ده بری آخرینه قیاس و نظیر اولسان برده اصل و فرهنگ یعنی مقبس
علیه ایله مقبسک تحقیق و اصل طرفده اولان اوصاف سائر ایچندن حکم شرعیاتک مناط
و مناسبی اولد بشفه ظن غالب حاصل اولان وصف مشترکک تمیز و تعیینی و فرع اوزره
اول حکمک ترتیبه مانع اوله جفی بر سبب بولغفسزین اول و صلتک فرعده وجودی

و بونلره تابع و لاحق اولان بیجه مسئله اول بجنده مبسوط و مذکور اولوب بونلرک
جمله سی ایسه بوفتک قواعدنددر

معلوم اوله کہ اشع بواصول فقه فنی ملت اسلامیده محدث اولان فتوننددر و سلف اندن
مستغنی ایدیلر زیرا الفاظدن معانی بی استفاده خصوصندہ آئنده اولان ملکه لسانیه دن
زیاده بر شینه حاجت بوقدر و خاصه احکام شرعیه بی استفاده خصوصندہ محتاج اولان
قوانین سابقه تک اکثری ایسه اندرون مأخوذ اولد بفتدن قوانین مذکور به دخی عدم
احتیاج ساری درکاردر و عصر نبوت قریب اولد بفتدن و آنلر و آنک احوالی لایق
بشد کارندن اما بید سنت بجنده دخی محتاج اولمز لاری صکره وقتا کہ سلف منقرض اولدی
و صدر اول کیندی و بوند اقدم بیان ایتدی بکمز و جهله جیع علوم صنایع قیلندن اولدی ایسه
فقها و مجتهدین ادله دن احکامی استفاده ایچون ذکر اولان قوانین محتاج اولد قیلندن
نلری کتب ایله فن مستقل قبلوب اصول فقه تسمیه ایتدیلر و بوفتده الک ایتد انحرک
خاصه تألیف ایدن امام شافعی حضر نری ایدی کہ رساله مشهوره سنی بازوب آندہ او امر
و نواهی به واجمال و بیان و خبر و نسخه و قیاسدن علت منصوصه تک حکمنه دار بجنلر
ایراد ایلدی صکره فقهای خفیه بوفتدن کتاب تألیف ایدوب قواعدی تحقیق و بوقواعد
منعلق مقالاتی توسیع ایتدیلر و کذا متکلمین دخی بوفتده دار کتابلر یازدیلر لکن فقهایک
یازد قیلندہ انله و شواهد فقهیه کثیر اولد بفتدن و مسائل دخی نکت فقهیه اوزره
بنا اولد بفتدن آنلرک یازد قیری فقهیه امس و اوفق و فروعہ انسب و البقدر اما متکلمون
بومسائلک صور نلری فقهیه دن نجرید ایله ممکن مرتبه استدلال عقلی طرفده
میل ایدلر زیرا آنلرک اکثری اصول فقهی و مقتضای مسلماتی بودر
و بروجہ مشروح فقهای خفیه نکت فقهیه به طالوب ممکن مرتبه بوقواعدی
مسائل فقهیه دن اخذ و الفاظ ایتلر یله آنلرک بوفتده بد طولاری و ارایدی و آنلرک اماملرندن
اوزید دیوسی کلوب قیاس بحثی جمله سندن دهها و سغلی یازد بفتدن و قیاسده
محتاج لیله اولان شروطی اتمام و اکمال ایلد بکندن بحث مذکورک کال بولمسینه اصول فقه
فنی دخی کال بولدی و مسائلی مذهب و قواعدی مبسوط و مجمد اولدی و یاس بوفتده
متکلمین مسلکته رشیت ایدی و متکلمینک بوفتده یازمش اولد قیری کتابلرک الک کوزلری
اشمریه دن امام حرمینک کتاب برهانی ایله امام عزالینک مستصفی نام کتابی و معتزله دن
حد الجبارک کتاب عمده سیله ابو الحسن بن البصرینک معتمد نامندہ اولان عمده شرحی ایدی
و اشبوکتب از بعه بوفتک قواعد و ارکانی اولمشیدی صکره مذکور کتب از بعه دن متکلمین
متأخریندن ایکی امام همسام تخصص ایدوب برر کتاب مستطاب یازدیلر آنلرک بریسی
امام فخر الدین رازی که کتاب محصولی فصایف و دبکری سیف الدین آمدیدر کہ
کتاب احکامی تألیف ایتددر و بوفتده ایکسنت مسلکری تحقیق و استدلال جهتیله
مختلف اولوب امام رازی ادله و احجاسی اکتاره دهها مائل و آمدی تحقیق مذاهب
و تفریع مسائل طرفده حریص و راغیدر اما کتاب محصول آنی امام رازی

شاگردان سراج الدین ارموی اختصار ایدرک کتاب تحصیل و تاج الدین ارموی دخی
 و صورت له کتاب حاصلی تألیف ایتدی و سراج الدین قرانی دخی بونلردن بعضی مقدمات
 و قواعد اخذ و اقتطاف ایدرک برکوچوک کتاب تصنیف ایدوب تفهیمات نسبه ایلدی
 و بیضاوی دخی بوسورت له کتاب مناسی ایدی و مبتدیان بویکسینه رغبت ایتدی
 و ایکسینی دخی بک چوق کسه ل شرح ایلدی اما آمدینت کتاب احکامی که انده تحقیق
 مسائل دهاز یاده در آنی ابو عمرو بن الحاجب تلخیص ایدرک مختصر کیم دینکله مشهور اولان
 کتابی تألیف ایدوب منتهی الوصول والامل فی علمی الاصول والجدل اسمیه نسبه ایتدی
 صکره آنی دخی اختصار ایدوب مختصر منتهای تصنیف ایلدی که طلبه علوم یکنده
 متداول اولوب مشرق و مغرب علماسی مطالعه سنه رغبت و علامه شیرازی کبی
 نیجه علمای اعلام دخی شرحه همت ایلدیلر اشته بوکتاب مختصر ده مسلک متکلمینک
 زنده و خلاصه سی مندرج اولدی و اما حنفیه ک اصول و مسد کلزی اوزره دخی
 بک چوق کتاب یازلدی و کتب متقدمین ایچنده الی اعلامی ابو زید دیوسینک تألیفاتیدر
 و تألیفات متأخرینک احسنی اثمه حنفیه دن شیخ الاسلام یزدوی بک کتایدیر که فنی احاطه
 و استیعاب ایتشد و فقههای حنفیه دن ابن ساعا نی کلوب کتاب احکام ایلد یزدوی بی
 جمع ایدرک ایکی مسسک اوزره تألیف ایتدی کابی بدیع نسبه ایتدی و فی الواقع
 آثار حسنه و تألیفات بدیع دن بر اثر معتبر اولدی که حالا علمای اعلام یکنده مرغوب
 و متداولدر و عجم علماسندن بک چوق کیمسه لر دخی آنی شرحه ایشدار ایتشدر
 و بوهصرده حال بومنون اولزه جار بدر

المترجم * اندن صکره دخی نیجه افانم علمای یوفنده تحریک خامه تألیف ایتشدر
 دیار رومده کتب اصولدن الی زیاده مشهور و متداول اولان صدر الشریعه ک توضیحی
 اوزرینه سعد الدینک تلویح نام شریعی ایلد ملاحسرو کمر ایتدر سعد الدینک علو کعب
 و درجه کمالی اثبات ایدن الی معتبر کتابدن بری دخی اشته بوتلو یحدر ملاحسرو
 دخی فاتح استانبول سلطان محمد خان ثانی حضر تارینک عصرنده شیخ الاسلام
 و سر دفتر مشاهیر علمای اعلام اولوب خامه اصولین دینکله سزایر ذات فضائل آرادر
 تم کلام المترجم *

کله لم فن خلاقیاته (معلوم اوله که فن فقه فصلنده بر تفصیل بیان ایتدی بکمز وجهله
 مسائل اجتهادیه ضروری الوقوع اولان اختلافات عصر سلفده توسع و تکثیر ایدرک
 هر مقلد دیلدی بکی مجتهده تقلید و تبعیت ایتکده ایکن امر اجتهاد علما و مجتهدین ایچندن
 ثمه ار بعده منتهی اولد قده عامه ناس انلره حصر تبعیت ایتدیلر و اندن صکره
 اصول شرعیه ده بحث و اختلاف قیوسی قیایوب مذاهب ار بعده دن بشقه سنه تقلید
 و تبعیتی منع ایلدیلر اشته بوجهتله مذاهب ار بعده ارکان شریعت مقاننده و بوائمه ار بعده ک
 اصول ادله شرعیه مثابه سنه طویلغله ارتق اصول و ادله شرعیه ده مباحثه و مناظره به
 بحال قالیوب اندن صکره بحث و اختلاف بومذاهب ار بعده به تقلید و تمسک ایتش اولان

علمای اعلام یکنده جاری اوله رق آنلرک اختلافی مجتهدینک نصوص شرعیه
 و اصول فقهیه ده اختلافی برینسه بکدی و هر طائفه تقلید و تمسک ایتدی بکی مذهب
 صحنه استدلال ایتک اوزره کندی امانتک اصول و مسلکی صحیح و مستقیم اولد یقینی
 اثباته تصدی ایتکله یکنلرند بک چوق مباحثه و مناظره لر جاری اولدی و بومباحثه لر
 جمیع مسائل شرعیه ده و علم فقهک هر یابنده اجرا اولدی و اختلاف بعضاشافی ایلد
 مالک یکنده اوله رق ابو حنیفه برینه موافق اولور و بعضا مالک ایلد ابو حنیفه
 یکنده اولوب شافی برینه موافق اولور و بعضا شافی ایلد ابو حنیفه یکنده اولوب
 مالک برینه موافق اولور بوجهتله مذاهب ار بعده به مقلد و تمسک اولان علمای یکنده
 کونا کون مباحثه و مناظره لر وقوع بولدی و بومباحثات صره سنه ثمه ار بعده بک
 مأخذی و منشأ اختلافی و موقع اجتهاد لر یسان اولوردی و علمک بوضیفه
 خلاقیات دینلوردی و اصولیون که فقهها و مجتهدینر انلر استنباط احکامه وسیله اولان
 قواعد هم اصول فقهی بیلکه محتاج اولد قاری کبی فن خلاقیات اصحابی دخی کذلک اول
 قواعدی بیلکه محتاج اولوردر فقط بوقواعد مجتهدک احتیاجی استنباط احکام ایچوند
 اما بوفن اصحابک احتیاجی مستنبط و موجود اولان مسائلی مخالفینک هدم ایتشندن
 محافظه ایچوند فن مذکور اتمه ک ادله و مأخذ لر بی بیلک و بحث و استدلال بولنده
 فنن و مهارت کسب ایتک خصوصاً سارنده طوغریسی بک فائده لور بر علم جلدیر بوفنده
 حنفیه و شافیه ک تألیفات مالکیه دن دهاز یاده در زیر اتمه فقه یکنده معلوم اولد یقینی وجهله
 حنفیه هندنده اکثر مسائل فرجه ک اصل و مناسی قیاس اولد یقندن آنلر بحث و نظر
 اربایدیر اما مالکیه ک اکثر سئندانی حدیث و اثر اولوب آنلر اهل بحث و نظر دکالورد
 و برده مالکیه ک اکثری اهل مغرب اولوب آنلر ایه اهل بادیه اولد قارندن امور صناعیه دن
 اکثر یا غافلدر بوفنده غزالی ک کتاب مأخذی واردر و مالکیه دن ابوبکر بن عربینک
 کتاب تلخیصی واردر که مشرقه کیتدیکنده فن مذکور تحصیل ایدوب هودندده
 بوهده بی مغربه کنور مشدر و ابو زید دیوسینک کتاب نهلیقه سی و شیوخ مالکیه دن
 ابن قسارک عبون ادله نام کتابی واردر و ابن ساعا نی هر مسئله ده خلاقیاته دار اولان
 مباحثی درج ایدرک اصول فقهی دن تألیف ایتش اولد یقینی مختصرنده جمیع مسائل
 خلاقیاتی جمع ایتکله بک کوزل بر اثر اولمشدر و ایشند بکمز کوره حالا اهل مشرق
 یکنده متداول ایتش

المترجم * اول و فترا فطار شرقیه ده جمیع فنون متلامع الاتوار اولد یقندن فی الواقع
 بولک کبی آثار و تألیفات درجه اشتهارده ایتش اما شمدی بوفنک اسمی بیلد او تودیلوب
 کتابری دخی نادر بولنور سبحان الملك الباقی * تم کلام المترجم *

(فن جدل) کرم مذاهب فقهیه و کرم مذاهب سارنده یکنده جریان ایدن مناظره
 آدانی بیلکدر زیاردر و قبولده باب مناظره مفتوح و منسج و میدان یکنده مناظرینک
 هر بری مطلق العنان اولوب بولک ایتسه بعضی صواب و بعضی خطا اولد یقندن

مقام بحث و مناظره ده حدود انحصار اولی و بده رد و قبوله هر یکی مناظر اول حدود
 طورسون وایر وسته نجس و از ایتسون و مستدل و مجیک حال نصلدر و زده مستدل
 اولی جا ز اولور و زده استدلالدن فالور و اعتراض و معارضه محلی زده سیدر و زده سکوت
 ایتسی لازم کلویده سوز خصمه دوشردیو اتمه بر طالع آداب و احکام وضعه محتاج اولدیار
 و نکچون دینلشد که فن جدل مقام استدلالده فقهدر یا خود علوم سازه دن بر ایت
 حفظنه باهدمه واسطه توصل اوله حق حدود و آدایدن عبارت اولان قواعدی بیلاکدر
 و بونده ایکی طریق اولوب بری بزوی طریقیدر که ادله شرعییه مخصوصدر دیکری عیدی
 طریقیدر که هر قننی عیلمدن اولور سه اولسون کتد وسیله استدلال اولان بیجی ادله به عام
 و شاملدر و بونک اکثری استدلالدن عبارت اوله رقی مناسی حسنه و مناهج مستحسنه دندر
 و نفس الامر جه ارا نیلور سه بونده مغالطه لر جو قدر و منطقیه نظر اولند فده اکثریا
 مغالطه و سفسطه قیاسلرینه بکزر فقط بونده ادله و اقبسه ک صورتلری محفوظ
 و مرعی اولوب کاینجی طرق استدلال نحری و تحقیقی اولور ابتدا بوبولده نحریک خامه
 تألیف ایدن مشار الیه همدی اولوب طریقت مذکوره اکا نسبت اولنشددر و ارشاد اسمیه
 مسمی اولان کتابی تصنیف ایتشددر اندن مسکوره متأخریندن نسبی و سازه ری ایتک اثرینه
 اقتفا و ایتک مسکنه سلوک ایتلریله بوبولده تألیفات جو غالمشیددی لکن بلاد اسلامیه ده
 شمعی علم و تعلیمه نقص و تنقی کتک حسیه و فن مذکور ایسه علوم ضروریه دن اولوب
 بلکه علوم کالیه دن بولنسیله شمعی متروک و مهمور اولشددر و الله غالب علی امره
 * لایزجم * مصنف مرحوم مناظره ایله جدلی بر مقامده استعمال ایدیور حالبو که
 ینلرنده فرق عظیم وارد شویله که مناظره ایکی معنایه اطلاق اولنور اولیکسی اظهار
 صواب ایچون مباحت ایتکدر ایکنجیسی علم مناظره در که اظهار صواب ایچون اولان
 مباحتاتک حال و کیفیتنی یلدرن فن مخصوصدر که بوکا هم آداب بحث دخی دیرل
 بوفنده سائل ایله مجیب یننده جاری اولان ادله اقبسه منطقیه صورتنده ایراد اولند یفتدن
 اصول منطقیه اوزره مؤسس بر فن اوله رقی علوم عقلیه دن معدوددر اصولیون دخی
 قیاس یابنه بوفندن برینده درج ایتشدر ایسه ده ایتلرک دایلری مفرد اولوب ادله منطقیه کی
 صغری ایله کیرادن یا خود مقدم ایله تالیدن مرکب دکلدر مثلا العالم حادث وکل حادث لابد
 من صانع کلامی صغری ایله کیرادن مرکب بر قیاس اولوب منطقیون هندنده اثبات صانع
 دلیلی بو کلامک مجموعدر اما اصولیون هندنده اثبات صانع دلیلی عالم اولمغه ادله اصولیه
 صور منطقیه اوزره مرتب کلام اولوب بلکه مفرد اوله رقی دلیل منطقی ایله دلیل اصولی
 یننده فرق اولدیغی کی اصولیونک قیاس بحثنه درج ایتش اولدقاری اصول مباحت
 و مدافعه ایله اشبو فن مناظره یننده دخی فرق وارد جدل دخی بو وجهله ایکی معنایه
 اطلاق اولنور اولیکسی الزام خصم ایچون مباحت ایتکدر ایکنجیسی الزام خصم ایچون
 اولان مباحتاتک حال و کیفیتنی یلدرن بر فندر بوندن غرض نفس الامر ده بر شبتک صدق
 و صحتنی اثبات اولوب بلکه بر مذهبی حفظ یاهدم ایچون خصمک الزامی اولمغه مقدمات

جدلیه بقیبتدن اولیق لازم کلوب بلکه خصمک هندنده سلطاندن اولمی کفایت ایدر
 و دلیل جدلی ظنی اولوب یقین افاده ایتر و بونده یک جوق مغالطه زوارددر انجیق برهان
 شکنده اولیق ایچون زیاده اعتنا اولنور اشته مناظره ایله جدل یننده ایکی معنایه دخی
 فرق ظاهر و متبیین اولدی و اگر جه هم مناظره ایله هم جدلک مسائل بر برینه فریب و مشابه
 ایسه ایکنجیستن دخی غرض بشقه اولدیغندن ایکنجی بر فن مستقل اعتبار اولنشددر
 و فن جدل مؤلفک بیان ابتدیی اوجهله فن خلافتات کی ممالک شرقیه ده دخی مهمور
 و متروکدر اما فن مناظره کرک اول و فتلر و کرک مسکوره زی شرقیه متداول اولوب
 روم و عجم عیلمی اکا دایر یک جوق کتابلر تألیف ایتشدر و حالا دیار رومده متداولدر
 فقط بر مندن برو بلکه و همسارت کسب ایدوبده اجرا آنته مقتدر اولنلر یک آزمیش
 و آزمینه بولنمش ایسه ده یننه نادرا اربابی بولنور

علم کلام

علم کلام بر علمدر که عقاید ایمانییه بی ادله عقلیه ایله اثبات و عقایدده اسلاف امت و اهل
 سنت و جماعت مذهبی اولان مسلك مستقیمدن منحرف اولان اهل بدعتی رد خصوصلری
 متضمن اولور بو عقاید ایمانییه دن مقصود انجیق توحید باری اولمغه بو مقامده بزه
 اقرب طرق و اسهل مسالك اوزره حقیقت توحیدی کشف و بیان ایده جک بر برهان
 عقلی تقدیم ایده لم مسکوره بوعلمک تحقیقنه و ملت اسلامیه ده سببه حادث اولدیغی و شمعی
 بودا صبه قالدیغی بیانه عودت ایلیم ابدی دیرز که کرک ذوات اولسون و کرک افعال
 بشریه یا خود افعال حیوانیه اولسون بو عالم کائناتده اولان حوادثک البته اسباب متقدمه سی
 وارددر که حوادث مذکوره عادت جاریه اوزره اول سببلرله وقوعبولور و حوادثک
 تکنون وحدوتی انلرله تمام اولور و اسباب مذکوره ک هر بریسی دخی حادث اولمغه انلر ایچون
 دخی دیکر اسباب لازم کلور و هکذا اسباب مذکوره مسبب و خالق و موجد اسباب اولان
 واجب الوجود تعالی حضرتلرینه و ارنجه مترقی اولوب کیدر (سبحانه لا اله الا هو)
 و اسباب مذکوره حال رفیده طول و عرضا متوسع و متضاعف اولور و عقل انسانی
 انلری ادراک و تعدادده و الله و حیران فالور بو صورتده اول اسبابی علم محبط الیهیدن بشقه
 برشی حصر و احصا ایده من خصوصاً افعال بشریه و حیوانیه که ظاهرده جمله
 اسبابندن بری قصد و اراده در زیر آنلرک تکنون و وجودی انجیق اراده و قصد ایله تمام
 اولور قصود و ارادات ایسه اکثریا بر برینی ولی ایدن تصورات سابقه دن نشئت ایدن
 امور نفسانییه اولوب قصد فعلک اسبابی اول تصوراندز و بعضا اول تصوراتک اسبابی
 دخی تصورات آخری اولور نفس انسانییه واقع هر بر تصورک سببی ایسه مجهولدر
 زیرا امور نفسانییه ک مبادی و ترتیبه کسنه مطلق اوله میوب انلر جنساب حقیق فکر
 انسانی به القا ابتدیی شلدر که بر برینه تابع اولور و انسان آنلرک مبادی و غایاتی بطلکدن
 عاجز فالور و اکثریا انجیق طبعی و ظاهر اولوب نظام و ترتیب اوزره کسندی حواس
 و مدارکننده واقع اولان اسبابی ادراک و احاطه ایده یلور زیرا طبیعت نفسیه محصور

والك طور ومرتبه سنك تختده واقعدر اما تصورات طور نفسك فوقسده اولان
حقولك حالي اولديغندن انلك نطابق وداره سي نفسدن دها وعتلبدر بوجهتله
نفس انلري احاطه شويله طورسون اكثرني ادراكدن بيله عاجزدر اشته بوراري
تأمل ايله اسبابه نظرايتكدن واسباب ايله اوغراسوب طورمقدن بزي نهي ايتسده شارعك
حكمتي اكله زيرابور واديدركه فكر انساني آنده مقيرقاهرق برغانده بئال اوله مبوب
و بر شيت حقيقتنه ظفر بوله مبوب **قل الله ثم درهم في خوضهم بلعون** مفادي
وققصه برمدت شناسي بحر حيرت ايدرك بيهوده نجرع تعب و مشقت ايتش اولور
وجوق كرده اسبابي دوشوركن انسان مافوقنه ترقيدن كسيلوب اياغي قيار و معاذ الله
تعالى مسبب اسبابي بوله مبوب مزلفه هلاك و ضلالتد دوشر وظن ايتنه منك بووقوف
ورجوع سنك قدرت واختيار كده در بلكه اول كيفيت فكر اسبابده نمقدن نفس
انسايده تقرر ايدن برلك و حالندركه نسبت وحقيقتي بزييله ميز زير ايتش اونه ق
احتراز ايدرك بوسيدن اول امرده بالكلية اسبابدن قطع نظرايله احتراز ايتلبدر
ورده اسبابك مسيبتده وجه تاثيري بزيه مجهولدر زير اسبابه وجه عادي وظاهري اوزره
اطلاع اولوب تاثيرك حقيقت وكيفيتي بيلنه من اشته انكچون اسبابدن بالكلية قطع
نظرايدرك اسبابك مسبب و فاعل وموجدی اولان واجب الوجود تعالی حضرت تبارينه
نوجه ايله مأمور اولدق تا كه شارعك تعليم ايتديكي وجهله صفت توحيد تفصيره ثابت
وراسخ اوله زير اشارع وراي حسده اولان اسراره مطلع اولديغندن بزم مصالح ديغزي
ومسالك سعادت حالمزي بزدن دها اهلايلور صاحب شريعت صلي الله تعالی عليه وسلم
افنديز بيور مشلدر ك (من مات يشهد ان لا اله الا الله دخل الجنة) يعني لا اله الا الله
ديوشهادت ايدرك وفات ايدن كيمسه داخل جنت اولور ديمكدر والحاصل اسبابدن
قطع نظره مسبب اسبابه توجه ايتلبدركه انسان اكر اسباب ايچنه طالب قالورسه
مسيبه وصولدن منقطع ومحرور اولوب معاذ الله تعالی كرداب كفر و ضلالتد دوشر
واكر اسبابدن واسبابك اسبابدن وتأثيراتندن برر بر بحث ايدرك بحر فكر ونظرد
شاورلك ايدرسه ساحل حصوله برشي چبقاره مبوب خائب وخامر هودن ايدجكنه
بن متعهد وكفيل انكچون شارع بزي اسبابه نظردن نهي ايدوب توحيد مطلق ايله
امر ايتشد **قل هو الله احد الله الصمد لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا احد**
سوره سنده اولان قل هو الله احد كلامنده مبتدا ضمير بك ابراز اولديغنه حاله تأمل ونظر
ايت كه اكر ذوق بلاغندن برشي ادراك ايتش ايسه لآنده بونهيك رايحه سني حس ايدرسن
للترجمه بعض مفسرين عتدنه هو ضميري شان اولوب لفظه جلاله مبتدا
واحد خبريدر اما بعضيلر هو مسؤل عنده راجع اوله رقي مبتدا و لفظه جلاله
خبردر ديديلر مؤلفك كلامي دخی ايشو وجه ثاني به ميشيدر شويله كه رسول اكرم
صلي الله تعالی عليه وسلم حضرت تبارينه يا محمد بزيه ربيكي وصف ايت ديتلده بوسوره
نازل اولمش اولديغندن ديك اولور كه يا محمد انله دي كه اول سنك سؤال ايتد مككر

للهم بدر الله هر كسك حوائجه مقصودي ولجأ ومرجعي اولان ذات اجل اعلا در
طوغور ماش و طوغور ماشد و بر كيمسه اكا كفوا اولمندر ضمير بزدن مجرد ذات مراد
اونه كلكي فن بلاغنده ميبين اوله رقي هو ضميري مبتدا واسم ذات اولان لفظه جلاله
دخی آنك خبري قبيلد بغنه نظرا اسبابدن مع قطع النظر بجز ذات واجب الوجود
مراد اولديغي ذائقه وجدان صحيح ايله ادراك اولور **ثم كلام المترجم**
واكر سنك كندی فكر بلكه قالورسه موجوداتي واسبابي احاطه به و وجودك تفاسيل
نحوا واحواني ادراكه مقتدرم ديوزعم ايدرك لكن انك بوزعم فاسدينه اعتماد ايتنه
وبو يابده لك رأيي تسفيه وتزييف ايله و درك ونطقن ايت كه يادي نظرد هر مدركك
عتدنه وجود كندی حواس ومدار كنده منحصر اولوب ماعداه تجاوز ايتز كورينور
واولاني اشته بو قدردر واوه ياني بوقدر ظن اولور واقع حال ايسه بويه اولوب
حق و صواب بونك خلافتدر صاغر اولان كسي بي كور مزبسنكه وجودك عتدنه
نصل محسوسات اربعه ايله معقولانده منحصر اولوب صنف مسموعات لك عتدنه
وجوددن ساقط اولور **وكذلك اعلمك** عتدنه دخی صنف مريثات ساقط اولور
واكر ابا واجداد رينه وعامة معاصرينه تقليد ببحر اولمدر صاغر مسموعاتي واعبي
مريثاتي اقرار ايتردی واكر بهايحه سؤال اولوبده سوبلسدر انلري دخی معقولاني منكر
ومعقولاني انلك عتدنه بالكلية ساقط بولوردق بوضورنده احتمالكه بزم ادراكاتزدن
بشفقه طوبعديغز برنوع ادراك اوله زير بزم ادراكاتز مخلوق ومحدثر خلق آلهي
ايسه بوندن بك جوق بيوكدر وحصر كيفيتي مجهول اولوب وجودك طور ونطابق ايسه
انندن دها واسع وعلم الهی جله بي عبطدر والحاصل بوعالم يالكر بزم اكلد بغير قدر
اولديغندن كندی مدر كاتكده حصر ادعاسي خاطر بلكه كلورسه بويچنده كندی
ادراككي متهم ايلوبده اعتقاد وعلمد شارعك امر ايتديكي شبه اتباع ايت كه اوسنك
سعادت خالكي سندن دها زياده استر وسكافانده لواولان شئي دها اهلايلور زير
اوسنك فهم و ادراككك فوقنده اولان بر طورده در وانك نطابق علمي سنك نطابق عقلكدن
دها واسعددر وبوكيفيت عقله وعقلك ادراكاتنه نقبسه ابراث ايتز وعقل بونكله
مذموم ومد خول اولز بلكه عقل برميزان صحيحدر كه احكامنده كذب اولوب يقيندر
لكن سن انكله امور توحيد وآخري وحقيقت نبوتی وحقايق صفات اكهيه بي وانك
وراي مدر كاتنده اولان احوال سارهي وزن ايتكه طمع ايتنه زيرابو بحال طمع ايتكدر
وبونك مثالي النون ترازوسني كور وبده آنكله طاغري طارغفه طمع ايدن كيمسه در كه
طاغري وزن ايدمدي ديوميران مذكورك احكامنده عدم صدق واستقامتي لازمه كلز
عقل دخی بويه برميزان صحيحدر لكن انك بر حدي واردر كه اوراده طوروب ايلورسه
تجاوز ايدمركه حتي ذات واجب الوجودی وصفاتي احاطه ايدم يلسون زير عقل
ذات اكهيدين حاصل اولان ذرات وجوددن بر ذره در اشته بو كاهسان نظرايدوبده
بومثلاو قضيلده عقله تقديم وترجم ايدن كيمسه ك غلط و خطاسني وقصور

فهمی واضح و صلال را بنی درک و تفطن ایل که حق و صواب سکا ظاهر و متبیین اولدی
بوجهنله حددن زیاده اسباب ایله اوغر اشغفه قالدیشیلورسه مدارج اسباب ترقی ایدرک
و بزم اکلیمه جهمز درجه بی بکدرک اکلایشیدن خارج اولوبده عقل انسانینک بوادی
او هاند کراه و مخیر و منقطع اولسندن خوف اولتور بوسورتده توحید انجیق اسبابی
واسیایک کیفیتات تأثیراتی ادرا کدن عاجز اولوبده بونی خالق اسباب اولان و علمی
جیم اسبابی احاطه ایدن واجب الوجود تعالی حضرتلرینه تقویض ایتمکدن عبارتدر
ذرا اندن بشقه فاضل و مؤثر بوقدر و جله اسباب اکامرتقی و مسند و انک قدرته
راجع اولور و بزم جناب حق اولان علم و اطلا عن انجیق اندن صادر اولدیغیز حیثیتدن
اشته بعض صدیقیندن (العجز عن الادراک ادراک) دیونقل اولنان کلامک معناسی
بودر که ادرا کدن عاجز قالمق عین ادرا کدر دیمک اولور

یوندن صکره معلوم اوله که امر توحیدده معنی و مقبول اولان بالکتر قصد بقی حکمیدن
عبادت اولان ایمان دکلدر زیرا ایمانک بومرتبه سی علم مجرد قیلندن اوله رق نقسده
بر حالت حادثه و عارضه اولوب توحیدده کمال ایسه نفسک متکلف و منصف اوله جفی
بر کیفیت ثابت و صفت راسخه ک حصولیدر که بوسورتله ایمان انسانک احوال ثابت سندن
اولمش اولور ننه کم اعمال و عباداتدن مقصود دخی طاعت و انقیاد ملکه سنک حاصل
اولسی و قلبک شواغل ما سواه اللهیدن خالی قالمسیدر تا که سالت راه توحید اولان
مرید مؤمن ربانی و واصل سر منزل حقایقانی اوله و علم ایله حال بینده اولان فرق
قول ایله انصاف بینده سی فرق عینیدر بونک شرح و تفصیلی بوجهله در که ناسک
جوخی ابتسام و بیچاره کانه مرحمت ایتک ثواب اولدیغنی بیلوب اعتراف ایلر و شرح
شریفده بر بنی دخی سویلر حالده که فقرا اولادندن بر بنی یاخود بر بیچاره بی کورسه
اکا احسان ایتک و اثر شفقت و سماحت کوسترمک شویله طورسون اندن فراراید
و اکالتفات ایتکدن استکاف ایلر اشته بوشالوره حاصل اولان قول و علم مرتبه سیدر که
بالکتر بنیم و بیچاره به مرحمت ایتک ثواب اولدیغنی اعترافدن عبارتدر بعض ناسه دخی
بو اعتراف مرتبه سندن صکره برده ملکه رجته انصاف مرتبه می حاصل اولور که
هر نه وقت بر بنی یاخود بر فقیر بیچاره بی کورسه اظهار توازش و انفات ایدر و بالفرض
منع اولنسه صبر ایلد مبوب اکابر از اثر شفقتله مثاب و مأجور اولق امیدینه دوشر و یاننده
ما حاضر هر نه ایسه اکا تصدق ایلر اشته علم بالتوحید ایله انصاف بالتوحید دخی بویله
اولوب انصاف بالتوحید بولندیغنی حالده بالضروره علم دخی حاصل اولمش اولور و بوعلم
قبل الانصاف حاصل اولان علمدن دهامو ثوق و معتبردر و کارا و مرارا عملک تکرر
ملکه ثابت و راسخ اولدیغنی مجرد عملک بولنسیله انصاف بولنقی لازم کلر اما بوجهله تکرر
و قوعنده ملکه ثابت و آخرتده نافع اولان علم ثانی حاصل اولور و انصافدن مجرد اولان علمک
تقی قیلیدر و اکثر اهل نظر و استدلال علمی بوعلم مجرد در مقصود اصیلی ایسه عبادتدن
نشئت ایدرک انسانه حال و ملکه قیلندن اولان علمدر و شارحک هندنه تکلیف ایتدیکی

شیرلک جله سنده کمال انجیق بوجهله ملکه حصولنده در شویله که اعتقاد اولنسی
امر ایتدیکی شیده کمال انصافدن حاصل اولان علم نایده در و عباداتدن عمل اولنسی
امر ایتدیکی شیده کمال اول شیله انصافده و آتی کندینه حال اید نمکده در و بومرتبه
شیر یقه بی حاصل ایدن انجیق عباداته مداومتدر ننه کم رسول اکرم صلی الله علیه و سلم
افندیمز حضرتلری رأس عبادات اولان صلات حقنده (جعلت قره عینی فی الصلوة)
بیور مشلردر که نماز ذات حضرت رسالتینا هیلرینه صفت راسخه و حال اولدیغندن
متنهای الذی و اقصای فرح و مسرتی آیده بوله بورلر مشلر لکن بومرتبه عالیه زده مسائر
ناسک صلاتی زده در و سائر بی بودرجه به کیم ایشدیره بیلور همسان جناب رب معین
جمله بی ﴿ فویل للمصلین الذین هم عن صلواتهم ساهون ﴾ در که سنده دوشور مبوب
طریق هدایت رفیق نبوی به اهتدا ایله مترقی مدارج یقین ایلد آمین

یونقر برانمزدن سکا معلوم و متبیین اولسندی که جیم تکالیفده مغلوب اصیلی عین
توحید اولان علم اضطراری بی حاصل ایدن ملکه راسخه نک نقسده حصولیدر
واصل عقیده ایمانیه بودر و سعادت حالی حاصل ایدن شی دخی یوندن عبارتدر
و جیم تکالیف قلبیه و بدنییه ده حال بوشوال اوزره در و یوندن اکلایشیلور که ایمان
جیم تکالیفک اصل و منبعی اوله رق مراتب متفاوت سی واردر ادناسی لسانه
موافق اولان تصدیق قلبیدر و اعلا سی بواعتقاد قلبی ایله اکاتباع اولان اعمال
و عباداتدن بر کیفیت راسخه ک حصولیدر که اول کیفیت قلبیه مستولی اولوب جیم
اعضا و جوارح اکاتباع اولور و جیم تصرفات و افعال انسانیه بونصددیق ایمانینک
زیر طاعتند بولنور و بومرتبه علیه مراتب ایمانک الذ ارفع و اعلا سیدر و ایمان کامل دخی
بودر که انکله مؤمن اولان کیمسه صغائر و کبائر برکاهه باقلا شمر زرا ملکه نک حصول
ورسوخی هر ان آتک مناسیح و سالکندن انحرافه مانعدر رسول اکرم علیه السلام
افندیمز بیور مشلردر که (لایزنی زان حین بزنی و هو مؤمن) یعنی ذاتی مؤمن اولدیغنی
حالده زان ایتز بلکه حین زناده ایمانی بوقدر دیمک اولمغه مراد ایمان کامل اولمش اولور
یوخسه زان ایدن مضاف کافر اولور دیمک دکلدر و هر قل حدیثدن دخی مرویدر که هر قل
رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرتلرینک احوالندن ابوسفیان سؤال ایدوب آتک
اصحابی ایچنیده دینه داخل اولدقندن صکره فیر ویده مرتد اولان و ارمیدر دیدکده
ابوسفیان خبر بوقدر دیتیمه هر قل دیمشکه اشته ایمان بویله ممکن و مستقر اولدقده
اکا مخالفت ایتک نفسه کوچ کلور ننه کم سائر ملکات دخی مستقر اولدقده حال بویله در که
جیمت و فطرت مثابه سنده اولور اشته ایمانک مرتبه عالیه سی بودر و بومرتبه عصمت
ایکینجی راده سیدر زیرا عصمت انبیای عظام علیهم السلام حقارتده و جوب سابق ایله
واجبدر و بومرتبه مؤمنین حقنده اعمال صالحه لینه و تصدیق برب تعالی حاصلدر
اشته بوشکمت ثبوت و رسوخیه ایمانده تفاوت بولنور ننه کم اسلافدن بونفاوتک
حقیق مسموعدر و بخارینک ایمان یاننده اولان عنوانلرند بوکا دار پک چوقی شیر واقع

اولشدر مثلا ایمان قول و عملدن عبارتدر و ایمان زائد و ناقص اولور و صلوة و صیام
ایماندندر و صوم رمضان ایماندندر و حیا ایماندندر کی که بولنک جله سندن مراد بزم
اشارت ایندی که ایمان کاملدر که ملکه دن عبارت اولان ایمان فعلیدر اما ایمانک برچی
مرتبه سی اولان تصدیقه تفاوت یوقدر بوسیدن ایمانک اول اسمی اعتبار ایدوبده
تصدیقه حل ایدنر ایمانده تفاوت یوقدر یعنی زیاده و نقصانی قبول اینتر دیدیلر نه کم
ائمه متکلمین بوجهله قائل اولشدر و آخر اسمی یعنی ایمانک مرتبه اخیره منی
اعتبار ایدوبده انی ایمان کاملدن عبارت اولان ملکه به حل ایدنر ایمانده تفاوت وجودینه قائل
اولدیله ایدوبده تصدیقدن عبارت اولان حقیقت اولانک اتحاد و بساطنه مانع دکلدر
زیر تصدیق ایمانک جمیع مراتبده موجوددر زیر تصدیق کند و منه اقلی ایمان اسمی اطلاق
اولسان شیدر و انسانی عهده کفردن قور تاران و کافر الیه مسلم یعنی فرقی و فصل ایدن
انجیق بونصدیقدر و اتدن اشاعیسی کفایت اینتر و برایشه برامز و بونصدیق کندی نفسنده
حقیقت واحده اولوب آنده تفاوت بولنر و انجیق تفاوت بزم دیدیکم کی اعمالدن
حاصل اولان ایمان کاملده در

و معلوم اوله که شارع بزه رتبه اولاده بولنوب تصدیقدن عبارت اولان اشوایمانی وصف ایندی
و بر طاقم امور مخصوصه تعیین ایدوب آنلری فلیزله تصدیق و لسان غزله اقرار اینکی امر
و تکلیف ایلدی بواور مخصوصه دینزده مقرر و مثبت اولان عقاید در نه یکم رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم افندیمزه ایماندن سؤال اولسده قده (ان تؤمن بالله و ملائکته و کتبه
و رسله و الیوم الآخر و تؤمن بالقدر خیره و شره) یوردیلر و بولنر علم کلامده مقرر اولان
عقاید اولوب انلره اجمالا اشارت ایدلم تا که بوفنک حقیقی و کیفیت حدوثی تبیین ایلده
ایمادی معلوم اوله که شارع بزه اول مسبب جمیع اسباب اولان خالق بی اذنیابه ایمان اینکی
مر ایدوب خامه عمرزده بجا نر بوا ایمانده اولدیفنی بیان ایلدی لیکن اول خالق معبودک
کنه حقیقتی بزه ییلدیرمدی زیرا بوراسنی ادراک ایدوب یملک طور بشرینک فوقنده
رکبیت اولدیفندن بزه متعذردر به الله علیه اولادنا مخلوقاتنه مشایهتدن وصفات
نقصدن منزله اولدیفنی اعتقاد اینکی بزه تکلیف ایندی و الامشابهی تقدیرنده خالق الیه
مخلوق بیننده فرقی بولنیه جفی جهنسه انک مخلوقاتی خالق اولسی صحیح اولماق
لازم کلور و اگر کندوده صفات نقصدن برشی بولنه جفی اولسه مخلوقینه مشایهتی
لازم کلور و صکره الوهینه توحیدینی امر ایلدی والا لوکان فیها الهة الا الله
لفسدتا مؤداسجده دلیل تمامه خلق و تکیون امری تمام اولماق اقتضا ایدر
صکره عالم وقادر و مرید و مقدر اولدیفنی اعتقاد اینکی امر ایتدی زیرا بو عالمده
مشهوده اولان بونجه افعالت منکونی انجیق علم و قدرت صغیرله تمام اولور و خلق و ایجاد
امری انجیق بولنر الیه کال بولور و اگر مرید اولسه مخلوقاتدن برشی تخصص
ایدوبده ساحه وجوده جیفه مزی و جمیع کائنات و موجوداتی مقدر اولسه صفت اراده
حادث اولق لازم کلوردی صکره خلق اول الیه جلوه کربجلائی شهود اولان عنایت

الهیه منی تکمیل اینچون بعد الموت بزی بعث و اعاده ایدوب جکی اعتقاد الیه امر ایتدی
زیرا اگر انسانک عاقبتی فناء صرف اولسه خلق و ایجاد صحت اولق لازم کله جکی
جهنله بعد الموت بقای سرمدی اینچون اولسی ثابت اولور و صکره شقاوت و سعادتله
امر معادک احوالی مختلف اولوب بوراسنی ایسه برادرک و تمیز ایدوب مدیکمزدن بو آخرت
شقاوتندن نجات اینچون یکی بول نیدوکنی و جنت لطف و نعمت اینچون و جهم عذاب
و نقمت اینچون اولدیفنی بیان الیه حقیرده لطف الهیه منی اتمام اینک اوزره ارسال رسل
ایتمش اولدیفنی اعتقاد اینکی تکلیف ایلدی

اشته امهات عقاید ایمانیه بولنر اولوب ادله عقلیه و نقلیه الیه مثبت و مبرهندر و سلف صالحین
دخی عقاید مذکوریه بی ادله مذکوریه دن اخذ اینش و ائمه دخی اولوجهله تحقیق ایلشدر
لیکن صکره نری بوهفایدک تفصیلده بر طاقم اختلاف ماراض اولدی که اکثرینک منشی
آیات مشابیه در اشته بو خصوص ادله نقلیه دن بشقه بر طاقم ادله عقاید الیه دخی
استدلال و مناظره و خصامه لک ظهورینه سبب اولور قی بوسیلله علم کلام ظهور ایتدی
اجمال بحث اشته بو وجهله اولوب شمدی بو محملک تفصیلنی بیان ایدوب لم شویله که
قرآن کریمده واجب الوجود تعالی و تبارک حضرت تباریک نزیه مطلق الیه وصفی اکثر آیات
کریمه ده ظاهر الدلاله و تأویلسز اولدیفنی حالده وارد اولوب بو آیات کریمه سلب
و نفی اوزره مدلول و مفادنده صریح اولور قی وارد اولدیفندن آنلره ایمان اینک واجب اولدی
و کرک شارع علیه السلام افندیمزک کلامنده و کرک صحابه و تابعین رضوان الله علیهم
اجمعین حضرتانک کلامارنده دخی آیات مذکوریه ک تفسیری ظاهر لری اوزره بولندی
و کاه دانه و کاه صفاتده تشبیهی ایهام ایدر آیات قلبیه دخی قرآن کریمده وارد اولمش اولوب
انجیق ادله تزیین کنزنه و وضوح دلالتنه بنسب سلف صالحین ادله تزیینی نقلیه
و ترجیح ایندیله و تشبیهک محال اولدیفنی ییلوب آیات مذکوریه ک کلام اللهین اولدیفنه
حکم و ایمان ایدرک بحث و تأویل الیه معنایینه تعرض ایندیله اشته اکثر اسلاف کرامک
بو آنلری کلدیکی کی اوفویکمز قوللرینک معنایی بودر که آیات مذکوریه طرف الهیدن
منزل اولدیفنه ایمان ایدوب تأویله تعرض اینکمز دیم اولور زیرا جائز که آیات مذکوریه
بزره بر امتحان و ابتلائی الهی اوله بونکچون آیات مذکوریه همسان ایمان ایدوبده
بوقف اینک واجب اولور سلف صالحینک اعتقادی اشته بونک اوزرینه اولوب
انجیق آنلرک عصرینده بر طاقم اهل بدعت ظهور ایدرک اشو آیات مشابیه سانه اتباع
و تشبیهه توغل ایلدیله شویله که آنلردن بفرقه ذات الهیه تشبیهی ایهام ایدن مشابیهاتک
ظاهر الیه عمل ایدرک رب العباد تعالی شانه هن الانداد حضرت تباریکه بد و قدم و وجه اثبات
ایدوب ذانده تشبیه ایند کلرندن آیات تزییه مخالفله نجسیم صریح و رطه سنه دوشدیله
حالبو که جسم نصوری شان الهیه نقص و احتیاجی اقتضا ایدر بو مشابیهاتک ظواهر الیه
عمل اینکدن ایسه اکثر و اوضح اولان آیات تزیینی ترجیح اینک اولی و اظهر اولدیفنده
شبهه یوقدر صکره فرقه مزبوره بو تشبیهک شناعشندن فرار ایدوب الله جسم

لا کالاجسام دیدیلر انجق بوتاول ایلله دخی تخلص کریبان ایدمه دیلر زیر الکی برده دخی
 جسدن بزم ییلدی بکرم جمعیت معناسنی اراده ایدرزسه بوقوللری متنفض ونفی واثبات ایلله
 متعارض اولور واکر یینلری فرقی ایدرک جسمک معنای متعارفدن بشقه بر معنی مراد
 ایدرزسه بزلره موافقت اینش اولور و بحث دکشدرک اصل مسئله ده اختلاف قالمیوب
 بلکه جسم لفظنی اسماء الهیه دن براسمدر دیمش اولور بوایسسه اسماء الله توقیفیه
 اولدیغندن اذن شرعه متوقفدر مبتدعه ک بر فرقه سی دخی جناب حقه جهت واستوا
 و نزول و یحیی و صوت و حرف و یونلرک امشالی شیلر اثبات ایدرک صفایده تشبیه
 ذاهب اولوب آنلرک قوللری دخی تشبیه واردیغندن آنلر دخی صوت لا کالاصوات
 وجهه لا کالجهات و نزول لا کتزل اولاجسام کی تاویلرله مجبور اولدیلر و انلر دخی
 اولکیلر کی رد اولدیلر

الترجم * فرقه مذکوره ک جناب حقه بویه نقص ایهام ایدن صفاتر اثبات اینلری
 الرحمن علی العرش استوی * وجاهدک والملك صفا صفا * کبی آیت کریمه ایلله
 (یزل الرب فی کل لیله الی اسماء الدنیا بقول هل من مستغفر فاغفر له) کبی
 احادیث نبویه ک ظواهر یله عمل اینلرینه مبنی اولوب یونلر ایدسه منشأ بها ندن اوللر یله
 انلرده مذهب متقدمین توقفدر و متأخرینه کوره وجوه صحیحله ایلله تاویل و توجیه اولور
 شه کیم فصل آئیده تفصیلی کله جکدر * تم کلام المترجم *

ومذهب سلف اوزره آیت منشأ بها نه کلدیکی کی ایمان ایشکدن بشقه بر یول قالمدی
 نا که قرآن کریمدن اولدقلری ثابت و صحیح ایکن معانی انکارتون بنون آیت مذکوره یی
 انکاره مؤدی اولیه اشته این ابی زیدک رساله سنده و کتاب مختصر نه و حافظ بن هبالبیرک
 و سائر لربنک کتابلر نه اولان تحفه قلرینک مرجع و خلاصه سی بودر زیر انلرک
 برکار خامه لری دخی یوه ضایک اطرافنده دادرر فقط انلرک افادانده یوه معنایه دال اولان
 فراندن صفات اولیامنی کر کدر

صکره وقتا که علوم و صنایع جوغالدی وناس انواع فتونه دار بحث و تدوینیه حریرص
 اولدی و مشککین دخی تنزیه حقه کابلر تألیف ایندی ایسه بدعت معتزله نحادث اولدی
 شوبله که تنزیهی تعمیم ایدرک زعملرجه نهد قدیم لازم کلور دیو علم و قدرت و اراده و حیاندن
 عبارت اولان صفات معاینک نفیله حکم ایندیلر نهد قدیم لازم کلور کلاملری ایسه
 صفات ذاتک عبیده دکلدر غیریده دکلدر دیمکله مردود و مندفع اولور و اراده صفتنی
 نفی ایندکلرندن انلره قدری نفی اینک دخی لازم کلدی زیرا قدرک معناسنی کاثبات حقه
 سبق اراده دن عبارتدر و سمع ایلله بصری دخی هوارض اجسامدندر دیو نفی ایلله
 حکم ایندیلر بولفظلرک مدلولنده ایسه جسم و بنیه شرط اولیوب بلکه یونلرک معناسنی
 فصل آئیده تفصیل اولنه جنی و جمله سمعی و بصری ادرک دیمک اولدیغندن
 بو کلاملری دخی مردوددر و سمع ایلله بصریه اولدیغنی کی کلامی دخی کذلک
 هوارض اجسامدندر دیو نفی ایندیلر و نفس ایلله قائم اولان صفت کلامی تعقل و تصور

ایده مدیلر بوجهنله قرآن مخلوقدر دیو حکم ایدوب بویه بر بدعت احداث ایندیلر که
 سلف انک خلافتی تصریح اینش لرایدی و معتزله ک بو بدعتک ضرری جوغالدی
 و بعض حلقادخی بو بدعتنی تلقی ایدوب نامی اول اعتقاد فاسده سوق ایندی و حق ائمه دین
 کندوسنه مخالفت ایندکلری ایچون دملری مباح و هدر قیلدی اشته بو بدعتک
 ضرری دفع اینک داهیه سی اهل سنتک ادله عقلیه ایلله عقاید ایمانیله فالتشملرینه
 سبب اولدی و بو خصوصیه شیخ ابوالحسن اشعری حضرتلری ایندکلر ایدرک
 بین الطریق توسط ایدوب تشبیه نفی و صفات معنویه یی اثبات ایندی و تنزیهی سلفک
 قصر ایندیکی شته قصر ایلدی و تنزیهک عمومی تخصیص ایدن ادله انک مسلکینه
 شهادت ایندی بوجهنله صفات اربع معنویه یی و سمع ایلله بصری و کلام نفسی یی
 نقل و عقل ایلله اثبات ایندی و یونلرک جله سنده مبتدعه یی رد ایلدی و صلاح و اصلح ایلله
 قائل اولق و حسن و قبح عقلیه در دیمک کی بدعتلرینه اساس انخاذ اینش اولدقلری
 مقدمات و قواعدده انلر ایلله مباحته ایندی و بعثت و احوال جنت و نار و ثواب و عقاب
 حقه عقایدی تکمیل ایلدی و اول وقت امامیه ک بدعتی دخی ظهور ایدوب
 انلر دخی امامت عقاید ایمانیله دندر و امامت هر کیمک حق ایسه انی تعیین ایلله ههده سندن
 جهمتی علیه السلام اقتدیزه و کذلک اشته واجبدر دیمش اولدقلرندن امام اشعری
 حضرتلری امامت یحیی دخی یورایه الحاق ایندی و امامت امری قضیه اجسامیه
 و مصطلحت عامه اولوب عقاید ایمانیله دن دکلدر دیدی اشته امامت یحیی بو صورتله
 یوفک مسا ثلته ملحق اولدی و یونک مجموعه علم کلام نسبه اینلری بابوفنده اصحاب
 یدع ایلله منسطره اولوب بوایسسه عمله راجع اولیه رق صرف کلام اولدیغنی ایچوندر
 و یاخود یونک سبب وضعی کلام نفسی یی اثباتده واقع اولان نزاع اولدیغنی ایچوندر
 و شیخ ابوالحسن اشعریک انبای جوغالدی و صکره این مجاهد و انک امشالی نلامیدی
 دخی مشار الیهک اثرینه اقتفا ایندی و انلردن دخی قاضی ابوبکر السافلانی اخذ ایدرک
 انلرک طریقتهده امامته تصدیر ایدوب مذهب اشعری یی تهذیب و ادله سنک موقوف علیهی
 اولان مقدمات عقلیه یی وضع و ترتیب ایلدی مثلا جوهر فرد ایلله خلا اثنای و عرضک
 عرض ایلله قائم اولمامسی و عرضک ابکی زمانده باقی قالماسی و سائر ادله اشعریه ک
 موقوف علیهی اولان بر طایف قواعد کی و ادله اشعریه قواعد مذکوره یه موقوف اولوب
 دلیلک بطلانی ایسه مدلولک بطلانی مستلزمدر دیو امام باقلانی وجوب اعتقادده قواعد
 مذکوره یی عقاید ایمانیله یه تابع قیلدی یعنی عقاید ایمانیله کی قواعد مذکوره یی دخی
 تصدیق اینک واجبدر دیو حکم ایلدی و بو طریقت کال بولوب فتون نظریه و علوم
 دینیه ک انک اعلا لارندن اولدی لکن یونده صور ادله بعضا وجه صناعی یه مخالف
 اوله رق کلور زیرا اول وقت مشککینک ساده لکی و ارایدی و معیار ادله اولان فن منطق
 هنوز ملت اسلامیله اینجده ظاهر اولامشیدی و اگرچه براز اوچ کوسترمش ایدیه ده
 علوم شرعیه یه بالکله مابین اولان علوم فلسفه دندر دیو مشککین آنی اخذ ایندکلرندن

من مذکور اول وقت مجبور و متروک ابدی فاضی ابو بکر ایسا قلابدن مسکرمه افقه
اشعریه بن امام الحرمین ابوالمعالی کلوب مذهب اشعری اوزره کتاب شاملی تألیف و آند
کلامی توسیع ایلدی مسکرمه کتاب مذکور تفصیل ایدرک کتاب ارشادی تصنیف
ایدوب ناس آتی عقایدینه ماخذ و مرجع افتخار ایلدی

۵ مترجم ۵ بعض تحقیقک بیان ابتدایی وجهه نفس طائفة انسانیه به کوره دولت
ایده و سعادت سرمدیه خالقیت ذاتی و صفات کمالیه و نفوت جلالتیه سنی بقدر لطافت
البشریه بفات و الحاصل انسان مبداء و وقوف و معرفت تحصیل اینکدن عبارت اولوب
بومعرفتی تحصیلیه ایکی طریق وارد بری اهل نظر و استدلال طریقیدر که فکر و استدلال
ایله مضامینیه نامل اولورل دیگرکی اصحاب ریاضت و مجاهده طریقیدر که ریاضت بدن
و تعب هده نفس ایله مقصودلرینه واصل اولورل طریق اوله سلوک ایدنلر ایکی فرقه
اولوب فرقه اولی برشریعتیه اتباع ایدنلر در آنلره متکلمین دینور فرقه ثانیه برشریعتیه
اتباع ایتیمه رک مجرد عقللرینه او بوب کیدنلر در آنلره حکمای مشایون دینلور طریق
ثانی به سلوک ایدنلر دخی کذاک ایکی فرقه اولوب فرقه اولی ریاضت و مجاهده لرنده شرحه
موقف ایدنلر در آنلره صوفیه دینور فرقه ثانیه برشریعتیه اتباع ایتیمه رک مجرد کندی
ریاضت و مجاهده لری عمره سی اولان کشف و اشراق ایله اکتفا ایدنلر در آنلره حکماء
شرقیون دینور افلاطون دخی ایدنلر در مشکلمینک دخی فرق عیدیه سی وارد
شویله که اگر مشکلمین باب اعتقادده اصحاب رسول اللهک ظاهر حال و طریقیلری اوزره
جاری و آنلره متبع ایسهل اهل حق و اهل سنت و جماعت تسمیه اولنورل و بونک خلافتده
اولوبده ظاهر طریق اصحابی منکر ایسهل طائفة مخالفین و اهل بدعت و ضلالت تسمیه
اولنورل و اشبو طائفة مخالفین دخی اولان فی قسمه منقسم اولمشلر در که قدریه و جبریه
و رافضیه و خارجییه و مشبه و مرجئه در قدریه معتزله طائفة سیدر که قدری انکار ایدوب
قول فعلتک خالقیدر دیرل و اهل حقه الک اول مخالفت ایدن بوفرقه اولوب قدریه تسمیه
اولنورل دی مسکرمه کبار رؤسای دین اولان واصل بن عطاء کباری ازسکاک ایدن نه مؤمندر
نه کافر در دیوب منزله بین المنزلاتین اثبات ایدرک حق ترک ایله باطله مائل و لمسی حسیله
حسن بصری حضرتلرینک در سندن قائلده حسن بصری حضرتلری اعتزال عتلا
و اصل یورمش اولد یغندن طائفة مرقومه به معتزله تسمیه اولدی جبریه دخی
اراده جزئییه بی انکار ایدرک قول جمیع افعال و حرکاتده مجبور در دیرل رافضیه دخی
خلافت حضرت علینک آیکن حضرت ابو بکر ایله حضرت عمر غصبیه ایدیلر دیرل
و اصحاب رسول اللهک یک جو غی حفسده سوء ظن ایدرل خارجییه دخی حضرت
علینک خلافتنی انکار ایدرل مشبه جناب حق جسمانیندن صفات نقصدن تنزیه
یتقوب مخلوقاتده تشبیه ایدرل مرجئه علی کبر و براغوب مؤمنده کاه ضرر و برمز دیرل
و اشبو الی فرقه دخی فرق عیدیه به متفرق اوله رق اهل بدعت و ضلالت دینیلن کروه
شمش ایکی فرقه اولوب جله سی اهل نادرل نه کیم رسول اکرم صلی الله علیه و سلم

افندیم حضرتلری بنم اتم شمش اوج فرقه به متفرق اوله جقدر بر فرقه سی اهل جنت
اولوب یا قیسی اهل نادرل دیوبیور مشلر اشبو اهل جنت اولان فرقه ناجیه اهل سنت
و جاهتدر انجمن اندر دخی ایکی طائف اولوب بر طائفی امام ابو الحسن الاشعری حضرتلرینک
اتباعیدر که اشاعره دینلور اشاعره اشعریک جمعیدر بر طائفی دخی امام ابو منصور مازیدی
حضرتلرینک اتباعیدر که مازیدییه دینلور مازیدی سمرقند قرا سندن بر فرقه در
ابو الحسن الاشعریک وفاتی او جیوز بکر مبدن مسکرمه اولوب امام مازیدیکن وفاتی دخی
او جیوز او توز اوج تار بخنده در بویکی امام همام اهل سنت و جماعتک عینک عین
هدای اولوب اگر چه بعض جزئیات مسائل کلامیده اختلافلری وار ایسه ده اصول
اعتقادیانده متفق اولدقلرندن و اختلاف ایدکلری مسائل اکثرنده یتلری توفیق قابل
اولد یغندن بر برندن آریله جق و یکدیگری بدعت و ضلالتیه نسبت اید جک قدر
یشلرنده اختلاف یوقدر بنشاء علیه اشاعره مازیدییه مقابل اوله رق ذکر اوندقدیه امام
اشعریک اتباعی مراد اولور بعضا دخی اهل بدعت مقابل اوله رق مذکور اولوب عموما
اهل سنت دیمک اولور بوصورنده اشاعره مازیدییه به دخی شامل اولور باشلوجه
اختلافلرندن بریسی اراده جزئییه یحشیدر شویله که معتزله قول فعلتک خالق اوله رق
و جبر کاه عالمده مطلق العنان اولوب کیف مایشاء حرکت ایدر دیوب بوصورنده ایسه
خلفک تعددی لازم کلور جبریه دخی بونلرک ضدنای اوله رق قولدن بتون بتون اراده
و اختیاری سلب ایدوب انسان کافه حرکات و سکناتده مجبور و مضطر در دیرل
بونلره کوره دخی تکالیف الهیه عبت اولق لازم کلور و برده انسانک بالاحتیاس یوقار و
طوغری چیقشیلده دوشوبده بالاضطرار اساعه طوغری ایشلنده فرق بدیهی اولمغله
انسانده اصلا اراده و اختیار یوقدر دیمک بداهته فارشودر اشته بونک ایکی اوجی افراط
و تفریط اولد یغندن اهل سنت بین الامرین توسط ایدوب هر شئی خلق ایدن
واجب الوجود تعالی حضرتلریدر لیکن افعال اختیاریده انسانک اراده جزئییه سی وارد
دیدیلر اراده جزئییه ایکی طرفدن یعنی فعل و ترکدن بری ترجیح دیمک اولوب انجق مخلوقیدر
دکلدر دیو اشاعره ایله مازیدییه یشلنده اختلاف واقع اوله رق اشاعره مخلوقدر و مازیدییه
مخلوق دکلدر دیدیلر بوجهته اشاعره عتندده هر شئی جناب حق یلدیکی انجق اولور
اما مازیدییه عتندده علم معلومه تابع اوله رق جناب حق هر آتی بی اوله جقندن انجق ییلور
احق و اصوب اولان مازیدییه مسلکیدر ز بر اراده جزئییه مخلوق اولد یغنی حالده انسان
کندی قدرتی صرفده مجبور اولمغله بود دخی جبره واروب بینه تکالیف الهیه عبت اولق
لازم کلور فقط اشعریه تک اراده جزئییه مخلوقدر دیملری اسبابی اولان شوق و آرزولر
مخلوق و من طرف الله وارد دیمکدر دیرک یتلری توفیق اوله ییلور اگر اشعریه طرفندن
اعتراض اوله رق دینلور ایسه که اراده جزئییه مخلوق الهی اولموبده قولک صنعله ایسه
قول آتی خالق اولق لازم کلوب مذهب اعتزاله وارد و اگر قول دخی خالق دکلدر
دینلور ایسه خالقنر مخلوق بولنق لازم کلور و هر حالده معتزله کی مازیدییه کوره

دخی جناب حق هر شئی خالق اولماق اقتضا ایدر بو کاشو وجهله جواب ویریلور که
هر شئی خالق جناب حقدر لکن اراده جزیه شی دکلدر زیراشی امر موجود
معناسه اولوب اراده جزیه ایسه زمانی اولیه رق وبلکه آن واحدده دخی اوله رق
انساندن منبعث بر حال اولدیفندن امور اعتباریه فیلندن اولوب امر موجود دکلدر
تا که خالق محتاج اولسون وخلق فعلی ا کا تعلق ایلسون واکر بونجه افعال اختیاریه تک
منشی وسعدت دارینک مداری اولان اراده جزیه امر اعتباریه تک ایکی معناسی واردر
واعتباردن بعیددر دینلورسه جواب ویریلور که امور اعتباریه تک ایکی معناسی واردر
بری نفس الامرده موجود اولیه رق صرف او هام دیکدر دیگرکی نفس الامرده موجود
اولوب انجیق خار جسد بر زمانده وجود ایله متصف دکل دیکدر اشته اراده جزیه
امر اعتباریه دیدیکمز بومعناجه در بوخسه معنای اولیه دکلدر بوند نصکره معلوم اوله که
حنفیلر مازییدی وشافیلر اشعریدر یعنی امام مازییدی تک اصول اعتقاد دینی امام اعظم
و اثباتک رأیه موافق و امام اشعری تک اصول اعتقاد یاقی امام شافعی و اثباتک رأیه
موافق دوشمش اولدیفندن عملده حنفی اولنلر اعتقادده مازییدی و عملده شافعی اولنلر
اعتقادده اشعری در و کذا مازییدی الاعتقاد اولنلر عملده حنفی و اشعری الاعتقاد اولنلر
عملده شافعی در دیمک اولوب بوخسه امام اعظم حضرت نوری امام مازییدی به
و امام شافعی حضرت نوری امام اشعری به تابع دیمک دکلدر زیرا امام اشعری ایله
امام مازییدی ائمه اربعه دن چوق صکره کلوب عقاید اسلاف کرامی تحقیق ایله میدانه
چبقار مشلدرر و ائمه اربعه یئنده اولان اختلاف عملیانه دائر اولوب عقاید طوقمز
حتی معتزله دخی اکثر احکام فقهیه ده حنفی المذهب در مالکی وحنفیلر دخی
اشاعره دندر فقط متأخرین حنبلیه منسابه اند بر مملکت غریب اخذ ایلدیلر ننه کم
فصل آئیده مؤلف بیان ایده جکدر بوند صکره معلوم اوله که مؤلف دخی اشعری
اولدیفندن باخود امام مازییدی بخساری جاننده اولوب مغربک اورایه بعد دخی حنبلیه
تک آثارینه لایق وجهله مطلع اولدیفندن بالکرام امام اشعری بی واک اثباتک ذ کرایله
ا کتفا ایدوب امام مازییدی قولنه تعرض ائمه مشدر بوخسه ایکبسی دخی اهل سنت
و جماعتک منهاج هدایت وسعادتیدر ■ تم کلام المترجم

صکره ملت اسلامیة ایچنده علم منطق منشرا اولوب ناس آتی تعلیم ونعم ایلدی و علم منطق
بر معیار و میزان اولوب آنکله علوم فلسفیه وزن و امتحان اولدیفنی کبی علوم سائر دخی
مترن اولور دیو آنکله علوم فلسفیه یئنی فرق و تمیز ایتدیلر صکره متقدمینک علم کلامده
بسط و تمهید ایش اولدقلری مقدمه ماته نظاره منطقه احاله نظر دقت ایدوب ظفر باب
اولدقلری براهین ایله مقدمات مذکور تک پک چوغنه مخالفت ایتدیلر و براهین مذکور تک
اکثری دخی فلاسفه تک طبعیات والهیاتده اولان کلاملارندن اخذ واقعیاس اولنمشدر
مرنه حال ایسه وقتا که ادله علم کلامی میزان منطقه وزن و امتحان ایتدیلر ایسه چوق
محلده قدمایی رد ایتدیلر وقاضی ابو بکر الباقلا نینک ذاهب اولدیفنی کبی دلیلک بطلانندن

مدلولک بطلانی اعتقاد ایتدیلر بوسورته بو طریقت طریق قسمایه مبین بر مملکت
اولوب طریقت متأخرین تحمیه اولندی و چوق کره عقاید دینه به مخالف اولدقلری
رزده فلاسفه بی رد بحثلاری دخی بو طریقت اوزره فن کلامده ادخال ایلدیلر
و فلاسفه ایله مبدعه تک اکثریامذ هیلری بر برینه مناسب و مشابه اولدیفندن فلاسفه بی
دخی خصمای عقاید اتخاذا ایتدیلر بواصول اوزره تک ابتدا علم کلامدن تألیف کتاب
ایدن امام غزالی حضرت نوری اولوب امام فخر رازی دخی ا کا تابع اولدی و صکره
بر جماعت آنلرک اثرینه کتدیلر صکره لری متأخرین کتب فلسفیه به زیاده توغل ایدرک
حتی علم کلام ایله علوم فلسفیه تک موضوعی کتدیلرینه مشبه اولوب ایکبسنک موضوعی
بدرطن ایلدیلر واقع حال ایسه بو ایله اولوب بروجیه آتی یسان اولنور شوبله که
متکلمین اکثر یا کائنات ایله و کائنات ایله حوالی ایله باری تعالی حضرت نرینک وجود
وصفاتی اوزره استدلال ایدرر فلاسفه دخی طبعیاتده جسم طبعییدن بحث ایدرر که
کائناتک بر جزیدر لکن آنلرک جسمه نظری نظر متکلمینه مخالفدر زیرا آنلرک جسم
طبعی به مساکن و متحرک اولسی حقیقه نظر ایدرر متکلم ایسه فاعل و خالق دلالت
ایتمی حقیقه نظر ایدرر و کذا الهیاتده دخی فلاسفه وجود مطلقه و عوارض ذاتیه منه
نظر ایلر اما متکلمین موجوده دلالت ایتمی حنبلیه وجوده نظریایلر و الحاصل هند المتکلمین
علم کلامک موضوعی شرع شر یفندن اخذ ایله صحیح فرض و اعتبار اولدقدن صکره
مبدعه تک بد عتاری مرتفع و زائل و شکوک و شبهات بالکلیه مدفع و مضحل اولن
ایچون ادله عقاید ایله اوزرینه استدلال ممکن اولسی حنبلیه عقاید دینه در و علم کلامک
کیفیت حدوتی و عصر بعد عصر ناسک کلامی الله نصل متدرج اولوب کلدیکنی
و هر بری عقایدی صحیح فرض ایتدکه نصکره ادله عقاید ایله استظهار ایتدیکنی نامل ایتدیکک
وقته بوفک موضوعی حقه بزم تقریر بزمک صحتی بقینا یلور من حالبوکه طریق کلام ایله
طریق حکمت متأخرین عئندده مختلط اولوب ایکی فن بر بردن آریله میه جق مرتبه
مسائل کلام ایله مسائل حکمت بر برینه ملتبس و مشبه اولدی ننه کم بیضاوی طوالعه
واندن صکره کلان علای عجم دخی تألیفاتده بوسلکه سالتک اولمشلدرر لکن بوسلکه
طلبه تک سلوکی مذاهبه اطلاع و طریق استدلالده زیاده تعمق و اغراق ایچسوند
اما طریقت اسلاف کرامک مسائل علم کلامه محسازن و موافقنی انجیق متکلمینک طریقت
قدیمه منده در که اصل و مأخذی کتاب ارشاد ایله او بولده بایلس اولان کابلدر و فلاسفه بی
رد ایتدیکنی دخی عقایدده ادخال و الحساق ایتک استیلر غزالی ایله فخر رازی تک کابلرینی
مطالع ایتسوندلر زیرا آنلرده دخی اکثر جه اصطلاح قدیمه مخالفت و اربسه ده
انلردن صکره کلان متأخرینک مسلک لرنده اولدیفنی کبی مسائلده اختلاف و موضوع قدده
التباس و اشتباه یوقدر معلوم اوله که اشوع علم کلام بوعصرده طلبه به ضروری تحصیل
برفن دکلدر زیرا ملاحده و مبدعه منقرض اولدی و ائمه اهل سنتک تألیفات و تحریراتی
ایسه بزه کافیدر و ادله عقاید به آنلرک احتیاجلری ملاحده و مبدعه ایله مدافعه و مباحثه

ایندکری و قدس ایدی اما شمدی اول غایب بر طرف اولشدر جنید بغدادی قدس سره الهادی حضرت نری اهل کلامدن بر قوم بحث ایدرکن تصادف ایدوب بونلر کیلردر دیو سوال ایندکده بونلر اده ایله جناب حق صفات حدوثن و سمات نقصدن تزیه ایدر بر قومدر دینلرجه هبب محال اولان یرده عیبی فی ایتک عیدر یور مشلر لکن شمدیکی حالده دخی فن مذکورک آحاد ناسه و طلبه علمه فائده معتبره سی واردر زیرا اهل سنت اولان کیمه به صکوره عفا یدینک ادله نظریه سنی بیلک لایق دکلدر والله ولی التوفیق

فصل

آیات واحادیثک مشابیه ساندن کشف حجاب شبهات ایله بوندن طولانی ظهور
ایتمش اولان طوائف سینه و مبتدعه یاننده در

معلوم اوله که حق سبحانه و تعالی حضرت نری بزی طریق فوز و بجاته دعوت ایتک اوزره بزه حبیب اکرمی محمد المصطفی علیه ازکی النجایا افندیم حضرت نری ار سال یوردی واکالان بلاغت عنوان عربی اوزره قرآن کریمی ازال ایتدی که آتده طریق سعادت فبق مذکورده مضی و مؤدی اولان تکالیف شریعه بی بزه بیان ایلدی و بویسان شناسنده حسب الضروره بزه کندی ذات محمد انیسینیلدره ایچون صفات و اسماء الهیه سیک و بزه متعلق اولان روح و ذات اجل اعلامیه رسل ارامی پیننده واسطه اولان ملائکه تک و وحیک ذکری دخی واقع اولدی و بزه یوم بعث ایله اندازاتی ذکر ایدوب نجیق هیچ برینک وقتی تعیین ایتدی و قرآن کریمده بعض سوره لک اوانشده حروف مقطعه واقع اولدی بوجهله دن مراد الهی نه اولد بغنی زلر بوجهله اکلایه میر و قرآن کریمک بونوع آیتلری مشابیهات نسیمه اولتوب انلره اتباعی جناب حق ذم سباقنده قرآن کریمده یوردیلر که هو انذی ازل علیک الکتاب منه آیات محکمات هن ام الکتاب و اخر مشابیهات فاما الذین فی قلوبهم زیغ فینعون ما نصابه منه ابتغاء الفتنة و ابتغاء تأویل و ما یعلم تأویل الا الله و الا سخون فی العلم یقولون آناه کل من عند ربنا و ما یدکر الا اولو اسباب

الترجمه آیه مذکورده حبیب کبریا علیه اکل النجایا حضرت نری نه خطاب اولوب خلاصه سخون شریفی بودر که الله اول ذات اجل اعلا در که مسکا کتاب کریمی ازال ایتدی امک بر طاقی آیات محکماتدر که انلرام کایدروسازی مشابیهاتدر اما قبلنده زیغ اولنلر فتنه غرضی و تاویل طلبی ایله قرآن کریمک مشابیهات اتباع ایدر مشابیهات تاویلنی ایسه الله تعالی حضرت نریدن بشقه کیمه بیلر و علمده راسخ اولنلر انجیق اکا ایمان ایتدک هر بریسی ربمزه تعالی حضرت نری تک عندندردیرلر بومعنی مؤلفک بوجه آتی بیسانه کوره مذهب سلف اوزره و ازا سخون لفظتک ابتدای کلام اولسنه منبیر امامنا آخرین متکلمین مشابیهاتی تاویل ایتدکلرندن و الا سخون بی لفظه جلاله اوزره عطف ایدرلر انلره کوره مال آیت صکریمه مشابیهات تاویلنی الله تعالی

حضرت نریندن و علمده راسخ اولنلردن بشقه کیمه بیلر دیک اولور شنه کم مؤلفک بوجه آتی بیاندن معلوم و متضخ اولور تم کلام المترجم
سلف صحابه و تابعیندن اولان علمای محکماتی معانی بین و واضح و احکامی ثابت اولان آیات ایله تفسیر ایتدیلر انکیچون فقها دیدیلر که اصطلاح سلفده محکم متضخ المعنی دیکدر ما مشابیهاتده قوللری مختلف اولوب بعضیلردن منقولدر که مشابیهات آیت اخی ایله اخود عقل ایله متعارض اولد یغندن معناسنی نصیح ایلده جک نظر و تفسیر محتاج اولمغه لایق دخی و مشابیه اولان آیتلر دیکدر ایته یو کاتبه این عباس حضرت نری یور مشلردر که مشابیه ایمان اولوب انجیق آنکله عمل اونمز و مجاهد ایله عکرمه دیدیلر که احکام و قصص آیتلردن ماهداسی مشابیه در قاضی ابو بکر ایله امام الحرمین دخی یو کاذب اولدیلر و نوری ایله شعبی و سلفدن برجاست دیدیلر که مشابیه اشراط ساعت و اوقات نذارات و اوائل سوره اولان حروف هجا کی بیلمننه بوجه بر یول اولیمان آیتلردر و آیت مذکورده هن ام الکتابدن مراد الهی محکمات قرآن کریمک غالب و اکثریدر و مشابیه اقلی اولوب محکماتده رد و ارجاع اولنور دیکدر صکره واجب تعالی حضرت نری تاویل ایله یاخود عطف اولد یغزلان عربجه مفهوم و مستفاد اولیمان معنایه جل ایله مشابیهات اتباع ایدنلری ذم ایتدی و آنلری اهل زیغ نسیمه ایلدی که کفار و زنادقه تک و جهله مبتدعه تک طریق حق و صوابدن میل و انحراف ایدنلری دیکدر و انلرک بوجهله جاده استقامندن انحرافلری شریک یاخود مؤمنینه ایقاع شبهه دن عبارت اولان فتنه قصدی و یاخود کندی بدعتلرند اقتدا و استاد ایتک اوزره کندی مشابیهاتلریله تاویل قصدی ایچون اولد یغنی دخی بیان یوردی صکره حق سبحانه و تعالی حضرت نری مشابیهاتک تاویلنی علم محیط الهیسته مخصوص قیلش اولوب اندن بشقه آتی کسه بیلدیکنی خبر و روبر و ما یعلم تأویل الا الله یوردی صکره و ازا سخون فی العلم یقولون آناه کیمه دیوب مشابیهات یانکر ایمان ایتدی حسیله علماء راسخینن تا ایتدی ایته بوتک ایچون سلف و ازا سخون تک استیفاف و ابتدای کلام اولسنی لفظه جلاله به عطف اوزرینه ترجیح ایتدیلر زیرا غیبه ایمان ایتک مدح و ثناء ایتددر عطف صورنده ایسه علماء راسخون مشابیهاتک تاویلنی بطش اوله جفلی جهته غیبه ایمان اولوب عندلرند معلوم و مشهود اولان شبه ایمان اولش اولور و بوجهله کل من عند ربنا قولی شریفی دخی تأیید ایلر و مشابیهاتک تاویلنی نوع بشرک معلومی اولماسته بودخی دلالت ایدر که الفاظ لغویه دن انجیق عربک وضع ایتش اولد یغنی معانی فهم و استفاد اوله بیلوب بو خصوصده نقل متعذر اوله رفی بوجه وضع کفینی مجهول اولد یغنی حالده مدلول کلام مجهول اولور واکر طرف الهیدن کلش برشی ایسه امک علنی جناب حقه تقویض ایدوبده معناسنی ارامقه اوغرا شیمیر بوجهله مشابیهاتک تاویلنی بیلک بوجه بر یول یوقدر بشاء علیه حضرت عابسه رضی الله عنهادخی یور مشلردر که قرآن کریمده مجاهده ایدن کسه لری کورد بیکر و قدس اولردن حذر

ایدی که ز بر جناب حق اهل زیغ زله مرادی آنردر آشته آیات منشاها نه اسلاف کرامک
مذهبی بودر واحادیث نبویه ده دخی بویه منشا به اوله رقی بعض الفضاظ وارد اولمش
اولوب انلرک محلی دخی آیات منشاها تک محلی کیدر زیرا اصل و منبع برده آشته منشاها تک
انواعی بوجهه مقرر و بین اولدقده ارتق ناسک آنردده واقع اولان اختلافی بیانه
هودت ایده لم معلوم اوله که ذکر ابتدکاری وجهه منشاها ساندن حد اولوب ساعت
واشرط ساعت و اوقات اندازاته دار اولنر و بونلرک امثال الله اعلم منشا به دکلدر زیرا
بونلرده بلفظ بجهل و مبهم اولوب بونلر انجق جناب حق کتاب کریمده ولسان نبیسی اوزره
نص الیه علمی ذات اجل اعلاسته تخصیص یورمش اولدینی حاد ناسک ازمنه و اوقاتیدر
و بونلری منشاها ساندن حد ایدنلر نجب اولنور اما اوائل سورده اولان حروف
مقطعه تک حقیقی حروف هجا اولوب مراد الهی دخی بوجهه اوله رقی قرآن کریمک
انجازه اشارت اوللری بعد دکلدر نه کم امام زخمشری حروف مذ کوره حقده
دیشدر که حروف مذ کوره قرآن کریمک نهایت بلاغت و طبعه انجازه بعد غایت اشارتدر
زیرا قرآن منزل حروف مذ کوره دن مؤلف و مرکب اولوب آنردده بشر دخی مساویدر
و تفاوت انجق بعد التالیف جلوه کر بجای بلاغت اولان کیفیت دلالتدر

• المترجم • بوضوح حروف مذ کوره ده تشابه قلوب بلکه اگر قرآن کریم
مجهز اولوبده کلام بشر اولیدی نظیری مقدور بشر اولوردی آشته اجزاسی بوحرفلردر
اگر مقتدرایسه کر انلری نظم الیه مثلی ایان ایدیکنر دیمک اولور • ثم کلام المترجم •
وا کر بویه معنای حقیقی به دلالتی متضمن اولان وجهدن عدول اولنه حق اولورسه بوانجق
نقل صحیح الیه اوله بیلور نه کم طاهر و هادی به ندادر دیدکاری کی انجق بومثلا
توجیهلرده نقل صحیح متعذر اولدیندن بوجهه منشا به اولمش اولور اما وسی و ملائکه
وجن بونلرک منشاها اوللری بوالفاظک دلالت حقیقه سنده خفا اولدیندن زیرا بونلر غیر
متعارف اولدیندن منشاها اولوب دیگر وجهه بونلرده تشابه بوقدر بعضیلر انلرک معاندده
اولان احوال قیامت و جنت و جهنم و دجال و قن و اشرط ساعت و سایر عادات مألوفه به
مخالف اوللری دخی انلره الحاق ایددی و بوجه دخی بعد دکلدر انجق جمهور علما کا
موافقت اینز خصوصاً منکلمین که کتب کلامیه ده کوردیکک وجهه هر بر بنه بجهل صحیح
تعین ایتلردر و منشا به اوله رقی انجق الله تعالی حضرت نلری کتاب کریمده ولسان نبیسی الیه
ذات الوهیتی وصف انش اولدینی صفتلردن ظاهری نقص بانجق ایهام ایدن صفتلر قالدی که
آنلرده مذهب سلف بوجه مشروح توقف اولوب انجق بعد السلف آنلرده ناس اختلاف
و تراخ ایددی و عقاید اسلامیه به نجه بدعتر عارض و منطرق اولدی آشته اول مذهبلری
شرح و بیان الیه صحیحی فاسدنن تمیز و عیان ایده لم • و ما توفیقی الا بالله • معلوم
اوله که الله سبحانه و تعالی حضرت نلری قرآن کریمده کندی عالم قادر مرید حی سمیع
بصیر منکلم جلیل کریم جواد منعم عزیز عظیم الیه وصف ایددی و کذا کندی بدین
و عین و وجه و قدم ولسان و بونلردن بشقه بعض صفتلردن اثبات ایددی صفات

مذ کوره تک بعضی الوهیتک مدار صحتدر علم و قدرت و ارادت کی و کذا حیثات
کی که جله تک موقوف علیهمدر و بعضی دخی صفت کالدیر سمع و بصر
و کلام کی و بعضی دخی نقص ایهام ایدر استوا و نزول و مجی کی و کذا صفات
محدثان اولان وجه و بدین و عین کی صکره حدیث صحیحده وارد اولدینی وجهه
صاحب شریعت علیه اکل النخیه افندیمز حضرت نلری لیله بدرده قری عیانا
کوردیککر کی یوم قیامتدر بیکر تعالی و تقدس حضرت نلری دخی کوره جکسکر دیو
خبر و بردی بونک اوزرینه سلف صحابه و تابعین جناب حق الوهیت و کمال صفتلری
اثبات ایدوب نقص ایهام ایدن صفتلرک معاینندن سکوت الیه علم الهی به تقویض
ایتدیلر آنلردن صکره ناس اختلاف دوشدی و معتزله ظهور ایدرک بالجمله صفات الهیه بی
بجود احکام ذهنیه اوله رقی اثبات ایدوب نقص الامرده ذات الهی الیه قائم اولور
صفت اثبات ایتدیلر و بونی توحید نسیمه ایتدیلر و قول فطنتک خالق اولوب افعال
انسانیه به قدرت الهیه تعلق اینز خصوصاً مشرور و معاصی به که انلری ایشله تک حکیم
اولان الله کوره منقدر دیدیلر و عباد حقده اصلحه مرادات اینک اللهم اوزرینه
واجبدر دیو اعتقاد ایدوب بونی دخی عدل نسیمه ایتدیلر حالو که اولقدری انکار
ایدوید هر شی علم حادث و قدرت حادثه و اراده حادثه الیه جلوه کر بجای تکوین
و ظهور اولور دیرل ایدی و عبد الله بن عمر رضی الله عنه حضرت نلری ایسه بوکا قائل
اولان معبد جهنم الیه اصحابندن نبری ایتدیدی

• المترجم • معتزله قدری انکار ایتدیکلردن قدریه نسیمه اولمشلردر حدیث
صحیحده دخی (الفدریه بحس هذه الامه) دیو وارد اولمشدر که قدریه بوامتک بحوسیدر
دیمک اولور و اگر چه معتزله حدیث شریفده اولان قدریه دن مراد بزدککر بلکه
سر قدری اثبات ایتدیککر اینچون قدریه دینیککه سزدها شایان سکر دیو اهل سته
تک انداز اعتراض اولمشلرایسه ده چونکه کندولی قدری انکار الیه قول فطنتک
خالقیدر دیه رک خالقک تعددینه قائل اوللریه بحس مشاهیر و واضح و عیان
اولدیندن حدیث شریفده اولان قدریه الیه مراد انلر اولدینی وارسنه کلفت بیاند
واو ائله کندولرینه قدریه دینلوب و اصل بن عطاء دن صکره معتزله نسیمه اولدقلری
فصل سابقده بیان ایتدیک • انتهى کلام المترجم •

و قدری انکار ایتک عبد الملك بن مروان عصرینده حسن بصری حضرت نلرینک
شاگردانندن اولان و اصل بن عطاءیه و صکره معمر سلمی به منتهی اولدی و طائفه مرقومه
برار الق قدری انکار ایتکدن دخی رجعت ایتدیلر ایدی و معتزله دن بری دخی ابوالهزیل
العلافدر که معتزله تک ائمه و مشایخندن اولوب طریقت اعتبار الی واصلک شاگردانندن
اولان عثمان بن خالد الطولیدن اخذ ایتدیدی و یو دخی قدری انکار ایدنلردن
ایدی و اول وقت مذاهب فلاسفه دخی ظاهر اولمش اولدینندن صفات وجودیه بی
نقی و انکارده فلاسفه به تابع اولمشیدی

* المترجم * فلاسفه اینچنده فی صفات مذهبیه ابتدا احداث ایدن انبذ و قلیس اولدینی بعض توار بخنده محرز در چونکه مشهور نالیس نام حکمیدن صکره حکمای یونان اینچنده مذاهب و عقاید تشعب و تعدد ایدرک فبناغورث طاقی بر مسلك مخصوصه اختیار و کافه اجرامی حرارت مرکزیه ایله یعنی شمسک اطرافنده سیر و حرکت ایدر برهنت منتظمه اعتبار و به ضیلر وحدت وجوده ذاهب و به ضیلر اجزای لاتجزی مذهبیه قائل اولوب بعضیلر دخی حقایق اشبایی انکار ایتلر ایدی اناغراغورس نام حکیم دخی بر خالق عالمک وجودی اثبات ایدوب انجیق علوم طبعیه به منهنک اولدیفندر الهیات ایله چندان مشغول اولماشیدی اشته مشار ایله انبذ و قلیس بونک شاگردانندن اولوب صفات معانی بی جمله بر حقیقه ارجاع ایتلدر و بومذهب فلاسفه بیننده مشهور اوله رق کتب فلسفیه لسان عربی به ترجمه اولدیفنده ابوالهزیل دخی بوکا ذاهب اولددر * تم کلام المترجم *

صکره ابراهیم نظام کلوب قدره قائل اولدی و طائفه معتزله اکاتب اولدیلر و کتب فلاسفه بی مظالمه ایدوب صفات الهیه بی انکار خصوصتی تشدید و قواعد اعتزالی تقریر و تمهید ایلدی صکره طائفه مرقومه تک رؤما سندن جا حظ و کعبی و جیبائی کلدی و طائفه معتزله تک مسلك و طریقلرینه اول وقت علم کلام نسیمه اولتوردی بو وجهله نسیمه اولنسی دخی یا طریقلرینه کلامدن عبارت اولان جدال و استدلال جوق اولدیفنده و یا خود صفت کلامی نئی و انکار ایتدکلرینه منیدر انکی چون امام شافعی حضرتلری بو طائفه تک حتی خرما دکنکله دوکولوبده مملکت اینچنده طولاشدیر لمقدردیو یوردی اشته مذهب اعتزالی ذکر اولسان ذوات تقریر و تمهید ایدوب انجیق جمله سی دخی بر رأی اوزره ثبات ایتدیرک بعض مسئله لری اثبات و بعض مسئله لری انکار ایدرک تاشیح ابوالحسن الاشعری حضرتلرینک ظهورینه قدر بوبله رد و اثبات بیننده متردد اولدیلر مشار ایله امام اشعری حضرتلری کلوب بعض ائمه معتزله ایله مناظره و مباحثه ایتدکده انلرک مذهبیه مرفوض و متروک ایلدی و کندوسی سلف صالحینک اتباعندن اولان صید الله بن سعید بن کلاب و ابوالعباس القلانسی و حرث بن اسد الحساسبی حضرتلرینک رأی و اعتقادی اوزره ایدی و ادله کلامیه ایله انلرک مقالاتی تأیید ایتد و ذات الهیه ایله قائم اوله رق علم و قدرت و ارادت صفتلرینی اثبات ایلدی که وحدانیت الهیه بی اثبات ایدن دلیل غامضک تمامینی و معجزات انبیا تک صحیحی بو صفتلرک ثبوت موقوفدر و کلام و سمع و بصر صفتلرینی اثبات ایتک دخی مشار الیهیم حضرتلرک مذهبیه اقتضاسندن ایدی زیرا بو صفتلرک ظاهری اگرچه جسمانی اولان صوت و حرف اقتضا ایتکله ایهام نقص ایدر سه ده بونلر بهر حال صوت و حرفه متوقف اولوب بلسکه عند العرب کلامک صوت و حرفدن مجرد اوله رق بر دکر معناسی دخی وارد در که قلبده دوران ایدن سوز دیمک اولوب کلام لفظنک معانی حقیقیی بودر یوخسه قدر صادر اولان مس دیمک دکلدر اشته جناب حقه بومضاجه کلام نفسی اثبات ایتلر بیه

ایهام نقص قالدی و بو کلام نفسی بی سار صفات الهیه کی قدیم اوله رق اثبات ایتدیلر و قرآن کریم اشبو قدیم اولان کلام نفسی ایله مقرو و مسموع اولان کلام محدث بیننده لفظ مشترک اولدی بناء علیه قدیمدر دینلرکده مراد معنای اولدر و مقرو و مسموعدر دینلری قرائت و کتابتک اکا دلالت ایتسنه منیدر اما امام احمد بن حنبل حضرتلرینک قرآن کریمه حادث دیمکدن تورع و اجتناب ایتسی اندن اول سلفدن بو اطلاق ایشتمیکندن ناشیدر یوخسه مشار ایله حضرتلری صاحب مکتوبه تک والسه اوزره جاری اولان قرآنک حادث اولدقلرینی مشاهده ایتدیک حالده انلرک قدیم اوللرینه قائل اولدی دیمک دکلدر زیرا انلرک حدوثی مشهود اولدیفندن بونی انکار ایتک بدیهیاتی انکار دیمک اولوب خاشاکه امام مشار ایله حضرتلری بومقوله بدیهیاتی انکار ایلله فقط کمال ورع و اتقاسی حادث لفظنک اطلاقه مانع اولدی اما سمع و بصر هر قدر عضو جسمانیکن ادرا کنی ایهام ایدر سه ده بونلر دخی لفظیه مسموع و مبصری ادراک ایتک معنای نه دلالت ایتدکلرندن بومعنازده حقیقت لغویه اوللریله ایهام نقص قالدی اما استواء و بجئی و نزول و وجه و هبتن و امشالی لفظلرده تشبیه ایله نقص ایهامی اولدیفندن اصول هر ییه اوزره انلرک معانی حقیقه لرندن معانی مجازیه لیه عدول ایتدیلر که الفاسطک حقایق لغویه سی متعذر اولان برلر ده هر یک طریق و اصول بوبله مجازیه مراجعت ایتکدر * بریدان یتقص * نص جلیلی ایله امثال سارو سی کی

* المترجم * آیت مذکوره حضرت موسی حضرت خضر ایله سیاحت ایدوب انطافیه ده خراب و سقوطه مشرف ردیوار بولدقلرینه دائر اولوب بریدان یتقص اول دیوارک وصنی اوله رق دیوار دوشوب یتقلی مراد ایده یوردیمک اولور حالبوکه اراده ذی روحه مخصوص اولغسله دیواره اراده بولمیدیفندن مجازیه کیدمک لازم کلور قرآن کریمه بوبله مجازات واقع و شایع اولدیفندن متأخرین مشایهانی دخی بوبله مجازیه حل ایله تأویل ایتدیلر * تم کلام المترجم *

و بونک امثالی مجازات بین العرب معروف و مسلوک برجاهه اولوب منکر و مبتدع بر ماده دکلدر و اگرچه متکلمین متأخرینک مشایهانی بو وجهله تأویل ایدوبده علم الهی به تقو بض ایتیه ملری مذهب سلفه مخالف ایتدده چونکه سلفه تابع اوللردن برجاهت که حنبیلرک متأخریندر آنلر مشایهانه کریوه کرد خلاف اوله رق بر مسلك غریب اتخاذ ایتدکلرندن متأخرین متکلمینی بوبله تأویل مجبور ایتدیلر شوبله که متأخرین حنا بیه مشایهاتدن اولان صفات مذکوره بی کفایتی مجهول اوله رق ذات واجب الوجوده ثابت اولان صفات اوزره حل ایتدیلر بو جهله مثلا * علی العرش استنوا * ده لفظنک مدلولی معطل اولسون دیو لفظنک مدلولی اولدینی و جهله جناب حقه استنوا ایتددر فقط * لبس کتله شی * کی سلب ایتلرینک نئی ایتش اولدینی تشبیهدن احتراز ایچون کیفیت استواءیه قائل اوله میردیلر * سبحان الله عما یصفون و تعالی الله عما یقول الظالمون

المترجم * بومذهب ذاهب اولئردن بعضيلر جناب حقه علو و فوقيت واستوائك
 نبوتی بوجهله بیان ابتدی که بوعالم مکنونات یوغنکن جنساب حق و ارایدی و ازلیت
 و قد منده متوحد و منفرد اولوب فوق و تحت بوغیدی زیرا بونلر مالک ایکی جهتی
 اولوب عالم ازلیتده ایسه مکان و عرش و خلا و ملا اولدیغندن جهت نصوری بوغیدی
 و بوعالم ازله جنساب حق لوازم حد و تدن منز و مبرادر صکره و قسا که بومحدود
 و ذوالجهات اولان عالم کائناتک خلقنه اراده مقدسه می تعلق ابتدی ایسه ذات اجل
 اعلاسی صفات حد و تدن منز اولدیغنی حالده بوعالمی براندی واکا علو و سفلی جهتلری
 خلق ابتدی و بوعالم مخلوق و مر بوب اولدیغندن حکمت الهیه و عظمت ربانیه سی
 بوعالمک جهت تحتده و کندوسنک بوعالمک فوقده اولسنی اقتضا ابتدی لکن بوفوقیت
 ذات الهیه سنک فردانیتی اعتبار بله دکلدر زیرا فردانیت و ازلیت الهیه ده فوق
 و تحت بوقدر و جنساب حق شمدی دخی عالم ازلیت و فردانیتده اولدیغنی کی اولوب
 بوعالمک خلق اولنسیله کرک ذاتنیده و کرک صفاتنه قدم و ازلیتده اولمان برشی حادث
 اولماشدر فقط چونکه بویه جهات و حدود و خلا و ملا و فوقیت و تحتیت صاحبی مخلوق
 و مر بوب اولان عالم کائناتی براندی ایسه قدم و ازلیتی اعتبار بله اولیه رق بلکه بالکر
 حدوث کائنات اعتبار بله کندوسی بوعالم ملک فوقده و عالم ملک اتک تحتده اولن
 عظمت ربوینی اقتضا سندن اولدی بوجهله جنساب رب العباد تعالی شانه من الانداد
 حضر ترینه اشارت اولنه حق اولدیغنی حالده جهت فوقدن بشقه جهندن اشارت
 لایق دکلدر و بلکه سائر جهتلردن اکا اشارت مستفیل اولور اشته استواء علی العرش
 کیفیت دخی بویه در انجیق کرک علو و فوقیت و کرک استواء اجسامده معروف و مألوف
 اولان و جهله اولوب بلکه بوصفتر کندویه عظمت الوهیتنه لایق و شایان اولدیغنی
 و جهله نایندر و جنساب حقه اولان اشارت سائر اشارات جسمانیه کی کیفیت معقوله
 و جهله دکلدر زیرا اول اشارت اجسامدن برجهمه اشارتدر اما بواثبات وجود باری به
 اشارتدر و بوصفتر قدیم اولوب انجیق حکملری عرشک و سموات و ارضک خلقند نصکره
 ظاهر اولمشدر نه کم حساب جناب حقه صفات قدیمه سندن اولوب انجیق حکمی
 بوم هر صاند ظاهر اولور * طائفه مرقومه نک خلاصه معتقداتی بوجهله اولوب
 رد و جرحلری کیفیت بوجه آتی مؤلفک بیانندن مستبان اولور انجیق طائفه مرقومه
 مذهبلی بوجهله بیان ابتدکن صکره حکمته تطبیق ایله دخی تأیید ابتدیلر شویله که
 کتب حکمیه ده مثبت و مبرهن اولدیغنی و جهله ارض و سموات بریری ایچنده بر طایف
 کره زدن عبارت اوله رق بوعالمده ایکی جهت حقیقه وارد که جهت فوق ایله
 جهت تحتدر و جهت حقیقه انجیق بواکبسی اولوب سائر جهتلر اعتبار یدر و جهت
 تحت کره ارضک مرکزی و جهت فوق لسان شرعده عرش دینلن فلک اطلسک
 سطح محدیددر و چونکه جناب حق بوعالمی براندی ایسه بوعالمه حلول انجیکی و کذا
 اکا محل اولدیغنی معلوم و مجزوم اولدیغنی حالده ذات اجل اعلاسی بوعالمک فوقده

اولن لازم کلور فقط بوفوقیت تمیل و تکلیفی قبول ایدر برکیت اولوب بلکه جهت
 فوقه اشارت اولدقده بواشارت فلک اطلسک سطح محدیدنه نهایت بولوب جسمانی
 اولیه رق ذات الوهیتنه شایان اوله حق و جهله و عقل و وهمک ادراک ایده مبه جکی
 بر صورتله جنساب حقه اشارت اولمش اولور بوندن صکره نزول و تجنی و بد و قدم
 و صفات سائر دخی بوجهله جناب حقه نایندر بوضوئله هم بحکمک دیدکلی کی
 تشبیه اقتضا ایتر و همده اسلافک ذاهب اولدقلی کی تعطیل اسم لازم کلور دیدیلر
 حالبو که تقریر سابقلری و جهله اکا درگاه الهی قابل اشارت حسب اولمش اولسه
 تشبیه لازم کله جکی بدیهی اولوب لفظ و تعبیرک مساعده سی اولیه حق و جهله اشارت
 اولدیغنی تقدیرجه دخی نقص ایسمندن خلاص اولنه مبه جتی امر جلیدر بناء علیه
 حکما واجب تعالی حضر تریندن بشقه عقول مجرده حقه یله قابل اشارت حسب
 دکلدر در دیر و بودعوای ادله حکمیه ایله اثبات ایدرلر واقعا هر کرار سندن هر نه طرفه
 توجه اولنسه جهت فوق اولدیغنی فن حکمتنه مشیدر انجیق بویکیت اجسامه مخصوص
 اولوب کرک واجب تعالی حضر تری و کرک عقول مجرده جهتی و اشارت حسب بی
 قابل اولدقلی دخی فن حکمتنه مبرهندر بوجهله مذهب مذکور قواعده حکمت
 بوجهله قبول ایده مبوب انجیق طائفه مرقومه مذهبلی تأیید ایچون حکمتنه
 مراجمته بالکر حکمتک مقتضای اولان شکل عالمی مدار استناد ایدرک حقیقت حالدن
 و ثمره حکمتدن بی بهره قالدیلر و جناب حق تزییه یابنده حکما قدر اوله مدیلر و حکماک
 عقول عشره به و یدکلی کمال و خصوصیت قدر جناب حقه بر خصوصیت و مقدمیت
 و یره مدیلر واکر چه بومذهب محدیندن نجه کسه ل ذاهب اولمش ایسه ده بوجه
 مشروح عقلا و فلا مجروح و مزین اولدیغندن جمهور اهل سنت یننده مرفوض
 و متروک اولدی * تم کلام المترجم *

حالبو که یو کافائل اولدقلی حالده بطورلر که احتراز و فرار ایندکلی تشبیه فائل
 اولمش اوله یورلر زیرا جناب حقه استوائی اثبات ایده یورلر اهل لغت صندنه استوائک
 معنای موضوع الهی ایسه استقرار و تمکندن عبارت اولوب بودخی امر جسمانی اولغه
 بهر حال تشبیه لازم کلور اما حذر ایندکلی تعطیل کفیتی لطفک تعطیلندن عبارتدر
 بونده ایسه بر محذور اولوب بلکه محذور انجیق الوهیتک تعطیلنده در و کذلک امور
 تکلیفیه ده واقع اولان منشاها تده بوجهله لفظک مدلولی اثبات و اقرار اولغامش
 اولسه تکلیف مالا یطاق لازم کلور دیدکلی دخی بر نوع مفالطه در زیرا تکالیفده
 تشابه واقع اولماشدر که حتی بواعراضلری وارد اوله صکره ذهاب مذکور مذهب
 سلفدر دیواد عادی ایدرلر سلف ایسه حاشا که بواعطفاده ذاهب اوله ل بلکه
 مذهب سلف بزم تقریر ایتدیکم و جهله در که منشاها تدن مراده اولدیغنی جناب حقه
 نفویض ایدوب فهمنه تعرض ایتزل و ذکر اولسان متأخرین حنا بله جناب حقه
 استوائیات ایتمک اوزره امام مالک حضر ترینک استواء معلومدر اما کیفیت بیجهولدر

قولیه دخی استدلال ایدرل اما مشارالیه حضرت تریبک قول مذکور ایه مرادی ایسه استوائک جناب حقه ثبوتی معلومدر دیمک دکلدر و مشارالیه بواستفاددن بریدر زیرا استوائیه دیمک اولدیفنی ییلور بلکه قول مذکور ایه مشارالیه حضرت تریبک مرادی انجیق ودرکه استوائک لغتیه دیمک اولدیفنی معلومدر که جسمانی برشیدر وحقایق صفات کلبسی ککیفات قیلندن اولمغه کفیتدن مرادی حقیقت دیمک اوله رق حقیقت استوائک جناب حقه ثبوتی مجهولدر دیمک اولور وکذا جناب حقه مکان اثباتی اوزره دخی سودا حدیثیه استدلال ایدرل شویله که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری جاریه مر قومه یه الله زده در دیوب مر قومه دخی وکده دیو جواب وبردکده علیه السلام افندیمز بوجاریه بی ازاد ایت زیرا بو مؤمندر دیو بیور منلر

المترجم * حدیث مذکور بوجهله مر ویدر که معاویه بن الحکم السلی رضی الله عنه حضرت پیغمبره یار رسول الله اول جاریه بی ازاد ایتیمز دیمک سوال ایدوب علیه السلام حضرتلری دخی انی بورایه پیغمبر دیو امر ایتیمکه معاویه بن الحکم دخی آنی حضور حضرت رسالتناهی به کنوردکده علیه السلام افندیمز مر قومه یه الله زده در دیو سوال بیورمش مر قومه دخی کوکده دیو جواب ویرمش صکره بن کیم دیو سوال بیورده مر قومه دخی اللهم رسولین دیمش انک اوزرینه علیه السلام افندیمز دخی یا معاویه بونی آزاد ایت که بوجاریه مؤمنه در بیور منلر * انتهى کلام المترجم *

حالبو که فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندیمز مر قومه یه ایمان اثبات ایتیمش انک جناب حقه مکان اثبات ایتیمه مبنی اولوب بلکه ظاهری اللهم کوکده اولمشی ابهام ایدن آیتلره ایمان ایتیمه مشابهه معاریبی استکشاف ایتیمکسر بن ایمان ایدن راستخیز زمره سنه داخل اولمسنه مبنیدر اما جناب حق مکاندن منز اولدیفنه علم وجزم شان باریده احتیاجی نی ایدن دلیل عقلیدن و پس کتله شی * آیت کریمه سبله سازنتریهی ایجاب واهلان ایدن ادله سلوبدن حاصلدر وکذا * وهو الله فی السموات والارض * آیت کریمه سبله دخی ثابت اولور زیرا کوکلرده ویده اولان الله دیمک اولوب بر موجود ایسه ایکی مکانه اولوق احتمالی اولدیفندن آیت مذکورده اولان فی لفظی مکان ایچون اولدیفنی قطعیا معلوم وثابت اولور صکره بواختراع ایدکلری محمل مز یقار بیی وجه و هینین ویدین وزول و صوت و حرف ایه کلام ماده لنده دخی اجر ایتدیلر شویله که بونلرک مدلولاتی جسمایتدن اعم قلوب مدلول جسمایتدن جناب حق تزیه ایدرل ومثلا جناب بارینک وجه و هینینی واردر انجیق جسمانی دکلدر و کفیتی بیلر دیرلر بوایه لغت عربیه معروف و مسموع بر معنی دکلدر

المترجم * مؤلف بو کلامیه طائفه مر قومه نک جهود اهل سنته اولان براعتراضلرینک جوابنه اشارت ایلدی شویله که طائفه مر قومه اگر بوصفیلرک جناب حقه نبوتنه نقص ابهامی واردر دینیلور ایسه کلام ایه سمع و بصرده دخی بوایهام اولدیفندن صفات مذکورده بوایهامدن احتراز ایدوبده کلام ایه سمع و بصرده آنی قول ایتیمکه

بر معنی یوقدر دیو جهود اهل سنته اعتراض ایتدیلر انجیق ولفک بوقار و زده ییان ایتدیک اوزره کلام ایه سمع و بصرک لسان عربیه جسمانی اولیه رق دیگر مضلری اولدیفندن جناب حقه ثبوتلری اول معالجه اولمغه ابهام قائلر اما صفات مذکورده نک مضلری لغت عربیه ده اجسامه مخصوص اولمغه ابهامدن قور تولمز دیو جواب ویریلور * تم کلام المترجم *

هر نه حال ایسه حیللرک متأخر بیی بواعتقاده ذاهب اوله کلدیلر و اهل سنتدن متکلمین اشعریه و خنیه ایسه آنلری رد و جرح ایه بواعتقادلر بیی مر فوض و مجهور قلدیلر و بوندن طولانی بخاراده متکلمین خنیه ایه امام محمد بن اسماعیل بخاری یشنه منازعه معروفه واقع اولدی * مجسمه دخی جسمیت اثباتنه متأخر بن حنابلرک مسلکی طونوب جناب حق جسمدر لکن سائر جسملر ککی دکلدر دبدیلر و منقولات شرعیه ده ایسه جسم واقع وثابت اولوب انجیق آنلرک وجه ویدین و سائر ظواهر مذکورده بی اثبات ایتلری بونلری جسمیت اثباتنه دخی جرأت ایتدردی شویله که حیللرکی ظواهر مذکورده بی اثبات ایتدکن صکره بوکا دخی قصر و قناعت انجیق بو خصوصیه توغل ایدرک جسمیت دخی اثبات ایتدیلر و بونلر دخی متأخر بن حنابلر ککی بوزعم فاسد لرینک عینی اورنمک ایچون الله جسم لا کلا اجسام قول مناقص و نامعقوللریله جناب حق تزیه ایدرل حالبو که جسم لغتیه انجیق حق و حدودی اولان شیدن عبارتدر اما بالذات قائم اولان باخود جواهر دن مرکب اولان شی دیمکدر ککی ویریلن مضلر متکلمینک اصطلاحاتدن اولوب مدلول لغوی دکلدر اشته بونک ایچون جسمیت اثباتی بدعتنه دهها ادخل و صریحدر و بلکه کفره مؤیددر زیرا جناب حقه کرک کندی کلام قدیمنده و کرک کلام نبیننده وارد اولدیفنی حالده نقص ابهام ایدن صفت اثبات ایتیمکدر اشته بو تقریر اتمزدن سکا سلف امت و متکلمین اهل سنت ایه متأخرینک و اهل بدعت اولان معتزله ایه مجسمه نک مذهبلری یشنه فرق ظاهر و متین اولدی و متأخرین مجسمه نک بر طاقم غلاتی واردر که انلر تشبیهی تصریح ایتدکلرندن مشبهه تشبیه اولنورلر حتی انلرک بعضیستدن حکایه اولنور دیمشکه بی لبه و فرج دن عفو ایدیکز و سائریندن سوال ایدیکز یعنی لبه و فرج دن ماعدا جناب حقک جیع اعضا و اوصافنی بیان ایده ییلورم دیمک اولوب بو کلام مکرکه ذکر اولشان ظواهر موهمه نک حصصی مراد ایتیمدر دیو تاویل اولنه بو خسه عبادا الله کفر صریحدر بو عفا ید فاسد نک ادله صحیح ایه رد و جرحلری علم کلامده مبسوط اولوب بواستدلالات ایه کتب اهل سنت مشخونددر و بر انجیق مقالات و مذاهب متغیر اولسون دیو اجالا انلره ایمان ایلدک الحمد لله الذی هدانا لهذا وما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله * اما وحی و ملائکه و روح و جن و برزخ و احوال قیامت و دجال و فتن و اشراط ساعت کبی دلالتی خنی اولان ظواهر و سائر فهمی متعذر و باخود عاداته مغایر اولان شیلر اگر بونلری تفاسیلنده اشعریه نک ذاهب اولدیفنی معانی به حل ایدرسه نک تشابه قائلر و اگر بونلرده تشابه قائل اولورسه فی

حقیقت حالی کشف و ابضاح اینک لازم کلین تفصیل کیفیت ابتداء او شور شویله که
عالم بشری عوالم موجوداتک اشرفیدر و اگر چه حقیقت انسانیه ذاتا متحد ابسوده
انسانک اطوار عیدیه سی وارد که هر رینک احوال مخصوصه سی اولنی حسبیه بر برینه
مخالف اوله رق کویا که حقایق مختلف اوله بورکی کورینور طور اول عالم جسمانیدر که
حسن ظاهری و فکر معاش ایله سار تصرفات بدیهه دن عبارتدر طور ثانی عالم نومدر که
تصرفات خیالیه دن عبارت اولوب یو عالمده انسان حواس ظاهره سبله ازمه و امکانه دن
وسا احوال جسمانیه دن مجرد اوله رق بر طاق سبله ادراک ایدر و آنتری بولمیدنی بر مکنده
مشاهده ایلر و بعضی سی دخی رؤیای صالحه اوله رق ترقب اولسان مسرات دنیویه
و اخرویه بی مبشر اولور بویکی طور جمیع اشخاص بشره عام و شامل اولدینی حالد
مدرکری مختلفدر طور ثالث طور نبوت اولوب صنف بشرک اشرفیه مخصوصدر که
جناب حق معرفت و توحیدی و ملائکه واسطه حسبیه وحی ارسالی و نوع بشرک
اصلاحی خصوصنده تکلیفات الهیه سی ایله آنلره اختصاص و مزیت و بر مشدر
بوحال رینک کافه سی ایسه احوال ظاهره بشریه به مختلفدر طور رابع موت طور بدیهه
اشخاص بشر آنده حیات ظاهره لریدن قبل لقبامه بر رخ نسیمه اولسان برو جوده
نقل ایدوب آنده عملاری اقتضای اوزره متمم و معذب اولورلر و صکره قیامت کبرایه
چبقار لر که دار جزاء اکبر اولوب اهل جنت اولان متمم و اهل جهنم اولان معذب اولور
ایکی اولکی طور ثلث دلیل و شهادی وجداندز و طور ثالث شهادی معجزه ایله انبیایه
مخصوص اولان احوال سارده در و طور رابع شهادی امر معاد و احوال بر رخ و قیامت
حقنه انبیای عظام علیهم السلام نازل اولان وحی الهیدر مع هذا که عقل دخی
و فی اقتضا ایدر نه کم جناب حق بعث آنلرینک چوغنده بزه بونی بیان و تنبیه
یور مشدر و الی زباده واضح اولان دلیلی بودر که اگر افراد انسانیه نک بومشاهد اولان
وجودندن بشقه لایق و مستحق بوله جتی برو جودی اولامش اولسه اولکی خلق
و ایجاد عبت اولنی لازم کلوردی زیرا موت عدم محض اولدینی صورته انسانک
مال و مرجعی عدم اوله رق وجود اولنک بر حکمتی اولمانی لازم کلوب جناب حکیم تعالی
حضر ترینه کوره عبت ایش ایسه امر محالدر بواظوار اربعه تقر رایتی ایسه انسانک
حواس و مدارکنک بونلرده فصل مختلف اولدیفنت بیانیه شروع ایدلم تا که مشابهاک
کنه و حقیقتی مکشوف و متبین اوله اما انسانک طور اولده اولان مدارکی واضح و جلیدر
نه کم حق جل و علا حضرتلری عیو اخر حکم من بطون امهاتکم لا تعلمون شیه
و جعل لکم السمع و الابصار و الافئدة عیو یور مشدر که جناب خلاق لایزال مزی
هیچ برشی بیله یککزه حالد بطون امهاتکرندن اخراج ایددی و سزه قیلانی و کوز و قلب
احسان ایلدی دیمک اولوب اشته انسان بو حواس و مدارک ایله ملکات معارفی
اکتساب ایدرک ولو که نجات ایدیه به مفضی و مؤدی اولان عبادت حقنده اولسون
حقیقت انسانیه صنی استکمال ایدر اما طور ثانی که طور نه مدر انسانک آنده اولان

مدارکی حسبیه حسن ظاهریده اولان مدارکیدر لکن حال یفظه ده اولدینی کبی
اعضا و جوارحه دکلددر انجمنی رانی اولان کسه عادت اوزره اعضا و جوارحی
استعمالدن خالی اولسبله یله حال نومده هر برادرک ابتدایی شئی شک و شبهه دن
عاری اوله رق تیغ ایدر بوحالک حقیقتده ناس ایکی فرقه در فرقه اولی حکما اولوب
آنلر زعم ایدر که قوه خیالیه حرکت فکر ایله شور خیالیه بی حسن ظاهر ایله حسن باطن
بیننده فصل مشترک اولان حسن مشترک دفع اتمکله حواس ظاهره ایله محسوس کبی
تصور اولنور آنلره بواشکال وارد اولور که جناب حقندن یا خود ملائکه دن اولان
رؤیای صادقانه ادراکی رؤیای خیالیه شیطانیه دن دهاز یاده راسخ و ثابتدر فرقه ثانیه
متکلمیندر آنلر بو خصوصیه کلامی اجمال ایدوب دیدیلر که رؤیا جناب حق
حاشیه انسانیه ده خلق ابتدایی برادرک اولغله حال یفظه ده واقع اولدینی کبی واقع اولور
متکلمینک بوتریف لرینک حقیقت و کیفیت ادراک و تصور ایدر مزایسه کده یسه الیق
و انسب اولان آنلرک دیدیکدر اشته بواذرک قومی اندن صکره کی طور رده واقع اولان
مدارک حسبیه اوزره الی زباده واضح بر دلیل و شاهددر اما طور ثالث که طور انبیا در
آنده اولان مدارک حسبیه نک بر چه کفنی مجهول و آنلره کوره یغیندن ده اواضع و آشکار اولان
و یعدانی بر حالت اولغله بوطورده نبی علیه السلام الهی و ملائکه بی مشاهده ایدر
و کلام الهی بی جناب حقندن یا خود ملائکه دن ایشیدر و جنت و جهنمی و عرش
و کرسی بی کوردر و معراجده سموات سبعی خرق ایدوب بکر و سمواته براقه ییز و سار
انبیایه ملافی اولوب آنلر ایله یله نماز قیلر و طور جسمانی و نومیده ادراک ابتدایی کبی
نوع بشرک جوارح و اعضا سنی استعمال ایله واقع اوله کلان ادراک عادی سبله
اولیه رق بلکه جناب حق کند و سنده خلق ابتدایی علم ضروری ایله انواع
مدرکات حسبیه بی دخی ادراک ایدر و این سببناک بویایده اولان قولنه التفات
اولناملیدر که وحی کفنی خیالک صور خیالیه بی حسن مشترک دفع اتمکله
عبارتدر دیه رک امر نبوی امر نوم منزله سنده تنزیل ایدر انجمنی بو فو فی قربن صحت
دکدر زیر اصور خیالیه نک حسن مشترک تنزیلی طبیعت واحده اوزره اولدیفندن
انک قولنه کوره وحی ایله رؤیای نبینک تعین و حقیقتی قصد اولنی اقتضا ایدر واقع حال ایسه
بویله دکلددر زیر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرت ترینک نبوتدن الی آو
مقدم رؤیا کوردیکی و رؤیای وحیک بدأ و مقدمه سی اولدینی معلوم اولوب اشته
بو خصوص رؤیا وحیک مادونی اولدیفنت دلالت ایدر و بو کاذبا و حیک حالی دخی
شهادت ایلر که اوائل کلبده سبقت ابتدایی وجهله وحی حال علیه السلام افتد ییز
صعب و دشوار اولوب اول حالد شدت و تعب چکرز ایدی نه کم جدب صحیده
بو وجهله وارد اولمشدر حتی قرآن کریم کنه و یه آیات مقطعه اوله رق نازل اولوردی
صکره لری اول حال ایله انس والفت ایدر کلرینه بناء غزوه نبوکده دوه سی اوزرند
کیدر کن برأه سوره سی بردن نازل اولدی بناء علیه اگر وحیک حقیقتی صور

جنابك حس مشتركة متزندان عبارت اولمش اولیدی بوا یکی حال یکنده فرق اولمانی
 لازم کلوردی اما طور رابع که طور اموات اولوب انسانک عالم برزخده اولان حالیدر که
 اولکی منزلی قبردر وناس بو حالده بدنلرندن مجرد در ابدی میت قبرده منکر ونکیر
 دینلن ابکی ملک کوردر که اکابه من سؤالر ایدرلر وکذا باش کوزل یله جندده یا خود
 جندده کی برنی کوردر وکذا جنازه سنه حاضر اولنلری کوردر وانلرک سوزینی وعودنلرند
 بلو جلربنک سنی ایشیدر وکذا ابتدکری توحید و توفیق و سائر شیلری دخی ایشیدر
 تنه کم حدیث صحیحده وارد اولمشدر که فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمن حضرت نلری
 بدرده قتلای مشرکینک اولد قلری قیو اوزرنده طور ویده آدلوا در نتیجه انلر ندا
 اینه کده حضرت عمر رضی الله عنه یارسول الله بولاشه زه می سوبلورسن دینجه
 علیه السلام افندیمن دخی بیورمنلر که والله مننم دیدیکمی منلردن ده از یاده ایشترسکر
 یعنی مننم دیدیکمی انلر دخی منزک کی ایشیدرلر صکره بوم قیامتده ناس حال حیالانلرنده
 معاینه ابتدکری کی قولاقنرله وکوزل یله درجهلرینه کوره نعمت جنتی یا خود در کله یه
 کوره قیمت دوزخی ادراک معاینه ایدرلر و ملکری کوردرلر و ز بلری مشاهده ایدرلر
 تنه کم حدیث صحیحده وارد اولمشدر که علیه السلام افندیمن منزله بدرده قری
 کوردریکنکر کی بوم قیامتده دخی ربکری هسان و جلی وشک وشبهه دن عاری اوله رق
 کوره جکسزدیو بیورمنلر واکرچه انسانده بو ادراکات حال حیالنده ایکن بوق ایسه ده
 ادراکات مذکوره دخی حال حیالنده کی ادراکات کی امر حس اولوب اعضالنده
 جناب حق خلق ایشیکی علم ضروری ایله حاصل اولور بولک سر و حکمتی بودر که
 نفس انسانیه بدنه و مدارک بدنیله برابر نشئت ایدوب نوم ایله یا موت ایله یا خود نبینک
 حال وجیده حواس بشر یه دن مجرد ایشیله بدندن مفارقت ایشدکده جسده ایکن اولان
 ادراکندن ده اعلا اوله رق دیلدیکی صورته ادرا که قادر اولور تنه کم امام غزالی علیه
 رجه الباری حضرت نلری بو وجهله بیان ایتدی و بو کار ماده ده از یاده و علاوه
 ایلدی شویله که نفس انسانیه بدندن مفارقتله کوز و قولاق و سائر اعضایی ترک ایشدکده
 اینه بو اعضا تک صور و امثال باقی فالور دیدی بنده درمکه صور و امثال مذکوره ایله
 مشار ایله حضرت نلری بو اعضا و جوارحی بدنده ایکن اعمال و تصرفدن نفسک کندی
 ادراکی اوزره زائد اوله رق حاصل اولان ملکاته اشارت ایدر بوقریات و تقصیلاته
 متقطن و طارف اولدیفک حالده ادراکات مذکوره اطوار اربعه ده موجود اولوب انجق
 حیات دنیویه ده اولدیفی کی اولیه رق بلکه هوارض و احوال اقتضا سنجه قوت
 وضعف ایله مختلف اولد قلرنده دخی مطلع و واقف اولور سن و متکلمین دخی
 بروجه مشروح جناب حق انسانده بر علم ضروری خلق ایدر دیلر یله اجالا
 یم بودید کلر یزه اشارت ایدرلر و بو تفصیلات از دخی برنده در که انکله منشاها تک
 کشف و ایضا حنه ایما و اشارت ابتدک یوخسه اگر بو خصوصیه کلای توسیع
 و تطویل ایلده جک اولسه ق ذهنلر فهم و ادراکدن عاجز و قاصر اولور همان

جناب حق تعالی تضرع و نیاز ایتلیز که کلام قدیمدن و کلام کلمات رسول کریمدن
 سبب نیجائز اولان علم یقینی استحصالی خصوصیتده بزه هدایت و توفیق صمدانیسن
 رهبر و رفیق ایلده و الله یهدی من یشاء

علم تصوف

و علم ملت اسلامیه ده حادث اولان علوم شرعیه دندر واصلی بودر که اهل تصوف
 طریق اوتو دینر و صحابه و تابعیندن اولان اسلاف امت و کبار ملت عنندن طریق حق
 و هدایت ایدی و طریقت مذکوره تک اساسی زینت و زخارف دینلر اعراف و علامه
 است میل و قبایل ایدر کارگری مال و منصب و سائر لذات دنیویه دن زهد و تقوا ایله
 خلقتدن عزات و ظرف حقه نوجه و انانیه عبادات و طاعتات موافقتدن عبارت اولوب
 بر حال صحابه و سلفده عمومی بر کیفیت ایکن و فنا که قرن نایند و ده با صکره نری حب دین
 سماع و ناس دخی کالیه بدرک دنیا یه مائل اولدی ایسه عبادت اقبال ایدر صوفیه و متصوفه
 اسمیه بمنزله اولمیشر امام قشیری حضرت نلری دیدی که بواسطه عربیه و قبایس و فاعده جه
 کیفیت اشتقاقی معلوم اولوب ظاهر اولان بوقومک اقبیدر و صفیادن یا خود
 صفتندن مشتقدر دینلرک قولی قیاس لغویجه بعیددر و کذلک صوفدن مشتق اولمیش
 دخی بعیددر زیرا انر صوف کیلکه مخصوص و منحصر دککار ایدی دیدی بن دیرمکه
 اشتقاقته قائل اولندی دخی صورتده ظاهر اولان صوفدن مشتق اولمشیدر زیرا انلر
 ایسه فخریه یی ترک ایلده صوف کیه رکه عامه یه مخالفت اوزره اولمشردی هر نه ایسه
 وقتا که بونلر مذهب زهد و عزات و عبادات و طاعتات موافقتله متمسک اولدیلر ایسه
 کندیلر یه مخصوص بر طایفه وجد و حاللر ایله دخی سرافراز اولدیلر بولک سر و حکمتی
 دخی بودر که انسانک انسان اولدیفی حیثیله حیوانات ساوهدن تمیزی انجق ادراک ایله
 اولوب ادراک انسانی دخی ابکی نوعدر نوع اول علوم و معارفی ادراکدر که تحقین و ظن
 وشک و وهمدن عبارتدر نوع ثانی فرح و حزن و بسط و قبض و رمد و غضب و سکر
 و صبر کی کندوسیه قائم اولان احوالی ادراکدر بو صورتده انسانده کی معنای تعقل
 و ادراک ایله بدنده تصرف حالی بر طایفه ادراکات ایله ارادات و احوال دن نشئت ایدر که
 بونلر انسانک خاصه میزه سی اولان بر طایفه کیفیات اولوب انلرک دخی به ضعیفی
 به ضعیفندن نشئت ایدر تنه کم اولدیفی علم و زان ذ اولیه جق نیله نالم اولیه جق شئی
 ادراکدن فرح ایله حزن و راحت ایدوب دکلمکدن نشاط و یورغونلقدن فتور
 و کلال نشئت ایشیکی کی اشته مریدک حای دخی مجاهده و عبادتده بو وجهله اولوب
 هر مجاهده سندن کندوسیه اول مجاهده تک نتیجه سی اولان بر حال کلمات امر ضروریدر
 و بو حال با بر نوع عبادت اولغله ثابت و راسخ اوله رق مریده بر مرید و مقام اولور
 یا خود عبادت قییلندن اولیه رق انجق فرح یا سرور یا خود نشاط یا کسل کی نفسیه
 حاصل اولان صفات قییلندن بر مقام اولور و مرید دانای بو وجهله بر مقامدن مقام آخره
 زرق ایدرک نهایت غایت مطلوبه اولان توحید و معرفت مرید سنه واصل اولور تنه کم

رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرت نوری من مات بشهد ان لا اله الا الله دخل الجنة
 بیور مشاهد در آشته مریده کوره بو طور زده زنی ایتک لایه اولور و بو اطوارک اصل
 و اساسی دخی ایمانه مقارن اولان عبادت و اخلاص اولوب اطوار مذکور دخی انلرک
 نمره سی و نتیجه سی اولان بر طاقم احوال و صفات نشئت ایدر و انلردن دخی ذکر احوال
 و صفات نشئت ایدرک تا توحید و عرفان مرتبه سنه قدر بویله کیدر و اگر نتیجه ده بر تفصیر
 و خلل واقع اولور سه بو قصور ایدن اولیکی طور و حاله واقع اولمش اولان بر قصور دن
 نشئت ایتش اولد بخی معلوم اولور آشته خواطر نفسانییه و واردات قلبیه ده دخی
 حال بویله در بوک ایچون مرید محاسبه نفسه محتاج اولور زیرا اعمالدن نشائیچک
 حصول ضروری اولوب نشائیچک قصوری اسبابی اولان احوال متقدمه سنده در
 و مرید بونی کندی ذوقیه بولوب اسباب متقدمه سنده نفسی محاسبه ایله انجق بویله
 اهل سلوک ناسک یک آزی رفیق و مشارک اولور و بومرله یک نادر کسه در واره ییلور
 زیرا بو حاللردن غفلت کویا هر کسه شامل و عمومی کی بر کیفیت در و بومرله سالك
 اولمان اهل عباداتک نهایت راده سی علم فقهیه عبادات و طاعاتی اخلاص ایله ادا
 ایتکدن عبارتدر اهل سلوک ایسه ایتدکری عباداتک قصور دن خلاص و خالی اولوب
 اولد بقیه مظالم اولقی ایچون ذوق و وجد ایله عباداتک نشائیچدن بحث ایدرلر آشته
 بو تحقیقا ندرن ظاهر اولدی که اصحاب تصوفک اصل و اساس طریقتاری فعل و ترک
 اوزره محاسبه نفسه قیام ایله مجاهدانن حاصل اوله رق مریده مقام و صفات ترقی اولان
 اشیو ذوق و وجد زده کلامدن عبارتدر بوندن صکره معلوم اوله که انلرک بوک ایله ییله
 کندیلرینه مخصوص بر طاقم آداب و اصوللریله بینلرنده دوران ایدن اوضاع
 و اصطلاحات معینلری وارد در زیر اوضاع لغویه انجق معانی متعارفه ایچون اولمغه
 متعارف اولمان بر معنی ظهور ایتدکده اندن قولایقله ا کلاسیله حق بر تعبیر ایله اصطلاح
 ایتک عادات انسانییه دندر آشته بو صورتله اصحاب تصوف سارا اهل شرعک بتلیدیکی
 بویله بر نوع علم ایله ممتاز اولدیله و بوجهته علم شریعت ایکی صنف اولدی بر صنفی
 فقهسا و اهل فتوایه مخصوصدر که عبادات و عادات و معاملات اولان احکام عامدر
 و صنف دیگر ای اصحاب تصوفه مخصوصدر که بوجاهده به و محاسبه نفسه قیام ایله طریق
 مجاهده لنده عارض اولان ذوق و وجد زده و بر ذوقدن ذوق آخره ترقیه کیفتنده
 و بونلره دائر بینلرنده دوران ایدن اصطلاحاتک شرحنده کلامدن عبارت اوله رق
 و فنا که علوم و فنون صدور دن سطوره نقل ایله فقه و اصول فقه و علم کلام و تفسیر
 و علوم ساره تألیف و تدوین اولد یسه بو طریقتک رجالی دخی کندی طریقتلری
 کشیده سطح تألیف ایتدیله و بعضیلری ورع و تقویا و اخذ و ترکده اقتدا اوزرینه
 محاسبه نفسه دائر کتابلر تألیف ایتدی ننه کم محاسبی کتاب رعایتنده بو اصوله رعایت
 ایتشدر و بعضیلری دخی آداب طریقت ایله اهل طریقتک ذوق و وجد و حاللرینه دائر
 کتابلر یازدی ننه کم امام قشیری رساله سنی و سهروردی دخی عوارف المعارف نام

کتابی بو منوال اوزره یازمشدر و امام غزالی احیاء علومه ایکی امری جمع ایدوب
 نده احکام ورع و اقتدایی و صکره آداب و اصول طریقتی سیان وینلرنده دوران ایدن
 اصول و اصطلاحاتی شرح و بیان ایتشدر و طریقت صوفیه مقدماتی بعض عبادت
 اولوب احکامی انجق صدور رجالدن اخذ و تلقی اولمغه کلمشیکن تفسیر و حدیث و فقه
 و اصول و علوم ساره کشیده سطور تدوین اولد بخی کی علم تصوف دخی ملت اسلامییه
 ایچنده بر علم مدون اولدی بوندن صکره معلوم اوله که بوجاهده و ذکر دن اکثریا
 کشف حساب حس ایله عوالم امر الهیدن اولان نتیجه عوالم ضمیمه به اطلاع حاصل
 اولور که اصحاب حس انلردن هیچ برشی ادراک ایدم من آشته روح دخی بو عالم لرندن
 و بو کشف سببی بودر که روح انسانی حس ظاهر بدن رجعت ایتد کده حسک احوالی
 ضعیف اولور و روحک احوالی قوی و سطوت و سلطنتی غالب و نشو و نما سی مجدد اولور
 و ذکر دخی اکا امانه ایدر زیرا ذکر روحک نشو و نما سنده غذا کیدر و بو صورتله دائماً
 نشو و نماده اوله رق و بوحال زیاده لشهرک علم مرتبه سنده شهود مرتبه سنه ترقی ایدر
 و حجاب حس منکشف اولوب نفسک وجود ذاتیسی تمام اولور که عین ادراکدر و بوحالده
 بر طاقم مواهب ربانیه و علوم لدنییه و نتیجه اسرار غیبیه و انوار فتوحات الهیه به مظهر
 اوله رق ذات و حقیقتی افق اعلا ی ملائکه ده بر توانداز اولور و بومرله کشف اهل
 مجاهده به اکثریا عارض اوله رق حجابی وجود دن سار بیک ادراک ایتد بکی
 نتیجه اسراری و جوق کره دخی قبل الوقوع احوال آتیه بی ادراک ایدرلر
 و هم قلبیه و قوای نفسیه زبیه موجودات سفلیه ده تصرف ایدوب موجودات
 سفلیه انلرک زیر طوع اراده لنده اولور فقط بو قومک عظمتیسی بو گونه
 کشفاته اعتبار و بویله تصرفاته ایتداریتقری و مأمور اولد قاری شیشک حقیقتندن
 خبر و بر مزلر و بلکه کندیلرینه واقع اولان کشفی بر نوع ابتلا عدا ایدوب بومرله کشف
 کندولرینه مهاججه ایتدکده اندن استعاضه ایدرلر آشته اصحاب کرام رضی الله عنهم
 بومرله مجاهده اوزره اولوب هر کسدن زیاده انلر بومرله کراماتدن بهره یاب ایدیلر انجق
 بویله کرامات و کشفاته اعتنا و اعتبار لری یوغسیدی و ایوبکر و عمر و عثمان و علی
 رضی الله تعالی عنهم حضراتک فضائلی حقیقه بویله کرامات یک جوقدر و رساله
 قشیرینک شامل اولد بخی عظمای طریقت ایله انلردن صکره انلرک اثرینه کیدن اهل
 طریق دخی بو خصوصیه اصحاب کرامه تبعیت و تقلید ایتدیله صکره متأخرین صوفیه دن
 بر طاقم کشف حجاب ایله حسک فوقنده اولان بر طاقم مدرکانه و عالم روحانیاته مطلع اولمغه
 صرف همت و اعتنا ایدرک بو خصوصی سلوکلرندن علت فایده و غرض اصیلی اتخاذ
 ایدیلر و نفسک نشو و نما سی تمام اوله رق ادراک ذاتیسی حصوله کتورمک اوزره قوای
 حسیه بی امانه و روح عاقلی تغذیه خصوصیه اصول تعلیمینسک اختلافی حسیه
 عند زنده طرق ریاضت دخی مختلف اولدی و ذکر اولنان کشف حافی حاصل ایتد کلرنده
 کویا جمع اسرار وجود انلرک مدار کسده منحصر اولمش و کندیلری ذوات وجودی

کشف ایتمش و جیع حقایق سر تا پا تصور اینست در دیوزم ایدر امام غزالی
حیات معلومه انوار صورت ریاضت رینی ذکر است که نصکره بوجهله تفصیل و بیان ایلدی
متأخرین صوفیه نک بوجهله زعمری تحکیمات فلاسفه به قریب بر محکم صرف و دهر
بلادیلدر بلکه فلاسفه نک دهر آری بزجه هقه دهافریدر زیرا انلردن دلیل استند که
لغاضی معلوم و معانیسی معقول برهانلر ارازا ایتلریله رد و قبول خصوصند انلریله مناظره
و مباحثه اولدییلور اما بونلردن دلیل استند که بزبونی ذوق و وجدان ایلدیله
و دیده قلب ایلدی عیسانا کوردک منده بزم مقامز کلد مشاهد ایت دیلر صکره
ظاهر شریعت مخالف بر طاق سوزلر سوبلر و دینه وثوق و اعتماد اولمز بر طاق کسدر
استاد ایدر بونده اهل مناظره به بحال مناظره اولمز بوکشف ایسه استقامتدن نشئت
ایتد که صحیح و کامل اولمز زیرا صحره و نصارا و ساوا مر تاضیدن اصحاب جوع
و خلوت استقامت اولدیبنی حالده دخی بعضا کشف حاصل اولدیبنی واردر بزم
مراد من ایسه انجیق استقامتدن ناشی اولان کشفدر مثالی بودر که مثلاً بر مرآت مصیقه
محب یا خود مقرر اولد قد انده مرئی کندی صورتشک غیر اوله رق کچ و معوج
نشد ایدر اما مرآت مستوی اولد قد مرئی صحیح و مستقیم اوله رق نشکل ایدر اشته
نفسده استقامت دخی مرآت اولان مستوی کیدر و فنا که متأخرین صوفیه بونوع
کشف اعتنا ایتدیلر ایسه موجودات علویه و سفلیه نک و ملک و روح و عرش و کرس
و بونلرک امشای شیلرک حقایقده تکلم ایلدیلر و انلر هم طریق اولمسانلر انلرک ذوق
و وجد و حاللرین اکلایه میوب اهل فتوی آنلری رد و قبول و جرح و تسلیم ییننده
قالدی و آنلرک حاللری وجدانیات و ذوقیات قیلندن اولغین بو خصوصده دلیل
و برهان فائده ویرمز

تمه

علمای حدیث و فقهدهن اولان اهل عقاید الله تعالی حضرتلری مخلوقاتنه مایندر دیلر
متکلمین دخی نه مایندر نه متصلدر دیلر فلاسفه دخی مالک داخلند ده دکل خارجند ده
دکدر دیلر متأخرین صوفیه دخی جناب حق مخلوقاتنه حلول معانیجه یا خود مخلوقات
هینی اوله رق کک ایهال و کک تفصیل جهتیه آندن بشقه بر موجود اولماق معانیجه
مخلوقات ایلدی تصور دیلر امدی حقیقت حالی ایضاح ایچون بومذاهبی تفصیل ایتک اوزره
دیلر که ماینت ایکی معنایه اطلاق اولور بر بسی چیز و جهته مغایرتدر که اتصاله مقابل
اولور بوقدر چه بومقابل یا صراحت مکانی اشعار ایدر بوا یسه تجسیدر یا خود از و ما مکانی
اشعار ایدر بود دخی تشبیهدر حالبو که حق باریده بوماینتک تصریحی بعضی سلفندن
منقول اولغین بوندن بشقه بر معنایه حل اولغی لازم کلور اشته بوسیدن متکلمین بوماینتی
انکار ایتدیلر و شان باریده مخلوقاتنه مایندر دکدر متصلدر دکدر ایدیلر زیرا اتصال
و ماینت تمیزات و تمکیناته مخصوصدر اما برشی بر معنی ایلدی یا خود تقیضیه اقصافدن
خالی اوله مز دیلور سه شویله جواب ویریلور که بهر حال ایکسندن بریله اقصاف

ابتدا صحت اقصاف ایلدی مشروطدر اما اقصاف تمتع اولدیبنی حالده بهر حال ایکسندن
بریله اقصاف لازم کلر شد که جهاد حقده عالمده دکدر جاهلده دکدر قادرده دکدر
عاجزده دکدر کاتیده دکدر امیده دکدر دینلیدیکی کی اشته بومعناجه ماینتیه
اقصاف دخی محله مقرر و بین اولدیبنی و جهله بر جهته حصول ایلدی مشروطدر
باری تعالی حضرتلری ایسه جهتن مزه اولدیقتدن هیچ بریله متصف اولمز امام
حریمت لم نام کائنات شرعده نلسانی بوجهله ذکر ایتدی و دیدیکه شان باریده نه عالمده
مایندر دینلیدییلور و نه ده عالمه متصلدر دینلیدییلور و کذا نه عالمده داخلدر دینلیدییلور
و نه نه عالمدن خارجدر دینلیدییلور فلاسفه نک واجب تعالی حضرتلری عالمک داخلند ده
دکدر خارجند ده دکدر دید کلرینک معنایی دخی بودر انجیق فلاسفه نک بوقوللری
جوع مجرده نک وجودینه مبنی اولوب اما متکلمین جواهر مجرده نک وجودینی انکار ایتدیلر
زیرا بریله حیزدن مجرد جواهر موجود اولدیبنی تقدیر چه اخص اوصافده واجب الوجود
مساوی اولملری لازم کلور دیدیلر بواستک تفصیلی علم کلامده در اما ماینتک
دکر معنایی مطلقا مغایرت و مخالفت اولوب بومعناجه باری تعالی حضرتلری ذاتده
و هویت و صفاتده مخلوقاتنه مایندر دینلیدییلور و بوضوئده اکاتحاد و امتزاج و اختلاط
مقابل اولور و اشته بوماینت مذهب اهل حقدر که انلر جمهور سلف و علای شرایع
و متکلمین و رساله قشبریده منظم صنف سطور بیان اولان کار صوفیه ایلدی انلرک اترینه
کیدن متصوفه در اما مدارک وجدانیه زبانی مسائل علمیة نظریه صره سنه قویان
متأخرین متصوفه دن برجاعت باری تعالی حضرتلری هویت و وجودند و وصفاتده
مخلوقاتنه متحد اولسنه ذاهب اولدیلر و ارسطودن اول اولان افلاطون و سقراط کی
قدمای فلاسفه نک دخی مذهبی بودر دیوزم ایتدیلر اشته متکلمینک علم کلامده
صوفیه دن نقل ایلدی رینه ایتد کیری اتحاددن متکلمینک مقصودی بودر بوخسه
ایکی ذات اولوبده بری متنی یا خود جز نک کلد اندر اچی طریقه آخردن مدرج اولمی
دیمک دکدر زیر بونده صراحت مغایرت واردر ذکر اولانسان جاعت متصوفه ایسه
مغایرته قائل اولمز بلکه بومعناجه اتحاد نصارانک عیسی علی نبینا و علیه السلام
حضرتلرینک حقسنده ادعا ایتد کیری حلولدر و بوا اتحاد دهافریدر زیرا قدیمک
حادثه حلول یا خود قدیمک حادثه ایلدی اتحاد ایدر و کذا بوا اتحاد سبعة دن امامیه نک
ائم حقیقه قائل اولدقلری اتحادک عیندر اما صوفیه نک کلامنده بوا اتحاد تقریری
ایکی طریق اوزره در طریق اول ذات قدیمک محدثات محسوسه و معقوله کامن و مستز
وحسا و عقلا انلریله متحد و اگر قدیم اولماش اولسه محدثات دخی عدم اولور معناسیجه
کافه محدثات انک مغایره و اوجله سنک اوزرینه قائم یعنی جله سنک و خودینی
مقوم اولمسیدر بوطریق اهل حلولک رأیدر طریق ثانی وحدت مطلقه اصحابنک
طریقیدر که ظننه انلر اهل حلولک تقریرندن تصور اتحاد منافی اولان غیر بنی استعمار
ایتد کلرینن قدیم ایلدی مخلوقات ییننده ذات و وجودده و صفاتده غیر بنی کلب بنی ایتدیلر

و حسا و عقلا مظاهر مدر که تک در کار اولان غیر بی خصوصند بوضیعت اوها
و خیالاندن عبارتند که مدارک بشری بدن نشئت ایدر بر کیفیت در بوی مغالطه و سفینه
ایستدیلر و بونلر و هم ایلل علم و ظن و شک و مقابیل اولان و هم مراد ایتوب بلکه کافه
مظهر فی الحقیقه عدم صرف اوله در قیظا و باطنی کرک حقیقتند و کرک ادراک بشری
قدیمین بشقه بر شئت وجودی بوقدر دیمی اراده ایدر نشه کم ممکن مرتبه بر وجه آتی
قریر و بیان ایلر بورالری تصور و تفکر و نظر و استدلاله ابتدار و استناد مفید دکلدر
زیر بونلر عالم روحانیدن مقنن و ماخوذ اولان علوم اولوب بویایسه انبیای عظامه
فطر بند و انلردن صکره اولیای کرامه هدایت انبیایله حاصل اوله ییلور و طریقت علمیه ایلل
بونلری تحصیله ابتدار ایتک ضلالتدر و جوق کره بعضی مصنفین اسرار وجودک
کشی و حقایقک تربیتی خصوصند مذهب صوفیه تک یسائی قصد ایتدی انجیق نظر
و اصطلاحات و علوم اصحابه کوره دهامشکل واکلا شلیدن میرا بر طاقم کلمات ابراد ایتکلر
بیانی میندن دهامخی اولدی نشه کم این فارضک قصیده سنی شرح ایدن فرغانی شرحک
ابتدا سنده یازدین دیباچه سنده بوکا تصدی ایدوب وجودک فاعلیدن صدوری و تربیتی
حقیقه دیدی که وجودک کلبی مظهر احدیت اولان وحدانیت صفتندن صادر در
و بونلرک ایلکی سنی عین وحدت اولان ذات کریمه دن صادر در و بوسدوری
تجلی ایلل نسیمه ایدر و انلرک عندند تجلیاتک اولی ذاتک کندیسه تجلیسی اولوب بونجلی
ییلرند دانه و متناقل اولان (کنت کسرا تخفیفاً فاحیث ان اهر ف تخففت الخلق
ایرفونی) حدیث قدسیه بناء ایجاد و ظهوری افاضه ایتکلر کالی متضمن اولور
و بوکال وجوده و تفصیل حقایقه منزل اولان ایجادده اولوب انلرک عندند عالم معانی
و حضرت عثمیه و حقیقت محمدیه در که صفات و لوح و قلم حقایق و جمیع انبیاء و خراسلینک
وامت محمدیه دن کلینک حقایق بومالده در و بوحقایقک جملیه سی حقیقت محمدیه تک
تفصیلدر و مرتبه مثال اولان حضرت ثانیه ده بوحقایقندن دخی حقایق اخری
وانلردن دخی عرش صکره کرسی صکره افلاک صکره عالم عناصر صکره عالم ترکیب
صادر اولور بونلرک کافه سی عالم رقی و اتصالده اولوب تجلی ایدنجه عالم فنی و افتراقدر
فرغانینک کلامی بوراده نهایت بولدی بوکا مذهب تجلی و مذهب مظاهر و مذهب
حضرات اسمیه اولوب فلاسفه تک عقول عشره تربیتی کی بررای غریب اوله رقی
بر طاقم تجلیات و اوها م ایلل مخلوط اولان مشاهده و وجدانن بشقه بود عوارینی اثبات
ایده جاک بر دلیل و برهانلری بوقدر غایت غموض و انغلاقندن و اصحاب مشاهده
و وجدان ایلل اهل دلیل یینده بعذیت اولد یغدن ناشی اهل نظرک اکلیه میده جعی
بر کلا قدر و بوتریب ظاهر شرع ایلل دخی رداوندی زیر شرع شریفده بوکا مدار صحت
وله جق برشی بولسه من و متاخرین متصوفه تک بفرقه سی دخی وحدت مطلقه یه
فانل اولدیلر و بومذهب تعقل و تفرعاند اولکیدن دهام غریب بر ایدر بومذهب اصحابی
اعمال ایدر که وجودک تفصیلده بر طاقم قوتلر وارد که موجوداتک حقایق و صور و موادی

انلر ایلل اولور و عناصرک وجودی دخی کندوده اولان قوتلر ایللدر و کذا ماده و هوای
عناصرک کندی سنده دخی قوتلر وارد که ماده مذکور تک وجودی انلر ایلل در صکره
مرکباته دخی بوقوتلر موجود اولوب انجیق مایه ترکیب اولان قوتک منقسمند بونلر
مثلاً قوه معنیه قوای عناصر موجود اولوب فضله اوله رقی کندوده دخی برفوت وارد
صکره قوای حیوانیه قوای معنیه بی متضمن اولوب کندی سنده دخی دکر قوت زائده
وارد قوای حیوانیه به نسبتله قوای انسانییه دخی بوبله در صکره فاک دخی کذلک
قوای انسانییه ایلل بر قوه زائده بی متضمن اولور ذوات روحانیه تک حالت دخی بوموال اوزره در
و کافه سنی من غیر تفصیل جامع اولان قوت انجیق قوه الهیه در که کلی و جزئی جمیع
موجوداتده منبیت و منبسط اولش و جملیه سنی جمیع ایدوب یا لکن ظهور یا خفا و یا خود
صورت یا ماده جهشتدن اوله رقی بلکه من کل الوجوه جملیه سنی احاطه ایتش اولد یغندن
کافه سی واحددر و اول واحد ذات الهیه تک کندیدر و فی الحقیقه ذات الهیه واحد
بسیطدر و آتی مفصل اولان انجیق بر اعتباردر حیوانیه انسانییه کبی که حیوان انده
مندر ج واک وجودیه موجوددر انکیچون بعضا بوبله جنس مع النوع ایلل و بعضا دخی
کل مع الجزء ایلل تمثیل ایدر انجیق بونلری مثال اوله رقی ابراد ایدوب بوی خصوصند
من کل الوجوه ترکیب و کثرتدن قرار و خذر ایدر و انلرک عندند ترکیب و کثرتی
موجب اولان انجیق و هم و خیالدر بومذهبک تقریرنده این دهقان کلامندن ظاهر اولان
بودر که انلرک وحدت حقیقه اولان کلاملرینک حقیقی حکما تک الوان حقیقه
دیدکارینه شایهدر شویله که حکما الوانک وجودی ضیا ایلل مشروط اولد یغندن
ضیا معدوم اولد قدله الوان بر وجهله موجود اوله رزدر انلرک عندند دخی موجودات
محسوسه تک کلبی مدرک حسینک وجودیه مشروط و بلکه موجودات معقوله دخی
مدرک عقلینک وجودیه مشروط اولد یغندن بوسورنده کلبی مفصل اولان وجود
مدرک بشری ایلل مشروط اولمغین مدرک بشرینک بتون بتون عدمی فرض ایتدیکم زده
وجودک تفصیلی اولوب موجود اولان انجیق بسیط واحد اولش اولور بوسورنده
حرارت و برودت و صلابت و ملائمت و ارض و ما و نهار و سما و کواکبک وجودی انجیق
انلری مدرک اولان حواسک وجودندن ناشی اوله رقی وجود نفس الامری بولمید یغندن
آنلری مفصل اولان مدرک مفقود اولد قدله هیچ تفصیل بولمیب موجود اولان انجیق ادراک
واحد اولور که انان عبارت اولوب بشقه برشی بولمغ و بونی ناعک حالبه تمثیل ایدر که
حال نومده حس ظاهری مفقود اولد قدله اکاکوره جمیع محسوسات مفقود اولوب
قوه خیالییه سنک تفصیل ایتدیکی رؤیادن بشقه برشی قائم اشته او باقی کسه تک
حالی دخی بوبله در دیر که اود دخی بوادر اسکات عدیده بی برنوع مدرک بشری بوسیلله
تفصیل ایدوب مدرک مفقود اولد قدله تفصیل دخی مفقود اولور اشته صوفیه تک کلامنده
و همک معناسی بودر بویحسسه ادراک انسانیینک بر قسمی اولان و هم دیمک دکلدر اشته
این دهقان کلامندن اکلا شلد یغنه کوره مذهب مذکور اصحابینک خلاصه رأیلری بودر

نحی رأی مذکور درجه صحت و قبول آن سابق و از آن در زیر کبر و جبهش اولاد و غیر
و کیده جگر بلده نک یقیناً وجودی کوزیمزدن غائب ایکن جزم ایدرز و کذا اسم
و کواکت و سائر کورمیدیکر شبرک و جودنی قطعاً یلورز و انسان بونی قطع ایدوب
بویله یقیناً کندی کندیته مکابره ایده من حالبوکه عجب حسی کشف ایل عالم
روحانی به مطلع اولویده اوهم و خیا لاتدن ساسم اوفان کسه منفرق بحر معرفت
اوله رقی ادراکی بوکونه تعلیلندن خاص و خالی برادرک سازح بسبب عمومی اولمقی
لازم کلوب بوصورته ایده تفصیل و تفریق ایل حقایق موجوداتی فصل تعیین
ایده یلور و سوبلدیکی سوزلر عوارض و همیه دن بشقده اوله یلور بشاء علیه
بوکونه کشف صاحبی کندی منم ایدوبده عبادته اقبال ایتک اوزره مراجعت ایتدیر
تا که جناب حق آتی واصل مرتبه حقیقت ایلده قانیدی که متاخرین صوفیه نک
محققین دیرلر که کشف حالده مریده چوق کره بو وحدت توهمی عارض اولور دیرلر
و بوکا مقام جمع تعبیر ایدرلر صکره اول مقامدن موجودات یقینی تغییر مرتبه سنه
ترقی ایدر و بو مرتبه به مقام فرق دیرلر که عارف محقق مقام ایدر و مریدک بو جم
عقبه سنه اوغراسی امر ضروری اولوب برکوج و مشکل عقبه ددرز را مریدک آندن
خلاص اوله میوب دوچار و رطه حیرت اولمندن خوف اولنور اما مومی الیه
متاخرین صوفیه بوکونه کشفوفانه توخل ایدرلر ک چوغی بروجه مشروح حلول
و وحدت ذاهب اولوب کتب و صحیفی بونکله طولدر دیرلر شته کم هر وی کتاب مقامانده
و سائر دخی تألیفاتلرده بو وجهله تکثیر سواد ایدیلر و ابن عربی ایلده ابن سبعین
و ابن عقیف و ابن فارض و نجم اسراییلی دخی قصائدنده آثاره تابع اولدیلر و آنلرک سلفعلری
روافضدن اسماعیلیه نک متأخرینی ایل اختلاط ایتلر ایدی که آنلر دخی سلفعلرندن
منقول و معروف اولمسان حلال و آلهیت الله مذهبنه ذاهب ایدیلر بوصورته
فریقندن هر بری آخرک مذهبی اشراپ ایدرلر کلاملری مختلط و عقایدلری متضاد
اولدی و منصوفه نک ایچنده دخی قطب لغیر دیسی ظهور ایتدی که معناسی رئیس
العارفین اولوب بر حیات اولدخه معرفته هیچ کسه اکامساوی اوله من اما جناب حق
روحانی قبض ایتدکه اهل عرفانندن بر دیگر برینه بگردیوز عم ایدرلر شته کتاب
اشارتک تصوف بچشنده ابن سینا بوکا اشارت ایدوب جناب حق درگاه احدیتی هر وارد
و مزوده منجم و شاهراه اولمندن معناسی و بری اولوب اکا بردن بشقه شوو بو محرمه
و مطلع اوله مزیدیدی بوکا ایسه عقلی و شرعی رجعت و دلیل اولوب خطایات
قبیلندن بر سوزدر و رافضه نک توارث اتمه حقده سوبلدیکرینک عیندیر شته
باقی که بو قومک طبععلری بورا بی رافضه دن فصل سرفقت ایتلدر و صکره شیعه نک
تعبیراتی کی قطیدن صکره ابدال ترتیبه دخی قائل اولدیلر حتی بومسلک و طریقلرینه
اساس قیلدی اوزره خرقه نصوفی دخی حضرت هلی رضی الله عنه اسناد ایتدیلر
والاحضرت هلیک کرک لباسجه و کک حالده سائر اصحاب کرامدن آرو بر طریقت

مخصوصه می یوفیدی بلکه حضرت ابوبکر رضی الله عنه رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم حضرت نرندن صکره ناسک اذهد و انقاسی اولوب عبادتجه جمله به فائق ایدی
و اصحاب کرامدن هیچ بریسی بر خصوصه دیکر زدن متخصص و متفرد اولوب کرک
دیجه و کرک زهد و مجاهده چه بر حال و بر سباق اوزره اولدقلرینه سیر و اخبارلری
شهادت ایدر و اگر چه شیعه بعض منقولاتلریله حضرت هلیک سائر اصحاب
کرامدن فضائل ایل اختصاص و امتیاز بی تمیز ایدرلر ایده کندیلرینک معروف
اولان عفا ید تشیملری اقتضا اسندن و ظاهر اولان اسماعیلیه ظهور ایدوبده
امامته دار اولان عفا ید معروفه لری میدانده جقه قد قد عراقده و انسان منصوفه دخی
آنلرک کلامندن ظاهر و باطن پیئنده بر موازنه اقتباس ایتدیلر و شرع شریقه
تقرر ایتدیکی وجهله بین الامه اختلاف مرتفع اوله رقی عامه خلقک شرع القیادی
خصوصنده سیاست خلق ایچون ظاهرده بر امام اولوب بوموازنه اوزره معرفه الهی
تعلیم ایچون باطنده دخی بر مر کزدانده معرفت ایتلر ایدرلر ک قطب تسمیه
ایدیلر و تشبیهده بماتفه ایدرلر ایدانی دخی نقیسمشابه سنده صایدیلر منصوفه نک
شو کلاملریله کابلیخی متخفون ایتدی جای تأملدر که اسلاف منصوفه دن بونلره دار
لاونم دینلریوب انجیق شیعه و رافضه کلاملرندن اخذ و اقتباس اولمش بر طساق ترتیبات
نامه قوله در حق و الله یهدی الی الحق

تزییل

اندلسده کار اولمسان المهدن شیخن ابومهدی حبیبی بن زینت حضرت نرینک کلاملرندن
بو مقامده بر بحث ایراد ایتکی مناسب کوردم مشارالیه اکثر اوقاتده هر ویتک مقامانده
وحدت مطلقه بی ابهام و بلکه تصریح ایدرینلریله مشغول اولوردی ایسات مذکور
بونلردر * ماوحد الواحد من واحد * اذ کل من واحد * جاحد * توحید من یطلق
عن نعمه * تشبیه ابطالها الواحد * توحید ایل توحیده * و نعمت من یفته لاجد *
ایسات مذکور نک خلاصه مائی واجب الوجود تعالی حضرت نرینی هیچ کسه توحید
ایتامشدر زیرا آتی هر کیم که توحید ایدر سه جاحد و منکر در و آتی توصیف ایتک تعدد
و تثبیت قائل اولمقدیر بوا یسه بر قول باطل و منکر در کندی بنه کندی توحید ایدوب
دیگری آتی توحید ایده من و آتی نعمت و توصیف ایدن ملحد اولور دیکدر ابومهدی
مشارالیه ایسات مذکور بی توحید سیافنده دیر ایدی که واحدی توحید ایدنه
وجود و نعمت و توصیف ایدنه الحاد لفظنک اطلاق فی سلسلک ایل ایسات مذکور بی
رد و تقبیح ایتدیلر طائفه صوفیه نک رأی اوزره بر دیرلر که آنلرک عنده توحیدک
معناسی عین قدمک ثبوتیه عین حدو تک انتفا سندن عبارت اولوب وجودک کلیسی
حقیقت واحده و اثبت واحده در و بو قومک کارندن ابوسعید جزاز دیدی که جناب حق
ظاهر و باطنک عیندیر و آنلرک رأی اوزره بو حقیقتده وقوع تعدد و وجود اثبیت
صور ظلال و مر ایا منزله سنده حضرات حسن اعتباریله بر وهم اولوب عین قدمدن

بشفه هر شی خدام محضدر اشته (كان الله ولم يكن معه شيء) كلامك معناسی بود که جناب حق وارایدی و آنکه آیه هیچ برشی بوعبدی دیمک اولوب آنلرک عنسدند واجب تعالی حضرتلری شمعی دخی علی ما کان علیهم ولیدک * الاکل شی ما خلا الله باطل * قولک معناسی دخی بود که آنی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اقتدی دخی تصدیق ایتشدر بوصورنده توحید و توصیف ایدن برمود محدث اثبات ایتش اولور که کنیدر و برده توحید محدث اثبات ایتش اولور که کنیدی فمیلدر و برده موحده قدیم اثبات ایتش اولور که معبوددر حالوکه بیان سابق اوزره توحیدک معناسی عین حدوئک انتفاسی ایدی بوصورنده ایسه عین حدوث ثابت و بلکه متعدد و توحید عین مجد وانکار و دعوی کاذب اولمش اولدی شفه کم برآورده ایکی کشتی بولنوبده بری آخره بواوده سندن بشفه کسه بوقدر دیسه دیکری اکالسان حال الیه دیرکه سن معدوم اولدخه بوکلام صحیح دکلدر و بعض محققین دخی (خلق الله الزمان) قوللرنده دیدی که بونلر تاقضی موجب لفظلردر زیرا خلق زمان دخی بر فعل اولوب بر زمانه و فوعی امر ضروری اولدیفندن اذن اقدم دخی زمان اولق لازم کلور انجق حقایق اشبائی کاهو حقسه تأدیه دن الفاظ و لغات عاجز و قاصر اولدیفندن بونلر ضیق عباره قیلنددر بوصورنده موحده موحده عینی اولدیفنی تحققی ایدوب کافیه ماسوا معدوم اولدقد حقیقت توحید صحیح اولور اشته (لا یعرف الله الا الله) کلاملرینک معناسی دخی بود که الهی الهمدن بشفه کسه بیلزده یک اولور امارسوم و آثار باقی اولدیفنی حاله دخی توحید ایدن کسه حفسده برشی دینله مبوب بلکه بو توحیدی تقید و عبودیت و شفه مینک لوازمندن اولغه (حسنات الابرار سیأت المقربین) قیلنددر لکن مقام جمعه بولان کسه حفسده مرتبه سنی یلیدیکی حاله نقص اولور و بوزعمده اصناف متصوفه ک الزیاده اصل و متشددلری وحدت مطلقه به قائل اوللردر و هر اعتباره کوره مدار معرفت واحد حقیقی به انتها اوزرینه مبنیدر و ناظمک بو یئلری دخی انجق شفقت و تعدد بتون مرتفع اولوبده خطاب و عباره جه اولیده رق بلکه عینا توحید مطلق حاصل اوله جق مقام اعلا به توصل و تظن ایت اوزره اهل سلوکه تنبیه و تحریضدر بوراستی تسلیم ایدن مستریج اولور و اشتباه و نزاعه دوشن (کنت سمعه و بصره) حدیث قدسیله انس و تسلیت بولور اشته حقیقت حال بومنوال اوزره اولوب معناسی بی یلیدیک و فقه الفاسطه منازعه و مناقشه یوقدر و بو تفصیلاتک خلاصه سی بو طورک فوقنده نطق و خبر اولیان بر امرک تحققی و ثبوتدر و بوقدر اشارت بویله کافی اولوب بوندن زیاده بو بخاره طالعین عین بحاب اوله رق خلق بر طاقم اوزون اوزادی مقاله ایفماع ایدن بو کفیتدر شیخ ابومهدینک کلامی بوراده نهایت بولدی بونی وزیرین خطبیک محبت حفسده تألیف ایدوب التعریف بالحب الشریف نسیمه ایتدیکی کتبیدن نقل ایتدم و اگرچه بوکلامی شیخ ابومهدین بالدفعات ایشتمش ایسه مده آره سی اوزا یوب کتب مذکورک عباره سنی دخی دهامفید کور دیکم حسیله بعینها نقل ایلدم

المرجم * شیخ ابومهدینک بو تحقیق ایلله مقالات صوفیه ده اولان یک چوقی مشکلات منحل اولور از جمله طائفه مزبوره بوعالمده رأی العین جنساب حق مشاهده ایدرز دیو ادعا ایدرر حالوکه مقام نبوت مقام ولایتک فوقنده اولدیفنی حاله حضرت موسابه عنوان ترانی * جوانی وارد اولیق سار عارفینک دیده دینسا ایلله مشاهده سی جای اشکال اولور انجق تفصیلات سابقه اوزره حضرت موسابه اولان * لن ترانی * خطابی بوشنک و بیک باقی اولدخه بی کوره مزسن دیکدر دیو دفع اشکال اولور والله اعلم بحقه الحاصل

فصل

صوفیه بی رد و قبول یساننده در

فقها و اهل فتواک اکثری فصل سابقه مذکور اولان مقالاته طائفه متصوفه بی رد و ایتدار و طریقتار نتیجه سار کونه واقع اولان حاللرینی انکار و تفتیحه تشعیر ساقی ایتدیلر انجق حق اولان آنلر ایلله بحث و کلامده تفصیل واردر زیرا انلرک کلاملری درت موقعده در بری تقدم ایتدیکی وجهله بمجاهدات ایلله مریده مقام و مرقات نرفی اولان ذوق و حاللره دار کلندر ایکنجه سی کشف ایلله صفات الهیه و عرش و کرس و ملائکه و وحی و نبوت و روح و سائر علوم غیبیه به و موجوداتک موجوددن صدوری حفسده ترتیه دار کلندر اوجنجه سی انواع کرامات ایلله عوالم و اکوانده تصرفلدر در دنججه سی بوقومک ائمه سندن ظاهر شرعه مخالف اوله رق صادر اولوب کندی اصطلاحلر نتیجه شطحات نسیمه ایتد کلمری سوزلدرر بمجاهدات ایلله نتیجه و ثمره لری اولان ذوق و وجدلرنده و اسبابده تقصیر اوزره نفسلرینی محاسبه لرنده آنلره برشی دینله مبوب بلکه بو حاللره ظفر باب اولق عین سعادتدر اما بوقومک کراماتی و غیبیدن خبر و یرملری و عالم کاشانده تصرفلری انکار اولمز بر امر صحیحدر و اگرچه بعض علما بونلرک انکارینه مائل اولدیلر ایسه ده حق و صواب دکلدر و ائمه اشعریه دن استاذ ابو امحق الاسفرائینی دخی کرامات ثابت اولدیفنی تقدیرجه مجزه به التباس و اشتباه لازم کلور دیو کراماتی انکار اوزره استدلال ایتدی ایسه ده بودخی متدفعدر زیرا محققین مجزه ایلله کرامت یئینی تحدی ایلله فرق ایتدیلر تحدی مجزه ک بروفق مطلوب و قوهنی دعوی اولوب کرامتده بولمز اما کاذبک دعوا سنه موافق اوله رق مجزه ک و فوعی محال و غیر مقدوردر زیرا مجزه ک صفت ذاتیه سی تصدیق اولدیفندن صدقه دلالتی عقلدر بوصورنده اگرید کاذبده ظاهر اولسه صفت ذاتیه سی تبدل ایتک لازم کلور بویسه محالدر مع هذا که بونجه کراماتک و فوعی مشهود اولغله بونی انکار بر نوع مکابره اوله جفتدن آرتق انکاره بحال بوقدر و بویله کراماتک صحابه و کابر سلفدن و فوعی دخی معلوم و مشهور در اما کشف ایلله حقایق علویاتک تحقیقی و صدور کاشانک ترتیبی خصوصلرنده اکثر کلاملری مثالبات قیلنددر زیرا بونلرک عنسدند وجدانی اولغه بو خصوصده ذوق و وجدانی اولیانلر بونلری ادراکدن معجورلدر و الفاظ

و لغات دخی مراد لر بی ادا ایدہ من زیر الفاات انجیق معانی متعارفہ یہ موضوع اولوب
 بومعانیٹک اکثری دخی محسوساتنددر بوجہنله لایق اولان انلرک بویلدہ اولان کلاملرینہ
 تعرض اولمبوب منشایات کبی آنلری دخی حالی اوزرہ ترک ایتلییز واکر ظاہر شرعہ
 موافق اولہ رقی بولکلرندن برشی استفادہ ایدہ بیلور سہ لک نہ کوزل والاسکوت
 ایتک اولادر اما انلر شصحات تعبی ایدوبدہ اهل شرعک انلری مؤاخذه ایتکده اولدیغی
 الفاظ موهمہ حقندہ طریق انصاف بودر کہ بوقوم کندی حس وارادہ زدن بکوب
 واردات ریا نیہ آنلری جذب وضبط ایتکده قصد ایتدکلری سوزلری سوبیلور لر
 بویله حاللنوبدہ کندیغی غیب ایدن کسہ ایسہ مخاطب و مکلف اولما مغلہ بچور
 و بچور اولان دخی معذوردر بنشاء علیہ بوطا نفہ دن فضلی و شرع شریفہ کمال افتدا
 و انبای معلوم اولان برذاتدن بویله برسوز صادر اولدقده قصد جیلہ جل اولنور
 و بیزدہ زبازد اولان الفاظک وجدانیاتہ وضعی اولدیفندن عبارہ ایله حقیقت مراد یغی
 تعبی ایدہ بیلور دینلور شتہ کم یازید بسطای قدس سرہ السامی حضرت لر یله ایتک
 مثال کبار صوفیہدہ وقوع بولمشر اما فضلی معلوم و مشهور اولمیان بری اولور سہ
 بومثالو کلاملر ایله مؤاخذه اولنور زیر ایتک کلامی تاویل ایتکده بزجہ بر سبب بولمیز
 اما عالم حسدہ اولوبدہ کندوسستہ جذبہ و حال کلین کسہ دخی کذلک مؤاخذه اولنور
 بولک ایچون فقہا واکار متصوفہ حلاجک قتلہ فتوی و یردی لر زیر ایتکدینہ وجد
 و حال کلیرہ رک کندی حسندہ حاضر ایکن تکلم ایتشدی واللہ اعلم اما رسالہ فشریدہ
 مرتب صف سطور اولان سلف متصوفہ فصل سابقہ اشارت ایتدیگمز اسلام
 و عظمای امت اولوب انلرک بویله کشف محاب ایله بونوع ادرا کہ حوصلری اولیہ رقی
 همتلری انجیق قادر اولدقلری مرتبہ اتباع و افتدادن عبارت ایدی وکند ولرینہ
 بویله بر حال عارض اولدقده اندن اعراض ایدوب آنی کند ولرینہ عواقب دن و برنوع
 ابتلا قبیلہ دن عدا ایدر لر دی و بویکونہ خاطرہ نفسک ادرا کاتندن اولہ رقی مخلوق
 و حادث اولان برادرک اولوب موجودات ایسہ مدارک انسانیہ دہ منحصر اولہ مزدبدر
 واللہ تعالی حضرت لر بنسک عملی اوسع و خلق اکبر و شریعتی افتدا و اتباعہ امس
 و هدایتہ اسلکدر دیوبویله مدر کاتلرندن برشی سوبیلوب سائرینی دخی سوبیلدن
 و بویله کشف محابہ دایر بحث ایلدن منع ایدر لر و قبل الکشف عالم حسدہ اولدقلری
 کبی افتدا و اتباعہ اولان طریق مسلو کہ لرینی التزام ایلر وکند و اصحابلرینہ
 دخی بوسورنله التزام ایتلری خصوصندہ نصیحت و یردر ایدی اشته مریدک حالی
 بویله اولقی کرکدر واللہ الموفق للصواب

علم تعبیروبا

بودخی علوم شریعہ دن اولوب علوم و فنون صنایع صیرہ مستہ کبر و بدہ هر فتنہ دایر
 کابیر تالیف اولمغہ باشلادقده بوعلم دخی اولوقت ملت اسلامیہ دہ حادث اولدی
 اما روبا ایله تعبیروبا ماخلفدہ اولدیغی کبی سلفدہ دخی موجود ایدی بلکه ظهور

اسلامدن اول اولان ملوک و ائمه دخی وار ایدی انجیق اهل اسلام معبر لرینک کلاملریله
 اکتفا اولمغله اقدمینک علم تعبیروبا اصل اولماشدر بویکسہ روبا علی الاطلاق
 صنف بشر دہ موجود اولوب البتہ تعبیروبا لازمدر و حضرت یوسف علیہ السلام دخی
 روبا تعبیروبا دی شتہ کم قرآن کریم دہ مصر حدر و کذلک خبر صحیحہدہ رسول اکرم
 صلی اللہ علیہ وسلم اقتدییز حضرت لرندن و کذا ابو بکر رضی اللہ عنہ حضرت لرندن دخی
 تعبیروبا مرویدر و روبا علوم غیبیہ دندر شتہ کم رسول کبریا علیہ افضل الصلوات
 حضرت لر ییور دیلر کہ روبا یی صالحہ نبوتک فرق الی جز شدن بر جزدر وینہ
 یور دیلر کہ مشراندن برشی فالمدی فقط روبا یی صالحہ فالشدر کہ آنی رجل صالح کورر
 باخود رجل صالح حقندہ کور بیلور و فخر عالم صلی اللہ علیہ وسلم اقتدییز حضرت لرندہ
 و حیک ایشداسی روبا ایله اولوب هر قنقی روبا یی کور سہ بهر حال عینی ظهور ایدردی
 و صباح نمازندن فراغت ایتد کندصکره اصحاب کرامہ بویکسہ ایچکزدہ بر روبا کورن
 واری دیوب ظهور و اعزاز دین مینہ دایر استنبسار اولدجق بر روبا سوال یور زدی
 اما روبا یی علوم غیبیہ دن اولمسنک سر و حکمتی بودر کہ روح قلبی تجویف قلب
 لمجدن منبعث بر بخیار لطیفدر کہ شریا نالده دم ایله بدک سائر برینہ مناسر اولور
 و قوای حیوانیہ ک افعال و احساسی آنکله کمال بولور انجیق حواس خمس ایله
 احساسدہ و قوای طاهرہ بی تصرف و اعمالدہ کثرت تصرفلہ اکا کلال و قور
 کلوبدہ کیمہ ک سرینلکی دخی سطح بدنی استیجاب ایتدکدہ بوروح قلبی استراحتہ
 واروب سائر اقطار بدنن مرکز قلبی به چکلمکک حواس ظاهرہ ک کلینی معطل اولور
 اشته نومک محسası بودر شتہ کم اول کلبدہ تفصیلی تقدم ایلدی بوروح قلبی انسانہ
 مخصوص اولان روح عاقلک مطبوعہ سی اولوب روح عاقلک ذات و حقیقتی ایسہ عین
 ادراک اولدیفندن عالم امر دہ اولان جمیع حقایق مدر کدر انجیق بدن و قوای بدنیہ ایله
 اشتغال ایتسی کندینہ بوعلم غیبیہ بی تمقل ایتکدہ مانع و محاب اولمغین اکر بوجاہدر
 خالی و مجرد اولسہ عین ادراکدن عبارت اولان حقیقتہ رجعت ایدرک هر شیئی مدرک
 اولسی ایجاب ایدر بوسورندہ مشغولیت بدنیہ محاسبندن بر پارچسہ تجرد ایتدکدہ
 شو اغلی خفت بولوب تجرد ایتدیکی قدر کندی عالم بدن بریندہ طوبیسی لازم کلور
 استہ حالت نومدہ روح عاقلہ شاغل اعظم و مانع اقوی اولان حواس طاهرہ عوائقی
 خفت بولمغین اول حالده کندی عالمنہ لایق اولان علوم غیبیہ بی قبولہ مستعد اولہ رقی
 بوعلمدن برشی ادراک ایتدکدہ بدنه رجعت ایدر زیر ایتدہ اولدجک کندوسی جسمانی
 اولمغله تصرفی انجیق قوای جسمانیہ ایله اوله بیلور قوای جسمانیہ ایسہ بر طایف امور
 دماغیہ اولوب ایچیلرندہ متصرف اولان قوہ متغیله در زیر قوہ متغیله صور
 خمسوسہ دن صور خیالیہ انتزاع ایدوب انلری نظر و استدلال ایچون احتیاج مس ایتدکدہ
 احضار ایتک اوزرہ خیال و حافظہ به ترک ایدر و نفس ناطقہ دخی انتردن بر طایف صور
 عقلیہ تجرید ایلر و بوسورنله امر تجرید محسوسدن معقولہ ترقی ایدر و بویکسہ

قوة مخيلة آره برده واسطه اولور و كذلك روح كندی مانندن برشی ادراك اشد كده
انی مخيلة به القابدر اودخی انی بر صورت مناسبه ابله تصویر ایدوب حس مشترک
دفعه اتمکله نام اولان کسه انی محسوس کی کوره رک مدرکاتک روح عقیدن مرتبه حسه
تزلزلده دخی قوة مخيلة واسطه اولور اشته رؤیاک حقیقی بودر و بوتقریر مردن
رؤیای صالحه ابله اضغاث احلام کاذبه بینده فرق ظاهر اولور شویله که جملہ سی
حالت نومده بر طاقم صور خیالیہ دن عبارتدر لکن صور مذکورہ روح عقیدن
متزلزل ايسه رؤیادر واکر حالت یقظہ ده مخيلة تک خیال و حافظه به پراش اولدیغی
صوردن مأخوذ ايسه اضغاث احلامدر

المترجم * مؤلفك بوتحققاتيله روحیه اولان بعض مشکلات دخی مفصل اولور
شویله که ناس اونه دنبرو امور معنویه واحوال روحانیہ بی قلبه اسناد ایدہ کلشادر
حالبو که فن تشریحجه قلبک بسط و قبضدن بشقه بر حال اولدیغنه وانسانده کی
حس و ادراک فوق اعصاب ابله قائم اولوب بواسطتک مرکز ايسه دماغ اولدیغنه
نظرا جله معارف و معنویاتک مرکز دماغ اولی لازم کلور بوسیدن اصحاب طب
و تشریح و سایر طبیبونک اکثری دماغی مرکز اصیل اتخاذا ایدرک قلب لاقر دیسی
اصطلاح عوام و درجه تحقیقندن ساقط بر کلامدر دیوز عم ایدرر واقع حال ايسه بویله
اولوب بلکه انظر ظاهر بانه الدانه رقی کلام عوام دید کلری واقع حال و کندی زعماری
بر رأی بی مال اولدیغی تحقیقات سابقه دن معلوم اولور زیرا حس و ادراکی حامل اولان
اعصابک مرکز دماغ اولدیغنه نظرا ظاهر حاله دماغک مرکز تفعل اولسی لازم کلور
انجی خرده بین دقت واهسان ابله باقلدقده بواسطتک حس و ادراک روح و اقلک
مطبیعی اولان روح قلبیک اثری اولوب انک دخی مرکز قلب اولدیغندن مرکز حقیقی
قلب اولدیغی مستبان اولور خصوص مذکور اکبر زک بر دولسک حل و عقد
اصحابی ارکان و کلاسی اولوب ظاهر حاله اجراءات فطریه انتر اسناد اولنور اما حقیقت
حاله نظر اولدقده اصل قوة اجرائیه طرف ساطع ایدن مأخوذ و نیعت اووب انتر
آلات و وسائط اجرا و اداره اولدیغی اکلاشلور اشته قوای دماغیه دخی بعینها
و کلاسی دولت مشایسته اولوب بدنده کی حس و حرکت آنلرک آناری اولدیغی درکار
ايسه ده ظاهر حاله قصر نظر ایدوبده بو نور ادراک و احساس مطلع اشته روسایه اولان
قلبدن اقتباس اولدیغی ادراک ایتیانلر سایه سنده مظله نشین امن و امان اولدیغی دولته
انوار امر و فرمان نره دن لمان ایتدیکنی بتلیوبده (من مات ولم يعرف امام زمانه فقد مات
میتة جاهلیة) مفادینه مظهر اولنر ابله همحال و همسر اولمش اولور و الله الموفق
والمهم * انتهى کلام المترجم *

معلوم اوله که رؤیای صادقہ تک صدقہ دلالت و صحتہ شهادت ایدن علامتدر
وارد که کورن کسه رؤیایله طرف الهی دن بشارت اشته عار ایدر علامات
مذکورہ تک بری رأیتک رؤیای ادراک ایتدیکنده سرعت انتباهدر کوبا که کندوسنه

القابدر انسان بنوع ادراک و معرفت بر آغوشی اولدیغندن هر نه قدر او یقویه طامش
ايسه ده اول حالدن روحک غوائل جسمانیه و عوارض بدنییه به تنفس و مستغرق
اوله جفی حالت حسه فرار ایتک اوزره او بانوبده حسنه رجعت ایتکله مباره ساز اولور
علامات مذکورہ دن بری دخی اول ادراک کلک ثبوت و دوامیدر شویله که کوریلن رؤیا
بتفصیلها محفوظ اولوب قاهر قی ذهنن جیقمز و رؤیای مذکورہ بی احضار
و در خاطر ایتک فکر و تأمله محتاج اولوب بلکه او بانلدقده کائنات فی الحیر دهند
منصور اوله رقی قلوب تقاصیل و تفرعاتدن برشی خارج فالز زیرا ادراکات نفسانیه
و واردات روحانیه زمانیاتدن اولماغله انلر ترتیب اوزره ادراک اولوب بلکه آن واحدده
دفعه قلبه سوح ایدرر اما اضغاث احلام بروجه مشروح مخيلة تک حیالندن حس
مشترک جیقه ساروب کوسر دیکی صور دماغیه اولماغله افعال انسانیه دن اولوب افعال
انسانیه تک کافه سی ايسه زمانی اولدیغندن اضغاث احلام امور زمانیه دن اولمغین انلر
ترتیب لاحق اولوب مقدم و مؤخر اوله رقی صبره سبله ادراک اولنور و قوای دماغیه به
سهو و نسیان دخی عارض اولماغله اضغاث احلام کاه تخطر اولنور و کاه اونود اولور
بر طاقم قاره قاریشق خیالات و اوهام دیمک اولور اما نفس ناطقه تک ادراکاتی بویله زمانی
و ترتیب اوزره اولوب بلکه طرفه العین و لمحۃ البصر دن دهامر بع اوله رقی منعکس
و منطبع اولور و مرآت مخيلة ده ثابت و راسخ اولوب فالور بوجهنله ادراک اول قوی
اولدقده رؤیا بعد الانتباه نیجه سندر حافظه ده محفوظ و حاضر اولوب فالدیغی وارد
وا کرر رؤیا بعد الانتباه انجی اعمال فکر و تأمل ابله تخطر اولنور و تخطر و نذ کر
اولنجیه دکن دخی تقاصیلندن بر جوی اونود اولور ايسه رؤیای صادقہ اولوب اضغاث
احلام اولدیغی تبیین ایدر اشبور رؤیای صحیحده اولان علامتدر و حکم خواستنددر
نته کم جناب حق نبی اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت زینب خطا بایورر که لا تحرك به
لسانک لتجمل به ان علینا جمعه و قرأناه فاذا قرأناه فاتبع قرأناه ثم ان علینا یانه

المترجم * مؤلفك اوائل کابده بیان ایتدیکی و حمله حین و حیده انبیای عظام
علیهم السلام حضرت اینه بر حال عارض اولوب اول ائشاده حضرت جبریلدن اخذ و تلقی
و حی ایدرر و جان صحوه تزلزلنده اکسزین او بفودن او بانور کبی یسار اولور
و حین و حیده کندور ینه القا اولان احکام الهیه دن برشی خارج و منشی اولیه رقی لفظا
و معنا بتامها مضبوط حافظه سماعتی اولوب حال صحوه تزلزلنده بی کم و کاست امتلر ینه
ایفای تبلیغات ایدرر بنساء علیه آیت مذکورہ ده جناب حق رسول اکرم صلی الله
علیه وسلم اقتدیجی حضرت جبریل قرآن کریمی اوقور کن برابر اوقومغه عجله ایتکدن
منع ایدوب بیورر که یا محمد قرآن کریمی جبریلدن حین اخذ و تلقیده تمامی تمامه ضبط
و جمع ایدوبده هیچ برشی خارج قالمسون مطابعتله استحال ایدرک تحریک اسان ایتد
و جمع و انضباطی خصوصنده تلاش ابله سترک صدر که قرآنک جمع اولمش و لسانکده
قرآنک تمامله اجرایی بزم اوزریمزه در بناء علیه قرآن کریم سکا جبریل واسطه سبله

قرأت اولدوقده ابتدا استماع ایدوبده صکره قرأت ایله صکره الک تفسیر ویسائی دخی
بزم اوزریمزه در دیوب آیت مذکوره ایله وحی الهی هرکونه غبار شک وشبهه دن عاری
اوله رق نقش آینه ایقان حضرت رسالتناهی اولوب قالدیفته اشادت بیور لمشد
واطوار ثلثه مذکوره دائما امر فاعلمه معتبر اولوب هرمنعده کوره اوله استماع ثانیاً قرأت
ثالثاً تفهمه مبادرت کره در دید کوری دخی اشبو آیت کریمه دن مأخوذ ومقتبسدر
تم کلام المترجم

ورویاده خواص نبوتدن اولان علامت لک بولمشی استبعاد اولمز ز برار رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم حضرت نوری حدیث صحیحده رؤیا نبوت قرقی الی جزئندن
برجز در دیوبور مش اولوب رؤیا لک نبوت ووحیه یو وجهله نسبتی اولجه خواص
رؤیا لک دخی خواص نبوت بوموال اوزره نسبتی اوله ییلور اما تعبیرک معناسی بودر که
روح عقلی کندی مانندن برشی ادراک ایدوبده آتی مخبئه به القای ایتدکده مخبئه
آتی اول معنایه مناسب بر صورت ایله تصویر ایدر نته کم سلطان اعظم معناسی
ادراک ایتدکده خیال آتی بحر صورتده تصویر ایار وعداوتی ادراک ایتدکده آتی دخی
قوة خیالیله حیه صورتیله تصویر ایدر بنیاء علیه انسان اویاندقده انجیق بحر یاخود
حیه کور مش اولدیغنی ییلوب غیر برشی تخطر ایتدکنندن معبر دخی بحر بر صورت
محسوسه اوله رق روحک ادراک ایتدیکی اندن بشقه بر معنی اولدیغنی نیفن ایدوب
اول معناسی تعیین ایدر حک بر طایفه قرینه لایله استدلال ایتدکن صکره تشبیه وتظہیر
قوتیله دخی نظر ایدوبده دیر که مثلاً اول معنی سلطان ایدر زیرا بحر بر مخلوق عظیم
اولدیغندن اکا سلطانک تشبیه اولمشی مناسب اولور وکذا حیه نک دخی ضرری ییوک
اولدیغندن دشمنک دخی اکا تشبیه اولمشی مناسب اولور وکذا نسا دخی اوجیه قیلندن
اولدیغندن آتانی به تشبیه مناسب اولور سائر امثال دخی بونلره قیاس اوتنه وبعض
رؤیا لک دخی صریح اولوب واضح و آشکار اولدیغندن یاخود مدرک اولان معنی ایلله
کوریلن صورت خیالیله ییتده قرب مشابہت بولدیغندن تعبیر محتاج اولمز آنکیچون
حدیث صحیحده وارد اولمشدر که رؤیا اوچدر بری الله تعالی حضرت نلرندن بری ملکدن
بری دخی شیطاندر الله تعالی حضرت نلرندن اولان تاویل محتاج اولیان رؤیا
صحیحده در ملکدن اولان تاویل محتاج اولان رؤیا صحیحده در شیطاندن اولان اضغاث
احلامدر بودخی معلوم اوله که نفس ناطقه ادراک ایتدیکی معنای مخبئه به القا ایتدکده
مخبئه آتی انجیق حسک معتاد اولدیغنی قوالیده تصویر ایدر اما حسک اصلا معتاد
اولدیغنی قالدیر برشی تصویر ایدر من بنیاء علیه انان طوغه اعجی اولان کسه به
سلطان بحر ایلله دشمن حیه ایلله ونسا آتانی ایلله تصویر اولنده زیرا اعمای هر قوم
بوصورت لک بر بنی حس وادراک ایتدکده حنی خیالی آنرا ایلله تصویر معنی ایلله
بلکه بومثال معنای اکا کندی محسوسه ساندن اولان مسموعات ومشمومات کی شبرله
تصویر اولور معبر اولان کسه بومثال شبرله دقت ایتدک لازمدر زیرا جوق کره بویل

سبیله تعبیری مختلط اولوب اصول وقانونی فاسد اولور بوندن صکره معلوم اوله که علم
تعبیر بر طایفه قوانین کلیه به متعلق اولان علمدر که معبر کندوسنه هررض اولسان رؤیا لک
تاویلنی اول قوانین کلیه به بنالیدر نته کم بحر سلطانیه دلالت ایدر دیرل بشقه موضعلرده
دخی غیض وغضبیه دلالت ایدر دیرل و دیگر موضعلرده دخی هم ونجه و بر امر فادح و مانعه
دلالت ایدر دیرل وکذا حیه دشمنه دلالت ایدر دیوب بعض موضعلرده دخی کاتم سردر
دیرل و بریرده دخی حیه دلالت ایدر دیرل معبر بومثال قوانین کلیه بی حفظ ایدوبده
هریرده اول قوانیندن رؤیا به مناسب اولانی تعیین ایدن قرآنک مقتضایه تعبیر ایدر
وقرائک بعضی حال بفظه ده وبعضی حال نومه اولور وبعضی دخی معبرده
فطری اولان بر خاصیت ایلله معبرک قلبه طوغار بوعلم قدیمدن بر و بین السلف ند اول
اوتنه کلوب محمد بن سیرین بوعلم المشهور اولان علمادن اوله رق بوفندن تألیف
ایتش اولدیغنی کتابی الحاله هذه متداولدر اندن صکره صکرمانی و صکره متأخرین
دخی بوفندن جوق کتابلر تألیف ایتدیلر شمیدی اهل مغرب عندنده متداول اولان
علمای قیرواندن ابی طالب قیرواندنک ممنوع نام کایله سائر تألیفات ایدر و بوفنده صالحینک
کتاب اشارتی المختصر ومفید اولان کتابلر دندر وکذا تونیده اولان مشایخ واساتذہ
مزدن ابن راشدک مرقبه علمیاسی دخی یک کوزل براندر و بوعلم لعه پاش نور نبوت
اولان بر علم جلیندر والله هلام الغیوب

بوراده علوم شرعیه مباحی ختام بولوب بوندن صکره انشاء الله تعالی علوم حکمیه به
دائر اولان فصولک ترجمه سنه ایتدار اولنور

علوم عقلیه لک احوال واقعاتی

انسانه صاحب فکر اولمشی حیثیله طبیعی اولان علوم عقلیه بر ملته مخصوص اولوب
بلکه جمیع ملنلرده بولنور وکافه ملل لک مسائل ومبادئسنده بیان اولور وبوقلر
عالمک کسب معمر بت ومدیت ایتدیکی وفندنبر ونوع انسانده موجود در فنون
مذکوره به علوم فلسفه وعلوم حکمت دخی ذیلوب باشلوجه درت علمی مشتملدر
اولکبسی منطقدر که معلومات حاصله دن مطالب مجهوله بی اکتسابده ذهنی خطادن
حفظ ایدن بر فن اولوب قائده سی فکر ونظرده خطابی صوابدن تعبیردر بوندن صکره
بحث ونظر یا محسوسه به متعلق اولور که اجسام عنصریه وهناصرک ترکیندن حاصل
اولان معادن و نباتات وحیوانات ایلله اجسام فلکیه وحركات فلکیه ومبدأ حر که
اولان نفسدن عبارت اولوب بونلردن بحث ایدن فقه علم طبیعی نسبه اولنور که
ذکر اولسان علوم اربعه لک ایکچیسدر و یاخود بحث ونظر وراهی طبیعیاتده اولان
اموره یعنی روحانیات متعلق اولوب بوکادخی علم الهی نسبه ایدرلر که علوم اربعه
مذکوره لک اوچکیسدر وعلوم مذکوره لک دردیجیسی اجسامدن مجرد اوله رق
مقادیردن بحث ایدوب درت فنی مشتمل اولور که تعالیم نسبه اولنور

المترجم * تعالیم اصطلاحات قدیمه دن اولوب مؤخر فنون اربعه مذکوره علوم ریاضیه دیومعرف اولمشر * تم کلام المترجم *

فنون اربعه مذکوره ک اولکبسی علم هندسه در که علی الاطلاق مفادیردن بحث ایدر یعنی فن مذکوره بامعدودیت جهتیه مفادیر منفصله دن بحث اولنور ویاخود مفادیر منصله دن بحث اولنوب انلردخی باذوبعد واحد اولور که خطدر یاخود ذوالبعین اولور که سطحدر و باذوابعاد ثلثه اولور که جسم تعلیمدر اشته هندسه ده بومفادیردن وانلره کرک ذاتلری و کرک بر برینه نسبتلری جهتیه عارض اولان احوال دن بحث اولنور ایکنجبسی آرمطایقیدر که عدد دن عبارت اولان کم منفصلک خواصنی و عوارض لاحقه سنی بیلدیر

المترجم * کم اصطلاحات حکیمه دن مقدار یعنی ذاتا نفسامی قبول ایدن بر عرض دیمک اولوب ایکی قسمه منقسمدر قسم اول کم منفصلدر که عدد در قسم ثانی کم متصل اولوب بودخی ایکی قسمه منقسمدر اولکبسی قارالذاتدر که خط و سطح و جسم تعلیمدر خط بالکین طولا منقسم اولور سطح طولا و عرضا منقسم اولور جسم تعلیمی که جسم طبیعی ک طول و عرض و عمق دن عبارتدر طولا و عرضا و عمقا منقسم اولور ایکنجبسی کم متصل غیر قارالذاتدر زمان کی کم منفصل آرمطایقینک موضوعی اولدیغی کی کم متصل قارالذات یعنی خط و سطح و جسم تعلیمدن عبارت اولان مقدار دخی هندسه ک موضوعیدر نه کم کتب حکیمه معر حدر و اگر چه بعضا بومقداره عدد عارض اولوب بعض مسائل هندسیده اول وجهله دخی بحث واقع ايسه ده نفس عدد دن بحث دیمک اولوب حقیقت حالده موضوع بحث عددک معروضیدر و بومعرض دخی نه کم متصل اولدیغدن هندسه ک موضوعی متصل و منفصلدن نعمیه حاجت یوقدر لکن مؤلف بوراسنه نظر ایتمه رک هندسه ک موضوعی کم متصل و معدودیت جهتیه کم منفصلدن اعم اعتبار ایتمکله هندسه علی الاطلاق مفادیردن بحث ایدردیدی بناء علیه زیده فن مساحه اراشی بی فروع هندسه دن عدایلشدر حالبو که اکثر محققین فن مساحه بی حساب دن عدایلشدر و انکل قوم ان یصطلح * تم کلام المترجم *

اونجیبسی علم موسیقیدر که اصوات و نغماتک بر برینه اولان نسبتی بیلوب انلری عددایله تعیین و تقدیر ایتکدر ثمره سی دخی الحان تغنی به و اصول ترغه کسب معرفتدر در دنجیبسی علم هیئتدر که افلاک و کواکبک اشکال و اوضاعنی تعیین ایتک و بویخصوصی سیاراتک حرکات مشهوره سی و رجوع و استقامتی و اقبال و ادباری یله بیلکله قیام و ابتدار ایتکدر اشته علوم فلسفدنک اصول بونلردر که بوجه مشروح بدی فندن عبارت اولوب اولکبسی منطقدر که جمله سندن مقدمدر اندن صکره تعالیمدر که اولاً آرمطایق صکره هندسه صکره هیئت صکره موسیقیدر و بعده طبیعیات و بعده الهیاتدر و بونلرک هر برینک فروغاتی اولوب علم طب فروع طبیعیاتدر و علم حساب یله فرائض و معاملات علم عدد فروغنددر و فن از یاج دخی فروع هیئتدن اولوب

هرنه وقت استیلور ايسه مواضع کواکب بیلکله ایچون حرکات کواکبک حسابات و تعدیلاته متعلق اولان قوانیندن عبارتدر و علم احکام نجومیه دخی بحث نجوم فر و عیندر بوجه آتی علوم مذکوره ک هر برینه دائریشده بشده بسط کلام ایلر

المترجم * علوم نجوم اشکال کواکبیه یله حادثات کونیه اوزرینه استدلاله متعلق قوانیندن عبارت اولمغه بوجه مشروح هیئت متفرعاتدن اولقی لازم کلوب مؤلف کی بعض علمای بوکا ذاهب اولمشدر لکن بعضیلر فن مذکورایله اجرام علویه ک اجسام سقلیه اوزرینه اولان تأثیراتی بیلندیکندن فروع طبیعیاتدر دیردیلر و انکل وجهه هومولیا * تم کلام المترجم *

معلوم اوله که اخبارینه وقوف و اطلاعر اولان ام سالفه ایچینده بوفنونه ک زیاده رغبت و اعتنا ایتش اولان ملل ارقبل الاسلام ایکی ملت عطیمه اولوب بری فارس و دیگرری رومدر که انلرک ایچینده بوعالوم پشزاده ایلروله مشیدی زیر اظهور اسلامدن اولجه دولت و سلطنت انلرک اولوب عمران و تمدنلری متوسع و متوفر اولدیغدن انلرک آفاق و امصارنده بحر علوم و معارف دخی زاکر ایدی و کلدانیونک و انلردن اول اولان سر یانین یله معاصرلری اولان قبطک فن سحر و نجاشیه و انلره تابع اولان طلسمانه زیاده اعتنالی و ارایدی که بوفنلری فارس و روم ملتلری دخی انلردن اخذ ایتش ایدی و انلرک ایچینده بوفنلرک زیاده منتشر اولمشیدی نه کم قرآن کریمده واقع اولان هساروت و ماروت فقره سبله سحره فرعون حکایه سی و معبد مصرده کائن برانی حفسده اهل علمک نقل ایتدیکی شیلر بوکا شهادت ایلر صکره کلان ملل مشاهیده بوفنلر حرام و ممنوع قلمقله کیتدیکه مدرس و منقرض اولدق کائن لم یکن حکیمه کبرمشدر الا بوسنایعه سلوک ایدنلر ایچینده بعض بقایا متداول و متداول اولوب فالشدر انلرک دخی صحتی الله تعالی بیلور مع هذا که سبب شریعت بوفنلرک اکسده سنده قلم و ظهورلرینه مانع مزاجدر

المترجم * فرس ملتی قدمای اهل بابک اخلاقی اولمغه انلرک علومنه وارث اولوب یونانیلردخی تبیط و کلدانیلردن بعض معلومات المشر ايسه ده بعد مسافه حسابیه بابل طرفه ذهاب و ایلرلی نادر و مصره جواریت مناسبتیه ترددی متکثر اولدیغدن اکثر علوم حکیمه بی قبطدن اخذ ایتش ایدی بوجهته اخبارینه کسب وقوف اوانسان ام و طوائف دن علوم حکیمه به رغبت ایدنلرک افندی قدمای اهلالی بابل و مصر اولوب یو بایده قبطینک دهسا مقدم اولدیغنی صکرکی کی مثبت و مبرهن دکل ايسه ده بابک اقدم اولسی ظن غالبدر و بعضیلرک ظن و تخمینیه کوزه انلره دخی بوعلملر هندن مشغل اولمشدر و مصر و بابلک آثار قدیمه سته امان نظر اولندقدن قدمای مصریون و بابلیونک انواع علوم حکیمه ده ک زیاده مهارت کسب ایتش اولدقلری آشکار اولور درتوز او توز تار بخنده مصرده وفات ایدن مشاهیر مهند سندن تألیفات مشهوره مساحی ابن هیتیم ابو علی البصری اگر مصرده اولسم نیل حفسده

ملکته کلی فائده بخش اوله جنی عملیات هندسیه اجرا ایدردم دیویش اولوقت ملک
مصر بولان حاکم دخی این هیئت صبت وشهرتی وبل حقه بویه دبیکنی بالاستماع
کلی آنچه ارساله مصر دعوت ایندیکندن این هیتم دخی مصره عازم اولوب وصولند
حاکم صکندوسنک استقبالیه چقبوب اکرام واجترامنده مبالغه وبل حقه موعود
ومتصور ی اولان صنایع اجرایی مطالبه ایندیکن این هیتم عملیات هندسیه ده
استعانه اینچون برچوق معماران واصحاب معارف وصنایعی استصواب ایدرک اقلیم مصرک
بویته کیدوب امم صالقه ملک بتبشله مبه جک واذنهان حیرت ویره جک مرتبه متانت ومهارت
وجودت هندسه وصنعت ایله یاپمش اولدقلری آثار قدیمه بی کور ییچک انکشت بدندان
حیرت اوله رفی کندوسنک نیاتی تصورات بیهوده قیلندن اولدیغنی جزم وتیقن برله
همته فتور کله رک خائیا مصره عود تنده اظهار جنودن بتشفه بوخجوبیتی سزاید جک
رتدیر بوله مدیغندن ناهاکمک وفاتی تحقیق ایدنجیده دک بخدوب شکنده کرمش واتدن صکره
کندوسنی طوبلا یوب وفاته قدر مصرده تألیفات ایله مشغول اولمشدر صکره فرعون
حکایه سی معروف ومشهور وهاروت ایله ماروت حکایه سی دخی کتب تفاسیرده مفصلا
مسطور در برای حالا صعب مصرده رسوم وآثاری باقی اولان ایندقدیمه درکه صکره
فرعون معرفتله یابمش واوزرلر بیهک جوق طلسمات قونش اولوب بونلردن غرض
تحویل بحری اینسون دیونخر نیلی تعدیل ایش دیرلر لکن برای واهراملرکی آثار قدیمه
مصریه علم تاریک بتبشله بیه جکی زمانلردن خبی مقدم اولغله بونلرک نه وقت
ونه سببه بنه پایلدقلرینه دارک کتب توارنخده مبسوط اولان روایات وثوق واعتقاد شایان
وموجب اطمینان دکلدلر * تم کلام المترجم *

اما فرس عندنده ذکر اولسان علوم عقلیه تک قدر وروایح زیاده اولوب دولت وسلطنتی
دخی عظیم ومدت مدیده حکومتری متصلا باقی ومستدیم اولدیغندن اینچارنده علوم
مذکوره پک زیاده ایلروله مشبیدی حتی دیرلرکه یونانه دخی علوم حکمیه انلردن منتقل
وواصل اولمشدرکه اسکندر دارایی قتل وعمالکینی استیلا ایتدکده اهل فرسک
حسابه کلز کتابلرینی در دست ایدرک علوم وفنون کثیره لر بیه مالک اولمشدر

* المترجم * اسکندر دارایی قتل اینجوب بلکه دارا جنکده مغلوب اولیجی کندوقرناسی
مأیوس اوله بی کسوسی قتل ایش واسکندر قاتلری اخذ وقصاص ایش اولدیغنی
توارنخ یونانیده محرردر واسکندر بابلی قتح ایتدکده کلدانلرک ابکی سینه لک زنج
جدوللری بولوب بعض حکمای کلدانیه دخی موجود ایش اینجی عصر اسکندر کرک بابل
وکرک مصر دولت ومدینلر بیک زمان انقراض واضمحلالی ایدی و یونانده حکمتک
شیوع وروایح اسکندر دن خبیله مقدم اولوب عصر اسکندر حکمت یونانک
صوک دوری کیدلر * تم کلام المترجم *

صکره ارض فارس قتح اولنوبده اهل اسلام انده برچوق کتابلر بولدقلرنده انلرده اولان
علومک مسلینه نقل ونشری خصوصنی استیذان ضمننده سعد بن وقاص رضی الله تعالی عنه

عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه الوهاب حضرتلرینه باز مشبیدی جوابنده حضرت عمر
رضی الله تعالی عنه دخی انلری صویه آتکرز زیرا انلرده اولان علوم اگر هدایت ایسه
انلره احتیاجز یوقلدلر زیرا جناب حق بزه انلردن اوضح واهدی اولان شریعت
یضا ایله رشد وهدایت احسان بیورمشدر واکر کراهی وضلالت ایسد بزه الله تعالی
بیس ونوفیق صمدانیسی هر حالده رهبر وممد رسدر دیو فرمان بیورمش اولمسبله کتب
مذکوره بی صویه یاخود آتسه انتشار بوضویرله علوم فرس بالکله زائل اولوب
بزلره منتقل اولدی

* المترجم * انواع کتب حکمت یونانیه اسکندریه کتابخانه لرنده بجمیع اولوب
عمر بن عاص دیار مصری قتح ایتدکده اول کتابلر اینچون حضرت عمر دن ندی الاستعلام
احراق اولمشنی امر اینکله مدت مدیده اسکندریه جاملری کتب مذکوره ایله ایصیدلش
دیو افواه ناسده دوران ایدن حکایه اشوسعد بن وقاص وقعه سندن غلط اوله رفی
شیوع وانتشار بولش برروایت ضعیفه اولمق کرکدر زیرا اسکندریه ده کی مشهور
بیوک کتابخانه فحنده مقدم حریق وقوعیه محرق اولمشیدی واول وقت کتاب دبیکلری
برجنس مسائلدن عبارت اولمق اوزره در ی اوزره یازمش برطوماردیمک اولوب
بویله معمول طومارزله اومقوله اذهان ضعیفه اصحابک باشلرینه نوتسی ویره بیلور
یوخسه حسام دکل بریکوک قران یله ایصیدلماز وعر بیلرک کتب فرسی غرق یا حرق
ایتدکلی برینوال سابق مروی اولوب اما کتب یونانی یاقدقلرینه دار برروایت
موثوقه یوقلدلر فی الواقع ارشیدک پک جوق کتابلری احراق اولمشدر لکن بونلری
احراق ایدن رومالور ایدی ومصر وبابله کی علومک انقراض بولسنه وعلوم یونانیه تک
پایدار اولسنه بادی اصلی بودرکه مصر وبابله وبلکه هندده علوم حکمیه پاپاس
طائفه سی کبی اهل ایدن برصنعه مخصوص اوله رفی عوام ناس درکه جهل ونادانیده
طوتلد یغندن دیار مرقومده کی دولترک انقراضیه له علوم موجوده لری دخی منقرض
اولمشدر اما یونانلور علوم حکمیه بی اسواق وپازارده نشر ایلدکلرندن دولترینک
انقراضیه علملری منقرض اولوب الی یومنا هذا مستر وهر طرفده مشهور ومنشراولمشدر
بونکله برابر علوم فرسک دخی بعض بقایای حکمای اسلامیه به یکمش وهنددن دخی
بعض معلومات منتقل اولمشدر نته کم هیئت وزنج یغندن ذکر ایده جکمز وجهله
فراری اصول هندیه اوزره ومحمد بن موسی اصول هندیه ایله بعض اصول فرسیه دن
مخلوط اوله رفی زنجیلر ترتیب اینشدرلر وحکمای هنددن کنکه نام حکیمک بعض تألیفات
وتنزیب اخلاقه داره نده تألیف اولمش کتاب کلبه ودمنه وعلم موسیقیدن اسان
هندوجه نماز الحکمه معنانه اولان یافراسیمه مسمی ومعروف اولان کتاب وعلم حسابدن
بعض شیلر لسان عربی به نقل وزجه اولمشدر * تم کلام المترجم *

اما رومده ایتدا دولت وسلطنت یونانلرک اولوب انلرک عندنده بوهلومک زیاده رواج
واعتمادی وار ایدی واینچارنده اساطین حکمت وسارلری کبی نیجه کیسه لر بوفونی

حامل اولوب صبت وشهرتده مرتبه قصوايه واصل اولديله و ايجلرندن مشايون كه اصحاب رواق دخی انلردنر اهر تعلیمده برمسلك مستحسن ايله ممتاز اولوب ككندولر بی شمس و برددن محافظه ایده جك رواق النده اوقورلر ایدی و كندوز عماري اوزره سلسله سند تعلیمی لقمان حكیمدن سقراطه و انندن افلاطونه و انندن ایلزنی ارسطویه و انندن دخی شاگردانی اسکندر افرودیسی ايله نامشهوره و سسائزله واصل اولمشدر و ارسطو و ملك يونان اولوب فرسه غلبه ایدرك مملكتلری اللرتدن نزع ایدن اسکندر ك استاذی ایدی و بو علمده حكمای يونان ایچنده اك زباده ماهر و صبت وشهرتی جله سندن زباده منشیر اولوب ككندوسنه معلم اول دیشلشدر بوجهنله هر برده مشهور و هر ملت لساننده مذکور اولدی

الترجم * اساطین حكمت واساطین حكما دیومعروف اولان فلاسفه خسه در كه فیثاغورث و انیدو قلیس و سقراط و افلاطون و ارسطو اولوب بویشتك علوم حكیمدهه علوكعب و درجه لری جله ارباب حكمت عندنده مسلم و متفق علیهدر

فیثاغورث مشهور نالاس و آنكسیئس نام حكیمسلردن اخذ و تعلم و مصرده و علی ر وایه هندده و سائر محللرده بك چوق سیاحت ایلوب نیمه علوم تحصیل ایتدك دك نصره ایتالیا و واقع قزوین نام محله مدت مدیده نشر علوم حكیمه ایلشدر قدمای فلاسفه عندنده فوق العاده مشهور بذات اولوب اصول هندسه بی و خواص عددی وضع ایدن اودر و شمس مركز عالم اولق اوزره انك اطرافنده سیاراتك و قویرقلی ییلدزلك سیر و حر كثر بیه اوضاعی تعلیم و تدریس ایلردی مسقط رأسی سبسام جزیره سی اولوب تاریخ میلاد حضرت عیسا دن (۵۸۴) سنه مقدم تولد و غلام بشیوز سنه مقدم وفات ایتشدر

انیدو قلیس بودخی بك ییوك بر فیلسوف اولوب اناغزا غورس نام حكیمك تلامیذندندر و بعضی تألیفاتی اسان عربی به ترجمه اولمشدر عناصر اربعه بی بولوب انجیق انلری بسبط اعتقاد ایتزایدی و اساس حیات حرارت اولدیغنی اعتقاد ایدوب میلاد حضرت عیسا دن تخمینا (۴۴۴) سنه مقدم سیجلیاده واقع و لقاك اغزینه قدر صعود ايله بطن زمیندن فوران ایدن آتشی تماشایدر كن ایچنه دوشمش و یاخود ككندوسنی آتشی اولمشله هلاك اولمشدر عرب مورخارندن بعضیلری بونی فیثاغورثدن مقدم اعتبار ایتشدر ننه كم زوزنی تاریخده انیدو قلیس اساطین حكما و حكمت دیومعروف اولان حكمای خسه نك اولی و زمانا جله سنك اقدمیدر دیومعروف در لکن بالاده ذكر ایتدیكمز و جله فیثاغورثك وفاتی انیدو قلیسك و لقا نه دوشمشدن خلیجه مقدم اولمشله فیثاغورث زمانا دها مقدم اولق لازم ككیدیكى مثلاً صبت وشهرتیه دخی عصرنده بولسان بالمله فلاسفه به تقدم ایلدیكى ارباب فن پیئنده مسلمانندر وینه زوزنی تاریخده در كه اشبو انیدو قلیس علمای تاریخك ییسا نلرینه ككوره داود علیه السلامك زماننده ایدی و بعضیلر دخی حكمتی شامده لقمان حكیمدن اخذ و تعلم ایلدی دیدیلر مترجم فقیردر كه بعضی متسریك روایتیه كوره لقمان ایوب علیه السلامك دخترزاده سی

یاخود خاله زاده سی اولان باغوزاك اوغلبدر و بعضیلر از اولادندن ایدی و یك سنه معمر اولوب داود علیه السلامه پیئندی و انك پیئنددن مقدم قوی و پردی داود علیه السلام مبعوث و لیحن اقتادن منقطع اولدی و به ضیلر دخی بی اسر ایل ایچنده قاضی ایدی دیدیلر و لقمانك نبوتنده علما اختلاف ایتدیله انجیق اكزاقواله كوره بی اولوب حكیم ایدی هر نه حال ایسه نام لقمان حكیماتنه مثل اولوب فانی بیلمیان فقرات حكیمه اكاستناد اولدیغنی مثلاً استاذی معلوم اولمسان نیجه ذواتك دخی سندن تعلیمی اولق اوزره مذکوردر اشته بوقییلدن اولق اوزره بعضیلر انیدو قلیسك و بعضیلر سقراطك علوم حكیمه بی لقماندن اخذ ایتش اولمشه قائل اولمشدر بوجه

یو باده فن تاریخیچه بر روایت موثوقه یوقدر و سقراط تاریخ میلاد حضرت عیسا دن (۴۷۰) سنه مقدم آئنده تولد ایدوب هیچ بر طرفه سیاحت ایتدیكى واستاذ مخصوصی اولدیغنی حالده فلاسفه عصره نفوق ایدرك ریاست حكیمه تصدیق ایتشدر تبویه كه مقدمای علوم حكیمه عامه اهالی يونان پیئنده منشیر اولوب هر كونه مرافعات و تخاوراتنه قانون منطق اوزره اداره كلام ایلك یلارنده برصنعت عمومیه حكیمه كیره شیبیدی و علوم حكیمه به طولاسی اولان فیلسوفلر طرف طرف وقف و نصیحت ایدر صورتده علوم حكیمه بی تقریر ایدوب خلق دخی باشلرینه اجتماع واستماع ایدرك هر كس درجه استعداد و قابلیتیه كوره اخذ واستفاده علوم ایدردی بوجهنله آئنه ك هر كوشه سی بر مکتب فنون مشابه سندن ایدی و سقراطك پدیری مر مردن تصور یا یق صنعیه مشغول اولوب ككندوسی دخی اوتوز باشنه قدر پدیریه برابر بویه طاشجیاق ايله مشغول اولدیغنی حالده متوال مشروح اوزره علوم حكیمه بی اخذ و تحصیل ایدرك بعده همان ندر یس علومه مبادرت ایتش و فوق العاده زكوات فطریه سی حسینیه عصرینك جمیع فلاسفه سنه نفوق ایتشدر و فیثاغورثك استاذی اولان سالف الذكر نالاس كه میلاد حضرت عیسا دن (۶۴۰) سنه مقدم سبسام جزیره سی فارشوسننده اناتولی ساحلنده واقع میله نام شهرده تولد و مصر حكیماسندن تحصیل علوم ایدوب عزم هندسهه ماهر و قدمای حكما پیئنده بك زباده مشتهر بر حكیمدر وایتدا كهر بانك دلك اولنه رق اجسام خفیه بی جذب ایتدیكنی او كشف ایتشیدی اشته السكتر بق لفظی دخی بوندن مأخوذدر و یونانده ابتدا خسوف و كسوفك سیلاری بیان و خلقت عالم مسئله سنی در میان ایدن اودر باشلوجه تصایحندن بری عارف بالنفس اول نصیحت نافعه سیدی و رطوبت یعنی صوابیه مبدأ و روح اساس حر كت اولق اعتقاد نه ایدی انندن صكره خلقت عالم مسئله سندن فلاسفه در لو اختلافانه دوشوب مشابهات فصننده اشتهار ایتدیكمز و جله پیئنده غریب مسلكار و یكدیكره ضد و مخالف مذاهب ظهور ایتشیدی ویردن به بویه مذاهب مخالفه نك ظهوری خلقك اخلاق و تربیه سنی بوزه رق معانی و سفسفه اصولی ظهور ایتشدر كه بر شبنك نفس الامرده نه و جله اولدیغنی براهین یقینه ايله تحری و اثبات داعیه سی متروك

وهرکس خصمی تعلیم و الزام ایچون منالطه ایلمک طریق مسلولک اوله رقی فیلسوف
یکینلر بر ماده تک کرک لهسته و کرک علیه اقامه ادله ایدرلر ایدی و یونانیلر بیند
بر نوع صنعت عمومی حکمتده بولسان فن منطق سفسطه و منالطه مسلکده منقلب
اولمشیدی بوحال ایسه اخلاق ملته غایت مضر بردهاب اولمغه یونانیلر
حکمت نظریه و عملیه ایله بونجه سنه لر پرورده اولمشیکن بوسورته اخلاق و مذهبلرین
اخلال ایدرک ترییه سزک حالته رجعت بولنی توغشلایدی اشته اولوقت سقراط
ظهور ایدرک بو یا کاش ذهابک اوکئی کسدر مشدر شویله که قوه نظفیه و زکاوت
فطریه سی حسبیه بالجمله اصحاب سفسطه به غلبه ایدرک برهان بقینی ایله طوغری بی
تحقیق و نفس الامری غری و ناسی ترییه و حسن اخلاقه سوق و نشویق یولنده ندریس
علوم حکیمیه ایتمش و درسندن افلاطون کی نیجه یوک فیلسوفلر ظهور ایلشدر
لیکن اتمک شسا کردانی دخی یکدی بکره مخالف بر مذهبیه ذهاب ایله هر بری بر فرقه به
رئیس اولمشدر بونلردن بر فرقه سی که فلاسفه کلیون دیومعروف اولمشدر یونانرالمده
فضیلت و مزیت حد اولنه جق برشی اولسامق اعتقادنده بولنه رقی کافه تجملات
ولذا نذنیویه دن تخرید ایدرلر دی اشته عمری برکوب ایچنده یکن دیورن نام فیلسوف
خنشین دخی اشو کلیون فرقه منددر و دیگر بر فرقه دخی بالعکس لذا نذنیویه دن بشقه
برشی قبول و اقرار ایتیه رک کلیونک ضد نامی اولق اوزره بشقه جه بر مذهب ناصوبه
ذاهب اولمشلایدی انجق سقراطدن صکره ریاست حکمت افلاطون قصدر ایتیکله
سقراطک اصولندن ظهوره کلان مسالک و مناسی متفرقه بی جمع وزیه عامه بی موجب
اوله جق صورنده برمسالک مخصوص اتخاذ ایلشدر و فقط معقولانده فیثاغورث
مذهبیه ذاهب اولمشدر و قدمای فلاسفه هم و اعتقادلرین شعر ایله و یاخود شوکا بوکا
شفاها تقریر ایله نشر ایدوب ابتدا مذهبلرین تألیفات ایله نشر ایدنر میلاد هبساندن
(۶۱۰) سنه اول کلان انگسپاندریس و فریبسیدس نام حکیملردر اشته سقراط دخی
قدمای حکما کی تألیفات اثفات ایتوب اتمک معلوماتی و اصحاب سفسطه ایله ایتیکی
مباحثاتی افلاطون کنندی تألیفاتنده بسط و بیان ایتشدر و افلاطونک تقریری سلبس
و تخریری نفیس اولوب تألیف و تدوین کتب یولنده سائر مؤلفین یونانه تفوق ایلشدر
بعده ارسطو دخی افلاطونک بو تألیفاتنده مندرج اولان معلومات و مباحثاتندن انتزاع
ایادیکی قواعد کلیه بی جمع ایله علم منطق تدوین ایدوب کندوسنه معل اول دینیشدر
افلاطون میلاد هبساندن (۴۳۰) سنه مقدم آتته شهرنده تولد ایدوب سکسان سنه
معم اولمشدر و اصل اسمی ارستو قلیس اولوب اوموزلری کنش اولدیفندن لسان یونانیده
واسع المنکین معناسنه اولان فلاطون لفظی کندویه لقب اولمشدر و لسان عربیه
باحرق اولدیفندن عربلر یابی فایه قلب ایله فلاطون و الف زیاده سیله افلاطون دیمشدر
یک جوق سیاحت ایدرک مصر حکما سندن اخذ معلومات و کرار ایتالیایه کیدرک فیثاغورث
فلاسفه سیله ملاقات و مدت مدیده سقراطدن اخذ و تعلم ایدوب بعده وفاتنه قدر ندریس
علوم حکیمیه ایتشدر و فاتنده قبرینک ایکی طرفنه لسان یونانیجه یازلمش اولار
کلبه لروقیله لسان عربی به ترجمه اولمش ایدوکنندن بر صورتی ز یرده عمر یاولور

شویله که قبرینک بر طرفنده (ههنا) موضوع رجل و هو ارستو قلیس الهی و قد تقدم
الناس و علاهم بالعفة و اخلاق العدل فن کان بمدح الحکمة اکثر من سائر جمیع الاشیا
فایه بمدح هذا جدا لان فیه اکثر الحکمة (و دیگر طرفنده) اما الارض فانها تقطی جسد
افلاطون هذا و اما نفسه فانها فی مرتبه من لا یموت (دیویازلمشیدی فقره اولانک
معناسی) بورایه بذات فوتمشدر و اول ذات افلاطون الهیدر که عفت و اخلاق
عدل ایله یعنی اخلاق حمیده ایله جمله ناسد تقدم و تفوق ایتشیدی هر کیمکه هرشیدن زیاده
حکمتی مدح ایله مطلقا بوذاتی مدح و ثنائش اولور زیرا حکمتک اکثری آتده در
و فقره ثانیتمک معناسی) و افلاطونک شو جسدینی اور تمشدر اما روحی مرتبه لایزالده در
دیمک اولور افلاطون بحث و مناظره به غایت راغب و منعمک و کتاب جمعه آشوری حریص
و متمالک اولوب حتی فیثاغورثک اوچ کتابی یوزالتوه اشسرا ایش اولدیفنی مرویدر
و کندوسنک انواع فنون حکمته داترک جوق تألیفاتی اولوب نیجه سنی خنن بن اسحق
و اسحق بن خنن و ابوزکریا یحیی بن عدی و ابوبشر منی و ابراهیم بن عبداللّه و شملی
و ابوعثمان الدمشقی نام مترجم لسان عربی به ترجمه ایتشدر و افلاطون آقادیومس
نام کیمسه تک بغچه سنه بر مکتب کشاد ایدوب مکتب مذکور آقا دیبیا دینیشیدی
و الحاله هذه اور و بالور بیتشده انجمن دانش معناسنه اوله رقی تداول ایدن آقادی
تعبیری ایدن قالشدر مکتب مذکور دن یک جوق فیلسوفلر ظهور ایدوب الک مشهورلری
ارسطودر (۳۸۴) سنه مقدم اولوب پدری مکدونیا ملکی اولان آمیتاسک طیبی اولمغه علوم طبعیه بی
پدرندن تحصیل ایتدکد نصره بکرمی سنه دخی افلاطوندن اخذ و تعلم ایدوب بعده اسکندره
استاد اولمشدر و میلاد هبساندن (۳۳۴) سنه مقدم ارسطو دخی بر بغچه بر مکتب کشاد
ایدوب آتده ایاق اوسنده کزینور کن ندریس و تعلیم ایده کلدیکندن مکتب مذکوره
بر یسای دینیشدر که لسان یونانیده بورر معناسنه اولمغه مکتب مشی و حرکت
دیمک اوله رقی آتده ظهور ایدن فلاسفه به دخی مشایون نسجه اولمشدر
اسکندر افر و دیسی ملک یونان اولان اسکندر دن صکره ظهور ایدن ملوک طوائف
زماننده اولوب جالینوس طیبیه یشمش وینلرند یک جوق محاوره و وقوعه کلش
همسرنک مشهور فیلسوفی ایدی و ارسطونک یک جوق کتابلرینی شرح ایتشدر
تألیفاتی کرک ایام رومیه ده و کرک ایام اسلامیه ده مرغوب و مقبول اولوب یک جوغنی
خنن و اسحق و عبدالمسیح بن ناعم و ابوبشر منی و یحیی بن عدی و ابوروح الصابی
و ابن الصلت و ابوعثمان الدمشقی نام حکما لسان یونانیدن لسان عربی به ترجمه ایتشدر
تاسلیوس کذلک مشاهیر فلاسفه دن اولوب اودخی ارسطونک نیجه کتابلرینی
شرح ایلشدر

و اگرچه تاریخ میلاد دن اوجبوز سنه مقدملری یونانسانک احوالی مختل و مشوش اوله رقی
علوم و فنون دخی انقراض و اندراسه یوز طو توب صحیح حکما دینیه جک ذوات

سویله طورسون علوم موجوده بی اکلایوبده تعلیم و تدريس ایدم جک کیمسه ر ازمغه باشلامشیدی انجی اسکندرک وفاتیده دولتی متعدد حکومتاره منقسم اوله رف پیدا اولان ملوک جدیده یونانسه نالک آثارینی جعله مکتبلر کتشدینه سعی ایدوب خصوصیه مصرده حکومت ایدن بطلمیوس خاندانی یو بایده زیاده سیه صرف همت و یونانستانده یونان حکمای اسکندریه به جلب ایلد حفرنده فوق العاده حرمت ایتیلر و یک جوق کابلر جعله اسکندریه ده ایکی کتبخانه بایمشلر و هم انجمن دانش و همده دارالفنون اولوق اوزره بر جسیم بنایا یوب و موسیون تسمیه ایلد ایلر ایدی که جمیع علوم و معارف دیک اولوب جمع تحف و غارینی معناسنه مؤزه افغلی ایدن مأخوذدر اشته بوم موسیون مکتبندن یک جوق فلاسفه ظهور ایدوب کتب بحسطنی صاحبی بطلمیوس دخی انلردندر بوسورته اسکندریه مرکز علوم اوله رف اول مصرده بر الشام و سائر طرفله دخی اورادن علوم حکیمه منشر اولمشیدی و فی الاصل یونانستانه علوم حکیمه جانب مصردن یکمیش اولدیفنه نظراسیاره حکمت کوبا که اوروپا قطعه سنه بر سفر و سیاحت ایدوب البسه جدیده یونانیه ایلد وطن اصلی جانینه رجعت ایلش اولدی و مد کور موسیون مکتبه عربلر و افق الحکمه تعیم ایتیلرله مؤلفک اصحاب رو اقدن مرادی اشواسکندریه حکمسی اولوق اگر چه محفلدر انجی حکمسی یونانیه دن رواقیون دیومعروف اولان رفرقه دخی وارددر که مساکلری مشایون مسلکینه قریب اولوب تار یخ میلاد دن اوجیوز سنه مقیم آتته شهرنده ظهور ایتیلدر بونلرک ریئساری میلاد حضرت عیسان (۳۴۰) سنه اقدم قبریس جزیره سنده تولد ایدن زینون نام فیلسوفدر که فی الاصل اغنای تجار دن ایکن مصالحه سکته کلامرک کلی ضرر و زیاده دوچار اولدقد نصکره نجارتی ترک ایلد آتته ده اقامت و اول امرده حکمسی کلیمه دن و بعدد حکمای افلاطونیه دن زعم و تحصیل حکمت ایدرک بر مذهب مخصوص احداث و اختیار ایلد یک جوق تلامیذ و توابع پیدا ایلمشیدی و رواقی معناسنه اولان (سنوا) نام مشهور مجلده درس و یرد بکندن تلامیذینه رواقیون تعیم اولمشدر زینونک اعتقادنجه سعادت و حریت و ژوت و سلطنت بالجمله صلاح حالدن عبارت اوله رف الک فوقنده خوش و لذیذ و مقبول و نافع و ذی قیمت برشی یوقدر و صلاح و استقامتدن بشقه بر فسنه خیرعد اولماز و فساد و ضلالتدن بشقه شر بیلنر و مقصد اصیلی تهذیب اخلاق اولوب منطق و حکمتک لزوم تعلم و تحصیل بمجرد دقایق علم اخلاقی تفهم ایچون اولمشله کافه فنون حکیمه علم اخلاق مقدمه سیدر و کافه حظوظات نفسانیه روحک امراض و عبویدر دیوب و جزئی صلاحه مخالف حرکت ایدنلر حفرنده یک بیوک جزا رک اجراسنی لازمه دن عدا ایدوب فوق العاده شدت و صلابت اوزره بر مذهب تأسیس ایتمشیدی بومذهبدن کرک یونانیلرده و کرک رومانلرده یک بیوک فیلسوفلر ظهور ایتمشدر انجی رومانلر و اقبونی بومذهبک بعض مرینه شدتی تعدیل ایلد طبایع ناسه توفیق ایتمشدر * غم کلام المترجم *

صکره وقتسا که دولت یونان منقرض و مضاعف و حکومت و سلطنت قیاسره به منتقل

اولوب انلردخی نصرانی اخذ و قبول ایتدیلر ایسه ملل و شرایعک مقتضاسی اولدینی و جهله بوعلمی ترک ایتیلرله علوم مذکوره همان کتب و صحفده مسطور اوله رف خزینه زنده باقی قالدی بعده شاهه مالک اولدقلرنده دخی بو کتابلر یالرنده موجود ایدی

صکره جنساب حق ملت بیضای اسلامیه فی اظهار ایلد عالمی غریب انوار ایدوب اهل اسلامه ایسه بر ملت فارشوطوره مدینهندن ملل ساره کبی رومه دخی غلبه ایتدیلر و ملت اسلامیه بادی امرده ساده لکله باشلیوب منایعدن غافل ایتیلر تا که دولت و سلطنت اسلامیه درجه کاله کلایوبه اهل اسلام حضارت و مدینهندن ام ساره تک و اصل اوله مدقنری درجه یه نائل اولدقلرنده بعض اساقفه و رهبا ییندن ایتشکله و علوم و صنایعه انسان بالذبیع میل و هوس ایتشکله بوعلم حکیمه به کسب و قوف و اطلاع ایتشکه اشیا فی ایندکلرنده خلیفه ابو جعفر منصور کتب تعالیمی مترجم اوله رف کوندرمک اوزره ملک رومه خبر کوندرمکین ملک روم دخی کتب اقلیدیس ایلد بعض کتب طیبیاتی ککوندردکده اهل اسلام انلری اوفویوب مندرج اولان علومه مطلع اولدیلر و باقبسنه ظفریاب اولغه دخی حرص و هوس ایتدیلر صکره مأمون خلیفه کلوب کفشدوسی دخی اهل علم اولوق حسینیه علمه زیاده رغبت و اعتباری اولدیفندن بوعلم حکیمه به زیاده حرص اوله رف علوم یونانیه فی استخراج و خططری ایلد استنساخ ضمیمه ملوک رومه ارسال رسل و رسائل خصوصنی توفیر و تکثیر و بیوک ایچون یک جوق مترجملر ارسال و تسیر ایدرک علوم مذکوره بی کاملا جلب ایتیدی و نظار اهل اسلام دخی اوزرینه دوشوب علوم مذکوره ده کسب ملکه و مهسارت ایتدیلر و یو بایده نظر و دقلرینی درجه غایت ایشدیردیلر و علم اولک انظار و اراسندن یک جوغنه مخالفت ایتدیلر و بوعلم و مدینه شهرت نامده ایلد قرار قیلس و میدان حکمت یونانیه ایلد قالمش اولدیفندن رد و قبول خصوصنده اتی نشانه کاه اختصاص قیلدیلر و بوعلمه دایر یک جوق کابلر تألیف ایدوب متقدمینه مسابقت ایتدیلر اشته بو حکمای اسلامیه تک اکبری مشرقده ابو نصر فارابی ایلد ابوعلی سینا و اندلسه فاضی ابوالولید ابن رشد ایلد وزیر ابو بکر بن صائغ ایدی که حکمای اسلامیه ایچنده صبت و شهرت ایلد کسب اختصاص و مزیت ایتشدر

* المترجم * ملت اسلامیه ده حکمتک ظهوری مائه ثانیه خلالتده اولوب انجی زیاده شهرت و روایی مأمون وقتنده اوله رف ایدن صکره دخی زقیده بولغله مائه ثانیسه خلالتده بغداد و حوالیسی علوم حکیمه ایلد علمو و یک جوق مشاهیر حکما پیدا اولمشیدی اول عصرک خول حکما سندن بری یعقوب بن اسحق بن صباح ابویوسف الکندی در که فی الاصل کنده ملکراده لیدن اولدینی حالده بصره و بغدادده تحصیل علوم ایدرک عصرنده حکمت یونانیه و فارسیه و هندیه زیاده بهر و مهارتله مشهور و معروف اولوب انواع فنون حکمته دایر ایچوز بوقدر کتب و رسائل ترجمه و تألیف ایتشدر

این جلیل دیشدر که کنندی شریف الاصل بر ذات ابتدا بصربه کلوب اندن بغداده
بالورود انده تحصیل علوم ایشدر مشارالیه کنندیک شاکردا ندن احد بن محمد
ابن مروان بن الطیب السرخسی دخی مشاهیر حکمای اسلامیه دن اولوب انک دخی حکمتدن
تصانیف مقبوله سی واردر و معتضد خلیفه انک استاذی و محرم اسراری اولوب
امور دولته انکله استشاره ایدردی انجق بعض اسرار دخی فاش ایتکله معتضد دخی
انی قتل ایشدر

وسالف الذکر یعقوب کنندیک معاصر زندن اولوب صبت و شهرنده مرتبه قصویه
واصل اولاندن بری دخی قوسطابن لوقادر که لسان یونانیده ماهر و علم طب و فنون
ریاضیه ده متبحر اولوب بوفلره دایر یک کوزل کتاب تالیف ایشدر فی الاصل بعلمک
نصرا ایلرندن اولوب بلاد روم کیده رشک چوق کتب یونانیه به واقف اولدقدن صکره
شامه عودت واندن دخی یونان کتابلری عربی به ترجمه ایتک اوزره بغداده عزیمت ایتش
ونیمه کتب نفیسه وجوده کتورمشدر وفاتنده مورخ اسحق بن محمد التمیمک
نحر برایتدیک وجهله کندومنه اگر اما قبری اوزرینه مقابر ملوک کبی قبه یالیشیدی
وبنه مورخ مرقوم دیشدر که اگر طوغریسنی سوبلسم تالیفاتنک محتوی اولدیفنی
علوم وفضائل واختصار الفاظ وجمع معانی حسبیه جیع مؤلفینک افضلیدر
دیمک لازم کلور

وبنه عصر مذکورده ترجمه حاللری زیرده تسطیر اولسه جق حنین بن اسحق وثابت
ابن فره کبی حکمتده متبحر وهم لسان یونانیده و همده لسان عربیده ماهر نیمه کیمسدر
ظهور ایشیدی ومانه رابعه و خامسه ده دخی شرق جاننده اشعه علوم حکمیه متلامع
وقرنا بعد قرن یک چوق نقول حکمای اسلامیه متوالی و متتابع اوله کیشدر وابتداری
اکثر یسی نصاری یا خودیهود و یا صابئیندن اولوب رفته رفته ملت اسلامیه دن ظهور ایدن
حکما ملل سائر بی باصدمشدر اشته جانب مشرقده مائه ثانیه دن مائه خامسه به قدر
کلوب کیدن بونجه حکما ایچنده فارابی ایله ابن سینا کسب نفرد ایشلردر

و برهنوال سابق جانب عراقده حکمتنک شیوع وانشاری عقینده غرب طرفنده دخی
منشور اوله رق اول جاننده دخی فزون متعدهه خلانده نیمه مشاهیر حکمای اسلامیه
ظهور ایدوب انلرک ایچنده دخی ابن صائغ ایله ابن رشد نفرد ایشدر ابو نصر فارابی
اکبر فلاسفه اسلامیه اولوب انواع علوم حکمیه به دایر التمش قدر کتب و رسائل
تالیف ایله مؤلفات سالفه انک شهرتی باصدمش و کندوسنه معلم ثانی دیدرمشدر
علوم حکمیه بی خلیفه عباسی مقتدر ایاننده یوحنا بن جیلاد دن اوقومشیدی و مشهور
بو اشرمقی بن یونس نام حکیم ایله معاصر اولوب انجق سنا اندن اصغر اولدیفنی حالد
علما اندن اکبر ایدی وفاتی (۳۰۹) سنه هجریه سی خلانده در

ابوعلی بن سینا شیخ و رئیس حکمای اسلامیه اولوب اکادخی معلم ثالث دیشدر
فی الاصل ماوراء النهر دن ظهور ایدوب (۴۲۸) سنه سنه همدانده وفات ایشدر

فوق العاده زکاوت فطریه صاحبی بذات جلیل الصفات اولوب هنکام جوانیده
جیع علوم و فنونی تکمیل ایتدکنصکره نیمه کتب نفیسه تالیف ایشدر که اندن صکره
کتب سالفه انک اکثری ترک اولندرق هر پرده انک کتابلری متداول و مقبول اولمشدر

ابو بکر بن الصائغ که ابن باجه دینومر و قدر علوم حکمیه و ادیبهده فائق الاقران اولوب
خصوصیه علوم حکمیهده اسلامیه نفوق ایدنلرک بریدر سلطان ابو بکر یحیی بن تشغین
حکیم مشارالیهی کندوسنه وزیر ایشیدی انجق اطباء صنعت طبایته کندوزینه مشارکتی
چکه میوب نسیم ایتلریله (۵۳۳) سنه سنه مسموما وفات ایشدر ابن رشد قرطبه
شهرنده (۵۲۰) سنه هجریه سنه نولد و (۵۹۵) سنه سنه مراکنده وفات ایشدر
علوم عقلیه و نقلیهده ماهر و متبحر بذات اولوب فقه مالکیدن و علم کلامدن و طب و سایر
فنون حکمتدن یتش بوقدر قضاة تالیفات واردر علم فقهیهده مهارت تامه سی اولوب
یدر وجدی کبی قرطبه ده قاضی اولمشدر و علوم حکمیهده شهرتی هر طرفه منتشر
و شایع اولوب خصوصیه مغرب و اندلس طرفلرنده ارسطو مقفامنه کچمشیدی و تالیفات
اور و یاده یک زیاده منشور اولوب حتی اهالی خرمیایک عقایدینی تفسیر ایده چکی
خوفدن ناشی پانک امریله نیمه کتابلری اور و یاده احراقی اولمشیدی محیی الدین بن عربی ایله
هم عصر اولوب حتی ابن عربیدن کندوسنی علم اسرار و واقف ایتنی استعدا ایتدکنده
ابن عربی کندوسنه امنیت و اعتماد ایتوب عالم معناده تعلیم و افاده به مآذون اولدیفنی
ایراد و اعتذار ایتش دیومر ویدر * تم کلام المترجم *

و علمادن یک جو غنی ذمالیم ایله ملحقاتی اولان علوم بحامت و شهر و طلمسانه قصر ایدوب
یویولده دخی شهرت اندلس اهل بسندن مسلمة بن احمد الحیریطیده و انک تلامیذنده
قرار فیشدر و بوضوئله علوم مذکورده ملت اسلامیه ایچینه کیروب بر جوق کیمسدر
هوای تفسیرینه اتباع بولنده آنلره پیرو اولمشلردر انجق وزر و ویالی ارشکاب ایدنلرکدر
* ولو شاء الله مافعله *

* المترجم * مسئله اندلسده ریاضیونک امامی اولوب بوفلره دایر یک چوق تالیفات واردر
وفاتی (۳۹۸) سنه سنه در * تم کلام المترجم *

صکره و قنا که مغرب و اندلسده نسیم عمران و مدینت را که اولوب قناه رق علوم و صنایع
منقرض و مدارس تعلیم و تعلم مندرس و مضاعف اولدیهه اشبو علوم حکمیه دخی اورازدن
زائل اولوب فقط شونده یونده رسوم و آثاری فالمشدر اما مشرق اهل بسنک عندنده
ایشندیکمزه کوره بوعلم کالنده ایش خصوصیا عراقی عجم ایله ماوراء النهرده که انلرک
عراقی متوفر و مدینلری مستحکم اولدیفندن کرک علوم عقلیه و کرک علوم نقلیه اورازده
بر کالدر هله بلاد خراسان دن هرات نام بلده انک عضماسندن اولوب سعد الدین تفتازانی
دیشکله معروف بر ذانک مصرده تالیفات متعدهه سنه وقف اولدم که بعضیسی علم کلامدن
و بعضیسی اصول فقهدن و بعضیسی علم یاندن اولوب تالیفات مذکورده مشارالیهک
بوفلرده مهارت کامله و ملکه راسخه سی اولدیفنه شهادت و اثباتی مسائل و مباحثه اولان

تحقیقاتی کند و سنک علوم حکمه ده و فنون سازده دخی علوکچی و اطلاع نامی
اولدیفته دلالت ایلر **✽** والله یؤید بنصره من یشاه **✽**
✽ المترجم **✽** سید شریف جرجانی دخی اول عصرک رجالدن اوله رقی سعدالدینه
رقیب وصیت و شهرته مشارک اولوب انجی سعدالدینک اواخری انک اوائلی اولدیفندن
انک تألیفاتنه مؤلف مرحوم مطلع اوله مامشدر **✽** تم کلام المترجم **✽**
کذلک بوعصرده ایشید یورز که بلاد افرنجیدن ارض روماده واکا قریب اولان مالک
شمالیه ده بوعلم فلسفه ایلر اولوب زیاده منتشر اولمش واورارده بوعلمک رسومی
متجدد و مجالس تعلیمی متعدد و کتابلری جامع و متوفر و اصحاب و طلبه سی متکثر ایمش
والله تعالی اعلم بحقیقه الحال و هو یخلق ما یشاء ویختار
✽ المترجم **✽** عصر مؤلفدن صکره برمدت دهها علوم و معارف جانب شرقیه
لامع الانوار و رواج داده اشهار اولوب صکره توالی فتن و فسادات و تالی انواع حادثات ایله
عراق عجم و ماوراء النهر طرفلرنده دخی آثار عمران زیاده سیله نقصان بولمش و آفتاب علم
و کمال رسیده درجه زوال اوله رقی اقطار شرقیه دخی دیار غربیه ایله همحال اولمشدر
فقط مؤلفک زمانی کوکب کوکبه دولته نیک مشرق شان و شوکتدن بدایت طلوع
و امانتی اولوب اندن صکره کیندی که مرقی منازل عز و اقبال و جمیع اقطار و آفاق عالمه
ناشر انوار سطوت و اجلال اوله رقی ملت اسلامیه نک اندلسده کی ضایعاتی دیار روم
فتوحات اکیال ایتش و اسلاف سلاطین عدل آیین عثمانیه استانبولی دار خلافت ایدوب
کالای کرانیهای علومه زیاده رغبت ایده رک علمایه درجه علمیه لینه کوره رتبه ل اعطا ایله
طریق علمیه بی طرز مستحسن و مرغوب اوزره ترتیب و تنظیم پیورمار یله شرق و غربدن
قوافل علوم و معارف بو طرفه متوجسه و معطف اوله رقی دیار روم جمیع معارف
و علوم اولوب هر فنده ماهر نیجه افاضل کریده ماثر کلوب کینشدر انجی صکره لری
یک چوق غایله ظهور ایدرک علوم و معارفک تر و بیحیه تقید اولنده دیفندن و نظامات ملکیه
و عسکریه نک اختلال و اتخلالی صره منده طریق علمیه نک نظاماتی دخی مختل اولدیفندن
علوم و معارف بانطبع تنزل و انقراضه یوز طوای و شمعی یکیدن علوم و معارفه
هوس اولمش ایدده دولته علمیه عرب و عجمک علومه وارث و مالک و زوج و توسیعنه
یک زیاده راغب و تمسک اولمش او اوب شویله که اگر اول حیز کسب مامش اولیدی
معارف و صنایع هر بردن زیاده درس عادتده ایلر و له مش اوله جینی درکار ایکن اسکی حیز
کسیله رک ترقی شویله طورسون رفته رفته علوم و معارفه عظیم تنزل و تدنی
عارض اولدیفندن شمعی آخر دیاردن جلب معلومانه بحیوریت **✽** کورنیکنه
تأسف اولور

و مؤلفک عصری اور و پاده شیوع و انتشار علوم حکمه نک بدایتی اولوب اندن صکره
حکمای افرنج بوعلمی فوق مایه صور ایلر و منتشردر شویله که برطرفدن کتب یونانییه
و برطرفدن کتب عربیه بی لاتین اسانته و بعده السنه سازده ترجمه ایتلر یله علوم یونانییه ایله

برابر حکمای اسلامیه نک نتایج مساعی بدیعاری دخی بالجمله فرنگستانه منتقل اولدقدن بشقه
اول دیارده دخی کیندی که انواع علوم حکمه و خصوصیه علوم طبیه و ریاضیه حد کماله
ایرمش و یکیدن یکی به نیجه فنون غریبه و آتارینه حالاکال نجیب ایله احاله انظار ایتکده
اولدیفتمز صنایع عجیبه ظهور یله هبولای عمران عالم بر بشقه صوریه کیره شدر از جمله
زینت دستگاه ظهور و ایجاد اولان صنعت نافعه و جلله طباعت عالمک توالیف و آثار ایله
لبالب اولسنه سبب اولمغین دول و ملک تمدن و ترقی ایله کمال و انقراض و تقلب ایله
زوال بوله کلان علوم و معارفک بوندن بویه الی ماشاء الله تعالی بقاسته خیلی امید ویرمشدر
و شمعی اصول تعلیم و تعلیم دخی اولکی بولنده دکلدر زبرا (تزاید العلوم بتلاحق الافکار)
قاعده سنجه مسائل علوم حکمه کثرت و وسعت بوله رقی و طبیهات و ریاضیات نک
هر فصلی بر رقی مستقل اوله رقی شمعی جمیع فنون حکمه ده کسب ملکه و مهارت ایتکده
عمر انسانی غیر محمولدر بوسیدن علوم و فنون اصحابی طایف طایف آبر یله رقی هر ذات
کسب ملکه ایتش اولدیفنی طرفده تکثیر معلومات و توفیر مخترعات ایتکده چالشوب
بوجهتله شمعی بالعرض این سبنا کی هر فنده ماهر بذات یوق ایدده آیری آیری اوله رقی
هر فنده اندن دهها ماهر ذوات جوقدر

منظور دیده انقباض و اعتبار اولان تقلبات روزگار ندقیق انظار اولسنه تمدن دنیان شی
علوم و صنایع و معارفی و بیجه تحولات و تکلفات و اطاعتی ایله برابرمانند مرد جهانیه
قطعات ارضیه سیر و سفر اید کلدیکی چشم حقایق یننه روشنا و آشکار اولور که
عروس مدینت ما نوس حکمت علم تاریخشک خبر ویردیکی عصر زردن مقدم
هندوستانه تنق بند حرمت و اختصاص و محرم خلوتسرای خواص اولوب
بابل و مصره و رودنده دخی بنه ستره پوش عز و ناز و ناسدن بر صنف ممتازه همراز
ایکنی بعهده یونانستانده کشف نقاب و سلب ایجاب حجاب ایله آجیلوب
صاجیله رقی عامه امامه عرض دیدار و کوچه و بازارده کشت و گذار و نهایت الامر خطه
یونانستان اسباب متنوعه دن طولانی برکارخانه ویرانه دوندیکی انشاده خواهرام دنیا
مشابه منده اولان اسکندریه به نقل بارگاه استقرار و اشتغال ایدوب انجی اسکندن آلفه
اولدیفنی قبط قومنه چندان روی دل کو سترمه رک ندارک ایتش اولدیفنی نوآشنایان
یونان ایله برمدت دیار مصرده ترتیب بزم کرما کرم الفت ایتدکدن صکره انلردن دخی
دامن کش استغنا و خطه عراقده رونما اولدقدن بابل برنده بغدادی بولوب برمدت دخی
الیه حضرای اسلامیه ایله اقطار شرقیه ده طولاسه رقی مصر و غرب بولیله بنه اور و پا
قطعه سنه چکیلوب اوراده پاینده استقرار و دستکشی انتشار اولمشدر بوندن صکره
فنی طرفه **✽** کیده جکی ونه رشکره کیره جکی و فصل جامه کیره جکی محاط علم
محیط الهیدر

علوم عددیه نک اولکیسی آرغما طیفیدر که توانی اوزره باخود تضعیف ایله اعدادک

من حيث التأليف خواصني بيلكدن عبارتند. نته كم اعداد بر عددله متفاضل اوله رق متوال اولدقده طرفينك جعي طرفيدن بعدري مساوي اولان هرايكي عددك جعنه واكر اعداد مذكوره نك عدتي فرد ايسه واسطه نك دخی ضعيفه مساوي اولور اعداد متواليه وافراده متواليه وازواج متواليه كبي

* المترجم * يعني خواص عدددن بري بودركه عددلر بر وجه مشروح متوال اولدقده اكر اعداد مذكوره نك عدتي زوج ايسه طرفينك جعي باليكز طرفيندن بعدري مساوي اولان ايكي عددك جعنه مساوي اولور براييه اون كبي كه ايكنسك جعي بش ايله التينك وكذا ايكي ايله طفوزك جعنه مساويدير. واكر فرد ايسه طرفينك جعي واسطه نك ضعيفه دخی مساوي اولور براييه طفوز كبي كه ايكنسك جعي درت ايله التينك جعنه مساوي اولديغي كبي واسطه اولان بشك ضعيفه دخی مساويدير افراد متواليه وازواج متواليه دخی بوقباس اوزره در. مثلا براييه يدينك جعي اوج ايله بشك جعنه مساويدير وكذا ايكي ايله اولك جعي درت ايله سكرنك جعنه وواسطه اولان التينك ضعيفه مساويدير * تم كلام المترجم *

ونته كم اعداد نسبت واحد اوزره مثلا اولكبي ايكنجيسك نصفي وايكنجيسي اوجنيسك نصفي وهكذا الى آخره نصفينله يا خود اولكبي ايكنجيسك ثلثي وايكنجيسي اوجنيسك ثلثي وهكذا ثلثينله متوال اولدقارنده طرفينك بر برينه ضربينك حاصل طرفيدن بعدري مساوي اولان ايكي عددك بر برينه ضربينك حاصلته واكر عدت اعداد فرد ايسه واسطه نك دخی مربعه مساوي اولور ايكنيدن درت سكرن اون التي به قدر زوج اولان اعداد متواليه كبي

* المترجم * يعني خواص عددیه دن بري دخی بودركه عددلر بر نسبت مخصوصه اوزره متوال اولدقارنده طرفينك حاصل ضرب بر طرفيدن بعدري مساوي اولان ايكي عددك حاصل ضرب برينه وعدت اعداد فرد ايسه واسطه نك دخی مربعه مساوي اولور. مثلا ايكي ايله اون التينك حاصل ضرب برينه درت ايله سكرنك حاصل ضرب برينه مساويدير وكذا ايكي ايله اونوز ايكنسك حاصل ضرب برينه درت ايله اون التينك حاصل ضرب برينه وكذا واسطه اولان سكرنك مربعه مساوي اولور * تم كلام المترجم *

ونته كم مثلثات عددیه نك وكذا مربعات وخمسات ومسدساتك وضعنده برطاقم خواص عددیه پيدا اولور شويله كه بر دن عدد اخيره قدر جمع اولنه رق سطورنده على التوالى وضع اولدقارنده مثلث اولور وپرو وجهله زير اضلاعده كي سطرده مثلثات متوال اولوب كيدر صكره هر مثلثك اوزرينه ماقبلنده كي ضلع زياده اولدقده مربع اولور وكذا هر مربعك اوزرينه ماقبلنده كي ضلع زياده فيند قده خمس اولور وهكذا الى غير النهايه كيدوب توالى اوضاعه كوره اشكال دخی متوال اولوب كيدر وطول وعرض صاحبي بر جدول حادث اولور كه عرضنده اعداد على التوالى صكره مثلثات على التوالى صكره مربعات صكره خمسات الى آخرها وطولنده دخی بالغسا مبالغ هر عدد ايله اشكالى

بولنور وانلرك جعنده وبعضينك بعضيني اوزره قسمنده طول وعرض برطاقم خواص غريبه حادث اولور كه تتبع وتحقيق اولنه رق مسائل ومباحثي كتب ارمنا طبقاده بر تفصيل مبسوط ومقرر در. وكذا خواص عددیه دن بعضينري دخی زوج وفرد و زوج الزوج ايله زوج الفرد و زوج الزوج و الفرده عارض اولان احوالدر كه بولنورك هر برينه مخصوص اولان برطاقم خواص اولوب شرح ويهاني بوقن متضمن ومتكفل اوله رق فنون سازه ده بولنور

وبوقن اجزاي تعاليك اولكبي والك زياده راسخ وثباتيسي اولوب براهين حسابيه به داخل اولوز وحكمائى متقدمين ومناخيرينك بوقده تصانيف كثيره سي واردر لكن اكثر حكمايونى تعاليمه درج ايدوب مستقلا كشيده سلك تأليف ايتزلر نته كم اين سينا شفاوه ونجاده وبعض متقدمين دخی تأليفارنده بومسلكه سلوك اغشادر اما متأخرين عندنده بوقن مهجور در. چونكه فن مذكور ذاتا غير متداول اولوب ومنفعتي دخی حسابيه اولوب بلكه باليكز براهينه اولديغدن متأخرين حكما براهين حسابيه لازم اولان مسائلنى خلاصه وجهله المقصود صكره فن مذكورى ترك ايلديار نته كم اين بناء رفع الحجاب نام كتابنده بويله يابمشدر والله سبحانه وتعالى اعلم

علم حساب

علم عدد فروغندن بري صنعت حسابدر كه ضم وتفریق ايله اعدادك حسابى جعنده بر صنعت عملیه در اعداد ده ضم با على الانفراد اولور كه جعده يا خود تضعيف ايله اولور يعنى بر عدد ديكر بر عددك اعداد جعنه تضعيف اولنور كه ضربينك تفریق دخی كذاك يا اعداد ده على الانفراد اولور كه باقى بيلك ايجون بر عدد دن عدد آخر ازاله وافرار اولنور بودنى طرحدر ويا خود بر عددى اجزاء مساويه به تفصيل طريقيله اولور كه عدتي معلوم وتحصیل اولور بودنى تقسيمدر وبوضم وتفریق عدد جعنده اولديغي كبي كسرده دخی اولور كسرك معناسي بر عددك عدد آخره نسبتندن عبارتدر وكذا ضم وتفریق جذر ده دخی اولور جذر اول عدد در كه نقشه ضرب ايله حاصل اول عددك مربعي اولور اشته بوجذر ده دخی ضم وتفریق داخل اولور زيرا عددك جذري اكر مصرح اولور سه منطق نسبه اولنور كه بونده اعمال حسابيه ايله تكلفه محتاج اولنور مثلا طفوزك جذري اوجدر صكره مربعي يعنى نفسنه ضربينك حاصل طفوزدر واكر مصرح اولسا زايسه اهم نسبه اولنور كه انده زياده اعمال حسابيه به محتاج اولنور

فن مذكور معاملا نده محتاج ايله بر صنعت اولغله بوكادار يك حقوق كتابر تأليف اولمشدر كه هر يره ولدان وصبيان تعليم وتدریس ايله ناول اولنور وحكما هتدنده تعاليمك كوزل طريق بوقن ايله ابتدا ايتكدر زيرامس ثلثي واضمح وراهيني منتظم اولديغدن اتى تعلمدن اكثر يا طالبك عقل وفكرى ضياعدار اولوب صدق وصواب ملكه سي حاصل اولور بناء عليه دير كه تعليم حساب ايله مشتغل اولان كيمسه نك

صدق و صوابی غالب اولور زیرا حسابده بی و بی جنت محبتیه نفسک منافعده
و محصور بی اولدیغندن بو کیفیت اینه طبیعت مناسبت اوله رفیق صدق و صواب
کندویه عادت اولور دیار مغربده شمس یوفنده اولان ایلک ایلک مرسومه
احسنی کتاب قصاصه میردر و این بنیاء مرا ایشیک دخی یوفنده کتاب تحفیه وردر که
قوانین حسابیه بی ضابطه و جامع و مفید و نافع برکاید و مکره کتاب مذکور ی کتبی
شرح ایدوب اکا دخی رفع الحجاب اسمی ایلدی شرح مذکور اگر چه مباحث دقیقه
و ادله و بیقه بی متضمن اولدیغندن میندیره مکرره مقلوب و مکرر القومدر
جلیل القدر برکاید که بنشدیکم مشایخ و اساتذده بی اکا اعظم و اعتبار ایدور کوردک
وفی الواقع تعظیم و تحسین لایق برکاید اما مقلان اواسی ایدو و بر این طریقتند
الحق علوم تعالیمک یعنی فنون ریاضیه کافه سی بویه در زیاده مایلک کانه مسائل
و اعمالی و اضحدر اما شرح و بیانی قصه اولدیغی حاشیه و آن اعمالک عقل و اسبابی بیان
ایک لازم کلوب بونده دخی بهر حال مسائل و عقاید ایدو بیان عنینت قیوم واردر
فتأمله و الله یهدی بنوره من یشاء

جبر ۱۱۸

علم عدد فروغندن بری دخی علم جبر و مقابله در بودخی بر صفاقت عقیده در که
انکله معلوم مفروضدن عدد مجهول استخراج اولور الحقیق مجهول بیه مفروض
بیشده بونی اقتضا ایدو جنت بر نسبت بولمق لازمدر بنیاء علیه ضرب طریقده
مجهولات ایچون بر طایف مرتبه لزوم ایتمک اوزره اصطلاح ایلمیلر مرا تلب
مذکوره تک اولکبسی عدددر که مطلوب مجهول انکله متعین اولمقین اکا دینله
استخراج اولور

ایکجهبسی شیدر که هر مجهول مبهم اولدیغی جهتله شی و مرتبه ایدو ده ایشیک لازم
کلیکله جذر دینلور

اوججهبسی مالدر که مبهمک مربعی یعنی مجهولک نفسده ضربت حاصل ایدور
بوند مکره سی مضروبینده اولان اس نسبتی اوزره در

* المترجم * مجهولک نفسده ضربت حاصلی مال نسبتده و لایق کی ماله ضربتک
حاصلی دخی کعب و کعبه ضربتک حاصلی مال انسان و مال کعبه ضربتک حاصلی
مال الکعب و مال الکعبه ضربتک حاصلی کعب الکعب و لایق کی ماله ضربتک
اوزره لی غیر النهایه کیدر بولواعددن هر برینک اسی واردر که مرتبه سنک عدددر مثلا
شبتک اسی واحد و مالک اسی اثنین و کعبک اسی ثلثه و لایق کی ماله ضربتک اوزره کیدر تحقیق
و تفصیلی کتب جبر یدده در * تم کلام المترجم *

مکره عمل مفروض مسئله ده واقع اولوب اجناس مذکوره دن امرین متعین ییشده
یاخود ده زیاده زی بینه معادله یه جیفه قده بعضیسی بعضیسنده مقابله و کسری دخی
نهیچ ایچون جبر و کمال ایدور و ممکن ایسه مراتی استیلا اینه ایلر که اوجده

منتهی اولجبه دک که حکما عندده مدار جبر و اوجدن عبارتدر که عددوشی و مالدر
بوصورنده معادله اگر اجناس مذکوره دن بریه دیگر بریسی ییشده اولور سه مجهول
متعین اولور شویله که مال ایله جذرک ایسمی عددک معادله سبله زائل اولوب تعین ایدر
واکرمال جذره معادل اولمش اولور سه ایلک عددیه تعین ایدر

* المترجم * مؤلف بو کلامله مفردات دینیلان اوج مسئله تک صورت حلتیه اشارت ایددی
شویله که مؤلفک زیاده بیان ایدو جکی وجهله مسائل جبریه الی به مختصردر زیرا معادله
یا عدد ایله شی یعنی جذر ییشده اولور یاخود عدد ایله مال ییشده اولور و یاخود شی ایله مال
ییشده اولور و اوج مسئله مفردات دینلور یاخود عدد ایله شی و مال ییشده اولور یاخود اشیایله
عدد و مال ییشده اولور یاخود مال ایله عدد و شی ییشده اولور و اوج مسئله دخی مرکبات
دینلور صورت اولاده عدد اشیایک عددی اوزرینده و ایدو ده ایشیک لازم
تقسیم ایله ازاله ایسم اولمشرقی حل مسئله اولور و صورت ثلثه ده اشیایک یعنی
جذر تک عددی اموالک عددی اوزرینده تقسیم ایله حل مسئله اولور اشته مسائل
ثلثه تک حل و وجه مشروح اوزره اولوب مسائل مرکبه تک صکبیت حلنی دخی
مؤلف بروجه آتی یسان ایدر * تم کلام المترجم *

واکرم معادله بریسنه ایکبسی ییشده اولور سه بوصورتنری تفصیل ضرب طریقله
عمل هندسی حل و استخراج ایدر اما ایکی ایله دیگر ایکی ییشده معادله ممکن اولور
و حکما عندده معادله الی مسئله منتهی اولور زیرا معادله مفرد و مرکب اوله رفیق
عدد و جذر و مال ییشده اولدیغندن الی صورت حاصل اولور * یوفنده ابتدا ایشیک
حاشیه تألیف ایدن ابو عبدالله اخوارزمیسن و ایدن مکره ابو کامل شجاع بن اسلدر که
مکره کلنر یوفنده ایلک اثرینده افاضت ایشیکسن و مسائل ست حقیقه اولان کتابی
یوفنده مکرر شده رشته تألیف اولان کتابک ایلک اعلایسندر کتاب مذکور ی ایلک
اهمالیسندن چوق کسره شرح ایدوب کوزل شرحر یا ایشیکسن شرح و مذکوره تک
ک اعلای کتاب قرشیدر

* المترجم * کتاب مذکور شرفده دخی مشهور و منسود اولمشیمسی حقیق فنون
ریاضیه ده شهرت شایعه سی اولوب (۳۴۴) تاریخنده و ذات بدن علی بن احمد العمراقی
الموصلی نام فاضل تخریر دخی کتاب مذکور ی شرح ایشیکسن * تم کلام المترجم *

و شمدیلر ده بزم بانغ و واصل اولدی که اهل مشرقدن بعضی ریاضیون معاملاق ذکر
اولسان التبدن زیاده یه جیفه ایشیکسن حتی بکر بدن زیاده یه ابلاغ ایدوب هر بریسی
ایچون براهین هندسیه ایله نیجه اعمال و بیقه و صورالیه استخراج ایشیکسن و الله یزید
فی الخلق ما یشاء سبحانه و تعالی

* المترجم * متقد مینه کوره مدار جبر بروجه مشروح امور ثلثه اوله رفیق معادله یا بریه
دیگر بری ییشده اولوب صور ثلثه مفرد حاصل اولور یاخود بریه دیگر ایکبسی ییشده اولوب
صور ثلثه مرکبه حاصل اولور اما سایر مراتب متصاعده معادله ده وقع اولما غله ایکبله

دیکر ایکی پندیده یا خود دها زباده لری پندیده معادله واقع اولمز بو جهنله مسائل جبریه
القی فی بحیر دیور و حتی علوم حکیمه دن هر بری تلاقی افکار الیه متر اید اولور
الاعلم جبرک مسائل التیدن زیاده اولماز دیو دها ایدر ایدی طالبو که صکره زی اهل
مشرق دن بعض ریاضیون مؤلفک استقامه کوره یکر میدان زیاده به و صکره لری دها زیاده به
ابلاغ ایلشدر در زیر مقدمینک بوله یلدکلری صور نشه مرکه ثلاثی اولوب مافوقه
بکمز دیرل ایدی متأخرین ایسه مرکبات رباعیه و خماسیه لری دخی بولمشدر انجیق جانب
مشرقده علومک رباعی اندن صکره جوق سور مبوب اورالده بولشان دول اسلامیه تک
انقراضی حسابیه علوم سازه کی از وقت طرفنده بومعلومات دخی بتون بتون زائل اولمشدر
در سعادتده هندسه خانه بحیره خواجه سی اولان مشهور کتبوی اسماعیل افندی
اعمال حسابیه و جبریه به داتر لسان ترکی اوزره مفصل و مشروح اوله لری یک ایکوز
منه سنه بدالیه یک ایکوز اوج منه سنه اسکال ایلش اولدیغی کابنده دیر که مسائل
مذکوره تک اولو بعد الار جاع فروعی هر جنسین متوالین و هر اجناس ثلثه متوالیه
ینلرنده اولان معادلاته مخصوصدر اما اولو باخود بعد الار جاع مسائل ست فروغندن
اولسان ینلرنده بر مرتبه دن زیاده واسطه اولان هر جنسین مفردین پندیده اولان معادلات
مفرد و هر اجناس از بعد متوالیه و خمسة متوالیه و هکذا الی غیر التهمایه متر ایده اولان
اجناس متوالیه عدیده ینلرنده اولان معادلات مقترنه حفرنده حکماء متأخریندن
جشید غیاث الدین کتب متقدمینده بونلرک احکامنه تعرض اولمقدیقن مفتاحنده
نصیرج ایدوب بعده کنندینک استخراجنه موفق اولدیغی مسائلندن جمیع معادلات
مفرد حقه اولان قاعده کلیه بی سهولته بناء مفتاحنده نحر بر و سائر اجناس
اربعة متوالیه و خمسة متوالیه و سائر صور ینلرنده اولان معادلات مقترنه حفرنده اولان
طفسان مسئله دن زیاده مسائل ثلثه حفرنده بناء مفتاحنده ترک ایلوب کتب آخرده
نحر بر ایده جکن بیان ایلشدر لکن اول کلبه ظفر بولمقدق دیدکن صکره کتبوی اول
معادلات مفرد حقه جشید غیاث الدینک مفتاحنده نحر بر ایلدیگی مسئله
کلبه بی خلاصه و جهله ذکر اولسان کابنده نحر بر ایلش اولمغه استینلر اوریبه مراجعت
ایتسولر اما آور و یادیارنده فصل سابقده بیان اولدیغی و جهله علوم حکیمه ایلر و ملک
حسابیه علم جبر دخی بتون بتون تجسدد ایش کی ایلروله مشدر شویله که جبرک
اساسی استنباط الیه هر قنخی درجه ده اولور سه اولسون حل مسئله ایده جک دستور بولدیلر
بو جهنله مسائل جبریه دخی علوم سازه کی دائرة عدد و احصا دن چیقدی و مؤخر
حساب تفاضلی و نمایی بولنهر قی علم جبرک حل ایده مدیکی نیجه مسائل عمیقته تک
استخراجنه مدار اولدی و قدیمی متداول اولان علوم حسابیه شمیککنه نسبتله
بر فهرست کی قالدی فقط سؤالی بدستور تطبیق ایتک ایچون هر حالده ذهن صائب
و فکر ثاقب استر ریاضیون اسلامیه بوفنده پک زیاده بیل وجود ایدوب بوجه سابق
قسمتک تحدید ایش اولدقلری صورسته دائرة منی تجاوز ایدرک و طقات تقشش

و استقراده خلیجه ایلر و لیه رک اور و یالورک مؤخر اولدقلری اصول جبری بولمقدق
قوة قریبه به کلمش و بواسیاسه و ایلرینه بر قدمه قالمش ایکن ممالک اسلامیه تک اختلال
حسابیه علوم و معارف انقراض بولش و بوداعیدلر بر طرف اولش اولدیغندن بواسیاسی
مؤخر اور و یالورک کشف الیه نیجه کابلر تألیف ایلشدر در عصر مزده بومعلوم جدیدیه
دائرک جوق کابلر ترکیه به ترجمه اولمش و بر طرفدن دخی ترجمه اولمقدقه بولمشدر

فن معاملات

علم عدد فروغندن بری دخی فن معاملات در که بیوع و مساحاته دار اولان معاملات
مدینه ده و عددک عارض اولدیغی سائر معاملاتده فن حسابی تصرف و اعمال
ایتمکدن عبارتدر شویله که بر طاقم مسئله لری فرض اولوب امور مذکوره ده کرک
صحیح اولسون و کرک کسر اولسون انواع عملیات حسابیه و اعمال جذریه اجرا اولور
بو وجهله بر طاقم مسائل مفروضه بی تکثیر ایتکدن غرض دخی علمک تکراریله
محاسبینه ملکه و مهارت حاصل اولمشدر اهل اندلس محاسبیرینک بوفنده تصانیف
متعدده سی اولوب الک مشهور لری مسئله الجریطی شاکر داندن اولان ابومسلم
ابن خلدون الیه ابن سبع و زهر اوینک معاملاتیندر

فن فرائض

علم عدد فروغندن بری دخی فرائضدر فن مذکور سهام ورثه تک تعجیبی حقه
برصناعت حسابیه در شویله که میراثی قبل التقسیم ورثه تک بریسی وفات ایدوبده حصه سی
کندی ورثه سنه انتقال ایتک یا خود بر وارثی ورثه دن بری اقرار و دیگری انکار ایتک کی
صورتلر ظهورنده مسئله فاجدن صحیح اولوب ورثه تک صحیح حصه سی یتدوی بیتمک
ایچون اعمال حسابیه به حاجت مس ایتدیکندن فن مذکوره علم حسابک اعمال صحیح
و کسر و جذریه سنک بر بیوک پارچه سی داخل اولور و فن مذکور فرائض فقهیه ابوبنک
زینی اوزره مرتب اولدیغندن علم فقهک دخی بر پارچه سی حاوی و مشتمل اولور که احکام
وراثه حول و اقرار و انکار و وصایا و تدبیر و سائر مباحث فقهیه در

الترجمه فن فرائض علوم شرعیسه دن اولدیغی درکار اولوب انجیق برموال
مشروح عملیات حسابیه الیه مشهور اولدیغندن مؤلف ابن خلدون بوفنی هم علوم
شرعیه و همده علوم عقیه بختلرنده ذکر ایلدی تم کلام المترجم
فن مذکور اجل علومدن اولدیغنده اشتباه اولوب انجیق اصحابی بوفنک فضل و رجحاتی
اثبات معرضنده (الفرائض ثلث العلم واتها اول ما رفع من العلوم) کی بعض احادیث نبویه
ایراد ایدر لکن علم فقه فصلنده بیان اولدیغی و جهله بنم هندمه بوحیدیلرده فرائضدن
مراد فرائض وراثت اولوب بلکه فرائض عینه در زیر فرائض وراثت مجموع علم
شریعه نسبتله ثلث اوله مز بوفنده مقدم و مؤخر یک جوق کابلر تألیف اولمش اولوب
مذهب مالکی اوزره تألیف اولسانلرک الک احسنی کتاب این ثابت الیه قاضی ابوالقاسم

خوفینک مختصری و این مفر و جمعی و سودی ایله ساثرل ینک نالیف انیدر لکن خوفینک
کتابی جله سته مقدم و فائز کتاب مذکور کوری کار علمای فاسدن ابو عبد الله محمد بن سلمان
الشطی شرح ایدوب مسائل فی ایضاح واحصا ایشدر بوفنده امام حر میتک دخی
مذهب شافعی اوزره تصانیف حدیده سی واردر که کندوستک کال ملکه و مهارتیه
شهادت ایلر و کذا خفیه ایله حنا بله نک دخی بوفنده بک کوزل تصنیفاری واردر علومده
مقامات و مراتب ناس بویه مختلف و متفاوت اوله کاشدر والله یهدی من یشاء
بمنه و کرمه و لارب سواه

علوم هندسیه

بوعلم مقادیردن بحث ایدر کرک مقادیر متصله اولسون خط سطح جسم تعلیمی کبی
و کرک مقادیر منفصله اولسون عدد کبی و مقادیرک عوارض ذاتیه سندن بحث ایدر
نته کم هر مثلثک زوایای ثلاثیه سی ایکی قائمه یه مساویدر و هر خطین متوازیین الی غیر النهایه
اخراج اولسه لرب جهنده متلاقی اولزلر و هر خطین متلاقیینک زاویتین متعابلتین
برینه مساوی اولورلر و مقادیر اربعه متناسبه دن اولک ثالثه ضربی ثانیثک رابعه
ضربیه مساویدر و دهها بونلرک امثالی مسائلی هندسیه کبی

المترجم بین الحکما مشهور اولان علم هندسه نک موضوعی خط و سطح و جسم
تعلیمی اولوب بوکا کوره فن مذکور بالکرم مقادیر متصله دن بحث ایدر و اگرچه بعض
مسائلی هندسیه ده مقادیر متصله یه عدد عارض اولورسه ده اصل مبعوث عنه معروض
اولان مقادیر متصله در مثلا مثلث و خطین عدد د که معروضی اولدقلری حالده مقادیر
متصله دندلر و کتب هندسه نک بعض مقادیر متصله دخی عدد د بحثلری واریسه ده
غرض عددک احوالی بیان اولوب بلکه مقادیر متصله بی مقادیر منفصله یه تطبیق ایله
مسائلی هندسیه بی ایضاحدر لکن مصنف بورایه مخالف اولغله موضوع هندسه بی
متصل و منفصلدن تعمیم ایشدر نته کم علوم حکیمیه نک تقسیمی بخشده هر ور ایلدی
ثم کلام المترجم

بوفنده یونانیوندن ماخوذ و مترجم اولان کتاب اقلیدیسک کتابیدر که کتاب الاصول
والارکان اسمیه اولور کتاب مذکور بوفنده یابلس اولان کتابک الک مفصل و مبسوطیدر
وملت اسلامیه ده لسان یونانیدن الک ابتدا ترجمه اولسان کابدر که خلیفه ابو جعفر
منصور عصرینده ترجمه اولمشدر انجیق مترجینک اختلافیه کتاب مذکورک نسخته لری
مختلفدر ذکر اولسان ترجمه لردن بری حجاج بن یوسفک و دیگر کبری حنین بن اسحاقک
و دیگر کبری ثابت بن قرة نکدر

المترجم حجاج مذکور حجاج بن یوسف بن مطر الکوفیدر که کتاب اقلیدسی
ایکی دفعه ترجمه ایدوب اولکبسنه هارونی و ایکنجبسنه مأمونی دینلور لکن موثوق
و معتد اولان ایکنجبسندر حنین بن اسحق دخی طیب نصرانی اولوب یوحنا بن
ماسویه نام فیلسوفک شاگردی ایدی و کمالقده مهارت نامه سی و انواع علوم حکیمیه ده

ید طولانی وار ایدی لسان یونانیده فصیح و ماهر و لسان عربیده منشی و شاعر ایدی
علوم عربیه بی تحصیل ایچون بصره یه کیدوب امام خلیل بن احمدن نیجه سته ل
اخذ و تعلم ایله لسان عربیده کسب مهارت ایش و بلاد رومه رحلت و سیاحت ایدوب
لسان یونانی انعام و تکمیل و حکمتدن نیجه معلومات نفیسه تحصیل ایلش ایدی خلیفه
منوکل علی الله وقتنده علوم حکیمیه بی لسان یونانیدن سریانی و عربی یه ترجمه ایتکه
مأمور اولمشدی شویله که خلیفه مشارالیه حکیم هر قومک معینه تعیین ایش اولدینی
استقنان بن باسبل و موسی بن خالد و یحیی بن عدی کبی نالیف و ترجمه یه مقتدر برحق
کسه لیدر بی ترجمه ایتدکاری مسوداتی هر قوم همان تصحیح و اصلاح ایدرک نیجه
کتب نفیسه وجود کتور مشدر و بفرامد ایله جالبوسک کتابلری دخی تطبیق و اصلاح
و کشف و ایضاح ایدن اودر ترجمه لردن ماعدا کندینک دخی بک جوق نالیفاتی واردر
و خلیفه مشاریف خدمت طبابتی دخی ایدردی شوق خلیفه مشارالیه اول امرده شاید که
ملک رومک مجلوی اولوبه کندی حقه ده برکونه سوء قصدی اولیه دیو حکیم هر قوم
حقنه اشتباه ایلش اولدیفنددن هر قومی تجربه و امتحان غرضیه برکون حضورینه
جلب ایدوب خدمت امر ایدرک و بک جوق شایر و عدایله رک حکیم هر قومه بردشینی
قتل ایتک استرم انجیق اظهاری جائز اولدیفنددن انی کسه طوبیه رق نسیم ایچون
بکا بردوا قاتل تعریف ایله دیدکده حکیم هر قوم بن ادویه نافعده دن بشقه شی اوکر ندیم
و امیر المؤمنین بوادویه دن بشقه سنی بندن استیه چکنی بیلزدم که حتی تحصیلنه سعی ایدیم
اگر امر ایدر سه تکرار بلاد رومه کیدوب آنلری دخی تعلم و تحصیل ایلیم دیمش خلیفه دخی
براوزون ماده در و اولز شیدر رهله سن بولک شمعدی برچاره سنی بول دیه رک بک زیاده
نهدید و تحویف ایش ایسه ده کار کر اولوب بنسایت هر قومی حبس ایلدی حبس
عنکامنده هر قوم همان نالیفات ایله اشتغال ایدردی برسنه صکره خلیفه هر قومی
حبسدن چیقاروب حضورینه کتور تدکده بر طرفه انی ترغیب ایچون بر جوق مال
و بر طرفه دخی تحویف و ترهیب ایچون بر سبف ایله الات شکجه حاضر ایدوب بو مصلحت
اوزادی طالبو که الک حصوله کلسی نیجه ضروریات اموردن اولغله اگر یونی یارایسک
شوماله نائل اولورسون و اگر امتناع ایدرایسک انواع عقوبانه گرفتار اولدقدن صکره
قتل اولور سین دیدکده حکیم هر قوم دخی شی نافعده بشقه سته مقتدر اولدیفنی
امیر المؤمنین مقدمه عرض و انده ایشیدیم یه دیو اظهار ثبات ایدنجه خلیفه تبسم ایدوب
یا حنین مستریج اول و غیر ی بکا اعتقاد ایت بو حرکا تمز سنی تجربه و امتحان ایچون ایدی
زیرا کیده ملوکدن خوف ایتدیکم حسیه اطمینان قلب حاصل ایدوبه سکا وثوق
و اعتقاد ایله سنک علمکدن انتفاع ایتک خصوصتی مراد ایلدم دیمکده حنین بر او بوب
عرض نشکر ایتدکده خلیفه یا حنین بو امر یه امثال ایتکه سکا نه مانع اولدی دیو
سؤال ایتدکده حنین دخی دیدیکه ایکی شی مانع اولدی بری دین دیگری فندر
ا برادینیزه اعلا حقه یسه الک ایتکی امر ایدر اما فن حکمت اول دخی انشای

چندین هزار نفر جمع بر زیر حکمت بزرگ است نفی همچون موضوع در
 قالدیکه دوا قاتل استمهال اینه مک همچون اطباء به ایمان غلبه ویریه کلمه در
 خلیفه حکیم هر قوم بوضو زله صدق و نجاتی همین ایه خلعت امر باشد
 و بدن صکره مرقوم سینه خلیفه ده شان و شهرت کسب ایدرک بوجه مشروح
 در حق کتابت تالیف ایدوب ایک روز انش سینه هجریه سی صفر نه کانون اولک
 بتدائی کوفی حتی دفتر زندگانی باشد ثابت بن قره بن مروان بن کرایان اراهم
 ابن ماریوس بن سلامانوس ابو الحسن الحراقی القساقی بودی مصر نه مشهور
 فلاسفه دن اولوب خلیفه معتضد وقتنه بغداده کله رک توطن ایتشدی فی الاصل
 حرانده صراف ایکن محمد بن موسی بن شاکر تحصیل علوم حکیمه همچون بلاد رومه
 کیدوب عود شده هر قومی دخی برابر بغداده صکتور شدت سریانی و عربی اوزره
 بت حق تالیفاتی وارد خلیفه عباسی معتضد کندوسنه یک زیاده متوجه اولوب
 هر وقت بازنده اقتصاد و بی محابا مصاحبت و اوزون اوزادی به مکالمه ایدری ایکوز
 مسکان سکر سینه هجریه سنده طی طومار حیات ایتشد اذن صکره اوقلی مسکان
 علی طیده مشهور عالم اوله رق معتذر خلیفه به طبیب اولمشدر و صکره قاهره دخی
 خدمت طبابتی ایش ایدی اتقی قاهر کندوک اسلامه کلسی مراد ایتدکه زیاده امتاع
 ایتدکه قاهر کندوی زیاده تنویف و تهدید ایتدیکندن ناچار شرف اسلام ایه مشرف
 اولش ایدده بنه قاهر دن لایق به معتضد القاب اوله مدیقتدن جانب خراسانه فرار
 ایش و صکره بنه بغداده عودت ایدوب او چیوز او توز بر سینه هجریه سنده مس
 اولدینی حالده و ذات ایتشددر اشوسنسان بن ثابت دخی زمانده کسب اشتهار ایش
 اولان حکمدان اولوب اتقی زیاده قدر و اعتباری مقتدر امانده ایدی حتی ایت وقتنه
 رئیس اطبا نصب اولمشیدی منقولدر که او چیوز اون طغوز نار بخنده اطبا دن بری غلط
 ایدرک برینک هلا کته سبب اولدینی معتذر عرض اولند قدده خلیفه مشار الیه دخی
 سنالک امضان ایتدیک اطباک صنعت طبابتدن منع اولمشی امر ایتدکه خدمت
 خلیفه ده بولسان اطبای خاصه دن و شهرتاری حسبیه امضان مستغنی اولان
 مشاهیر اطبا دن بشقه بغداد ده سنالک امتحان ایدوبه اجرای صنعت طبابت رخصت
 و رمش اولدینی سکر یوز التمش طبیب جیمشدی حتی نقل اولور که بو امتحان عمومی
 تاسنده امتحان همچون سنالک یانه غایت مکلف و مشکل بر شیخ فیلسوف ناکتور دکلر نه
 سنان دخی منظره سینه باقوب زیاده حرمت و رعایت ایدرک عاده امتحان ایتدکدن حجاب
 ایتدکه حکیم سنان نظر بفانه شیخ موسی البهه ذات طالبار کردن بعض شیار او کرونیده
 حفظ ایتک استمرد دیدکده در حال شیخ دخی جینندن رکاغدا ایچنده برقه ارز خالص
 چیقاروب سنالک او کته قویمش و بوندن ماعدا حفظه شایان بر شیم بوقدر زیر
 وفویوب باز مقی نظم فقط عباسی بو بولده بسلیه کلدیکدن بومعاشمی قطع ایتامکری
 سزدن رجا بزمه دیمش سنان دخی یک اعلا اما بیلدیکک علنه علاج ایتک و قال الدر مقی

و مسهل و برکت کی سیر جیمشماقی شرطیه دیدکده شیخ موسی البهه بونیم اسکی
 عاتمد و شمعی به قدر سکنجین ایه کل صوبندن بشقه دوا قولندینم بوقدر دیوب
 سنان دخی ناچار ضحک ضروری به ایتدار ایتدکه مجلس انصافه ختام ویراشدر
 سنالک دخی علوم حکیمه به دار لسان عربی اوزره یک جوق تالیفاتی وارد
 تم کلام مترجم
 کتاب اقلیدیس اون بش مقاله بی شامل اولوب دردی سطوح حفته و بری مفادیر
 متناسبه حفته و بری سطوح بر برینه نبتیری بیانده و اوحی عدد حفته و اوتی
 مقاله منطقات ایه جندل بیانده و بسی دخی محاسن بیانده در کتاب مذکور ی ناس
 تلخیص و اختصار ایدرک تالیفات عیدیه بایندیر شدکیم این بیست و یو وجهله اختصار ایدرک
 شفاک ریاضیات مباحثدن بر جزه قیددی و کذا این صلت دخی کتاب مذکور اختصار
 ایدرک کتاب اقتصاری تالیف ایددی ایچدر دخی کتاب اقلیدیس شرح ایتدیر ایتده
 کافه علوم هندسیه نک اصل و اساسی بو کاید
 مترجم
 اقلیدیس یونان مشندن و صور بلده سی امانیستدن اولوب ولاد فی مبلار
 حضرت عیسان او چیوز سنه اولدر شامده ساکن صاحب جومطر یا دیمکله معروف
 و قدما ی حکمدان وزمانده مشهور بر فیلسوف اولوب اندن اول یونانیونک بویه کافه
 اصول هندسه بی جامع بر کتابری یوق ایدی اذن صکره کتلر دخی ایت کتابی کاه شرح
 و توضیح و کاه تلخیص و تنقیح و ادبیلر نه طولا شدیلر و شمعی اور و پاده اگر چه طرق
 بر این هندسیه معتدد و تقرقاتی منوسع و متعدد اولش و جبرک هندسیه تطبیقه
 قدماک کشف ایدمه مدیکی نیجه شیار بولمش ایدده هندسه اصلیه بنه اصول اقلیدیس
 اوزره اولغله حالا مکانب ریاضیه هر قومک وضع ایتدیک اساس اوزره در
 سبحان العلیم القدر
 اقلیدیسدن صکره فنون هندسیه ده کسب شهرت ایش اولان
 ارشمید که ارکید و ارخید دخی بازیلور میلاد حضرت عیسان (۲۵۰) سنه اول سجد
 ایدم سنده تولد ایتشددر صیت و شهرتی افاتی طولدرمش بر حکیم ریاضیدر زوزینکرو ایتده
 کوره حکمای مصریه دن برخیلی فنون هندسیه اخذ و تعلیم ایدوب اکثر قرای مصرک
 سدر بی بنا و قریه دن قریه بیکیلان جسور و قساطری تأسیس ایدن دخی اودر چونکه
 دن اول نیک فیضاتی وقتنه اهالی قرای مصر فارشولر نه کی طاعنه چیقوب نیل
 تناقصه باشلقد قد طاق طاق بر لینه عودت و زراعته مباحثرت اید کتلر ایکن ارشمید
 اراضی قرای مصری مساحه ایدرک موقع بموقع بایدینی سدر اوزرینه قریه لری بنا و قریه لری
 مبانه لرنه جسور و قاطر ایتا ایتشد
 تم کلام القدر
 معلوم اوله که علم هندسه صاحب حفته ضیا و فکرینه استقامت کتورر زیر
 بر این هندسیه بنه الانتظام و جلوه الیه تب اولغله ترتیب و انتظام اقبسه سنه غلط
 قارشمق احتمالی اولدیفندن فن مذکورده ممارسه ایه صاحبک فکری خطادان بعید اولور
 و عفته انجلا و استقامت کلور حتی حکمدان منقولدر که افلاطونک فیوسنی اوزر نه

مهندس اولیان بزم خانه مزه کیمسون دیو یازمش ایدی دیرل و بزم شیوخ و اساتذده مردخی عقل و فکره کوره علم هندسه ایله ممارسه جامه به صابون کبدرکه کبر و پاسدن نعلیهه وسیله مستقله در دیرل ایدی .

کریات و مخروطیات

علم هندسه تک فروغندن بری دخی اشکال کبریله مخروطیانه مخصوص اولان هندسه در اشکال کبریله حقنه یونانندن مأخوذ ایکی کتاب وارد بری ناذوسوسسک و دیگرکی منالوسکدرکه کریاتک سطوح و قوطوعندن بحث ایدرل لکن ترتیب تعلیمه ناذوسوسسک کتابی منالوسک کتابندن مقدمدر زیرا منالوسسک اکثر براهینی اکتا

نوقف ایدر

المترجم * منالوس مشاهیر حکمای ریاضیه دن اولوب بطلمیوس دخی بحسطلی نام کتابنده انی ذکر ایشدر کتابلری ابتدا سریانی به ترجمه اولوب بعدده سریانیندن دخی عربی به نقل اولمشدر ناذوسوسس دخی حکمای ریاضیه دن و مشاهیر مهندسیندن اولوب علوم ریاضیه دن تصانیف مقبوله سی وارد از جمله بری دخی مؤلفان ذکر ایلدیکی کتاب مشهوریدر که کتاب اقلیدیس ایله کتاب بحسطلی ایه سندده اوقونه جتی کتابلرک المقبول واعلاسی اولدیغی علمای ریاضیه یننده تسلیم واعتراف اولمشدر

تم کلام المترجم *

علم هیت اوقومنی استیلره کوره اولابوفنی نعم ایتک لازمدر زیرا هیتنده بحث زبرده بیان اولنه جتی وجهله اثبتی کرات سعاویه دن و حرکات سیبیه ائله عارض اولان قنطوع و دواژدن اولمغله اشکال کبریله سطوح و قنطوعنی بیلکه متوقف اولور

اما مخروطیات فنی بودخی فروغ هندسه دن بر علمدرکه اجسام مخروطه ده واقع اولان اشکال و قوطوعندن بحث ایدوب عوارض ذاتیه زینی براهین هندسیه ایله بیان ایلر فائده سی دخی دولکرک و دیوار جلیق کبی ماده سی اجسامدن اولان صنایع عملیه ده و تمایل غریبه و نساویر نادره نصل یا ییلور و جراثقال و نقل هیاکله حیل هندسیه ایله نصل چاره بولنور و دهسا بونلرکی مواده ظاهر اولور مستغلا بوقنده دائر ایلادی ناسده متداول برکتاب وارد که صناعات غریبه و غایب عجیب حیل عملیه هندسیه بی مشتمل برکایدن لکن مسائل مندرجه سنی اثبات ایچون مسوق اولان براهین هندسیه سنی اکلامنی ایچمه صعب و دشواردر کتاب مذکورنی بی شا کره نسبت ایدرل

المترجم * بنی موسی بن شا کره که محمد واحد و حسن نام اوچ قرن دیشلر اولوب هندسه و هیئت فنلرنده و علم حیل هندسیه ده و موسیقیه فائق الاقران ایدیلر و حیل هندسیه به دائر یک کوزل تألیفلری وارد که حیل بنی موسی دیوبین الناس معروف و متداولدر بونلر بنی موسی دیمکله معروف اولوب شا کره انلرک جدیدر بنسایه علیه مؤلفک کلاننده بنی شا کره دیو واقع اولسی قلم ناسخیدن سهوا اولمق کرکدر موی البهک پدرلی موسی اهل علم اولوب بلکه اوائل حالنده قطاع طریقتدن ایکن کندوری علوم حکمیسه

تخصیصی ایچون بلاد رومه کیشلر و بویولده طوغریسی یک زیاده صرف مقدرت ایشلردر انک یوکلری ابو جعفر محمد اولوب هندسه و نجوم و عددده دیگرلرک فوقنده و برادری احمد علومه ائک دوننده ایدی الاحیل هندسیه ده اکادخی فائق ایدی زیرا بوقنده قدامت کشف ایده مدیکی نیجه مشکلاتی حل ایشدر اوچخی برادری حسن دخی هندسه ده متفردا ایدی و کندوسته علم هندسه فطری و موهبه الهیه ایدی زیرا کتب هندسه دن بالکر اصول اقلیدیسک الی مقاله سنی اوقومسکن علوم هندسیه ده استمداد مادرزادی سیبیه سائرلرک واره مدیغی حد و درجه ره وارمش و مجرد قوه فکریه سیبیه بر زاویه تک اقسام ثلثه مساویه به انقسامی و بر نسبت اوزره متوالی اولان ایکی خط یننده ایکی خط طرحی کبی اوائلک استخراج ایده مدیکی نیجه مسئله استخراج ایشدر اشته فن مخروطیانه دائر مؤلفک ذکر ایشدیکی کتاب بونلره منسوب اولوب انلرک مأخذی ابولنیوس بخارک کایدن و اشبو ابولنیوس عصر اقلیدیسدن مقدم بر مشهور مهندس اولوب فن مخروطیانه دائر تألیف ایش اولدیغی کتابی بوقنده اصل و اساس اولمشدر

علم مساحه

فروع هندسه دن بری دخی علم مساحه درکه مساحه اراضیه محتاج الیه اولان برفن اولوب ارشون یا قارش و یا سائر بر اوچخی اعتباریله و یا خود یکدیگره مقایسه اولندقه بریک دیگر بر بره نسبتیله ارض معلوم مقدارنی استخراج ایتکدن عبارتدر مزاج و بسا تین اوزرینه حشرو خراج تعیننده و عرصه و اراضینک شرک و ورته یننده تقسیمنده و بونلره مسائل خصوصارده فن مذکوره محتاج اولنور والله الموفق للصواب بینه و کرمه تعالی

المترجم * صنایع و آلات تکتری سیبیه بوقنی دخی شمعی یک زیاده ایلر اولمشدر

علم مناظر

فروع هندسه دن بری دخی علم مناظر در فن مذکور بر علمدر که انکله ادراک بصیریه و قوعه کلان اسباب غلط معلوم و متبیین اولور چونکله ادراک بصری بر مخروط شعاعی ایله حصوله کلور که رأسی نقطه بصرو قاعده سی صرف اولان شی اولوب قریبی کبیر و بعیدی صغیر کور مکده و کذا صوالشده و اجسام شفافه ارفه سنده اشباح صغیره تک بیوک کور غمسند و مظنرک نقطه نازه سی یعنی بر قطره سی خط مستقیم و شعله جواله تک دائره کور لمسند و بونلرک امشالی خصوصارده چوق کره غلط واقع اوله کلدیکندن بو غلطک اسباب و کیفیاتی بوقنده براهین هندسیه ایله بیان اولنور و کذا عرضلرک اختلافه فرده اختلاف منظر دخی فن مذکورده مبین اولور که رؤیت هلال و حصول کسوف ماده زی و بونلرکی دها نیجه مسائل خصوص مذکوره مبنی اولور حکمای یونانیوندن نیجه لری بوقنه دائر مستقیم کتابلر تألیف ایشلردر

و کذا اهل اسلام من دخی بوفتدن کتاب تألیف ایدنراونوب انکه مشهوری ابن هیندر
وسائر حکمای اسلامیه مک دخی کوزل تألیفی واردر
المترجم * فن مذکور شدی که زیاده ایلرولهش اولان رساملک موقوف علیه
اولدیندن بوعمرده دخی یک زیاده نظر و اعتبارده در

توضیح هفت

فن مذکورده کواکب ثابتیه و متحرکه و متحرکه حرکتی بخت اولوب
اول حرکات ایلر دخی طریق هندسه جه اشبو حرکات محسوسه بی موجب و مقتضی
اولان اشکال و اوضاع فلکیه اوزرینه استدلال اولور شمه کم حرکت اقبال و ادبارک
وجودیله مرکز ارضسک مرکز فلک شمسه مابین اولمسی اوزرینه و کواکب رجوع
و استقامتیه کواکب فلک اعظمی داخلنده متحرک اوله رق کواکبی حامل اولان
افلاک صغیره مک وجودی اوزرینه استدلال قلندینی و کواکب ثابتیه مک حرکتیه
فلک نامک وجودینه و ایلرک تعددی سببیه کواکب واحدک متعدد فلکری اولدینسه
حکم اولدینینی کی و حرکتدن کیفیات واجناسندن موجود اولنلری ادراک انجیق
رصد ایلر در زیر حرکت اقبال و ادباری و کذا افلاکک ترتیب و طبقاتی و کواکب
رجوع و استقامتی وسائر امثالی بر انجیق رصد ایلر یلورز و یونانیون رصدیه زیاده اعتنا
و اهتمام اولوب بونک ایچون کواکب معینک حرکتی رصد ایتکده وضع اولمش اولوب
ذات الخلق نسبه اولسان آلتی اتخاذ ایدرلر ایدی آلت مذکورده مک مناسبت عملی
و حرکتک حرکت کواکب مطابق اولمسنک دلائلی ایدی ناسده منقولدر

المترجم * یونانک مشهور راصدری بطون و اوکلیپون نام کیمسه ز اولوب میلاد
حضرت عیسا دن درتوز بوقدر سنه مقدم آتته ده رصد ایلر مشغول بولمیشلر ایدی
و انلردن تخمینا ایکوز بوقدر سنه صکره ایرخس نام فیلسوف دخی ردوس جزیره سنده
کواکبی رصد ایدرک خیلی شیر بولمیشدر و اشبو ایرخسک تولدی بروسه طرفلرنده
اولوب حکمای کلدانیون دن اخذ و تحصیل ایتمیشدر امرار النجوم نام کتابی عربی به
دخی ترجمه اولمیشدر کتاب مرقوم کتبدونک بوقدره درجه کالنی مثبت اولور بطلمیوس
دخی کتاب بحسب طیده ایرخسک ارسادینه اعتماد ایتمیشدر چونکه بطلمیوس کواکب
متحرکه مک اوضاع و حرکاتنه دائر سائر توالیف یونانییه ده ارساد موثوقه بوله مدینقندن
یو باید کلدانیلر اعتماد ایتکده بچور اولمیشدر رصد کواکب ایچون متعدد آلتلر
اختراع اولمش اولوب بولردن بریسی دخی ذات الخلق دیدکری آلتدر که بریری ایچنده
لخی حلقه سی اولوب اولکبسی حلقه نصف النهاردر که سائر حلقه ز انک ایچنده در
انجیبسی حلقه طول خارجیه و انجیبسی منصفه در در انجیبسی حلقه ماره
بالافطاب الاربعه در که منطقه حلقه سبله زوایای قائمه اوزرینه تقاطع ایتدیرلرک
کالمجنوب یا بشدر بلور بشجیبسی حلقه طول داخله و انجیبسی حلقه عرضدر
یو حلقه ز انجیبسی منصفه افق نسبه اولسان برکسی اوزرینه نصب و جله سی الی دیرک

اوزرینه وضع و دیرکک اشغی اوچاری افقه شبیه بر دیرککری اوزرینه قائمه اولور
و وقت رسیده اشبو ذات الخلقک الله بش نفر رصدا کیروب رصد کواکبه اشتغال
ایدرز بونک صورت استعمالی بحسب طیده وسائر کتب هینتده بمسوطدر مؤخر
فرنگستانده بیوک دورینلر و درلر اکثر ایتجاد اولمیشله الحاله هذه رصد خانه ز کثرت آلات
و ادوات ایلر بملو و معمور وقت طلبه و استدلالی متکرم و موفوردر * هم کلام المترجم *
امامت اسلامیه ده رسیده یک اوقدر اهتمام واقع اولوب بالکزامون و فتنده بوکا
براز هوس اولمش حتی ذات الخلق نسبه اولسان آلت دخی یا بلش ایدی انجیق نامقام
قالوب مأمون وفات ایتدکدن صکره دخی رسم و اثری سبله زائل و ناس دخی اندن غافل
اولدی صکره کلتلر ارساد قدیمییه اعتماد ایلدیلر لکن مغنی و کافی دکلدر زیر امرور
زمان ایلر حرکات دخی مختلف و متغیوت اولدی ورده رسیده حرکت آلتسک حرکت
افلاک و کواکبه مطابقتی تقریبی اولمیشله تحقیق اوله رق افاده مرام ایتدیکندن زمان
اوزادجه بوعمرده تقریبین تفاوتی ظاهر اولور

المترجم * مأمون خلیفه رصد کواکبه میل و رغبت ایتدکده زیج صاحبی مشهور
عباس بن سعید الجوهری و سندن علی و خالد بن عبد الملك الزودی و یحیی بن ابی
منصور نام ذوات فضائل سیمانه آلات رسیده مک تنظیمی امر ایتکده انلردن یغدادده
شماره ده رصد قوروب (۲۱۵) سنه هجریه سنده ارساد کواکبه مباشرت ایتیشلر ایدی
اشته ملت اسلامیه ده ابتدا رسیده اشتغال ایدن بولردر و اول وقت دمشقده جبل قاسوند
ینسه بو ذاتلرک معرفتیه آلات رسیده تنظیم اولوب اوزاده دخی رصد افلاک اشتغال
ولوردی اوچ سنه قدر بو خصوصه صرف همت اولوب بعده مأمونک وفاتی حسبیه
رصد اموری دخی متروک و معطل قالمیشدر

بعده بتانی دیو معروف اولان مشهور زیج صاحبی محمد بن جابر بن سنان ابو عبد الله
الحرقانی دخی (۲۶۰) تاریخ هجری سنده رصد کواکبه مباشرت ایدوب (۳۰۶) سنه سنه قدر
بونکله مشغول اولمیشدی و بعده رقه اهالیستدن بنی زیات ایلر یله یغدادده کتاب
عودتده (۳۱۷) سنه سی خلائنه اثنای راهده فوت اولمیشدر فی الاصل حران صاییلردر
اولوب کواکب تصحیح ارسادی و امتحان حرکاتی مخصوص سنه انک کعبه ملت اسلامیه ده
کسنه واره مدی دیو بعض علمای فن تصریح ایتمیشدر

و انساب حیر حقنده مؤلف اولان کتاب الکلیک مؤلفی و تألیفات سائر صاحبی مشهور
حسن بن احمد بن یعقوب ابو احمد الهمدانی دخی اول مصرده بر کوزل زیج ترتیب و تألیف
ایتمیشدر که اهل بن اکا اعتبار ایتیشلر در و بعض مورخین دیشدر که فاضل مشارایه
یمده ظهور ایدن علمایک افضلدر (۳۳۴) تاریخنده صنعاده محبوس اولدینی حالده
وفات ایتمیشدر اول عصرده ممالک اسلامیه مک سائر طرفلرنده دخی بوعلملر شایع
و منتشر ایدی

و برمنوال سابق مأمونک وفاتیه رصد اموری معطل قالمش ایسه ده هینت و زیج اصحابی

بوفتارایه اشتغالیدن کبر و طور محبوب مشهور زج صاحبی ابن الاعلم و عبد الرحمن بن
 عمر بن محمد بن سهل الصوفی و جعفر بن المکتفی بالله ابو الفضل و وین بن وستم
 ابوسهل الکوهی و ابراهیم بن هلال بن ابراهیم بن زهرون ابواسحق الصابی و اصطرلاب
 صاحبی احمد بن محمد ابو حامد الصاغانی کبی بو علملرده ماهر و متبحر کیمسه بغدادده
 اکثک اولماشدر ملک عضد الدوله بن بویه دخی بغدادده و رودنده اصحاب علم
 و حکمته زیاده اکرام و احترام ایدوب حتی کثیرا اما سالف الذکر جعفر بن المکتفی بی
 مجلسنه جلب و خلوت ایله مصاحبتدن خالی اولماز ایش و ابن الاعلم ایله عبد الرحمن
 الصوفی بی کندوسنه ندیم و استاد ایدوب حتی علم و معین ایله افتخار اولندی بی حالده
 بنم علم نموده استاذم ابو علی الفارسی و حل زبیده استاذم شریف ابن الاعلم و کواکب
 ثابته تک سیر و اما کشته استاذم صوفیدر در ایش و حساب و هندسه ده تألیفات
 مشهوره صاحبی علی بن احمد ابو القاسم المجتبی الانطاکی بی دخی اکثرا حضورینه
 جلب ایله اکرام و احترام ایدر مش هلال بن حسنک تحریری اوزره سالف الذکر
 عبد الرحمن صوفی (۲۷۱) سنه سی محرمک اون دردنجی کیجه سی ری شهرنده تولد
 و (۲۷۶) سنه سی محرمک اون اوچنجی کونی بغدادده وفات ایش و جعفر بن المکتفی
 دخی (۲۷۴) سنه سنده وفات ایشدر ابو القاسم انطاکینک وفاتی دخی بغدادده
 (۲۷۶) سنه سنده در ابن الاعلم دخی عضد الدوله نک وفاتنده برینه بکن اوغلی
 مصصام الدوله زنده نظر اعتبار و اقبالدن ساقط اولور حق شریفه کیدوب خود تنده
 (۲۷۵) سنه سی محرمده عسبله نام محله وفات ایشدر و ملک شرف الدوله بن
 عضد الدوله بغدادده کلهرک برادری مصصام الدوله بی ملک عراقدن اخراج ایشده
 علوم حکیمه نک ترویجنه رغبت ایشدی ایشاده مأمونک وقتنده اولدینی کبی آلات
 رصدیه تنظیمی اراده و بویاید سالف الذکر ابوسهل کوهی به اعتماد ایشکله اودخی
 شرف الدوله نک بغدادده کی سرابی باغچه سنک نه ایشده بر رصد خانه بنا و آلات رصدیه بی
 اعمال و انشا ایدوب (۲۷۸) سنه سی صفرده واقع حزیرانک التنجی ججه ایشی کونی
 قضات و کبار دولت و علمای فن اول رصد خانه ده بالاجتماع و آلات رصدیه بی بالمعاینه
 وضع رصدک وضع فلک معطایقته و آلاتک غایت اهتمام ایله یا ایش ایدوکنه و یوم
 مذکورک کیجه سنده شمسک رأس سرطان داخل اولد یقنه دایر بر محضر یا ایش ایدی
 بعد سنه مرقومه جادی الاخره سنک اوچنجی صالی کونی بنه ذوات مرقومه رصد
 خانه ده بالاجتماع یوم مرقومه طلوعدن درت ساعت مرونده شمسک رأس میزانه
 دخولی رصد اولوب بونک ایچون دخی بر قطعه محضر یا ایشدر و بو محضرری
 امضا ایدنلر قاضی ابوبکر بن صبر و قاضی ابوالحسن الخوزی و ابواسحق ابراهیم بن هلال
 و ابوسعید الفضل بن بولس النصرانی الشیرازی و رصد صاحبی ابوسهل و وین بن وستم
 و ابوالوفا محمد بن محمد الحاسب و ابوحامد احمد بن محمد الصاغانی الاصطرلابی و ابوالحسن
 محمد السامری و ابوالحسن المغربي نام ذوات فضائل سمات ایدی

و سکره زی دخی ملت اسلامیده رصد تنظیمه رغبت و مبادرت اولمش ایسه ده توالی
 فن و حوادث ایله ثبات و استقرار بوله میوب کان لم یکن حکمته کیمشدر فقط هیئت
 و زج فلکی ملت اسلامیده خبلی ایلر و لیوب مقدم و مؤخر بوفتارایه دایرک چوق کتابلر
 تألیف اولمشدر و بوفتارایه زیاده کسب شهرت ایدنلردن بری دخی جعفر بن محمد
 ابن عمر ابو معشر البلیخی اولوب هیئت و زجیدن تصانیف مقبوله سی وارد و احکام
 نیموده مهارت نامه ایله معروف اولوب حتی بر ماده بی قبل وقوه خبر و برد بکیمون
 خلیفه مستعین کندوبی بر خلیفه قاضی ایله ضرب ایشد بکنندن اصبت فووقت در ایش
 دیو مرویدر و العهده علی الزاوی و نصیر طوسی ایله مؤخر علی قوشچی دخی رصد
 کواکب ایله مشغول اولمشرایدی سلطان مراد ثالث عصرنده در سعادتده دخی رصد
 تنظیمه مبادرت اولمش ایسه ده وقت و حالک عدم مساعده سبله مهور اولمشدر
 تم کلام المترجم

فن هیئت برصناعات شریفه در انجی پک چوق کیمسه زک ظن و ذهابلری کبی صورت
 سماواتی و ترتیب افلاک و کواکب نفس الامرده اولدینی وجهه مثبت و مفید دیمک اولوب
 بلکه شوحر کاندن افلاکک بوصورت و هیئتلی لازم کلدیکنی افاده ایدر بر شیک ایسه
 لوازم مختلفه سی اوله یلور و اگر بو حرکات لازمدر در ایشک لازم ایله وجود ملزوم اوزرینه
 استدلال قیلندن اولوب بروجهله حقیقت حالی مفید و مثبت اوله مر

تم کلام المترجم یعنی حرکات مشهوره سماویه دن افلاکک شو صورت و هیئت لازم کلدیکنی
 فن هیئتده معلوم و متین اولور لکن افلاکک اول هیئتده منحصرا اولمشی اقتضا ایشز
 و افلاکک کاهی حقه سانه هیئتده اولدینی فن هیئتله یلنه مر اما اگر حرکات مذکورده
 هیئت مذکورده دن لازم کلشدر دینیه جک اولور سه حقیقت حال بروجهله ثبوت بولمز
 زرا لازمک وجودی ملزومک وجودنی موجب اولمز مثلاً آتیه حرارت لازم اولدینی حالده
 حرارتک وجودی آتیشک وجودنی اقتضا ایشز زیرا حرکتله باخود شمس ایله دخی حاصل
 اولمی ایشدی وارد تم کلام المترجم

بونه کله یله فن مذکور بر علم جلیل اولدینی مستغنی اتیان دلیل اولوب ارکان
 تعالیمدن بریدر بوفتارایه تألیف اولمش اولان کتابلرک اک اهلامی بطلمیوسک بحسب
 نام کایدن بطلمیوس مذکور اسملری بطلمیوس اولان ملوک یوناندن دکلدر تنده
 کتاب مذکورک شرحلرند تحقیق اولمشدر

تم کلام المترجم اسکندر دن سکره یونان دولتی متعدد قسملره منقسم اولوب یونلردن
 بری دخی اسکندریه حکومتی ایدی و اسکندریه ده حکومت ایدن ملوک یونانیسه یه
 بطلمیوس دینیلوردی لکن کتاب بحسبینک مؤلفی اولان بطلمیوس یونلردن اولوب
 بلکه علوم ریاضیه ده امام اولان بطلمیوس فلوزیدر که علم حرکات نجومیه و اسرار فلکیه
 انده نهایت بولمش و بوعله دایر ایدی یونانیونده متفرق و منشئت اولان اوراق و آثار انک
 عتندن مجتمع اولمشدر و مسقط رأسی مصر الکاسی اولوب تاریخ میلاد حضرت هیساک

نوز او تونز سنده سنده مذکور کتاب بحسب فی تألیف اینست در کتاب مذکور اوج
مقاله فی شامل بر اثر بهمان اولوب اندن اول بوختد بویه بر کتاب لطیف کشیده رشته
تألیف اولماست در اندن صکره کان اهل هیئت دخی همان کتاب مذکور شرح
وایضا حده یا خود تلخیص و اختصاره صرف همت اینست در بعض محققین دیشدر که
هیچ بر نغده جمیع مسائل فنی جمیع اتمش بر کتاب یوقدر الایو صورتده اوج کتاب تألیف
اولمشدر اولکبسی علم منطقده کتاب ارسطو ایکنجبسی علم هیئتده کتاب بحسب فی
اوجنجبسی علم نحوه کتاب سیویه در * تم کلام المترجم *
کتاب بحسب فی حکمای اسلامیه دن نیمه اتمه اختصار اینست در نتم کم این سبنا
فی اختصار ایله تعالیم شغایه درج اینست در و حکمای اندلسدن این رشد ایله این سیم
و این الصلت دخی کذلک کتاب مذکور تلخیص اینست در این فرغانینسک دخی هیئت
مختصه سی وارد که انده براهین هندسیه فی طی ایله فنی اختصار اینست در
* المترجم * مؤخر بوخت بون بون اساس دگشش و هیئت جدید هیئت قدیمیه
نسبتله فنی آخر کی اولمشدر ایکسک دخی تفاسیلی عملاند مبدوط اولوب الحق
حقیقت حال فی الجمله معلوم اولق بچون ایکسک دخی اجلا اشارت ایده لم معلوم اوله که
طالع و غروب حسیله مشهور مر اولان حرکت بویه شمسیک و سایر اجرام علویه تک
حول ارضده دور ایله می اوله بور بویخسه ارضک کندی مرکزنده دور ایله می اوله بور
بوراسی بین احکما منازع فیه بر مسئله اولوب قدمان فیشاغورث کی شق ثانی به
ذاهب اولنر و اریسه ده جمهور حکمای متقدمین شق اولی ترجیح بدوب دیدیار که
مرکز عالم کره ارض اولوب جمیع کواکب انک اطرافنده دور ایدر و سبعة سیاره که
قرع مدار زهره شمس مرشح مشرقی زخلد و شمس ایله قره نیرین و باقیسته خسته
متخیره تسبیح اولنور بوناردن هریری بر فلکده و جله ثوابت فلک ثابته مر کوزدر
و جله سنی فلک اطلس محیط و محدود اوله رق انک اویه سنده برشی اولوب لا خلا و لاملا در
بچونکه حکمتیه بوشلق محال اولوب سلسله موجودات الی غیر التهایه کتمی دخی
بعض برهانلر ایله ابطال اولنمش اولدیغندن فلک اطلسدن اونه سی عدم صرف اولق
لازم کلشدیر و هر فلکک کندی به مخصوص بر حرکت ذاتیه سی اولوب مثلا فلک شمس
ذاتا غربیدن شرقه حرکت ایدر سنده فلک اطلس بکرمی درت ساعته ده بر کره شرفدن
غربه دور ایندیگندن و فلکک بر برینه متصل و محاس اولدیغندن انک شدت دور ایله
افلاک سازه دخی کوکبلر ایله برابر کره ارضک اطرافنده دور ایدر ایسته هیئت قدیمه تک
سامی بودر مؤلفک یساقی دخی بواساس اوزره میندر لکن مؤخر هیئت جدیدده
ملهور ایله اشبو هیئت قدیمه مزولک و مهور اولمشدر شویه که حکمای متأخرین
شمسی مرکز اختیار ایدوب وایسادک تهاسته دایر قدماک بر عنوان سابق سرد اتمش
اولدقلری برهانلری منع و جرح ایلوب دیدیار که بوعالم حصرو حسیله کز نیمه یک
جرانی حاوی بر فضای غیر مشاهدیر و شمس ایله فرسیار اندن اولوب بلکه شمس

بر وجه سابق مرکز عالم و فردخی بر وجه آتی نجوم نوابه سندر ذرا بواجرام
علویه درت قسمدر
قسم اول نجوم توانندر که ذاتا ضیاء دار اولوب نظر اولند قدده کواکب اجلوب قیانو رکی
کورینور بونلرک بر طاقی کوردیکمز نیمه یک کواکب ناممدوده در که قرب و بعد
حسیله بعضیسی یوک و بعضیسی کوچک سکورینور و بر طاقی دخی زیاده بعد
اولدقلرن کوزله کوریه مبوب رصد دورینلر ایله کوریلور و بر طاقی دخی یک زیاده
بعد اولدقلرن موجود اولان دورینلرله دخی کوریه مبوب بوندن صکره دها اهل
دورینلر یایلور سه کورملری امید اولنور و بونست اوزره بروختد کوریه مبدجک
بر طاقم سکواکب ثابت موجود اولق لازم کلور ایسته شمس دخی بوکواکب
ثابته دن بر سیدر
قسم ثانی نجوم سیاره در که ذاتا ضیاء دار اولوب رقی شمدن استفاده انوار ایدن
نجوم اولوب نظر اولند قدده آجلوب قیانو رکی بار لایوب بلکه ردوزی به منور کورینور
بونلرک اولسان خسته متخیره ایله مؤخر اکشف اولان بعض کواکبدر کره ارض دخی
بونلردن بریسی اولوب بعض سیاراته نسبتله یوک و بعضیسته نسبتله کوچکدر
بکرمی درت ساعته ده بر کره کندی مرکزنده و سیارات سازه کی سنده بر کره دخی بروج
اتی شمرده بندن دیگرینه نقل ایدرک شمسک اطرافنده دور ایدر انجق مدار سنو بیسی
یعنی شمسک اطرافنده دور ایله بر سنده قطع ابتدکی دایره که قدماک منطقه البروج دیور
رسم ایندکلی دایره دن سیارندر دایره حقیقه یعنی نام الاستداره دکلدر و شمس دخی
اول دایره تک مرکز حقیقه سنده بولغوب بلکه نقطه احتراقنده در بوجهنسته
ارض شمس کاه تقرب و کاه تباعد ایدر انک زیاده تقرب اتمش کانون ثانی آینه در که
اول وقت ارضک شمسدن بعد مسافه سی (۵۱۲ ۹۲۵ ۲۳) فرسخ اولور و انک زیاده
اوزاقلق نموز آینه در که اول وقت ارضک شمسدن بعد مسافه سی (۴۳۲ ۸۵ ۳۵)
فرسخ اولور کره ارضی هر طرفدن هوای نسیم احاطه ایدوب انکله برابر دور ایدر
اشبو طبقه نسیم کره ارضدن یوقار و طوغری بعدی اون بشل فرسخ اولوب اونه طرفی
ایدر یعنی هوای نسیمدن یک زیاده ادق و الطف بر هوا اولوب مواد حیاتیته دن
عاریدر
و سایر سیاراتک اطرافنده دخی بویه بر طبقه فسمیه اولدیغندن کره ارض کی انلردخی
ذی حیات بر طاق مخلوقات ایله متلی و فرده ماده حیات اولان نسیم بولندیغندن حیواناتدن
ضالی اولمسی زعم و تخیل ایدر و والهم عند الله اما سیاراتده نسیم اولوبده فرد
اولامسی خسوفانده ضیاءک سیاراتده منعطف و منعکس اولوبده فرد اولامسیله
اثبات ایلر
قسم ثالث نجوم توابعدر که سیاراتک اطرافنده دور ایدن نجومدر فردخی بونلردن
بری اولوب آیده بر کره ارضک اطرافنده دور ایدر و ارض ایله بر ایدر شمسک اطرافخی

طولا شور نجوم توابع مقداری معلوم اولوب قری دخی سیاراتین عدد ایدر ایدی
مؤخر ایتد جدید ظهورنده رصد دورینسارله مشترک درت و دخلك یدی
وسارات جدید دن اورانوس دینیلان کوکب الی عدد نجوم توابعی اولدینی و قد دخی
ارضك نجم تابعی ایدوکی اثبات اولندی
قسم رابع نجوم ذوات الاذناندر بونلر دخی شمك اطرافنده سیر ایدوب مدارلی
اگرچه ارضك مدارسنویسی کی بیضی انشکل ایسه ده ارضك مدارلی برمنوال سابق
دائرة حقیقه یه قریب اولوب بونلر مدارلی یعنی شمك اطرافنده رسم ایتدکاری
قطوع ناقصه غایت مستطیل اولدیفندن خط مستقیم اوزره حرکت ایدر کی کورینور
بو جهته برقفیسی ارضه باخود قریب چارمسون دیوبعضیلر خوفه دوشر لکن مجرد
براحتمال و همیدر اشنه نجوم ذوات الاذنان و توابعله برابر جمیع سیارات شمك
اطرافنده دور ایدوب مجموعی برعالم عدد اولنور سائر نجوم ثوابت دخی برشمس اوله رق
انلرک دخی سیارات و توابعی اولوب هر بری کندی سیارات و توابعله طاقم طاقم برعالم
اولفله بو عالم دنیا نیمه یوزیک حولی شامل برفضای لابنهای اولمش اولور و شمس
کندی مرکزنده اوله رق بکری بش کون اولنالی ساعت فرق سکر دقیقه ده بر دور
ایتدیکی مثبت اولوب انجق کندی سیارات و توابعله برابر بر دور و نور و رمی
بوخسه بر طرفه کیدرمی و باخود جله شمسلرک یعنی کافه نجوم ثوابتک مرکز
اوله رق برشمس اعظم موجود اولوده کرک بوشمس و کرک سائر ثوابت کندی طاقم
برابر انک اطرافنده دور ایدر لی یورازی یلنه شمس و بو معما شمدی به قدر حل اولنه مامش
و بوند نصکره دخی حل اولنه مبه جفی واضعاندن بولمشدر فقط بونکله انسا نك فصل عاجز
برخلوق اولدینی منین اولور و حکم خفیة الهیه شوبله طورسون مشهوداته دائر اولان
معلوماتی مجهولاته نسبتله لاشی مثابه سنده ایدوکی ثبوت بولور سبحان العلیم الحکیم
هیت جدید اصحابك خلاصه مقالری و وجهله اولوب تفصیلی کتب هیئته در
هیت قدیمه نك ابطالی ایچون دخی ادله عددیده سرد ایتلدر در انجق بومقام
اول تفصیلانه و ادله مذکور نك منع و معارضه دن مالم اولوب اولدیفنه دارمباحثانه
تحملی اولدیفندن بالک برهم اجمالی اولق ایچون اجمالا بعضی دلایل بنیه بر وجه آتی
اشارت ایده لم مناخرین اهل هیت دیرلر که شمس ساکن و ارض متحرکدر لکن
سرعت ایل سیر ایدن بر سفینه یاخود عربه ایچنده بولنسان کسده طالعیر و طالعیر حرکت
ایدور کورونیدیکی کی بر یوزنده اولنلره دخی شمس حرکت ایدور کی کورینور زیر شمس
کره ارضه نسبتله برملیون بوقدر یوز یسک کره کیر و کره ارض بواجرام علویه نك
ایچنده بر جرم صغیر اولفله انک مرکز اولسی و اطرافنده شمس ایل برابر بونجه کواکب
دور ایتسی عقلدن بعیددر و برده شمك ارضدن به سی اوتوز بوقدر ملینون فرسخ
اولفله بالفرض بر ثابته ده بدیوز الی ذراع مسافه قطع ایدن طوب کله سی شمسن
جیفسه تقریباً اون ابکی سنده کره ارضه واصل اوله یلنوب اشنو مسافه شمس ارضك

طرافنده دور ایدر فرض اولدینی حالد مدار شمك نصف قطری اولفله طوب
کله شمك تقریباً ایتس ابکی سنده قطع ایده ییله جکی مسافه بی شمس بکری درت ساعته
قطع ایتن لازم کلور بوايسه دائرة امکاندن خارجدر بونست اوزره سائر ثوابتک حول
ارضده دور ایتسی بون بتون عقل نجو زایده مز زیرا ثوابتک بزه ان یقین اولنلریله کره ارض
پینده اولان بعد مسافه شمس ایل ارض پینده کی مسافه نك یوزیک فانی اولدینی مثبدر
حتی سیارات ایچنده شمسن انک زیاده بعید اولان کوکب ان صکره کشف اولسان
اووریه نام سیر ایدوب بونک حول شمسن اولان مدارلی ساعته اون ابکی میل آلور
روا بور ایل تقریباً اوچبوز بوقدر سنده قطع اولفله جک بر مسافه اولوب بومدار اوزره
بر کره یا یلسه یعنی شمس بوقدر یوک فرض اولنسه و یک کوچک کورینان ثوابتدن
رینه واریلوبده اورادن بو جرم عظیمه نظر اولنسه برکوچک کوکب کی کورینه جکفی
بعض حکما باطساب اثبات ایتلدر در بومصورنده بوقدر ثوابتک کندی سیاراتله برابر
بکری درت ساعت طرفنده حول ارضده دور ایتسی بر وجهله حد امکانده دکلدن هیت
قدیمه نك ابطالی حقدده سرد اولمش اولان ادله نك اقواسی اشنو بعد ماده سیدر
والعلم عند الملك العلیم

بعض املا ف هیت قدیمه بی شرع شریفه توفیق ایل تفاسیری دخی اکانطریق
ایتدکاری کی شمسی هیت جدیدیه سالک اولنلرک بعضیسی دخی بونی شرع شریفه
توفیق داعیه سیله و نری اجمالی تحسبها جامده وهی نمر مر السحاب و و الشمس
تجری مستقر لها کی بعضی آیتلر ایراد ایدر شرع شریف ایسه ایچسندن دخی
ریدر زیرا شرع شریف مجرد احکام الهیه بی عباده تعلیم ایچون اولدیفندن هیت
عالمک یسانی و ظریفه شرع دن خارجدر اهل نك کیفیندن سؤال ایدنلره و قول هی
مواقبت للناس آیت کریمه سبله جواب و رلمسی دخی بو کادلیل جلیدر

فصل الاذنان

فی زیح هر کوکب حرکت مخصوصه سنده و وضعنده سرعت و بطور و استقامت و رجوع
وسائر احوال دن اوله رق براهین علم هیتک افاده ایتس اولدینی نتایج مقصوده سنده دائر
بر طاقم قوانین اوزر بنیه مینی اولاب بر صناعت حسابیه در که انکله کواکب کتب هیتدن
مستخرج اولان قوانین اوزره حرکاتی حسابیه هر قنخی وقت مفروضنده اولورسه
ولسون افلا کنند اولان مواضعی یلنور
بومساعتک شهر و ایام و تواریخ ماضیه بی بیلک خصوصنده کندینک مقدمات
وامول موضوعه سی مثابه سنده اوله رق بر طاقم قوانینی و اوج و خضیضی و میلاری
و انواع حرکاتی بیلک و بعضیسی به مضبندن استخراج ایتس کی بر طاقم اصول
مقرره سی وارد که متعلیه موجب سهولت اولق ایچون نری جداول مرتبه یه وضع
ایدنر صناعت مذکوریه فی از باج نسیمه اولنور و بوقی ایل بروقت مفروضده
کواکب مواضعی استخراج ایتسکه تعدیل و تقویم دینلور بوفنده کرک متقدیمینک

و كرك متأخرينك بك جوق تأليفاتي وارد ر بقى ايله ابن الكركك تأليفاتى كى لكر
 شدى مغربده متأخرين ابن اسحقه منسوب اولان زينه اعتقاد و عتقاد اينديلى و
 اسحق اتى رصده موقوف اوزره باعش شويكه كه مساليسده ر يهودى اولوب بلذات
 رصده ايله كواكبك احوال و حر كانه دتر اجمع اشدكي معوماتى كاخر بر وارسيل
 ايدرمش ديو زعم ايندر و زعم اينده كوره كتاب مذكورك بوجهله اساس و مبناسى
 موقوفدر صكره ابن يسه اتى نظريص اينرك منساج زم كتابى تأليف ايدوب ايدن اخذ
 واستفاده ده سهولت اولديغندن اس كاشوس ايدى موشع كواكبى بيشكه احتياج
 لبحق اوزرينده احكام نجوميه يسه اولوق ايجوندرك وضوح فلكيك ايله مل و دودان
 و مولد بشرية دن علم انسانيه حادث اولان آكاري بوسدن عبارتدر نده كم شاعده
 ان شاء الله تعالى خصوص مذكوري بيان و دليلارنى ايضاح ايدور
 المترجم * ملت اسلاميه ده ابتدا بوقسه سلوك ايدن محمد بن ابراهيم الفزارى نام
 عالم فاضلدر ابن الادبى نظم العقاد ديو معروف اولان زيج كيرنده ديركه يوز الي الى
 سند شنده منصور خليفه به هنددن بر كيمه كلكرك سند هند ديو معروف اولوب بجومك
 تصديلات معموله سبله برابر حر كاتى و خسوف و كسوف و مطالع بر و جى حاوى اولان
 زيج كتابى كنور مكله منصور دى كتاب مذكورك لسان عربى به ترجمه سبله قبا بعد
 حر كات كواكبده دستور العمل طوئلى اوزره بر كتاب تأليف اولغنى امر ايمكين بوايشه
 محمد بن ابراهيم الفزارى مباشرت ايدرك كتاب مذكوردن اخذ ايله بر كتاب ايدى كه
 بين النجمين السند الهند الكبير ديو معروف اولوب ابو جعفر محمد بن موسى الخوارزمى دى
 فزارينك بوكاينى اختصار و فقط تعاديل و ميلده سند هند اصوله مخالفت ايدرك تعاديله
 فرس اصولنى و ميل شمشد بطليموس مذهبن اخير ايدرك بين النجمين مشهور اولور
 زيج كتابى تأليف ايدى كه اول وقت بى يسه ده ر ياده بكتلكه معروف اولدى
 بعد مأمون خليفه زماننده كتاب بى يسه ر بق بطليموس مذهبن شوع
 بولدى فن زيجده هند لور ينده متداول اوج مذهب اولديغنى مروى اولوب ايجق
 عربى بكن بالكر سالف الذكر سند هند مذهبدر

نور علمى

علم منطق ماهايك نعر يفرنده و تصديقاتى مفيد اولان ايله ده فكرك صحيحى فاسدن
 نمير ايدن قوانينك بونك ياني بوجهله در كه ادرا كانه اصل اولان خواص خمس ايله
 ادراك اولوب كرك ناطق و كرك غير ناطق باجملة حيواناتك بوا در اكه شتر كدر و انسان
 سائر حيواناتدن ايجق محسوسدن مجرد اولان كيمى ايله ايدر ايلور شويكه كه
 بر طاقم اشخاص متفقه دن ذهنده اول اشخاص محسوسه نك جيعنه منطق و شامل اولان
 بر صورت حاصل اولور اشته اول صورت كليدر صكره ذهن مذكور اشخاص متفقه ايله
 بعض خصوصياته اول اشخاص موافق اولان ديكر بر طاقم اشخاصه دى نظرايدوب
 انده بوايكى طاقك نوافق ايندكارى خصوص اعتبار ايله يكسندده منطق اولان ديكر

بر صورت حاصل اولور و بوجهله نميرنده زنى ايدرك نهايت بر كلى به واصل اولور كه
 زنى ايك فوقنده ديكر بركلى بوجهله مروب كلى مذكور بسيط اولور مثلا اشخاص
 انسانك اكره منطق اولان ايجق صورتن نميرد اولور صكره اكره ايله حيواناته
 نظر اولوب ايكى طساقه منطق اولان جناسى صورتن نميرد اولور صكره اكره
 مجموعيه ايله ايدر اولور و هكذا جناس عالى به حقيقه نك كه جوهر در
 بوجهله نميرد اولور و ازانك فوقنده بر كلى بوجهله مدبغدن عقل انده
 توقف ايدر و چونكه جناس حق انسانه علوم و صنايعى ادرا كانه آلت اولان
 فكرى احسان اينددر و همدى يماهايكى تصور يعنى حكيمز ادراك سازج اولور
 و يا خود تصديق يعنى امر ك امر آخره بوسيله حكم اولور بيشه على ذلك فكرك
 تحصيل مطلوبانده سعى با تأليف طريقه كلياك بعضيسى بعضينه ضم اولانده رقى
 ذهنده افراد خارجيد اوزرينده منطق بر صورت كليده حاصل اولوبده صورت مذكور
 اول اشخاصك ماهايشه علم و معرفت افاده ايمككه اولور و يا خود بر امر ايله امر آخر
 وزره حكم و تفعله اونور كه امر مذكور اول امر آخره ثابت اولوب بودى تصديق
 فيلندن اولور ايجق حقيقته بونك فائى دى تصور راجعدر زرا حاصل اولديغى حالده
 بونك فائده سى دى علم حكيمك مقتضاسى اولديغى وجهله حقايق اشياه كسب و قوف
 و معرفتدر اشته فكرك بوسه بى بعضا طريق صحيح ايله و بعضا طريق فاسد ايله
 اولديغندن صحيحك فاسد دن تميز اولاسچون مطالب علميه تحصيلده فكرك سى
 ايله جيكى طريقى تميز ايمك لازم كلى و بوكايمز و مير ان قانون منطق اولدى فن
 مذكورده حكماى مقدمين بحث و تكلم ايدر ايدى ايجق ابتدا كلامارى پارچه پارچه
 و متفرق اولوب ارسطونك ظهور ينده دنك هنوز مباحثى تهذيب و مسائل جمع اولتامشيدى
 ارسطو ظهور ايندكه مباحثى تهذيب و مسائلنى فصول اوزره ترتيب ايدوب فن
 مذكورى علوم حكيمه نك اقدمى و فائده سى قيلدى انكچون حكيم مشار اليه معلم
 اول نسجه اولدى و علم منطق مخصوص اولان كائنده دى فص دينلوب سكر كتابى
 مشتملدر كه دردى صورت قياس و دردى ماده قياس حقه در تفصيلى بوجهله در كه
 مطالب تصديقيه نك انواعى اولوب بعضيندن مطلوب اولان بطبعه بقيندر
 و بعضيندن مطلوب ظن اولوب ايك دى مراتب عديده سى اولديغندن قياسدن
 بعضا افاده اينديكى مطلوب حيقه و بوا اعتبار كوره مقدماق علم و ظن شغلينك
 قنيسندن اولسى مناسب اوله جنى جهته بحث اولور و بعضا دى قياسدن مطلوب
 مخصوص اعتبار ايله اوليه رقى بلكه خاصه انتابى جهته بحث اولور و اوليكى بحثه
 من حيث الماده دينلوب يقين و ظندن مطلوب مخصوصى منج اولان ماده مراد اولور
 و ايككى بحثه من حيث الصورة و قياسك على الاطلاق انتابى دينلور بيشه على ذلك
 كتاب منطق سكر اولوب اولكيسى اجناس عالىه يانه در كه محسوساتك نميريدى
 اكره متهمى اولوب اكره فوقنده جنس آخر بولون بوكا كتاب مقولات نسجه اولور

بکنجیسی قضایای تصدیقه و انواعی یاننده اولوب کتاب عبارته سمیه اولور اوچنجیسی قیاس و علی الاطلاق قیاسک صورت انتسابی یاننده اولوب کتاب قیاس سمیه اولور و بو بحث من حیث الصورة اولان مباحثک آخریدر صکره درنجیسی کتاب برهان اولوب یقینی منج اولان قیاسدن بحث ایدر و نه کیفیتده مقدماتک یقینی اولسی واجب اولدینی و یقینی افاده ایچون ذاتی و اولی اولق کبی فصل شرطلله مشروط قبلدینی بوکاید معلوم اولور و معرفات و حدود بحثی دخی بوکاید در زیر ائلرده دخی مطلوب اولان یقیندر چونکه حد ایله محدود بیننده غیریه به محتمل اولدینی صورتله مطابقت واجب اولدیندن متقدمین عندند بو بحث دخی بوکابه تخصیص قیلندی بشنجیسی کتاب جدلدر اول دخی مشاغبات و مغالطاتی قطع ایله الزام خصمی مفید اولان قیاسدر و یوننده مشهوراندن استعمالی واجب اولان ماده لر و بوفرضی افاده ایچون بوکامخصوص اولان شرطلر بوکاید مذکوردر و قیاس صاحبی مطلوبک ایکی طرفنده وسط سمیه اولسان جامعی تمیز ایله قیاسی استنباط ایده جکی موضعلر و کذا عکوس قضایا دخی بوکاید ذکر اولور انجیسی کتاب سفطه در بودخی خلاف حق افاده ایدوب منظر انکله صاحبیه مغالطه ایده جکی برقیاس اوله رق غرض موضوعه نظرا فاسد اولقله آتی انجی قیاس مغالطی یلیوب اندن حذر اولق ایچون یازمشلردر بدنجیسی کتاب خطابتدر اول دخی جمهوری ترغیب ایله انلری بر مقصود اوزره سوق ایتکی مفید اولان قیاس اولوب بو قیاسده مقبولاندن استعمالی واجب اولان ماده لر دخی بو بحثده در سکرنجیسی کتاب شعردر اول دخی برقیاسدر که بر شیشه اقبال یاخود بر شیدن نفرت ایچون تمثیل و تشبیهی افاده ایدر و یوننده قضایای تخیلیه دن استعمال واجب اولور معلوم اولور

المترجم * بومثلا و مواضعه کتاب لفظی معنای مشهوری اولان بر مجله مضامنه اولوب بلکه بر فک جنسده متحد اولان بر طاق مسائل دیگدر که اکثر علوم و فنون اول امرده کتابلر و کتابلر بابلر و بابلر فصللر تقسیم اولوب کتاب جنساری متحد اولان مسائلدن و باب نو ما متحد اولان مسائلدن و فصل بر نوع مسائلک صنوف متعدده سنک بر صنفدن عبارت اولور * ثم کلام المترجم *

بو وجهله فن مذکور تهذیب و ترتیب اولدقن صکره حکمای یونانیون تصویری مفید اولان کلیات خمس بحثی دخی لازم اولدینی کور و ب بحث مذکور ی مستقل بر مقاله ایدرک فک ابتداسنه علاوه ایتلریله ابواب منطق طغوز اولدی

المترجم * بحث مذکور ی ترتیب و علاوه ایدن پور فیر یوس نام فیلسوف ایدی که عصر یشک طلبه سی فص ارسطوتک بعض محللرینی استصعاب و استشکال ایتلریله اول دخی کلام حکیم بر مدخل و مقدمه به محتاجدر که طلبه عصرک اذهانی فاسد اولدیندن انی اکلامدن عاجز اولمشلردر دیوب کلیات خمس بحثی بر کتاب

مستقل اولق اوزره تصنیف و کتاب ایساغوجی سمیه بدرک فص ارسطوتک ابتداسنه وضع ایشدر ایساغوجی لفظی لسان یونانیده مدخل مضامنه در بومصورته بعض شرح منطقک کتاب مذکور ایساغوجی سمیه سنددار ایراد ایتدکلری و جوه بعضده تکلفات باردهیه اصلا حاجت اولدینی ظاهر اولور و بعضیلر پور فیر یوس برنده آمو یوس دیوب یازمشلر ایدر ده غلط و بر نوع اشباه اولق کرکدر زیرا پور فیر یوس تاریخ میلاد حضرت عباسک (۲۳۲) سنه سنده بر الشام طرفنده تولد ایتشدر و آمو یوس ام حکیم میلادک (۲۵۰) تاریخلرند بر حیات بولوب کتاب ایساغوجی بی شرح ایشدر * ثم کلام المترجم *

وجهله سی ملت اسلامییه ده ترجمه اولوب فلاسفه اسلام انلری کاه شرح و توضیح و کاه تلخیص و تنقیح ایدر تداول ایندیلر تهکم فارابی و ابن سینا و صکره حکماء اندلسدن این رشد یو یولده کتابلر یازمشلردر و ابن سینا ک کتاب شفاسی وارد که علوم حکمیه ک قسام سیمه سی احاطه و جهله انده درج ایشدر صکره متأخرین کلوب اصطلاح و ترتیب منطقی تغییر ایتدیلر و کلیات خمسک نموده سی اولان حدود و رسوم بحثی کتاب رهاندن کلیات خمس بحثه نقل ایتدیلر و اهل منطقک مقولاندن بحثی بالذات اولوب بلکه بالعرض اولدیندن کتاب مقولاتی طی ایتدیلر و عکس بحثی بعض جهته قضایا بحثه تابع اولدیندن انی دخی کتاب عبارته ایخا ایتدیلر صکره ماده مخصوصه حبیه اولیه رفی هلی العموم مطالبی انتاج ایتسی حبیه قیاسدن بحث ایدوب قیاسدن بحسب ماده بحثی حذف ایتدیلر که برهان وجدل و خطابت و شعر و سفطه دن عبارت ولان کتب خمسدر و بعضیلر دخی انلر دایر جزئی بحثلر یازدیلر و الحاصل اشبو مساحت خمسین حذف ایله کالم یکن حکمنه قویه رفی انلردن قافل اولدیلر حالبوکه مواد خمس مذکور ه فنده غایت مهم و معنای بحثلردر صکره فن مذکورده مساحتی تکثیر و مساحتاتی توفیر ایتدکلردن و فن مذکور فی الاصل علوم سائر یه آلت اولق اوزره وضع و انجیسیکن آلتی حیثیتدن قطع نظر قلندر رفی و غرض اصلی صدقندن جیفیه رفی براسه فن اولسی حیثیتله نظر ایتدکلردن فن مذکورده سوز و زایوب مساحتات توسع ایتدی و ابتدا یونی بیان امام فخر الدین رازیدر و اندن صکره افضل الدین تخونجیدر که هل مشرقه شمعی اعتماد و اعتباری ائک کتابلرینه در و مومی البهک بوقنده کشف الاسرار نام کتابی واردر انجی پک اوزوند و مختصر موجزی وارد که تعلیم خصوصیتده بر کوزل کتابدر صکره درت یراق قدر مختصر الجملی وارد که انده فسک قواعد و اصولی اجمال ایشدر شمعی بین الطلبة متداول اولوب انکله انتفاع اولمقددر و صورله کتب متأخرین متداول و مشهور اولوب متقدمینک کتابلری و اصوللری کالم یکن حکمنه کیره رک متروک و مهجور اولدی حالبوکه انلرک کتابلری بر وجه مشروح منطقک فوائد و ثمر ایلر مملودر و الله الهادی للصواب

فصل

علم منطق رد و قبولی بیان شده در

معلوم اوله که اسلاف و متکلمینک متقدمین فن منطق تعلیم و تعلیمی شدیداً منع ایله
یوفنی طعنه و اندن حذر ایتمکده مبالغه ایتمشایدی مؤخر امام غزالی ایله امام
فخرالدین رازیدن برو مناسبتین کلوب بوخصوصده بعضی مرتبه مسامحه ایتمشاید
ناس اول وقتدیر و یوفنه دوشدیلر الایک از کسده ر متقدمینک رأینده میل ایله انکدن
نفرت و انکار خصوصتده مبالغه به ایتمدار ایلدیلر بوخصوصده رد و قبول نکتده سی
نه اولدیفنی سکایان ایلده لم تا که علمائک مذاهب و مسالککنده اولان مقاصدینه مطلع
اوله سین خصوص مذکورک وجهی بودر که وقتیکه متکلمین ادله عقلبه ایله عقاید
دینیه به احاطه ایچون علم کلامی وضع ایتمدیلر ایسه کندی اصولرجه عقاید مذکورده بی
کابلرند مذکور اولان بر طاقم ادله مخصوصده ایله اثبات ایلدیلر تنه کم اعراضی
واحر اضک حدوتی واجسامک انلردن امتناع خلونی وحوادثن خالی اولیائلرک حادث
اولدیفنی اثبات ایله عالمک حدوتنه استدلال و دلیل ثمانله توجیدی اثبات ایلد کلری
و کابلرند مذکور اولان ادله سائرده لری کبی صکره جوهر فرد وزمان فرد و خلا
ایسانی و ماهیاتک طبیعت و ترکیب عقلینک نفی و عرضک ایکی زمانده باقی قاللامسی
ونه موجود و نه معدوم اولوب بلکه مجرد بر وجودک صفی اولق مناسنه حال ایسانی
کبی ادله مذکورده ماقی مقامده اولق اوزره بر طاقم اصول وقواعدی
بسط و تمهید ایله ادله مذکورده بی تدریس و اثبات ایتمدیلر و برده شیخ
ابو الحسن ایله قاضی ابوبکر واستاد ابواسحق ادله عقایدک منعکس اولسنده
یعنی دلیلک بطلانندن مدلولک بطلانی لازم کلمسنده ذاهب اولدیلر انکچون
قاضی ابوبکر ادله مذکورده ک عقاید دینیه مشابه سنده و عقاید مذکورده ادله اوزرینه
مبتنی اولدیفندن ادله بی جرح ایتمک عقایدی جرح حکمنده اولسنده ذاهب اولمشدر
منطقک مدار و مبانی ایسه ترکیب عقلی و خارجده کلی طبیعتک ثبوتی اولوب بوراسی
اثبات اولمشدر که کلیات خمس یعنی جنس و نوع و فصل و خاصه و عرض عامه منقسم
اولان کلی ذهنی اول کلی طبیعی به منطبق اوله بودنی متکلمینک هندنده باطلدر
وانلرک عندنده کلی و ذاتی مجرد بر اعتبار ذهنی در که خارجده مطابق اوله جعفری
برشی یوقدر و یاخود حال اثبات ایدلر عندنده حال قیلندندر بوجهته کلیات خمس
وانلر مبتنی اولان تعریفات و مقولات عشره باطل اولق لازم کلور و عرض ذاتی دخی
باطل اولوب انک بطلانیه منطقین عندنده برهانده شرط اولان قضایای ضروریه
ذاتیه دخی باطل اولور و کذا علت عقلیه دخی باطل اولوب انک بطلانیه دخی کتاب برهان
باطل اولور و کذا کتاب جدلک لب و مغزی اولان موضوعلر یعنی قیاسده طرفین بیننده
ولان وسط جامعک مأخذ لری دخی باطل اولور و بالکنر قیاس صوری قالب بووجهله
کافه ارکان منطق منهدم اولور و اگر علم منطقده اولدیفنی کبی یونلری اثبات ایدلر ایسه ک

متکلمینک مقدماتندن یک جوغنی ابطال ایتمش اولورز بوايه بروجه مشروح عقایدی
اثبات ایچون سرد ایتمش اولدقلری ادله مخصوصده لری ابطاله مؤدی اولور اشته بویک
ایچون قدماتی متکلمین یوفنه سلوک ایتمکی منع و انکارده شدت ایدوب انی جرح و ابطال
ایده جکی دلیل کوره بدعت یاخود کفرده ایلدیلر اما امام غزالدین صکره کلن متأخرین
وقتا که ادله نک انعکاسی انکار ایتمدیلر وانلرک عندنده دلیلک بطلانندن مدلولک بطلانی
لازم کلدی و ترکیب عقلی و کلیات و ماهیات طبیعتک خارجده وجودی خصوصلرند اهل
منطقک رأی انلرک عندنده صحیح اولدی ایسه علم منطق بعضی ادله کلامیه به منافی ایسه ده
اصل عقاید دینیه به منافی دکلدر دیو حکم ایتمدیلر و بلکه جوهر فرد و خلا و بقا اعراض کبی
مقدمات کلامیه نک یک جوغنی ابطال وانلرک برینه نظر و قیاس عقلی ایله تصحیح ایتمش
اولدقلری ادله اخیری ایراد ایدوب عقایدی انلر ایله اثبات ایلدیلر و بویک بروجهله عقاید
سنبه به مخالف اولدیفنه قرار و یردیلر رأی مذکور امام فخر رازی ایله امام غزالدینک
وانلر تابع اولمشدرک رأیدر بونی تأمل ایدوبده علمائک اختلاف ایتمد کلری برده مدایک
و مأخذنی فهم ایله والله الهادی والموفق للصواب

الترجمه امام غزالی به کلمه اکثر متکلمین علم منطقی کفره یقین عد ایتمشایکن
اندن صکره رحله پیرای معرفت و یقین اولان محققین فن مذکور فرض کفایه اولوب
هر بلده ده عالم منطق اولان بر ذامک بولنسی لازمه دندر دیملری محل عبرت و اونه دنبرو
افکار و انظار علمائک بر برینه مخالف و معارض و بلکه برینک بروقنده اولان فکری
وقت آخرده اولان فکر بنه منافی و مناقض اوله کلد بکنه بر جتندر

طبیعیات

حکمت طبیعیه جسمدن متحرک و ساکن اولسی حیثینه بحث ایدن برنی اولوب اجسام
سماییه دن و اجسام هنصریه ایله انلردن تولد ایدن حیوان و انسان و نبات و معدن
و ارضیه نکلون ایدن بنایع و زلازلدن و جوسماده نکلون ایدن سحاب و بخار و رعد و برق
و صواعقدن و سائر دن و اجسامده مبدأ حرکت اولان نفوس و قوای انسانی و حیوانیه
و نباتیه دن بحث ایدر یوقندن ارسطویک کابیری ایدای ناسنده موجوددر که مأمون
خلیقک عصرند ترجمه اولسان سائر علوم فلسفیه ایله یله ترجمه اولمشدر صکره ملت
اسلامیه ده دخی اندن اخذ ایله نیجه کابیر نالیف اولمشدر مؤلفلرک ایچنده الذی یاده فنی
احاطه و استیعاب ایدن ابن سینادر که یوقار و ده ذکر ایدیکمز وجهله فلاسفک علوم
سبعه سنی شفاده جمع ایتمشدر صکره انی کتاب نبجات ایله کتاب اشاراتده تلخیص ایلمشدر
انجیق یک جوق مسئله زده ارسطویه مخالف اولوب کندی رأی اوزره کیدر اما ابن رشد
ارسطویه مخالف اولیه رق کاتبی شرح و تلخیص ایتمشدر و یوقنده سائر لری دخی
نیجه کابیر نالیف ایلدیلر لکن بو عصرده مشهور و معتبر اولسار یونادر و اهل مشرقک
اعتباری ابن سیناک کتاب اشاراتده اولوب انک اوزر بنه امام فخر رازینک بر کوزل
شرحی وارد و کذا آمدینک دخی اشارات شریعی وارد و اهل عراقدن خواجه دیمکله

معروف اولان نصیرالدین طوسی دخی اشاراتی شرح ابتدی و امام رازی ابله پک جوق
مستلزه بحث ایدوب انظار و مباحثاتی ایضا ایلدی و فوق کل ذی علم علیم
والله یهدی من یشاء الی طریق مستقیم

علم الطب

علم طب برصناعته کده صحیح و مریمین اولمسی حیثینه بدن انساندن بحث ایدر و طبیب
اولان کسه حفظ صحت و ادویه و غده ایل بر و مرضک چاره سنی آزار انجیق اولان
اعضای بدن هر عضو مخصوص اولان مرضی و امراضک منشئی اولان اسبابی
و هر مرضه مناسب اولان دوائی بیلیمی لازم کلور شو یله که بوکا ادویه تک طبیعت و قوتلریله
و مرضه دخی بعضی ایل و سایر آثار و علامات ایل امتدلال ایدر و بونی قوت طبیعتله دخی
موازنه ایلر زرا کرک صحت حالنده و کرک مرض حالنده مدبر اولان انجیق طبیعت اولوب
طبیب بالکرا کا طبیعت ماده و مرضک سنی و مزاج مخصوصی مقتضاسی اوزره بعض
مریبه اعانه ایلر اشته بونلرک کافه سنی جامع اولان فقه طب نسجه اولور بعضا دخی
بعض اعضا بدن بالاستقلال بحث ایدرک انی باشلوجه بر علم مخصوص قیاس نشه کم هین
و هل عینه و کالقی بوجهله فن مستقل قلمشدر و کذا منافع اعضای یعنی اعضای
بدن هر عضوکه منفعت بچون خلق اولمش اولدینی مباحثی دخی بوضه اطلاق ایلدیلر
وا کر چه بونلر موضوع علم طب بدن خارج ایلده ائلری دخی الکت لواحق و توابعدن
قیلدیلر کتابلری ترجمه اولمش اولان قدما ایچنده بوقنده امام اولان جالینوس سدر
دیر که حضرت عیسی علیه السلام معاصر اولوب صغیر یعنی سچیلده غریب و فاته
ایتمشدر نالیقانی مهمان کتب طبیعه اولوب ائدن صکره کلن اطباءک کافه سی ائلره
افتدا ایتشدر

• المترجم • لسان عربی به ترجمه اولسان کتب طبیعه تک الکتاسکیسی بقراط
کابلری اولوب یونانده ابتدا اصول طبانی وضع و تأسیس ایدن دخی اودر و بوقنده
پک جوق نالیقانی اولوب ائدن صکره کلان کرک اطباء یونان و کرک اطباء عرب تک
آثارینی شرح و تفسیر ایلده خدمت ایتشدر اشته بونلرک الکت مشهور لری جالینوس ایل
دیسفورید سدر جالینوسک شرح و تفسیر ایتش اولدینی کتب بقراطدن لسان عربی به
ترجمه اولسانلر کتاب عهد بقراط کتاب الفصول کتاب الامراض کتاب جراحات الرأس
کتاب الاخلاط کتاب الماء والهوا کتاب طبیعه الانسان اولوب بونلرک بعضی سنی حنین
و بعضی عیسی بن یحیی ترجمه ایتشدر بقراطک ولادت تاریخ میلاد حضرت عیسا دن
(۴۶۰) سنه مقدم اولوب مسقط رأسی استانبول کوی جزیره سیدر اما جالینوسک
عصرنده مورخین اختلاف ایدوب بعضیلر بوجه سابق حضرت عیسی علیه السلام
عصرنده ایدی بدیلر و بعضیلر دخی حضرت عیسا دن یوز او توز برسنه صکره
ناطولیده واقع برغمه طرفنده تولد ایتش ایدو کئی نحریر ایتشدر جالینوسک سیاست
مدینه حقیقه نالیق ابتدکی کابنده کی کلامی دخی بونی تأیید ایدر کلام مذ که دیودر که

نصارالقی ادعاسنده اولان بر قوم کوره یوز که رموزات و معجزات ایل و اصل مریبه ایمان
ولوب حالبوکه ائلردن جماع خصوصنده برهیز و عفت ایتک کبی حکما و فلاسفه افعالی
ظاهر اوله یوز و بر طاقی دخی اکل و شربده برهیز کارلنی سور و صوم و صلوة دوام ایلر
و مضامدن اجتناب ایدر حتی خیر ایشلمکده و ناسه ابولک ایلکده و عدل و عفتده
فلاسفه دخی فائق اولمش و تصدیق معجزه ایله فوز بولمشلردن جالینوسک کلامی
یوراده نهایت بولوب فی الواقع بو کلامی کنینک حضرت عیسی علیه السلامدن صکره
ولدیغنی اثبات ایلر زرا دین عیسا ک انشاری عیسی علیه السلامک جانب سیمایه
فغندن صکره حواریون واسطه سیله اولمشدر • بقراطدن صکره اطباء یونانک اکبر
و اشهری جالینوس اولوب فن طبیعه پک جوق نالیقانی واردر و ایتشدر متجاوز کابلری
عربی به نقل و ترجمه اولمشدر و اکثر بیسی طوغری بدن طوغری به عربی به و بعضی
یونانیدن سریانی به و ائدن عربی به نقل اولمشدر و مترجملری دخی حنین و حبش و استقان
بن یاسیل و ابراهیم بن الصلت و عیسی بن یحیی و ثابت و شمعی و یحیی بن البطریق و طوما
و اسحق بن حنین و ایوب و ابو جعفر محمد بن موسی نام دانردر • دیسفوریدس دخی مشاهیر
طبباء یونانیدن اولوب میلاد حضرت عیسا دن (۶۴) سنه صکره ایچ ایل طرفنده قدیم
(انازاریا) نام شهرده تولد ایلشدر ادویه مفرده به دار اولان کابی یونان و عرب اطباءسی
بیتنده مرغوب و معتبردر حتی جالینوسدن مر ویدر که ادویه مفرده به دار اقوام شتاک
ون درت کابی مطالعه ایتدم دیسفوریدسک کابندن اتم و اکلتی کوردمدم دیو کاب
مذ کوری مدح و ثنا ایلشدر ابن اصیبه تک عیون الالباب فی طبقات الاطباء نام کابنده
ابن جلیجلدن نقل و روایت کوره کتاب مذ کور بغدادده جعفر متوکل عصرنده لسان
یونانیدن لسان عربی به ترجمه اولمشدر و مترجمی استقان بن یاسیل اولوب حنین دخی
مطالعه و تصحیح و تفریض ایلده نشر و اعلا نه اجازت و برمشدر انجیق استقان اولوقنده
لسان عربی به هر قنقی ادویه تک اسمی یلوب تصحیح ایدر بیلش ایسه اسماء عربیه ایل
تفسیر و ترجمه ایتش و لسان عربی به اسمی بیلدیکی ادویه بی لسان یونانی اوزره ابقا
و بعد کلوید بوکا طغریاب اوله جق کیمسدرک همنه ترک ایلشدر ترجمه مرقومه
بو حال اوزره اندلسه دخی وارد اولوب ادویه تک لسان عربی به بعضی سنی اسمی معروف
و بعضی سنی اسمی غیر معروف اولمشله اندلس صاحبی ناصر عبد الرحمن بن محمد
وقتنه قدر خلق اول ادویه دن معروف اولنلریله انتفاع ایتدیلر اوچوز او توز بو قدر
تاریخلرنده قسطنطنیه ملکی ارمانیوس ملک ناصر بعض هدایا ایله بار دیسفوریدسک
کابی دخی مصور اوله رق کوند رمشیدی انجیق کتاب مذ کور قدیم یونان لسانی اوزره
یازمش اولوب اولوقت اندلسه دخی اول لسانی ییلور اولدیغندن بعض مترجملر بشدر مک
وزره لسان مذ کوری ییلور بر علم کوند رلمستی عبد الرحمن ناصر ارمانیوسه نحریر ایتکله
و دخی ببقولا نامنده بر راهب کوند رمشدر ببقولا اوچوز فرق سنه هجر به سنه قرطبه به
واصل اولوب اول تاریخنده قرطبه ده دخی علم طب ایل مشغول خلی ذائل اولمشله

د بسفور بدسك گانبدن پند كړی اسملي بقولا را هېدن تعيلم وانهجه مكب و نهېد
اولوب بوجهته كتاب مذ كورده شبهه نى اوله رق بانكز اون قدر ادويه اسملي قالمشدر
انلردنچي چندان ضروري اللازوم و محتاج اليه دكلردر و بن كرك بو كتابك بوجه مشروح
حل مشكلانته همت ايدن اطبا به و كرك بقولا راهبه مستصرك عصرنده پشدم و انك
اوانل سلطنتنده بقولا فوت اولدى ديوان جليل نصريح ايتشدر و اشبو اني جليل
دخى مشاهير اطبا دن اولوب كتاب مذ كورده اولان ادويه مفرده بي شرح و تفسير ايتشدر
* ثم كلام المترجم *

ملت اسلاميه ده دخى نيجه فحول ائمه كلوب علم طبه فوق انسابه كسب مهارت و ملكه
ايتشدر رازى ايله ابن سينا كې

* المترجم * ابن سيناك ترجمه حالى بو قارورده مرو و ايتدى اما رازى ديدى
محمد بن ذكر يا ابو بكر الرازى در كه اكبر اطباى اسلاميه اولوب هند سده و سائر علومه
فلسفه ده دخى مشهورلردن بريدر انواع علوم حكيميه به دارتاليف ايتدى كتب و رسائل
يوزدن زياته اولوب اكثري علم طبه دائر در ابتداى امر ده عود چالوق ايله مشتغل ايكن
سازى ترك ايله علوم حكيميه ماهر و كامل اولوب بوجه سابق بك چوق كتابلر
تحرير و رى و صكره بغداد خسته خانه لر نى ترتيب و تدبير ايتشدر برآن خالى
طور ميو ب يا نسويد و يا تببيض ايله اشتغال ايدردى و فاقى اوچبوز بكرى نارينه ده در
* ثم كلام المترجم *

اندلس اهل بسندن دخى بك چوق اطبا كيشدر انك مشهورلر ابن زهر در لكن
بو عصر ده ممالك اسلاميه عمران و مدنيت تناقص ايتديكنندن و عي طب ايسه زبرده بيان
ايد ه جگم و جهله حضارت و مدنيتك مقتضاسى اولان صنايعدن اولديغندن صنايعت
مذ كوره شمعى بلاد اسلاميه ده ياغى نقصان بولشدر

* المترجم * كرك عصر بونانده و كرك عصر اسلاميه انسان تشرىحي ممنوع اولوب
طبك اساسى ايسه فن تشرىح اولغله قدامى اطباء يونان اكثرا حيواناتى تشرىح ايله
انسانى دخى اكاقياس ايدرك علم طبي ايجه ايلرو ايتشدر و اطباى اسلاميه دخى
بو علمه خيلجه امك صرف ايتشدر ايسه ده مؤلفك بيان ايتدى و جهله بلاد اسلاميه ده
تناقص عمران سبيله ده اولوقت بو علم دخى نقصان بولغله يوز طومش و ده صكره زى
ياغى منقرض اولشدر فقط اطباى افرنج مدت و افره دنبر و انسان تشرىحنه ايتدار
ايتدكلردن و كوندن كونه تجارب و انظمار تكميل ايتديكنندن علم طبي بك زياته توسيع
ايتديلر برمد تدبير و اهل اسلامدن دخى بو يولده نيجه خذاق اطبا ايتشدر

نكمله

اهل بدوك دخى كنديلر بنه مخصوص طبي وارد كه آنى اكثرا قبيله مك مشايخ
و مجازنن بالتوارث بعض اشخاصه مقصور اولان نجر به لر اوزرينه بنا ايدرلر و بوندن
بعضيلر بنك كسب صحت ايتدى دخى وارد لكن قانون طبيعى اوزره اولوب مزاجه

موافقتدن

موافقتدن حاصل اولور برشى دكلدر عربيه بو طب چوق اولوب ايجلرند ه حادث بن
كلده كې نيجه اطباى مشهوره و ارايدى رسول اكرم عليه السلامدن منقول اولان
طب دخى بوقيلدن اوله رق و سى اولوب انجق عربيه برامر عاى اولمشيدى و احوال
وسبر نبوتك ذكرى انسابنده عادت و جيلت قيلندن اوله رق مذ كور اولان بعض
احوال دخى امور عاديه دن اولوق اوزره واقعدر بوخسه اول وجهله عل مشروح
ديك دكلدر زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلر انجق احكام و شرايعى
تعليم ايجسون مبعوث اولوب طب و سائر امور عاديه بي تعريف ايجون مبعوث دكلدر
و تلفيح نخل وقعده سنده دخى (اتم اهل بامور دنيا كم) يعنى سز امور دنويه كرى
دها اعلی ييلور سكر ديو بيور مشارددر

* المترجم * تلفيح نخل وقعده سى بو وجهله در كه عربدن برطائفه هر سته عادنلر
اولدينى اوزره خرما لك ديشيلر نى ار ككلر يله اشيلار لر ايكن رسول اكرم صلى الله
عليه وسلم افنديم بالتصادف بو مثل عادتدن فراغتله جنساب حقه توكل و تقويض امور
ايتلر نى فرمان ايتكله انلردنچي تلفيح خصوصى ترك ايتدكلرند اول سنه افاجلر
متر اولامقين عليه السلام افنديم يلدكلى و جهله امور عاديه لر نى اجرا ايتك اوزره
ابقا ايتشدر * ثم كلام المترجم *

بناء على ذلك طبه دار احاديث صحيحه ده واقع اولان شيلر مشروح اولوق اوزره حل
اولوق لايق دكلدر و بو باده اكا دلالت ايد ه جك برشى بو قدر مكر جهت نبرك
و طوبيت صميميه و صدق عقیده ايمانيه ايله استعمال اولد كه اولوقت بك بيوك فائده سى
اوله جفتده شبهه بو قدر ايكن بو دخى طب مزاجى قيلندن اولوب بلكه كله ايمانده
آتارنددر مبطونه عمل ايله مداوات وقعده سى كې

* المترجم * ابو سعيد رضى الله تعالى عنه حضرتلردن مرويدر كه برى حضور نبوى به
كلوب قرنداشك يورك افر بستدن اضطرابى وارد دكلده رسول اكرم صلى الله عليه
وسم حضرتلر بال ايجور ديو بيور ديلر صكره بر كره دها كلوب بار رسول الله بال ايجور دم
لكن اسهالنى زياته ايتدن غيرى برشى يا ممدى ديدكده عليه السلام افنديم بنه بال ايجور
ديو امر ايتدى اوچي دفعه كلوب بنه ايجور دم لكن فائده و برمدى بلكه اسهالنى
زياده ايتدى ديدكده عليه السلام افنديم دخى جنساب حق بال مدح حفته بيور دىغى
بو فيه شفاء للناس * كلام شريفنده صاد قد رسن اكا بال ايجور ديدى صكره
حضور سعاده كلوب بنه ايجور دم فائده سى اولمدى دنيجه عليه السلام افنديم (صدق الله
و كذب بطن اخيك اسقه صلا) يعنى جنساب حق صادقدر انجق كذب و خطا ايدن
سك قرنداشك قريندر اكا بال ايجور بيور ديلر مرقوم دخى بو دفعه اخلاص نام ايله
عودت ايدوب قرنداشنه تكرر بال ايجور دكلده شفا ياب اولشدر خلوص عقیده نك
بو مثل و تاثيراتى هزار بار تجربه اولمش مواد ندر

بومناعت دخی فروغ طبعیاتدان اولوب سنی ایل و تدایر سیاره ایل نیساتک تر یسه
و تکیه سندن بحث ایدن برفندر متقدمینک بوفته زیاده اعتنا و اهتمامری واریدی و انلرک
نیساتدن بحث و نظرری غرس و تکیه و تریه جهتله خاصیت و روحانیت و باب مکرده
مستعمل اولان روحانیت کوا کیه مشا کلناری جهندن اعم ایدی انکیچون بوفته
اعتبارری زیاده اولدی و کتب یونانیه دن بوفته علماء بطنه منسوب اولان فلاح
تبطیه کابی ترجمه اولمشدر که بوفندن یک چوق مسائل و مبساحی مشعل برکابدر وقت که
اهل اسلام کتاب مذکورک حاوی اولدیغی مسائله نظر ایندیله و باب مکرده دخی مسدود
و مکرده بحث و نظر ممنوع بولندی ایسه اندن نیساتک جهت اولاسته یعنی غرس
و تریه سنه دار اولان کلامری اخذ ایلجه جهت معنویه سنه دار اولان کلامری کلیه
حذف ایندیله این عوام دخی کتاب فلاح تبطیه بی بومنیوال اوزره اختصار ایندی
و جهت تانیسه متروک و مهجور قالدی انجی مسئله کتب مکرده به سنده قسم تانبینک
امهات مسائلنی درج ایلدی نه کم مکره بحثنده ان شاء الله تعالی ذکر ایدرز متأخرینک
فلاح سنه دار یک چوق کابری وارد که حالا موجود و مند اولدر انجی جهت اولایه
حصیر ایدوب جهت تانیسه به اصلا تعرض اینزل

الترجمه فن فلاح شمدی یک زیاده توسع ایدوب تکیه نیسات و اشجار و تریه
ریاض و ازهار کبی فنون عدیده به منقسم اولمشدر لکن بحث و نظر جهت اولایه مقصور
اولوب جهت معنویه و روحانیه بتون بتون منسی و مهجور و بلکه منکر در

الهیات

حکمت الهیه وجود مطلقدن بحث ایدن برفن اولوب اولای جسمانیات و روحانیات عام
اولان امور دن بحث ایدر که ماهیت و وحدت و کثرت و وجود و امکان کبی برطاقم امور
عامه دن عبارتدر مکره مبادی موجوداتدن و مبادینک روحانیات اولسندن و مکره
موجوداتک انلردن صدوری و تربیی کفینندن و مکره نفوسک اجسامدن مفارقتله
سده عودتندن مکره اولان احوالندن بحث ایدر فن مذکور بر علم شریف اولوب
حکما انکله وجوده علی ماهو علیه و قوف و معرفت تحصیل اولسه بیلور دیوز عجم ایدر
و عین سعادت دخی بودر دیرز قریب دیوز علمینک ردی کلور بوفته ارسطونک کابری
ایدی ناسده متداول اولوب این سینا کتاب شفا سنده و نجاشنده انلری تلخیص ایندی
و کذا حکمای اندلسدن این رشد دخی انلری تلخیص اینشد و قنا که متأخرین علوم
فلسفه یه زیاده هوس ایندیله ایسه حکمت دار یک چوق کابری تالیف ایندیله امام غزالی دخی
انلر بر چوق اعتراضات و ردیات تخریر ایندی مکره متأخرین متکلمین مسائل علم
کلامی مسائل حکمتله فارشدرد دقلرندن علم کلامک موضوعه الهیاتک موضوعی
و مسائل کلامیه ایل مسائل الهیات بر بر یله منشا به اوله رق کویا ایکسینده برفن کبی اولدی
و حکماک طبعیات و الهیات اولان تربیله دخی تغییر ایدوب ایکسینده برفن حکمت

فوقدیلر شوبله که امور عامه بحثنی تقدیم و مکره جسمانیات ایل الواحقنی و مکره روحانیات
ایل الواحقنی تخریر ایندیله نه کم امام فخر رازی مباحث مشرقیه ده و اندن مکره کلان
مشکله دخی تالیفاتنده بومسلکه سلوک ایلدیله و علم کلام مسائل حکمتله مخلوط و کتب
کلامیه مباحث حکمیه ایل مشغول اولدی و کویا ایکسینده موضوع و مسائلندن غرض
بر کبی اولوب ناس بو خصوصده اشتباهه قالدی بوا یسه و امر غیر صوابدر ز بر مسائل علم کلام
شر یعتندن مأخوذ و مقبوس اولان عقاید اوله رق سلفک نقل و بیان ایندیکی وجهله اخذ و قبول
اولوب ادله عقلیه سنز ثابت اولماز بوللو عقله مراجعت و استاد اولماز ز بر عقل نظر
شرعده معزول و مهجور در اما مشکلمینک ادله عقلیه ایل استدلال ایلری فلاسفه کبی
مسئله مجهول اولوب ده ادله عقلیه ایل علم و معرفت استحصا ایتک دیک اولوب بلکه
عقاید دینییه و سلفک انلرد اولان مذاهبنی تأیید و تقویه و ادله عقلیه دن استمداد ایدن
اهل بدعتنک شهادت بی دفع و ازله ایده جسک ادله عقلیه ارامقدر بوا یسه عقاید دینییه
و ادله عقلیه ایل سلفک قبول و اعتقاد ایندیکی کبی صحیح فرض اولسندن مکره در
و بوا یکی مطالعه بیتنده فرق عظیم وارد بومسک یسانی بو وجهله در که علوم
و ادله نقلیه کشف بحساب بشریته مستند و انوار الهیه دن مستند اوله رق ادله عقلیه دن
اوسع و انظار عقلیه تک فوقنده و انلری محیط اولغله کندی تحنده اولان قانون نظر
ضعیف الیه کیرمز پناه علیه شارع بزی بو کاهدایت ایندکه بزه لایق اولان اتی کندی
فکار بزه تقدیم ایل اکا اعتقاد ایدوب ده بشقه سنه اعتقاد ایتک و عقل اکا معارض
اولسه یله اتی ادله عقلیه ایل تصحیح فالتشبیوه مأمور اولدیغیز وجهله اعتقاد ایتک
و اکلایه مدیغیز برنده دخی سکوت ایدوب ده اتی شارعه تفویض ایل بومر تیه ده عقلی
عزل و بر طرف ایتک در و مشکلمینک ادله عقلیه ایل اوغرا شملرینه سبب انجی اهل
خاددر که برطاقم انظار عقلیه رکیکه ایل عقاید سلفه معارضه ایندکلرندن مشکلمین دخی
انلری کندی معارضه لری جنسیله رد ایتکه محتساج اولملریله ادله نظریه یه نشبث ایدوب
انلریله عقاید سلفی موازنه ایلری لازم کلدی امام مسائل طبعیات و الهیات و تصحیح
و ابضال ایل بحث ایتک نه موضوع علم کلامدنر و نه ده مشکلمینک انظاریه یفینسندنر
اشته بو تفصیلاتی اخذ و ضبط ایت که ایکی فنی یعنی علم کلام ایل علم حکمتی بر برندن
تغیر ایده سین ز بر مشکلمین عتدند بوفتلر وضع و تالیفده مختلط اولدیله حالبو که حق
و صواب اولان موضوع و مسائل اعتبار یله هر رینک آخره مغایرتی اولوب اشتباه و التباس
انجی استدلال عتدند مضالیک انحصادی حسبیه علم کلامک ادله عقلیه ایل استدلالی
کویا دلیل و حجت طلب ایتک ایچون وضع اولمش کبی اولسندن کلشدر واقع حال ایسه
بو یله اولوب بلکه مشکلمینک استدلالی بوجه مشروح مسئله معلوم و مطلوبک صدق
و صحتی مغروض اولدیغی حالده میندعه بی رد ایتک غرضیه در

الترجمه فی الواقع بعض متأخرین بو خصوصده افراط ایندکلرندن مؤلفک
اعتراضی برنده در فقط بتون بتون جهت عقلی ترک ایتک دخی بزره کوره مناسب دکلدر

زیرا دین اسلام خصائصند بر کسی دخی بود که عقاید اسلامی حکمت قار شونده
 قبولیوب میزان حکمت موازنه و انظار عقلیه ایله مقابله اولنه یلور چونکه محال ایکی
 قسم اولوب بری محال عقاید که عقلا محال دیمک اولوب اجتماع ضدین و ارتفاع
 تقضین کی بدیهیات اوله به مخالف اولان ماده زدر و دیگری محال عاید که ماده محال
 و خارق عاده دیمک اولوب معجزات نبویه یوقیلند و یوقسمی عقاید اسلامی قبول
 ایدوب قسم اولی قبول ایتر زیر قسم اول عقل خارج مراجعت اینکسزین عدم
 امکانه حکم ایتمی که ماده زدر اما قسم ثانی محسوساتدن مختزع و مقنن اولان ادله به
 مخالف اولوب حالوکه غلط حس احتمالیله و احتمالات سائر عقلیه حسیله یوقوله
 ادله نک کلیته پک جوق شهادت عارض اوله ییله چکندن ادله یقینیه نقلیه ایله مثبت اولان
 احکامی نقض ایده مزل رؤیت معراج مسئله زنده معتزله اهل سنتک اختلافی دخی
 بو مسئله ک فنی قسمدن ایدوکنده اولوب اهل سنت رؤیت معراج محال عاید دبو
 قبول ایتمی لکن معتزله محال عقلی قیلندن اوللار ینه ذاهب اولدقلرندن رد ایتمی
 اما محال عقلی بی قبول ایتمه مکده ایکی طرف دخی متفکر در الحاصل عقاید اسلامی
 خارجدن مع قطع النظر بالکثر عقلک تصورنده اوله ییله چک مواد در اساس حکمت دخی
 امکان عقلی اولدیفندن عقاید اسلامی حکمت قار شونده مبداه قونیور و جانب
 خصمدن ایراد اولنه جوق نقض و معارضه دلیلار ینه منع ایله مقابله سهل اولور اما عقاید
 نصاری حکمت مبداهه جیفسار یلوب عقلا به عرض اولنه مز زیر اساس عقایدی
 اقامیم ثلثه مسئله سی اولوب بو ایدسه عقلا محال اولدیفندن میزان عقله کلز و حکمت یونی
 بروجهله قبول ایتر و بو کامنده منصوفه نک بعض نامعقول ادعای کی بو بر سر در
 دیمکدن بشقه براعتدار بولمز * تم کلام المترجم *

و کذا متاخرین منصوفه یعنی بر طاقم وجد و حاللردن بحث ایدن غلات صوفیه دخی کلوب
 ایکی فنک مسئله لری کنندی فنلری به قار شدیره رفی جملله سنی برلشدیر دیلر نته کم نبوت
 واتحاد و حلول و وحدت حقه اولان کلاملری کی حالوکه یوقنون ثلثه نک هر بری کرک
 مسائل و کرک ادله جه بر رینه مقابله و مخالفدر و فنون مذ کوره نک علوم و فنون چنسنندن
 لک زباده بعید اولانی منصوفه کلاملریدر زیرا انلر وجدان ادعا ایدوب دلیلندن قرار
 ایدرلر وجدان ایدسه مدارک و احکامات علیه دن و توابعدن پک بعیددر نته کم یوقارورده
 بیان ایتمک وان شاء الله تعالی بوندن صکره دخی بیان ایدره ز و الله یهدی من یشاء
 الی صراط مستقیم و هو اعلم بالصواب

علم سحر و طلسمات

علم مذکور بر طاقم استعداداتک کیفیتنی بیلمکدر که انلر نفوس بشریه یا بغیر معین
 و یا خود امور سماویه دن بر معین ایلله عناصرده تأثیره مقتدر اولور قسم اول یعنی بغیر معین
 اولان سحر در و قسم ثانی یعنی بر معین سماوی ایلله اولان طلسماتدر و قنا که بو عمل ضرری
 موجب و جناب واجب الوجوددن بشقه بر کو که یا خود سائر توجه ایلله مشروط

اولدقلری حسیله تحت الشعاع ممنوع و متروک اولدیلر ایسه کابلی دخی بین الناس
 مغفود کی اولدی الانیط و کلدانیین کی موسی علیه السلام نبوتندن مقدم اولان
 ایم سالفه نک کابلینده بولسان بعض آثار قالمشدر زیرا حضرت موسی علیه السلامدن
 اول اولان انیسای عظام علیهم السلامک احکام شرعیه سی اولیوب کابلی اشقی
 قضایح و توجید و جنت و جهنمی نک کیردن عبارت ایتمی و بو عملر اهل بایله یعنی سیر یاقی
 و کلدانیلر ده و اهل مصرده یعنی قبطده و سائر ده اولوب انلرک بو عملر ده آثار و تألیفات
 وار ایتمی لکن کابلی ترجمه اولیوب عملری بزله منتقل اولدی الانلردن پک ازشتی بزه
 و اصل اولمشدر که اهل بایلدن کاب فلاحیت بطلیه ترجمه اولنوب تامل ایدن اخذ ایلله
 بو عملر ده تفنن ایتمی لکن صکره بعض اوضاع و اصطلاحات وضع اولنوب مصاحف
 کوا کب سیمه و صور و روح و کوا کب حقه کاب طبعم هندی کی بعض آثار
 و تألیفات یازلندی صکره جانب مشرقده بولمده کیر سهره اولان جابرین حیان ظهور
 ایدوب بو عملر ده دار اولان کابلی تنیع و تفحص ایدرک یوقنی استخراج ایتمی و بو عملر ده
 زیاده طساروب پک جوق کابلی تألیف ایتمی و چونکه اجسام نوعیه بی برصوریدن
 صورت اخرا به قلب ایتمک ایسقی قوه نفسیه و تأثیرات معنویه ایلله اوله ییلوب علوم
 مناهیه ایلله وجوده کله چک مواددن اولمافین محالنه بیان ایده چک و وجهله فن کیمادخی
 سحر قیلندن اولغه جابرین حیان فن سحر کی فن کیماده دخی کلامی اکثر ایلدی

* المترجم * جابرین حیان کوفه لی اولوب علوم حکیمه نک پک چوغنده بد طولاسی
 وار ایتمی حتی استطرلاب اوزر ینسه بیک مسئله بی شامل بر رساله سی واردر که بر اثر
 ینظیردر هله علوم طبیعیده ده پک زیاده ماهر اولدیفنی مسلم اصاغروا کابر در
 * تم کلام المترجم *

و صکره ریاضیات و سحر بایله اهل اندلسک امامی اولان مسلم بن احمد المجریطی کلوب
 او کابلی کافه سنی تخصیص و تهذیب ایدرک غایه الحکیم نام کابی تألیف ایتمی اند صکره
 بو عملر ده بویه برکاب تألیف اولمده سحرک حقیقی معلوم و منین اولقی ایچون بومقامده
 بر مقدمه تقدیم ایده لم شوبله که نفوس بشریه یعنی ارواح انسانیله کرجه واحد بالثبوت
 یعنی کافه سی بنوع ایدلر ده خواص ایلله مختلف اولوب و صنف صنف ایر یلوب هر صنفه
 مخصوص بنوع خاصیت واردر که دیگر صنفده اول خاصیه بولمیب کنندی صنفه
 امر فطری و حبلی اولمشدر ایمدی انیسای عظام علیهم السلام حضرت انک ارواح
 ز کیملر نه بر خاصیت واردر که انکله معرفت ربانیه به و ملائکه ایلله مخاطبه و مکالمه به و سائر
 تأثیرات و تصرفات غریبه به مستعد اولورلر و سحره نک نفوس خبیثه زنده دخی قوای
 شیطانیله لریله مقیایه مطلع اولقی خاصیتی واردر و هکذا هر صنف بشرده کنسیدویه
 مخصوص بر خاصیت بولنوب صنف آخرده بولمز و نفوس ساحره نک اوج مرتبه سی اولوب
 ز برده شرح ویسان اولشور اولکبسی آلتسز و معینسز اوله رفی فقط همت و توجده
 قلب ایلله مؤثر اولمشدر انکله حکم انک سحر نسیمه ایتمکدری و در ایکنجه سی مزاج

افلا کدن یاخود عناصردن و یاخود خواص اعداددن بر معین الیه مؤثر اولنلردر که حکم
و کاظم تسمیه ایدرلر بولک رتبه سی اولکی به نسبتله دون وضعقدر او جیسی قوه
مغنیله ده بر تأثیر در که صاحبی سائر قوای مغنیله به قصد و توجه ایدوب انلرده بر نوع
نصرف الیه قصد ابتدیی خیالات و تصور واهی انلره القایلر مکره بوسور و خیالاتی
کندی نفسنک یعنی روحنک قوه مؤثره سبله ناظر بیک حس و مشهودی درجه سته تزیل
ایتمکله نظر ایدنلر انلری خارجده موجود کی کور و درلر حالبو که خارجده برشی بوقدر
نه کم بعضیلری خارجده برشی اولدیغنی حالده بستانلر و نلر و فصرلر کوسر تدبکی
حکایه اولنور حکما بوقسمه شعوده و شعبه تسمیه ایدرلر

الترجمه * لسان ترکیده بوکا کوز باغچیلکی تسمیه اولنور اما حقه بازلق که خفه البید
یعنی ال میا بوقلفندن عبارت اولان صنعتلردر بونلره دخی بعضیا سحر اطلاق اولندیغنی
واریسه ده حقیقه اولوب نجاسددر زیرا بونلر سحر اقسامندن اولوب بلکه صنایع
و معارف فیلندندر * تم کلام المترجم *

اشته مراتب سحرک تفصیلی بوجهله اولوب بوندن مکره معلوم اوله که ساحر ده
بو خاصیت سائر قوای بشریه کی بالقوه اولوب فعله جیسمی انجق ریاضت و شیطانیه
انواع خضوع و تذلل و تقیم و عبادت الیه اولدیغندن جناب حقندن غیریه توجه
و سجود دیمک اولوب حقه بدن غیریه توجه ایسه کفر اولمغین بوسورنده سحر دخی
کفره وارر و کفر آتک مواد و اسبابندن اولور آتک ایچون ساحرک قتلی کفر سابق ایچونقدر
بو خسه عالمده منشا فساد اولان شیلرده تصرفی ایچونقدر دیو فقها اختلاف ایدیلر
ساحر ده ایسه ایکی جهت دخی موجوددر و چونکه سحرک ایکی اولکی مرتبه لری بیک
خارجده حقیقی اولوب اما مرتبه ثالثه نیک خارجده حقیقی اولدیغندن سحر حقیقه
ثابت بر شیدر بو خسه بر امر تحلیلمیدر دیو علم اختلاف ایدیلر و حقیقی وارددینلر
ایکی اولکی مرتبه به و حقیقی بوقدر دینلر مرتبه ثالثه اخیریه به نظر ایتیلردر بئله علم
نفس الامر ده بیلرند اختلاف اولوب بلکه بو اختلافی انجق بومر اینه اشداده
نشست ایش برزاع لفظیدر والله اعلم * بوندن مکره معلوم اوله که ذکر ایتدیکمز تأثیردن
طولای سحرک وجود و وقوعنده بین العقل شک و شبهه بوقدر حالبو که قرآن کریم دخی
فی لطفدر نه کیم واجب اعلی حضرتلری * و ما کفر سلیمان و لکن الشیاطین کفرو
یعلمون الساس السحر و ما ازل علی المنکین یا بل هاروت و ماروت و ما یعلمان من احد حتی
یقولاینا نحن فتنه فلا تکفر فیتعلمون منها ما یرفون به بین المرء و زوجته و ما هم بضارین به
من احد الا بذن الله * پیور مشدر

الترجمه * اهل بابل حقنده بر امتحان و ابتلای الهی اولق و چونکه اول وقتلرده
سحره نیک تکثری حسیله عوام ناس سحر الیه مجبزی فرق ایدمیه چک در جدره کلدیکندن
سحر الیه مجزه بر بوندن فرق و تمیز اولمق اوزره جناب حق بر یوزینه هاروت و ماروت
ایده ایکی ملک لسان اتمکله ناسه تعلیم سحر ایدرلردی انجق هر کجه که سحری تعلیم

ایده چک اولسه لریز ابتلای الهی بر زنجاریونی اوکرنوبده بوکا اعتقاد و فعل و عملنه
ابتدار الیه کافر اولمیه سین دیو نصیح و بند ایدرلردی و بوجهله ناس دخی انلردن زوج الیه
زوجدیننی تفریق ایدمیه چک سحری اوکرنورلردی فقط ویردکری نصیح الیه منتصح
اولنلر سحری بالکزنم ایدوب عملندن احسن از ایدرلردی اما نصیحتلری دیکله بیلر
عمل سحری ارتکاب الیه جاه کفر و ضلالتنه دوشلرلردی فن سحر حضرت سلیمان علیه
السلام و قتلرند بک زباده شیوع بوله رق انواع سحر بانی و خصوصاً اهل بابلک هاروت
و ماروتدن اوکرمش اولدفلری سحری تعلیم ایدرلردی و بعضیلر حضرت سلیمان
علیه السلام انس و جن و طیور و رباحک سحر اولسی فن سحر واسطه سبله دردیزدی
اشته انلرک قول باطللری رد ایچون جناب حق * و ما کفر سلیمان و لکن الشیاطین
کفروا * پیور مشدر که سلیمان علیه السلام عمل سحر الیه کافر اولدی و لکن
شیطانلر بوجهله کافر اولوب ناسه انواع سحری و بیلده هاروت و ماروت نام ایکی ملک
اوزریشه ازال اولسان سحری تعلیم ایدرلردی دیمک اولور اشته هاروت و ماروت
حکایه سنک واقع و صحیحی بوجهله اولوب بو بایده ذکر بر روایت غیر واقع دخی وارد
شویله که کویا بر یوزینه بی آدمک ایتدکری قباحت و فساد آنک دفتری ملا اهلایه جیفدجه
ملا شکه کرام اهراض ایدوب یارب بونلر سنک بونجه نم و العافکک شکر فی تلبوب انواع
معصیتی ارتکاب ایدورلر بونلره نیچون بوقدر مساعده و پیور سین دیدکرنده واجب الوجود
تعالی حضرتلری یا انلرده اولان مزاج طبیعی و هوا و موس مزده اولسه سز انلرک حالده
ولتمز مبدکز دینجه حاشا حدود احکام الهیه دن سر مو انحراف نه ممکندر دینلریله طرف
لنبدن دخی ایچکزدن آتک زباده اعتقاد ایتدیکمز ایکی ملک انخاب ایدیکز امتحان ایدمیه لم
دیوب و انلردن ایچلرندن هاروت الیه ماروتی انخاب ایدوب مشار ایها کوندوزین بر یوزینه
یتمز اجرای حکومت ایدرلر و اخشام اولمغی اسم اعظمی اوقوبوب جانب سمایه کیدرلر
ایدی بر کون زهره نامنده غایت حسابر قاری کلوب زوچندن اشتکا و طلب ترافعه بونلرک
حضورینه کلدکده مر قومه به افتاده و مفتون اولملریله و صالنه مطالب اولملر مر قومه دخی
بوده واسی حصول بولمده چقه رضا و یرمه بجکئی افتاده ایتدیکندن ناچار مر قومه نیک
بومنه مساعده ایتلر مر قومه بینه امتناع ایدوب شرب خری و بیده صغیه سجده ایچکی
بر بر نکلایف ایتدکده بونلری دخی ارتکاب ایتدکندن مکره مر قومه بینه اجتناب
ایدوب اخشام اوزری اوقوبوبده سمایه جیفدیکز اسمی بکا تعلیم ایتدیکه سزه کندیمی
تسلیم ایتم دیمکین نه سابت مر قومه به اسم اعظمی دخی تعلیم ایتدیلر در حال آتی
اوقوبوب سمایه هروج ایتکله جناب حق آتی کوکده بر کوک ایلدی اولوقت ملکلر
نیه اوغرا دفلری ا کلاملر اماچه فائده ایش ایشدن یکشمش اولدیغندن و چونکه بوقعه
ادر یس علیه السلامک زمانده ایدو کندن در حال اکا کیدوب عرض حال ایتلر اول دخی
شفاعت ایتکله حق جل و علا حضرتلری هاروت و ماروتی عذاب دنیوی الیه عذاب
اخروی بئنده محب ایتدکده عذاب دنیوی فی اختیار ایتلریله بیلده بر قوی به باشلری

اشیائی اصلوب قیامته دلک معذب اولسه کرکدر دیو بو حکایه بو وجهله نقل اولنه کلشدیر
 و شعر دخی جاه بابل دیو نیجه صودن مضمونلر صرف ایشلاردیر بو حکایه تک ایسه اصلی
 فصلی اولیه رقی اسر ایلیان دن بایمه بر مثلدر انجیق شعر اساس مضامین اتخاذ ایشدکری
 حکایاتک صحتی التزام ایتوب چونکه شعر قضایای خیالیه دن عبارت اولوق حسیله
 صحیح اولیان نیجه حکایاتی مجرد شهرتله بنه بناء مدار مضمون و بلکه نیجه بایمه حکایه زله
 اختراع خیالات کونا کون ایتک اصول و مادت شعرادر * تم کلام المترجم *

و رسول اکرم صلی الله علیه و سلم افندیزه دخی شعر بایلیشدی حتی برشی بایمیدی حالده
 کندینه اول ایشی یاییور کی تحیل اولوردی و شعر دخی طراقه و طراقدن چیقان
 رطایق قیلله و حرما چچکنک قابوغنه بایلوب بترذر وانه دخی اولنشدی

* المترجم * بترمد کور مدینه منوره حواله سنده اولوب برهودی رسول اکرم
 علیه السلام افندیزه بروجه مشروح بایمیدی شعر طراقی بترمد کوره براغش ایدی
 و علیه السلام افندیزه هیچ برشی بایمزاکن کندوبه اول ایشی ایشلور کی کورینوردی
 بوجهنه اضطراب شعره دوچار اولوب بالدفعات جانب معبودن انبازه عرض نیاز
 ایشدکده دعامی رهین اجابت اولوب بایلان شعرک بترمد کورده اولدیی طرف الهیدن
 کندوبه ییلدیرلکه بر نیجه اصحاب کرام ایله برابر بترمد کوره واروب شعر مزبور ی
 بولشلاردیر شه کم بخاری و مسلم صحیحینده مفصلا مسطوردر * تم کلام المترجم *

بناء علیه حق جل و علی حضرتلری معوذتینده * ومن شر النفسات فی العقد * آیت
 کریمه سنی ازال یوردی حضرت عایشه رضی الله تعالی عنها یورمشلردر که علیه السلام
 افندیزه شعر اولنان عقوددن یعنی دوکوردن هر قفسنک اوزرینه بو آیت کریمه بی اوقوسه
 کندو کندوبه چوز بلوردی * اهل بابلده شعرک وجودی چوقدر و قرآن کریم
 فی ناطق و اخبار صحیحده دخی وارد اولشدر و حضرت موسی علیه السلام ایام بعثتده
 بابل و مصرده شعرک زباده رواج و اعتباری واریدی بونکچون معجزه سنی دخی انلرک
 ادعای جنسندن اولدی و معید مصرده کائن برایدی بو کاشهادت ایدجک آثار باقی قالمشدر
 و عینا کوردک که بعضی شعره شخص مسطورده صورتی قصید و عزیمته کوره برطایق
 خواص اشیا ایله تصور ایدوب شویله که تألیف و تفریقده اسماء و صفاتدن عبارت اولان
 معانی مذکورده تک امشالی مسطورده دخی موجود اولور صکره عینا یا خود معنی شخص
 مسطور مقامه ایتدیکی اول صورت اوزرینه نسکلم ایلر

* المترجم * شخص مسکورک صورتی تصور و اعلا ده اجزای عطریه و سمیه دن
 بروجه مشروح مقصد شعرده مناسبت اوللری قوللاندق لردن نیاتاک خواصنی بیلک
 فن شعرک اساسی اولغله فن فلاحته مرور ایتدیکی وجهله اهل مصر و بابل فلاحته
 جهت معنویه سنه پک زباده اعتنا ایدرلردی و مسطور مقامه صورتش اقامه سی
 باعینا اولور و یا خود معنی اولور که مسکورک روحانیقی اقامه اولور و بوسورت ثانیه
 از عینا ده ایشدر * تم کلام المترجم *

صکره نسکلم ایتدیکی اول فنا و زلت بخارج حروفی تکرار ایله غزیده مجتمع اولان ریفتدن
 غث ایلر یعنی اول ریقی اوفور و یومنی اوزرینه حاضر ایش اولدیی خیطی عقد ایلر
 یعنی دوکوملر و یوتقشده کندینه شریک ایتدیکی جنساره و غث ایلر ریفتد متعلق اوله رقی
 نغم ایلر اغزندن چیقان برطایق اسماء ارواح خیمه یه عهد و عین ایلر بنساع علیه برطایق
 ارواح خیمه استزال اولغله ساحرک مراد ایتدیکی شی مسخوره واقع اولور و کذا عمل صکره
 سلوک ایدنلردن بعضیلری برجامه یه یا خود در یه اشارت ایدوبده سرا اکا نسکلم ایتدکده
 در حال کسب اوب بر تلد یعنی و بعضیلری اولدقده کرر کن قویونلرک بطوننه نغم ایلر
 اشارت اید نیجه قویونلرک باغ ساقلری بطونندن بره دوشدیکنی دخی مشاهده ایشلردر
 و ایشندک که حالا جانب هندده بعضی شعره واریش که انسانه اشارت ایدوب قلبی
 اخذ و قبض ایدرمش حتی تشریح اولدقده قلبی برنده بولمز ایش و رمانه اشارت ایشدکده
 قطع و قبح اولدقده ایچسده کی دانه لردن هیچ برشی بولمز مش و کذلک ایشندک که
 ارض سودان ایلر ارض ترکده سهله شعر ایدوبده یغور یا قدرین بعضی شعره واریش
 و کذلک عجایب اعداد متعابه دن اوله رقی بعضی عمل طلسمات دخی کوردک * اعداد متعابه
 (رک) (رغد) عدد زیدر که ایکی عددک بری ایکوز بکرمی و دیگر کی ایکوز
 سکسان درندر متعابه تک معنای بودر که عددین مذکوریندن هر قفسنک نصف و ربع
 و سدسی و ستر اجزای جم اوانسه صاحبی اولان عدد آخره مساوی اولوب آنکچون
 متعابه اسمیه اولور

* المترجم * اعداد متعابه یعنی صکره زوی بر فن مستقل کی قیاسوب بو کادار مستقل
 رساله ز دخی تألیف اولمش و اعداد متعابه ذکر اوانسان ایکی طایفه عددده مضمون
 اولوب الی غیر التیاه اعداد متعابه استخراج ایتک قاعده سی اصحاب فن طرفدن بیان
 و اثبات قلمشدر فقط اعداد متعابه تک اقلی عددین مذکورین اولدیفندن اصحابی پندده
 ند اول ایدن عددین مذکوریندر اعداد متعابه اول ایکی عدددر که بروجه مشروح برینک
 اجزای جم اولنسه دیگره مساوی چیقار و چونکه فن ارقا طبقاده یان اولدیی وجهله
 عدد اویج قسمه منقسم اولوب قسم اول عدد نامدر که اجزای کندینه مساوی اولان
 عدددر الی کی که اجزای موجوده سی نصف و ثلث و سدس اولوب بونلرک مجموعی
 ینه الی اولور قسم ثانی عدد نامدر که اجزای جم اولنسدقده کندودن زباده اولور
 اون ایکی کی که اجزای اولان نصف و ثلث و ربع و سدس جم اولنسدقده اون بشد
 بالغ اولوب کندودن اویج عدد زباده اولور قسم ثالث عدد ناقصدر که اجزای کندودن
 ناقص اولان عدددر درت کی که نصف و ربعی اویج اولوب کندودن ناقصدر سکر
 و اون الی دخی بویلهدر اشته بوقیاس اوزره اعداد متعابه تک بری زائد و دیگر کی ناقص اولوب
 زائد اولانک کندی اوزرینه اولان زباده ایکی تقدر ایسه ناقص اولانک نقصانی دخی
 اول مقدار اولور مثلا ذکر اوانسان ایکوز بکرمی عدد زائد اولوب اجزاء مجتمع سی
 ایکوز سکسان درندر و مقدار زباده الشمس درندر و عدد ثانی اولان ایکوز سکسان

درت دخی ناقص اولوب اجزاء مجتمعه سی ایکوز یکرمی اولمغه مقدار نقصانی دخی التمش
درت اولور اما اجزاء مجتمعه ل پنگ بو وجهله اولسی چونکه عدد اول اولان ایکوز
یکرمینک نصی (۱۱۰) و ربعی (۵۵) و خسی (۴۴) و عشری (۲۲) و نصف عشری
(۱۱) و فرق درت جزده برجزئی (۵) واللی بش جزده برجزئی (۴) و اون برجزده برجزئی
(۲۰) و ایکوز یکرمی جزده برجزئی (۱) و یکرمی ایکی جزده برجزئی (۱۰) و یوزاون جزده
برجزئی (۲) اولدیغندن یونلرک مجموعی (۲۸۴) اولور و عدد ثانی اولان ایکوز سکان
درتک نصی (۱۴۲) و ربعی (۷۱) و یوزقرق ایکده بری (۲) و پتمش بری (۴) و ایکوز
سکان درتده بری (۱) اولوب مجموعی ایکوز یکرمی اولور و فن ارتقا طبیقاچه زائد
دیندیکره اصحاب طلسمات عدد اکبر و ناقص دیندیکره عدد اصغر دیرلر و اصحاب
طلسماتک زعمجه خواص غریبه دن اولق اوزره عدد اصغر عدد اکبره مطیع اولمغه
عمل طلسماتده اعداد مذکوره بویه رسم غبار ایل و بعضا حروف ایجده یاز بلوب
عدد اصغر اولان (۲۸۴) مطلوبه و عدد اکبر اولان (۲۲۰) طالبه و بریلور و بعض صورتلده
دخی قلم طبیعی دیوینلرنده معروف اولان خطی استعمال ایدرلر که زعملرجه خط مذکور ایل
یازلدیغی حالده روحانیاتک سرعت تأثیری اولور یو اعداد مصلحه نیک ارواح انسیبه
و نفوس بشریه پیئنده اتحاد حصوله پک چوق مدخلیتی وارد دیو اصحاب فن ادعا ایدرلر
حتی حیات رماندن یاخود زیب مثللو سائر ما کولات و فوا کهدن عدد اصغر مقدارینی
بری اکل ابتدکی وقتده مبعوضی اولان کسه دخی انک پتمش اولدیغی حسابدن عدد اکبر
مقدارینی اکل ایش اول حینده پیئلرنده محبت و الفت حاصل اولور وجهلرک صغر و کبرینه
نظر اولغوب خاصیت انجی عددده در دیرلر مجربیطی دخی بونی تجربه و امتحان ایدوب
صحنه واقف اولدم دیو ادعا ایدر و کذا الفت و محبت حصولده اختیار مکنه این تسمیه
ابتدکری بر صورت دخی بودر که بر اوز دومفر الوب ابره ایل برینه مذکور ایکی حرف
و دیگرینه مذکور اوج حرف یاز بلوب طرفینه اکل ابتد بریلور انجی ایکسی بر وقتده
پیک لازم کلور شویله که ایشدا مطلوب اکل ایدوب بعده اول حینده در حال طالب
اکل ایتلدر اعداد مذکوره حقیقه اصحاب طلسماتدن بونک کی نیمه خواص غریبه
منقول اولوب اجرا آئنده رمانی لازم کلان ساعات سعود و اوقات معینه دخی کابلرنده
مسطور و مشروحدر مصنف دخی اعداد مذکوره نیک بعض خواصنی بر وجهه آتی
بیان ایدر * تم کلام المترجم *

اشبو اعداد معناه نیک تمهاین پیئنده الفت و اجتماع حصوله تأثیری اولدیغی اصحاب
طلسمات نقل ابتد شویله که ایکی تمثال وضع اولوب بری زهره کندی پیئنده یاخود
شرفنده ایکن قره نظر مودت و قبول ایل نظر اولدیغی حالده طالع زهره ده اولور
و دیگر پنگ طالعی دخی اولدیکنک سابیی قبلور و بوا یکی تمثالک برینه عددینک بری
و دیگرینه دیگر وضع اولوب اکثر ایله ابتلاقی مراد اولان یعنی محبوب قصد اولور بیلیم که
اکتزدن مراد کیت اعتبار یی اکی اکتزدیکدر یوخسه اجزا اعتبار ایله اکی اکتزدیکدر

* المترجم * تفصیلات سابقه مزدن معلوم اولدیغی وجهله اکبر طالع واصغر
مطلوبه و بریله کلدیکندن بومقامده کیت اعتبار ایله اکتزدیک اوله رقی عدد اصغر دن
عبارت اولسی مقتضای فندر و یو یایده اتخاذ اولنه حق تمثالر فضه دن و یاخود سائر
معاندن اوله بیلیم کتب فنده مصر حدر فقط اصحاب فنک زعملری اوزره ابتلاقی
قصد اولنان کیمسه لک مزاجلری پیئلوب اکا کوره معاندن مناسبی اختیار اولتیق لازم کلور
مثلا مزاجلره اکر آبی ایش فضه دن و اکر ناری ایش فحاشدن اعمال اولتیق اقتضا ایدر
عصر یزدنه الحمد لله بمالی هر کس کندی کسب و کاریله مشغول و هر خصوصه
توفیق الهی به معتمد و متوکل اولمغه بومقوله علوم منکره و مساعی مفدوحه محظوره
بالکلیه متروک و منکردر * تم کلام المترجم *

بوصورنده تمهاین پیئنده اولقدر تألیف و محبت حصوله کلور که بریندن منفک اوله مزل
صاحب الغایه و سائر ائمّه فن بویه دیمش و نجر به دخی بوکا شهادت ایتلدر و کذا طالع
اسد که طالع حصی دخی دیرلر اول دخی مجربدر صورت عملی بو وجهله در که برارسلان
صورتی رسم اولور شویله که قور و غی قبارمش و بر چاقل طاشنی ابصیروب ایکی پارچه
ایتمش اولدیغی حالده اوکتنده دخی بریلان اولور که ارسلانک ایاقلرندن بوزینه طوغری
سوز بلوب اغزنی اغزینه آجش کورینور و ارفه سنده دخی بر عفر یورور و بورسم ایچون
برج اسدک بری یاخود اوچینی درجه سنده شمسک حلولی و فنی اختیار اولور و فقط
نیرینک نخسندن صلاح و سلامتی شرط اولوب اشته بو وقت و لنوبده تعیین اولدقده
اولوقنده بر مشغال مقداری یاخود دها از التون اوزره رسم مذکور طبع اولدقندن صکره
ماء ورد ایله محلول اولان زعفران ایچنه طالدیریلور و صکره بر پارچه صاری ایک بزایله
سار بلوب طاشنور اشته آتی یا ننده طاشیان کسه نیک زرد سلاطینده تعریف و تعیر
اولمز درجه اقبال و اعتباری اولدیغی کی اکر سلطان طاشیرسه انک دخی اهالی
و رعایای نظرینده زیاده عز و فوق اولور دیو اصحاب فن زعم ایدرلر و بودخی غایه الحکیمده
وسائر کتب طلسماتده محرر اولوب صحنه تجربه دخی شهادت ایتلدر

* المترجم * بومثالو آثار مطلمه بعضا برالنده بولندیغی وارد واصلی بیلیم
عشق هر اقلوری آنلره درلومعتر ویر * تم کلام المترجم *
و کذلک شمس مخصوص اولان وفق مبدس حقیقه دخی ذکر ایتلدر که وفق مذکور
شمسک شرفی و نخسندن سلامتی و کذا قمرک دخی طالع ملوکیده سلامتی و فتنده
وضع ایدیلور و بونده صاحب عاشرک صاحب طالع نظر مودت و قبول ایل نظر اولسی
اعتبار اولور و ادله شرفیه دن استدلال ایل اولاد ملوک حقیقه صالح بولور اشته اولوقنده
وفق مذکور وضع اولوب طیب و عطریات ایچنه طالدیرلدقندن صکره صاری ایک بزایله
طاشنور ایش بونک دخی خدمت و محبت و معاشرت ملوکده تأثیری اولدیغی اصحاب
فن زعم ایدرلر و یونلرک امشالی نیمه خواص غریبه اصحاب فنان منقول اولوب
بوفنک مدون صحنه بن احمد الحیر بیلیمک کلیدر که فنان تفصیل اصول

و سنائی آئندہ در

الترجم * حروف متجمله نك خواص غریبه سنی تعداد و بیان صریح سنده اصحاب
فندن بعضی بر حکایت غریبه نقل و تحریر ایشان در شویله که بر نو جوان صبیح الوجه
بر قیچیه المنظر و سبته الخلق مجوزه بی زوج ایش بولمغه بعض متعلقانی اول بپساره بی
یو بلیددن تخلیص ایچون مجوزه مر قوم بی تطلیق استدیوب نساء عصرک اک کوزلرندن
برخی زوج ایشان جوان مر قوم ایسه مجوزه مر قوم نك افتراقه طایفه مبوب بر تاج کون
مرور ایدر ایش یکی اهلی تطلیق ایله تکرار اول مجوزه بی زوج ایدوب کندینی استکی
بلا یه اوغرا اندقه بوکا کسه بر معنی و بره مبوب ایچو اصحاب فندن بری جوان مر قوم ایله
مجوزه نك اسماری حساب ایدرک اعداد مهساکه دن اولدقلر یسه مطلع اولدقده
یو واقع غریبه دخی اعداد مذ کوره نك خواص عجیبه سندن ایدوکنه ذاهب اولمشدر
* تم کلام المترجم *

و کویا امام فخر الدین رازی دخی یوقنده بر کتاب تألیف ایدوب سر مکتوم تسمیه
ایش و کتاب مذکور حالا مشرقده منسد اول ایش دیو بره نقلی ایندی یلر لکن
واقف اولدق و تحقیق کوره امام مشارالیه یوقنک ائمہ سندن دکلدن نساء علیه
روایت مذ کوره صحیح اولماق کرکدر

الترجم * فخر رازی نك مطالب عالیه ده سحر بخشده اولان کلاملرندن دخی یوقنک
ائمہ سندن اولدینی مستفاد اولور حتی اوراده مشارالیه یوقنده ماهر برکسه یه تصادق
ایندیکنی و یو یایده اصول معتبره بی شامل بر کتاب کور مذیکنی تصریح ایشان لکن
یوقندن سر المکتوم فی مخاطبة النجوم نام کتاب مشهور امام رازی یه استناد اولمشدر
اگر چه بعضی بر کتاب مذکور حرایس کوردیش و امام سبکی دخی طیفاننده کتاب
مذکور فخر رازی نك اولدینی صحت و ثبوت بولمده شد دیوحر را ایش ایسه ده امام رازی
دیگر تألیفاننده بعض مواد کتاب مذکور حواله ایدوب از جمله عبون الحکمه شرحنده
(ان احوال هذا العالم تختلف باختلاف الشمس و الکلام فیه فقد استقصينا فی المقالة
الاولی من السر المکتوم) دیوحر را ایش و دیگر محلینده دخی (ان احوال هذا العالم تختلف
بحسب اختلاف احوال سائر الکواکب فانبات هذا المطلب يستدعی مزید تدقیق
والاستقصا فیه مذکور فی السر المکتوم) دیش اولدقغه نساء کتاب مذکور فخر رازی نك
اولق لازم کلور لکن مؤلف ابن خلدون اکا واقف اولمده مشدر حالبو که اشبوقن
سحر و طلسماتدن بشقه امام رازی کیمیا فتنه دخی هوس ایدرک یو بولده یک جوق اچملر
تلف ایلدیکنی مر ویدر و العلم عند الله * تم کلام المترجم *

و مغریده بواعمال سحریه یه سلوک ایدلرک بر صنفی وارد که انلره بعلم جین دینلور انلر
اول سهارلدر که یوقار و ده ذکر ایتدیکنر وجهله کسویه و جلده اشارت ایتدکلرند
دینلور و بطن غنمه اشارت ایتدکلرند یاریلور بونلرک مفردینه بعلاج دینلور زرا انلر
اکثر با اصحاب غنمی تخویف ایدوبنده بر ازشی المی ایچون یو یله غلرک قارنلر بی یینارلر

و حکام و ولانندن خوف ایتدکلرندن دائما تسروا خفا ایدرل

الترجم * بعج بیر غمی معاسنه اولوب بطون اضافی بعج ایدن ساحره بعلاج دینلور
جعی بعلاجین کلور و حبش طرفنده دیکلر اساننده انلره زیر دینلور بومقوله سحره نك
حالا دیکلده موجود اولدینی و ایچارنده انسانک قلبی اخذ ایدلر دخی بولمده یقی
اولطرفه سیاحت ایش اولان بعض هماردن فسوح فقیر اولمشدر و العهده علی الراوی
* تم کلام المترجم *

یونلردن بر جماعتله کور یشوب یوقلار بی دخی مشاهده ایتدم و یکا انلر خبر و یدیلر که
کندولر نك بر طاقم دعوات کفریه ایله و جن و کواکبک رو حانیساتی کندیلر یینه
شریک ایتلریله تو جهلری و کندولر یینه مخصوص ریاضتلی اولوب بوکا داز خنر یینه
قسمیه اولوب یینلرند نداول و ندرس ایتدکلری بر صحیفه مکتوبه نری و ارایش و یو افعالی
اجرا ایلده یله حک مرتبه یه کلملری ایچو ریاضت و تو جهله ایش و انلرک اشو نا ایلر ی
افسان حرد و اوابوب بلکه مشاع و حیوان و هید امثالنده ایش که اچمه نك یو یدیلر
شیر ایله نغیر ایدرل یعنی الیوب صانیلان شیر دیمک اولور اشته انلرک زعلری
یو وجهله در که بعضی سندن سوال ایتدیکنده یکا بویه خبر و یدیلر اما قفل و غلاری موجود
و ظاهر در که یک چوغنه واقف اولدق و شک و شبهه دن عاری اولدق مشاهده ایتدک
اشته سحر و طلسماتک حال و شافی و عالیه آتاری یو وجهله اولوب حکما اولای ایتکی دخی

نفس انسانیه نك اثری اولدقلر بی اثبات ایتدکدن صکره یینلر بی فرقی ایلدیلر
و نفس انسانیه نك بویه تأثیری اولدقغه یو وجهله استدلال ایتدیکنر نفس انسانیه نك
بدنیه بعض آتاری وارد که بحرای طبیعی و اسباب جسمانیه اوزره اولوب بلکه بعضیا
کیفیات ارواحین طاریض اولور شته کم فرحندن و مروردن حادث اولان کریمت کی
و بعضیا دخی تصورات نفسانیه دن حاصل اولور شته کم توهمدن و قوه کلان حالر کی
زیر ادب و ارکاننده و اب اوزرنده یو وین کسه نك هند نده دشمک توهمی غالب اولدقده
بلا شک یو تصور دن ناشی دوشر انکیچون یک جوق کسه لری کوره یورز که مشق
و ملکه ایله یو اعتیاد ایدرک یو وهم کندولرندن زائل اولدقده دیوار و اب اوزرنده
کزوب دوشمورلر و دشمکدن دخی خوف ایچورلر یو صورتده اعتیاد ایتیلرک دوشموی
آتار نفس انسانیه دن وجهت توهمدن نشست ایدن سقوط تصورندن اولدینی ثابت اولور
و نفس انسانیه نك اسباب جسمانیه طبیعیه سزینده بویه اثری اولمجه کندی بدنیک
ضریبه دخی بویه بر اثری اولق جاثر اولور زرا نفس انسانیه بدنیه حال و منطبع
اولدقندن نك یو نوع تأثیرده جمیع ایدانه نسبی بدر اشته یوشکله سائر جسملرده
دخی مؤثر اوله یلسی ثابت اولور اما حکما عندنده سحر ایله طلسماتک تفریق
یو وجهله در که سحرده ساحر معینه محتاج اولر اما صاحب طلسمات روحانیت کواکب
و اسرار اعداد و خواص موجودات و مجسماتک قوتیه عالم عناصرده مؤثر اولان
اوضاع فلکدن استعانه ایلر و حکما دیرلر که سحر و روح ایله انجما ایدر و طلسم

روحك جسم الیه اتحادیدر که انلرك عندند بونك معنای طبايع علویه سماویه بی طبايع سفلیه به ربط ایتمکدر و طبايع علویه روحانیت کوا کیدن عبارتدر انکچون صاحب طلسمات اکثر با فن نجسامندن استعماله ایدر و ساحر انلرك عندند سهری مکشپ اولوب بلسکه شونوع تأثیر الیه متبر اولان بوجلت اوزره مغطورددر و انلرك عندند سهر الیه مجزه پندد فرق بو وجهله در که مجزه نفس انسانی به بونا ثیری و یرن برقوة الهیه اولقله صاحبی بوقلمندد روح الهی الیه مؤیددر اما ساحر فعلی انجق کندی هندندن وقوة نفسانیه سی و بهض احوالده شباطینک امداد و اعانه سی الیه بیار بوضورده سهر الیه مجزه پندد نفس الامرده ذاتجه و معقولیت و حقیقه فرق بولنور و بوکا یز انجق علامات ظاهره الیه استدلال ایدر و بوعلامات ظاهره مجزه نک خیر صاحبندن ظاهر و مقاصد خیره دار و خیره متحصص اولان نفوسدن صادر اولسی و انکله دعوای نبوت اوزرینه تحدی و طلب معارضه اولسی و سهرک صاحب شرده و افعال شرده که اکثر بازوج الیه زوجه یعنی تفریق و ضرر اهدا سکبی مضربا شلرده اولسی و شره متحصص اولان نفوسده بولسی خصوصاً بیدر اشته حکمای الهین هندندد سهر الیه مجزه نک فرق بو وجهله در

● المترجم ● دهر یلر بالجه روحانیتدن بشقه نمود بالله تعالی وجود صانعی دخی انکار ایدر طبعیون دخی وجود صانعی اقرار ایدوب انجق روحانی و روح اولان معنویاتی و عالم آخرتی انکار الیه انسانی حیوانات و نباتاتدن فرق و تمیز ایتزل اما حکمای الهیون وجود صانع و روحانی و عالم آخرتی اقرار ایدر انجق کرک صفات الهیه و کرک عالم آخرت کیفیتده اعتقاد لری شریعت توافقی ایتز مثلاً حشر روحانی و جنت روحانیه وجهنم روحانی اثبات ایدوب بونلرك جسمانیتلری انکار ایدر ● نم کلام المترجم ● و بعض متصوفه و اصحاب کراماتک دخی احوال عالمده بهضاً ثیری اولور لکن سهر جسنندن معدود اولوب انجق امداد الهی الیه حاصل اولور برکبیتدر زیرا انلرك طریقت و تجلی لری نبوتک آثار و توابعندن اولوب انلرك دخی حال و مرتبه زنجیه و ایمانلرینه و کلمه اللهه تمسکله یند کوره مدد الهیدن حفظ و نصیلری وارد و انلردن بری افعال شره مقتدر اولدیغی حالده آنی ایشله مز زیرا فعل و ترکده امر الهی الیه مقید اولدیغندن مأذون اولدیغی شئی بروجهله یاپه مز و اگر بیان اولور سه طریق حقتدن عدول ایتش اولور و بوضورتله بعضیسنک حالی سلب اولندیغی دخی وارد و چونکه مجزه امداد الهی و قوت الهیه الیه اولدیغندن اگاهر فصل سهر اولور سه اولسون بروجهله معارض اوله مز کورمز مسین حضرت موسی علیه السلام الیه سحره فرعونک حالنی که مجزه حضرت موسی اولان عصا فصل انلرك انفا ایتدکری مواد سهر بی یونمظه سهر لری زائل و کان لم یکن مشابه سنده مضحیل اولدی کذلک سید الانام علیه السلام افندیمزه معوذتبنده ● ومن شر النفاثات فی العقد ● آیت کریمه سی نازل اولدقده حال بویه اولوب بر منوال سابق حضرت عایشه رضی الله تعالی عنها بیور مشدر که علیه السلام افندیمز

آیت مذکورده بی عقد سهریه دن هر فنی عقد اوزرینه اوقوسه در حال منحل اولور دی و الحاصل اسم الله و ذکر الله الیه سحر ثابت اوله مز و ورخین دخی نقل ایتش لردر که کسراتک درفش کاویانی دیدکری سنجبا غنده ذهب الیه منسوج وفق مثنی وار ایکن سر عسکر فارس اولان رستم فادیه محاربه سنده قتل اولدیغی کون اهل فارس منهرم و بریشان اولدقده نصکره علم مذکور بر اوزرینه دوشمش بولندی وفق مذکور ایسه وفق و طلسمات اصحابک ز غنجه حر بلرده غلبه به مخصوص اووب وفق مذکورک بولندیغی علم اصلاً مغلوب اولماز لکن اصحاب رسول الله اک ايمانلرندن و کلمه اللهه تمسکرتندن اکا مدد الهی معارض اولقله هر عقد سهری منحل و مضحیل و یابدقاری طلسمات زائل و یاطل اولدی اما شریعت سهر و طلسمات و شعبده بی فرق ایتوب جله سنی بریابدن اولق اوزره حرام و منهی قیلدی زیرا شارع اعمالدن بزه انجق صلاح آخرتزه سبب اولوب دینجه مهم اولانی باخود صلاح دینامزه سبب اولوب امر معاشمزه مهم اولانی مباح قیلدی اما بویکی صورته دخی مهم اولیان عمللر باعین ضرر اولور و با آنده برنوع ضرر بولنور شه کموقعیله ضرری واقع اولان سهرکی و طلسمات دخی بوکا لاحق اولور زیرا ایکنک دخی اثری بر در و نجسامت یعنی منجملک کی که انده دخی کواکبک تأثیر بی اعتقاد و جناب حقتن غیری به اموری رد و ارجاع الیه عقیده ایمانیه نک افسادیه مؤدی اولدیغندن برنوع ضرر بولنور بوضورتلرده فعل و عمل ضررینه کوره منهی و ممنوع اولور و اکثر بعض عمللر لزه مهم اولندیغی کی ضرری دخی بوق ایسه بوضورنده دخی هیچ اولمز سه جنساب حقه تقرب ایچون ترک اولغیدر زیرا مالایعنی بی ترک ایتک کشینک حسن اسلامندنر بناء علی ذلک سهر و طلسمات و شعبده ضرر بولندیغندن شریعت جله سنی باب واحد قیلوب حرام و ممنوع ایلدی اما مجزه الیه سهر پندد شرعاً فرق منکلمینک ذکر ایتدیکیدر که تحدی به راجعدر تحدی مجزه نک علی وفق المدعی وقوعنی دعوی ایتک اولوب ساحر بو مثلاً تحذیدن مصروف و ممنوعدر و مجزه نک بدکا ذید بروفق مدعی وقوعی مقدور و ممکن دکلدر دیدیلر زیرا مجزه نک صفت ذاتیه سی تصدیق اولدیغندن صدقه دلالتی عقلی اولغین اکر کذب الیه واقع اولسه صادق دیدیکمز کاذب اولق لازم کلور بویسه محالدر بوضورنده مجزه مطلقاً بدکا ذید ظاهر اوله مابق لازم کلور اما حکمای هندندد بونلرك فرق بوفاروده ذکر ایتدیکمز وجهله نهایت طرفینده خیر و شر پندد کی فرق اولقله ساحردن خیر صادر اولمز و اسباب خیره قوللانمز و صاحب مجزه دن شر صادر اولمز و اسباب شرده بولنمز کواصل فطر تلرندد صاحب سهر الیه صاحب مجزه تقیضینک طرفینی کبیدر و والله بهدی من شاء و هو القوی العزیز و لارب سواه

● لاحقہ ●

● اصابت عین یاننده در ●

اصابت بالعين دخی ذکر اولنان تأثیرات نفسانیه قیلندن اولوب عین و نظر صاحبک

کوزینه بر ذات باخود بر حال کوزل کورند کده نفسیدن یعنی روحندن حاصل اولان
بر تأثیر در شویله که اول شیئی استخوانده افراط ایدوب بو استخواندن دخی بر حسد
نشست ایدر که اول شینک صاحبندن سلب و زوالنی استمکله فسادنی تأثیر ایدر و بو کیفیت
یعنی اصابت بالعمین جبلت فطریه در و بونکله بالادهمذ کور اولان سائر تأثیرات نفسانیه
پیشنده فرق بو وجهله در که بونک صدوری بر امر فطری و جبلت در که اصلاً متخلف ایلان
و فاعلتک اراده و اختیارینه راجع اولمز و فاعلی انی اکسبایق ایتز اما سائر تأثیرات
نفسانیه ایچینده دخی کسب ایله و نیوبده فطری اولمز و ارایسه ده انلرک صدوری
فاعلتک اراده و اختیارینه راجع در و فطری اولان قوه صدوری اولوب نفس صدوری
دکدر انکیچون سحر و کرامت ایله قاتل اولان قاتل اولمز اما عین و نظیره قاتل اولان
قتل اولمز دیدیلر بونک سبی ایه انجی بو کیفیت صاحب عینک قصه و اراده سیله
اولوب بلکه بوفعلک کنه دودن صدورنده بحول و معطور اولوب سدر والله اعلم
بما فی القیوب و معلوم علی مافی السرائر

علم اسرار الحروف

علم مذکور بوعصرده سیمیا دیلان فندر که طلسماته موضوع اولان سیمیا نفطی
منصوفه دن اهل تصرف اصطلاحنده بومعنا به نقل اولمشدر و بوعینک ملت اسلامیده
ظهوری صدر اسلامدن صکره در که غلات منصوفه ظهور ایدوبده حجاب حسد کشفنه
واللریده خارق العاده امورک ظهورینه و عالم عناصرده تصرفاته و کابردیند و بر طایف
اصطلاحات ایله وجودک واحدندن تزل و ترتینده اولان زعملرینک کتب و جمعه میل
و مباشرت ابتدکیلرنده بوفنی دخی حادث اولمشدر چونکه بوطائفه زعم ایندیله که
کمال اسمائینک مظاهری افلاک و کواکب ار و احی اولوب حروفک طبایع و اسرارنی دخی
شونظسام اوزره اکوانده ساری و ابداع اولدن بر و اکوان و حوادث الک اطوارنده منتقل
وانک اسرارنی مظهر اوله کلمشدر بناء علی ذلک اسرار حروف حادث اولوب علم
سیمیاک تقریباتنددر که بوعینک موضوعنه کسب و قوف و اطلاع اولنه مز و مسائلنی
تعداد و احصا قیلنه من

الترجم الکواکب الدریه فی الاصول الجفریه نام کتایده بو وجهله محرر در که
علم جفرک موضوع و فائده سنسده اختلاف اولنوب محیی الدین بن العربی بوفلک موضوعی
حروف و فائده سی فهم خطاب محمدی به اعتلادر که انجی عز و ملکوتی اولان لسان
عربی بی یتکله اولور دبدی شجره شرحسنده قنوی دخی علم جفرک موضوعی قدرت
الهییه به دلالتدر دبدی لکن حق اولان ابن عربینک قولی اولغله فنی مذکور بو وجهله
تعریف اولنور که علم جفر بر فندر که انده حروفدن و حروفک بینه حروفدن عبارت اولان
اجزاسنندن کنوز حروفده محزون اولان حوادثه دلالتی حقیقه بحث اولنور و بودلالتی
بفعلک افتزانات کوکیه و دقایق فلکیه بی و کواکب و افلاکده اصلاً تأثیر اولوب انجی
مظاهر اولنی اوزره انلرده مودوع الهی اولان منافع و مضاری معرفته توقف ایدر که

فاعل و مؤثر جناب حق اولوب کرب انسان و کرب افلاک و کواکب اسباب عاده اولوب
هیچ برنده تأثیر بوقدر اما فقهائیک بوفنی حرامدر دیلمری قاصر نی بوفنه بوقلندن
منع ایچوندر نه کم علم منطقه علم کلامده بوعنی قاصرین اوزرینه تحریم ابتدکاری کی
و بوفنی غایبه حکم دیمک دکدر که ممنوع اوله بلکه فنی مذکور حروفک طبایعنی و تولد
و کسر و بسط و تعکینی بملک صکی بر طایف قواعد و شرائطی حاوی اولوب بونلرک
کافه سی ایه امور غیبیه دن معدود دکدر و بوفنی حقیقه فصل حرامدر دینله بیلور که
مینه امیر المؤمنین حضرت علی رضی الله تعالی عنه ایله اولاد کرامی و بونجه اولیای عظام
تالیفات ایله مشغول اولمشدر دیو ادا اولمشدر انجی حضرت علی رضی الله تعالی عنه
بوفنده تألیف ایله اشتغالی نه کندولندن منقول اولوب بو باید بر روایت موقوفه بوقدر
فالدیکه اول وقت ملت اسلامیده هنوز تدوین علوم و تألیف کتب مباشرت اولنماشیدی
و قدماهی اهل سیمیا دن منقول اولان علم حروف ایله منصوفه ک جفر دیو مشغول اولدقاری
ذلک ماده و مبناسی بر در نه کم مؤلفک تفصیلات آیدسنندن مستنبط اولور
تم کلام المترجم

بوفنده بونینک و محیی الدین بن عربینک و انلرک اثرینه اقتفا و اتباع ایدنلرک نصایف
عبدیده سی وارد و انلرک عنسندن بوعینک فائده و ثمره سی اکوانده ساری اسرارنی
محیط اولان حروفدن نشئت ایدن کلمات الهیه و اسماء حقیقی ایله نفوس ربانیه ک
عالم طبیعته تصرفیدر صکره حروفده اولان سر تصرف نه حکمته مبنی اولدیفنده
اختلاف ایلدیله و به ضیاری بوسری حروفک مزاجنده و ربوب عناصر کی حروفنی دخی
درت قسمه تقسیم ایدیلر بوضوئنده طبایع اربعه دن هر بری حروفک بر صنفه
مخصوص اولوب ذملاً و انفعلاً تصرف انلرک طبیعتلرنده واقع اولور دیدیلر بناء علیه
عناصرک تنوعه کوره حروف دخی تکسیر دیکلری قانون منساعی ایله نازیه و هوایه
و مایه و ترایه قسملرینه منقسم و متنوع اولدی شویله که الف ناریچون و یاهاو ایچون
و جیم مایچون و دال تراب ایچون اولوب بعده حروف و عناصر بر بنجه به ذک علی التوالی
عودت و تعداد اولنه رق بر وجهه آتی عناصر دین هر بری ایچون بدیش حروف
نمین ایدر

ناریه	هوایه	مایه	ترایه
ا	ب	ج	د
ه	و	ز	ح
ط	ی	ک	ل
م	ن	ص	ع
ف	ض	ق	ر
س	ت	ث	خ
ذ	ظ	غ	ش

اللزج * عناصر و حر و فک ترتیبند علمای فن پک چوق اختلاف ایدوب
بعضیلر مؤلفک ترتیبی اوزره نار و هوا و ما و تراب اوزره صره سبله حر و فی تقسیم ایدرل
بتون مشارقه تک اصولی بودر انجق حروف ایچدک ترتیبند مؤلف مرحوم مضاربیه
اصولنه رعایت ایتشد حروف ایچدک ترتیبند مشارقه ایله مضاربیه پیئنده اولان اختلاف
بوندن صکره بیان اولنور و بعضیلر حر و فی صره سبله تقسیم ایتوب بشقه صورتله
ترتیب ایدرل بعضیلری دخی عناصرک ترتیبی تغییر ایله کیسی ترابی ما اوزرینه تقدیم و کیسی
نار و ما و تراب و هوا و کیسی نار و تراب و هوا و ما دیو ترتیب ایلر و هریری عملیاتی کنندی مذهبی
اوزرینه بنا و اجر ایدر الحاصل اصحاب فن کک حر و فک و کک طبايعک ترتیبند اختلاف
ایدوب بو اختلافلری بالطبع موازین حر و فده دخی جاری اولور موازین حر و ف دیدیکمز
بوندن عبارتدر که حر و فک یئنی تعدیل ایله افواستی اضغفندن فرق و تمیز ایچون اصحاب
فن حر و فی یکدیگرله موازنه ایتشدر شوبله که هر عنصرک حرف اولند مرتبه و تائینه
درجه و ثالثه دقیقه و رابعه ثابیه و خامسه ثالثه و سادسه رابعه و سابعه خامسه تسیمه
و مرتبه فی اونوز درجه و درجه فی الشمس دقیقه و دقیقه فی الشمس ثابیه و آتی کذلک
الشمس ثالثه و آتی الشمس رابعه و آتی الشمس خامسه اعتبار ایتدیلر مثلاً عنصر نارک
اولکی حر فی اولان الف ایکنجی حر فی اولان هانک قونجه اوتوز قاتی و هادخی طاسک
الشمس قاتی و اندن دخی ذاله کلنجه هریری مادونک التشرقاتی اولور و جدول سالف الذکرک
ترتیبی اوزره اب ج د قونده مساوی اولدقلری کبی ه و ز ح دخی بر برینه و ساری دخی
بوموال اوزره حذاصنده بولسا انلره مساوی و موازن اولور اشته بوقانون ایله مساوی
و متفاوت اولان حر فلر ایله متفاوتلرک مقدار تفاوتلری معلوم اولور بو صورتده براسمه
الف و دیگرنده جیم مرتبه سنک کسوری اولدیغندن بمجوهنک قونی الفک قونته بالغ اوله میوب
بالکن الفک قونی جمله سنه غالب کلور بواجباتک تفصیلاتی بمسئله الافاق و ایضاح اللبس
والاغلاق فی علم الحروف والافاق نام کتابده در * ثم کلام المترجم *

حر و ف ناریه امراض بارده فی دفع و قوه حرارتک تضعیفی مطلوب اولان برده تضعیف
ایچوندر کرکسه حسا اولسون و کرکسه حکما اولسون قتال و محاربیه لده قوای مریمخی
تضعیف کبی و حر و ف مایه جاری و سائر امراض حاره فی دفع و قوای بارده تک
تضعیفی مطلوب اولان برده تضعیف ایچوندر کرکسه حسا اولسون و کرکسه حکما اولسون
فرک قونی تضعیف کبی بعضیلر دخی حر و فک سر تصرفی نسبت حدیه دن ناشی
اولقی اوزره اعتقاد ایتدیلر چونکه حر و ف ایچد و ضما و طبعا اعداد متعارفه اوزرینه
دلالت ایتکله اعدادک تناسبندن ایچون ذات حر و فده دخی تناسب واردر نته کم
بامرتبه آحادده و کاف مرتبه عشرانده و را مرتبه مائده ایکی به دلالت ایدوب هریری
ایکی به دال اولقی حبیبله پیئنده تناسب اولدیغی و دال و میم و نادخی درده دلالت ایدوب
درت ایکی پیئنده ایسه ضعف نسبی اولدیغندن بونلرله حر و ف ثلثه مذکوره

پیئنده دخی تناسب بولمادیغی کبی و اعدادک اوفاقی اولدیغی کبی اسمائک دخی و فقلری
جیفوب حر و فک هر صنفی اصناف اوفاقدن عدد شکل یاخود عدد حر و ف حسبیه
کندوبه مناسب اولان صنفه مختص اولور و هر حرفی ایله سر عددینک امتزاج تصرفلری
پیئنده کی تناسبندن ناشیدر اما حر و ف ایله امرجه طبايع یاخود اعداد پیئنده اولان
سرتناسبک فهمی برامر صیردر زیرا علوم و قیاسات قییلندن اولوب بوباید
یوفن اسمائک سندنلری انجق ذوق و کشفدر بونی بدیکه ظن ایتمه سین که سر حر و ف
قیاس عقلی ایله توصل اولسه یله جک موادند بلکه بوفن انجق طریق مشاهده
و توفیق الهی ایله حصول بولور اما شو حر و ف ایله و اندرن مرکب اولان اسماء ایله
عالم طبیعنده تصرفک وقوعی و بوندن اکوانک منازر اولسی انکار اولمز بر ماده در
زیرا اصحاب فنک اکثرندن توا ترانیت و واقع اولمشدر بعضیلر دخی ظن ایدرل که انلرک
بو تصرفله اصحاب طلسمائک تصرفی بر در واقع حال ایسه بویه دکلدر زیر طلسمک
حقیقی اهلک تحقیقنه کوره جوهر قهردن حاصل اولوب همت و عز بمنله مشدود
و مر بوط اولان بر طاسم قوای روحانیه در که هر نه ایچون ترکیب اولشم ایسه انده اسرار
فلکیه و نسب عددیه و اول طلسمک روحانیتی جلب ایدن بخورات ایله قهر و غلبه
فعلی ایشلر حاصل و فائده سی دخی طبايع علویه فی طبايع سفلیه به ربط ایتکدر
و عندلنده بو طلسم ارضیه و مایه و هوا یه و نار به دن مرکب مایه کبیدر که مجاور اولدیغی
شبی کندو صورتنه قلب و تحویل ایلر اشته اجسام معدنیه ایچون اکسیر دخی
مایه کبیدر که ساری اولدیغی معدنی کندوبه قلب ایلر انکیون دیرل که کیمیانک موضوعی
جسد فی جسددر زیرا اکسیرک جمیع اجزائی جسدانی و جسمانیدر و طلسمک موضوعی
روح فی جسددر زیرا طلسم طبايع علویه فی طبايع سفلیه به ربط ایتکدن عبارت اولوب
طبايع سفلیه ایسه جسدانی و طبايع علویه روحانیدر دیرل و اهل طلسمائک ایله اهل اسمائک
تصرفلری پیئنده اولان فرقک تحقیقی بروجه آتی بیان اولور انجق اول امرده
بورامی ییلنوبده تصدیق اولماید که بو عالم طبیعنده بالجمله تصرفات نفوس انسانیه
و هم بشریه نکدر زیرا نفس ناطقه انسانیه طبیعتی محیط و انک اوزرینه بالذات حاکمدر
لکن اهل طلسمائک تصرفی افلاکک روحانیتی استزال ایله صور یاخود نسب حدیه به
ربط ایدوبده بوندن مایه کبی قلب و تحویل ایشی ایشلیه جک برنوع مزاج حاصل
اولغله اولور اما اصحاب اسمائک تصرفی انجق مشاهده و کشف ایله کندولرنده
حاصل اولان نور الهی و اعداد ربانی ایله در که بو صورتله طبیعت انلره مخیر و مفاد اولوب
قوای فلکیه و سائر به محتاج اولمازلر و اصحاب طلسمائک روحانیت افلاکی استزال
ایتک ایچون نفس ناطقه به قوت کنوره جک قدر ریاضته دخی محتاج اولورلر که انک اهورن
درجه سی توجه قلیدر اما اصحاب اسمائک حالی بویه اولوب انلرک ریاضتلی ریاضت
کبرادر و عالم اکوانده تصرف قصیده دکلدر زیرا بو تصرف قصیدی برنوع حجابدر
و انلره کوره بو مثللو تصرف بالمرض و کندولر حفضده کرامات الهیه دن برنوع کرامت

اوله رق حاصل اولور بوضورته اکر صاحب اسماء بحاجه و کشف نتیجه سی اولان
اسرار الهیه و حقایق ملکوتیه معرفتدن خالی اولوبده اسماء ایل طایع حروف و کلماتک
مناسبتی اوزرینه اقتضای ایلر و بوجبتدن ایلرله تصرف ایدر ایسه که اصحاب سیمادینو
معروف اولوراشسته بونادر بوضورته صاحب اسماء ایل اصحاب طلسمات یئلزنده
فرق قالماز بلکه اصحاب طلسمات دهاموثوق و قوتلیدر زیرا طبیعت و قوانین مرتبه یه
مراجعت ایلر اما اسرار اسماء صاحبی علوم اصطلاحیه ده اعتماد اوله حق قانون
برهانیسی اولدینی حلاله خلوص توجهی فوت ایتسیله حقایق کلمات ایل آثار مناسبتیه
موجب اطلاع اولان کشتی دخی فوت ایلدکده ائک حالی رتبه جه دهاضیف اولور
وبعضا صاحب اسماء قوای کلمات واسمائی قوتی کوا کب ایل مزج ایدوب اسماء حسنی ایچون
و بلکه سائر اسماء ایچون مناسبت اولان کوا کبک حقد و ظنندن و فکری تعیین ایلر نه کیم
نونی انماط نام کابنده بویه یا یئشدر و بومناسبت ائلرک عندده تا کمال اسماء ائک برزخی اولان
حضرت عما یئدهن بروکلش برکیفیت اولوب انجق حقیقتیه نزل ایل و فکری ترتیب اولور
وانلرک عندده بومناسبت ائبائی انجق حکم مشاهده ایلر بوضورته صاحب اسماء
بومشاهده دن خالی اولوبده بومناسبتی تقلیدا اخذ و تلقی ایتدکده ائک عملی صاحب
طلسماتک عملی مشابه سنده اولور و بلکه بالاده یسان ایشیکمز وجهله بوضورته
صاحب طلسماتک عملی ائدن دهاموثوق قدر و کذلک صاحب طلسمات دخی بعضا عملی
وقوای کوا کبی کلمات و کوا کب پئنده اولان مناسبت ایچون کلمات مخصوصه دن هر کب
اولان دعارک قوتلرله مزج ایدر لکن ائلرک عندده کلماتک مناسبتی اصحاب اسماء عندده
اولدینی کبی مشاهده حالده اطلاع ایلر اولوب بلکه ائلر طریق سحر ایلرک مقتضای
اصولده مراجعت ایدر شوبله که کوا کبی بوعالم مکوانده اولان جواهر و اغراض
و ذوات و معادن ایلر تقسیم ایدوب حروف و اسماء دخی بوجهل دن معدود اولمغه کوا کبک
هر برینه بونلرک بر قسمی مخصوص اولور و بونلرک اوزرینه بر طایف مباحی غریبه منکره
بنا ایدر که سور و آیات قرآنیه بی بومنوال اوزره تقسیم ایدر نه کم مسئله البحر یطی
غایه نام کابنده بویه یا یئشدر بونلرک انماط نام کابنده حالندن ظاهر اولان بودر که اول دخی
اصحاب طلسماتک مسلکده سلوک ایتشدر زیرا بوانماطی و انده اولان دعاری و اول دعارک
سامات کوا کب سبعة اوزرینه تقسیمی تفحص و تتبع ایلرک و صکره غایه یه واقف اولوبده
انده اولان قیامات کوا کبی یعنی هر کک که مخصوص اولان و قیامات کوا کب
تسمیه اولسان دعوائی یعنی کندوری ایچون قیاسم اولسان دعاری مطالع ایتسک
یا بونین النوب یا پاش اولدیفنه و یا خود اساس و منسالی برشی اولمغه بویه تصادف
ایلدکرینه شهادت و دلالت ایلر قالدیکه یلدیکمز یلدیکمز نه سبتله پک اذدر و شرع
شریفک هر حرام قیلد یغی عمللرک ثبوتی منکر دکلدر زیرا سحر حرام ایکن ثابت
و واقعدر لکن یلدیکمز نه کافیدر

تحقیق و نکته

اشبوسیمیا پر وجه مشروح ریاضیات شرعیه ایلر حاصل اولور بزوع سحر در
چونکه بالاده یسان ایشیکمز وجهله بوعالم اکوانده تصرف ایکن صنف انسان ایچوندر
بر صنفی انبیا در که تصرفلری مفلور اولدقلری قوه الهیه ایلر در دیگر صنفی سحر در که
تصرفلری مجبور اولدقلری قوه نفسانیه ایلدر و بعضا اولیاده دخی تصرف حاصل
اولور که بونی کله ایمانیه ایلر کسب ایدرلر و بوی تصرفلری تجرید و صغوت نشایچنددر
وانلر بوحالک تحصیلنی قصد ایتوب من طرف الله تعالی کندورینه اکر ام اولور
و اصحاب تمکن اولان کبار اولیا یه بوی تصرف حالی عارض اولدقده ائدن اغراض و جناب حقه
استعاده وائی بزوع ابتلا و انحصار الهی عد ایدرلر نه کم یازید بسطامیدن حکایه
اولور که دجله نهرینک کنارینه کلچک کرامه وادینک ایکن طرفی بر برینه قاوشدقده
جناب حقه استعاده ایدوب و بن الطساف و عنایت الهیه دن اولان حظ و نصیبی
بر نول اخذ سنده صاتم دیوب سائرلری کبی اجرت ایلر سفینه یه بونلرک قارشوبه یکمشددر
سحرک فطر پئنده دخی قوه دن فعله چیقمق ایچون ریاضت لازمدر و بعضا فطری
اولیه رق کسب ایلر دخی حاصل اولوب انجق فطریدن دوند و فطری کبی بونده دخی
ریاضت لازم کلور و بوی ریاضت سحریه مهر و قدر که کیفیت و انواعی مسئله البحر یطی
غایه نام کابنده و جابر بن حیان رسالنده و سائر دخی تألیفاتنده ذکر ایتشدر و سحری
قواعد و مشروطی اوزره کسب و تعلم قصد ایدلر دن پک جوق کیمدرلر بوی ریاضت سحریه بی
استعمال ایدرلر لکن قدماک ریاضت سحریه سی کوا کبسه توجه ایتک و کوا کبک
روحانیتی جلب ایچون ترتیب و قیامات تسمیه ایتدکری دعاری اوقومق و فعلی طولع
تجمیه یه ر بطده جناب حقل غیریده تأثیر اعتقاد ایلرک کبی کفریات ایلر و اثر مطلوبی
تحصیل ایچون بروجده کوا کبک مناظر ایلر مشهور اولغین ملاسه کفردن بعد اوله حق
وجهله سحری تحصیل ائک استیلا بوی ریاضتی اذکار و تسبیحات و قرآن کریمدن
واحادیث نبویه دن مأخوذ دعوائ ایلر ریاضت شرعیه یه قلب ایتدیلر و بونلرک حاجت
و مطلبه مناسبتی معرفت و تمیز زینه مدار اولان دخی بر منوال مشروح آثار کوا کب
سبعة ایلر بوعالمده کی ذوات و صفیات و افعالک تقسیمی ماده سیدر بونلرک برابر ایام
و ساعات مناسبتیه دخی سحری ایدرلر و عین کفر یا خود بادی کفر اولان سحر معهوددن
تخلص ایچون بوی ریاضت شرعیه ایلر تسبیح و توجیه شرعی به تمسک ایدرلر نه کم بونی
انماطنده و کتب سائر سنده بویه یا بادی سائرلری دخی بوی طریق سلوک ایلر سحر استندن
فرارده مبالغه ایدرک بوی طریق سیمیا ایلر تسمیه ایتدیلر حالبو که سحرک معنا سنده
واقع اولوب نه فاجده قلری و رطبه یه دوشدیلر و اگر چه کندورنده توجه شرعی
حاصل ایسه ده جناب حقدن غیریده تأثیر اعتقادندن یکده بعد اوله منیلر قالدیکه
عالم کاشانده تأثیر قصد ایدورلر بویایسه شرعا ممنوعدر اما مجزات انبیا جناب حقل

مر و اقدار بله در کرامات اولیادنی اذن الهی از طرف الهی است و اینها علم ضروری
خلقه حاصل اولور و اذنی من قصد ایتز بوضوح و اشوب اصحاب سیمیاک کلمات
نوه لرینه اعتماد بله زیر اسکا تفریاد بکمر و به سله فن مذکور ک انواع صحر دن
ولد یغنده اشباه بوقدر

زیر چنه سنی

و عصر ده سیمیاک فرو عاتندن بری دخی کلمات پندیده کی زیبطات حرفیه ایله اسله دن
جوبه استخراجیدر که یوفنی کویا که کائنات استقبالیه دن مرا دایت کلمری خصوصه
علم و معرفت تحصیلده اصل و اساس اولوق اوزره ابراز و ایراد ایدر بله بواسته پیلجه کی
طایف مسا ئل سبانه دن عبارت ایدر بواکادار اصحاب فنک بیلجه قیلندن یک چوق کلاماری
ولوب ال غریبی زیر چنه عالم سنی به اشتغال و انهمساک و اینه اولان علوم و احکامی
استخراج ایله فایده واقف اولوق و عالمده تصرف ایلمک داعیه سیدر بوزایرجه مائه
سادسه خلانده مغریده شیخ المتصوفه اولان ابو العباس سینی به منسوبدر شیخ موسی الیه
فی الاصل سینه ده تولد و مرا کشده مقیم اولوب عالم اکامده تصرف ایله در و ف
و مشهوردر و اصحاب حاجاته حاجاتی ثمن قلیل ایله بیع ایدوب الدیغنی فقرایه تصدق
یلمش دیو حکمایه اوانور حتی یغوری دخی طالبارینه فروخت ایلردی دیوزعم
یتشادر و قبری مرا کشده الان بوجهله معروف اولوب اصحاب حاجات اکاصدقات
و نذر ایصال ایدر ک حاجت لری قض اولغنده در دیو مشهور و بالتجربه صحتی مغرب
اهالسنک اسانلرنده مذکوردر بو آدمی کتاب الشوف فی ریحال التصوف صاحبی دخی
ذکر و ثنا یتشدر اشته بوزایرجه اکامنسوب اولوب بردارنه عظیمه داخلنده بر طایف دوا
متوازیه بی حاویدر که هر بری بروج اتی عشر عدد نیجه مر کردن محیطه مر و زایدن
اونار ایله اون ایکی قسمه منقسم اولوب هر و ترک اوزرنده اولندن آخرینه قدر حروف
واعداد وارد و داخلنده و دوا زاره سنده اسماء علوم و مواضع اکوان بزلشدر

وزایرجه تک ارقه سنده طول و عرضا متقاطع خطوط ایله بر جدول وارد که هر ضا
الی بش و طول و یوز اوتوز برخانه بی شاملدر و برخانه تک بعضی سنده عدد و بعضی سنده
حرف اولوب بعضی سنی حالیدر زیر چنه تک اطرافنده دخی بحر طویل است قصیده لامیه
اولوب زیر چنه ایله عمل ایتک و اینه اولان علوم و معارف استخراج ایتک کیفیت پیلدر
علوم استخراج ایدن کیمسه به تصادف ایتک اما آنکله مسائل و ضروب استخراج ایدن
یک چوق کیمسه ره ملاقی اولدق که بعضی جوابده قصیده تک قافیه سی اوزره بریت
و بعضی ده از یاده استخراج ایدر و مشرقده هر بحر ده و هر قافیه اوزره منظوم
اوله رق زیر چنه دن جواب استخراج ایدر و ایش دیو به نقل و روایت اولندی
و بو کتابک اوانلنده زیر چنه به دایر خیلی بچهار ایراد ایتک شدی دخی زیر چنه تک اطرافنده
مکتوب اولان قصیده بی نقل و ایراد ایلر اما اصحاب بوجهله تعهد ایتیر زیر اوبایده

تقدم بر روایت صحیحیدر ظفر باب اوله مدق فقط ممکن مرتبه نسخه ک صحیحی غری
بلسک یونک نقلندن فارغ اولدق و نصکره بوکا و قوفی اولان بعضی ذاتلردن تحقیق
یده پیلد بکمر وجه اوزره بکلمه عملت کیفیت ذکر و بعده حقیقت حالی یعنی بو کیفیت
غیبی بیک دیمک اولوب بیکه سوال ایله جواب پیلده بر نوع مطابقتدن عبارت اوله رق
نکسیر دید کلمری صنعت ایله سوالندن جواب استخراج ایتکده بر غریب فن و معرفت
ایدو کنی کشف ایده لم و بوندن اقدم اوئل کابده دخی بو تحقیقانه اشارت ایتشیدک
بمترجم خاتم غزالی دیو معروف اولان وفق فی الاصل آصف بن برخیا دن مورو
اولوب قرنا بعد قرن اصحاب فن پیلده دخی و مستور اوله رق تداول اولنه کلور کن غزالی
اتی افشسا ایتکله اکا نسبت اولدیغنی کی زیر چنه دخی اوته دیر و اصحاب فن پیلده دخی
واسرار دن معدود اولوق اوزره متداول ایکن ابو العباس سینی اتی مبدانه چیقارمش
ولد یغندن کویا که او ایجاد و اختراع ایش کی بین الناس شهرت بولمش اولدیغنی فن اسرار
حروف رساله لرینک بعضی لرنده منظور فقیر اولشدر خاتم غزالی به دایر تفصیلات کافیه
ارنور ایدر حروف دن بهجه الاقاف و ایضاح اللبس و الاغلاقی فی علم الحروف
والاوقاق نام کابیه مرا بخت اولسون و اشوف فن حروف اصحابی خارجدن کیمسه کنندی
سر لرینه مطلع و لما فی ایچون هر خصوصی الفاز و رموز ایله تحریر ایده کلد کلمری کتاب
مذکورده مبسوط و میندر انتهی

زیر چنه تک اطرافنده کی قصیده

بقول سینی و محمد ره	مصل علی هاد الی الناس ارسل
محمد المبعوث خاتم الانبیا	ورضی عن المحب ومن لهم تلا
الاهذه زایرجه العالم الذی	تراه بحیکم و بالعقل قد حلا
ومن احکم الربط فیدرک قوه	ویدرک النقای و للکل حصلا
وفی عالم الامر تراه محققا	وهذا مقام من بالاذکار کمالا
فهذی سرار علیک بکتمها	افها دوا را و اللها عدلا
وطاء لها عرش وفیه نقوشا	بنظم و نثر قد تراه بحدولا
ونسب دوا تر کنبه فلکها	وارسم کوا کبا لادراجها العلا
واخرج لاوتار وارسم حروفها	وکرر بتمثلها علی حد من خلا
اقم شکل زیر هم و سویونه	و حقیق ما بینهم و نور هم جلا
وحصل علوما للطباع مهتدا	وعلما بهیئات و الارباع مثلا
و سولو سینی و علم حروفهم	و علم بالآلات و الحقیق و حصلا
وسو دوا را و انسب حروفها	و عالمها اطلق و الاقلم جودلا
امیر لایسوی بحایه دولة	ذاتیه ات و حکم لها جلا
و قطر لاندلس فاین لهودهم	و جناه بنو نصر و ظفر هم تلا

امیر لایسوی بحایه دولة
ذاتیه ات و حکم لها جلا
نسخه

مضاف اولان استکه نك اختلافی و بیت القصید دن حروفك استخراجی
عنك تناسبی حسبیل طالع مخصوصه سوال واحدك جوابلری
دخی مختلف اولور

تنبیه

حروف اوتار و جد و لك ترکیبی اوج اصول اوزره در بری
حروف عربیه در که هیئت لریله نقل اولنور دیکری رسم غبار ایل اولان
حرفلر اولوب ادا وارد رتدن زیاده اولماز ایسه انلر دخی هیئت لری
اوزره نقل اولنورلر و اگر ادا وارد رتدن زیاده اولور ایسه مرتبه
ثانیه به مثلاً مرتبه عشراته و ایجابنه کوره مرتبه مائنه نقل اولنورلر
وبری دخی رسم زمام اوزره اولان حرفلر در که انلر حکی دخی
بو یله جه اولوب انجق رسم زمام نسبت ثانیه اعطاء ایتمکله احد مرتبه سنه
الفدر و عشره منزله سنه در و عربی بشدن نسبتی وارد
بناء علی ذلک جد و لك خانه سی کند و سنه شور سمه اوج حرف
واو لر سمه ایکی حرف وضعنه مستحق اولمغین نه وقت که اصول
ادا وارد رتدن زیاده اولور ایسه جد و لك طولندن حساب اولمق
و در رتدن زیاده اولد یغی وقت انجق بیوت عامه محسوب اولمق اوزره
جد و لدن بر طاقم بیوت خالیه اختصار ایتمش لردر

للمترجم بهجت الالافا قده بسط و بیان اولند یغی اوزره ارقام هندیه
شرقیه ایل ارقام غربیه غباریه بیندک کثیرا ما اشتباه واقع اولوب
هله اهل غربك بشی ایل اهل شرقك التیس بیانی یکد بکردن
فرق اولنه مان

ارقام هندیه

۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

رسوم غباریه

۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

کذلک ابجد حروفك ترتیبند دخی اهل شرق ایل اهل غرب بیندک
اختلاف اولوب شو یله که شرق ترتیبندک التمشه سین و طقس انده صاد
واو جیوزده شین و سکر یوزده ضاد و طقوز یوزده ظا و بیکنه غین و غرب
ترتیبندک ایسه سین برنک صاد و آنک برنک ضاد و آنک برنک ظا و آنک برنک
غین و آنک برنک شین استعمال ایدر لر و اشبو ایکی ترتیب دخی بو مقامد
بشقه بشقه برر جد و لده ایراد اولنور

مشارقه نك ترتیبی

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط
ی	ک	ل	م	ن	س	ع	ف	ص
ق	ر	ش	ت	ث	خ	ذ	ض	ظ

مقاربه نك ترتیبی

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط
ی	ک	ل	م	ن	ص	ع	ف	ض
ق	ر	س	ت	ث	خ	ذ	ظ	غ

اما حروف زمام بودخی اهل غرب بیندک مستعمل بر نفع اشکال رفیه
اولفله رسملری جد و ل آئیده درج و ایراد اولنور

رسوم زمام

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷

زایر چه ده کی اجد حروفك حسابی ترتیب مغایره اوزره اید و کندن غفلت و لغتیه

انتهی کلام المترجم

سؤالک عمل یدی اصوله محتاج اولور که حروف او تارک صایدی
 و اون ایکیشراون ایکیشراون اید که نصکره ادوارینک حفظ و ضبطی
 و درجه طالع و سلطان البروج و دورا کبر اصلینک معرفتی و طالع دور
 اصلی به ضمنتک حاصلی و طالع دورک سلطان البروج و ضمنتک و سلطان
 البروجک طالع ضمنتک حاصلی اولوب ادوار داتا کاملده سکر
 و ناقصده یدی و دورا کبر اصلی داتا بر در و جمع عملک انتاجی
 اوچ دور ایله در که درده مضروب اوله رق اون ایک دور اولور
 و بواجک درده نسبی نشأت ثلاثیه در و هر نشئتک ابتدای
 و در رباعیات دخی ثلاثیه به ضرب اولور و کذا التینک ایکیه
 ضربیدن دخی تارک دیگر نشئت اولور بو خصوصاً عند العمل ظاهر اولور
 و ابتدای بودر که مثلاً قوسک اولکی درجه سند
 ساثلک الزایرجه علم محدث او قدیم سوالی فرض اولند قد
 رأس قوسک و نظیری اولان رأس جوزانک حروف و شری
 و ثالثی اولان رأس دلوک حروف و تربیتی حد مرکز قدر
 وضع و حروف سوالی دخی آنله علاوه ایدوب قاج حرفه بالغ
 اولد یفته نظر ایدر سین اقلی سکسان درت و اکثری طقسان
 التي اولور که برجه دور صحیح در و مثالزده طقسان اوچ حرف در
 و طقسان التیدن زیاده اولور ایسه سؤال اختصار اولور
 بعد اون ایکیشراون ایکیشراون وارینی طرح ایله باقیسنی حفظ
 ایلر سین که سؤالزده ادوار یدی و باقیسی طقوز اولوب
 طالع اون ایکیه درجه به بالغ اولد یفتدن آنی حروف

اثبات ایت واکراون ایکیه بالغ اولور سه نه عدتی اولور و نه ده دوری فالور سکره
 طالع که بر در و سلطان طالع که در تدر و دور که اودخی بر در و نوری اثبات ایلر سین و طالع ایله
 دوری جمع ایت که مثلزده ایکیه اولوب یوحاصل جعی سلطان بروجه ضرب ایت حاصلی
 سکر اولور و سلطان طالع ضمنتک بککده بش اولور اشته بونراصول سبعة اولوب طالع ایله
 دورا کبرک سلطان قوسه ضربتک حاصلی مادامکه اون ایکیه بالغ اولیه جدولک
 اسفلندن یوقارویه طوغری ضلع ثمانیه به دخول واکراون ایکیدن زیاده اولور ایسه
 ادواری طرح اولنده رق باقیسی ایله کذلک ضلع ثمانیه به دخول ایدوب منتهای عدد
 علامت وضع ایدر سین و سلطان ایله طالع مدن مستخرج اولان بش جدولک ضلع
 سطح مبسوط اهلاسنده طالع اولوب عدد تاجدولک بیوت عامره می مقابلنده الف باجم
 ز حرقارندن بری اوزرنده طورنجیه دک هلی التوالی بشر بشر ادواری تعداد ایله
 حفظ ایدر سین بزم عملزده الف اوزرینه واقع اولوب اوچ دورده حاصل اولغه اوچی
 اوچه ضرب ایتک طقوز اولدی که دور اولک عدد دیدر انی اثبات ایت و قائم و مبسوط
 اولان ضلعارک مایینی جمع ایله جدولک بیوت عامره می مقابلنده بیت ثمانیه ده واقع اولور
 واکر جدولک بوش خانه سی مقابلنده اول حرقارندن بری اوزرینه واقع اولور ایسه
 اکا اعتبار اولتوب سن ادوارک اوزرینه مستر اولور سین و دور اولده کی عدد که طقوز در
 انشکله جهت یساره هر ور ایده رک صدر جدوله دخول ایت ایکسینک بجمت اولد قلی
 یردن که اودخی سکر در بو حالده لام الف اوزرینه واقع اولور اندن ایسه ابتدا حرف
 مرکب چقیمبوب بو صورتده رسم زمام ایله درت یوزه دلالت ایدن تا حرفی دیمک اوله رق
 انی بیت القصید دن نقل ایدکدن سکره اوزرینه علامت وضع ایت و دور ایله سلطان
 جمع ایله اون اوچه بالغ اولور انشکله حروف اوتاره دخول و عدد قننی حرف اوزرینه واقع
 اولور ایسه انی اثبات و بیت القصید دن انک اوزرینه کذلک علامت قوی اشته بوقانون ایله
 حرقارک نظم طبعده تقدردور ایتدیکنی اکلار سین شویله که دور اول اولان طقوزی
 سلطان البروج اولان درت ایله جمع ایتدیککده اون اوچه بالغ اولور انی تضعیف ایدر سین
 بکری التي اولور اندن درجه طالع اولان بری اسقاط ایت باقیسی بکری بش فالور
 اشته حرف اولک نظمی بوموال اوزره اولور سکره بکری اوچی ایکیه کره و بعده بکری
 ایکیه بو طرح حسبیه تایت منظومک آخرندن واحده منتهی اولنجیه دک اداره
 و اعمال ایدر سین و اول واحدی طرح ایچون اول بکری درت اوزرنده توقف ایتر سین
 سکره دور ثانی بی وضع ایت و حروف دور اولی طالع ایله دورک سلطان ضمنتک
 حاصلی اولان سکره علاوه ایله اون یدی اولوب باقیسی بشدر بوشله دور اولده بر اقدیقک
 یردن ضلع ثمانیه به صعود ایله و اوزرینه علامت و صدر جدوله اون یدی ایله و سکره
 بش ایله داخل اول بو صورتده عملزده حرف نابولدی که بشوز در لکن دور مزمر نی
 عشرانده اولد یفتدن ثانون اولغه بشوز الی به مقول اولور زیاده دوری اون یدی
 بو صورتده نونی اثبات ایت سکره به بشله اولندن دخول برله سطحده می حداسنه باقی که

ت

دور ثانی

ن

واحدی بولورسین هکسنه حرکت ايله بش واقع و نرب ائک اوزرینه سطحک واحدی
 ضم ايله التي اولور وای اثبات ویت القصیددن اوزرینه دردی نشان ایت واول دردی
 دور ايله طالعک سلطانیه ضربتک حاصلی اولان سکره ضم ایت اون ایکی اولور اکادور
 ثانیته باقبسی اولان بشی ضم ایت اون بدی به بالغ اولور که دور ثانیته عدد دیر بوحالده
 اون بدی ايله حروف اوتاره داخل اولد یغیزده عدد واحد اوزرینه واقع اولغله التي اثبات
 ایدوب بیت القصیددن اوزرینه علامت قوی و دور ثانیته چقان حرفک عدد دیر
 حروف اوتاردن اوج حرفی اسقاط ایت و دور ثانیته وضع ايله و بشی سکره ضم ایت
 اون اوج اولوب باقی واحد اولغین واحده دوری ضلع ثانیته نقل ایت ویت القصیددن
 دخی اون اوج ايله داخل اولوب عدد قنغی حرف اوزرینه واقع اولور ایسه آتی ال که
 قافدر ائک اوزرینه نشان ایت و اون اوج ايله دخی حروف اوتاره دخول و چقان حرفی
 اثبات ايله که سندر ائک اوزرینه دخی بیت القصیددن نشان ایت صکره اول سینی
 ولی ایدن یردن اون اوج دور بئک باقبسی اولان برله داخل اولوب اوتاردن سینی ولی ایدن
 حرفی ال که با اولوب اتی اثبات ویت القصیددن اوزرینه وضع علامت ایت اشته بوکا
 دور معطوف دینلوب میر ائک وجه صحنی بودر که اون اوجی تضعیف و دوردن باقی اولور
 بری علاوه ایدرسین بکرمی بدی اولور که بیت قصیدک اوتاردن مستخرج اولان باحرف دیر
 و اون اوج ايله صدر جدول داخل اول و سطحدن مقابلی بول و بعدا تضعیف اوزرینه
 اون اوجدن باقی اولان بری زیاده ایت که بوضو رتده بولسان حرف جیم اولد یغیزدن
 جمله سی بدی اولور بودخی حرف زادیمک اولد یغیزدن اتی اثبات و اوزرینه بیت القصیددن
 وضع علامت ایلدک بونک میر اتی دخی بوجمله در که بدی بی بعدا تضعیف حاصل ائک
 اوزرینه اون اوجدن باقی اولان بری زیاده ایتد بکمرده اون بش اولوب زادخی بیت
 القصیددن اون بشی حرفدر اشته ادوار ثلثیاتک آخری بودر بوند نصکره دور رابعی
 وضع ایت بونک عددی طقوزدر که دور سابق باقبسی دور ايله طالعک سلطانیه ضربتک
 حاصلته ضم ايله بوقدر اولور و بودور رابع رباعیاتدن بیت اولده کی عملک آخری اولغله
 اوتاردن ایکی حرف اوزرینه ضرب ایت و طقوزله ضلع ثانیته به صعود ویت القصیددن
 ائک صکره الیغیک حرف دوردن دخول ایتد بکمرده طقوزنجیبی حرف را اولغله اتی
 اثبات و اوزرینه وضع علامت ایت و طقوزله صدر جدولدن کیروب سطحدن مقابل اولان
 حرفه باقی که حرف جیم اووب عکسنه حرکت ايله الف اولور که بیت القصیددن حرف
 راک ایکنجیبی اولغله اتی اثبات و اوزرینه وضع علامت ایدوب اتدن ایکنجی بی ولی ایدن
 یردن طقوزی تعداد ایتینه الف اولغله اتی اثبات ايله و علامتله و اوتاردن بر حرف اوزرینه
 ضرب ایت و طقوزی تضعیف ايله اون سکر اولوب ائک حروف اوتاره داخل اول رابی
 بولورسین اتی اثبات و اوزرینه بیت القصیددن سکر و درت علامتی قوی و اون سکرله
 حروف اوتاره داخل اول ضیق بولورسین ائک اوزرینه ایکی علامتی قوی و ایکی بی طقوزه
 ضم ایت اون بر اولوب ائک صدر جدول داخل اول سطحدن الف مقابل کلور اتی

و
ا
دور ثالث
ق
س
ب
ز
ر
ا
ا
ر
س
ا

ب
ق
ب

بیت ایدوب اوزرینه التي علامتی قوی و دور خامسی وضع ایت بودور ک عددی اون بدی
 اولوب باقبسی بشدر بشله ضلع ثانیته به صعود و اوتاردن ایکی حرف اوزرینه ضرب ایت
 و بشی تضعیف ایدوب دور بئک عددی اولان اون بدی به ضم ایت جمله سی بکرمی بدی
 ولوب ائکله حروف اوتاره دخول ایت حرف با اوزرینه واقع اولوب اتی اثبات و اوزرینه
 اوتوز ایکی اشارت ایت و اون ییددن اوتوز ایکنک باشنده کی ایکی بی اسقاط ايله باقی
 اون بش اولوب ائکله اوتاره کیر قافی بولورسین ائک اوزرینه بکرمی اتی نشان ایدوب
 بکرمی سی به جدول داخل اول رسم غبار ايله ایکی جیفار که باحرفی اولوب اتی اثبات
 و اوزرینه الی درت اشارت ایت و حروف اوتاردن ایکی حرف اوزرینه ضرب ایل و دور
 سادسی وضع ایت ائک عددی دخی اون اوج اولوب باقبسی بردر اشته دور نظم بکرمی
 بشدن اولدیغی بوراده تبیین ایلدی زیرا ادوار بکرمی بش و اون بدی و بش و اوج و بر
 اولغسین بشی بشه ضرب ایت بکرمی بش اولور که نظم یتده دور اودر بوضو رتده
 دوری واحد ايله ضلع ثانیته به نقل ایت لکن نشئت ترکیبه ثانیته ک دور ثانیته اولد یغیزدن
 اون اوجله بیت قصیده کیر مبوب بلکه بیت القصیددن حرف با اوزرینه چقان الی
 درتده کی دردی واحده ضم ایتد بکمرده بش اولور بشی دخی اون اوجده ضم ایدرسین
 اون سکره بالغ اولور ائکله صدر جدول داخل و سطحدن مقابل اولان حرفی اخذ
 ایت که القصد اتی اثبات ویت القصیددن اوزرینه اون ایکی اشارت و اوتاردن ایکی حرف
 و زرینه ضرب ایت اشته بوراده حروف جدول نظر ایدرسین ائلردن نه که جیفار سه
 بیت القصیدد اخر طرفدن علاوه ایدرسین و حروف شوالدن اوزرینه نشان ایدرسین نا که
 بیت القصیده داخل عدد اوله و کذلک بوند نصکره حروف شواله مناسب چقان
 هر حرف حقنه بوجمله عمل ایدر که نه که جیفار ایسه بیت القصیدک اخرینه علاوه
 و وزرینه نشان ایدرسین صکره آحاددن حرف الف اوزرینه نشان ایتد بکمره ایکی بی
 و سکره ضم ایت بکرمی اولور ائکله حروف اوتاره داخل اول رابی بولورسین اتی اثبات
 و وزرینه بیت القصیددن طفسان التي اشارتی وضع ایت بو عمل حرف و زیده دور ک نهایی
 اولغین و تاردن ایکی حرف اوزرینه ضرب ایل و دور سابیی وضع ایت بودور ایکی اختراعدن
 نشأت ایدن اختراع ثانیته ابتدا سیدر و عددی طقوزدر نشئت ثانیته به نس اولق اوزره کابری
 علاوه ایت که بوری بوند نصکره دخی بونسبتدن اولد قجه اون ایکی دوره علاوه باخود
 صندن تغییر یدرسین صورت مذکورده جمله سی اون اولغله طفسان سکر ضلعته
 صعود و کذا اون ايله صدر جدول داخل ایت بش یوزی بولورسین انجی عدد هر قوم
 نوز مضاعفه اوله رقی قافدیمک اولد یغیزدن اتی اثبات ویت القصیددن اوزرینه الی ایکی
 نشان بیت والی ایکندن ایکی بی و دور ک طقوزی اسقاط ايله باقی فرق بر اولوب ائکله
 حروف اوتاره داخل اول واحده راست کلورسین کذلک عدد مذکور ايله بیت قصیده
 داخل اولد بکمرده به بری بولورسین اشته نشئت ثانیته ک میر اتی بودر حرف مذکور
 اوزرینه بیت القصیددن ایکی نشان قورسین که بری الف اخیر میر اتی اوزرینه و دیگر

ق
ا
ا

الف اول اوزرینه واقع اوله وایکجه سی بکری دوت اولوب اوتاردن ابکی حرف اوزرینه
ضرب ایله و دورنانی وضع ایت الگ عددی اون بدی اولوب باقیسی بشدر الی ابکی
ضلعنه و بیت القصیده بشله داخل اول عین اوزرینه واقع اولور اتی اثبات ویتدن اوزرینه
فرق سکر نشان ایت واس ثانی ایچون بری فرق سکریدن بعد الاسقاط دورک بشی ضم
ایت جمله سی الی ابکی اولور انکله صدر جدول کیر غباری اوله رق ابکی به تصادف
ایدورسین و اودخی تریاید عده مبنی مرتبه مانده واقع اولدیفندن ایکوز دیمک اولور که
را حر فیدر اتی اثبات و بیت القصیددن اوزرینه بکری دوت نشان ایت بوضورنده کیفیت
طفسان التیدن ابتدایه انتقال ایتش اولوب اودخی بکری دوت اولغله بکری درده دردک
بشی ضم و بری اسقاط ایله بکری سکر اولوب نصفله بیت القصیده دخول ایت سکره
واقف اولورسین حا حرفی اثبات و اوزرینه نشان ایت و دورناتی وضع ایله الگ عددی
دخی اون اوج اولوب باقیسی بر در برله ضلع ثمانیه به صعود ایت فقط عده تضاهف
ایلدیکنه و بودور نشئت ثانیه دن و مر بعات برو جک ثلث ثالثک اولی و مثلاً ثلث نسبت
رایحه سنک آخری اولدیفنه مبنی بوراده اجر اولنه جی عکس نسبتی دور سادسده کی نسبت کی
اولمغله دورک اون اوجی مثلاً ثلث برو ج سابقه نک در دینه ضرب ایت جمله سی الی ابکی اولوب
انکله صدر جدول دخول ایت غباری اوله رق ابکی بولورسین اتیجی مرتبه احاد و عشراتی
ایچساوز ایتش اولدیفندن مات مرتبه سنه کلکله ایکوز اولقی اوزره رانی اثبات و اوزرینه
بیت القصیددن فرق سکر نشان ایت و دورک اون اوجنه واحداسی ضم ایدوب اون درته
بیت القصیده داخل اول سکره و اصل اولورسین اوزرینه بکری سکر نشان ایت و اون دردن
بدی بی طرح ایله بدی قالور اوتاردن ابکی حرف اوزرینه ضرب ایت و بدی ایله داخل
اول لام حرفی بولور سین اتی اثبات و بیت القصیددن اوزرینه نشان ایله و دور عاشری
وضع ایت الگ عددی دخی طقوزدر و بودور مثلاً رابعه نک ابتداسیدر طقوزله ضلع
ثمانیه به صعود ایت خلا اولغله تسعة ثانیه ایله صعود ایتک لازم کلوب اتیجی اولدخی ابکی به
مضروب ایدوکنندن طقوزی درده ضرب ایدوب اوتوز الی ایله جدول کیر زمای اوله رق
دردی بولورسین عدد مذکور عشراندن اولقی لازم کلورایسه ده قلت ادواره بناء احاددن
اوله رق اخذ ایلدیکمزدن دال حرفی اثبات ایت و اگر اوتوز الی به واحد اسی ضم
ایار سه الگ حدی بیت القصیددن اولغله اوزرینه نشان ایت و اگر ضرب ایتکام سکرین
یا لکن طقوزله صدر جدول کیر سه نک ثمانیه اوزرینه قرار قیلر سکرین دردی طرح ایت
باقی دوت قالور مطلوب دخی بودر و اگر ابکی به مضروب طقوزدن عبارت اولان اون سکره
صدر جدول داخل اولسه نک واحد زمای اوزرینه طور و اودخی عشری اولغله اندن
طقوزک تکراری اولان ابکی بی طرح ایت باقی سکرانوب نصی عین مطلوب اولور طقوزک
اوج ایله حاصل ضربی اولان بکری بدی ایله صدر جدول کیر سه نک زمای اوله رق
اون اوزرینه طور عمل ینه بر در طقوزله بیت قصیده کیروب نه جیقار سه اثبات ایت که
الفدر بعده طقوزی نسبت سابقه سنک مرکزی اولان اوجه ضرب و بری اسقاط

دور نامن
ع

ر

دور ناسع ح

ر

ح

ل

دور عاشر

د

و بکری الی ایله صدر جدول دخول و نه جیقار سه اثبات ایت که ایکوزدن عبارت اولان
را حر فیدر اوزرینه بیت القصیددن طفسان الی نشان و اوتاردن ابکی حرف اوزرینه
ضرب ایت و دور حادی عشری وضع ایله الگ دخی عددی اون بدی اولوب باقیسی بشدر
بش ایله و دور اولده مشی و حرکتک تکرار ایلدیکي مقدار ایله ضلع ثمانیه به صعود و دوت ایله
صدر جدول دخول ایت بیت خالیده طوره نه سطحدن مقابل اولان بری الوب انکله
بیت القصیده داخل اول سین اولور اتی اثبات و اوزرینه دردی نشان ایله و اگر جدول
بیت عامر اوزرینه طور مش اولدی بری اوج اوله رق اثبات ایدر نک و اون بدی بی تضعیف
و بری اسقاط و دردی ضم ایت اوتوز بدی به بالغ اولوب انکله حروف اوتاره کیرها اوزرینه
طورر اتی اثبات و اوزرینه بش نشان ایت و بشی تضعیف و بیت دخول ایت لآمده قرار
قیلار سین اتی دخی اثبات و اوزرینه بکری نشان ایت و اوتاردن ابکی حرف اوزرینه
ضرب ایله و دور ثانی عشری وضع ایت بونکدخی عددی اون اوج اولوب باقی بر در ضلع
ثمانیه به واحد داخل اول بودور چونکه ادوارک و اخرا عینک و مر بعات ثلثیه ت
و مثلاً ثلث رابعه نک صوتی اولدیفندن صدر جدول بر عددی زمای اوله رق مکسان
اوزرینه واقع اولوب اتیجی احاد اوله رق سکر اعتبار اولور و ادواره یا لکن برده دمر
اولغله اگر مر بعات اتی عشردن اولان درت اوزرینه یا خود مثلاً ثلث اتی عشردن
اوج اوزرینه زائد اولسه حا اولور اتیجی اودخی دالدر اتی اثبات و اوزرینه بیت القصیددن
یتش دوت نشان ایتکدن سکره شخصدن مناسبه باقی بش اولور اتی اس ایچون
تضعیف ایت اون اولور یا حرفی اثبات و اوزرینه وضع علامت و فنی مرتبه ده اولدیفنه
نظر ایت بو عمل زده بدی مرتبه ده بولدیفنندن بیله حروف اوتاره داخل اولدی اشته
بومدخله تولید حرفی درلر بو حالده فا اولغله اتی اثبات ایت و بدی به دورک بری ضم ایله
سکر اولور انکله اوتاره داخل اول سینه و اصل اولورسین اتی اثبات و اوزرینه سکر نشان ایت
و مثلاً ثلث ایله ادوارک آخر مر بعاتی اولدیفندن سکری دورک اونی اوزرینه زائد اولان
اوجه ضرب ایت بکری درده بالغ اولور انکله بیت القصیده داخل اول و جیقان حرف
اوزرینه علامت قوی که ایکوز اولوب علامتی دخی طفسان التیدر اشته بو عمل ادوار
حرفیه ده دور ثانیاتک آخریدر و اوتاردن ابکی حرف اوزرینه ضرب ایله و نتیجه اولابی
وضع ایت بونک دخی عددی طقوزدر و بودور دائماً اوتاری در در در طرح
ایتکد لکیر باقیسه موافق اولور که بوراده باقی دخی طقوزدر طقوزی حروف اوتاردن
طفسان اوزرینه زائد اولان اوجه ضرب و دور ثانی عشرک باقیسی ضم ایله بکری سکره
بالغ اولور انکله حروف اوتاره داخل اول الفه و اصل اولور سین اتی اثبات و اوزرینه
طفسان الی اشارتی وضع ایت و اگر حروف تسعیه نک ادواری اولان بدی بی
طفسان اوزرینه زائد اولان اوج ایله دور ثانی عشردن باقی بر دن عبارت اولان درده
ضرب ایدر سه نک به بویه جسه اولور و بدی ایله ضلع ثمانیه به صعود و طقوز ایله جدول
دخول ایت زمای اوله رق ابکی به و اصل اولور سین و طقوزی سطحدن مناسبه ضرب

دور حادی عشر
و

س

ه

ل

دور ثانی عشر

د

ی

ف

س

نتیجه اول

ا

ابت که اوجدر و بوکا اوتار حرفه نك عددی اولان بدی بی ضم و دورانی هشردن
باقی اولان بری طرح ایت اوتوز اوج اولوب انکله یته صکیر بته واصل اولور سین
انی اثبات ایت و طغوزی تضعیف ایدوب اون سکرله صدر جدول کیر و سطرده کی
حرفی ال که الفدر انکله حروف اوتاره داخل اول میه واصل اولور سین انی اثبات
واوزر بته وضع علامت و اوتاردن ایکی حرف اوزر بته ضرب ایل و نتیجه ثانیه بی
وضع ایت که عددی اون بدی اولوب باقی بستر بشله ضلع ثمانیه به صعود ایت و بشی
طفسان اوزر بته زائد اولان اوجه ضرب ایت اون بش اولور اکا دورانی هشردن
باقی اولان بری ضم ایدوب اون الی ایل بیت قصیده داخل اول تابی بولور سین انی اثبات
واوزر بته الشمس درت عددی وضع ایت و بشله طفسان اوزر بته زائد اولان اوجی
و دورانی هشردن باقی اولان بری ضم ایل طغوز اولور انکله صدر جدول
دخول ایت زمامی اولهرق اوتوزی بولور سین و سطرده کی حرفه نظر ایت بری
کورر سین انی اثبات و بیت القصیددن اوزر بته وضع علامت ایل که بیتک طغوز نجیبی
دخی اودر و طغوزله صدر جدول داخل اول اوجه تصادف ایدر سین اودخی هشردن
مرتبته سنده اولفله لای اثبات ایدوب اوزر بته علامتله و نتیجه ثالثه بی وضع ایل بیت
عددی اون اوج اولوب باقی بر اولفله واحدله ضلع ثمانیه به نقل ایت و اون اوجه طفسان
اوزر بته زائد اولان اوجی و دورانی هشردن باقی بری ضم ایل اون بدی اولور و نتیجه نك
برخی دخی ضم ایل اون سکر اولوب انکله حروف اوتاره داخل اول لای بولور سین انی
اثبات ایت اشته عملک اخری بودر

نتیجه ثانیه
نتیجه ثالثه
ل

فذلک

مثال سابقه طالع قوسک اولکی درجه سی اونی بی حالده زایر جده عم محمد نمبر
بوخسه قدیمدر بیتک استداک ابتدا حروف اوتاری بعده حروف ستواتی و صکره
اصولی وضع ایلدک مجموع عدد حروف (۹۳) ادواری (۷) بقیسی (۹)
طالع (۱) سلطان قوس (۴) دورا کبر (۱) دورایه درجه طالع (۲)
دورایه طالع سلطان نمبریت حاصلی (۸) سلطانک مقادیر نمبریت
حاصلی (۵)

بیت القصید

سوال عظیم الخلق حرمت فصلی اذن غریب شک صیغه ایتدلا

حروف

حروف اوتار

ص ط ک ظ ه ن ث ک ه م ص ص و
ث ه ش ا ب ل م ن ص ع ف ض ق ر س
ی ک ل م ن ص ع ق ر س ت ث خ ذ ظ غ ش
ط ک ن ع ح ص ز و ح ل ص ک ل م
ن ص ا ب ج ده و ز ح ط ی

۲۹
۱۶
۲۶
۶۲

سؤال

الذای رجه ت ع ل م م ح د ث ا م ق د ی م

۲۱
۹۳

دور اول و دورثانی ۱۷ باقی ۶ دورثالث ۱۳ باقی
دور رابع و دورخامس ۱۷ باقی ۶ دورسادس ۱۳ باقی
دور سابع و دورثامن ۱۷ باقی ۶ دورتاسع ۱۳ باقی
دورعاشر و دورحاد عشر ۱۷ باقی ۶ دورثانی عشر ۱۳ باقی
نتیجه اولی و نتیجه ثانیه ۱۷ باقی ۶ نتیجه ثالثه ۱۳ باقی

۳۶۸

۶ ۹ ۶ ۶ ۸ ۱ ۶

س ۱
و ۲
ا ۳
ل ۴

۶	ع
۶	ظ
۸	ی
۸	م
۹	ا
۱۰	ل
۱۱	خ
۱۲	ل
۱۳	ق
۱۴	ح
۱۵	ز
۱۶	ت
۱۸	ف
۱۸	ص
۱۹	ن
۲۰	ا
۲۱	ذ
۲۲	ن
۲۳	غ
۲۴	ر
۲۶	ا
۲۶	ی
۲۷	ب

۲۵	ش
۲۹	ک
۳۰	ک
۳۱	ض
۳۲	ب
۳۳	ط
۳۴	ه
۳۵	آ
۳۶	ل
۳۷	ج
۳۸	د
۳۹	م
۴۰	ث
۴۱	ث
۴۲	ل
۴۳	ا

ت ن و اق س ب ز ر ا ا ر س ا
 ب ق ب ا ر ق ا ا ع ر ح ر ح ل
 د ا ر س ه ل د ی ف س ر ا ه م
 ت ا ل ل

بوندك دورى بكرى بش او زرينه اونوب بعد ايكى دفعه بكرى
 اوج واپكى دفعه بكرى براو زرينه تا اخر پيستن برو منتهى
 و حروفك كافه مى منقل اولنجيه دك دور او نور والله اعلم

روح القدس از سرها
لا در بر نفس قاهره العلاء
۸۶

سؤاله جواب اوله رق شوقر فخر جعفر

ت روح ن روح ال ق د س ا ب ر ز س ر ا
ل ادری س ف اس ت ر ق ا ب ه ا م ر ت ق ا ال ع ل ا
اشته زایر چه دن منظوم اوله رق جواب استخراجچه دائر اولان کلام
بوراده ختام بولدی

اثمه فنك زایر چه سز اوله رق بشقه طریق لری دخی وارد که اول
طریق لری ابله غیر منظوم اوله رق اجوبه سائل استخراج ایدر لر
ظمه کوره زایر چه دن منظوم اوله رق جواب استخراجچی دخی مالک
بن وهیبك (سؤال عظیم الخلق آه) بدیتی مزج ایتد کلمه پیوند ر بناء
علیه جواب آنک قافیه سی اوزره چیقیور احاطرق سائر ابله جواب
غیر منظوم اوله رق جعفر اول طریق لری دخی صاحب فنك
بعض محققیندن نقل ایدر حکم فصل آیدر

فصل

ارتباطات حروفه حقیقیندن اسرار خفیه به اطلاع بیاندرد

جناب رب عباد جمله مزی حق و صوابه هدایت و ارشاد ایلسون معلوم اوله که هر
قضیه ده مسئله نك اصلی شوقر و فائیه در که تجربه سیله اجوبه استنتاج اولون
حروف مذکوره اشوقر قیاق حروف در اول اع ظ س ال م خ ی دل ر
ق ت ا ر ذ ص ف ن غ ش ا ک ک ی ب م ر ض ب ح ط
ل ج ه ن ث ل ث ا

حروف مذکوره بی بعض فضیلا مشددی ایکی حرف اعتبار ایدر که نظم
ایدوب قطب تسمیه ایلدی (بیت) سؤال عظیم الخلق عزت فصن
اذن غرائب مثك ضبطه الجدم مثلاً، بوصورتك مسئله نك استنتاجی
مراد ایتد یكك وقت مکرر اولان حرف لری حذف و فضله سنی اثبات و بعد

اصول

اصولدن بعضی قطب دن دخی مسئله نك اول بی اولان حرف لری حذف و فضله سنی
وصکره ایکی فضله بی بر سطره مزج ایلر سین شوبله که اصلك فضله سنك
اولکی حرف دن ابتدا و ثانیاً بر وجهه مسئله نك فضله سنی اثبات ایله ناکه ایکی
فضله تمام اولور یا خود بری دیگر دن اول بنوب بوصورتك بقیه سنی علی
الترتیب وضع ایدر سین اشته بو وجهه براندن و بر بوندن اخذ و مزج اولونرق
چیقان حرف لری اصلك قبل الحذف اولان حروفه موافق اولور ایسه عمل صحیح
بوصورتك موازین موسیقیه بی تعدیل و فرق سکز حرف تکمیل ایچون اول حرف لره
بش نون علاوه ایدر سین بعد انلره بر جدول مزج بیار سین شوبله که سطر
اوله کینک آخری سطر ثانی نك اولی اولور و بقیه سی حالی اوزره نقل اولور
و هکذا جدول طولوب و سطر اول عینیه عودت ایدر و بک حرف لری قطره نسبت
حرکه اوزره متوالی و نتیجه دک عمل ایدر سین بعد هر حرف ک مرتب سنی اعظم
اجزای موجوده سی اوزره تقسیم ابله و ترتیبی استخراج و اول و ثری حرفه مقابل
وضع ایدر سین و صکره حروف جدولیه نك نسبت عنصربه سنی بالاستخراج
قوت طبیعی لری و موازین روحانیه و غرائز نفسانیه و اسوس اصلیه لری
بونلر ایچون موضوع اولان جدولدن بیلور سین

صورت جدول بودر

۱	از قوی	الموازین	العراش	الاسوس
ب	۲۸ هـ	۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۶ ج	۷ ص ح
ج	۳۶ هـ	۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۹ ح
د	۴۸ هـ	۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۱۱ ر
هـ	۶۰ هـ	۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۱۲ ع
و			۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۱۳ ح
ز			۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱	۱۴ ع

۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

و	الموازین	ط	الانصاف
			۱۵

بعد فلک اوتاد اربعه سنک اسوسنه ضرب اید که نصک
هر حرفک و تریخی اخذ اید رسیں و اوتادی ولی اید نلردن و کذا
سواقطدن حذر ایت زیرا انلرک نسبتی مضطر بدر
بوصورتک خارج و حاصل اولان رتب سریانک اولیدر
صکره مجموع عناصری الوب اندن اسوس مولداتی تنزیل اید رسیں
مدرکونه به عروضندن صکره اس عالم خلق باقی قالور انک اوزرینه
مؤاددن مجرداتک بعضیسی اولان عناصر امدادی حمل اید رسیں افق
نفس اوسط چیقار و مجموع عناصردن یعنی عالم توسطدن اول رتب
سریانی طرح اید رسیں فقط بودخی عوالم اکوان بسیطه به مخصوص
اولوب مرکباتک جاری اولماز و عالم توسطی افق نفس اوسطه ضرب
ایدرسیں افق اعلی چیقار انک اوزرینه اول رتب سریانی حمل
وبعد رابعدن عناصر امداد اصلینک اولنی طرح ایدرسیں رتبه
سریانک ثالثی باقی قالمقله عناصر اربعه نک مجموع اجزاسنی مرتبه
سریانک رابعنه ضرب اید رسیں عالم تفصیلک اولی چیقار و ثانی
بی ثانی به ضرب ایله عالم تفصیلک ثانسی و ثالثی ثالثه ضرب ایله
ثالثی و رابعی رابعه ضرب ایله رابعی چیقوب بوجهله عوالم تفصیلی
جمع و عالم کلدن حط و تنزیل اید رسیں عوالم مجرده قالدیفنده افق
اعلی اوزرینه تقسیم اید رسیں جزء اول چیقار سنک اولان دخی افق
اوسط اوزرینه تقسیم ایله جزء ثانی چیقوب سنک اولان ثالثدر بو
صورتک رابع دخی تعیین ایدر بودخی رباعیده در اگر رباعیدن
زیاده سنکی استر ایدر عوالم تفصیلی و رتب سریانی و اوقای عدد
حروفه نکثیر ایدرسیں کذلک عالم تجرید مراتب سریانک اولی
اوزرینه تقسیم اولندقله عالم ترکیبک جزء اول چیقار و هکذا عانو

کونک رتبه اخیره سنه دک حال بو منوال اوزره در والله المرشد المعین
طریق دیگر
اصحاب فلک جواب استی اجنده بر طریق قلی دخی نلردن بعض محققینک
دیدیکیدر شویله که جناب حق بزی و سنی روح صمدانیسی ایله آیدید
ایلسون معلومک اوله که علم حروف بر علم جلیل اولوب سائر علوم
متداوله ایله توصل اولفیان شیلره انکله توصل اولنور و بونکله علمک
شرائط منترمه سی واردر و بوفته عالم اولان اسرار خدایتی و سر اثر
طبیعی استخراج ایدرک بونکله فلسفه نک ایکی نتیجه سنه یعنی سیمیا
ایله نظیری اولان کیمیا فکرینه واقف اوله بیلور و بصیر بصیرتدن پرده
جهولات مرتفع و ضماثر قلوبه مطلع اولور و اهل مغربدن بودرجه به
واصل اولوبک اظهار غرائب و خرق عادات ایدر و وجودده هر
نصرف ایله نتیجه یکمسه لر مشهود مزاولدی بوده معلوم اوله که بحاله رأس
حرمان اولدنی کبی هر فضیله مدار تحصیل اجتهاددر و جبر ایله حسن ملکه
هر خیره مفتاحدر امدی دیرز که حروف الفبا بطوس یعنی حروف
ایجددن هر حرفک قوتی بیلک استدی بککه که اشته علم حروفک اولکی
مدخلی بودر بو تقدیرجه اول حروفک اعدادینه نظرایت حرفک
بودرجه سی جسمانیاتک کی قوتیدر صکره عددی کندی مثله ضرب ایت
روحانیاتک کی قوتی چیقار که اول حرفک و زیدر و بوده حروف
منقوطه ده تمام اولوب انجی غیر منقوطه ده تمام اولور زیرا منقوطک
دیگر معانیسی واردر و معلوم اوله که اشکال حروفدن هر شکلک
عالم علویه یعنی کرسید بر شکلی واردر و زایرجه ندره موضوع
جد و لدره محرک اولدنی اوزره حرفک متحرک و ساکن و علوی و سفلی
قسمتینه منقسمدر و معلوم اوله که حروفک قوتلری اوج قسمدر اولکسی

موجّه الاقلیدر کاتبین صکره ظاهر اولان قوتلریدر که اول حرف
 مرسومک عالم روحانیسی ایچون اولان کاتبی دیمک اوله رق قوت
 نفسانیه ایله چیقوبک همت قلبیه بی جامع اولدقن قوای حروف
 عالم اجسامک مؤثر اولور ایکنجیسی هیئت فکریه ده کی قوتلریدر که
 تصرف روحانیانندن صادر اولان قوتلر اولغله حروفک
 روحانیات علویانن کی قوتی وعالم جسمانیانن کی قوتی شکلیه سی
 اولور اوچنجیسی باطنی یعنی تکوینی اوزرینه قوه نفسانیه بی
 جامع اولان قوت اولغله قبل النطق نقسده صورت وبعد النطق
 حروفن صورت ونطقده قوت اولور اما حروفک طبایعی متولداتر
 منسوب اولان طبیعیاندر که حرارت ایله ییوست و حرارت ایله
 رطوبت وبرودت ایله ییوست وبرودت ایله رطوبتدن عبارتدر
 اشته عدد شماینک سری بودر

حرارت هوا ایله ناری جامع اولوب انلردخی
 اه ط م ف ش ذ ج ز ک س ق ث ظ
 وبرودت تراب ایله ابی جامع اولوب انلردخی
 د ح ل ع ر خ غ ب و ی ن ص ت ض
 ورطوبت هوا ایله آبی جامع اولوب انلردخی
 ج ز ک س ق ث ظ د ح ل ع ر خ غ
 وییوست نار ایله سزابی جامع اولوب انلردخی
 اه ط م ف ش ذ ب و ی ن ص ت ض
 حرفلریدر
 اشته حروفک طبایعی نسبیتی بودر

الترجم ۵ بمقامده ایچد حروفی شرقی اصولی اوزره ترتیب ایدلمش وعناصرك
 ترتیبده ترابک هوا آب اوزرینه تقدیمی مسلکینه کیدلمش اید وکشدن خفالت اولغله
 ۵ تم کلام المترجم ۵
 کله لم استخراج مجهول یکنه هرنه وقت که بر مسئله ده مجهول استخراج جنی مراد ایدر
 ایسه ک طالع سائل یاخود طالع مسئله بی تحقیق و اوتار اربعه سنک یعنی اول و رابع و سابع
 و عاشرینک حر و فنی مستوی و مرتب اوله رق استنطاق و اعداد قوی و اوتاری استخراج
 واجال ونسبت واستفتاح جواب ایت بالفاظ یاخود معنی صریح اوله رق مطلوب چیقار
 اشته هر مسئله ده یو وجهله اسم سائل و حاجت ایله حروف طالعک قوتلر بی استخراج ایتک
 مراد ایتدیککه جل کیر ایله اعداد بی جمع ایت مثلا طالع حاک رابعی سرطان و سابعی
 میر اندر و عاشری جدیدر که یو اوتارک اقواسی اودر هر بر جدن حرف تعریفی اسقاط
 و دائره منده موضوع اولان اعداد منطقه سندن هر برجده مخصوص اولان عدده نظر
 ونسب استنطاقده ایزه کسری حذف ایله هر حرفک کسری اول حرفک تحتده اثبات
 ایت بعده اعداد حروف عناصر اربعه وائلره مخصوص اولنلر اولکی کی اولوب یونلرک
 کلیمی حرف اوله رق رسم و اوتار و قوی و غزائی سطر مزج اوله رق ترتیب ونکسیر
 و موازی استخراج ایچون ضرب اولنه یعنی ضرب وجع واستفتاح جواب ایت سکا ضرب
 وجوابی ظاهر اولور مثلا طالع حمل اولوب بوجه سابق (ح م ل) رسم اولدقده حاک
 عددی سکر اولوب نصف و ربع و ثمن و ثمنی (د ب ا) ویمیک عددی فرق اولوب نصف
 و ربع و ثمن و عشری و تدقیق مراد ایتدیکک و قسده نصف عشری دخی اوله رق
 (ک ی ه د ب) ولامک عددی اونوز اولوب ثلثان و ثلث و خمس و سدس و عشری
 (م ک ی و ه ج) حرفلریدر اشته مسئله واسمک سائر حروفده دخی یو وجهله
 عمل ایدرسین اما اوتارک استخراجی یو وجهله در که هر حرفک مر یعنی اعظم اجزای
 موجوده سی اوزرینه تقسیم ایدرسین مثلا حرف دالک عددی درت اولوب مریبی
 اون الیاسدر آنی اعظم اجزای موجوده سی اولان ایکی اوزرینه تقسیم ایت خارج قسمت
 اولان سکر دالک وری اولور صکره هر وری حرفه مقابل وضع و بعده بر منوال سابق
 نسب عنصریه بی استخراج ایدرسین و یونلرک طبع حر و فدن وجدولده بخاری اولان
 بیت طبعندن استخراجلرند بر قاعده مطرده دخی وارددر نسه کم شیخ یونی اصطلاحی
 یونلر ایچون ذکر و بیان ایلشددر

فصل ۵
 قوانین حرفیه ایله شعب تر خفیه ده مکنون اولان سرار اوزرینه استدلال
 یساننده در
 اگر سائل مرضی نامعلوم اولان بر خسته نک مرضی ندروشته موافق دوا ندردیو
 سوال ایتد سائل اول علت بحر ایدی استدیکی اسم ایله سمیه ایتلیدر که اول اسمی فلهده

اتخاذ ایده سین مکره اول اسمی تدقیق مسئله مراد ایدر ایسه که اسم طالع و عناصر و یوم و ساعات ایله یله استنطساق والا ما تلك نسجه ایلدیکی اسم اوزرینه اقتصار و انده ذکر ایده جکمز عملی اجرا ایت مثلا سائل اول علت بجهوله بی فرس نسجه ایلدیکی تقدیر بجه حروف ثلثه بی اعداد منطقه سبله اثبات ایت شویله که فاک عددی سکسان اولوب کسوری (م ک ی ح د) و رانک عددی ایکوز و کسوری (ق ن م ک ی) و سینک عددی التمش و کسوری (م ل ک ی و) حرف لر بدر و او عدد نام اوله زرق کند و سنک (د ج ب) اجزاسی اولدیغی کبی کذلک سنک دخی (م ل ک) جزری وارد در بوضو رتله حروف اسمی بسط اولند فقه بکدیگره مساوی ایکی عنصر بولمغسه حرفجه قفسی اکثر ایسه اخرک اوزرینه غلبه سبله حکم ایت مکره اسم مطلوبک حروفی و عدد حروف عناصری و کذلک اسم طالعی اجمال و اکثر و اقوالک غلبه سبله حکم ایت

قوای عناصرک استخراجی بوجهله در

نار	تراب	هوا	ما
و و و م م	و ی ی ی ن	ج ک ک ک ق	ح ل

بوضو رتله غلبه تراب ایچون اولوب انک طبیعی دن برودت و یوست اولدیغندن طبع سودا دیمک اوله رق مرض سودا اولوق اوزره حکم ایدر سین و نسبت تقریبیه اوزره حروف استنطساقدن برکلام ترکیب اولند فقه موضع و جمع هر یضک بوزازی اولدیغی معلوم اولور و بوکا ادویه دن حقه و اشربه دن ایچون شرینی موافق اولور اشته اسم فرسک قوای اعداد حر و فندن چیقان بودر اول دخی بر مثال مختصر تقریریدر اما اسماء علیه دن قوای عناصرک استخراجی بوضو رتله در که مثلا محمد دینلده حروف منطقه اوله رق کتب و بیده اسماء عناصر اربعه بی ترتیب فلک اوزره وضع ایلر سین هر عنصرده کی حروف و عدد میدانه چیقار مثال بودر

نار	تراب	هوا	ما
ا ا ا و و و م م م	ب ب ب و و و ن ن ن	ج ج ز ز ک ک ک	د د د ح ح ح ل ل ل ع ع ع ر ر ر خ خ خ

اسم مذکورده عنصر ما ک عدد حروفی بکری اولمغله عناصر ما ره دن اقوی اولمغین اول اسمک عناصر ما ره می اوزره غالب کلور اشته بوجهله جیع اسماده عمل ایتدیگک حائده انلری و ترتیبینه یاخود زایرجه ده طالع منسوب اولان و تره و یاخود مالک بن وهیه منسوب اولان و ترتیبینه اضافیه ایدر سین که فاضل موی الیه اول یغنی مزج اسبله به فاعده قتلشدر یت مذکور سوال عظیم الخلق حزن فصن اذن غراب شک منبطه الجد مثلا بیغنی اولوب استخراج بجهولات خصوصیه بر مشهور و ترورده که ابن الرقام الیه اصحابی اکا اعتماد ایدر لدی و بوزر مثال و ضمیمه ده باشلو باشه بر عمل نامدر و زمذ کور الیه عمل ایتک کفینی بوجهله در که انی مقطع و قانون نکسیر اوزره حروف سوال الیه مزوج اوله رق رسم ایدر سین و بوزرک یعنی یت مذکورک حروفی قرقی اوچسدر ز یا حرف مشددلر ایکبشر حرفدر بعده حروف سوالدن مکرراتی و اصلدن سوالک فضلته سنه عمائل اولان حروفاتی حذف و ایکی فضلته بی یکدیگره ممزوج بر سطر اولوق اوزره اثبات ایدر سین شویله که اولکبسی فضلته قطیدن و ایکبسی فضلته سوالدن اولوق اوزره ایکی فضلته تمام اولنجیه قدر بر برور اخذ و مزج اولوب قرقی اوچ حرف اولور موازین موسیقیه بی تعدیل ایچون قرقی سکز حرف اولوق اوزره حروف مذکورده به بش نون ضم ایدر سین بعده فضلته بی ترتیبی اوزره وضع ایلر سین اگر بعد المزج خارج اولان حرفلرک عددی قبل الحذف اولان عدد اصلی به موافق کلور سه عمل صحیح بودر مکره مزج ایلدیگک حروف الیه بر جدول هر یغ باب شویله که سطر اولده کی حروفک اخری سطر ثانیده کی حروفک اولی اوله و یونسق اوزره تا که سطر اول بعینه عودت و حرفلر قطردن نسبت حرکت اوزره بر برینی ولی الیه بعده هر حرفک بر مثال سابق و ترتیبی استخراج و حرفه مقابل وضع ایتد کدن مکره قوت طبیعیه و موازین روحانیه و غرائف ناسیه و اسوس اصلیه زینی بیلک اوزره یونلر ایچون موضوع اولان جدولدن حروف جدولیه ک نسب عنصریه سنی استخراج ایدر سین

نسب عنصریه ک استخراجی دخی بوجهله در که جدولدن حرف اوله نظر ایلر سین که کرک انک و کرک محلی اولان بیلک طبیعیتی ندرا کر اتفاق ایدر ایسه نه کوزل و الا یکی حرف یئندمه کی نسبت استخراج ایتک لازم کلور و یو قانون جیع حروف جدولیه ده جاری اولور بونک تحقیق اصولی یئلره کوره امر سهیلدر بته ک دوازموسیقیه سننده مقرر در یئندن مکره یانی مسبق ایلدیکی و جهله هر حرفک و ترتیبی فلکک اسوس اوتار اربعه سنه ضرب ایتد کدن مکره اخذ ایدر سین خارج و حاصلی اول رتب سریان اولوب بعده بجموع عناصری اخذ و انلردن اسوس مولداتی تیزل ایدر سین مدد کوبیه به عروضندن مکره عالم خلقک اسمی باقی مانغله انک اوزرینه مواددن مجرد اولنلر که عناصر اعداددن عبارتدر بونلرک بعضی تحمیل ایدر سین افق نفس اوسط چیقار و اول رتب سریانی بجموع عناصردن طرح ایدر سین عالم توسط باقی قالدور ایتدی بود دخی عالم اکوان بسطیه به مخصوص اولوب مرکباته جاری اولان مکره عالم توسطی افق نفس اوسطده

ضرب ایدر مین افق اهلی جبقار انک اوزر بنه اول رتبہ سریانی حل و بعدہ رابعہ اول
 عناصر امداد اصلی بی طرح ایدر سین رتبہ سریانک ثانی باقی فالغہ مجموع اجزاء عناصری
 رتبہ سریانک رابعہ ضرب ایدر سین عالم تفصیل جبقار و ثانی بی ثانی به ضرب ایدر سین عالم
 تفصیلک ثانیتی جبقار ثالث و رابعہ دخی بوبله جہ علی ایدر سین بوجہ عالم تفصیل
 مجتمع اولوب عالم کلدن حط و نیزیل ایدر سین عالم مجرہ فاندقدہ افق علی اوزر بنه تقسیم
 ایدر سین جزء اول جبقار اشته بورادہ غام علی مطرد اولوب این وحشہ و بونی و ستر و بنت
 کابلرندہ یونک نیچہ مقدماقی وارد و بوند یبر و عمل بوقندہ و سار فون حکمہ دہ قانون
 طبیعی حکمی اوزرہ جاری اولوب وضع زیار ج حرفہ و فون الہیہ و نیز فجات فلسفیہ نک
 مدار و بناسی دخی بودر واللہ الملہم المستعان و علیہ التکلیف و بحسبہ اللہ و ذمہ الوکیل

فذلک

اعمال سابقہ حرفہ ایلہ بالکرم معادہ سئوالہ مطابق جواب استخراج اولور بوجہ
 ضمیمہ کسب اطلاع اولدہ ماز بناء علی ذلک اعمال مذکورہ عنوان کتابدہ سبقت ایلدیکی
 اوزرہ بیلیمہ فیلندن اوله زنی بر طاقم لطائف معارفدن عبارتند ر

علم کیمیا

علم کیمیا شول علمدر کہ صنعت ایلہ التون و کومش حصولندہ علت اولان مادہ دن بحث
 و بوجہ موصول اولان عملی شرح ایدر بناء علی ذلک اهل کیمیا بوجہ کامستعد اولان مادہ بی بولاق
 ارز و سبلہ کافہ مکونانی مزجہ و قواملری بیلدکن صکرہ معادن فضلہ ناکت و نوی
 و قبل و بمورطہ و نجس کی فضلات حیوانیہ و وارنجہ نفتیش و فخری ایدرلر و بنه علم مذکور
 نصعد و تقطیر ایلہ اجسامی اجزای طبیعہ سنہ حل ایتک و تکلیف ایلہ ارکین اوتلری
 طوندر مق و سنک و دستہ سنک ایلہ قاتی اوتلری ترقیتی ایتک و بونلر مانی تمیزی دخی
 شرح ایدر کہ ز عمارنجہ بوسناحت ایلہ اکسیر نسیمہ ایتدکلری جسم طبیعی جبقوب قلاوی
 و باقر کی التون و کومش صورتی قبولہ استعداد قریب ایلہ مستعد اولان جسم معدنی آتشله
 قیردیرلدن صکرہ اوزر بنه اول اکسیر الفا اولنجہ ذہب خالص اولور

الترجمہ رفع الاستار فی کشف الاسرار نام رسالہ دہ بوبله محررد کہ اصحاب فن کیمیا
 کابلرندہ نصعد و تقطیر و حل و عقد کی بر طاقم تعییرات بازارلر بوسنندہ ایسہ بواعمالک
 هیچ بریسی اولوب بونلر رمز و مجاز فیلندن

و اصطلاحلری الفا ایلہ بیان قصد ایتدکلرندہ بوجہ اکسیر دن روح ایلہ اوزر بنه اکسیر
 الفا اولان جسمدن جسد ایلہ نصیر ایدرلر اشته شوا اصطلاحاتی و ذہب و فضہ مسورته
 مستعد اولان اجساد کی قلب ایدن شوعل صنایع صورتی شرح ایتک علم کیمیا در مقدم
 و مؤخر ناس بوقندہ کابلر تالیف و کثیر اما بوفک اصلی اولیرہ دخی قوللر و وامناد
 و تفسیرلرندہ مؤلفلریک امامی جابر بن حسان اولوب حقی بوفی اکانتحصص ایلہ علم
 جابر نسیمہ و جابرک بوقندہ بخش رسالہ سی اولوب کافہ سی الفا زہ شیبہ اولغہ بالکرم فک

جمع اصول و اسرار بی احاطہ ایدر فہم و تفسیر ایدہ یلور دیوز عم ایدرلر و متأخرین
 حکمای مشرقدن طغرائینک دخی بوقندہ دیوانلری و اهل واریاہلہ مناظراتی وارد
 المترجمہ طغرائی لامیہ العجم صاحبی مشہور شاعر بی نظیر اولوب عربی الاصل دکل
 یکن اشعاری بلغای عرب پشندہ مقبول و مستدر انجیق علم کیمیا دہ مہرت ادعا مندہ اولغہ
 بوقندہ نیچہ شجرائی وارد نشہ کم لامیہ العجم شرحندہ صفدی بسط و تفصیل ایلندر
 انتمی کلام المترجمہ

حکماء اندلسدن مسئلہ الترجمہ دخی علم کیمیا دن رتبہ الحکم تمسبہ ابتدکی کتابی بازوب
 انی سحر و طلسماتدن غایہ الحکم نام کتابنہ قرین و توأم قیلدی و بویکی صناعت حکمت
 نتیجہ سی و علومک عمرہ سی اولوب بونلرہ واقف اولیتر علم و حکمتک عمرہ سندن محرر و لدر
 دیوز عم ایدر کرک انک بوجہ کیمیا کلاسی و کرک سارینک تالیفاتلرندہ اولان کلاملری
 کافہ الفا زہ فیلندن اولغہ اصطلاحلری بیلندر کورہ فہمی متعذر در بوبله دیوز
 و الفا زہ بوقندہ عدولرینک سببی دخی زیدہ ذکر ایلرلر ایتک فندن این مغیرینک دخی بوقندہ
 غریب و لطیف اشعاری وارد انجیق کافہ سی لغز و معما کی اولدیغندن اکلاسیلہ مز
 غزالی یہ دخی بوقندہ بعض تالیفات عز و ایدرلر لکن صحیح دکلر زراغزالی علوم عالیہ
 و معارف جلیہ اصحابدن اولوب اهل کیمیا ک ذاہب اولدقاری خطادہ توقف و تردیدلر
 بذات دکل ایدی کہ حتی التک مسکنہ سلوک ایلہ مروان بن حکمت اوکی اوغلی اولان
 خالد بن یزیدین معاویہ یہ دخی بوقندہ کثیر اما بعض مذاہب و اقوال اسناد ایدرلر خالد ایسہ
 صنف عربیدن اوله زنی کندو یہ بداوت اقرب اولسبلہ کافہ علوم و صنایعدن بعد ایلکن بوبله
 مرکباتک طبایع و امزجہ سی معرفتد مینی اولان بر صناعت غریبہ یہ فصل واقف
 اوله یلور کہ اولوقندہ بوجہ صودن بحث ایدن طبیعیات و طب کتابلری هنوز ترجمہ
 و تالیف اولنمیشدی مگر کہ انک اسمتہ شیبہ بوفی اصحابدن دیگر بر خالد بن یزید اوله

بن شمدی سکا ابو بکر بن بشر و نک بوقندہ دتر این سمیہ یازدینی مکتوبی نقل ایدہ یم کہ
 ایکسینی دخی مسئلہ نک شاگردانندن اولوب حقیقلہ مطالعہ و تأمل ایتدینک حالندہ انک
 بوجہ مکتوبندہ کی کلامندن بوقندہ ذہاب و مسکنہ استدلال و اشغال ایدر سین این بشرون
 اول مکتوبندہ غرضندن خارج اوله زنی یازدینی عنوانند نصکرہ دیدیکہ بوسناحت کریمہ نک
 نکلون معدن و تخلق اجزاء و جواهر و طبایع بقاع و اما کندن عبارت اولان مقدماقی اسلاف
 علما ذکر و بیان وجہ سی فلاسفہ نقل و ایراد ایتلرلہ اشتهار بنه مینی مقدمات مذکورہ نک
 ذکرندن صرف نظر ایتدک انجیق بوقندہ کسب و قوف و معرفت ایچون محتاج ایلہ اولان
 مقداری سکایان ایدہ لم اصحاب فن دیدیلر کہ بوجہک طلائی اوج مادہ بی بیلندر اولا
 ولور می تابا اولدیغی صورتدہ قشقی شیدن اولور ثالثا فصل اولور بواج قضیہ بی اذعان
 و اتقان ایتدکدہ مطلوبہ فقر بولور و بوجہک فایندہ بالغ اولور وجودندن بحث
 و تکتونی اوزرہ استدلال خصوصندہ سکا کوندردیکر اکسیر ایلہ اکنتفا ایلدک اما ندن
 اولدیغی مجتہد کلنجہ بونکله انجیق علی ممکن اولان خبر بحثی مراد ایدرلر کہ مادہ مذکورہ

هر شئيك مبدأ ترکیبی و مال و مرجعی اولان طبایع اربعه دن اولمسه هر شئیه بالقوه عمل
موجود ایسه ده کند و سنده عمل بالکثر بالقوه اولوبده بالفعل اولمان بعض اشیای و اردر
زیرا اشیا دن بعضی تنفصیلی یعنی تحلیل اجزای ممکن اولور و بعضی تنفصیلی
مکن اولماز ایمدی تنفصیلی مکن اولنر عمل و تدبیر اولنوب اشته قوه دن فعله چقانلر انلردر
و تنفصیلی مکن اولنلردر بو کیفیت بالکثر بالقوه اولدیغندن عمل و تدبیر اولنه ماز و بونلر
تنفصیلی مکن اولماسی دخی انجق بعض طبایعک دیکرنده استغراقندن و کبریتک صغیری
اوزرینه فضل قوتندن ناشیدر حال یوموال اوزره اولجیق الله تعالی حضرت ناری سنی موفق
ایلسون کند و سنده عمل مکن اولان اجبار متفصله نک اوفقی و جسنی و قوتی و عملی و حل
و عقد و تنفییه و تکلیس و تشبیه و تغلیب کی تدابیری بیللمسین که یومسنتک همادی
مثابه سنده اولان اصول مذکوره بی بیلان اصلا نائل خیر اوله ماز و انک اوزرینه
غیریه استعانه اولنه یلور می یوخسه بالکثر انکله اکنفا اولنور می و اول ابتدای حاله
واحد میدر یوخسه دیکری اکنفا مشارک ایکن تدبیرده می واحد اولوبده حجر نسیمیه
اولدی بورارینی دخی بئلك ایجاب اتمکله کیفیت عملی و کیت ازمان و اوزاتی و روحک
ترکیبیه اوزرینه نفسک ادخال کیفیتنی و ترکیبندن صکره تفصیلنه اتمش مقتدر اولوب
اولدیغنی و مقتدر اولدیغنی صورته اولماسی قنی علندن ناشی اید و کنی و بونی موجب
سبب نه اولدیغنی بیللمسین که اشته مطلوب اولان بودر و معلوم اوله که کافه فلاسفه نفسی
مدح ایدوب جسده قوه مدبره و حیاله و دافعه و فاعله اودر دیدلر بونک سر
و حکمتی اولدر که جسده دن نفس جیفه میت و باردا و فاعله کند و سنده حیات و نور
اولدیغندن حرکت و دیکرنن امتناعه قادر اولماز نفس و جسده ذکر ایندی بکمر دخی
شونک ایچوند که صفت مذکوره ترکیبی غذا و عشا اوزرینه مبنی و قوام و غای دیکر بئلك
قوه حیاتییه سببه یامدیغنی عظام و اشیا متقابله بی باعنه آلت ابتدکی نفس حیاتییه
نورانییه ایل حاصل اولان انسانک جسده شیهدر و انسانک انفعالی دخی انجق ترکیب
طبیعتک اختلافندن ناشیدر و اگر طبایعی متفی اولسه اعراض و تضاد دن سالم و نفس
جسده دن جیفه میوب مخلد و باقی اولور دی فسخان مدبر الاشیا تعالی و معلوم اوله که
شوعمکک منشأ حدوتی اولان طبایع ابتدای حاله بر کیفیت دافعه فیضیه اوله رقی انتباه
یحتاج اولوب یوجسده حلول ایندکده شمدی انسانده بیان ایندی بکمر وجهله بردخی اجزاء
اصلیه منه مستحیل و متغلب اوله ماز زیرا یوجوهرک طبایعی بشقه بشقه طبایع مفرد
ایکن بعضی بعضییه لازم و جله سی قوت و فعلنده نفس و ترکیبده جسده شیه
شی واحد اولمشدر افا هیل طبایع نه عجیب و غریب کیفیتدر که قوت اشیاک تفصیل
و ترکیب و تمامنه قادر اولان ضیفده یعنی روح حده در اشته روح قوی و بدن ضعیفدر
دید بکمرک حکمتی بودر و ترکیب اوله تفسیر و فسا و قوی انجق اختلافندن ناشی اولوب
ناید اولماسی اتفاق ایچوند و بعض اسلاف دیدلر که شوعمده تفصیل و تقطیع حیات
وبقا و ترکیب موت و فساد یوکسلا مکن معناسی دقبعدر زیرا حیات و بقا قولیه اول حکیم

عدمندن وجوده خروج معناسی قصد ایندکدر که مادانکدر ترکیب اول اوزره باقی اوله
مطلقا فانی اولوب ترکیب فانی ایل اولدقده فنا مقفود اولور و ترکیب فانی خاصه
شو عله انجق تفصیل و تقطیع صکره اولور و جسده مخلوله الف اولدقده زبرد
مطلع اوله جفت و جهله و زنی اولماق حسبیه جسده صورتی اولمان نفس منزله سنده
اولمندن ناشی صورتی اولدیغندن اول جسده مخلوله منبسط اولور و بونده بیللمسین که
لطیفک لطیف ایل اختلافی غلیظک غلیظ ایل اختلافندن اهوردر و بوندن غرض
ارواح و اجسادده نشا کلدن زیرا اشیاک اتصالی اشکالیه در و بومقدم فی سکا ذکر
و ایراد دن غرض طبایع اضافی روحانییه ده عمل طبایع غلیظه جسمانییه عملدن اوفقی
و ایسر اولدیغنی افاده در و اگر حبه بودخی خاطر کلدن که اجسام ارواحدن زیاده ناره
مفصلدر شیه کم ذهب و حدید و نحاسک کبریت و زریه امتداددن ده زیاده ناره طبایع قدری
مشهود در انجق بونک شرح و تحقیقده دیرمه که اجساد دخی ابتدای فطر نازده ارواح
ایکن حرکیان یعنی حرارت طبیعت اصابت ایدرک اناری اجساد زجده غلیظه قیلقه
افراط غلظت و تلز جلدندن ناشی نار اناری اکل ایدم اما نار افراط اولدقده اناری اول
خلقتلر نه اولدیغنی کی ارواح قیصر و اول ارواح لطیفه به نار اصابت ایندکده اوجوب
قاجار و اوزرینه طوره مزینا علیه شو حاله اجساد ایدن و بومالده ارواح قیلان
شئی بئلك دخی سکا لازم کلوب اشته یله جکک شیارک اجل و اعظمی بودر و بونده
دیرمه یوار و احک اول حاله ایاق و احتراقی انجق اشتعال و لطافتندن ناشیدر و اشتعال
دخی مجرد کثرت رطوبتدندر زیرا آتش رطوبتی احساس اید بکک ناره مشا کلر کیفیت
هوا یله اولدیغندن ا کاتعلق ایدوب افنا اید بکک اکنندن نقدی ایدر اشته اجسادک دخی
قلت تلزج و تغلظندن ناشی نازک کند و ره و صولنده احوالی بویه جدد اما اجسادک مشعل
اولماسی اشیا بی مزج ایدن طبع لیک طول و امتدادی حسبیه ایلکی کشفیه منحد و ناره
محمول اب و تر ایدن مرکب اولدیغی بودر بونک سر و حکمتی دخی بودر که منلاشی اولان
شیارک نار ایل تلامسی انجق لطیفک کشفندن مفارقتنه و بعضی تنک بعضی اخرده دخول
تحلیل و موافقت وجهله اولدیغنه میندیر که شوائصام و داخل بخاورت قیلندن اولوبده
ماز جت اولدیغندن بکدیکر دن افتراقی سهل اولور و صوب باغ کی بونکله طبایعک
ترکیب و تقابلنه استدلال ایدم سین دیو بونی سکا وصف و تعریف ایلسم اشته بونین
لا یقوله فهم و اتقان ایندی بکک حالده حظ و نصیبکه نائل اولمش اولور سین فقط شوز
بیللمسین که یومسنتک طبایعی اولان اخلاطک بعضی بعضییه موافق و جوه
واحد دن مفصلدر که اناری تدبیر واحد ایل نظام واحد جمع ایدوب کرک جزیه و کر
کلنده اوزرینه غریب داخل اولماز شیه کم فیلسوف دیدیکه طبایعک تألیف و ترکیب
احکام ایل اوزرینه غریب ادخال اینر ایسه که احکامی مراد ایندی بکک شئی محکم اتمش
اولور سین اما ایچسارینه غریب ادخال ایدن کیمه خطاده واقع اولور و معلوم اوله که
شو طبیعته مناسب و قریب اولان بر جسد لایق و جهله حلول ایدوب حتی اگر قوت و لطافتده

مسائل اولی حق طبیعت اول جسدده منبسط و اشکله بر جاری اولور زیر اجساد غلیظ
و صافی اولدخه منبسط و متراوج اولساز و حل اجساد انجق ارواح ایل اولور الله تعالی
سنی ارشاد ایتسون بوسوزی فهم ایت و بونیدخی حل که جسد حیوانده کی شو حل انجق
حقدر که مضاعف و متغض اولساز و طبایعی قلب و مسالك و الوان و ازهار بحیثه سنی
اظهار ایدن دخی اودر و حلول بوکا مخالف اولان هر جسمت حلی حل تام دکدر زیر
بووجهله اولان حل حیاته مخالفدر و اکا حلی انجق غلظدن سالم و طبایع کنندی حالتندن
تغلبه مستعد اولدیی لطافت و غلظت حالتنه مغلب اولقی اوزره اکا موافق و کندودن حرق
ناری دافع اولسبله در اشته اجساد بووجهله تحلیل و تلبیضدن درجه غایبه بالغ اولدقه
کندورنده برقوه محسکه و معوضه و مغلبه و نافذه ظاهر اولور و هر عمل که اولنده اماره
صدق کوربله انده خیر یوقدر و معلوم اوله که طبایعندن بارد اولان اشیا بی قوریدوب
رطوبتی عقد ایدر و حار اولان رطوبتی اظهاسار و یوسنتی عقد ایدر حرور و درک تخصیص
بالذکر اوانجق انحرک فاعل و رطوبت ایل یوسنت متغض و هر برین صاحب انضام
اوزرینه اجسام حادث و متکون اولدیفیصودر مع ماقبه حرارت ک فعلی بردن زیاده در
زیرا برودت اشیا بی نقل و تحریک ایدر من حرارت ایل علت حرکتدر و عت کون و حصول
اولان حرارت برشی اوزرینه افراط اولدقده انی احراق و اهلاک ایتدیکی کبی ضعیف
اولدقده دخی هیچ برشی تمام اولماز اشته بوکا بنده هر ضد کنندی ضدینه مقوم و ندر
حراری دافع اوله بیلک ایچون شو اعمالده بارده محتاج اولندی و فلاسفه نیک زیاده
حذر ایتدکاری شی نیرن محرقه اوله رقی طبایع و انفاک تطهیرینی و دنس و رطوبتیرینک
اخراجی و آفات و اوساخنسک نفی و ازاله سنی تنبیه ایتدیلر که انحرک رای و تدبیری دخی
بیلک اوزرینه مستقیم اولمشدر زیرا عمللرینک مبداء و منتهاسی نادر و انکچون نیران
محرقه دن احتراز ایدک دیو توصیه ایتلدر و بویسکه انجق برابر بولان آفات نفی مراد
ایتلدر که جسد اوزرنده ایلکی افت جم اولدقده هلاکی سریع اولور اشته هر سبب
متلاشی و فاسد اولسی بویله طبایعینک تضاد و اختلافندن ناشی اولمقین سینین تضادین
بیلنده توسط حیثه مقوی و معین بوله مال الا آفت انی قهر و هلاک ایلر برشدی ارتق
فلاسفه نیک ذکر ایتدیکی وجهله ممکن العمل اولان حجره نقل کلام ایلده لم انده فلاسفه
اختلاف ایدوب بعضیلر حیوانده در و بعضیلر نباتده در و بعضیلر جمده سنده و اردر دیوزم
ایتدیلر بودعوار که استفسار و ابائنه حاجت کورمیر زیرا سوزنک زیاده اوزار و حالبوکه
طبایع هر شیده موجود اولدیفیصودر هر شیده بالقوه عمل اولدیفی بلاده بیان ایتدیم حقیقت
حال دخی اول منوال اوزره اولمقین بالقوه و بالفعل عمل قلی شیدن اولدیفی بیلک مراد
ایتدیگر که جهله حرارتیکدن دیدیکنه اعتبار ایلر شویله که صیغ ایتدیگر بری صیغ
جسددر ثوب ایتدیکی زعفران کبی که کاحلول ایدر صیغ بوقسمی مضاعف و ترکیبی
منقشدر صیغسک قسم نیشی بر جوهر شفه جوهری کندوبه نقشب ایتدیگر که
کندوبه ترکیبی و حیوان کندوبه نیسانی قلب ایدوبه تراب صین نبات و نبات عین حیوان

اولدیفی کبی بودخی انجق حی اولان روح و تولید اجرام و قلب احیان ایدن طبیعت
فاصله ایل اولور امر بومنوال اوزره اولدیفی دیرمکه عمل بهر حال حیوانده یا خود نیسانده
اولور بونک بهائی دخی بودر که بویکسی غذا اوزره مطبوع اولوب قوام و تماملری
غذا ایلدر اما نبات حیوانده کی لطافت و قوت انده اولدیفیقتدن انک بحثه حکما جو فلق
ایتدیلر اما حیوان استقالات شته نیک اخر و نباتیندر زیر معدن نبات و نبات حیوانه
مستحیل اولور و حیوان برشته مستحیل اولوب سائرندن انفسدر مکر که امر بالعکس
اوله رقی غلظت رجوع ایلدر و برده عالمده اندن بشقه روح حیثه نیک تعلق ایتدیکی
برشی یوقدر روح ایلده کی کافه اشیا نیک انفسدر و روحسک حیوانه تعلق انجق
اکامشا کتیچوندن اما نباتده کی روح غلیظ و کثیف اوله رقی بر امر یسیر اولسبله برابر
هم کندوسی و همده جسدنی غلیظ و کثیف اولدیفیقتدن نباتده مستغرق و کامدر و نبات
کرک کنندی و کرک روحی بویله غلیظ اولد یقتدن حرکت ایدر من و روح متحرکه
روح کامنه دن یک جوق انفسدر زیرا متحرکه ده قبول غذا و تغسل و تنفس وارددر
اما کامنه ده یانکر قبول غذا اولوب روح حیثه قیاس اولدقده صوبانده طبعی کیدر
حیوانه قیاس ایل نبات دخی بویله در نبات علی ذلک حیوانده عمل ارفع و اعلی و اهون
و ایسر اوله بونی بیلدکده عاقبه نایق اولان سهل اولانی تجربه ایدوبه عسری ملحوظ
ولانی ترک ایتکدن و معلوم اوله که حیوان عند الحکما اهمیت طبایع و موالیذ حدیثه
حسیله اقسام حبه و مینه به منقسم و مجزئی اولور بوخصوص معروف و متبسر انهمدر
و نبات علی ذلک حکما عناصر و موالیذی اقسام حبه و مینه به تقسیم ایدر که هر متحرک فاعلی
حی و هر ساکنی مفعول میت اعتبار ایتدیلر و جمیع اشیا و اجساد ذاتیه و عفا قیر معدیه ده
و تقسیمی اجرا ایدر که آتشده اریوبده طربان و اشتهال ایدن شیری حی و سائرینی میت
نسجه ایتدیلر اما حیوان ایل نبات بونلردن دخی طبایع اربعه سی منفصل و متغض اوللرینی
حی و منفصل اولمقین میت نسجه ایتدیلر صکره حی اولان قسملری بالجمله شری ایتدکلرنده
عباسا فصول اربعه به منفصل اوللردن بو صفت موافق اولور حیوانده کی جردن
شفه سنی بولمقینندن انک جسدندن بحث وانی اخذ و تدبیر ایتلریله مرادری مبدانه
حقیقی و عفا قیری جمع و خلط و بیده تفصیل ایتدکدن صکره معادن و نباتده دخی
بو کیفیت حاصل اولدیفی وارددر اما نباتدن بو فصولک به منقسمه منفصل و مجزئی اوللر
بولور استان کبی امامادن اندرده اجساد و ارواح و انفاک اولغنه مزج و تدبیر اولدقده
نلردن دخی ناشری اولان شی حاصل ایدیلور بر هر برینی تدبیر ایتدک حیوان جمده سندن
رفع و اعلی و تدبیری اسهل و ایسر اولدی نبات علی ذلک حیوانده کی حجر موجودی
و طریق وجودنی نیک لازم کلور زیرا حیوانک ارفع موالیذ اولدیفی بیان ایتدک اشته
ندن ترکب ایدن شی دخی کذلک اندن انفسدر نبات زلیدن انفسد اولدیفی بیان ایتدک اشته
زاینن انفسد اولسی ایل انجق انک جوهر صافی و جسد لطفندن حاصل اولمقین
انجی اولمقین بویله لطافت و رقتی انجساب ایتلدر اشته بو حجر حیوانی دخی زیاده کی نبات

مثابه سنده در واصل حیوانه اندن بشقه طبایع ار به به منفصل اولور برنی یوقدر
 سن ارتق بولکلامی فهم ایت که یوسوزجهالتی آشکار اولان وعقلی اولیان جاهلدن
 بشقه سنده خفی ومستور قالماسز اشته شو جبرک ماهیتی سکا اخبار وحسنی اعلام ایلدم
 یونلق صکره وجوه تدابیری بیان ایدیم تا که نفسمره شرط ایتدیگن انصاف تمام اوله
 (التدبیر علی برکة الله تعالی) حیر کریمی البوب قرعه وانبیقه وضع وطبایع اربعه سنی
 تفصیل ایت که ما وهوا واراض و ناردن عبارت اولوب یونلردخی جسد وروح ونفس
 ومیتدر بوضورنده مای ترابدن وهوائی ناردن عزل ونفریق ایتدیگن ککده هر برنی
 علی حده اناسنده رفع ایت واسفل انایه هبوط ایتدی ال که نقل اولمغین سواد کیدوبده
 غلط وجعانی زائل اولنجیده الی غسل وکری کبی تیض وفضول رطوبات مستحسنة سنی
 نظیر وازاله ایت که بوحالده اصلاظمت ووسخ وفضادی یوق برما ایض اولور صکره
 اولکی صعود ایدن طبایعده عمل ایدوب انلری دخی سواد وفضاددن نظیر واطباف
 ورقیق وصافی اولنجیده الی غسل ونصبه عملارنی تکرر ایت بو وجهله عمل ایتدیگن ککده
 جناب حق سکا باب مرادی فهم ایدر بوحالده مدار عمل اولان ترکیب ایلد ایت زیرا
 ترکیب انجیق تزویج وتعقبن ایلد اولور اما تزویج لطیفک غلیظ ایلد اختلاف ایدر و تعقبن
 تا که بعضی بعضی بهضبیله مختلط وصو ایلد امتزاج منزله سنده اختلاف فی نقصان سنی
 برنی اولنجیده الی سمع ایتدیگن ککده بوحالده غلیظ لطیف امسا که مقتدر وروح مقابله
 ناره مقتدر و تعقل و نفس اجسادده غوص وسر یانه قادر اولور یونلک بعد ترکیب موجود
 اولسنگ سینی دخی انجیق بودر که جسد محلول روح ایلد مزدوج اولدقده جیع اجزاسیله
 اکا مجازج ومشا کل ولغله بعضی بعضی بهضبیله متداخل اولور قی شی واحد اولور و بوحالده
 امتزاج حصول ندن ناشی جسد عارض اولان صلاح وفساد وبق ونبوت روحه دخی
 عارض اولق اقتضا ایدر کذلک خدمت تدبیر ایلد نفس دخی انارله امتزاج واناره داخل
 اولدقده جیع اجزاسی انلرک اجزاسیله مختلط و اوچی بدن شی واحد اولوب شویله که
 اختلافدن بری اولور قی طبایعی سالم واجزاسی متفق اولان جز کلی مثابه سنده اولور اشته
 بومرکب جسد محلوله الفا اولتوبده اوزرینه نار الحاح اولندقده انده کی رطوبتی بوزرینه
 اظهار ایتکله جسد محلوله مذاب اولوب اشتعال ایتک وکندویه نار نعلق ایتک ایلد
 رطوبتک شانندن اولسلیله ناراکا نعلق ایتک استکده صویک کندویه مجازجی انی نفس ایلد
 اتحاددن منع ایدر زیرا نار دهن ایلد خالص اولنجیده الی مقصد اولماز کذلک صویک دخی
 ناردن نفور وفرار ایتک شانندن اولدیفنه مینی اوزرینه نار الحاح اولتوبده انک تطبیری
 استکده اکا مجازج اولان جسد انی جو فنده حبس وطیراندن منع ایتکله جسد امساک
 مایه علت ومادخی بقای دهنه ودهن ثبات صبغه علت اولور صبغ ایلد نور وحیات اولیان
 اششای مظلمه اظهار دهنیته وظهور لونه علتدر اشته جسد مستقیم بودر عملی دخی
 بویله اولور واندن سیلان ایدن ماده به حکما یضه نسیمه ایدوب یضه ایلد انی مراد
 ایدر یوخسه طبایع یورطه سنی مراد انزل ومعلوم اوله که حکما انی بواسطه ایلد

تسمیه ایتدی بلامعنی اولوب بلکه انی یضه به تشبیه ایتلردر و برکون یوقی مستعدن
 سوال ایتدم یاننده دخی کیمه یوغیدی وای حکیم فاضل بکا خبر ویر که مرکب حیوانی حکما
 نیچون یضه تسمیه ایتدیله همان بواسطه اختصار ایلد شویله چه تسمیه ایدر بر دیرلی
 یوخسه یوسیمه نینه سبب اولان برنی وارمیدر دیدیکده بمعنای دقیق ایتدیگن دیمکله
 ای حکیم یاننده نه فائده وقیمه نه مناسبت قصد ایتدیله که انی یضه به تشبیه و بوجهله
 تسمیه ایتدیله دیم اودخی یضه کمر که شیه وقرایی ایتدیگن فکر ایت معنای سکا ظاهر
 اولور دیمکین حضورنده فکر طالعیم لکن معنایه واصل اوله دیوب ودخی برنی بوجهله
 نمکر و یوخسه صده توقمی کوردکده قولی طوبی خفیه صا صدی و دیکله یا ایا بکر
 یوسیمه طبایعک امتزاج و تالیق عندیده بو یکسین یاننده کیت اولان نسبت ایتدیگن
 یوقی دیمکین بدن طبعی و قلم نور وعقل یوقی فهمه مقتدر ولغله حساب حقه
 سکر ایدرک کانقوب خانه مه کادم و یونلک اوزرینه قول مسئله نک حشینی مثبت بر شکل
 هندسی اقامه ایلدم اول شکل یوراده سکا دخی اراد ایدیم مثالی بودر که مرکب تام
 وکامل اولدقده انده کی طبیعت هوائی یضه ده کی طبیعت هوا به نسبتی اول مرکبده کی
 طبیعت نازک یضه ده کی طبیعت ناره نسبتی کیدر تراب و آب طبیعتلری دخی بویله در
 به حالده دیرمه هر ایکی شی که یوسیمه مناسب اوله متشابه اندر مثلا سطح یضه
 (هوزح) اولوبده یونلک انبساطی مراد ایتدیگن ککده اقل طبایع مرکب اولان طبیعت
 یوسنی البوب اکا طبیعت رطوبتدن بر مثالی علاوه و طبیعت یوسنی طبیعت رطوبتی تشبیه ایلد
 انک قوتی قبول ایدنجیده الی یکسینی تدبیر ایدر سینی یوسوزده برمرز وار کیدر انجیق سکا
 خفی اولماز بعده بویکی مجوهنک اوزرینه روحندن یعنی مادن ایکی مثالی یعنی تحمل ایدر سینی
 مجوهنی انی مثل اولور صکره مجوهنک اوزرینه بعد التدبیر نفسدن عبارت اولان هوادن
 بر مثل تحمل ایدر سینی که بودخی اوج جز اولغله مجوهنی یوسنی بالقوه نک طغوز مثل اولور
 و طبیعتی سطح مرکبی محیط اولان شومرکب هر ایکی ضلعی نموده ایکی طبیعت اعتبار
 ایدر سینی بوضورنده اولانک سطحی محیط اولان طبیعت مایله طبیعت هوائی ومنه
 ایلر سینی انلردخی (ایجد) سطحک اب جسد ضلعیدر اشته سطح یضه بی محیط
 اولوب ما هوادن عبارت اولان ایکی ضلعلر که (هوزح) ضلعلریدر انلردخی
 بویله جه در بوضورنده دیرمه (ایجد) سطحی (هوزح) سطحی متشابه در سطح
 مرکب دن (یجه) دخی یوسیت اوزره در و حکما برشی برشی استیله تسمیه ایلدی
 بر حال اول شیه تشبیه قصد ایلد اما شرحی سوال ایتدیگن ککده انان ارض مقدسه
 طبایع علویه وسفلیه دن منعقد اولان شیدر ونجاسی هیا اولنجیده الی سوادی اخراج
 وقطع وبعده نجاسی اولنجیده الی زاج ایلد تحمیر اولان شیدر ومغنی اهل صناعتک
 اول حجریدر که انده ارواح علویه تمید قنور ونجس ارواح اولان طبیعت علویه انده
 تحریج اولور تا که انک اوزرینه مقبله ومدافعه ایلد وفرقه کیمک احسان ایتدیگی
 لون اچردر و درصا ص بر حجردر که قوای ثلثه سنی اولوب منفصلاری مختلف ولکن

منشأ كل و متجانس لدر و برنجیسی روحانیة نيرة صافية اولوب قوه فاعله در وایکجهسی
نفسانیة در که متحرکه حساسه در لکن اولکیدن اغلط و مرکز اولیکنک مرکزینک
دوئنده در و اوچجهسی نفلندن ناشی مرکز ارضه منعکس بر قوه ارضیه جاسیه قابضه در
ور و حانیت و نفسانیی اساک و احاطه ایدن بوقودر اما سائر بقیه سی جاهلندن تستراچون
ابداع و اختراع اولمش الفاظدن عبارتدر مقدماتی یلان کیمسه ایسه سائرندن مستغنی
اولور اشته شوال ایندیکنک شیرک جله سنی سکامفسر و مشروح اوله رفی کوندردم
بتوفیق الله تعالی املکه نائل اولمکی امید ایلرم والسلام
این بشر و نک کلامی بوراده ختام بولدیکه موی الیه قرن نالنده وما بمننده علوم کیمیا
وسیمیا و سهرده شیخ اندلس اولان مسئله المجریطینک کبار تلامذندندر سنده
کور یور سین که کافه الفاظ و اصطلاحاری فصل الکلاسیله مبه جنی صورت قوشددر
اشته بودخی بوفنک برصناعت طبیعه اولدیفنه دلیلدر و کیمیا حقیقه و افعلک تأیید ایندیکی
حق و اعتقادی واجب اولان صورت بودر که کیمیا نفوس روحانیة نک آثاری جنسنددر
و بونلرک عالم طبیعه تصرفلری اگر نفوس خیره ایسه بر نوع کرامت و اگر شریره
و فاجره ایسه سهر فیلندندر اما کرامت ظاهر در اما سحر تهکم محبت تحقیقنده ثابت
اولدیفنی کبی ساحر قوه سهریه سبله اعیان ماده بی قلب ایدر فقط بونکله برابر هندلنده
فعل سهری به محل اوله جنی بر ماده لازمدر بعض حیواناتی ماده تراب و شمر و نباتدن
و الحاصل کندی ماده مخصوصه سندن بشقه ماده دن تخلیق کبی نه کم حبال و عصاره
سهره فرعونه واقع اولشددر و نه کم اقصای جنوبیه سودان سهره سندن و اهل هنددن
و منتهای شمالده کی زکاردن نقل اولنور که امطار و سائر آثار ایچون جوسمایه سهر ایدر لرمش
و چونکه کیمیا دخی ماده مخصوصه سندن بشقه ماده الیه تخلیق ذهب دیمک اولدیفندن
اودخی سهر قبیلندن اولقی لازم کلور و جابرو مسئله وانلردن اول پکن حکمای ائم سالفه کبی
بوفنده متکلم اولان اعلام حکما انجق بومسلکه سلوک ایشلرددر و انکچون بوفنده
کلاملری شرایع سهر و انواعی حقیقه اولان انکارندن احتیازا الفاظ کبی اولشددر بوخسه
بو باید رتبه تحقیقه و اصل اولیانلرک رأی کبی کیمیا صناعته راجع دکلددر مسئله به باقی که
فصل کیمیا به دانه تألیف ایندیکی کاتبی رتبه الحکیم و سهر و فلسفانه تألیف ایندیکی کاتبی
غایه الحکیم تسمیه ایدرک غایه نک عموم موضوعنه و بونک خصوص موضوعنه اشارت
ایلدی که غایه رتبه دن اعلی و رتبه نک مسائلی غایه نک بعض مسائلی اولوب موضوعنه
مشارکدر و ایکی فنده کی کلامندن دخی بزم دید بکرتبین ایدر و کیمیا بوجه سابق صناعت
طبیعه فیلندندر دیوزعم ایدنلرک خطه سنی آئیده دخی بیان و ثبات اینرز والله اعلم الخیر

فصل

فلسفه نک ابطالی و سالکنک فسادی حقیقه در

کرک بوفصل و کرک مابعدنهی فصللر غایت مهمدر زیرا بوعلملر عمران بشری به عارض
اولوب بلاد معموره ده شایع و منتشر و دیجه ضررلری وافر اولدیفندن علوم مذکور نک

شانه اعتنا الیه انلرده اعتقاد حق نه اولدیفنی کشف و ابضاح ایتک واجب اولشددر
تفصیلی بو وجهله در که عقلای نوع انسانیدن بر طائفه زهم ابتدیلر که کرک حسی و کرک
ورای حسده کی هر موجودک ذاتی و احوالی انظار فکریه و اقبحه عقلیه الیه ادراک اولنور
و عقاید ایمانیة نک تحقیقی نظر و فکر الیه اولوب جهت سمعدن دکلددر که سمع دخی عقلک
مدار کندن بریدر اشته بو طائفه به فلاسفه تسمیه اولنور فلاسفه فیلسوفک جنی اولوب
فیلسوف لسان یونانیجه محب حکمت دیمکدر

المترجم یونان کاهنلری طرفندن بدی کشی به یعنی تالس سولون خیالون بیا قوس
بیاس قیله او بولس بریاندیرس نام کیمسه لره سوفوس نامی و برلشیدنی که عالم و حکیم
و صاحب کمال دیمکدر تالس مشاهیر حکامدن اولوب ترجمه حالی علوم عقلیه بمحنده کنار
شیدر خانه فقیر اولشدنی سولون دخی آتته اولرک واضع قوانینی اولان بر یوک ذاتدر
سائرلری بونلرک درجه سنده اولد قاری حالد انلر دخی مشاهیردن بولنه رفی سوفوس نامده
بالشیریک جله سنده بردن حکمای سیمه اطلاق اولمشیدنی که هفت داناان یونان دیمک
اولور مؤخر سوفوس اسمی بختاب حقه مخصوص اولقی مطالعه سبله حکما به بواسم
جوق کوریلرک فیلسوف تعبیر اولمشدر که محب حکمت و کمال دیمکدر و انک ابتدا فیلسوف
نامنی الان فیثاغورث ایدنی تم کلام المترجم

طائفة مرقومه بو یایده تشریح ساق اهتمام و مقصد مجعده اصابت ایچون اشوری جهد
و اقدام ابتدیلر و عقلک حق الیه باطل ییننی تمیز ایتسه مدار و میران اولقی اوزره بر قانون
وضع ایدوب اول قانونه منطبق نسجه ایلدیار انک خلاصه سی دخی بودر که حق باطلدن
تمیز ایدن نظر انجق موجودات شخصیه دن متزع اولان معاینه ذهنک بر حال و حرکتی
اولوب شویله که ذهن انسانی اولاختنک موم اوزرنده رسم ایلدیکی کافه نقوشه منطبق
اولدیفنی کبی جمیع اشخاصه منطبق اولان صورتلری تجرید ایدر اشته شو محسوساتدن
بمجرد اولان صورتلره معقولات اوائل دینلور بعده بومعانی کلیه ینه بویله دیگر بر طاقم
معانی کلیه الیه ایکی طساختدن اعم اولان بر معاده مشترک و بکدیگر دن ذنده متبر اولدقده
انلردن دخی ثابا و ثابا بویله صور کلیه تجرید ایدرک تجرید علی ناجیع معانی و اشخاصه
منطبق اولوبده اندنصرکه تجریده بحال اولیان معانی بسطه کلیه به منتهی اولور که
اول معانی بسطه اجناس عالییه در اشته شو بمجردانه دخی کندولندن تحصیل علوم ضمننده
بعضیستک بعضیستله ترکیب و تألیفی جهتندن معقولات توانی دینلور ایدنی فکر شو معقولات
تخریده به نظر ایدوبده وجودک کا هو حقه تصور بی طلب ایندکده برهان عقلی یقینی الیه
بعضیستک بعضیستله اضافت و اثبات و بعضیستک بعضیستندن نقی ایتک لازم کلور و ذهنک
بو عملی قانون صحیح الیه ولدیفنی وقت وجودی صحیح و نفس الامر مطابق اوله رفی تصور
ایده یلور و عند الحکما شواضافت و حکمدن عبارت اولان تصدیق غایت اعتبار الیه
تصور دن مقدمدر بدایت و تعلیمه دخی تصور آذن مقدمدر زیرا انلرک عندده تصور
تام طلب ادراکینک غایتی اولوب تصدیق ا کا وسیله در اما کنب منطقه تصور مقدم

و تصدیق انکاموقدر دیدکاری شعور معنائیه تصور دیگر بوخسه علم تام معنائیه
 دکدر پک یوکلری اولان ارسطونک مذهبی دخی بودر بوند نصکره معلوم اوله که حکما
 نساک سعادتی کرک حسده و کرک ماورای حسده اولان کافه موجوداتی شونظر
 و براهین ایل ادرک ابدیه در دیو زعم ایدرر حکمائک وجوده خلاصه افکار و نتیجه
 نظاری بودر که انرا اولاحکم شهود و حس ایل جسم سفلی به واقف اولوب اندن براترقی
 یدرک حیوانانده کی حرکت و حسدن نفسک وجودیه انتقال ایدیلر صکره قوای نفسدن
 سلطان عقلی درک و احساس ایدوب بومرینه ده ادراکلری توقف ایلدی بعه جسم عالی
 معاوی بی ذات انسانیه قیاس ایتلر ایل انسان کی فلکک دخی نفس و عقلی اولق اوزره
 حکم و اعتقاد ایلدیلر و بونی نهایت عدد آحاد اولان اونه ابلاغ ایل عقول عشره دیدیلر
 بسماعات انجی نفسک تهذیبی و فضائل ایل تخلق ایل براتر وجودی بواعتقاد اوزره
 دراکدن عررتدر انسان مقتضای عقل و نظریه فضائل و درزائل بیتی تمیز ایدیلر بکنندن
 و نظری حسیبه افعال محدودیه به مائل و افعال مذمومه دن مجتنب اولدیلر بکنندن شرع
 وارد و نزل اولسه بیل انسان ایتبون بو حالک تحصیلی ممکندر و بوساعات حاصل اولدقد
 نفسیه بجهت ولذت حاصل اولور و بیکاجمل شقاوت سرمدیه در دیو زعم ایدرر اشته
 حکما عذیده آخرتیه ذمیم و عذاب بوندن عبادتدر بومذاهبت امامی اولوب مسائل
 جم و ترتیب ایل بو عقلی تدوین ایدن بلاد و مدن مکد و نیه بلده می اهابلسندن و افلاطونک
 بکورداندن ارسطودرک اسکندرک خواجه سیدروانی علی الاطلاق معلم اول دیو نسیمه
 یدوب علم منطقک معلی اولق معنائیه اراده ایدرر زیرافن مذکوراندن اول مذهب
 دخی ایدی ابتدا فلسفک مس ثانی ترتیب و تهذیب ایلان اودر و بوقانونده طوغر بستی پک
 کوزل اظهار هرزه و هارت ایلدی اگر فن مذکور ایه بانه کی مقصد درینه مشکفل و کافی
 واسه هیچ دیه پک اولدیدی اندنصکره ملت اسلامیه ده دخی بومسلکله سلوک ایدیلر
 اولدیکه تامله ارسطونک رأیه اتباع ایدوب پک از برزده اکا تخالف ایلدیلر تفصیل
 سال بومول اوزره درکه بو حکمه متقدمینک کابلری خلفای عباسیه لسان یونانیدن
 انسان عربی به ترجمه ایدرر دکدرنده ملت اسلامیه دن پک چوق کیمسه ل انلری تفحص
 و مطالعه ایدوب بجهت بکنندن نیجه گرفتار و رطه منسلالت اوللر حکما مذهبیه ذاهب
 اوله رق بجهت وجدال و بعضی فقرات مسائله اختلاف ایلدیلر بونلرک انک مشهوری
 مائیه رابعه ده سیف لدویه عصرنده بونصر فارابی ایل مائیه خامه ده اصفهنده آل بویه
 عهدنده ابوعلی بن سینا و سائر ایدرر معلوم اوله که شو ذاهب اولدقنری رأیبری
 وجوه ایل باطلدر زیراموجوداتک کافه سنی عقل اوله اسناد ایدوبده واجبیه ترقیده
 انکله اکتفا بقنری و راستنده مراتب خلق الهیدن غفلت و قصور درینه مبتدر وجودک
 داره سی ایه بوندن پک چوق واسع اولوب جناب حق نیجه بیدر یگمزشیری خلق ایدر
 بوسورنده حکمای هر قومون عقلی نیات اوزره اقتصار ایدوبده ماوراستدن غفلت
 بیلر ایل بکننر احسانی نیات اوزره اقتصار و نفس و غفلدن اعراض و حکمت وجوده

جسمک و راستنده برشی بوقدر دیو اعتقاد ایدن طبیعیتونه متایه سنده درل موجوداتده
 مدعاری اوزره ابراد و معیار و قانون منطق اوزره عرض ایتدکری براهین دخی قاصر
 و غرضلرینه غیروافدر موجودات جسمانییه ده اولان براهینری که علم طبیعی نسیمه ایدرر
 انک وجه قصوری بودر که زعملری اوزره حدود و اقبیه ایل استخراج اولان نتایج ذهنیه ایل
 خارج یننده کی مطابقت یقینی دکدر زیرانتسایج مذکورنک کافه سنی احکام ذهنیه
 عمومیه اولوب موجودات خارجیه ایه مواد بیل مشخصدر مواد دخی ذهنی کلینک
 خارج شخصی به مطابقتنه مانع برشی اولق بحتدر مکرر که بر حکمه حس شهادت ایلد
 اولوقت دخی انک دایلی شهود اولوب برهین مذکور دکدر بوسورنده انلرک ابراد
 و اعتقاد ایتدکری یقین زده بولور و اگر چه ذهنت تصرفی بمضایج بیدر
 رتبه تأیسه ده اولان صور خیالییه ایل شخصیه مطابقی اولان معقولات اولاده اولوب
 معقولات اولی دخی کمال تطبیق ایل خارجیه مطابقته اقرب اولدیلر بوسورنده انحصار
 اولان حکم محسوسات متایه سنده یقینی اولمغله بوخصوصه ده دعولری تسلیم اولسه بیل
 شه اکاصرف افکار ایتدن اعراض ایتلی برکه مؤمنک مالایمینی بی ترک ایتلی دیک
 اولور زیراطبیعیات بزم کرک دینر و کرک امر معاشر خصوصیه مهم و مفید
 اولدیلر بکنندن ترکی اوزریمزه واجبدر

ترجمه حکمت طبعیه ده و خصوصیه فن هنر بانه که موالید ثلثه دن
 و عناصرک بیکه بیکه انقلابدن وجو سیماده اولان کیفیندن بحث ایدر بوقنده حکمائک
 اکثراده سی ظنیات قبیلندن اولدینی مسلماندر انجی حکمای متأخرین شمعی بونلری
 ترک ایل معاینه و تجربه بی اساس اتخاذا ایتلر بیل فن طبیعیات بتون بتون اشفه حاله کرمش
 و صنایعه مدادکلای و امر تمدنیجه ترقیاتک بر باشلوجه سینی اولشدر بوجهته شمعی حکمت
 طبیعیه نک امور دنیامزه کلی قائده سی اولمغله تحصیلی لازمدر و بوفک فرومانندن
 اولان کیمیا فنی که عناصرک بیکه بیکه امتزاجندن بحث ایدر بر فن مفید اولوب معموریت
 و مدنیت حصوله عظیم نفی اولدینی البوم مشهورمزددر ثم کلام المترجم

ورای حسده یعنی روحانیاتده اولان براهینری که علم الهی و علم مابعد الطبیعه نسیمه ایدرر
 بودیللرک وجه قصوری دخی بودر که روحانیاتک ذواتی رأسا مجهول اولوب انلر
 نوصل اولسه ماز و انلرده برهان دخی جاری اولماز زیراموجودات خارجیه دن معقولاتک
 تجریدی انجی ادراک ایدرر بکننر شیلرده اوله یلوب ذوات روحانییه ایل بیزده حساب
 اولدیلر بکنندن انلری ادراک ایدرر میر که حتی انلر دن ماهیات اخری تجرید ایدرر بوجهته
 انلرده برهان تحصیل واقمه ایدرر و اجالا وجودلری نیاتیه دخی بر دایمل اولوب
 لا دلیل وجدانی قبیلندن اولان احوال نفسیه مزایله و خصوصیه هر کجه امور
 وجدانییه دن اولان رؤیا ایل نیات ایلر و تفصیل صفات و حقیقتلری مواد خامه
 و مشکله دن اولمغله بوزله واقف و مطلع اولمغ بول بوقدر حکمائک شوقنری دخی
 بونی نصیر بایشلر درکه مادی اولیان شی اوزریمزه برهان اقلمه اولمه ماز زیرابرهانک

مقدمانی ذاتی اولی شرطی در دیشلرد ویت یوکلری اولان افلاطون دخی
الهیاتده یقینه توصل اولنه میوب انجی احق واولی دینلور یعنی فن تحصیل اولنه یلور
دیشلدر بابونجه تعب و مشقده نصکره بزبالکر برطن تحصیل ایدیه جک اولدیفیر حالده
بزم اولکی ظننیزه کفایت ایدر و بوضوئده بزم مقصد من و رای حسده کی موجوداته
علم یقین تحصیل اولدیفی حالده بوعلم ایدیه اوضراشمنده نه فایده وار اشته حکما هندنه
غایت افکار انسانییه بودر انسانک سعادت انجی شو براهین ایدیه وجودی نفس الامرده
اولدیفی کی ادراکدن عبارتدر دیملری دخی برقول مزیف و مروددر بونک تفسیری
دخی بووجهله درکه انسان ایکی جز دن مرکب اولوب بری جسمانی و دیگری انکله متمیز
اولان روحانیدر و هر جز نک کندوسنه مخصوص مدارکی وارد وایکبسنده دخی مدرک
اولان جزء روحانی اولوب بعضا امور روحانییه بی و بعضا امور جسمانییه بی ادراک ایدر لکن
روحانیاتی ادراکی بالذات و بلا واسطه اولوب جسمانیاتی ادراکی دخی آلیات جسمانییه اولان
دماغ و حواس واسطه سیله در و هر مدرک کندی ادراکیله مبتهجم و محفوظ اولور صبیحت
بالواسطه اولان ادراکات جسمانییه سنک اوانلنده کی حالنه باقی که ضیائی کوره سیله
واصواتی ایشتمسیه فصل سوینور نفس بالذات و بلا واسطه اولان ادراکندن
ایشهاجی ایسه ده اشد والد اولی لازم کلدیکی بی اشتباه اولفله نفس روحانییه کندی
ادراک ذاتیسی تصور ایدیمسک تعریف و تعیر اولتاز در جمرده کندویه ابتهاج ولذت
حاصل اولور و بوادراک نظر و فکر ایدیه حاصل اولوب انجی حجاب حسی کشف
ومدارک جسمانییه بی کافه فراوش ایدیه حصوله کلور و کثیر اما صوفیه بوادراک
حصولیه اول ابتهاج ولذتی حصوله کتورمک ایچون ریاضت ایدیه قوای جسمانییه نک
وحنی دماغدن فکرک ییله امانه و الفاسانه سعی ایدر که شواغل و موانع جشمیه نک
زوالله کندورینه تعیر اولتاز صورتده ابتهاج ولذت حاصل اولور اشته بوزعملرینک
صحنی تسلیم اولنسه دخی مقصودر بنه وافی اولماز براهین و دله عقلیه شونوع ادراک
وایشهاجی حصوله کتورر دیملری دخی باطلدر زیرا براهین واده قوای دماغیه دن
معدود اولان خیال و فکر ایدیه اولدیفندن جمله مدارک جسمانییه دن اولوب بوادراکی
تحصیلده ایسه ابتدا اعتنا ایدیه جک مخصوص بوکا مانع اولان قوای دماغیه بی امانه در
واهل حکمتک ماهر و متمسک زنی کور پورزکه این سنک کتاب شفا و اشارات و نجایه
این رشدک کتاب ارسطودن مأخوذ و ملخص اولان تألیفاته مکب و مهمسک اوله رقی
کتب مذکوره بی تفحص و پراهنیه تمسک بره انلردن بونوع سعادت امید و اتمساس
ایدر بتلزلر که بوضوئده تکثیر موانع ایش اوله بورلر و بویاده مستندلری ارسطو
و فارابی و ابن سینا دن منقول اولان شیدر که هر کیده ادراک عقل فعال حاصل اولوب
حال حیاتنده اکامصل اولورسه اول کیمسه سعادتدن حفظ و نصیبیه نائل اولمش اولور
دیشلدر انارک عندنده عقل فعال مراتب روحانیاتدن حیک متکشف اولدیفی
اولکی مرتبه اولوب عقل فعاله اتصال ایدیه دخی توصل علمی مراد ایدر بونک فساد

سکا ظاهر اولدی و ارسطو ایدیه احتیاجی شواصل و ادراک ایدیه انجی نفسک بلا واسطه
کندورندن اولان ادراکی قصه ایدر بودخی انجی حجاب حسی کشف ایدیه حاصل
اولور و شوادراکدن نشئت ایدن ابتهاج سعادت موعوده نک عیندر دیدکلری دخی
کذلک باطلدر زیرا تقریر ایدیه بزم متین اولان انجی و رای حسده نفسک بلا واسطه
بردیگر ادراکی اولوب نفس بوادراکیله یک زیاده مبتهجم و محفوظ اولمیدر بودخی
سعادت اخرویه نک اول ادراکدن عبارت اولسنی تعین و اثبات ایچر بلکه اول ادراک
بوسعادتک جمله لذاتندن در سعادت انجی موجوداتی علمی ماهی علیه ادراکده در
قوللری دخی باطل اوله رقی اصل توحیدده ذکر ایدیه بکیم او هام و مفالطه لینه
مبتدیر که هر مدرک عندنده وجود کندی مدارکند و منحصر در درلر حالبوکه
بوکلامرینک فسادنی و وجودی احاطه و کرک روحانی و کرک جسمانی کافه اقسام
و افرادینک ادراکی استیفا قابل اولدیفی بیان ایشیدک بالاده مبسوط اولان مذهب
حکما نک کافه سنک حاصلی بودر که جزء روحانی قوای جسمانییه دن مفارقت ایدکده
ادراک ذاتیسی ایدیه علمرک احاطه ایدیه کی موجوداتی ادراک ایدر بوخسه کافه موجوداتی
ادراک ایدیه مزیر امور موجودات داخل دایره حصر و احصا دکلدر و اول جزء روحانی
بونوع ادراک ایدیه صبیحت اول نشو و نما سنده مدارک حسیه سیله سوندیکی کی یک زیاده
سوینور اشته حکما نک نتیجه نظرلری بودر بونک ایلر وسنده کی بوجه موجوداتی
ادراک و شارعک و عد ایدیه کی سعادت بزی کیم اتصال ایدیه یلور شارعک امر ایدیه کی
عمل ایدیه بوسعادت موعوده یک بعید قالور و انسان نیک و بدی تمیز ایدیه
حسیله نفسک تهذیب و اصلاح سنده مستقلدر قوللری دخی سعادت موعوده نفسک
ادراک ذاتیسندن عبارت اولی قضیه سنه مبنی بر امر در که رذائلک ایراث ایدیه کی
ملکات والوان جسمانییه سببیه نفسک بوادراکنه عائق و مانع اولسندن ناشی رزائلدن
نصفیه اولدیه قد بوسعادت و اصل اولور دیمک اولوب بزیایه بیان ایدیه که سعادت
و شقاوت ادراکات جسمانییه و روحانییه نک و راستده برشیدر و انارک معرفته توصل
ایتدکلری حال تهذیب و نصفیه نک نفی انجی قیاس و قانون اوزرینسه مبنی بر ادراک
روحانیدن نشئت ایدن ابتهاجیدن عبارتدر اما بونک و راستده شارعک امر ایدیه کی
اعمال و اخلاق اوزرینسه بزم و عد ایدیه کی سعادت مدارک مدرکین و عقول عاقلینک
احاطه ایدیه برشیدر اشته رئیس حکما ابوعلی بن سینا شوکا منته و آگاه اولفله
کتاب مبدا و معادنده دیشلدر که حشر روحانی و احوال نسبت معینه معلومه
و وثیره واحده اوزره اولدیفندن براهین عقلیه و اقبیه صحیحیه ایدیه درک و توصل اولنور
شیلردن اولفله بونک اوزرینده برهان اقامه سنه و معتز و اردر اما حشر جسمانی و احوال
نسبت واحده اوزره اولدیفندن برهان ایدیه ادراک ایدیه ماز شریعت حقه مجدییه ایسه
بزه اتی بسط و بیان ایچکله حشر جسمانیاتک احوالده شرح شریفه مر اجعت اولنسون
بن مبناتک خلاصه مقالی بودر بونجه قانرله سکا معلوم اولدیکه بوعلم حکما نک مضمح

نظری اولان هر ضلعه وافی دکلدر مع هذا که بو عینده طواهر شرایعه مخالفت دجو
 وارد و بونده بشقه برتره اولوب بالکر نشخیزد ذهن ایتکله ترتیب ادله و راهینه جودن
 فکر و صواب ملکه سی کتور مک فایده سی وارد و چونکه ادله و اقبسه نیک احکام
 و تقاضا و جهی اوزره تنظیم و ترکیبی فن منطقیه شرط ایتدکاری منوال اوزره اولوب
 طبیعیات و ریاضیات و الهیات دخی برهین یو وجهله استعمال ایتدکاریدن یوینده شروطنی
 جامع یوینده برهین ایلد علوم مذکور فی مضامین ایتدکاری حاج و استدلال لایحه ملکه انتقال
 و صوابه مالک اولورل زیر اصناعت منطقیه هر قدر حکم و حصول مقصد یوینده وافی دکل
 ایدسه قوانین انظاردن ییلد بکمر شلرک الکی صحتی یویندر یویندک برار علوم حکمیه یی
 اوقویه جفی کیمسه فی تفسیر و فقهه مطلع و علوم شرعیه ایلد مملو اولد قدن مکره اوقویوب
 علوم دینه دن خالی ایکن بر کیمسه یو علوم مکمل اولما لیدر زیر یو حالده ضلالتدن ره باب
 سلامت اولان یک نادر در جناب حق جلله فی حق و صوابه هدایت و ارشاد ایلد

فصل

فن نجومک ابطالی و ادله سنک ضعیفی و غایتک فسادی بیاند در

فن نجوم اصحابی یوفن ایلد کواکب قوی و تأثیراتندن استدلال ایلد عالم عناصر دره کی
 کائناتی حدوشتدن مقدم یلور ز دیو زعم ایدرلر که کواکب مواید عنصریه ده کرک
 مفردا و کرک مجعلا تأثیری اولقله افلاک و کواکب اوضاعی حادث اولد جفی کائنات کلبه
 و شخصیه نیک انوا عینیه دلالت ایدر درلر متقدمین مجعلا نیک رایلر نیمه کواکب قوی
 و تأثیر یی نیک دخی تجربه ایلد اولوب یوایسه تحصیلک عمرک متحمل اولد یقی برشیدر
 زیر تجربه علم باخود ظن حاصل اولق ایچون مرانب منعه ده تکرار ایلد حاصل اولور
 حالبوکه ادوار کواکبدن بعضی سنک زمان فی یک اوزون اولقله تکراری اول قدر سنسین
 و غیره و اعصار متطاو له به محتاج اولور که اکامار عالم بشمر به مضایری دخی کواکب
 قوی و تأثیراتنه معرفت وحی ایلد اولمشدر دیوب یو قولک بطلانی دخی تحقیقات
 سابقه مزدن ظاهر اولور که انبیای عظام علیهم الصلوٰه والسلام حضراتی هر کسدن
 زیاده فن و صنعتدن بعد اولوب غییدن اخباره دخی اصلا تعرض ایتمز مکر که
 من طرف الله اوله زده قالدیکه فن ایلد غیبی استنباط ادعاسن ایدوده یونی اعتباریه
 مشروع ایدر و بطلبوس ایلد متأخریندن اکا تابع اولنر کواکب بوکا دلالتی کندوز بنه
 کائنات عنصریه ده حاصل اولان مزاج جهتدن دلالت طبیعیه ایدوکنسه ذاهب
 اولوب یونی اثبات ضمیمه بطلبوس دیشدر که زیر نیرینک عنصر یانده کی فصل
 و اثری ظاهر اولوب کیمسه یونی انکار ایدر من نه کم فصولک تبدل و مزاجه سنسد
 و آثار و زرعک پشمه سنسد شمس و رطوبانده و صوده و خیار نوعندن اولان نیساتی
 ییشدر مده قرک فعلی کی و نیریند نصکره کواکب سائرده یکی طریقه واردر
 اولکبسی یوایده اثمه فیه تقلید در لکن یو طریق نفسه قساعت و یرمز ایکبجین
 هر کوکی طبیعت و اثری ظاهر و معلوم اولان نیر اعظمه قیاس ایلد حدس و تجربه در

شوبله که نظر ایلر اول کواکب وقت قراند فونده زانده ایلد طبیعیه نیر اعظمه موافقتی
 یلورل و اگر ناقص اولور سه ضدبیتی یلورل کواکب یو وجهله مفرد اولد قوتلری
 یلجه مرکب اولد یق قوتلری دخی یوندن یلورل یو دخی کواکب تثلیث و تریع کی
 مناظر اولد قتری حالده اولوب یونک معرفتی دخی کذلک نیر اعظمه قیاس ایلد طایع بروج
 جهتند در و قوای کواکب کلینی ییلد بکمرده مقصوده انتقال ایلرل زیر قوای
 کواکب هواده تأثیری ظاهر در و انلردن هواده حاصل اولان مزاج نختنده کی مولد ایلد
 دخی حاصل اولوب نطفه و تخم انکله متعلق اولقله یوندن متکون اولان بدنه واکامتعلق
 اولان نفسه دخی ساری اولور زیر تخم و نطفه یک کفایتی انلردن متولد اوللر دخی
 عارض اولور یونکه بر یو طریق دخی ظنی اولوب یقیناتدن دکلدر و کذلک قضاء الهی
 یعنی قدر فیتندن اولوب اثیق اوله جفی شیک جلله اسباب طبیعیه سنسد در قضاء
 الهی ایلد هر شیه مقدم در بطلبوسک محصل کلامی بودر و یو تفصیل کتاب اربعده
 و سائر کتابارنده مصر حدر اشد یوقت ضعیف ادله سی یوندن تبیین ایلدی تفصیلی
 دخی بودر که اوله جفی سببه علم باخود ظن حصولی عینده مبین اولد یقی اوزره جلله اسبابی
 یعنی فاعل و قابل و صورت و غایتی نیکلکه اولوب بر منوال سابق تقریرل ییسه نظرا قوای
 نجومیه فاعل و جز عنصری قابل اولوب اثیق قوای نجومیه بالاسه تسلال فاعل دکلدر
 بلکه بوراد با یاک قوه تولیدی و نطفه ده کی نوع ایلد نوعک صنفلری تمیز ایدن
 خاصه نیک قوتلری کی قوای نجومیه ایلد ییله جزء مادیده فاعل اولان دیگر قوتلر دخی واردر
 ییسه علی ذلک قوای نجومیه کاملا معلوم اولد یقی صور رتده انلر اوله جفی شیک جلله
 اسباب فاعله سنسدن بری اولمش اولور یوند نصکره نجومیه قوی و تأثیراتی معلوم
 اولد یقی قدر بجه دخی زیاده حدس و تخمین شرطدر تا که یو صورتله کائنات وقوعه
 ظن حصول ممکن اوله و حدس و تخمین ایلد متحمل فکرند کی قوتدن عبارت اولد یق
 علل کاشندن اولد یقی کی اصول فسدن دخی دکلدر و یو حدس و تخمین مفقود
 اولد یقه ظندن شک مرنبه سنسد عودت و نزول ایدر یو دخی قوای نجومیه به غامبیه علم
 حاصل اولد یقه بوکا برکونه خلل و خطا عارض اولد یقی قدر بجه اولوب یوایسه امر
 مشکدر زیر کواکب او مشاعنه معرفت حاصل ایتک ایچون سیرنده اعمال دقیقه
 حسایه به محتاج در قالدیکه هر کوکب بر قوتله تخصص و تمیز بنه دلیل یوقدر و شمس
 قیاس ایلد کواکب خمس نیک قوتلری اثباتده بطلبوسک دلیلی دخی ضمیمه در زیر شمسک
 قوی جمیع قوای کواکبه غالب و مستولی اولقله بطلبوسک دینیکی کی عند المقارنه
 زیاده و نقصانلری نیک مشکل اولور یو سبیلرک هر بری عالم عناصر دره کی کائنات
 واقعیه یی یوفن ایلد نیکلکه مانع و حائلدر یوند نصکره معلوم اولد که کواکب مانعنه
 تأثیری باطلدر زیر جناب الله ییله بشقه فاعل اولد یقی توحید یانده بر منوال سابق
 تبیین ایلدی و علم کلام اصحابی یونک اوزرینه مستغنی بیان اولد یقی وجهله احتیاج
 و استدلال ایلد یلر شوبله که اسبابک مسبباته اسنادینک کیفیتی مجهولدر و عقل انسانی

بادی نظرد ظاهر اولان تاثير ايله حکم اينجند. منهم اولغله احتمالکه اسبابك اسنادی
تاثير متعارف صورتدن بشقه بوجه اوزره اولويده قدرت الهیه کافه کاشات علویه
وسفلیه بی ربط ایندیکی کبی اسباب و مسیبات یئنده دخی رابطه اوله علی الخصوص که
شرع شریف حوادلک کلبسی قدرت الهیه به رد ايله ساریندن بری اولور و اینسی
عظام علیهم السلام حضراتی نجومک شان و تاثيراتی مکرردر و شرعیاتک تتبع
و استقراسی یوکا شاهددر نتمکم ﴿ ان الشمس والقمر لا یخسفان لموت احد ولا حیاته ﴾
حدیث شریفنده ﴿ واصبح من هبادی مؤمن بی و کافر بالکواکب و اما من قال مطرنا
بنوء کذا فذلک کافر بی مؤمن بالکواکب ﴾ حدیث صحیح قدسینده اولدیغی کبی
﴿ المترجم ﴾ اولکی حدیث شریفک سبب ورمیدی بوجهله مرویدر که ولد مکرم
مصطفوی حضرت ابراهیمک وفاتنده اتفاقا خسوف واقع اولغله بومصیبت سماویه
انک وفاتندن ناشیدر دینلکین یونی رد ایچون افندیمن علیه الصلوة والسلام حضرت نوری
شمس و فر بر کیمه نک موت و حیاتی ایچون طونلر دیو یورمشدر حدیث نایند
دخی مؤمن بالله اولنر کواکبک تاثيراتی مکر اولدیغی کبی یغوری کواکبک تاثيراتنده
اسناد ابدنلر حقل غیریده تاثير وقوعی اعتقادی حسیله کافر بالله اولدقاری اشعار
یورلشدر ﴿ نوء ﴾ منازل فردن بر کواکبک وقت طلوع فجرده افق غریبه میل وسقوطبدر که
اول حینده مقابلی اولان کواکب دخی مشرقدن طلوع ایدر و بین العرب یونک اون اوچ کون
حکمی اولوب بعده منازلدن بدیکر کواکبک نوئی اعتبار ایدرلر و بوجهله اون اوچر کون
آخر سنه یه قدر تعداد و فقط منزل جهسه ده اون درت کون اعتبار ایدوب یغوری
وروز کاری و سائر حوادث جو سماوی عربلر یوکا عزو و اسناد ایدرلر ایدی
﴿ تم کلام المترجم ﴾

یونجه بقا نزله یونک شرعا بطلانی واده سنک عقلا ضعی ظاهر اولدی مع هذا یونک
عمران و عدن انسانی حقه مضرتی دخی وارد که نصساد فی اوله رق احکام نجومیه دن
بری طوفری چیقور رایسه یطیانلر یوکا الدانوب سائر احکامی دخی بویه مطرد اولور
طنبله اشیا فی خالقنک غیری به اسناد اید جهکدن باعث فساد اعتقاد عوام اولور
و بعض دولتلر وقت مختاره انتظام ايله وقتی امرار ابلدیکی ائشاده در کین فرصت اولان
اعداسی اطالعه دست هموم ابتدکاری دخی وارد و یونک امثال کثیره سنی کورمشدر
﴿ المترجم ﴾ افغانلرک ییک یوز اوتوز یوقدر تار یخلرنده اصفهانده هجوملرنده دولت
صفویه نک مقدمه آثار اضطرالی اولان محاربه ده نایجا و نایه نکام جنکه شروع اولمشنک
بر سبی دخی وقت مختار نمر بسی اولدیغی بعض نوار یخنده مکرردر ﴿ تم کلام المترجم ﴾
بناء علی ذلک فن مذکور دین و دولته مضرت اولدیغی جهته کافه بلادده منع و یساع
قلیلدر و ملل متدنه اینجند علوم سائر کبی یونک دخی امر طبیعی اولسی وارد
دکلدر زیرا خیر و شر عالمده طبیعی اولوب انجق اسباب حصول لرینه تکلیف نعلق
ایتمکله خیرک آکنسایند اسبابنه نشیت و اسباب شر و مضرتی دفع لازم کلور اشته

﴿ بوعلمک ﴾ مضرت و فساد بی یمن کیمه به دخی واجب اولان بودر
﴿ المترجم ﴾ اطباق الذهبه مکرر اولدیغی اوزره امام ابو یوسف رحمة الله علیه
حضرت نوری یورمشدر که اوج علمدن ماعدا هر علمی تعلیمت اول اوچ علمدن بر بسی
علم نجومدر که موجب نامشدر ایکنجیمی علم کیمادر که افلاس ارات ایدر اوججیمی
دینده بحث وجدلدر که بود دخی زندقه به بادی اولور ﴿ تم کلام المترجم ﴾
یونن صکره معلوم اوله که فن نجوم حد ذاتنده صحیح اولسده اهل ملتدن کیمه ائده
تحصیل ملکه و مهارت اید و یوب احاطه ایدم ظن ایدن کیمه فی نفس الامر یک زیاده
فاصلدر زیرا شریعت فن مذکورک قرأتی حرام قیلش اولد یغندن تعلیم و تعلنه
اهل عمرانده اجماع و اتفاق اولوب اکا حریص اولنلر اقل قلیل اولدقاری ائلدیغی خاله لرند
مخفی و مستور اولدقاری حالده کتب نجومی مطالعه ایدرلر فن مذکور ایسه منشعب
و فروعی کثیر و فقهی عسیر اولغله فصل تحصیل و استفاده اید یلورلر علم فقهک
دین و دنیا جه نفی عام و تعلیم و تعلی اخص امال عامه ائام اولدیغی حالده کثرت مداومت
و یونجه مجالس و محافله مذاکره و قرأتله تحصیل سعی و غیرت اولسه کلور کن
یک نادر ذاتلر کسب مذکره و مهارت اید یلورلر بوضوئده شرعا ممنوعیت حسیله خلقدن
مخفی اولدقاری بویه صعب المأخذ و اصول و فروعی تحصیل و ممارسه دن صکره یک زیاده
حدس و تخمینه محتاج اولان برخنده تحصیل مهارت نوجهله قابل اولور و یونی ادعا ایدن
مردود و مغدو حدر و بین الله فنک قرأتی واریاشنک قلنی حسیله شاهده یوقدر
﴿ و الله اعلم بالغیب فلا یظهر علی غیبه احدا ﴾ عصر مزده وقوع یولان مواد دندر که
عربانک سلطان علی ابو الحسنه علیه ایه اتی قیروانده محاصره ایند کلرنده منجمینک
اکاذیبی کثیر و ناس اینجند اراجیف و فیر اولغله ابوالقاسم الدحوی منجمینی رد سیاقنده
یوقصیده بی انشا ابلدی

﴿ قصیده ﴾

﴿ استغفر الله کل حین ﴾ ﴿ قد ذهب العیش والهنا ﴾
﴿ اصبح فی تونس و امسی ﴾ ﴿ والصبح لله و المساء ﴾
محصول یتین هر آن وزمانده جناب خفدن عفو و مغفرت نیاز و استنداع ایدرم طوغریسی
صفا و سایش زائل اولدی تونسده صبا حلیوب اخشام ایدیورم حالو که صبح
و مسادخی جناب حقدر
﴿ الخوف والجوع و المنایا ﴾ ﴿ یحشا الهرج والوباء ﴾
﴿ و الناس فی مریة و حرب ﴾ ﴿ و ما عسی ینفع المرء ﴾
محصول یتین قورقو و آجلق و اولوم و صائبی علو کبر ظهور اولان فتنه و شورش و وبا
سوق و اندهار اینجند و ناس دخی شبهه و اندیشه و جنک و محاصره اولوب حالو که شویه
اوله حق ایدی یوق بویه اوله حق ایدی بمجادله ری فتنه و ریمه کرکدر
﴿ فاجدی بری علیا ﴾ ﴿ حل به الهلک و النواء ﴾

✧ و آخر قال سوف يأتي ✧ به اليكم صبا رخاء ✧
✧ والله من فوق ذا وهذا ✧ بقضي لعبديه ما يشاء ✧

محصول ايات برمنوال بحر خلق بر برينك قولني جرح وجدال ايله مشغول اوله رقي
احد طرفداري اولان علي بي مشرف هلاك اولمش و حالي فانشمش كورور ديكرى دى
بقينده عليك مظفر ونصرت بالصبا سرينه مظفر اولديفن خبر آكورسكز دير الله تعالى
حضر تلى دى لك و بونك فوقنده اوله رقي ايكي قولى حقنده ديلديكني حكم واجرا ايلر
✧ باراصدى الخنس الجوارى ✧ ما فعلت هذه السماء ✧
✧ مطلقونا وقد زعمتم ✧ انكم اليوم املينا ✧
محصول يتين اي كواكب سياره بي رصد ايدن مضمين بو كوك شمدى به دلك نه پايدى
بزي الدادوب اولاد بكنر و حالبو كه سزده احوال آتیه بي اخبارده موثوقى الكلامن
زجنده بولديكنر

✧ مرخبس على خبىس ✧ وجاء سبت واربعاء ✧
✧ ونصف شهر وعشران ✧ وثالث ضمه انقضاء ✧
✧ ولا نرى غير زور قول ✧ اذاك جهل ام از دراه ✧

محصول ايات خبىس او شته خبىس كچدى و جوه ايرتسى و چهارشنبه كلى و آيك
باروسى و عشر نائيسى كلوب عشر نائى دى بحكم القضا متقضى اولدى يعنى ديلديكنر
كونلر هب كلوب كچد. يلا ندن بشقه برشى كورمبورز بو عجبسا جهلدر بو خسه بزمه
اكلنورميسكز ✧ خبىس پنجشنبه كونه اطلاق اولنديغى كچى اردو معنانه دى مستعمل
اولديغدن صنعت توريه بي منتخير

✧ انا الى الله قد علمنا ✧ ان ليس يستدفع القضاء ✧

محصول بيت بزالله توكل و تفويض امور ابلدك كه قضائك دفعى قابل اولنديغى
بيلشزدر

✧ رضيت بالله الى الها ✧ حسبكم البدر اودكاه ✧

محصول بيت بن جناب اللهى معبود ايدنبوب اكراضى اولدم سزه آي يا خود كون بيشور

✧ ماهذه الانجم السوارى ✧ الا عباد اوا ماه ✧

✧ بقضى عليها و ليس تقضى ✧ وما لها فى الورى اقتضاء ✧

محصول يتين بو كواكب سياره انجق قولر يا خود جاريه ر. يعنى عبوديت و محكوميت
حائنده اوله رقي انلره حكم اولنوب انلر حكم ايد. مز و انلرك خلق ايچنده بر كونه حكم
و تأثيرى بو قدر يعنى انلردى اجسام ساوه كچى منفصل و متأثر اولوب مدير و مؤثر
دكلردر

✧ ضلت عقول نرى قديما ✧ ما شانه الحرم والقضاء ✧
✧ وحكمت فى الوجود طيبا ✧ بحسنة الماء والهواء ✧
✧ لم ترحلوا ازاء من ✧ تفذوها تربة وماء ✧

✧ محصول ✧

محصول ايات اول عقول انجاقى ضلالنده قالديكه انقصام و انفعال و فاشاندن اولان
شيلرى قديم اعتقاد ايدرل و صوابه هو لك احداث ايلديكى طبعى وجودده حاكم و فاعل
اعتقاد ايدنلر آجيتك مقابله طائلى بي كورمديلر كه يكديكره ضد ايكن ايكسنيده
مذراق ايله صورتيد ايدور حاصللى عالمك قدمنى و طبيعتك عالمده تأثيرى اعتقاد ايدن
فلاسفه بي رددر

✧ الله ربي ولست ادرى ✧ ما الجوهر الفرد ولا الخلاء ✧
✧ ولا الهوى التى تشادى ✧ مالى عن صورة عرا ✧
✧ ولا وجود ولا انعدام ✧ ولا ثبوت ولا انتفاء ✧

محصول ايات الله تعالى حضر تلى ريددر نه جوهر فرد و خلاء دريلورم و نه ده
نم ايچون صورتدن تجرد قابل دكلدر و وجود و انعدام و ثبوت و انتفاء بو قدر ديوندا ايدن
هيولا بي طائيم يعنى طوغريدن طوغرى به جناب حقسه ايمان ايدوب نه متكلمين كچى
حكما به فارشو حشر جمعا بي ايات ايچون جوهر فرد و خلاء بخترينه صرف افكار
بلكه بيجور ولورم و نه حكما كچى حالت قدمه ذهب اولوبده صورتدن تجرد اوله رقي
بوتيمان هيولى ايتانه محتاج اولورم

✧ ولست ادرى ما لكسب الا ✧ ما جلب اليسع والشراء ✧

محصول بيت وبيع و شرا ايله جلب منفعتدن بشقه كسب يتلم يعنى رمال و منجملر كچى
تلقى الدادوبده جلب منافع قيدنه دو مشبوب انجق ✧ الكاسب حبيب الله ✧ مقاديرجه
تجارته بكنورم

✧ وانما مذهبي و ديني ✧ ما كان والناس اولياه ✧

✧ اذ لا فصول ولا اصول ✧ ولا جدال ولا انشاء ✧

✧ مانع الصدر واقتضا ✧ يا حيا اذاك الاقتضاء ✧

✧ كانوا كما تعلمون منهم ✧ ولم يكن ذلك الهذا ✧

محصول ايات بنم مذهب و دينم ناس اوليا ايكن سلوك اولان طريق مستقيدر كه
نه اصول و فصول ورايدى و نه مجادله و تنازعه و لتوردى اول طريق مستقيم صدر اولك
تابع اولوبده يعنى اقتضا و اتباع ايتديكنر ملك قديم اولوب بوده نه كوزل
اقتضادر انلر كند و زندن روايت ايله يلد بكنر ملك معروف اوزره ايدنلر و بوهرزه
و هذيانلر بوق ايدى

✧ يا اشعري الزمان اتى ✧ اشعري الصبغ والشنا ✧

✧ اتى اجزى بانشر شرا ✧ والخير عن مثله جزاء ✧

✧ واتى ان اكن مطيحا ✧ فزت واصفى ولى رجاء ✧

✧ واتى تحت حكم بار ✧ اطاعة العرش والبراء ✧

✧ لبس باسطاركم ولا كن ✧ اتاحه الحكم والفضاء ✧

محصول ايات اي زمانك امام اشعري بي بكاصيف و شنا ايندردى يعنى مرور

(۱۲)

و تکرر صیغ و شتاب الیه حاصل ایندیکم عبرت و انبساط الیه یلدم که مطلقا اگر بن
شرایط رسم مقابلند شرایط مجازات اولورم و خبرک دخی جزای خیردر و بهر حال
بن اگر مطیع اولورسم فوز و نجات بولورم و عاصی اولدیغده رجت باریدن امید وارم
و هر حالده عرش و ارضک مطیع اولدیغی باری نصالی حضرتلرینک حکمی تحتدیم
سزک فلسفیات نامنده او هام الیه عملواولان کابلر کرده بو یوقدر لکن حکم و قضای الهی
فی مقرر و مقدر قیلتدر

❖ لوحده الاشعری عن ❖ له الی رایه انشاء ❖

❖ لقال اخبرهم بانی ❖ مما یقولونه براء ❖

حصول ینین اگر امام اشعری کندی رأینده فتنی اولان کیمسه زدن تحدیث و اخبار
بنسه دیرد بکه انلره خبر و یرک که بن انلرک دیدکلی شیدن یعنی موضوع بحث ایندکلی
صول فلسفیه دن بری یم حاصلی عقاید دینیه اثبات ایچون فلسفه دن استمداد و استعانه ایدن
اهل کلامی بیله رد ایتمکله فلسفای طعن و جرحده مبالغه مراد ایلشیدر

❖ فصل ❖

❖ کیمیاک ثمره سی اولدیغی و وجودی محال اید و کی واکا سلوکک مفاسدی ❖
❖ بیاننده در ❖

معلوم اوله که بکنمندن عاجز اولان نیجه کیمسلر کیمیا کرلک صنعتنه سلوک ایدرلر و بودخی
یحوه معاشنددر و مالی کسب و سعی الیه فراغمتدن ایسه بوسنعت الیه اله بکچورمک
ها قولاید اعتقاد فاسدنده بولندقرندن خلقتدن چکینه رک و حکومتدن صاقینه رف
نیجه رجت و منفی ارتکاب و اللرنده کی مال و منال لری بی یوانده ائلاف و انسا ایدوب
سایندده خائب و خاسر قالورلر و کندولر بی برکوزل و دقیق صنع و حرکتده قیاس ایدرلر
حالوکه انلری بوطمه دوشورن معادن بننده بر ماده مشترکه اوله رف به منبسی بعضی بنده
نقلب و حصول اولوب بو جهته کیمشک التون و بافر و قلاک کوش اولسی چاه سنی
ارارلر و بونی عالم طبیعتک احوال ممکنه سندن ظن ایدرلر و بونده مخالف طریقلری
واردر زیرا تدبیر و عملده مذهبیلری مختلف اولدیغی کی حجر مکرم دیونسمیه ایندکلی
باده موضوعه ده دخی اول ماده نجس انسا نمیدر یوخسه قائمیدر باقیل و باجور طه
و یاخود دیگر برشیمیدر دیو اختلافلی واردر و ماده بی تعبیر ایندکده نصرکه جله
تدبیر و عملرندن بری اول ماده بی برقانی و دوز طاش اوزرنده دسته سنک الیه ازملک و بواننده
ایجاب ایدن عساقیر و ادویه بی علاوه ایندکده نصرکه صوابه صوابوب بعده صوبی
طایراغنی استخراج ایچون کونشده نجفیف و یاخود آتشد طبع یا تصمید و یا تکلیس
ایتمک صورتی اولوب فنک اقتضاسی اوزره بو عمل و تدبیرک نتیجه سنده برتراب
یاخود مایع برشی حاصل اولور که اکا کیمیه اسمیه ایدوب اول کیمیه آتشد قیردرلش
کوش اوزرینه الفا اولدقده التون اولور و کذا آتشد قیردرلش بافر اوزرینه الفا
اولدقده دخی کوش اولور دیوزهم ایدرلر و محققین اهل کیمیاک زعملرینه کوره

❖ بیا کیمیه ❖

بیا کیمیه عناصر اربعه دن مرکب بر ماده اولوب بو عمل و تدبیر مخصوص الیه کندوده
مزاج و طبیعت حاصل اولور که واقع اولدیغی شیده تصرف وانی دخی کندی صورت
و مزاجنه قلب و تحویل ایدر و کندو سنده حاصل اولان قوت و کیفیت اینه دخی حاصل ایلر
کنک مایه سی کی که خیری کندویه قلب و کندوده حاصل اولان انشاش و انشاش
حالی اینه دخی حاصل ایدرک معده ده سهولته هضم اولوبده سریره ساغدا به منقلب
اوله حق برحاله قور اشته التون و کوش کیمیه دخی عینله بونک کی معادنده تصرف
ایدرک انلری التون و کوش صورتلرینه قلب ایلر تحفین اهل کیمیاک خلاصه زعملری
بودر بنشاء علی ذلک یوفن اصحابی بو عمل و تدبیر مواظبت و مداومت ایدوب بونکله
رزق و معاش تحسینی داعیه سنده بولورلر و احکام و قواعد بی کندولرندن اول بکن
ائمه فقه اسناد و انسا الیه یکدیگره نقل و روایت و بنلرنده تداول و لغزل بی فهم و امرار بی
کنف خصوص سنده مباحثه ایدرلر زیرا اکثر بیس جابرین حیاتک مسائل معیننده کی
تحریراتی و مسئله المجری طبیعتک رتبه الحکیم نام کابنده و طفراتی الیه ابن مغیرینک رنگین
و زین اولان فصاحتدیده زنده کی تعبیراتی کی الفاضله بکر اصحاب فن بونلرک حل
و فهمله اوغرا شوب نهاننده بر فائده کوره مزلر برکون اعظم عنای ایدلندن استمداد
البرکات بلفیق الیه بونی سو بلشوب یوفندن بعضی تألیفات دخی کندوسنه عرض
ایتمدم اوزون اوزادی به مطالعه ایندکدن صکره بشدر الیه بوندن بر فائده حاصل
اولیه جفته بن ضامن و متعهدم دیدی بوندن صکره معلوم اوله که کیمیا کرلر
بعضیلری دخی ساخته کارلک الیه اکتفا ایدرلر شوبله که کوشی التون الیه و باقری
کوش الیه بالذله مق و ابکیده یا اوجده بر اوله رف یکدیگره فارشدر مق کی حقیقت حال
تولایقده آکلاشله حق صورنده بر ساخته کارلر بیارلر و یاخود باقری تبیین و تلخیص
ایدرک ماهر قیو بچیلردن بشفه سی کوشندن فرق و تمیز ایدمه بید جک صورنده بر حجم
معدن باقی کی فن و صنعتنه معائن یننده نسبت و مزاج پیدا ایدرک بویه فسادی خنی
بر ساخته کارلر احدث ایدرلر بمقوله ساخته کارلر قلابرک الیه خلقی الداده یلورلر
اشته ناسک صنعتجه الک اخسی و عاقبتجه الک فناسی بولورلر زیرا کندی کیمیه طهارین
ملا ایچون خلطه کوش بر بنده بافر و التون بر بنده کوش و پردکندن سارق یاخود
سارقندن اشردرلر مغربده بزم طرفده یوساخته کارلر اکثری بر بر طلبه سیدر که اطرافده
طولاشه رف بادیه مسجد لر بنده صیغینوب بولدقلری زنجیجه کیمیه لری التون و کوش
باقی صنعتنه و قوفاد عاصیه الدادرلر نفوس بشریه دخی زروسمیه شعب و حر یص
و بونلرک طلبنده متهاکک اولمغین طلبه مر قومه بو بهانه ایلرندن بر ازشی طوتوب
و بو صورته راز انلرک یلارنده کلتوب نهایت عجزلی ظاهر اولوبده قزلری بدانه جیفه جینی
وقته اورادن بر بنده طرفه فرار و بنده بشفه بر طاف طمعکارلی اغفال الیه انردن
دخی بر ازشی طوتولر و مدار نبشلی بی بونی ایچون دانسا بو حالده طولاشورلر بو صنف
کیمیا کرر برم یرده جکر یوقدرلر زیرا بر فرط جهالت و دنا ناله ارتکاب سرف

ایند که درین حقارتند جانب حکومتدن شدت اولنه رقی زهرده بولینور ایسه طوبیلوب الیری
 کسلیکن بشقه چاره یوقدر زیر اینوایی عام ومدار اقتدار ومنال عامه انام اولان
 سکه بی نصیر ایدبور سلطان المسلمین ایسه سکه بی اصلاح وبوبایده احتیاط وافساد
 ایدلر حفته شدت ایله مکلف ومأمورد اما اصل فن کیمیه سالت اوشلر یوساخته کارلغه
 راضی اولوب بلیکه بوندن اجتناب وسکه مسلمین افساد دن نبرته ذمت ایدرک مجرد
 اکسیر ایله کومشی التونه وفلا ی ایله باغری کومشه تحویل ایتک استقر اشته بولنر ایله
 بزم سوزمز ودلایلرند بختز وارد مع هذا جهنده بر کیمه تک بومقصده واصل وبیا کندویه
 بر علم یقینی حاصل اولدیفنی بیلورز فقط عمر لری سنک وسته سنک ایله صحنی اجزا
 و خلط عقاقیر ونصه بد وتکلیس مثلوندایره مصروف اولوب کیدر وفلان کیمه یوقنده
 نازل مر ام اولمش باقلان بوسره واقف ایش کی کندی ییسیلرند مروی ومنقول اولان
 حکایاتی استماع ایدوب بر طایف مصلحه الدانان کیمسه ز کی ایلر دخی یا لکن یوحکایاتی
 استماع ایله قناعت ایدرل و بولک بالمعاینه تحقیق واثباتی خصوصی کندولرندن سوال
 اولدقده انکار ایدوب یزده ایشدک اما کورمده دیرر اشته هر عصرده بونترک حالی
 بویله در وبومضنه سلوک ایتک عالد براسکی داعیه اوله رقی منقدمین ومنسأخرین
 یوقنده صدره سفا ویرمه جک خیل شلر سولاش اولدقندن ایلرک ذهابلرینی نقل
 ایتد کدن صکره حقیقت حالی یسان ایتک اوزره دیرز که عند الحکما یوقنده اساس بحث
 معادن متطرفه تک حالیدر معادن متطرفه التون کومش قلا ی قورشون باقریور

خار صیدر
 ۱۱ المزیج ۱۱ قدما تک رأیه کوره معادن اصلیه اشبو معادن سبعة اولوب التیمی جله تک
 معلومی اولان معدنلدر اما بد تجبسی اولان خار صینی قنی معدن اولدیفنده هیماتک
 کلاملری اختلاف اوزره در بعضیلر خار صینی خام التوندر که هنوز یزده نضجی کال
 بولدن کندویه بد طاقد اصابت ایدوب خام فاشدر ییسیلر سید شریف جرجانی دخی
 تجرید ناشیه سنده بوککا ذهاب اولمشدر بعضیلر دخی خار صینی نحاسه شبیه
 بر جوهر در که اندر یایلان آینه لک بعضی خواصی وارد دیدیلر انجق خار صینی یوقولی
 رد ایدوب دیر که خار صینی بزم زما نمزده بولنماز و آینه باید قلری معدن که جدید صینی
 دینیلور بر جوهر مرکب اولوب خار صینی دکلدر محمد بن محمد الفزونی دیر که خار صینی
 معادن سبعة تک بد تجبسی اولوب جین طرفلرندن کلور رنگی سباه وقرمزی به مائلدر
 اوقارک اوچلری بومقوله معدن اولور ایسه ضر بلری اشد اونور و بعضیلرک قوله
 کوره هر کیمه اصابت ایلر ایسه اولدورر و بوندن جینه بر کونه معدنی آینه یسارلر که
 اغزی یابورنی وباخود یوزینک بر طرفی چار یلمش اولان کیمه اکا نظریدرک کسب شفا
 وصحت ایدر و بوندن معمول اولان جینه لره زهدن قبل بولنور ایسه اول محله قبل بقر
 لغت نعمت اللهده دیر که خار صینی اولدر که اندر آینه جینی اعدال ایدرر و اوق دمرنی
 یسارلر که کیمه طوقنور ایسه اولدورر این یسطار خار صینی بی یساض اولق اوزره

تعریف ایدر بناء علیه فرانسه مؤلفرندن مشهور ساسی تم مؤلف مذکور فزونی قونلی
 رد ایشددر لکن فزونی قولیه این یسطارک قولی توفیق قابل اولور زیرا مقصد ما
 خار صینی دیکلری حکمای متأخرینک ایوم نویسا دیکلری معدن معروف اولق کرکدر
 واصل نویسا یساض اولوب زاج روح ووجه یاخود راستغه و یاخود دیگر کوزه نافع
 شیلرله مرکب و مزوج اولدقده روح نویسا بیلور و زاج روحله مزوج اولدیفنی
 صورته یساض کوز طاشنی و راستغه مزوج اولدقده کوزه حکیلان معروف سمره
 اولور و اینلرک عند نده معلومدر که معدنلرک کوبلدری اکثر یا خالص اوله رقی بولنوب
 دیگر معدنلر ایله مزوج اوله رقی چقدر بوسورنده این یسطارک دیدیکی خالص نویسا و فزونی
 دیدیکی روح نویسا دیمک اولور انجق اولوقتر ترکیب وتحلیل معادن فن وصنعی هنوز
 شمدیکی کی ایلروله ممش اولدیفندن اصل نویسا ایله روح نویسا یقینی فرق ایده ممشدر
 و کرک نویسا و کرک راستق کوز هللرینه نافع اولدیفندن چیلور یوز چار یلق کی
 علتله دخی نافع اولور اعتقاد ایله بولنرندن آینه یلرلی بمشدر والیوم بعض ابادی
 ناسده بومقوله آینه جینی بولنوب بعض خواص اعتقاد ایله خسته رایجون قوللا بیلور
 فی النواقع رنگی سباهه مائلدر لکن دمرنی بومعدنن یایلان اوقارک مهلتک اولمی کی
 اصل و ساسی اولیان زعم واعتقادلرک میسای ندر ییلمز ۱۱ کلام المزیج ۱۱

معادن مذکوره تک هر بری برر نوع مستقل اولوبده فصول ایله می مختلفدرر بوخسه
 خواص ایه مختلف اولوبده بر نوعک صنفلر ییسیلرر بوراستنده حکما اختلاف ایدرک
 ابونصر فارابی ایله اسکاتایع اولان حکمای اندلس جمله سی بر نوع اولوبده رطوبت
 و یوسوت ولین وصلابت کیمیلری وصفرت و یساض وسواد لونلری ایله مختلف اوله رقی
 هر بری بر نوعک صنفلری اولنرینه ذهاب اولدیلر اما این سبب ایله اکاتایع اولان حکمای
 شرقک رأیلرینه کوره معادن مذکوره فصول ایله مختلف اوله رقی هر بری یکدیگره
 مابین برر نوع مستقلدر و ابو نصر فارابی کندی مذهبه بنا ایدرک معادن مذکوره تک
 یکدیگره انقلابی ممکن اولمشه ذهاب اولدی زیرا بوسورنده اعراض تبدل انجق اولور
 و بودخی فن وصنعت ایله ممکندر بناء علیه الک مذهبه کوره فن کیمیا ممکن اولور
 این سبب دخی کندی مذهبه نظر ابومننک امکان وجودی انکار ایلدی زیرا قلب
 حقایق محال اولدیفندن فن وصنعت ایله فصولک تبدل ونصیرینه یول اولوب
 یونی انجق خالق ومقدر اشد یا اولان واجب تعالی حضرتلری خلق ایدر وفصولک
 حقایق یون یون یجهولمز اولدیفندن متغله فصولک انقلابی فصل تصور وطلب
 اولور دیدی اصحاب فن کیمیا تک اکابرندن طفرای یوقونده این سببای یوجهله نقطه
 ورد ایدوب دیدیکه تدبیر و عمل کیمیا تخلیق و ابداع فصل انجق اولوب مجرد خاصه بی
 قبول ایتک اوزره ماده بی تهیه واعداد در فصل دخی بعد الاعداد طرف خالق
 وباریدن کلور نه کم باری تعالی حضرتلری جلا سببیه اجسامه افاضه تور ایلدیکی کی
 ووبایده فی تصور و معرفته احتیاجز یوقدر فالدیکه فصوله جهل ایله یله بعض حیواناتک

تخلیق مطلق اولمشد در نه کم طریقی و صمدان غرق و قبلدن بیلان تکونی کی
 و نه کم اصحاب فن فلاحت یسانلرینه کوره آری بولندی وقت بوزا غلبدن آری
 تکونی و اینک وقویون و یکی و آموامالی حیوانانک بویوزلرینی اکوبده قامش یشدرمک
 و انانی فلاح و تریبه ده ایچلرینه بال دوکدرک بلطامه شکر قامشته قلب ایتک کی بوسورنده
 مصادند دخی بویله بر حال انقلاب و قوعنه نه مانع وار بونک جله سی تدبیر و عمل ایله
 فصولی قبوله بر ماده بی اعداد صنعتیله اولوب بشقدشی دکلدر اشته بزالتون ایله کومشده
 بونی اربوب صورت ذهب و فضه بی قبوله بک زیاده مستعد اولان ماده بی موضوع
 موقع تدبیر ایدرک اول استعدادینک فعله جیمسه فصولی قبوله دلک چاره سنی ارارز
 این سبانی رد ایچون طغراینک سرد ایلدی کی کلامنک خلاصه سی پوراده ختم بولدی
 لکن اهل فنی رد ایچون بر بشقه مأخذ و واردرک انکله بالکرمقاری و طغرائی دکل بلکه
 بالجه فن اصحابنک بطلان زعماری و فنک وجودنک محال اولدیغی تبیین ایدر شویله که
 اهل فنک حاصل عمل و تدبیر لری بودر که استعداد قریب ایله مستعد اولان ماده به واقف
 اولدقدن صکره اتی موضوع عمل ایدوب طبیعت معدنه کی جسمده فصل که تدبیر و عمل
 ایدوبده اتی التون باخود کومشه قلب ایتمش ایسه انلردخی اول ماده نک تدبیر و علاجده
 تدبیر طبیعت نظیره و تقلید اوله رقی بر عمل ایدرل و قوای فاعله و منفعله بی تضعیف ایدرل
 تا که دها از وقته تمام اوله زبر ایلندنه تبیین ایتمشدر که قوای فاعلک تضعیفی زمان فعلی
 تنقیص و تقصیر ایلر و بوده محلیده تبیین ایتمشدر که التونک معدنه التون اولسی
 بیک سکسان سنه مرورندن صکره در بوسورنده علاج و عملده کی قوی و کفیات
 تضاعف ایدنجه بالضروره بوندن دها از وقته نگون ایدر و باخود اصحاب فن
 کیمیا شوعمل و تدبیر لریله اول ماده به بر صورت مزاجیه حصولی فحری ایدرل شویله که
 صورت مذکوره اول ماده بی خیر مایه کی ایدوبده علاج و عمل اوله جتی جسمده افعیال
 مطلوبه بی ایشار که بالاده بیان ایشدیکمرا کسیردر معلوم اوله که مولدات عنصریه دن
 هر متکونده عناصر را بعد نک نسبت متفاوته اوزره اجتماعی لازمدر زیرا اگر نسبتده
 متکافی و متساوی اولسدر امتزاجلری تمام اولمازدی بوسورنده سارینه قالب بر جزه اولقی
 اقتضا ایدر و مولداتدن هر برعتر جده حرارت غریزه اولقی امر ضروریدر که اول حرارت
 انک صورتی حافظ اولفین قوه فاعله در بوندن صکره معلوم اوله که هر نه که بر زمان
 معین ظرفنده نگون اوله بهر حال اطواری مختلف ونا فایتنه منتهی اولنجیه دکل
 بر طوردن طور آخره منقل اولقی اصحاب ایدر از جله افسانک حالت باقی که نطفه صکره
 علقه صکره مضغه صکره نصویر صکره جنین طور زنده منتقل اولدقدن صکره
 تولد ایدر بده سوت امر و بعده فایتنه واصل اولور و هر طورده اجزایک کیت و کیفیتده
 نسبتلری مختلفدر والا اولکی حال نهایت حالتک هینی اولقی لازم کلور و کذا هر بر
 طورده کی حرارت غریزه دیگر طورده کی حرارت غریزه به مخالفدر بوسورنده التونک
 بیک سکسان سنه ظرفنده معدنه نفوذ اطوار هدیده سی و بوندن ایچنده منتقل اولدیغی

نیجه احوال لانحصاسی اولقی لازم کلور انسانک حالت قیاما تصور اولنوب بوحالده
 کیمیا کر اولان کیمیه مقصدی تمام اولنجیه دکل کندی عمل و تدبیر بی طبیعتک معدنه کی
 فعلیه تطبیق و توفیق ایتکجه محتاج اولور و حالیه که بر فن و صنعت ایله حصول
 مقصود اولان شبنک بهر حال اول امرده تصور اولنجی شرطدر نه کم بین الحکما
 ضرر و مبتلادن اولمشدر که اول العمل اخر الفکر و اخر الفکر اول العمل درلر بوسورنده
 التونک اطوار متعدد سنده اولان حالاتی و هر طورده کی نسب متفاوته سی و بر حرارت
 غریزه نک اختلافی و هر طورده کی زمانک مقداری ایله بوعمل طبیعتک مغایه قائم اوله جتی
 قوای مضاعفه نک مقداری دخی تصور ایتک لازم کلور تا که اهل کیمیا فعل صنایعینی
 طبیعتک معدنه کی فعلیه محاذی و مطابق ایلر باخود بهض مواد ایچون صورت خیر
 مایه کی بر صورت مزاجیه اعداد ایلر بونلرک کلینی حصر و احصا ایسه علم محیط
 الهی به مخصوص اولوب علوم بشریه بوندن عاجز و قاصردر و بوسوخته التون باقی
 ادعاسنده بولسانلرک حالی ایچون منیدن انسان تخلیقی ادعا ایدن کیمیه نک حالی
 مشابه سنده اولوب اجزا و نسبتی و اطواری و وجهه کیفیت تخلیقی احاطه ایلدیکنی
 و برشی خارج قالمیرقی جیع تفصیلا تیلر یلدیگی تسلیم ایلرک انسان تخلیق ایدر بطسفی
 دخی تسلیم ایدرل لکن بوعلم و احاطه اول کیمیه به فصل ممکن اولور بویرهانی اختصار اوزره
 دخی بیان ایدرل تا که ضبطنده سهولت اوله شویله که فن کیمیا اصحابنک خلاصه ادعای
 جسم معدنی به مستعد اولدیغی کالنی بولدرقی اوزره فعل صنایع بی طبیعت معدنه به
 تمامیه تطبیق باخود جسم معدنه بر فعل طبیعی احداث وانی کندی صورتیه قلب
 ایدر جک قوی و صورت مزاجیه مساجی بر ماده تخلیق ایتکدن عبارت اولوب فعل صنایع ایسه
 نیازات و مطابقتی باخود کندوسنده صاحب قوی اولان ماده نک فعل ونا ثیری قصد
 وطلب اولان طبیعت معدنه نک احوالک بر درر بر وجه تفصیل تصور ایتله مسبقدر
 احوال مذکوره به دخی نهایت اولوب علم بشری بونلری احاطه دن عاجزدر و بواحداده
 بولسان کیمیه افسان باخود حیوان یا نبات تخلیقی قصد ایدن کیمیه مشابه سنده در
 شو برهانک محصلی بودر و اینندیکک ادله نک الموتوقی و اقواسی بودر و بوندن بوفنک
 محال اولسی جهت فصولدن و طبیعتدن ناشی اولوب ایچون احاطه نک متعذر و بشرک
 عاجز و قاصر ایدرکنه منبدر و این مبنایک ذکر ایلدیغی برهاند بواساس بوقدر
 بوفنک غای حسیله محال اولدیغنک بر دیگر وجهی دخی واردر شویله که نقدینک
 ندرنده حکمت الهیه تاسک مکاتب و امواتک قیالری اوللرینه مبنی اولغله اگر صنعتیه
 حاصل ایلدرل نکر ایدرل و حکمت الهیه باطل اولقی لازم کلور بونک بر دیگر دلیلی دخی
 واردر شویله که طبیعت کندی افعالده اقرب اولان طریق زک ایدوبده بعدی ارشکاب ایچون
 بوسورنده انلرک صحیح و طبیعتک معدنه کی طریقندن اقرب و زمانی اقل و اقصردر
 دبو زعم اینه کلری بوطریق صنایع اگر صحیح اولسه طبیعت اول طریق زک ایدوبده
 کندوسنک نگون ذهب و فضه ده سلوک ایتمش اولدیغی طریقنه کیمیزدی

اما طفر اینک عفر و حیه و آری تخلیق کبی ایراد ایلدیکی مثالر کندوسنک زعم ایندیکی کبی
 یونلره اطلاع ووقوف حاصل اولان امر صحیحدر اما کیمیا به اهل علمدن برینک مطلع اولدیغی
 وطر یعنی بولدیغی منقول اولوب اونه دنبرو دوجار مزلفه خط وخییت اوله کلشدر
 و برطاف حکایات کاذبه دن بشقه برشقه ظفر باب اوله یورلر واکر بونی بری بولش اولد
 البته اندن اولادی یاشا کردان و احصای اخذ و حفظ ایدوب بین الاصدقا منقول
 و متداول اوله رق نهایت برله و یا خود سائرل یته منتشر و بالغ اولوردی اما اکبر خیر
 مایه مثابه سنده در کلاملری رد ایچون دبرز که مایه ک خجوری قلب و تحویل الیه فضیح
 و هضمه اعداد ایلسی ماده ده فساد قیلندن اوله رق یک قولایلقه حاصل اولور اکبر ایلله
 مقصود ایسه بر معدنی کندودن اشرف و اعلی اولان معدنه قلب اعتکدر بودی تکیون
 و صلاحدر تکیون ایسه فساددن اصعب اولمقله اکبر مایه به قیاس اولنه ماز تحقیق ماده
 یو وجهله دبر که جابر بن حیان و مسلم بن احمد الجریطی و امثال حکما ک زعم ایندکلی کبی
 کیمیا اگر صحیح ایسه صنایع طبیعه باندن دکلددر و امر صنایع ایلله وجوده کلز و انارک
 یوفنده کلاملری طبیعات قیلندن اولوب انجیق امور سحر به و سائر خوارق ماده و حلاجدن
 و تسارندن منقول اولان حالانده کی کلاملری قیلنددر مسلمه دخی کتاب غایه سنده
 یو کاشفیه بعض شیر یازمشدر رتبه الحکیم نام کائنده کی کلامی دخی یوقیلنددر
 جابرک رساله زنده کی کلامی دخی بودر و یومقوله کلاملری معروف اولوب شرحه محتاج
 دکلز و الاصل انارک عسندند کیمیا حکم صنایع سندن خارج اولمقله فصل که عادت
 طبیعه سندن خارج اوله رق برکونده یا برآیده اغاج و حیوان بشدرمک قابل دکل ایسم
 کذلک ذهب ماده سندن دخی برکونده و برآیده ذهب یا بلق قابل اولماز و طریقی معتادی
 یوزلاز مکر که عالم طبیاع و عمل صنایعک ماوراسنده اوله رق خارق العاده امور ایلله اوله
 یونک ایچون کیمیا صنایع اوله رق طلب ایند کیمسه نک مال و عملی صنایع اولور
 و یو کاشفیه عظیم دینلور زیرا کائیل ووصول اگر صحیح ایسه طبیاع و صنایعک ماوراسنده
 واقع اولمقله اولیا نک خارق عاده کراماتندن صواوزرنده یوریمک و هوا به باصوب کزیمک
 و اجسام کشفیه ایچندن یکیمک و معجزات انبیا دن واذ تخلیق من الطین کعبه الطیر
 فتفتح فیه فتکون طیرا باذن الله وود استبحه تخلیق طیر کبی اولدیغندن یوفنک تحصیل
 تا ثیرات روحانیه ایلله اوله رق صاحبک حالته کوره معجزه با کرامت و یا خود سحر در
 یونک ایچون یوفنده کافه حکما ک کلامی انغاز قیلندن اوله رق حقیقته بالکزه علم سحرده
 متبحر و عالم طبیعته نفسک تصرفاتنه و خارق العاده اولوب تحصیلنه کیمسه نک
 سعی ایندیکی امور لا تحصایه مطلع اوللر مظفر واصل اولورلر واکز یا یوفن و صنعت
 سلوک اینکله بادی بالاده اشعار ایندی کیمز وجهله امر معاشک وجوه طبیعه سندن
 عجز ایلله خلاف معناد طریقلردن معاش اواقق داعیه سیدر که امر تعبشه عاجز اولان
 کیمسره فلاح و تجارت و صنعت کبی طرق صحیح معاش کوچ کلوب یو یله کیمیا کبی
 برکسدرمه یول ایلله دفعه کلی ماله دسترس اولق استر و اهل عمراندن یو کاشی و احسان

اکثر باقرا کر و هیدر حتی استحاله و امکانندن بحث ایند حکما ک حالتدن دخی یو کاشی
 ظاهر اولور زیرا استحاله سنده ذاهب اولان این سبنا و زاردن اولمقله اهل غنا و زودن
 ایدی امکان ذاهب اولان قارایی دخی فقر و فاقه اصحابندن ایدی اشته بودی کیمیا
 حریص اولان نفوسک افکار و افتازنده برنقبصه و صحت ظاهر در و ان الله هوالزانی
 ذوالقوة المتین

المزجم • حکمای متقدمین کافه معادنی مرکب اعتبار بقولیه بر منوال سابق
 یکدیگره انقلابلری کیم اولوب اولما سندن بحث ایلله فن کیمیا ک امکان وجودنده
 اختلاف ایشلدر اما حکمای متأخرینک تحقیق لریته کوره اجسامک بسیط یا مرکب
 اولمسنده بالفعل اجزای متفاوتیه تحلیل اولوب اولماسی اساس اتخاذ اولمقله قدما ک
 بسا فطندن اعتبار ایندکلی هوا ک اوج غازدن یعنی مولد الخموضه و هوای عسائی
 و بر مقدار خاص غمیدن مخلوط اولدیغی اثبات اولمشدر کذلک صودنی انبی غازدن
 یعنی مولد الخموضه ایلله مولد المادن مرکبدر و کذا تراب دخی اجزاء عذیده دن مرکبدر
 و قدما ک مرکب اعتقاد ایلش اولدقاری التون و کومش و تیور و بافر کبی فیجه معاد ک
 عناصر اصلیدن اولان غازلری بسیط اولدیغی اثبات اولمشدر زیرا یومعدنر
 اجزای متفاوتیه فصل اولوب کافه اجزای فردیدری متجانس و منسابه یولمشدر
 یوسالده کیمیا ک ابطال ایچون ادله سابقه به دخی احتیاج قالمشدر مع هذا اليوم
 یو فحید منافع عظیمه سی مشهور دن اولان فن کیمیا که عناصرک یکدیگره امتزاج سندن
 بحث ایند بر فن مفید اولمشدر یوفن مقبولک ظهور یتد دخی کیمیا کرلک کیمیا قدیمه
 اشتغاللری باعث و بادی اولدیغی دخی انکار اولماز فقط مؤلفک یسان ایلدیکی وجهله
 قدما ک کیمیا کرانک مسائل فنی انغاز صورته انشاد ایلدکلی قصائد دن معلومات
 اولق اوزره بمضایرینک ایرادی فله دن خالی اولیده جنی جهته شذور الذهب نام کایدن
 بعض اییا ک یومخلده ایراد و ترجمه سی مناسب کورلشدر

فصیده

- دیار نجیب الانعمین دوارس • امانت الحیا اخیانها والوامس •
- محصول یت • یو بحث ایدد جکمز دیار کزرت ازهار ایلله معروف اولان انعمین نام ایکی جیلک
 ذوزلکندد مندرس اولش دیاردر که مطرش سیدلک کرلک سی یعنی تر و تازه اولان ازهار
 و نباتاتی و کرلک قوریمش و مندرس اولش نباتاتی بشون امانه و افتا ایلشدر
- اذ البسمت فیها البروق ضوا حکا • بکته عبون للغمام یواجس •
- بکل مشف منزه للشری به • من النور حلی والریاض ملاس •
- محصول یتین اول دیارده برقلر کولرک آجیلوب چاقده کاکا بولودرک عبون مقصد سی
 شفاف یاضیله اغلاز یعنی شفاف و رفیق بولودرک حاصل اولان بغورری یاغدر
 یوسبیلله طبراق جیچک ایلله زینتوب یاغچه زردنی حله لکیر
- فاضحت علی الخالین روضا کانه • زرابی فیها جوهر منجاس •

فتواریها من دافع المزین ضاحك * و مخضرها من باسم البرق عابس *

كان بقايا الفطري جنباتها * لائي الا اتم من نفائس *

محصول ایسات اول ایکی حالده یعنی برقلک اینسامی و عبون غمائم بکاسی حاللرند
اول دبارکوبا که انواع جواهر ایله مزین بصاده لکچی بجهلردن عبارت اولوب شویله که
از هاری بیاض بلودلرک کوز باشلردن کوز یعنی بالسهوله آچیلور ویشلکلی نسم ایدن
برفلردن متعبس اولور کوبا که اطرافنده کی فطرلرک بقایاسی برطافم انجیلردن لکن انلر
نفا اشدند

فنی زجیس غض ووردکانه * حدود تراعیها عبون نواجس *

ومن اخسوان باسم و بنفسج * علی نغمه منه شفاه لوا جس *

محصول پنین شویله که زونازه ترکس وکلر بنه نظرا کوبا که کلی رخسار خوبان
اولوب ترکسلرک کوزلی اکایم نگاه ایدر و نسم ایدن بادیه ایله بنفشه بیاض دیشلر
اوزرنده لب ازرق کون کچی کور بنور کثرت حرت ایله زررقه مائل اولان دوداقلر
بین العرب مقبول اولدیغی معلومدر

اشته ایسات مذکوره تغزل ط زنده غایت مصنع و بلیغ اولوب باطنی مسائل فنی کیما بی
بیان ایدر لکن بوندن فنی اوکرنگ حل الغاز و معادن اصعب اولدیغی بیاندن مستغندر
(بیت) طالده اول که ایله دعوی کیما * دیوانه اول دکله بودنیساده کیم یا *

کیما مراقلور ندن بعضیلری دخی مقامات حریری ایله کلبه ودمنه رموز علم کیما در
دیوزعم ایشلردن فالوبل لهم کل الویل * غم کلام المزجم *

فصل

تألیفانده رعایت و اعتبار اوله جنی مقاصد بیاندنده در

معلوم اوله که علوم بشریه مک خزینه سی نفس انسانی در که اول حقایق تصور ایله وثایا
حد و سطر سز یا حد وسط ایله معطالینی استنتاج ایچون عوارض ذاتیه بی اول حقایقه
ایسات و یا خود اول حقایقندن نئی ایله تلوی محصل اولان فکری جناس حق
اول نفس انسانی به وضع وودبعه ایشلدر بو صورتله ضمیر انسانی به صورت علمیه
مستقر اولد قدده اتی تعلیم و جهله و یا خود تصحیحند نشخیز افکار ایچون مذاکره
طریقیه آخره بیان ایتلک ایجاب ایدر بویان انجیق عبارت ایله اولور عبارت دخی حفاک
عضو لسانده خلق ایلمیکی الفاظ نطقیه دن و انلر دخی حروفدن مرکبدر حروف دخی
کیفیات اصوات مقطعه دن عبارتدر که انلرله متکلمین کنندی مخاطبه و مکالمه لرنده
یکدیگره مافی الضمیر بی افاده ایدرلر اشته بیان مافی الضمیرک برنجی مرتبه سی بودر
ومافی الضمیرک اشرفی علوم ایسه ده کرک خبر و کرک نشا علی العموم ضمیرده مندرج
ولا هر شئی شامل اولور بوندن بیساک بر رتبه تائیه سی دخی وارد که مافی الضمیرک
قائب یا عید بولان و یا خود معاصر و لموده بده دنیاه کله جک اولان شخصه افاده میبر
اشته بویان کاتبه مخصر اولوب ال ایله یازیلان برطافم نقوشدن عبارتدر که صور و اشکالی

حرف بحر ف وکله بکله الفاضل نطقیه دلالت ایدر بوجهنه مافی الضمیر افاده سی
کلام نطقی واسطه سبله اولدیغندن رتبه تائیده اعتبار اولمشدر و بویان مافی الضمیرک
اشرفی اولان علوم و معارفه دلالت ایدر اهل فنون ایسه ضمیر زنده کی علومی غائب
ومتأخر اوللره دخی فائده سی عام اولمق ایچون شوکاتیه بطون اوراقه تودیع خصوصنه
عت ایدرلر اشته بونلر مؤلفدر و طوائف بشریه ایچنده تألیفات اشهر و قرنا بعد قرر
وعصر بعد عصر منتقل و شرایع و منل و بیان احوال هم و دول حسیله مختلفدر
ما علوم عقلیه فلسفه بده اختلاف یوقدر زیرا علوم مذکوره جسمانی و روحانی و عنصری
و فیزیکی و مادی و مجرد بالجمله موجوداتک تصورنده طبیعت فکریه نث افتضاسی و جهله
چ واحد اوزره اولمغه مختلف اولسان و اختلاف انجیق اختلاف ملل حسیله
علوم شرعیه ده و خارج خبرک اختلافیه علوم تاریخیه ده واقع اولور بوندن مسکره
معلوم اوله که کاتب دخی رسوم و اشکالده اختلاف اصول و اصطلاحات بشر ایله
مختلف اوله رق قلم و خط نسیمه اولور

انواع خط و طندن بری خط حمیری اولوب مستند نسیمه اولور که قدمای اهل بمن و جبرک
کاتبی اوله رق عرب متأخرینک یعنی مضرک کاتبیه مخالفدرلر که لری دخی
مخالفدر و اگر چه ایکسی دخی عربی ایسه ده بونلرک لسان و عبارتده کی ملکه لری
انلرک ملکه لرندن بشقه در و هر برینک عبارتده بی استقرار ایله مستند و مضبوط قرائن
کلبه سی دیگرینک قوانینده مخالف اولور ملکات عبارتده بی بتلیلر کثیرا ما بونده
خلط ایدرلر

انواع خط و طندن بری دخی خط سریانیدر که نبط و کله اینیک کاتبیدر و بونلر اقدم
اهم اولد قارندن بو خط دخی قدمه بنه خط طبعیدر دیوبعض اهل جهل زعم ایدرلر
برایسه هم و ذهاب عوامدر زیرا اهل اختصار به یک هیچ بری طبیعی اولوب
انجیق قدم و عمرن ایله مستقر اوله رق ملکه راسخه اولمغه اتی مشاهده ایدنلر طبیعی ظن
ایدرلر شتمک لغت عربیه حقه ده دخی نیجه حفاکک رأی بودر که عرب بالطبع اعراب ایدر
و بالطبع نطق ایدرلرلر اشته بو صرف و همدر

انواع خط و طندن بری دخی خط عبرانی اولوب بی طابری شاطک کاتبیدر که بی اسرا بیل
وسا نریدر

انواع خط و طندن بری دخی خط اطمینیدر که ر و مدن لغتینلرک کاتبی اولوب نلرک دخی
کندولرینه مخصوص لسانی وارد و ترک و افرنج و هند و سایر مللردن هر برینک کاتبیه
کندوبه منسوب و مخصوص بر اصطلاح و اصولی وارد انجیق اولکی اقلام نلشدیه
زیاده اعتنا اولمشدر سریانی به اعتنا اولمشی بر متوال سابق قدمی ایچوندر عربی
وعبری به اعتنا اولمشی دخی قرآن و تورات اول لسانلر اوزرینه کازل اولوب بی ایککی خط
انلرک متلوی میین اولدیغنه متبدر که ایکسینک دخی نظم برنده اعتنا و کلام ربانیدر
شرایع نکلغه بی تفهم ایچون ایکسینک دخی قوانینی بسط و تفهید اولمشدر

عربیه بونلرک برنده منفی اولور و اگر معلمین شاکردانه بانک مسائل مذهبی فی تعلیم بیه
اقتصاد و اکتفا اینست بوندن جوق اعلی و تعلیم سهل و قریب الحصول اولور دی لیکن
بویکبیت علاج و ازاله سی ناقابل بر درد در زیر احوال اوزره مستر اولدیغندن
نقل و تحویلی ممکن اولمیان بر امر طبیعی کی اولمشدر علوم عربیه فی دخی کتاب سبویه
و انک اوزرینه باز یلان مؤلفات و بعده طرق بصریون و کوفیون و بغدادیون و اندلسیون
و متقدمین ایلله این حاجب و این مالک کی متأخرینک طرفی و بونلره دائر باز ایش اولان مؤلفانک
کافه سی ایلله تمثیل ایدلم متعلمین بونلرک کافه سی فصل طلب اولنور که بویک عمری و فائز
و غایت بر کیمسه و اصل اوله ماز الا یک از کیمسه ل و اصل اوله یلور نته کم بوعصرده
علوم عربیه اصحابین و اهل مصر دن این هشام دیومر و وف اولان ذانک تألیفاتی
مغربیه و اصل اوادی انک بونالیفا شده کی کلامندن ظاهر اولدیغنه نظرا بوعلموده بر مرتبه
ملکه به مسئول و مضطر اولمشدر که اول مرتبه انجیق سبویه و این جتی و انلرک طبقه مند
اولان اسلافه مبسر اوله بیلشدر زیر بوعلموده کسب ایش اولدیغنی ملکه سی زیاده
وفنک اصول و فر و عنی احاطه ایلله بوفنده کی حسن تصرف فوق العاده در و شودانک حالی
دلالت ایدر که فضل متقدمینه مختصر دکلدر با خصوص که بیان ایندیگر بوجه اوزره
مذاهب و طرق و تألیفاتک تعدد ایلله موافق کثرتی در کار ایدر بومر تیره و ارق مشکل اولوب
انجیق جناب حق فضلی دیلدیکنه احسان ایدر لیکن بوده اندر نوادر اولوب بویک
ظاهر حاله نظرا بر منظم عربی بویله صرف ایتسه بالکرم علوم عربیه تک تحصیلنه
واقی اولماز بویسه آلات و وسایلندن بریدر بوحالده اصل ثمره اولان مقاصدک تحصیل
نجهله مبسر اولور فقط جناب مناز دیلدیکنه لطف و احسان ایدر بوراسی
بعضو ع بحث و متبیس علیه اوله ماز

فصل

علومه کثرت اختصارات مؤلفه تک تعلیم محل اولدیغنی بیاننده در

متأخرینک یک جو غی علموده اختصار بولند یکدوب هر علمده فهرست کی مختصر
رساله را باید ایلر که الفاظک اختصاری و ازلفظک اول فندن یک جوق معانی منضم اولسی
حسبیه بر کوچک رساله بر فنک جمیع مسائل و ادله سنی حاوی اولور بوضوح ایتسه
بلاغته محل و عبرت تفهیمی موجبدر و امهات علوم اولان نیجه مطولاتی تسهیل
للحفظ بویله اختصار ایتدیلر نته کم این حاجبک فقه ایلله اصول فقهده و این مالکک
عربیه و خونیات منطقه اولان اختصاراتی کی بویسه امر تعلیمه بر نوع فساد اولوب
اخلال تحصیله باید در زیر بومساک هنوز علمک قبوله مستعد اولمیان منظم مبتدی به
نهایت تفهیم اولانه بیلله جک دقایق عرض و الفا ایلله شاشرمق دیک اولوب بودخی زیاده
بیان ایدر جکمز و جهله سوه تعلیم قبیلند در بوجهله ایلله بیلله معانیکنک ترا جندن ناشی
فهمی عبر اولان مختصراتی تنبع و انلردن مسائلی استقراج دخی طالبه بر شغل عظیم
اولدیغندن بویله بر خیل وقت ضایع اولور بونلرک جهله مستعدن مکره بر کونه مانع

عارض اولوبده بو مختصر اندن نادرا ملکه حاصل اولسه بیلله مطولاتن حاصل اولان
ملکه دن قاصر اولور زیرا مطولاتده ملکه نامه ک حصولی موجب اولان تکرار
و احاطه اولوب بونلرک قدر قاصر اولنورسه ملکه دخی اولقدر قاصر اولور الحاصل
طلبه به تسهیل حفظ ایچون بر بول آجیق داعیه سبویه انلری ملکات نافعه تحصیلنه
سد راه اوله جتی مشکلات و صعوبته دوچار ایتشدر

فصل

تعلیم علوم و طریق افاده ده وجه صواب بیاننده در

معلوم اوله که شاکردانه علومک تلقینی هلی طریق التدریج اولورسه مفید اولور شویله که
معلم اولابر فنک هر یاندن اول بابک اصولی اولان مسائلی طالع الفاهلی سبیل الاجمال
شرح و ایضاحنه تصدی ایدر و بونده طالبک قوت عقلمه و کندو به افاده اولان موادی
قبوله در کار اولان استعدادینه مراعات ایلر بو وجهله آخر فنه منتهی اولدقدن کندو به
اول علمده ملکه حاصل اولور انجیق اول ملکه ضعیف اولوب قایتی ملکه مذکوره فنی
فهمه و مسائلی تحصیله بر تهبدر بعده دفعه ثانیه اولقی اوزره فنه رجوع ایدوب طالبی
امر تلقین و تعلیمه اول مرتبه تک فوقنده کی مرتبه به رفع و شرح و بیان خصوصتی استیفا
و اجبالندن خر و ج ایلله طالبه اول فنده کی اختلافاتی و بو اختلافاتک وجوه و اسبابی
ذکر ایدرک آخر فنه منتهی اولور بوحالده طالبک ملکه سینه جودت و قوت کلور صکره سینه
ایندامستندن باشلا یوب اول فنک کافه دقایق و مشکلاتی اکا ایضاح ایلر بوضوح
طالب دخی اول فنده ملکه و مهارت حاصل ایش اولدیغنی حالده فندن خلاص اولور
استه تعلیم مفیدک طریق بودر که بر منوال مشروح اوج تکرار ایلله حاصل اولور
بعضیله بحسب الفطره ده اول حاصل اولدیغنی دخی وارد و شو عصرده یک جوق
معلم مشاهده ایتشدر که تعلیم و افاده تک بوطریق صوابی بیلوب طالبه بدایت تعلیمده
علمک برطاق مسائل مفاهمه سنی القاء و بونلرک فهم و تحصیل تکلف و به بیلله قوتک
نهایتند تلقین اولدجق موادی القاء ایلله طالبک ذهنی تشویش ایدر ل بوحالده یک از
طالب اول موادی فهمه مستعد اولور زیرا علمی قبول و فهمه استعداد بطریق التدریج
حصوله کلور و طالب اول امرده فهمندن عاجز اولوب انجیق تدریجاً تقریب و اجمال
و تشبیهات ایلله استعداد کلکه باشلا و دائماً استعدادی مسائلی تکرار ایلله و تقریب مرتبه مستعدن
فوقنده اولان استیعاب و احاطه مرتبه سینه رقی ایلله از رازر زیاده اشد تک نهایت استعدادده
و مکره تحصیلده ملکه سی تمام اولور و کندوسی دخی مسائل فنی احاطه ایتشدر بونلور
و طالب هنوز علمی فهمندن عاجز و اکا استعداددن بعد لیکن بدایت حالده علمک غایبی
کندو به القاء اولدقدن ذهنه کلال کلور علمک داننده صعوبتی دخی بویک علاوه اولجه
اول علمک تحصیلنده تکامل برله ترش بولنی طوبار بوفسالتی ایتسه انجیق سوه تعلیمندن
کشددر و معلم لازم اولان طالع کرم مبتدی اولسون و کرم منتهی اولسون طسافت
و اقتدار فندن زیاده درس بحیل ایتما لیدر و اوقوتدیغنی کتابک مسائلی دیگر مواد ایلله

قارشد مامد در تا که طالب اول کتابی اولسدن آخرینه دك ضبط ایدو بد . مقصدینه
 واصل و دیگر کتابه کجمله و سبله اوله جق ملکه به نائل اوله زیرا طالب علومدن بر حله
 ملکه حاصل ایلد کده سائر علوی قبوله دخی مستعد اولور و غایت علومه منتهی اولجیده دك
 زیاده بی طلب و مافوقیه نرفی خصوصنده کندو به هوس کلور اما امر تعلیم تخلیط
 و نشویش اولند قدغه فهمدن عاجز و فکرینه فتور و کلال عارض و بتون بتون تحصیلدن
 مأیوس اولوب تحصیل ترک ایدر و کذلک درسارک اده سنی کسه دك طالبه رفنی تطویل
 ایتملیدر زیرا بودخی نسیانه و مسائل فنک بعضیستک بعضیستدن انقطاعه و سبله اولغین
 بوضوئله ملکه حصول متعسر اولور و عتک اوائل و اواخری نسیان عارض اولغین
 ذهنده حاضر اولد قدغه ملکه نك حصولی اسهل و آسباط و استقراری دها محکم اولور
 زیرا ملکات انجیق فعالک تابع و تکرر به حاصل اولور و فعل منسی اولورسه اندن نشأت
 ایدن ملکه دخی منسی اولور امر تعلیمده رعایتی واجب اولان موردن بری دخی طالبه ایکی علم
 بردن تخلیط اولنمقدرد زیرا بوضوئله اکثر یا هیچ برینه نظر ایتز چونکه اول حالده ذهنی
 ایکی به منقسم و برندن دیگر نك تفهمده منصرف و معطف اولقله ایکسی یله کندو به
 مغلق و مستعصب کور نمکله ایکسندن دخی خائب و خامس قالور اما بالکمز بر شبنه
 حصر نظر ایدر سه اکثر یا تحصیل مبسر اولور و الله الموفق للصواب

فصل

ای طالب علم بتلپسین که اگر طریق تحصیلده مطلوب اولان بر فائده به نیل و وصول
 و آتی دست ملکه و صناعت ایلد اخذ و قبول ایلدک ایه بر کز عظیمه و غنیمت شریفده
 نائل اولدک بنده سکا نك فهم و استفاده سنده اعانه ایده چک بر مقدمه بسط و تقدیم ایده
 شویله که فکر انسانی جناب حقک مخلوقات سائره سی کی خلق ایلد یکی بر طبیعت
 مخصوصه در که دماغک بطن اوسطنده نفسک بر فعل و حرکتی اولوب بعضا انسانی
 نظام و ترتیب اوزره افغانه مبدأ اولدینی کی بعضا دخی معلوم اولیان شیئی نملکه
 مبدأ اولور شویله که مطلوب بجهوله توجه ایدو به ایکی طرفنی تصور و نئی و اثبات
 شغلرندن برینی طلب ایدیک لح بصردن دها سرعنی اوله رق اول ایکی طرف یینی جمع ایدن
 وسط اگر بر ایه سه همان کندو به لایح اولور و اگر وسط متعده ایه سه برندن در حال
 دیگرینی تحصیل انتقاسال ایلر و مطلوبونه مظفر اولور اشته انسانی حیوانات سائره دن
 تمیز ایدن طبیعت فکر به نك حال و شانی بواولوب فن منطق دخی شو طبیعت فکر به
 نظریه نك فعل و حرکتده صوابی خط استدن فرق و تمیز نك انجیق اول فعل و حرکتک
 کیفیتی بیان ایدن بر مقلدر زیرا صواب اول طبیعت فکر به ذاتی ایه سه بعضا مرفیتک
 تصورنده و یا خود فضایانک نظم و ترتیبده نادر اول طبیعت فکر به به خطا عارض
 اولدیفندن کندو به بویله بر فساد عارض اولد قدغه انی اول ورطه دن تخدیس انجیق
 منطق تعین ایلش اولقله فن مذکور طبیعت فکر به به مضابقی و اثبات صورت فعل و حرکتک
 منطق بر امر صناعتدر و امر صناعتی اولدیفنده منی اکثر یا اندن استفاده اولنمقدرد

انجیقون فصول نظر ایدن نك جوغنی کور بورز که فن منطقیست مطالب علیه به نائل
 اوله بورز یا خصوص که صدق نیت و خلوص طوبیت الیونک معین اولوب بویله صدق
 و خلوص اوزره طوغریدن طوغری به طبیعت فکر به ایلد سلوک اولور سه جناب حقک
 خلق ایتدیکی سکی بالتطیع حدوسطک و مطلوبه علمک حصولده نودی اولور
 و بواصر صناعتی که فن منطقدن اندن بشقه امر تعلیمده بر دیگر مقدمه دخی وارد که
 کک نقوش کتابه و کک نکلیم و خطا ایلد الفاظک معانی ذهنیه به دلالتی بملکدر
 بوضوئله ای طالب علم واصل سمر منزل مقصد اولق انجیقون شو بجا باری بگوید
 عالم فکره و صولک لازمه حالدر حجب مذکور اوله نقوش کتابک الفاظ مفوله به
 و الفاظ مفوله نك معانی مطلوبه به دلالتی و بعده استدلال انجیقون معانی بی فن منطقده
 معروف اولان قوالینه افراغ و ترتیب قاعده نری و صکره الطاف و مواهب الهیه دن
 استعداد ایدرک طبیعت فکر به ایلد مطلوبی استحصال انجیقون اول معانی نك ذهنده مجرد
 اوله رق استقراری خصوصاری اوله رق هر کس طریق تحصیلده بومراتب و بجا باری
 سهولت و سرعت ایلد تجار و زو قطع ایده میوب بلکه کثیرا ماذهن مناقشات ایلد بجا
 انفسانده طور وب یا خود ادله نك شعب جدال و شبهات ایلد اشتراک و اختلاف
 بر زنده قالب ترک تحصیل ایدر و بورز خلدن قوریلوبده ارشاد و توفیق الهی ایلد
 نائل مطلب اولان نك ایدر بویله بجا باده توقفه متلا اولوبده فهمکه بر طور غولق یا خود
 ذهنگه شبهات ایلد برقرار شعلق عارض اولور سه ذهنگدن جناب الفاظی و عبارتی شبهاتی
 طرح و امر صناعتی بی ترک و مغطور اولدیفنک فعل طبیعتک حکمه خالصانه مراجعت
 و فکر و درونکی تخلیص و تصفیه ایدرک اسلاف اکابر نظر کی فتوحات الهیه دن استعداد
 ایلد جناب حقه توجه ایت بوحالده جناب فیاض مطلقدن قلبک انوار فیه و انکشاف
 لامع اولوب بوفکرک مقتضباتندن اولان وسط سکا الهام اولور اولوقت قوال و صور
 ادله به رجوع برله انی بوقوالیه افراغ و قانون صناعتک حقن ایضا ایتدک نصکره صور
 الفاظی کسا ایلد انی وثیق البیان و صحیح البیان اولان لسان عربی اوزره عالم خطاب
 و مشافهه به اوزر ایلد اما اگر ادله صناعتیه دهی مناقشات و شبهات انجیقده و انلرک صواب
 و خطا سنی تمیز قیدنده قالور سه کز چونکه جهت حق انجیق بالذبح اولدینی تقدیرجه
 تمیز اوله ییلوب بونلرایسه وضع و اصطلاح حسبیه جهات متعددده سی منساوی
 و منشا به اولان امور صناعتیه وضع اولدیفندن بونلرک انجیقون جهت حق تمیز اولماز
 و بوضوئله شک و ارنایدن حاصل اولان حال مستمر اولوب و مطلوب بوجا بارک و راستنده
 قالبی طالی طریق تحصیلدن البقور اشته اکثر نظر متأخر نك حالی بودر یا خصوص که
 لسانی عربی اولوبیده ذهنی قید الفاظ ایلد باغلوب قاله و یا خود قانون منقذه زیاده
 مراق و بویابده تعصب ایتکله انی ادراک حقه و سبله طبیعیه اعتقاد ایدرک شبهات
 و شکوک ادله انجیقده و له و تمیز و بوحال اوزره مستمر اوله و حالیکه بالطبع ادراک حقه
 و سبله انجیق بالاده تقریر ایتدیگمز وجه اوزره جمیع اوامدن مجرد و صاحبی کشفیات

ربانیه به متوجه اولان فکر طبعی و منطق انجی بوفکرک فعل و حرکتی مبین اولمغه اکثریا اکا مطابق اولور بویا غزله متنبه و متیقظ اولوبده نه و فککه سکامسا نلک فهمی مشکل اولورسه بو وجهله عون و عنایت یاریدن استمداد ایت انوار الهام سکالام اولور والله الهادی برحمة و ماالعلم الامن عندالله

فصل

علوم آلیه ده نویسم افکار و تفریع مسائل اولنقاسی بیاننده در

معلوم اوله که اهل عمران و تمدن بیننده متعارف اولان علوم ایکی صنفدر اولکبسی مقصود بالذات اولان علومدر علوم شرعییه دن تحسیر و فقه و علم کلام کی و علوم فلسفیه دن طبیعیات و الهیات کی ایکنجیبسی وسیله اولان علمدر شرعیات و وسیله اولان علوم عربیه و حساب کی و فلسفه یه وسیله اولان منطق کی و اشبو فن منطق مسلك متأخرین اوزره علم کلام ایله اصول فقهه دخی آلت اولمشدر

مقصود بالذات اولان علمدره توسیع اباحت و تفریع مسائل و استکشاف ادله و انظار ایمکده رأس یوقدر زیرا بوصورت طالبک مکانت ملکه سنی تزید و معانی مقصوده بی ایضاح ایدر اما علوم عربیه ایله منطق کی دیگر علومه وسیله اولان علومده لایق اولان بوعلومه مجرد غیره آلت اولدیغی حیثیتله نظر اولنوبده انلرده جندان توسیع کلام و تفریع مسائل اولنقاسدر زیرا انلردن مقصود دیگر علومه آلت اولملری حیثی اولمغه بویله زیاده توسیع و تفریع اولدیغی حالده صد مقصوددن حقیقش اولوب بوصورنده دخی انلره اشتغال لغو اولور مع هذا که بویله اوزون اوزادی به انلرده ملکه تحصیل صعب و دشوار اولوب بوصورته و سائلک اوزامسی ایسه اکثر یا مقصود بالذات اولان علومک تحصیله مانع اولور حالبوکه بوعلوم مقصوده ملک تحصیل اهم و عمر ایسه جمله سنی بوصورنده تحصیلدن قاصر اولدیغندن بوصورنده علوم آلیه به اشتغال تضییع عمر و مالا یعنی ایله نفل دیمک اولوب اشته متأخرینک بالکثر فن نحو ایله فن منطقده دکل بلکه فن اصول فقهده ییله یابدقلمی بودر که بوقنون آلیه بی آلت اولق حالندن اخراج ایله مقاصددر ... و دقبه جق و جهله فنون مذکوره ده دأره کلامی توسیع و تفریعات و استدلالاتی اکثر ایندیلر و انلرک بومساکلرینه کوره فنون مذکوره ده نیجه افکار و اباحت واقع ارور که علوم مقصوده ده اول بحثله حاجت اولدیغنه مبنی اباحت مذکوره برنوع لغو اولدیغندن بشقه علی الاطلاق طایفه مضمرنلری دخی واردر زیرا طایفک علوم مقصوده یه اولان اهتماملری و سائله اهتماملردن اکثر اولمسیله عمر لری تحصیل و سائلده افنا ایندکلمی حالده مقاصده نه وقت خفرباب اولور بنا علی ذلک بوعلملری تعلیم ایده جک اولنره واجب اولان علوم آلیه به یک زیاده طالبوب متعلیمی دخی بودن نهی و منع ایتلریدر اما بوندنصکره اینلردن بعضیلری کندو انکندن اوله رق توغله مراق ایدر و درایت فطریه سی دخی بوکا کفایت ایلرایسه ارتق سهل و صعب هر نه ایسه دیلدیکی در جدره قدر جیفنون هرکه ما خلقی لهی تحصیله بسر و سهولت واردر

فصل

چو جقارک طرق تعلیمی و بلاد اسلامیة بوخصوصده اختلاف اصولی بیاننده در

معلوم اوله که چو جقارک قرآن تعلیمی شعائر دیندن اولمشدر چونکه قرآن تعلیمی قلوب صیانتده ایمان و عقایدک رسوخ و استقرار بی موجب اولدیغندن ملت اسلامیة كافة بلادده بونی التزام ایلش و بوجهتله قرآن کریم بعده حاصل اوله جق ملکاتک مبنی علیهی اولان اصل و اساس تعلیم اولمشدر بونک سر و سبی بودر که کوچککنده کی تعلیمک رسوخی اقوی اوله رق مابعدیته اصل اولور زیرا قلوبه الک ابتدا مرکوز و منقوش اولان شی ملکات سائر یه اساس کییدر و اساسک اوزرینه بنا اولنان شبتک حال اساسک اسلوب و منوالی اوزره اولور و اهل امصار و بلادک بونعلیمدن نشئت ایدن ملکاتک اعتبارنده اختلاف ایتلریله چو جقارک قرآن تعلیمک طرفنده دخی اختلاف ایلدیلر شوبله که اهل مفریدن بعضیلری چو جقارک تعلیم قرآن اوزرینه اقتصار ایدوب فقط انشی درسه فن رسم مسائلنی و حفاظ و قرائتک بونده واقع اولان اختلافاتی تعلیم ایدرک کرک حدیث و کرک فقه و کرک شعر و کلام عربدن بدرس علاوه ایتلر تا که چو جقارک کسب خذاقت اینجیبه دک و باخود خذاقت کسب ایندن اقدام درسدن منقطع اولنجیبه دک که بوانقطاع اکثر یا بتون بتون تحصیل علمدن انقطاع اولور اشته مفریده شهر و قصبات اها ایسی ایله برقریره لری اها ایستندن انلره تابع اولنلرک حد بلوغی تجاوز ایدنجیبه یه دک کوچک چو جقارک و کذا عمر بونک برخیلیسی مرور ایندکد نصکره نعل قرآنه مراحمه ایدن بیوکلمی تعلیمه اصوللری بودر بنا علیه قرآن کریمک رسم و حفظنده انلر اقدام و اقوی اولورل اندلس اها ایسنک اصولی دخی بودر که کتبی کتاب اولدیغی حیثیتله تعلیم ایدرل اشته تعلیمه مراعات ایندکلمی جهت بودر لکن قرآن کریم بونک اصل و اساسی و دین و علومک مبنی اولدیغندن اتی تعلیمده اساس ایدرل و بالکثر اکا اقتصار اینجوب بلکه ولسانی تعلیم اشته انلر قرآن و قرائت شعر ایله علوم عربیه و حسن خط و کتابت تحصیلیه علاوه ایدرل و حسن خط تحصیلیه احتیاجی جله سندن زیاده در نا که حد بلوغدن بکوبده سنی شبیه و اصل اولدیقه علوم عربیه و شعردن برایشی اوکر غش و خط و کتابتده ایلروله من و ازبال علم یا بشمش بولنورل که اگر بملکتلرنده سندن تعلیم علوم اواسه تحصیله مستعد اولورل لکن چه فائده که اول آفاقد سندن تعلیم منقطع اولدیغندن انلردخی اول درجه زده منقطع اولورل و انلرند انجی اول تعلیم اولدن حاصل اولان سرمایه قانور و بودخی مظهر ارشاد الهی اولنر حفظنده کفایت ایدوب ده بولدقد دخی تحصیله بر استعداد قریب دیمکدر اهل افریقیه دخی چو جقارک قرآن تعلیمیه ییله اکثر یا حدیث و بعضی قوانین و مسائل علوی دخی در یس ایدرل لکن حفظ و قرائت قرآنه احتیاجی سائریندن زیاده در الحاصل طریقلساری اهل اندلس اصولنده ایدر زیرا انلرک بویاده سندن طریقلساری نصارا

اندلسك شرق طرفنى استيلا ايندكده اوزرادن كچو بده نونسه استقرار ايدن مشايخه
 متحول اولوب چوقچقلى اول مشايخدن اخذ وتعلم ايشلردر اهل مشركك اصولنه
 كلجه ايشد بكمزه كوره انلردن قرآن ايله برابر بشقه شيلردن تحصيل ايند رلر مش
 كن اعزازى نه به در بيلم فقط روايت اولسد بغه نظر اعزازى قرآن ايله برابر كتب
 علومه اولوب تعليم خطى بوكا قارشدر مزل ايش بلكه انلرك عتدنه بازو تعليمك مستغلا
 فانوى واز وجه استادلى اولوب بزم ساز صنايعي تحصيل ايند بكمز كى بازوى تحصيل
 ايند و بونى مكاتب صبيانه تداول ايتزل ايش ومكتبه بازو دقلى اوجا فانياز و ايله
 اولوب تعلم خط استنار همت وغيرته كوره چا ايشوب اربا ايند اهر كر نورل مش افر يقبه
 ومغرب اهل بسك قرآن كرمه اقتصار لى بنون بون ملكه اسانده قصور لى موجب
 اولشد بونك سر و حكمتى بودر كه قرآن كرمدن اكر با ملكه حاصل ايديه مزريرا لك
 مثلى ايتادن نوع بشر عاجز اولمغه لك اقصاى مراتب بلاغت اوزره اولان اساليسى
 اوزره استعمال لسان و لك نظم بليغه تقليد بيان ايد مبوب ديكر اساليب اوزره سوق
 كلامده دى ملكه لى اولديغى حالده كندوز لسان عريده ملكه حاصل اولوب
 عبار لى ركبك وكلامده بصرف لى قليل اولور واكثرا افر يقبه اهل ايسى بوياده
 اهل مغربدن دها خفيف واهون اولور لى را انلر اثنائى تعليم قرآنده حديث وصبارات
 علوم ايله مالوف اولد قلردين كلامده بروع تصرفه مقتدر اولور لى لكن اكر محفوظ
 ومضبوط لى فصلده ذكر ايد چكمز وجهه درجه بلاغندن ساقط اولان عبارات علوم
 اولديغندن بوياده ملكه لى بلاغندن قاصر در واهل اندلسك اول امرده كثر اوزره
 روايت شعر وانشا و تدرس علوم عريده ده تغللى كندوز لى ملكه كندوز بوسيدن
 لسان عريده دها قوتلو بولور و علومك اصل و اساسى اولان قرآن وحديث تدرسندن
 بعيد اولد قلرى جهنله ساز علومده دى قاصر واكث قالور لى بده عليه اهل خط
 وادب اولوب اديسه ده كال و تقصا نارى دى عهد صباوت تعليمندن صكره كى تعليم
 تاثير بده كوره اولور قاضى ابوبكر بن العربى دى رحله سنده امر تعليمده برمسلك
 غريب اختيار و تعيين ايلوب بونده مسلك اهل اندلس كى علوم عريسه و شعر تعليمى ساز
 علوم اوزر بيه تقديم ايشدر و بونى اثبات ايچون دير كه زير اشعر ديوان عرب اولوب
 افتك فسادى حسيه شعر و علوم عريسه تحصيلي تقديم افتك ايتساب ايدر صكره حساب
 نقل ايله قوانين كورمك ايچون انده كسب مهارت ايند كد نصكره قرآن در سنده انتقال
 اولمليدركه بومقدمه ايله لك تحصيلي مبسر اولور ديد كد نصكره قاضى ابوبكر دير كه
 شو بزم بلده من اهل بسك غفلته باقى كه اول امرده اطفال كتاب الله به باشلا دويد
 اكلامديغى شئى او قودرر واهم اولان شئك وقت تحصيلده بشقه شيه نصب نفس
 اهمام ايند قاضى ابوبكر بون نصكره دير كه بعد اصول دين و صكره اصول فقه و صكره
 فن جديل و بيمده علوم حديث تحصيله سعى اولمليد و تعليمده ابكى علم قارشدر لما مليدر
 مكر كه طالب جودت ذهني وهوسى حسيه بوكا قابليتو اوله اشته قاضى ابوبكر لك اشارت

ايتديكى

ايتديكى طريق بولوب الله حقيقون بوز كوزل ايجودر لكن هر حاله مالك ومستوى
 اولان عادات بوكا مستاعد اولور و بويله تدرس قرآنك حالت مسفره اولسك وجهى
 دى تبرك و ثواب قصدى و بيلم جنون صباوتده جوجفاره موانع وعوائق جارض اولوبده
 تعلم قرآن زمانى قوت اوله بيلك غو قيدر زير اوجو جوق بونك و بليكر بونك چير تر بوسيدن
 بولسد بجه حكيمه مفاد اولور اما حد يلونى بجاوز ايد و بده كندى باشنده قاضى كى
 روزگارى اشوبده انى ساحل رطائنه اتقى احتشالي اوله بقتدن قرآن كرمه تحصيلندن
 بجزوم قائله اتقى ايچون بجز تر بيه وحكم الله بولنديغى و فنى بونك ايچون فرصت و ضيقت
 اتخاذ ايند ر و اكر طلب علمده وقبول تعليمده استقرار بيه يقين حاصل اولسد قاضى
 ابوبكر لك بيان ايتديكى اصول مغرب و مشرق اهل بسك طونديغى اصولدن اولى اولور دى
 لكن الله بحكمه ما يشاء لامعنه حكيمه سبحانه

فصل

تعليمه شدت ايتك كندوز بيه مضرت اولديغى ياننده در

تعليم و تاديبه افراط و تضييق متعلمه و خصيصه كوجك جوجفاره مضرت در زير ايلور
 ملكه ايراث ايند و شا كردان و مالك و خدمه دن تر بيه سى جور و قهر ايله اولملى قهر
 استيلا و نشاط و انبساط طبعه لى ازاله ايدوب تنكاسلرينه يادى وكذب و خيبت يعنى
 تقاطول ايتدى قهر دن خوف ايدوب قللرند اوليان شئى اظهاره معناد اولملى نه خودى
 اوله رقى كندوز بيه مكر و دسپنه اوكره در و بوكيت كندوز بيه جاد و خفقت اولوب
 اجتماع و تمدن حسيه حاصل اوله جوق معنائى انسانيه كه ذاتى و خا بيه سى ايچون متافيه
 و جيترو احوال لازمه فاسد اوله رقى سائر بيه حكومت و تبعيت حائزدم بولور و بلكه
 فضائل و خلق جليل اكشايندن كندوبه تنكاسل كلكله نهايت كالات انسانيه تحصيلندن
 متقبض اوله رقى بر مسكنت حالده دوشر اشته قبضه قهر ده بولنوبده جور و جفاره او كور
 كلش اولان قوملرده بويله ججه بوسالك و قوعى قهر به اولمشيدر بيه ديلره و انلرده كى سو
 خلفه باقى كه هر صرده خرج ايله موصوفدرل خرج عرف و اصطلاحده تحسبات
 وكيد ديمكدر و بيه ديلرده بو حاله سببى بوجه بالا صورت تر بيلد بيه بشاه على ذلك
 علم اولان كچه متعلم و بدر اولاد بونك تاديبنده شدت ايتا مليدر محمد بن ابى زيد عبيد
 و متعلمين حقه تاليف ايتديكى كتابنده ديمشدر كه و دب و مرقى صبيان اولان كچمسه
 صبيانى تاديب ايچون دوكت لازم كلكده اوج فاميدن زباده اورمامق كر كيدر و عمر
 رضى الله عنه حضرت تار بونك كلام حكمت انسانلرندركه شرعك تاديب ايتديكى الله تعالى
 تاديب ايتز بورد مشلردر و بويله بيورملى دى نفوس انسانيه فى مذلت تاديبندن حالي
 مقصدينه و بوياده حد زوم اتقى شرعك تعيين ايتديكى در جبهه ايتو كنى يلدكلى
 ميند زير اشعر مصالح عبادى الصلدر و طرق تعليمك ايتو كولا لرندن بوى هار و
 رشيدك خلف الاجره ايزاد ايتديكى صورتدر خلف الاجر ديمشدر كه هارون رشيد اوضلى
 محمد امين تر بيه ايچون بى حضور بيه جلب ايند كده ديتيكه با اجر امير المؤمنين سنان

خلف اجره ايله علوم اديده دن
 اولوب محمد امينه دى استاذ
 اولشد

جگر پاره سی و غیره فوادی اولان اوغلنی تسلیم بشکله سنده انک اوزرینه بسطیدایله
 و سکا اطاعتنی واجبه دن قبل و امیرالمؤمنینک سنی وضع و تفر برایتیکی حال و موقعه بولن
 اکا قرآن اوقوت و تفریف تواریخ و اخبار و تعلیم اشعارایت و سنی اوکرت و سوزک مواقع
 و مبادیسی کوسر و وقتسز و مناسبسز کولمکدن منع ایله و باینه مشایخ بنی هاشم کلدکده
 نلره تعظیم و احترام و مجلسنه امر اکبر دکه مجلسی اداره انکسکه الشدر و بر ساعت
 یهوده کچور محبوب هر آن و دقیقه بی اکا رفائده افاده سی ایچون فرصت اتخاذا ایتلبسین
 فقط نه اتی محزون ایدوبده ذهننی امانه ایللی ونه ده مسامحه ایدوبده اودخی تعطیل و تلبسکه
 آشملی ممکن مرتبه اکا قرب و ملائکه معامله ایت اکر بوندن اباید راسه اول وقت شد
 ایتلبسین

فصل

طلب علم طریقله رحلت و سیاحت و کار علمایله ملاقات مزید کان اولدیغنی
 بیاتنده در

بولک سر و حکمتی اولدر که نوع بشر معارف و اخلاق و اطوار و مضامینی بعضا عجز و تعلیم
 و الفا و افاده ایله اوکرتور و بعضا تقلید و بالذات تلقین و تلقی ایله اخذ ایلر لکن بویه فعلا
 مباشرت و اربابندن کوره رک تقلید طریقله حاصل اولان ملکات رسوخ و استقرار جه
 دها محکم و اقوی اولغین ملکاتک حصول و رسوخ و رسوخ و اسانده مک تعدد و کثرت کوره
 و تلقی لازم کلور و برده تعلیم علومده اصطلاحات طالب علمیه بادی تشویش اولوب
 حتی اکثریسی بواصطلاحاتی علمدن برجز ظن ایدرلر و بو ظن و اشتباهلری ایچق
 معینک اصطلاحاتده کی اختلاف طرفنی معاینه ایله مندفع و زائل اولور بناء علی نلک
 منعم اولان کیمسه بویه ار باب علوم ایله ملاقات و بالذات اسانده متعدده مک اصول
 تعلیمیه سنی کوره رک کرا را اخذ و تحصیل معلومات ایتدکده بلکه سینه قوت و متانت
 کلکله برابر متعدد مشایخ و اسانده مک امر تعلیمده اصول و مسلککریک اختلافنی
 معاینه ایله اصل علمی اصطلاحاتدن تجرید ایدر و تفرک طرق تعلیم و افاده اولدیغنی
 یلور و کندو معارفنی تصحیح و سائرندن تمیز ایلر و صورتله طریق تحصیلده اکساب
 فوائد و کالات ایچون سفر و سیاحت و تبعه علمای اعلام و اسانده کرام ایله بالملافاة (حدو
 العلم من افواه الرجال) فاعده سینه رعایت لابد و ندیغنی ثابت اولور و الله بهدی من یش
 لی صراط مستقیم

فصل

صنوف بشر ایچنده علمایک امر سیاستدن ابعدا اولدقلری بیاتنده در

بولک سر و سببی اولدر که علما و فقها نظر فکری و بحر معاینه سیح و شنآوری ایله مأنوف
 و معناد اولوب بر ماده و بر شخص و بر عصر و امتک و سندن بر صنفک خصوصیتله اولیه رف
 سکده عموم و کلیت وجهله معاینک احوالندن بحث ایتک اوزره اول معانی بی محسوساتدن

انزاع و انتری امور کلیه عامه اوله رف ذهنده تجرید و تصور ایله مشغول اوله کلورلر
 و بعد کلی بی مواد خارجیجه به تطبیق ایدرلر و قیاس فقهی دن معناد اولدقلری وجهله
 اموری اشباه و امثاله قیاس ایلرلر بوجهله کافه حکم و تفرلری دانمک ذهنده اولوب
 خارجه مطابقت حالت نزل ایتلر لایحت و نظردن بعد الفراع اشبه مطابقت حالت کور
 و بتون بتون دخی بوردنه به کلیوب انلره کوره مواد خارجیجه ذهنده کی کلیاتدن تفرع ایلر
 نه کی احکام شرعییه کی که محفوظ و مضبوط اولان ادله کتب و سنتت فروغی اولوب
 صحتده خارجه مطابقت مطنوب اولان علوم عقلیه ده کی انظارک عکسده اوله رف
 احکام خارجیجه مک اول ادله به مطابقتی طلب اولور الحاصل فقهیا کافه حکم
 و نظردنه انظار فکری به و امور ذهنیه ایله مألوف اولوب بشقه شی ایتلرلر امر سیاست
 و اداره امور مملکت مصلحتی ایتد صاحبک مواد خارجیجه و جزئییه به و اول موادک
 احوال لاحقه و بایعه سینه مراعات ایتدنه احتیاجدر زیرا امور مذکوره ده تشبیه و تشبیه ایله
 الحاقیه مانع و کندورلر یش تطبیق مطلوب اولان امر کلی به تخالف و مانع بعض
 خصوصیت اولق احتیال و اردر و حالیکه احوال عمراندن هیچ رشی دیگر یش قیاس
 اولنه ماز زیرا امر واحدده مشابه اولدقلری کی امور عینده ده احتمالا که مختلف اولورلر
 علما و فقها دخی بر متوال سابق احکامی تعمیم و امورک بعضیسی بعضیینه قیاس ایتدکه
 مألوف اولدقلردن سیاست نظر ایتدکلر نه اتی دخی اکثر انظارلری قیلدن و کندنی
 استدلاللری نوعدن بر ذلله افراع ایتلریله اکثر با غلط و خطا ده واقع اولوب یو باید
 ر ایلرینه ایت و اعتقاد اولماز طوائف معتدنه دن اصحاب کاست و زکاوت اوللردخی
 یو باید علمیه ملحقدر زیرا انردخی اذهان رفقه لریه علمای کی خد معانی و قیاس
 و غیلا نه طالمایله کرداب غلط و خطا به دوشرلر اما عوامدن طبیعی سلیم و زکاوتی
 توسط اولان کیمسه بویه کلیات و قیاسانده تعقیقه معناد انزاعیسندن فکری قاصر
 ولوب بونکله اعتیادی دخی اولدیغندن هر ماده مک حکم بخصوصیه و احوال و اشخاصدن
 هر صنفک خصوصیتیه حصر نظر ایدوب بیت ولا نوغین اذا ما سمعت
 ما لا یلزم فی الساجل مؤلفه عین الموح چندان قره دن آریفان بوز کچ کی مواد
 محسوسه دن آریلویده ذهنه قیاس و زوعدی و قیاس ایله حکمه تصدی ایتدیکندن
 امر سیاستدن غافلدن امین و یشای جنسیله معامله و معاشرتده نظری مستقیم اولور
 و استقامت نظری حسیله امر معاشرتده حسن صورت و سعادت و آفادن
 خلاص و سلامت بولور

للمترجم * اسبق فصل سادسک بادیسنده مؤلفک بیان ایتدکی وجهله خاصه
 اسانیه اولان فکرک اوج مرتبه سنی و نوب برنجیسی بایه چی شیش اسباب مرتبه سنی
 تصور ایتک و ایکنجیسی اشای جنسیله معاشرتک اصول و رسوم لازمه سنی به مک
 و اوجنجیسی معلومات ذهنیه دن بجهولاتی استحصا ایتکدر و اسبق مرتبه ناله حکمت
 نظریه مک میانی اوله رف رفکر دقیق اوسیه بومر یش ده هر کس درجه زکاوت

حضرت بدر صنوف ناس اینجند طایفه عرب دخی اندن که زیاده بعید در بناء علی ذلک علوم و فنون احوال حضرت به دن اولوب عرب اندن بعید قالمشدر و اول وقت اهل حضرت و تمدن بولناتر عن اصل عجم باخود رابطه رفیقته انلره مانحق و طوائف حضرت به دن اولوب اولوقت حضرت بتد و لازمه حضرت اولان صنایع و حرفه انلره تابع اوله رق و ما و الا عجم اولانلرایدی چونکه فرس دولتندن بر عجم خلقتده حضارت ریشه کبر رسوخ و نبات اولدیفدن انلر بو خصوصده افسدم و قوی ایدیلر بو جهته صناعت نحو صاحبی سبویه و بعده فارسی و انلردن صکره زجاج اولمشدی و بونلرک هر بری نسا عجم اولوب الحق لسان عرب اینجند برورده اولملرله تربیه و تعلیم و اختلاط عرب الیه اسان عربی بی تحصیل وانی فن مستقل قبله رق خلفارینه تودیع ایدیلر و کما اهل اسلام ایچون احادیث نبویه فی ضبط و حفظ ایدن محدثینک اکثری عجم باخود لغت و تربیه حبسیه مستقیم ایدی و کذا اکثر مفسرین دخی بویه در و الحاصل علومک ضبط و تدوینته انحق عجملر ایدار ایدوب بی محترم صلی الله علیه و سلم حضرت نرینک (اولملی العلم باعشان السماء لانه قوم من اهل فارس) کلام حکمت انسانیک مصداقی ظاهر و آشکار اولدی و اولوقت بدواتندن جیفورده شو حضارت و مدینه بنشش اولان عربلرک خاندن کلجه دولت عیاضیده انلر ایدرکان دولت و اصحاب سیاست اولد قلدن ریاست و حکومت اموری انلری مشغول ایدوب علم الیه اشتغال میدان بوله مدبرمع هذا که اولوقت علم مسلکی صنایع قیلندن اولوب رؤسا ایسه صنایع و صنایع حکمده اولان علوم و معارفه قیام و اشتغال دین استکافی اید کله کلریدن تحصیل علم نرین دخی انلر دی بو جهته انلر علم الیه اشتغال داریمه سنی عجم و مولدیندن بویه سالت اولنلره ترک ایدوب و بوسلوک و اشتغاللریدن طوائف جفا رینه حرمت و مراعاتن دخی خالی اولوب چونکه کندی دین و علملری اولدینندن علمای چندان نظر احتیاج الیه باقرل ایدی حتی امر حکومت بتوب بتون عرب الیدن جیفورده عجم مستقل اولحق اهل ملک و حکومت زنده علوم شرعیه غریب و بیگانه و احکامی دخی انلرک نظرند حفر و بیاب اولمشدی زیر امر تب دینیه بخشیده بیان ایندی کمر و جهله علوم شرعیه احکامی انلرک نظر اعتقاد و اعتبار زنده حکمند و لرینه ملک و سیاست امورنده مقید و هم اولیان شیبیه مشغول اولد قلدن بالطبع نلری حرف و صنایع سازه احکامی کی جور و حفر کوردیلر ایسه جهله شر بعت کافه سنک یاخو سا اکثر بستان عجم اوللرینم سبب شوتقر ایندی کمر مواد در کلام علوم عقلیه به ملت اسلامیه ده بو علملر دخی جهله علوم آریلورده میدان جیفقد بی و علملر مشاهرت و فن اوله رق مستقر اولدیفی هنگامه ظاهر و لغین عجم مختص اولوب عرب نلری ترک و انلره ملوک کدق انصراف و استکاف اینکله علوم مذکور بی دخی برمنوال سابق صنایع سازه کی انحق عجملر دن مغرب یعنی تقرب الیه بلحق عرب اولنلر حاجیل اوله رق عجمده و انلرک بلادلندن اولان عراق و خراسان و ماوراء النهر درم حضارت و معوریت دائم ولدیفی مدینه اعمار و بلاد اسلامیه ده حال و شان و بونوال اوزره

جریان ایدنی صکره و فسا که اول شهر لر خراب و علم و صنایع حصولده جناب حقک سر و حکمتی اولان حضارت و مدنیت انلردن زائل اولدیه عجمی بدوات احاطه اینکله علم دخی بالکلیه کند و لرندن زائل و حضارت و معوریتی موفور اولان شهرله مختصر و مستقل اولدی و البوم مصر قاهره حضارتجه هریره خانی اولمشله ام عالم و ایوان اسلام و منبع علوم و صنایعدر و ماوراء النهر دولتی حضارت و تمدن حصه دار اولمشله اول دیارده دخی بعض مرتبه حضارت و معوریت باقی و پایدار اولغین اول دیار خلقتک دخی حصه دار علوم و صنایع اولد قلدی انکار اولسه ماز و انلرک علملر سندن سعد الدین تفتازانی نام ذات بویه زره و اصل اولان تالیفاتده کی کلامی بویاده بر دلیل کافی اولمشدر فقط امام فخر رازی الیه نصیر الدین طوسیدن صکره عجمده دخی سعد الدیندن یشفه بویه مرتبه نهایت و ارش کیمیلر کورمده اشته شوقلرت روزگار نظر انشاء و اعتبار الیه باقی مالده فصل باعث تعجب اولور حاللر کور و ور سنین و الله بخلق ما یشاء

للمترجم ۵ جانب شرفده سعد الدیندن یشفه دهانجه فصول علملر کلمشدر انحق بعد مسافه حبیلله انلرک احواله مؤلف ابن خلدون لایقوله واقف اولامشدر از جهله قطب الدین شیرازی که علوم تقلیه و عقلیه ده اقرانه فائق بر شری فاضل و محقق اولوب کندونه اجماع علمای الیه علامه دینلش و اکا فستله سعد الدین تفتازانی به دخی علامه ثانی نصیر اولمشدر و بعض محققین دیمشدر که علامه هر قنده منبر و فائق از قران دیمک اولوب بومضاجه علامه انحق قطب شیرازی به دینلور صدر الشریعه و مضد و قطب الدین رازی دخی اول عصرک علملر سندن و بویافته نک رجالتشدر لر و علوم عقلیه فصلنده بیان ایندی کمر و جهله سلاطین هماینه لازالت دولتم فی الحیاة الصعدیه سلطنت و خلافتی جملة شعاردین اسلامی احبا و محسید و صدور علمای اصحاب ریاست و ارکان دولتندن عدلدرک قوانین طریق علیه بی طرز مستحسن اوزره تأسیس و تمهید ایلش اولد قلدن قوانین مذکوره مرعی اولدیفی زمانلرده دیار و مده دخی علوم و معارف پک زیاده رواج و اشتهار بوله رق فناری و مثلا خسرو و خیالی و خواجه زاده و ابن کمال باشا و ابوالسود کی موجب مباهات ملت اولان نبیه فصول علملر ظهور ایشیدی بو جهته مصر قاهره کی نبیه بلاد اسلامیه بود و ولتعالیه نک زیر حکمنده واقع و علوم و صنایع استانیوله تابع به لشمدر

فصل ۴

لسانده عجم سبقت ایندیکی حالده صاحبک اهل لسان عربیدن اخذ و تحصیل علومده فاضل اولدیفی باشد در

بویک سر و سببی دخی اودر که کافه علومک مباحثی معانی ذهنیه و خیالییه در زیر علوم شریعتک اکثریا حتی الفاسطه دار و کتاب و سنت احکام شرعیه بی نادیه سینه مندر اولوب بونلرک کافه سی ایسه خیالده در و علوم عقلیه دخی ذهنده اوله رق لغات انجو

مقام مناظره و تعلیم و مذاکره و یکدیگر دهنده کی معانی بی تأدیه همچون ترجمانند
 و الفاظ و لغات ایسه بر نوع حجب و وسائند و طالب علم اول معانی بی الفاظ اشد
 استنباطی لازم کلوب بودنی الفاظ دلالت لغوی سنی بطن و بوی خصوصه جودت ملکه
 کسب ایتک ایل اولور والا معانیك الفاظدن اقتناص و استفاده سنده مباحث
 ذهنيه ده کی صعبیتدن زیاده صعوبت چکر و الفاظك دلالت مذکوره سنده ملکه سی
 راسخ و مستقر اولوب شویله که الفاظك استعمالنده معانیسی امر بدیهی و جلی کی ذهنه
 متبادر اولور سه بوجاب بتون بتون مر تفم اولور یا خود کسب خفت ایلر و انجق
 مباحث ذهنيه زحقی فالور بودنی امر تعلیم انجق تلقین طریقله و خطاب و عباره ایل
 اولدنی تقدیرده در یوخسه معلم کایدن ندرسه محتاج اولدنی صورتده بر حجاب ده
 از تار که نقوشك الفاظه دلالتی کیفییدر زیرار سوم کایتك الفاظه دلالت خامه سی اولوب
 اول دلالت بیلمدیکه عباره به معرفت منعذر و اگر دلالت مذکوره ملکه قاصره ایل
 یلنور ایسه عباره لك معرفتی دخی قاصر و شوالده طالب علم ایلر مدلولی بیتمده کی چایدن
 ده صاب و صرب بر حجاب دیگر پیدا و ظاهر اولور و دلالت لفظیه و خطیه ده ملکه سی
 مستحکم اولدنی صورتده بوجایلر مر تفم اولورق طالب علمه انجق مباحث فنی تفهم
 مقصدی فالور و هر لساننده معانیك الفاظ و خطوطه نسبتی بوجاهله اولوب یو کادار
 سیر سنده تحصیل اولان ملکات دهامنین و مستحکم اولور بوندن صکره معلوم اوله که ملت
 اسلامیة مبدأ ظهورنده بدوی الطور اولدنی حال سنده ملکی یک زیاده و اسع و نیجه مل
 متمدنه کشتوسنک زیر حکم ضبط و تنظیمنده واقع اولمغه کندیك علوم شریعه سی
 فی الاصل نقل و روایتدن عبارت ایکن زیر حکم کینه یکمیش اولان ائم حضریه و متمدنه
 بوقلومی فن و صناعت قبول تا اقسامات چو غالی دی و سایر مللک علومنه دخی درص
 و خواش کلوب انلری دخی لسان عربی به ترجمه ایلر کندی قالب نظر ایتنه افراغ
 و یو باده جهه و سبعلری یک ایلر و درجه لره اصال و ابلاغ ایدرک السنه عجمیه ده به بی
 السنه ساره اوزره محرز اولان کابلر یسمانده طاق نسیان و انداخته منظوره فقدان
 اولدی و کافه علوم و معارف لسان عربی اوزره مسطور مصاشف و علوم و فنونه ایتدار
 و اشتغال انجق لسان عربیك دلالت لفظیه و خطیه سنی معرفت و استفاده ایتکه
 محتاج و متوقف اولوب قالدی و لغت ایسه بالاده بیان ایتدیگر و جهله لسانده بر ملکه دن
 و کذا خط دخی ال ملکه سندن عبارت رصناعت اولسبله بر کیمه ده ملکه عجمیه یعنی
 غریب لسانندن بشقه بر لسانك ملکه سی تقدم و سبقت ایتد کده لغت عربیه ده قاصر
 اولور زیرا بالاده بیان ایتدیگر و جهله بر صفتده بر ملکه حاصل اولدنده صاحبك
 دیگر بر صفتده دخی جودت ملکه تحصیل یک نادر در و اول گیمه بوجه مشروح
 لغت عربیه ده قاصر اولدنده معانی بی تفهم بخت کاکوره دشوار اولور مکرکه عجمیه
 سابقه ملکه سی هنوز مستحکم اولدنی عربیه به اشتغال ایتش اوله شتم عربدن غیری اولان
 ملل و دخی اولورق کندی لسانلر کت ملکه سی مستحکم و ملازمن اقدیم عربیه سنده

داخل اولان کوچوک چو جملر کی که بوسانده لغت عربیه لسان لسانی کی اولورق
 لغت عربیه دن فهم معانیده قاصر اولمازلر خط عربی تعلیم اقدم خط عجمی یعنی
 ملل سارنده ریش خطی مشق و تعلم ایتش اولانک حال دخی عینیه بویلوچه در اشیه
 بونکیون عرب اولیان علمان یک جوضی کور یوز که در سارنده و بحال س تعلیم ایتد
 تفاسیر و شرح کایدن نقل و تقریر ایتد و طهاره عباره قرآننه ایتدار برله تساول
 معانی به تقریب ایچون اولوجاهله بحالک بعض مرتبه زحمتی تخفیف ایدر و عباره
 و خطیه تمام ملکه به مالک اولان کیمه بوندن مستغنی اولوب خطندن اقوالی و اقوالدن
 معانی بی فهم ایتک ا کاطیعت راسخه کی اولش و نکلده معانی یتنده اولان پردر
 قاطعشدن و لغت عربیه و خط عربیه مجرد کثرت ممارسه وادمان ایلر ملکه نامه حاصل
 اولدنی دخی وارد در شتم عرب اولیان نیجه علماده کور لشدن انجق بومطلولر نادر در
 و علمای هریدن کند و طبقه زنده بولان اقران و نظیرلر یتنه قرین و مقابل اولدفلرند عجمیه
 سابقه ک بالضروره اراث ایتش اولدنی قصور دن طولانی مستحکم در کار اولان فتور
 حسیله عربی الاصل اولان عالمک یتنه ملکه سی اقوی اولور و فصل سابقه علماء اسلامک
 اکثری عجمه در دیو ذکر ایتدیگر فاعده ایلر بوکا اعتراض اولنه ملاز زیرا اوراده عجمدن
 مراد نسا عجم اولنار دیمکدر که علوم و صنایع حصولنه سبب اولان حضرت ایتد
 متداول و قدیم اولدنی ملکات علمیه و سایر تحصیلده انلر سلوک ایتش ایدنی اما انجق
 عجمه بوقیلدن اولوب بلکه انا و بایا لسانی عربی اولماق دیمک اولورق اشته بوراده دخی
 مراد بودر و کذا بویانلورک علوم حکیمیه ده رصوخ قدملر یله دخی اعتراض وارد اولماز
 زیرا انلر علوم مذکوره بی لسان مادر زاد و خط متعارف و معنادری اوزره تعلیم و تبحر
 ایدر دی اما ملت اسلامیة ده عرب اولیان متعلم علوی کندی و سنک اللسانندن یتشفه بر لسان
 اوزره و ملکه سی تحصیل ایتش اولدنی یاز و دن غیری ر خط ایلر اخذ و ملکه بونلر کندی و سنده
 حجاب اولور و بویکیفیت فرس و روم و ترک و بر و افریج و سایر عرب اولیان یا لجه
 اصناف اهل لسانه عام و شامل بر حائند و فی ذلک آيات المؤمنین
 المیزجم بر منوال مشروح لسان عربی هم لسان دین و ملت و همه لسان حکمت
 اولدنی کتک ملت اسلامیة و کتک ملل ساره عندلرند بر لسان مقدس و معزز اولوب
 انجق یوفار ورده اشعار اولدنی و جهله صکره لری مالک اسلامیة ک حضرت
 و معمری زواله یوز طوطدنی کبی علوم و صنایع دخی انراض کله رک فائده
 حکمت دیار آورو باده محمل کشای رواج و شهرت و دول آورو بادن هر بری بوعلموسک
 تحصیلنی تسهیل و کندی لسانلر کتک وسائل قدر و اعتبار بی تکمیل ایچون علوم
 حکیمیه بی کندی لسانلر یتنه ترجمه به میان بند سی و غیرت اولمشلردر فقط بویاده
 فرانسز لسانی السنه ساره به غلبه ایدرک بوجهرده حکمت و دولت لسانی اولمغه
 هر ملت لسان مذکوری تحصیل صرف مساعی ایتکده در ان فی ذلک امیره
 لاوی الایاب

فصل
علوم لسان عربی بیانده در

علوم عربیه نك ارکانی درت اولوب لغت ونحو و بیان وابدیدر و بوعلمك معرفتی اهل
شریعته كوره امر ضروریدر زیرا كافة احكام شرعیه نك ماخذنی كتاب الله ايله
حدیث نبوی اولوب انلردنی لغت عرب اوزره درونقل وراویلی اولان صحابه و تابعین
عربدر و مشکلكلرینك حل و شرحی عرب انلنددر بوجهله علم شرعی بیلک مراد
ایدنله كوره بولسانه متعلق اولان علومك معرفتی لازمه دن اولوب زبرده فنون مذكوره
دار بشقه بشقه ابراد اولنه جق افاداندن تبیین اید چكی وجهله فنون مذكوره مقصود
كلایمی ادا وایفاده مرتبه لرینك تفاوتله تا كد زومده متفاوت اولوردر و خلاصه سی
بیدر كه اهم و قدم اولان نحو در زیرا دلالتله مقصود اصلی اولان موادك اصول انكلسه
تبیین ایدرك فاعل مفعولدن و مستدا خبردن متمیز و معروف اولور و انكفن مذکور ايله
شوعبر و معرفت حاصل اولسه اصل افاده بمجهول فالق لازم كلور و اگر اوضاعك
كتری موضوعاتده باقی اولوب بده متغیر اولمش اولدی علم لغتك حق تقدیمی اولودی
نكن كلاسك كثر اوضاعی باقی اولوب اسناد و مستنده دلالت ایدن اهراب ایه بتون
متغیر و ثری نابود اولدیغندن بوجهله علم نحو علم لغتدن اهم اولمشدر زیرا علم نحو
جهلی بتون بتون یكدیكره تفهیم مرادی اخلاص ایدوب علم لغت بویه دكلدر والله تعالی
اعلم و به التوفیق

• للترجم • مصنفك زبرده اشعار اید چكی وجهله علم بیان دیدیكی ابكی قسمه
تقسیم اولوب بری كلامك مقتضای حاله مطابقتندن بحث ایدوب علم معانی تسمیه
اولمشدر دیگرى مجاز و كلیه دن بحث ایدن فن مخصوص اولوب اكادخی علم بیان
دینلور علم بدیع دخی بونلره زبل قلمشدر فقط به مضایر جله سنه بردن علم بیان دیوب
مصنف دخی انلرك اصطلاحی اوزره كنیشدر اما علمای مشرق یشنده مشهور
و معروف اولان اولكی تقسیم اولدقدن بشقه مؤخر علم صرف دخی علم نحو دن افزایله
فن مستقل اولق اوزره ایروجه تدین و اگرچه فن اشتقاق مسئله لرینك قلمندن
ویا خود مسائل فن صرف ايله كمال اتصاللرندن ناشی بوفنی مستغلا ندوشه اقدام
ایتمام شار ایه ده انی دخی فن مستقل اعتبار ایتلریله و علم عروض ايله علم قافیه دخی
بررفن مستقل اولمغه انلره كوره علوم عربیه نك اصولی سكر اولور كه لغت و اشتقاق
و صرف و نحو و معانی و بیان و عروض و قافیه فنلر بدر و علم ادب دخی اوج فتنه تحلیل
و تفصیل اولوب شویله كه كلام موزونه مخصوص اولق اوزره مستقل كایلر ندوین
اولنه رقی فن فرض شعر و كلام مشوره مخصوص اوله رقی ندوین اولوب بوكا دخی فن
انشا و ایكسینه دخی شامل اولانه محاضرات تسمیه و فن خفنی دخی فن مستقل اوله رقی
ندوین ایتلریله علوم عربیه مشارقه اصطلاحیه اون ابكی اوله رقی بونلرك بمجهونه

علم صرف فی الاصل محمود
مندرج ابكن ابتدا امام مازنی
انی نحو دن افزایله مستغلا
ندوین ایدوب بعد ابن جینی
و ساری بوجهله تصنیفانه
ابتدار ایتلردر
علم محاضرات ایلر بشقه نك
كلامی مناسب مقامه ابراد
ایده بیلک ملکه سی تحصیل
اولمغه

بردن علوم ادبیه دیرلر بوعلمك کیفیت تقسیم و تعریفی بیان العنوان نام رساله مرده
مفصلا مسطور اولمغه اكامراجمت اولسون • تم كلام المترجم •
• علم نحو •

معلوم اوله كه عرف ناسده لغت متكلمك كندی مقصودنی تمیز و تقریری دیمكدر و بوعبر
لسانك برایشی اولمغه بولك فاعلی اولان لسانده بملکه مقررده اولق لازم كلوب
به دخی هرامت و مانند اصطلاحات مخصوصه لری حسیله در و بویایده عرب حاصل اولان
ملکه سائر ملكات احسنی و بیان و افاده مرام جهندن جله نك اوضعی ایدی
زیرا لسان عربیده فاعلی مفعولدن تمیز و اضافتی تمیز ایدن حرکله و مستقل الفاظ
دلالت مخصوصه سی نكلفنه محتاج اولقسمن فن افعال ذواته افضلا و ربط ایدن
حرف جر لرکي جواهر کلمتندن بشقه شیارك دخی نیجه معانی به دلالتی واردر انكچون
السنه سائر اوزره افاده مرام عرب لسانندن دها اوزون اوله یور اشته رسول اکرم
صلی الله علیه و سلم حضرت لرینك • اوتیت جوامع الكلم و اختصار الکلام اختصارا
قول شریفك مناسبی بودر بناء علی ذلك لغت عربیده حر و فك و حرکات و هیشاك
یعنی اوضاعك دخی مقصود اوزرینه دلالتده دخل و اعتباری واردر و بونی تحصیلده
رفق و مصناعتنه محتاج اولوب انجق شوعبرده بزم صبیانمزلقا قمری فصل اوكر نور رایسه
بوكیفت عربك دخی لسانلرنده اوله بملکه اوله رقی خف سلفدن اخذ ایلردی صكره
وقتا كه اسلام ظهور و سائر امم و ده لك اللرنده كی ملكی طلب داعیه سیله مجازدن
معارفت و ملل سائر ايله اختلاطه مبادرت ایتدیله ایه ملوئف سائرده دن عرب
ایدنلرك مخالقات لسانیه سندن ابو المصنكات اللسانیه اولان سامعه نك اخذ و القیا ایلدیكی
اساس لسان عربی به معایر صو رادا و تعمیرات ايله بملکه لسانیه متغیر و فاسد اولوب
اهل علوم عرب دخی طول عهد ايله بوملکه بتون بتون فاسد اولوب ده قرأ و حدیث
اكلا شیدن قانور دیو خوف ایلدكلرندن كشدی بحاری كلاملرندن بوملکه به دار
سائر کلیات و قواعد کبی قوانین مطرده استنباط ایلدیله نسه کیم فاعل مر فوعدر
و مفعول منصوبدر و مبتدا مر فوعدر قاعده لری کبی صكره صكره و دیلر كه بوكلساك
تغیر یله دلالت تغیر ایدوبور بونك ایچون اكاهراب و اول تغیری موجب اولنلره عامل
تسمیه ایتك اوزره اصطلاح ایلدیله بونلر امشالی برطاقم اصطلاحات وضع ایتدیله
و بونلرك كافیه سی كشدولر به مخصوص بر جوق اصطلاحات اولمغه بونلری صحائف
كنه درج ايله برفن مخصوص قلوب علم نحو تسمیه ایلدیله و بوفنده ابتدا فحر ك خلاصه
كتب و تألیف ایلان بی كانه دن ابو الاسود الدولیدر كه علی المرتضی رضی الله عنه
و كرم الله وجهه حضرت لری ملكه مذكوره نك تغیری كور یچك محافظه منی ابو الاسود
امر و اشارت ایتكده اودخی تتبع و استفر ايله بوا دینی قوانین ايله اول ملكه نك متبذنه
تشریع ساق اهتمام ایلدی

• للترجم • ابو الاسود كیارنا بعمندن اولوب ابتدا علم نحوی و معنی ایدن اودر انجق سبب

و کیفیت و مضامین اختلافات کثیره اولسب تفصیلی این خلکان تاریخ شده در
 تم کلام المترجم

بعده اندن امام خلیل بن احمد الفراهیدی به کاتبه یوفته داورها بعضی شیله بازاندر
 اولدی هارون الرشید عصر نده عربدن بوملکه بالکلیه زائل اولغله مشار الیه امام
 خلیل یوفتی تهذیب و ابوابی ترتیب ایدوب اندن دخی امام سبویه اخذ الیه فروعات فنی
 تکمیل وشواهد و ادله سنی تکثیر ایدرک مشهور کاتبی وضع و تحریر ایشدر که اندن صکره
 کلله کتاب مذکور مأخذ وسند اولمشر صکره ابوعلی الفارسی الیه ابوالقاسم الزجاج
 دخی یوفسدن مختصر کاتبی تألیف ایدوب امام سبویه پیر و اولدیلر بعده یوفته سوز
 اوزادی و عربک شهر قدیم لری اولان کوفه و بصره ده کی احتساب فن یننده اختلاف
 پیدا اولوب ینلرنده ادله تکثیر ایلدی و امر تعلیمه اصول و مسلک متباین اولدی
 و قواعد فتنده اختلاف لری سببیه یجه آیات قرآنیه که اهرانده اختلاف لری جو غالدی
 و طلبه علمه براوزون بول آچلدی بعده متأخرین کلوب بعضی لری این مالک کتاب
 تسهیل نده یادی کی مباحث فنی احاطه الیه یسه اوزون اوزادی به یازمش اولان
 ایضاً اختصار و بعضی لری دخی زحمتلرینک مفصلده و این حاجت مقدمه سنیده
 یعنی کافیه ده یادی لری کی طلبه به تسهیل تحصیل ایچون مبادی فن اوزره اقتصار
 ایتدیلر و بعضی فنی نظم ایلدیلر که این مالک ارجوزه کبری و ارجوزه صغری سنیده
 و این معطی ارجوزه الفیه سنیده فن نحوی درج ایشلردر و الحاصل یوفته تألیف
 اولسان کاتبی حد احصا و احاطه دن خارج اولوب یونلرده طرق تعلیم دخی مختص الفدر که
 مسلک متقدمین مسلک متأخرینه مخالف و کوفون و بصریون و بغدادیون و اندلسیونک
 دخی اصول و طریق لری کذلک مختلفدر و الحاله هذه عمران و تمدنک نشا قصیده
 سنا علوم و صنایع بعد کور بلان نقص و تنقی به بناء یوفن دخی زوال و انقراض بولم
 مرتبه سنه کلمشدر فقط یو عصر مرده مصر علماسندن جمال الدین ابن هشامه منسوب
 بر کتاب جلیل الفدر مصر دن مغربه کلمشدر که فاضل مشار الیه اول کاتبه احکام اعرابی
 بحمل و مفصل اوله رقی استیفا و حروف و مفردات و جل بحمل لری درج و فن نحو ک اکثر
 ابواب سنیده واقع اولان مکرراتی حذق الیه کتاب مذکور ی مغنی تسمیه ایش و اعراب
 قرآنک کافه نکت و مزایا سنه اشارت و یونلرک ابواب و فصول و قواعد متظمه الیه ضبط نده
 مبادرت ایش اولسبیه بو کلبین اول ذاتک یوفته علمه قدر ینسه و وفور بضاعه سنه
 شهادت ایدرک چوق شیره واقف اولدی و ظننه کوره فاضل مشار الیه یونده ابن جینیک
 اثرینه اقتضا و لک اصطلاح و اصول تعلیمه اتبع ایش اولان اهل موملک ملک
 و طریق لری سنه کتمش و بو یولده کتد و سنک فوه ملکه سنه و اطلاع تامه دلالت ایدر
 بر یونک اثر از ایش در حق و الله یزید فی الخلق ما یشاء

عالم لغت

عالم لغت موضوعات لغویه بی ینسان ایدن بر قدر چونکه لسان عربینک اهل نحو سنیده

اعراب دینلان حرکانه کی ملکه سی فاسد اولوبده انی محافظه ایچون بر متوال سابق قوانین
 نحو به امتیاط اولدقدن صکره عجمک اختلاطی ملا یسه میله یوفساد مستر و حتی
 موضوعات الفساظه دخی ساری اوله رقی متعربینک صریح عربیه به مخالف بر طایف
 اصطلاحات غریبه لری پیدا اولغله یله کلام عربدن چوغی موضوع لهنگ غیریده
 استعمال اولد یفشدن اوضاع لغویه مندرس اولوبده قرآن و حدیثک مجهولیتنی مورت
 اولور خوفیه موضوعات لغویه تک دخی تدوین کتب الیه حفظ و ضبط نده محتاج اولغدن
 انده لساندن چوغی یو خصوصه تفسیر سابق اقدام ایلوب یوفدن نیجه کاتب امل ایلدیلر
 و ایچلرنده بکه تازمیدان تفوق و امتیاز وجهه سندن سرافراز اولان امام خلیل بن احمد
 الفراهیدی اولوب علم لغتدن کتاب العینی تألیف الیه آند حروف معجم یعنی حروف هجائک
 بالجمله مرکباتی حصر ایلدی که ثنائی و ثلاثی و رباعی الیه لسان عربده متشای ترکیب
 اولان خمس اسبدر و کندیوسنه یونلرک حصری وجوه عددیه حاصره الیه بصر اولمشر
 شویله که مجموع کلمات نشا یسه بردن حروف معجم باقیسی اولان یکری یدی به قدر
 علی التوالی اعدادک جمعیدن حاصل اولور زیرا حروف معجمدن بری یکری یدی
 هر بر یله بر رکه اخذ اولغله یکری یدی کلمه نشا یسه اولور صکره حروف مذکوره دن
 ایکچیمسی دخی یکری التیدن هر بر یله و بعده اوچچیمسی و دردیچیمسی و سنا لری دخی
 یومنون اوزره اخذ اولور و نهایتده یکری یدی پنجیمسی یکری سکر پنجیمسی الیه اخذ و اعتبار
 اولور که بر کلمه نشا یسه در اشته یو صورتله اخذ و استحصان اولسان کلمات نشا یسه تک کلمی
 بردن یکری یدی به قدر علی التوالی اعداد اولغله اهل حساب سنیده مبروف اولان
 عمل الیه جمع و بعده حروفک تقدیم و تاخیری ترکیبده معبر اولد یفشدن ثنائی بی قلب ایچون
 حاصل جمع مذکور تضعیف اولوب حاصلی مجموع ثنائیات اولور ثلاثیات دخی عدد
 ثنائیات بردن یکری التی به قدر اولان حاصل جمعه ضریله چیقار زیرا اوزرینه بر حرف
 زیاده یله کلمه ثلاثیه اولان هر ثنائیه حروف معجم بعدالثنائیه باقیسی اولان یکری
 التیدن هر بر یسه بر حرف منزله سنیده اولغله بردن یکری التی به قدر علی التوالی العدد جمع
 و حاصلنه ثنائیاتک عدد مجموعی ضرب اولور و بعده یو ضربک حاصلی دخی کلمه ثلاثیه تان
 مجموع صور مقلوباتی اولان التی به ضرب اولغله ثلاثیاتک مجموع صور ترکیبیه سی مبداء
 چیقار باقی و نحاسی دخی یو قیاس اوزره در اشته یو وجهه امام خلیل حروف معجم
 بالجمله مرکباتی حصر و استیعاب و ابوابی حروف معجم اوزره ترتیب و یو خصوصه ترتیب
 بخارجیه اعتبار ایتمکین حروف خلق الیه ابتدا و بعده حروف حتمی و بعده حروف اضراسی
 و بعده حروف شغنی وضع و لک صکره حروف هوایه اولان حروف علی اراد بلدی
 و حروف خلق ایچسندن دخی اقصای حروف خلق اولان هین الیه ابتدا ایتمکله قدما
 کاتبینه اسم وضع ایده جک اولد یلرنده کاتبینک انباشدا سنیده واقع اولان کلمات
 و الفاظ الیه تسمیه ایده کلد کتری کی امام خلیل دخی مذکور کاتبی هین تسمیه ایلدی
 و انده مرکباتک مهمل و مستعملنی دخی تمیز و ینسان ایتدی و رباعی الیه خمس سی تقبل

اولفله لسان عربده استعماللری قلیل اولدیغندن انلرک مهمملری زیاده اولدی شایسته
دخی دورانی قلیل اولدیغندن اودخی انلره ملحق اولدی اماثلا تینک کثرت دورانه مینی
انده استعمال اغلب اولدیغندن اومناعی جمله سندن زیاده اولمشدر امام خلیل بونلرک
کلبسی کتاب عینده درج وتفصیل و یک کوزل احاطه واستیعاب اولمشدر بعده اندلسده
مائه رابعه ده ابو بکر الیزیدی کلوب اشبو حصرواحاطه قاعده سنه رعایت ایدرک کتاب
عینی اختصارومهمک کلبسی ومنعمک شواهد واده سندن یک جوغنی خذف وطی الیه
تسهیل حفظ ایچون کتاب مذکور یک کوزل تلخیص ایلدی و علمای مشرقندن
جوهری دخی کتاب صحاحی تألیف ایلوب اودخی حروف معجم ترتیب منه ارفقه رعایت
ایتمکله همزه الیه ابتدا و اس اکثریا اواخر کلمه به مضطر ومحتاج اولدیغندن ترجمه یی
معنی عنوان ابواب وفصولی کلمه یک حرف اخیری اوزرینه بنسا وامام خلیله اقتداء لغتی
حصرواحصا ایلدی صکره علی بن مجاهدک آوان حکومینه علمای اندلسدن دانیه
اهلبسندن ابن سیده علم لغتدن کتاب محکم تألیف ایدوب اشبو حصرواحاطه قاعده سنه
وکتاب عینک ترتیبه رعایت وفصله اوله رق کلماتک نصریف واشتقاق کیفیاتنه دخی
تعرض ایتمکله کتب لغتک الی کوزل لرندن اولدی وانی دخی تونسلده دولت حفصیه
ملوکندن مستنصرک حاجی محمد بن ابی الحسین تلخیص ورتبینه اواخر کلمه به اعتبار
وزاجبی یعنی عنوانلری اواخر کلمه اوزرینه بنسا ایتمک مخصوصنده کتاب صحاحک
ترتیبه قلب ایتمکین بوکائی کتاب صحاح الیه توأم اولدی وانه لغتدن کراک کتاب مجیدی
واین در بدک کتاب جهره سی واین انبار بک کتاب زاهری واردر اشته یلیدی بکمر کتب
لغتک اصولی بونلردر

المترجم

وخرامحمدالدین ظهور ایدرک کتاب قاموسی تألیف ایندکده جانب شرفده بالجملة کتب
انسانه ترجمه الیه هر برده متداول اولمشدر ومحمدالدین الیه مؤلف برعصرک رجالتدن
اولدقلری حالده بعد مسافه حسبله مؤلف اتمک کابنه مطلع اولسامش غلن ایدرم
ثم کلام المترجم

برونده مختصر اوله رق دیگر تصنیفات دخی واردر که کلماتک برصنغه مخصوص و ابواب
فتک بعضیسنی یاخود کلبسی مستوعبدر لغت ایچق بونلرده وجه حصرتخی وکتب
سابقه ده یسان ایتدی بکمزوجهله تراکب جهندن جلیدر علم لغتده کتب موضوعه
ومبسوطه دن بری دخی زحمتلر بک مجازحقده اساس البلاغه نام کایدو که اتده عربک
معنای مجازیده استعمال ایتش اولدقلری کافه الفاظی یسان ایتش اولفله برکتاب جلیل
القدردر وچونکه عرب رشیه عموم اوزره برمعنایه وضع ایتدکدن صکره برطابق لفظلر
بعض امور مخصوصده استعمال اولدیغندن وضع الیه استعمال یینی فرق و تمیز ایتمکله
فقه لغته محتاج اولمشدر که برق عززالما خذدر تنه کم ایض علی العموم کندوسنده
بیاضلق اولان شیه موضوع اولدقدن صکره آت قسندن اشته اولانه و نوع انساندن

بوزی

بوزی اق وبارلاق ونورلی اولان کیمسه به وقیوتک املنه تخصیص اولوب حتی ایض
لفظک بومعایتک کلبسته استعمالی لحن واصل لسان عربدن خروج دیمک اولمشدر
بوخصوصده تألیف الیه تعالی متمنا اولوب فن مذکور فقه لغت سمیه ایلدی بکی
کابنده افرادبالد کر ایشدر واشبوقفه لغت استعمالات عربک مواضعی تحریف
ایتمک ایچون لغویوتک الشزیه دقتی جلب ایدن شیدر بوجهته استعمال عرب شهادت
ایتمکجه وضع اولی بیتک ترکیبده کافی دکلدر وادبایک بوفده اکثری محتاج اولدقلری
موضوعات لغویه یک مفردات و مرکباته لحن وغلطدن حذر ایچوندر که بولحن اعرابه
لخندن اشد واخشددر کذلک بعض متاخرین دخی الفاظ مشترکه یک ابروجه تدوین
وتألیفنه ایتدار الیه الفاظ مشترکه یک حصرواحاطه سنه تکفل ایدوب اگر چه غایبه
بالغ اولنه مامش ایلده اکثرینی مستوعب اولمشدر وبوفده ابن سکینک الفاظی وعلیک
قصیحی وسائرلری کبی طالعده تسهیل حفظ وضبط ایچون تألیف اولمش اولوب لغتدن
متداول وکثیر الاستعمال اوللره مخصوص اولان مختصرات موجوده جو قدر ومؤلفلر بک
طالعده حفظ ایچون اهم اولان لغتلرده نظرلری مختلف اولدیغندن کابیرینک بهضیسی
بهضیسنه نسبتله لغته اقل واقصردر

فصل

معلوم اوله که لغتی مثبت اولان نقل ایچق عربک شو الفاظی شومعا نیده استعمال ایتدکلی
نقل دیمکدر بوخسه شوتفاظی شومعانی به وضع ایتش اولدقلرینک نقلی دیمک دکلدر
زیرابونقل متعذر وبعیددر و برندن منقول ومعروف اولماشدر وکذا قیاسات فقهیه کی
برهلت مشترکه به مینی برشبئی برشبیه قیاس الیه دخی لغت ثابت اولماز مثلاً ماء عینده معروف
الاستعمال اولان خبرک نیدده استعمالی معروف اولدی بقی حالده مجرد اسکارده اشتراکلی
حسبله اکا اطلاق اولنه ماززیرا علت مشترکه به مینی اصله قیاس الیه فرعه ده دخی
حکم شریعتک نبوتنه دلیل ایچق بویاده قیاسک صحت دال اولان شرعدر املاتقنده
عقلدن بشقه بویله برابلمز اولدیغندن قیاس الیه لغت اثباتی حکم یعنی دلیل بر حکم
وادما اولمش اولور جهمو رائه نر رأی بودر واکرجه بعضی قیاس الیه لغتک نبوتنه
ماثل وقائل اولمش ایلده ده خلاقی ارجع واقوادر ونعربضات لغتیه ده صغیر لغت
ایساقی زعم ونوهم اولمشسون زیراتعریف لفظی بلفظک مجهول ومبهم اولان مدلول
شو واضح ومعروف اولان مدلولدر دیمک اولمشله معنایه عایددر لغت دخی فلان لغتک
فلان معنایه موضوع اولدی بقی اثبات دیمکدر بویاکبسنک بیکدی بکردن فرقی ایه فایت فاهردر

المترجم

قیاس الیه لغتک ثابت اولوب اولسامسی علم اصول فقهه مبساحندن اولفله تفصیلی
مراد ایدن کتب اصوله مراجعت ایلسون

علم البیان

بوعلم ملت اسلامیه ده عربیه و علم لغتک حدوتندن صکره حادث اولوب بو دخی علوم

لسانیه دندر زیر این مذکور الفاظه والفاظ الیه افاده اولسان والفاظك دلالتیه
مقصود اولان معانی به متعلقند چونکه متکلم کند کلامیه سامعه افاده سنی قصد
ایلمد یکی امور یا مسند و مسند الیه و رابطه افضا و تعلق اولان مفرداتک تصویر اولوب
بوکادالالت ایدنار اسماء و افعال و حر و فدن عبارت اولان مفرداتدر و یا خود مسندی مسند
الیهدن تغییر و ازمنه بی تعیین دیک اولوب بونلره دلالت ایدنار دخی اهر ایدن صبارت اولان
تغیر حرکات الیه اینه بکاتدر و بونلرک کافه سی فن بخوده مندرج اولمغه افاده به محتاج
اولان امور دن محتاطینیک یا خود فاعلینک احوالی و حال فعلک مقتضای قلوب
بونلردخی افاده نک منتهی و مکملی اولدقلمچون اکثریاده دلالت اولمغه محتاج اولان
مضاردر و بونلرک افاده سی بر متکلمده موجود اولدقلمده کلامنده افاده نک نهایت
مرتبه سنه بالغ اولمش اولور و کلامی یومزایانی حاوی اولدقلمی حالده کلام عرب
جنسندن دکلدر زیر اعریک کلامی واسه در و انلرک هندند کال اعراب و افهامدن مسکره
هر مفامک بر مفال مخصوصی وارد کور میور میسین انلرک زید جائی قوللری جائی
زید قوللریته مضاردر که متکلم هندند اقدم اولان اهم اولدقلمدن جائی زید دین
کیمسه کندوسنک کلمک فعله اهتمامی کلان شخصک ذاتندن اقدم و زیاده اولد یعنی
و زید جائی دین کیمسه کندوسنک کلان شخصه اهتمامی انک کلندن اقدم و زید
ایندوکنی افاده انمش اولور اجرای جمله دن موصول باخود مبر و با مرفه کی مفامه
مناسب اولان شی الیه تغییر انک دخی بوقیاس اوزره در و کذا جمله نک استادی تا کیددخی
بو و جمله در نه کم زید قائم وان زید قائم وان زید قائم جمله زی اعراب طریقه
منسای ایه زده جهت دلالتده بکدیگر مخالف و مضاردر زیر انا کیددن ماری
اولان جمله اولی ذهنی خالی اولان کیمسه به و بالکر ان الیه مؤکد اولان جمله ثابته مزود
اولان کیمسه به و جمله ثالثه قیام زیدی متکر اولان کیمسه به افاده و افهام ایچون استعمال
اولمغه اوچی دخی مختلف و متضاردر و کذا جائی الرجل در سین مسکره تکبیر الیه رجلاک
تعظیمنی و اکاکسنه معادل اولدقلمی قصده ایشیککده هینله جمله مذکور هینده
جائنی رجل در سین و برده جمله استادی به باخبریه اولور که مطابق اولوب اولیه جفی
برخارجی اولان جمله در و یا خود انشایه اولور که خارجی اولیان جمله در طلب فطری کی
و ایکی جمله یدنده عطفک ترک و ایرادی دخی بر بحث منقل اولور و محل انساب و ایجازک
اقتضاسنه کوره کلام انساب یا خود ایجاز اولمقی لازم کلور بعده بعضی لفظ مفردک
منطوقی مراد اولمقیوب لازمی مراد اولنور نه کم زید اسدی یعنی زید ارسلاندر دیوب اسدک
حقیقت منطوقه سنی مراد انجه درک شجاعت لازمه منی اراده وانی زیده اسناد ایلرسین
اشته بوکا استعاره نسبه اولنور و بعضی دخی لفظ مرکب ملزومه دلالت قصد اولنور
زید کثیر الرماد دینلورده جود و متفاوت و مسافرت کثرت منبافت مراد اولدقلمی کی
زیر ارمادک یعنی کولک کثرتی سماحت و منبافتدن ناشی اولمغه انلره دال اولور
● المترجم ● مؤلفک استعاره بی زید اسد کلامیه تمثیل ایتمی مذهب تحقیقه مخالفدر
زیر تحقیقک رایته کوره استعاره انجیق مشبهک ذکر می مطوی و کلام اندن بتون بتون

خالی اولدقلمی حالده اولور مثلاً بو کون مسلح برارسلان کور دم دینلده کده مراد بر خرد
شجیع کوردم دیک اوله رقی ارسلان لفظی مراد شجیعده استعاره اولور اما زید
اسد کلامنده طرفین مذکور اولدقلمدن اسد لفظی کندی معانی موضوع لهنده مشغول
اولمغه استعاره اوله ماز فقط ادا نشیه طی اولدقلمدن زید عین اسددر دیک اوله رقی
نشیده مبالغه بی مفید اولمغه بوکا نشیه بلوغ دیرل و مؤلف بومقامده استعاره بی خفقت
و کایه به مقابلی و علی العموم انواع مجاز شامل اوله رقی استعمال ایشدر بواسته
اصول اصطلاحی اولوب اصطلاح اهل بیانه مخالفدر زیرا اصولیون هر مجازده استعاره
اطلاق ایدر اما اهل بیان هندند معنای حقیقی الیه معنای مجازی بیننده بی حلاقه
و مناسبت اگر تشبیه ایه استعاره و اگر تشبیهن بشقه ایه مجاز مرسل دینلور
نه کم قسیدلی یاق دینلدیکی حالده محبت علاقه سبله مراد ایچنده کی موی یاق
دیک اولور و مجاز الیه کایه بیننده اصل فرق بود که مجازده معنای حقیقک اراده سنه
مانع قرینه بولمقی لازمدر مثلاً مذکور مثالدرده حقیقی اوزره مسلح ارسلان و قسیدلی
باقی مراد اولنسی محتمل دکلدر اما کایه ده هر قدر معنای کنوی مراد ایشده ده
معنای حقیقک اراده سنه مانع برقرینه دخی یوقدر مثلاً فلان کیمسه خانه سی ایچی
یرذاند کلامی یدر ایچور صاحب جود و سخاوت آدمدر دیکدن کایه اولوب انجیق
حقیقت حالده خانه سی ایچی اولد یعنی مراد ایتمکه مانع برقرینه دخی یوقدر و یا جمله
تربیضات و تمیضات کایه قییلندن اولوب متکلم بر صورتله مخاطبه تربیض ایدکدن
مسکره مراد کلامک ظاهر و حقیقتدر سزه تربیض الیه ملوفوفمقی دکلدر دیه ییلور
اشته مجاز الیه کایه نک اصلی فرق بو و جمله اولوب انجیق مؤلف بو خصوصده دخی سکاکی
مسکینه کیدرک مذهب تحقیقه مخالفت الیه مجازده لازم و کایه ده ملزوم مراد اولنور
دیدی بواجباتک تحقیقی کتب ییاند مسوط اولوب بومفامک بوندن زیاده نصیله
● المترجم ● تم کلام المترجم ●
اشته بومور مذکور نک کلیسی الفاظ مفرد و مرکبه نک دلالاتی اوزرینه زائد اولان
دلالتدر و بونلر و افعالت هیئات و احوالندن عبارت اوله رقی بونلره دلالت انک
ایچون الفاظده بر طاق حال و هیئت تعیین اولنلدر که کلیسی اقتضای مقام حسبیه
هیئات و احوال مذکور به دلالت ایلر بنده علی ذلك اسبو علم بیان هیئات و احوال و مقاماتک
دلالتندن باحث اولوب اوچ صنفه تقسیم اولنلدر صنف اول کلامی جمع مقتضیات
حاله تطبیق ایچون ذکر اولنان هیئات و احوالندن بحث ایدوب علم بلاغت نسبه اولنور
صنف ثانی لفظک لازم و ملزومه دلالتندن یعنی بر منوال سابق استعاره و کایه دن بحث
ایدوب علم بیان نسبه قنور بونلره بر صنف ثالث دخی الحاق ایلدیله که جمع یا تمییز
باز صنف با نوریه کی بوجهله کلامک تبیین و تمییزنی بیان ایدوب بوکا دخی علم بدیع
دینلور و تاخرین هندند اوچنه بردن علم بیان اطلاق اولنلدر حال بوکه بیان انجیق
صنف ثانیست اسمیدر زیر اقدما ابتدا بومصنفده بسط کلام ایدوب بعده مسائل فن بررور

ملاحق اولشد و بوفته جعفر بن یحیی و جاحظ و قدامه و سائر زری بر مقدار مسائل
بازوب انجیق وافی و کافی اولد بختدن مسائل فن آرزو ز کمال بولمده ابدی تا که سکاکی
کد کده بالاده یسان ایندی بکمز وجهله فنک مسائل ثانی تهذیب و ابوابی ترتیب ایدرک نحو
و صرف و بیان حقده مفتاح نام کتابی تألیف ایتکله بوفتی کاینک بر جزئی قیلدی و متأخرین
انک کاینک بوفتی اخذ و الحاله هذه متداول اولان امهات مسائل ثانی تلخیص ایلدیلر نه کم
سماکی کتاب تیبانده و ابن مالک کتاب مصباحه و جلال الدین قزوینی کتاب ایضاح الیه
کتاب تلخیصده باید قلمی کبی و تلخیصک جمعی ایضاحدن اصغر اولوب اهل مشرقک
شعری شرح و تعلیم الیه اکا اعتبار و اعتساری سائرین زیاده در و الحاله هذه اهل
مشرق بوفته اهل مغربدن اقدم واقوادری سببی دخی الله اعلم بودر که فن مذکور علوم
لسانیه در بر کالدر صنایع کالیه ایسه تمدن و معموریتک و فرته کوره اوله کلوب مشرق دخی
بر منوال سابق معموریتک مفر به فا تقدر و یاخود اکثر اهالی مشرق اولان عجم خلقی
ز تخشیر ینک تفسیرینه زیاده اعتنا و اشتغال ایدوب تفسیر مذکور ایسه بتون بتون بوفته
مینی و بلکه ابوبنک اصلیدر و اهل مغربک اعتنای انجیق علم بدیمه اولوب انک الفاسی
تفریع و ابواب و انواهی ترتیب و تنويع الیه بونلری لسان عربدن احصا و احاطه ایلدیک
دیو زعم ایلدیلر و انلری بومراقه دوشورین تربین کلامه حرص و تنها لکری و علم بدیمک
سهولت اخذ و تحصیلدر اما بلاغت و بیانده انظار دقیقه و معانی غامضه اولد بختدن
بوفتک تحصیل کندور بیه کوچ کلمکله انلردن تبعاد و تجنب ایلدیلر افریقیه اهل بسندن
علم بدیمه تخشیرک خامه تألیف ایلدیلر در بری ابن رشیدر که کتاب عمده سی مشهور در
افریقیه و اندلس اهل بسندن یک جوق کیمسه زدخی انک اثرینه اقتفا ایتشیلر در معلوم اوله که
علم بیان و بلاغتک نمره سی انجیق قرآن کریمک اعجازی فهمده ظاهر اولور زیرا قرآنک
اعجازی مقتضیات احوال منطوقه و مفهومه تک کافه منه دلالتی ایفاده اولوب خلوص
وجودت وصف و ترکیبیه الفاظه مخصوص اولان کمال الیه یله مران یک کلامک درجه
علیاسیدر اشته اعجاز دیکلری بودر که افهام و عقول انام انک ادراکندن عاجز و قاصر
اولوب انجیق لسان عربده مهارت و ملکه سی حسیله ذوق اولان کیمسه ذوقی مقداری
انک اعجازندن بعضی شی ادراک ایلر اشته بونک ایچون قرآن کریمی مبلغی اولان فن
سعادتدن استماع ایدن عربک بوباید مقاملری سائرین اهلا در زیرا انلر بیکه نازان
میدان کلام و جهایزه افاده و افهام اولوب انلرک ذوقی جله دن او فر و اصمدر و بوعلمه
انک زیاده محتاج اولان مفسر اولوب انجیق جار الله ز تخشیر ینک ظهورینه قدر اکثر
تفاسیر متقدمین بوعلمدن عاری ایدی بعده ز تخشیری مشهور تفسیری تألیف ایدوب
اعجاز قرآنک بعضی مبداه جبقاره جق و وجه اوزره بونک احکامیه آیت قرآنیه بی
تبع و تحقیق ایلدیلر بونک بوفضل الیه جیع تفاسیر فائق و متفرد اولدی امانه چاره که هقاید
اهل بدعتی قرآن کریمدن وجوه بلاغت الیه بالافتیاس افاده ایلر انکیچون اهل سندن
یک جوق ذوات کرام بلاغندن و فور بضا هه سیله یله تفسیر ز تخشیر ینک اجتناب ایدرلر

فقط عقاید اهل سنتی بحکم یلوب و اهل بدعتک کلامی جنتسندن ادله ابرادیه انلری
ردایده یله جک قدر بوفته دخی انتساب ایلدوبده عقایدینه ضرر و بریمه چکنه اعتماد
ایدن کیمسه به کوره بدع و ضلالتدن سلامتله یله اعجاز قرآندن بعضی شیشه ظفر باب اولیق
ایچون بونکای مطالعه ایتک ایجاب ایدر و الله یهدی من یشاء الی سواه السبیل

علم الادب

بوعلمک اثبات و نفی الیه عوارضندن بحث اولتور بر موضوعی اولوب بونکدن مقصود انجیق
کرک فن نظمده و کرک فن نثرده اسالیب و اصول عرب اوزره اجاده و حسن افاده دن
عبارت اولان غایت و نمره سی اولد بختدن مینی کلام عربده طبقه سی طای اولان شعر
و سجعندن مدار حصول ملکه اوله یله جک سوزلری جمع و آره زنده قوانین عربیه تک
اکثر یسنه موجب اطلاع اوله جق و وجهله علم لغت الیه علم نمودن دخی بر طایف مسائل
متفرق اوله رفی بسط و ایراد ایدرلر بونکله یله ایام عربدن شعر لنده واقع اولان تلخیصات
و حکایاتی اکلامه مدار اولان وقایع تاریخیه بی و کذا انتساب مشهور و اخبار عامه دن
مهم اوللری دخی ذکر ایلرلر بونلرک جله سندن مقصود طالب علم اولان کیمسه عربک
کلامی و اسالیب و اصول بلاغتری مطالعه و تفحص ایتدکده کند و سینه هیچ برشی
دخی قالمقدردن زیرا ملکه فهمدن صکره حاصل اوله جفتسندن فهمک موقوف علیهی
اولان جیع موادی تقدیم ایتکله محتاج اولور بونکدن صکره معلوم اوله که علمای ادبیه
بوعلمی تعریف ایده جک اولد قارنده ادب اشعار و اخبار عربی حفظ و هر علمدن برینده
اخذ ایتکسدر دیرلر انجیق هر علم دیمکدن مراد لری علوم لسانیه الیه من حیث المثنون
علوم شرعیه یعنی قرآن و حدیثدر زیرا علوم سائر تک کلام عربده مدخلی بوفتدر لسانک
منأخرینه کوره سائر علملرک دخی مدخلی اوله ییلور که شعر و انشالزده اصطلاحات
علومه توریه و ابهام طریقیه صنایع بدیمه به رعایت ایلدیلر بونکدن بحالده اشبوقن ادب
اصحابی بومصنایع و رموزاتی اکلامی ایچون اصطلاحات علومی دخی بیلکه محتاج
اولور انانی درنده اسانده مزدن ایشتمز دیرلر دیکه بونکک ارکانی کتب اربعه در که
این فتنیه تک ادب الکاتبی و مبردک کتاب الکاملی و جاحظک کتاب الیسان و النیبی
و ابوالعلی القسالی البغدادیک کتاب النوادر پدر و بود رتدن ماعداسی انلره تابع و متفرعدر
و بوفتده متأخرینک کابیری جوفتدر و غنا یعنی زعم تلخیص شعر دیمک اولمغه شعره تابع
اولد بختدن صدر اولده اودخی بوفتد اجراضندن ایدی و دولت عباسیه ده فضلا و خواص
کتاب اسالیب و انواع شعری تحصیل حرص و تنها لکری حسیله اشبوقن غنا و زعمی
تحصیله صرف مساعی ایدرلر دی و بوجهله فن زعم سلوک عدالت و مروتیه مانع
اونماشدن و قاضی ابوالفرج الاصفهانی تألیف ایلدیک کتاب افانیده عربک اخبار
و اشعار و انساب و دولتری جمع الیه انی مغنیرک هارون الرشید ایچون انتخاب و اختیار
ایلدیلر اصوات اوزره بساوانم و اکمل وجوه الیه استیجاب و احصا ایلشدن و طوغریسی
کتاب مذکور عربک فنون و اصول شعردن هر فن و نوعنده و تاریخ و زعم و احوال سائرده

محاسن ششای سالغور بی جامع بر دیوان صحیح البیانی اولوب بویله بیلدیکن کابلرا بچنده
اکامعادل برکاب بوقدر و بلکه کتاب مذکور ادب دیتلان فیک غایت ونهای اولوب
اول مرتبه ده ارتق توقف اولور انجق اول رتبه یه فصل توصل اوله یلور * برمنوال سابق
علوم لسانه دار اجبالا سوبلدیکن موادک شمعی تحقیقه رجوع و شروع ایده لم
والله الهادی للصواب

فصل

لغتك ملكة صنایع اولدیغی بیانده در

معلوم اوله که لغت تغییر و افاده معانیك لسانه کی ملکاتندن عبارت اولمیرله کافه سی
صنایع شیه ملکات اولوب بونلرک جودت وقصور کی ملکک تک تمام ونقصانته کوره در
بودخی مفردانه نظر ایل اولوب مجرد تراکیبه نظر ایل اولدیغندن معانی مقصود مدن
تعبیر ایچون الفاظ مفردک ترکیبده و کلامک مقتضای حاله مطابقی اوله جخی ثابغه
مر ایا تده ملکک نامده حاصل اولدقده متکلم اول وقت سامعه مرانی افاده ده مرتبه
غایشه بالغ اولور اشته بلاغتك معناسی بودر و ملکات انجق افعالك تکرار ایل حاصل اولور
زیرا بر فطرت ابتداء وقوعیله اندن ذاته بر صفت عائد اولور صکره تکرار ایلده حال یعنی
صفت غیر راسخه اولور بعد تراید تکرار ایل ملکک یعنی صفت راسخه اولور اشته لغت
عریسه تک تحصیل دی بویله کرارا و مرارا عریدن استماع ایل اولور شه کم بر صبی
مفردک استعمالی ایشیدوب بلر صکره تراکیبی دی ایشیدوب بلر و بعد بوسماع
هر لحظه ده و هر منکلمدن تجدید و استعمالی تکرار ایل نهایت ملکک و صفت راسخه
اوله رق هینله انلرکی اولور اشته لسانلر و لغت خلفا عن سلف و قرنا بعد قرن بویله
اولمش و انجسام و اطفال بو وجهله اخذ و تعلم اید کلمشدر و عربک لغتی بالطبع در دیو
عامه تک سوبلدیکی موزک معناسی دی بودر که عرب کندیوزندن مأخوذ اولوبده
انلر سوزندن اخذ ایشدکری ملکک اولی ایل تکلم ایدرز دیمکدر صکره اعاجم ایل اختلاطندن
ناشی مضرک بوملککسی فاسد اولدی شوبله که قبائل عریدن نشئت ایت بر طاقم کیمدر
دیگر اقوام ایل کثرت اختلاطندن ناشی عربک کیفیات تعیراته مضار کیفیتری ایشیدر
اولمغه اولو جهله تعبیر مر ایا ایتکه باشلا بوب بونکله بیله عرب مخصوص اولان کیفیاتی
دی ایشیدن خالی اولسا مغله امر کندوزله مختلط اولوب اندن براز و بوندن برازاله رق
کندوزنده بر بشقه ملکک حادث اولدی انجق اولکی ملککدن ناقص ایدی اشته لسان
هر یئک فساد بودیمکدر و بونک ایچون قریش لغتی هر جهته بلاد عجمدن بعد اولمیه
لغات عربیه تک افصح و اصری اولوب بعده انلرک جوار و اطرافنده بولسان ثقیف و هذیل
و خراعه و بی کانه و غطفان و بی اسامه و بی تمیم لغتتری معتبردر اما انلردن بید
اولوبده ام فرس و روم و حبشه مجاور اولان ریحه و لحم و جزام و غسان و یابد و قضاعه
و عرب الین لغتتری اعاجم ایل اختلاطندن ناشی نام الملکک اولوب صهای عربیه صندده

صحف و فسادده انلرک لغتتریله احتیاج و استدلال دخی فریشتدن بعدری نسبتنه کوره در
والله اهل و به التوفیق

فصل

بوعصرده کی عرب لغتی لغت مضر و حیره مغایر لغت خستقه اولدیغی بیانده در
بوقضیه تک اشیاتی دخی بو وجهله در که شمدیکی قبائل عرب لغتی افاده مرام و ایضای
دلالت کلامده اصول و اسالیب لسان مضری اوزره بولنوب بالکز فاضل و معقولک
تعیین و تمیزینه حرکات اعرایه تک دلالتی شمعی مفقود اولمغه انلرک برینه تقدیم و تاخیر
و قرائن خالبه اقله اولمشدر شوقدر وار که لسان مضریده کی بلاغت دهاکبر
و اصلندر زیر الفاظ بذاتنا معانی به دال اولوب انجق احوالك مقتضیاتی دلالت
احتیاج قالدور و هر معنائک احوال مخصوصه سنی متضمن اولسی لازمه دن اولمیه مقتضودک
اوضافی قیلندن اولان احوال مذکورک تک نادیه مقصوده مضراولسی لازم کلور
و جمیع لسانلرنده بو احواله اکثر با الفاظ مخصوصه موضوعه سیه دلالت اولور اما لسان
عریده احوال مذکورک به انجق تقدیم یا تاخیر و یا خود حذف و حرکه اعراب کی الفاظک
تراکیب و تالیفنده کی احوال و کیفیات ایل و بعضا دخی حروف غیر مستغه ایل دلالت
قنور و کذا لسان عریده اول کیفیات اوزرینه دلالتک تساویه کلامک طبقاتی دخی
متفاوت اولوب انجق کلام عربی الفاظ و عباره جده جمیع لسانلردن او جز و اقل اولور
(واویت جوامع الکلم و اختصار الکلام اختصارا) خدبت شریفک دخی بر وجه
مشروح معناسی بودر و بویله هبسی بن عروندن نقل اولسان حکایه سکامدار بلفظ
و نطقن اولور که کندوسته بعضی تحت بن عربک کلامده تکرار بولور دم ذیرا زید قائم
وان زیدا قائم وان زیدا قائم قوللندن هر یئک معناسی بودر دیمکده هبسی بن عروندی
اکا جوابا بونلرک مغایر مختلف اوله رق اولنکسی قیام زید دن ذهنی خالی اولان کیمسه به
افاده ایچون و ابیکجیبسی ذیک قیامی ایشیدوبده انکار ایدن کیمه ایچون و او جنجیبسی
انکارنده اصرازی معروف اولان کیمه ایچوندر بو جهته احوالك اختلاقی ایل دلالت
دخی مختلف اولمشدر

الترجم

هم بیان بخشنده مؤلفک ان زید قائم مزود اولان کیمه ایچوندر دیمسی ظاهر حالده بو رایه
مناقض کی کورینور انجق کتب بیانده مصر حد که مخاطب مزود اولدیغی صورتده
تاکید مستحسندر بو خسه واجب کلدور و اگر مخاطب متکر اولور ایل کلامک تا کیدی
واجب اولور و انکارک ضعف و قوتنه کوره بر یا خود ایکی یا خود اوج درجه تا کیمه
اولور بو جهته ایکی کلام بیننده منافات بوقدر * نم کلام المترجم *
و شوبلاغت و یسان بوعصرده دخی عربک اصول و مسلکدر و بویله هقوی تحقیقندن
قاصر اولان محساک یعنی اصحاب فن اهر ایک حرافانه صفین التفات ایتیه سین که
انلر قوانین و قواعد بی تدارس ایده کلدکری اهر ایک فسادندن ناشی اواخر کلماتده واقع

اولان حاله نظر ابو عصرده لسان عربی فاسد و بلاغت زائل اولدی دیوزعم ایدرل
 یوایسه کند و طبعی ایدرلده کی فساددن و قلیلرند کی قصور دن نشئت اینه بر مقاله در
 یوایسه بزالبوم الفساطک چوغنی موضوعات اولان سنده باقی بولوروز و بیان و افاده ک
 تفاوتیه ابو عصرده دخی کلاملرند تغییر مر اجه تفاوت و مخاطبه و محاوره لرنده نظما
 و نثر اسالیب و اصول لسان موجود در و ایدرلنده کندی اسالیب لغتلی اوزره شعری
 خوش نوا و سوق کلامه قدر نیجه بلغای مجلس آرا و نطق پیرا وارد و ذوقی صحیح ایل
 طبع سلیم بو کاشا هدر و لسان مدونک احوالندن مفقود اولان بالکر لسان
 مضریده طریقه انیقه معروفه اوزره جاری اولان اواخر کلامده کی اعراب اولوب
 بودخی احوال لساندن بریسیدر و مضری لساننه اعتنا اولغنی انجیق بونک ایچوندر که ممالک
 شام و مصر و مغربی اسبیلای ایدرلنده اعاجیل ایل اختلاطلرندن ناشی لسان مذکور فاسد
 و ملکه سی متغیر اوله رقی بشقه برلغته منقلب اولوب قرآن کریم ایسه اول لسان اوزره منزل
 و احادیث نبویه اول لغت ایل منقول اید و کتبه و بونلردخی اصل و اساس دین و ملت
 اوله قارینه مبنی لسان مذکور ک فساد ایل قرآن و احادیث فقهی مغنی و مشکل اولور دیو
 خوف اولدیفندن بولاسنک وضع قوانین ایل احکامی تدوین لازم کلوب بوجهته ابواب
 و فصول و مقدمات و مسائلی معاوی بر علم میدان کله رک احتیاجی اکام نحو و صناعت
 هر یبه نسجه ایلدیلر و اگر بو عصرده کی لسان عربی به اعتنا و احکامی استغرا ایل
 بونده دخی حرکات اعرایسه به بدل بولور که انلرک دخی قوانین مخصوصه سی اولور
 و احتمالک امور مذکوره بته اواخرده بولور فقط لغت مضری ملکتدن بشقه بر اصولده
 اولور و الحاصل بالجمله السنه و لغات ایل بونلرک ملکاتی هب بویه قوانین مرتبه مخصوصه
 اوزره در و لسان مضری دخی لسان جبری به نسبتله بومثابه ده ایدی که مضری عتدنده
 لسان جبری بونک موضوعات و تصاریف کلامندن چوغنی تغییر ایتشدن نه کم عتدندده
 موجود اولان نقول بو کاشهادت ایلر و بعض عقول قاصره اصحابنک رأی بونفر بر مزه
 مخالفدر که مضری و جبر لسانلر دخی لغت و احده ظنیه لغت جبری به یک قیاسات و قوانین
 لغت مضری به اوزره اجر اسنه چالیشورلر نه کم بعضی بونک لسان جبریده قبیل قولدن
 اشتقاقی و بوکا بمائل بر طاقم شیری زعم و اعتقاد ایلدکلی کی انجیق بوندها بلری صحیح
 اولوب بو عصرده کی عرب لغتی لغت مضری ایل متغیر اولدیفنی کی لغت جبری دخی یک جوق
 اوضاع و تصاریف و حرکات اعرایده لغت مضریه مغایر بشقه جه بر لغتدر انجیق بر منوال
 سابق جهت شرعدن ناشی لغت مضریه اعتنا اولغنی فن نحو استقامتیه بادی اولمشدر
 بو عصرده ایسه شمدیکی لغت عرب ایچون بویه بر فن استقامتیه بادی برشی بوقدر
 بو عصرده کی جیل عربی یعنی بدوی قبائلک لغتده شایان مطالع اولان مواد دن بری
 هر قننی قط و افلیجه بونلر فانی نطق و تلفظلری کیغیلدر که انلر فنی کتب عربیه ده
 فصای لسان ایل فو قده کی حنک اعدادن چیقاردیو مذکور اولدیفنی و جهله اهل امصار
 و مدائن عتدنده کی مخرجه نطق ایچوب بلکه بو مخرج ایل کاف مخرجی یئنده متوسطه

اوله رقی تلفظ ایدرل و بو کیفیت شرقا و غربا بالجمله جیل عربیه موجود بر حالت و ام واقوام
 یئنده کندورلر بته مخصوص بر علامت اولوب حتی بونلر تقریب و انتساب و دخول مراد
 ایدرلر انلر بونجهله فانی تلفظده تقلید ایدرل و عتدندده صریح و خالص عربی بونک
 عربیته دخیل اولان ایل حضرت بدین فرقی و تمیزی انجیق قافک بونلر قفله در و بوندن ظاهر
 و مستبان اولور که ائنه بوقاف بعینها مضری لغتدر زبرا اسلاف عربی بونک قفیه سی اولان
 شو جیل و صنفک شرقا و غربا کثرت و ریاستی منصور بن عکرمه بن خصفنه بن قیس
 بن هیلان اولادنده در که سلیم بن منصور ایل بنی عامر بن صعصعه بن معاویه بن بکر بن
 هوازن بن منصور بن منعب و منکثر اولوب بو عصرده ممالک مهوره ده کی ام و اقوامک
 اکثر و اغلی اولدقاری خالده بونلر مضری اقسا بونلدر قبائل سازه دخی مذکور فانی تلفظده
 انلر مشارکدر و بولغنی بوقبائل خلقی احداث ایچوب بلکه خلفا عن سلف کندورلر بته
 موروثدر و بوندن ظاهر اولور که لغت مذکوره متقدمین مضریک لغتی و مأمول و محتمل که
 عینیه بنی علیه الصلوٰه والسلام حضرت لرینک لغتدر و فقههای اهل بیت یعنی شیعه دن
 زیدیه فقههای یونی ادعا برله سورة فاتحه ده و اهدنا الصراط المستقیم آیت
 کریمه سنی مذکور جیل و قبیل عربی تلفظ ایلدیکی فافن بشقه بر قاف ایل قرائت ایدن
 لحن و غازی افساد ایتش اولور دیوزعم ایتشددر و بو اختلاف زده دن کندی نطق زبرا اهل
 امصار و مدائن دخی استعمال ایده کلدکلی لغتی کندورلر احداث ایچوب بلکه کندورلر بته
 سلفلرندن متماثل و موروث اولدی انلرک اکثریسی ایسه زمان فتحده شهر و مدینه زده
 اختیار اقامت ایتش اولان مضری دندر کذلک شو جیل بدوی دخی لغت مذکوره بی
 کندورلر احداث ایتامشدر لکن شهری و مدینه نسجه انلر اختلاط بجمدن
 دها بعد اولدقاری انلرک ایلدنده اولان لغتک لغت سلف اولسی ترجیح اولور مع هذا که
 اسبق قبائل عرب شرقا و غربا فانی بوجهله نطق ایتکده و بوقافک خالص عربی بی
 ملز اولنلر ایل حضرتی و شهر بلرندن تمیز ایدن بر خاصیت اولسندده متغیردر و ظاهر اولان
 وجه بودر که بر منوال سابق بدو بونک نطق ایلدکلی قاف سلفلرینک عتدنده کی قافک
 مخرجنددر و قافک مخرجی منیع اولوب ایتداسی حنک اعلایی و انتهای کافی ولی ایدن بری
 اولغله حنک اهل اسندن تلفظ ایتک حضرت بونک لغتی و کافی ولی ایدن بردن تلفظ ایتک
 بدو بونک لغتدر ائسته بونکله فقههای اهل بیتک بروجه سابق فاتحه ده قاف بدو بونک
 اوفو مامغه غازی فاسد اولور دیکلر دخی متدفع اولور زبرا بالجمله فقههای امصار و مدائن
 بونک خلافتده اولوب انلرک بونلر اهل مال و ترک تحقیق و نحری ایتش اولملری ایسه
 امر بصیددر بوجهسته وجه وجهه بزم دیده کمر در اوت ارجح و اول اولان بدو بونک
 قرائتدر بر زبرا قافک منوال مشروح اوزره انلرک یئنده نوازی جیل اولک و بلکه
 رسول اکرم صلی الله علیه و سلم ائنددر حضرت لرینک لغتی اولدیفنی ترجیح ایدر بونی
 تصارب مخرجیه بنا فانی کافه ادغام ایتلری دخی ترجیح و نایید ایلر که اگر اهل امصار
 و مدائن تلفظ ایلدکلی کی اعلای حنکدن اولسه مخرجی کافه فریب اولوب اکا اضاء

اولمنازدی واشو کافه قریب اولان قاف که برمنوال سابق بو عصرده کی بدوی عربلرک قاف ایله کاف مخرجلری بینده نطق ایندکلی قافدر بو قافی علمای عربیه بشقه جد برحرف مستقل اولوق اوزره ذکر اینتشاردر انجیق ظاهر اولان بزم دیدیکیز کی قافک مخرجی منسج اولدیقتدن مذکور قاف دخی آخر مخرجندن اولسیدر و اهل عربیه بروجه مشروح بو قافی ذکر ایندکد نصکره کویا که هندلرند جیل اولک لغتی اولدینی صحیح ثابت اولمش کی قافک بو وجهله تلفظی استوحيان واستقباح ایندیبار حالوکه بالاده ذکر و تقریر ایندیکیز وجهله بو قاف قبائل عربیه جیلا بعد جیل سلفلرندن موروث و کندورینه برشمار مخصوص اولدیفچون قافک بو وجهله تلفظی بینلرند متصل و مسلسل اولوب کلسی جیل اولک و بی علیه السلامک لغتی اولدیفنه دلیلدر و بیلکه اهل امصارک قافی برمنوال سابق تلفظ اینتری عجم ایله اختلاطلرندن ظهوره کیش برشی اوله رقی انلرک نطق ایندکلی قاف لغت عربدن دکلدر دیور زاعم زعم و توهم ایده یلور لیکن عقل و قیاسه موافق اولان بزم دیدیکیز کی قافک برحرف منسج المخرج اولسیدر

فصل

لغت حضرت و امصارک لغت مضمره مخالف بر لغت مستفله اولدینی بیاننده در

معلوم اوله که شهرلره و حضرلر بینده کی عرف مخاطب نه مضمر قدیم لغتیدر و نه ده شمدیکی قبائل عرب لغتیدر بیلکه لغت مضمردن و عصر مزده کی اشوق قبائل عرب لغتندن بعد بر لغت مستفله در و بولسان بدوی به نسبت لغت مضمردن دها بعد ذر و لغت مستفله اولسی امر آشکار اوله رقی بوکا کند و سنده موجود اولوب نحو یون خنده لحن حد اولسان تغایر شهادت ایدر و بونسلکه برابر شهر و قصبه لک اختلاف اصطلاحات به دخی مختلف اولغین اهل مشرقک لغتیه اهل مغربک لغتی بعضی مرتبه متغایر و اهل اندلس دخی انلره مغایر اولوب هریری کندی لغتیه بیان و تأدیه مرافقه توصیل ایدر اشته لسان و لغتک معناسی بودر و شمدیکی عرب لغتی حقنیده دیدیکیز کی اهرابک فعدانی انلره مضمر دکلدر لغت حضرت به نک قبائل لغته نسبتله لغت مضمردن دها بعد اولسی بمثلک اثباته کلسجه چونکه لسان اضلیدن تباعد مخالفت عجمه به کوره اولدیقتدن کیچکته عجم ایله زیاده اختلاط ایلمر سته انک لغتی لسان اضلیدن ایدر اولور زیر املاکه انجیق برمنوال سابق تعلیم ایله حاصل اولور و بوملکه ایسه عربک ملکه اولانی ایله عجمدن کلان ملکه نایبه دن مرکب و مخترج برملکه اولدیقتدن قدر عجمه استماع ایدوبده انکله احتیاد ایدر و نه اولقددر ملکه اولادن بغضد اولورز افریقیه و مغرب و اندلس و مشرق بلادنده بو حاله حاله نظر دقت اینت که افریقیه و مغرب حواله لستک انجسامدن اوله رقی باشلوجه اهانلسی قبائل برر اولمغه بورازده طاسفه عرب برر برلره اختلاط ایدوب قوللاندقلری لسان عربی به عجمه برر به غالب اوله رقی عربی و برریدن مرکب و مخترج و عجمه سی اطلب بر بشقه لغت اولغین لسان اولدن ایددر کذلک مشرق اهانلسی ام فارس و زک غلبه و انلره اختلاط ایدوب لغتلی اکراد و قلاحین و فرس و ترکدن قوللاندقلری خنده

وامرا

وامرا ایلمرند تد اول ایدرک ملکه نک فسادیه فاسد اولمشدر اهل اندلسک انجسامدن جلالقه و افرنج ایله جلالری دخی بو وجهله در اشته بو جهته بو اقلیلرده کی شهرز خلیق لغت مضمره و یکدیگره مخالف لغت مخصوصه انجیق اولمشدر

فصل

تعلیم لسان مضمری بیاننده در

معلوم اوله که ملکه لسان مضمری زائل و فاسد و بالجه قبائل موجوده نک لغتی قرآن کریمک نازل اولدینی لغت مضمره مغایر اوله رقی برمنوال سابق عجمه ایله امرا جیدن حاصل بر لغت دیگر اولمشدر لکن بالجه لغات بروجه سابق ملکات قبیلندن اولغین ملکات مازیه کی انلرک دخی تعلیمی ممکن اولور و بوملکه کی تحصیل اینت مراد ایند کیسه به کوره وجه تعلیمی عربک اسالیب اوزره جاری اولان کلام قدیملری یعنی قرآن کریم و احادیث نبویه بی و منظوم و منثور مخاطبات فحول عرب و کلام سلفی و کذا کلمات مولدینی حفظه نصیب نفس اهتمام ایدرک منظوم و منثور کلام عربی کثرت حفظ ایله عربدن نشئت یاش و انلرک روش افاده و عبارلری اخذ و تلقین اینت مشابه سنده اولوق و بعد انلرک اسالیب لغتلی اوزره افاده مراده تصرف اینتکدر صکه بو حفظ و استعمال ایله کند و به بوملکه حاصل و بونلرک کثرتیه اول ملکه نک رسوخ و فوقی مرداد اولور انجیق بونسلکه یله سلامت مایه و اسالیب تراکب عربیه نک مزایای حس تفهیمه و شوملکه ایله طبع سلیمدن نشئت ایدن ذوق و جداتی به محتاج اولور و نظم و نثر کلام مصنوعک جودتی محفوظک بمقدارینه و استمالک کثرتیه کوره اولور هر کیده که شو مواد مبسوطه حاصل و موجود اولور ایسه لغت مضمری حاصل اینت اولوب اشته اول کیمسه بولغت شریفه ده نقاد بلاغت و صاحب ملکه و مهارت اولور و بولسان عذب لیا نک تحصیلی بویه جه اولمیدر و الله یهدی من یشاء بکرده

فصل

بولسانک ملکه سی صناعت عربیه دن بشقه و تعلیمه آندن مستغنی اولدینی

بیاننده در

بولک سببی بودر که شوملکه نک قوانین و قیاساتیه بیلکدن عبارت اولان صناعت عربیه کیفیتی بیلک دیمک اوله رقی نفس کیفیت اولدیقتدن نفس ملکه دکلدر بو جهته فنون عربیه بی ییلان کیمسه صنایعدن برصنعتی علما اوکر نویده علما اجرانسته مقتدر اولیان کسده مشابه سنده در نندکم درز یلکی کور ویده ملکه سنی تحکیم اینان کیمه بو صنعتی تعریف ایده چسک اولدینی حالده در بیلک صنعتی ایلیکی اکنه به کجورد کد نصکره بولک ابکی بارجه سنی برره کنور ووب اکنه بی طاند رقی و دیگر طرفیدن چیقارد قد نصکره تکرار صوقوب ینده اولطرفدن چیقار می و شوبله اینک و بویه یا مقتدر دیو بو صنعتک بعضی عملیاتیه تقریر ایلر لکن بونی علما اجرا اینت دینلر برنی پایه ماز و کذا دولکر لکی عالم

اولان بر کیمه دن بو صنعتک کیفیت اجرایی صور لسه دستره بی الوب و افاجک اوزرینه
قویوب شویله حکمک و یو یله کسمکدر دیو تعریف ایدر انکی اجرایی مطالبه اولسه
دیدکلر بیک ریخی یولیه یاه ماز اشته قوانین اعرابی بیک دخی نفس ملکه به نسبتله بعینه
یو یله جه در زیر قوانین اعرابی بیک کیفیت علی بیک دیمکدر انکی چون صنعت عریبه ده
ماهر و منجر جهایده نماندن نیمه کسمه لری کور یورز که برادرینه یا خود بردو منته ایکی
سطر بر مکتوب و یابث شکوایه یا خود دیگر داعیه و دعوائیه دایر بر عریضه و وثیقه یازه جق
اولسه اسالیب لسان عرب اوزره ایکی لافردی بی برره کتوره مزل کذلک نظما و نثر
صاحب ملکه و فریحه اولان نیمه کسمه لری دخی کور یورز که فاعلی مقولدن و مرفوعی
مجرور دن تمیز ایده مبورلر و قوانین عریبه دن برشی بیلورلر
اشته بوندن مسلمان اولور که ملکه مذکوره صنعت عریبه دن بشقه و اندن مستغنی
بر کیمه بیدر و صنعت اعرایده ماهر اولساردن بو ملکه به دخی متبصر و مظهر بعض
کیمه لری بولور انکی بو مظهر نادر و تصادف قیلسنددر و بونلر دخی اکثر یا کتاب
سیبویه ایله مشغول اولنلر ایچنده ظهور ایدر زیرا سیبویه بالکنز قوانین اعرابه قصر ایقبوب
بلکه کانی شواهد و ادله مفاصله اشعار و عبارات و امثال عرب ایله مملو ایلد بکندن ایده
بو ملکه نیک تطبیق صالح بر ازشی اولغله اکا اشتغال ایدن کیمه کلام عربدن حصه یاب
اوله دخی بو ملکه به متنبه اولور و کتاب مذکوره مداومت ایدنلردن به ضرری دخی بو ملکه به
تفطن و تنبهدن غفلت ایدوب بالکنز قواعد لسانی اوکرنور اما بالکنز قوانین نحویه دن
عبارت و اشعار و عبارات هر بدن مجرد اولان کتب متأخرینه اشتغال و دوام ایدنلر ایچنده
بو ملکه به مظهر یا خود حال و شایسته متنبه واکاه اولان یوق کیمه و بونلر کسندورلری
لسان عربک مرتبه علیاسنه وارمش فلن ایدرلر حالو که هر کسندن زیاده بولسندن بهید
قالمشارددر و اندلسده بولنان صنعت عریبه اصحابی درسارنده یک چوق ترا کیمه تصرفه
اهتمام و شواهد و امثال عربیه اشتغال و قیام ایده کلدکلرندن انلر بو ملکه بی تحصیل و تعلم
سارندن اقرب اولنلر ایله انسانی تعلیمه مبتدی بو ملکه به تقرب ایله نفسی انکه مطمع
و تحصیل و قبولنه مستعد اولور اما اهل مغرب و افریقیه و ساری صنعت عریبه بی
سائر علوم نظریه صریحه سنه قویوب ترا کیم کلام عربده تصرفدن قطع نظر
ایلدکلرندن صنعت عریبه قوانین منطق و عقایب و جدل طاعتدن معدود و علم لسان
و تحصیل ملکه آسانیه مسلکندن بهید اولدی و بونک سببی نیجی اسلک شواهد و ترا کیمندن
و غیر اسالیندن بجی ترک و طالی بو بولده ایجاب ایدن زیمه دن غفلت ایدکلر یچوند که ملکه
لسانیه فی افاده و ایراث ایدن بو تریمه در و قوانین هریمه و مسائل تعلیم اولوب انلر بو قوانینی
مقصدا صلی و صدق و ضعیفک خلافتده اجرا و اعتبار و بحث بولنده بر علم اولقی اوزره
اخذ و اختیار ایدوب ثمره مندند بعد اولدیلر

تحقیقات سابقه مرله معلوم و مسلمان اولور که لسان هر بیک حصول ملکه سی نیجی کلام
عربی کثرت حفظ ایله در شویله که کلام عربدن بیک چوق شیلری حفظ ایدن کیمه نیک

خیالنده عربک ترا کیم نیجی ایدکلری متوال هر نسیم اولغله اودخی اومتوال اوزره نسیم کلام
ایدوب انلرک ایچندن نشئت ایش و افاده هر ایده ملکه مستغنی حاصل اولغله دیک عبارات
هر بیکه لغت و اعتیاد ایش مثابه سنده اولور و الله مقدر الامور کلها و هو اهل الغیب

فصل

اهل یان اصطلاحیه ذوقک تفسیری و مبانیک تحقیقی و اکثر یا بجمدن مستغنی
اولنلر ده حاصل اولدیغی بیاننده در

معلوم اوله که ذوق لفظی علمای بیان ینلارنده متداول اولوب معنایی لسانیه بلاغت
ملکه سنک حصول ایدر بلاغت دخی بالاده مرور ایلدیکی وجهله کلام عربده مرعی اولان
خواص ترا کیمه ربایات اولنلر دخی کلامک مقتضای حاله مطابق اولسندن عبارت اولوب
لسان عرب اوزره تکلم ایدن بر متکلم بلیغ کندی مرانی هر بیک اسالیب و اصول مخاطباتی
اوزره مفید اولان هیتی نثری و کلامی اول وجه اوزره نظم ایدر و کلام عربیه کثرت
اشتغال ایله بودرجه به وارد قده اولوجهله نظم کلامده کندوبه ملکه کلور و امر ترکیب
کندوبه سهیل اولوب عربک مسالک بلاغندن بشقه طرفه مطابق احتمال فالماز
و بومسلاک اوزره جاری اولسان بر ترکیب ایشنه ادنی فکر ایله و بلکه بلا فکر مجرد
ملکه سی اقتضایله اتی استنباح و اندن تبری ایلر زیر املاکات محمللرنده مستغنی و راسخ
اولد قده محمللرینه طبیعت و جبلت کی اولور انکی چون ملکا ک حال و شایسته بیلان غافلر
عربیه اعراب و بلاغیه لغتلرنده صواب بر امر طبیعت در بوطن ایدرلر و عرب بالذبح نطق
ایدردی دیرلر حقیقت حال ایه بو متوال اوزره اولدوب انکی عربک لغتی نظم کلامده
کسب رسوخ و تمکن ایش ملکه لسانیه اولدیغندن بادی رأیده جبلت و طبیعت کیمی
کور بنور و بو ملکه بر متوال سابق انکی کلام عربک ممارسه سی و سمعه تکرر ایلسی
و خواص ترا کیمه نطق و انسی ایله اولوب فن لسان اصحابک استنباط ایش اولدقلری
قوانین علیه نیک معرفتیه حاصل اولماز زیرا بو قوانین نیجی اول لسانیه علی افاده ایدوب
ملکه نیک بالفعل محمللرده حصولی مفید اولماز تنه کم بالاده مرور و تکرر ایلشدر الحاصل لسانیه
حاصل اولان ملکه بلاغت متکلم بلیغی هر بیک لغتده و نظم کلاملرنده واقع ترا کیمه موافق
حسن ترکیب و وجوه نظمه اهدا و ارشاد ایدوب شویله که اگر شوملکه صاحبی بو بولدن
و بو ترا کیم مخصوصه دن عدول ایتک اسلسه ایده من و بو یله مألوف و معنادک خلایق
اولان طریقیه ذهابده لسانی کندوسنه موافقت و ملکه رسوخه سی کندوبه هدایت و دلالت
ایلر و کندوبه عربک اسلوب بلاغندن خارج بر کلام عرض اولسه اندن اعراض ایلر
و مألوف اولدیغی کلام عربدن اولدیغی بیلور و اکثر یا بو باید قوانین نحویه و بیانیه
اصحابک اصولی اوزره دلیل قاعده مندند عاجز اولور زیرا انلرک مسلکی بالاستغرا حاصل
اولان قوانین ایله استدلالدر و بونک وجه مشروح اوزره علی کلام عربک کثرت
ممارسه سیله حاصل اولان بر امر و جدا ایدر مثلا صیبان عربدن کندو ایشلارنده نشئت ایله
تریمه اولغش بر صبی فرض ایشنه لک اولغشی انلرک لغتی اخذ و تعلم ایلر و اعراب و بلاغته

اندره بمسائی قسامه تقلید ایله درجه غایت واصل اولور و حالیکه علم قانونیدن هیچ رشی
نیلیوب کند و سنده بو کیفیت انجی لسان و نظریه ملکه ک حصول ایل اولور کذلک
اندره هم سر ند نصکره اندره کلام و اشعار و انشائی حفظ و ایچلرنده نشو و نما بولش
برکنسه مرتبه سنه کله نجه دیک بونک اوزرینه مداومت ایدن کیمسه ده دخی بوملکه حاصل
اولور اما قوانینی بونک ایله بو کیفیت حاصل ایلله من اشته شوملکه به راسخ و مستقر
اولدینی حالد اصحاب فن بیا ک مصطلعی اولان ذوق اسمی استعاره اولمشدر چونکه
ذوق فی الاصل بزوع طعم و لذتی ادراک دیمک اولوب طعم نصل که لسان ایله ادراک
اولور ایسه بوملکه دخی لسانده وجدانی کیفیت اولدیندن ا کاذوق دینمشدر مقدمات
سابقه معلومک اولد فیه بود دخی بجز و مک اولور که مشرقیده فرس و روم و ترک و مغربده
بریکچی عرب لسانده و خیل و طاری و اهل لسان ایله اختلاطلرندن ناشی اول لسان اوزره
نطقه مضطر اولان ایاچک بوملکه دن حظ و نصیلری قاصر اولدیندن اندره بودوق
حاصل اولار زرا اندره تحصیل صنع و عملری عمر لریک رمة داری مرور و لسانلرنده
بوملکه دیگر یعنی کنیدی لغتلی ملکه سی سبقت ایتد کدن صکره اهل امصار و مدائن
مجاورانه متداول اولان الفاظ و عباراته عیناچ اولد قلمی جهته انلری تحصیل دیمک
اولوب بوملکه ایسه اهل امصار و مدائن زائل و انلر بوملکه دن بعد اولهرق بشقه
بوملکه حاصل ایتد لر در که بوملکه لری مطلوب اولان ملکه لسان دکلدن و بوملکه نک
احکامی کابلده مسطور اولان قوانین عربیه دن بونک دخی بر منوال سابق تحصیل ملکه
دیمک اولوب ملکه مذکور انجی کرلر و مرار کلام عربیه عمارسه و عیناچ ایله حاصل اولور
وا اگر حیویه و فارسی و زنجشیری و یونلره عاقل یک سواران کلام و فحول علمای لسانده
بوملکه حاصل اولمشکن جله سی عجم ایدی خاطره سی وارد اولور ایسه بوکا جوابا دیروز که
بوملکه فصول علمای انجی نسیا عجم اولوب نشئت و زینداری ملت عرب ایچسده ایدو کندن
بو وجهله کلامک اول مرتبه سنه واصل اولدیلر که ارتق المک اونه سی یوفدر و چونکه
اندره مبدأ نشئت لریته نظرا بچوک عرب جو جقلمی مثابه سنده اولوب لغتک کنهنه واصل
اولهرق اهل لغتدن معدود اولد قلمدن انلر هر قدر فسیده عجم ایسه زده لغت و کلامده عجم
دیکل ایللر زرا انلر ملتی مبادیسنده و لغتی شباهتده ادراک ایتدیلر که آثار ملکه هنوز زائل
اولامشیدی بعده کلام عربی مدارس و عمارسه به ملازمت و مواظبت ایدوب حتی غایت
واصل اولدیلر و الحالده هذه الجمادین بری شهر و قصبه لده اهل لسان عربی ایله اختلاط
ایتدیکنده لسان عربیدن مقصود اولان ملکه نک اناری زائل و ملکه لسان عربیه
مخالف بر بشقه ملکه حادث و حاصل اولش بولور بعده فرض ایدلم که ملکه مقصوده سی
تحصیل ایچون مدرسه ایله کلام و اشعار عربیه عمارسه به اشتغال و اقدام ایلله پنه اول ملکه ک
حصول یک نادر اولور زرا بالاده بسان ایتدیکمز و جهله بوملکه که محلیده دیگر ملکه
سبقت ایلله حاصل اولسه یله ناقص و مجروح قالور و فرض ایلک که نسیا عجمی اولان
بریکیمه لسان عجمی الله الف و اختلاطدن بیون بیون سالم اولدینی حالده مدرسه ایله

بوملکه کی تحصیل کیمسه اول کیمسه به بوملکه حاصل اوله یلور لکن بودخی نادر اندن
و قوانین بیا نه بی تعلیم ایدلردن بعضیلر کندوزنده بودوق ک حصولی ادعا ایدرلر بوا یسه
غلط یا مغالطه درو کندوزنده حاصل اولان انجی اول قوانین بیا نه ملکه سی اولوب
بوخسه ملکه عبارده دکلدن و الله بهدی من بشاء الی صراطه مستقیم

فصل

هل الاطلاق اهل امصار و مدائن اشو تعلیم ایله مستفاد اولان ملکه لسانیه ک
تحصیلده قاصر اولد قلمی و لسان عربیه ز اید اوللره بوملکه ک حصول
اصحاب اولدینی بیا ننده در

بونک سبب و حکمی شمدیکی لغت حضرت که انی عجمه ک اختلاطی تشکیل ایتش و بوجهله
ملکه اولادن ملکه آخرایه نازل اولمشدر اشته بولسان حضرت ک مسابقتدن ناشی معیده
ملکه مطلوبه به منافی بملکه ک حصولدر انکچون بوعصرده معلنی کور بورز که
صیانه لسان تعلیمی خصوصنده مسابقت و مسارعت ایدورلر نجات دخی بومسابق
واعتنا کنیدی فن و صناعاتلرنده در فن و اعتقاد ایدرلر حقیقت حال ایسه بو وجهله
اولوب بملکه مصطلح کلام عربیه عمارسه و کسب لغت ایل بوملکه ک تعلیمده در بلی فن
و صناعت نحو بوعمارسه و لغت سائرین افریدر و لغات اهل امصار و مدائن عجمه سی
ازید و لسان مضردن اید اوللر ایل لغت مضربنده منافات نمکن و مستقر اولدیندن
بواقتر اصحابی لغت مضری تعلیم و ملکه سی تحصیلدن قاصر قیلر اهل قطار و امصاردن
بو باده حصه مند امتحان و اعتبار اول که اهل افریقیه و مغرب عجمه به دهه زیاده طالمش
ولسان اولدن اید فالمش اولد قلمدن تعلیم ایل بوملکه کی تحصیلده انلر قصور نامی وارد
حتی کاب قیر و اندن بری پردوسند (یا سی ومن لاعدمت فقهه اعلمی ابو سعید کلاما ک
کنت ذکرت انک تکن مع الذین ثانی و عاقبا اليوم فلم یتهیا لنا الخروج و اما اهل المنزل
الکلاب من امر الین فقد کذبوا هذا باطلا بس من هذا حرفا واحدا و کابی البک و ان
مشتق لبک انشاء الله) دیو یازمش اولدیندن این لرقیق نقل و روایت ایشدر اشته نلرک
لسان مضربده ملکه لری بویه فنا دروسی بالاده ذکر ایتدیکمز کیفیت و کذا شعرزی
دخی طبعندن بعد در انکچون افریقیده ابن رشیق ایل ابن شرفدن بشقه مشهور
چشموب اوراده ظهور ایدن شعر انک اکثری خارجدن کدر و بوانه ک بلاغنده
طبعه لری قصوره مائل بولمشدر اما اهل کلاسک نظرنا و ترا محفوظات لغویه لری کثیر
و بو خصوصه اعتباری زیاده اولدیندن بوملکه کی تحصیل لره دهه قریب و مستعد در
و اندلده علم لسان و ادب رائج و نیجه به زنده متداول ولدیندن هالی اندلیدن بوملکه ده
امام فن و صناعت و رایت افراز بلاغت اولان مورخ مشهور ابن حبان ایل ابن عبدربه
و قسطلی کبی شعری ملوک طوائفدن نیجه مشهور ظهور یتشیدی تا که نصارت نام
تعلیمده وقوع بولان اختلال حسبیه تعلیم علومه و قلمی مساعد اولوب ناقص عمران ایل
صانع ماهر متناقص اولدینی کبی بوملکه ده دخی قاصر اولهرق خضبط تزله بالغ اولدی

واشیلویه طبقه سنک سینه ده کی تلامبندن اولان صالح بن شریف ومالك بن المرحل ايله
بنی اجر دولتک اوائلنده کی کابی انداس شعراسنک اواخر و بقایاسندن ایدی واندلس اقلیمی
مهد بلاغتسده یتشد رمش اولدیغی جکر یازره لی اشیلویه قطعه سندن سینه به وشرق
اندلسدن افریقیه به الفا ایتشدی انجی کرک سینه وکرک افریقیه خلقتک اعوجاج
لسانلرندن وجمعه بربریه نك غلبه سندن ناشی بوملکه نك قبولی کندولینه صعب وعب
اولدیغندن ابکی طرفده دخی اشوبلفای مهاجرین جوق بجمکسزین منقرض وسند
تعلیمی منقطع اولدی بعده بوملکه لسانیه کا کانینه اندلسه عودت ورجوع ايله
اول دیارده ابن بشرین وابن جابر وائلوک طبقه سنده بولسان سائر مشاهیر و صکره ابراهیم
السا حلی وائلوک طبقه سنده بولسانلر ظهور وطلوع ایتدیلر بعده بوعصرده غز وسمایت
اعدا ايله شهید اعازم عقی اولان ابن الخطیب دخی انلری تعقیب ایلدیکه انک لسانده کی
ملکه سی یتشلمدر درجهده ایدی انذن صکره تلامبندی دخی انک اثرینه اقتفا ایتدی الحاصل
اندلسه بوملکه نك شانی اکثر و تعلیمی اسهل وایسر در زیر بالاده بیان ایتدی کهمز وجهله
اندلس اهل سنک علوم لسانیه به اعتلای زیاده در ورده انلرک ملکه سنی افساد ایدن
اهل لسان عجمی خارجدن انلره داخل وطاری اولان اقوام اولوب عجمه لری لغت اندلسک
اصل و اساسی دکلدر اما بوطرفه کی بربریلر بودیارک برلوسی ولسانلری بورانک لسانلدر
الا شهرلرک لغتی برلسانی دکلدر انجی انلردخی عجمه بربریه به مستغرق اولدیغندن تعلیم ايله
اهل لسان ملکه لسانیه تحصیل صعب و دشوار اولور اهل مشرقک دولت امویه و عباسیه
عصر نده کی حالی دخی بویاده بزه جای دقت و عبرتدر که اولوقت اهل مشرقک اعاجم ايله
اختلاطی قلیل اولدیغندن بوملکه لسانیه نك تمامیت وجبا دنده انلرک حال و شانی دخی
اهالی اندلسک حالی کبی و ملکه لسانیه لری قوی و قوی ایدی واول عصرده مشرقده
ایتنای عرب متوافر اولدیغندن فحول شعرا وکتاب دخی متکثر ایدی هله کاب انانینک مشتل
اولدیغی اشعار و منشآت معان نظرایت که کاب مذکور عربک لغت و اخبار وایام منقصبه
ولیت و سیرت عربیه و آثار خلعا و ملوک ماضیه و اشعار و ترغات و سائر حالات اصلیه لری
حاوی بر دیوان جلیل الفحای اولوب احوال عربی اندن ده زیاده احاطه و استیعاب ایلش
برکاب بوقدر و دولتین مذکور تین عصر لنده بوملکه مشرقده مستحکم اولوب زیاده بیان
ایده جکمز وجهله اول وقت جانب مشرقده زمان جاهلیتده کی بلفادن دهابلغ ادبا
بولنوردی تا که دولت دیلم و سلجوقیه ظهور یله عربک کلام و لغت لری فاسد و مندرس
وامر دولتری منقرض و مضاعف و ملک تغلب ابادی اعاجمه منقل اولنجیه نك جانب
مشرق بوملکه نك شانی باقی اولوب انذن صکره اعاجک تغلب و تکثر نندن ناشی اقطار
مشرق انلرک لغت لری بملو و اهل امصار و حضره عجمه مسئول اولمغه لسان عربیدن
بعید و ملکه سنی تحصیلدن قاصر اولدیلر و الحاله هذه نظما و نثر پاک جوق اثرل اوز
ایدورلر اینه ده بوعصرده انلرک لسانلری دخی بوجهله قاصر بولور بور
والله یخلق ما یشاء ویقدر

فصل

کلامک نظم و نثر فخرینه انقاسی حقهده در

معلوم اوله که کلام عربی کی فن اوزره مبنی اولوب بری شعر و دبیری نژدر شعر موزون و مقفا
اولان کلامدر مقفاک معناسی اوزانی روی واحد اوزره اولقدرد روی دخی قافیه دیمکدر
نرموزون اولیان کلامدر شعر و نثر فخرندن هر بری نیجه فنون و طرق مشتل اولوب مدح
وهجو و شجاعت و مرثیه شعرک فنون و انواعیدر و نثرک بر قسمی مسجعدر که قطعه قطعه
ایراد و هر ایکی کله ده بر قافیه التزام اولان کلام اولوب اول قافیه به دخی مسجع نسیمه اولنور
نثرک بر قسمی دخی مرسلدرد که علی الاطلاق ایراد اولان کلام اولوب قطعه قطعه بولنر
و قافیه و سائر ايله تفصیل و التزام و خطبه و دعا رده و جهوری و رقیب و ترهیب مقامده استعمال
اولنور و قرآن کریم اگر چه مشهور قبیلندن اینهده ایکی قسمدن دخی خارج اوله رق
نه مطلقا مرسل نسیمه اولنور و نهده مسجع دینلور بلکه آیت آیت بر تفصیل اولوب آیتلر
اول مقطعه رده منتهی اولور که کلامک اورالده نهایت بولدیغنه ذوق شهادت ایلر
صکره مسجع و قافیه اوله جوق بر حرف التزام اولمقسزین آیت اخرا ده کلام اعاده و تکرار
اولنور و الله زل احسن الحديث کتابا مشابها مثنای نقشهر منه جلود الذین یخشون ربهم
و و لقد فصلناه آیاتکم آیت کریمه لیک معناسی دخی بودر و آیتلرک او اخری فواصل
نسیمه اولنوب مسجع دکلدر و مسجعده ملترم اولان خصوص لسانلرده التزام اولمناز و کذا
او اخر آیات قرآنیه قوافی دخی دکلدر بر منوال سابق بر آیت کریمه ذوق بلاغجه منتهای
کلام اولان مقطعه نهایت بولدقد نصکره آیت اخرا یه میل و انتقال اولنه رق
اعاده کلام اولنه تکدیکنندن علی العموم آیات قرآنیه به مثنای اسمی اطلاق اولمشدر فقط
النجم لفظی ثریابه علم اولدیغی کبی مثنای دخی غلبه استعمال ايله سوره فاتحه به مختص اولوب
انکچون بسوره شریفه به السبع المثنای نسیمه اولمشدر سوره فاتحه به مثنای نسیمه سی
حقنه مفسرینک دیدکلری اشوبیان ایتدی کهمز وجهله مقابسه ایت بزم دیدیکمزلر
برجانی ظاهر اولور
* المترجم * سوره فاتحه به مثنای نسیمه سی هم مکده و همده مدینهده مکررا نازل اولدیغنه
ویا خود نمازده تکرار اولدیغنه میندر دیو مفسرین عظام بیان ایتشدر در انجی مؤلف
این خلد و نك تحقیقنه کوره نجم علی العموم یلدر معناسه ایکن معرف باللام اوله رق النجم
لفظی اعلام قاله دن اولوب کوهکب ثریابه اسم مخصوص اولدیغی کبی مثنای دخی
علی العموم آیات قرآنیه دیمک اولدیغی حالده غلبه استعمال ايله سوره فاتحه به علم اولمشدر
بوحالده مفسرینک تکلفلرینه حاجت فالاز * نم کلام المترجم *
بودخی معلوم اوله که فنون مذکور هر برینک اسالیب مخصوصه سی وارد که دبیرینه
صالح اولماز و انده استعمال اولمناز شعره مخصوص اولان تغزل و خطب و خطابه
مخصوص اولان حمد و دعا کبی انجی متأخرین کثرت اسجاع و التزام تقیه و مفصوده
شروعندن مقدم تغزل ايله کلام مشورده اسالیب و موازین شعری استعمال ایلدیلر بومقوله

کلام مشورایسه تأمل اولدینگی حالده باب وفن شعر دن اولوب فرقلری بالکز وزنده در
و کابک متأخرینی بومسلک اوزره دوام واستقرار و مخاطبات سلطانیه ده دخی بواسولی
استعمال و بلکه بالجملة کلام مشوری اشوبیکندکلی قالبه افراغ واسالیی یکدیگره
خلط ایله مرسل بتون بتون ترك و فراموش ایلدیلر خصوصیه اهل مشرق بتون بتون
بو یوله حصر نظر اعتبار ایتدیلر و بوعصرده مخاطبات سلطانیه اهل غفلت اولان کابک
عندنده شوا سلوب اوزره جاری اولدی بوایه جهت بلاغته نظرا بر امر صواب دکلدر
زیرا کلامک مقتضای حاله تطبیقده متکلم و مخاطبک احوالی ملا حظده لازمه دندر
و چونکه مذکور جمع و فایده فتنه متأخرین اسالیب شعری ادخال ایش اولدقلرندن
مخاطبات سلطانیه تک بوندن نبرته و تصفیه سی ایجاب ایلر زیرا اسالیب شعرد
بلا ضروره طمطراق الفاظ و مزاج و اطباب اوصاف و ضروب امثال و کثرت تشبیهات
و استعارات مباح و مجاز اولور التزام تقیه دخی بر نوع تریتندر جلال ملک و سلطنت
و جانب ملوکدن ترهیب و ترهیب ایچون جمهوره خطاب ایه بوکامافی و میندیر و مخاطبات
سلطانیه ده مقبول اولان فن تریتندر که کلامی اطلاق اوزره انشا ایدوب جمع ایله تقید
ایتمکدر مکر که نادرا تکلفیه اوله رق کندی طبیعیه بر جمع دوشمش اوله و بوجهله
مرسل فتنه رعایت اولدقدن صکره مقتضای حاله مطابقت خصوصیتده کلامک حقنی
و یرمک لازم کلور زیرا مقامات مختلف اولوب هر مقامک دخی اطباب و ایجاز و حذف و اثبات
و تصریح و اشارت و کنایه و استعاره قلملرندن براسلوب مخصوصی وارد و مخاطبات
سلطانیه بی اسالیب شعر اوزره مینی اولان مسلک مذکور اوزره اجرا ایتک مذمومدر
واهل عصرک بو یوله کیتلرینه بادی بود که لسانلرینی عجمه استیلا و احاطه ایدرک کلامک
مقتضای حاله مطابقتده حقنی اعطاس دن قاصر اولمیرله میدان بلاغته متهمی اراغ
و مسافه سی اوزاق و خطوات موافق و مقاطعک اره سی کنش و آچق اولان کلام مرسل
و ادیسه آت سور مکدن عاجز اولوب اشوب جمع طرز بنه حریم و منهالک اولدیلر
بونکله کلامی مقتضای حاله تطبیقده کی قصور لری سز و اخفا و بومقوله تریتات
و محسنات بدیعه ایله جبر نقصان و سائر خصوصیات مهمه دن اغماض ایلر و اکثر بو یوله
سلوک ایله بو خصوصیه مبالغه ایلر بوعصرک مشرق طرفده بولنان کتاب و شعری اولوب
حنی بو یوله اعرابی و فاعده تصریفی یله اخلال ایلرل شو یله که برکونه جناس دوشورمک
ایچون اعرابی ترك و بنیه کله بی افساد ایلرل بونی عرض و تقدیم ایلدیکر محک بلاغت ایله
امتحان ایت بزم دیدیکرک صحنه واقف اولور سین والله الموفق للصواب

فصل ۴

هم منظوم و هم مشور قلرند اجاده یعنی بر شخصک ایکبسته دخی کال وجودت
ملکه سی نادرا تصادف ایلدیکی بیاننده در

بوت سی اول در که منظومه با خود مشورده کال و جیادت بالانه بیان ایتدیلر و ججهله
اسانده حاصل اولان ملکه دن عبارت اولوب محله ده اول بر بشقه ملکه حاصل اولدینگی

تقدیرجه

تقدیرجه دخی ملکه سابقه اول محلی ملکه لاحقه تک تمامشدن قاصر قیلار زیر املاکات
فطرت اولی اوزره قبول و طیباییده انطباع و حصول اسهل و ایسر در و اندر دن مقدم
ملکات آخری حاصل اولدینگی حالده ماده قابله ده انلره مزاج و منازع و سرعت قبوله حائل
و مانع و بوجهله یتلرند مناسقات و مینایت واقع اولوب ملکه ده تمامیت متعذر اولور
و بویکیت بالجملة ملکات صنایعه ده موجود اولوب محله بوکامافی برهان ایله بو خصوصی
اثبات ایتدیلر لغت حقیقه دخی بونی اعتبار و اجرا ایت که لغت لسانک ملکاتی دیک اوله رق
صناعت منزله سنده در اسانده عجمه تقدم و سبقت ایدن یعنی ابتدا لسان عربدن
بشقه برسان اوکر غش اولان کیمه به باق که عرییده فصل قاصر و ناقص قالیور بناء علیه
اقدیمه لغت فارسیه بی تعلیم و اعتیاد ایش اولان برجم ملکه لسان عربی به مستولی و مالک
اوله ماز و تعلیم و تحصیل ایلده دخی دائما انده قاصر اولور کذلک بر پروروم و افرنجدن دخی
ملکه لسان عربی بی کاله کنور نلر بونی کیدر بونک سبی ایچق لسانلرند بر بشقه لسانک
ملکه سی سبقت ایش اولسیدر و السن و لغاتک صنایعه شبه اولدینگی و صنایع و ملکاتک
مزدحم اولدینگی و برنده اقدیمه کسب کال و مهارت ایش اولان کیمه تک اکثر یادیکرند
دخی جیادت و مهارتی با خود نه سبقت مرتبه سنه مواصالی اوله مدینگی خصوصاتی دخی
تقدم و مرور ایتشدی بوضوئده نظم و نثر قلرندن هر قفسینک ملکه سی اوله حاصل
اولور ایه دیگر تک تمامیت ملکه سنه مانع مزاج اولمق لازم کله چکی ثابت اولور
والله خلقکم و ما نعلمون

فصل ۵

فن و صناعت شعر یاننده و وجوه تعلیمی حقیقه در

فن شعر سائر لغاتده دخی بولور ایچق بر عربک شعرینه دائر بسط کلام ایده جکر
و هر لسانک کندوبه مخصوص احکام بلاغتی وارد و لسان عربده فن شعر بر مسلک عزیز
و بر طور تطبیق آمیز در زیرا شعر عربی وزنده مناسوی و حرف اخیره متحد قطعده
مفصل و محلی اولان کلام اولوب بوقطعه اردن هر برینه بیت و متحد اولدقلری حرف اخیره
روی و فایده و اولندن اخرینه قدر مجموع کلامه قصیده نسجه اولور و هر بیت کندی
افاده ترکیبه سننده منفرد و مستقل اولوب شو یله که ماقبلندن و مابعد دن تریق و افراد
اولنسه مدح یا تفریل و بامریه بابلرندن هر قفسینه دائر ایه کندی بایسته بر کلام نام اولور
بناء علی ذلک شاعر اول بیت کلام نام و مستقل اوله رق نظم ایتمک چالیشور بعهده دیگر
بیتی دخی بوجهله بشقه کلام اولمق اوزره ابراد ایلر و رفتدن فن آخره و بر مقصوددن
مقصود دیگر خروج و تنفله اولکی ایکنی به مناسب و کلام تنسافردن بعد اوله حق
و ججهله مناسب کوزه در تنم قنزلدن مدحه و صخر ایله طلول یعنی ویرانلرده طلیل
دیلازل عمل بقیه و از لری و صفندن رکاب و اسب و طیف و صحنه و مدح و حک و صفندن
فوننت و عا کریت و صحنه و مرثیه ده اظهار حزن و کدر دن متوفاتک مدحه استطراد
و تنفیل ایلدیکی کی و اولرندن بعضیسنک بعضیسنه قریب و مشابیهتی اولوب تمیز تک جوفی

ناسه خفی اولغله طبیعت ناهل ایدوبده روزندن اکافر بولان وزن دیگره چقمسون دیو شاهر صکنده قصبه سنک مجموع ایاتی پروژنده اولسنه دخی دقت واهتمام ایلر و بواوزانک شروط و احکامی اولوب علم عروصده میندر و طبعیا متفق اولان هر وزنی هرب یوفنده استعمال ایتش دیمک دکلدر عربک استعمال ایلدیکی انجیق اهل فن هر وضک بحور نجبه ایلدکری اوزان مخصوصه درکه انلری اون بش مجرده حصر ایتشلدر یعنی اوزان طبیعه دن بونلردن بشقه سنده عربک نظمینی بوله مامشلدر

المترجم * فن هر وضک موجد و مخترعی امام خلیل بن احمد اولوب اوزانی اون بشه حصر ایتشلدر مؤخره بعضیلر بر بحر دخی علاوه ایدرک اون النی به ابلاغ ایتشلدر بر منوال سابق السنه سائرده دخی شعر وارددر انجیق هر برینک اوزان مخصوصه سی اولوب یکدیگر بکریته مفاویدر بناء علی ذلک عربی عروضیه فارسی هر وضی یکدیگره مابین بر وزن مستقل اولشلدر و اگرچه نیجه بحر لایبی اسانده دخی مستعمل ایتده هر برنده صورت استعمالی بشقه در مثلا فارسیده بحر رمل اکثر باریتی سکر جزدن مرکب اوله زق استعمال اولوب عرییده ایتده بوجردن برینک اجزاسی التیدن زیاده اوله ماز و بویه سکر جزدن مرکب اولان بر کلام عرییده ایکی بیت اوله یلور ته کم (ادرک سا و ناولها) (الایا ایها الساقی) عرییده بر بیت ایکن حافظ شیرازی بونی قلب ایل (الایا ایها الساقی ادرک سا و ناولها) دیو فارسی العبارة اولان غزل مشهورنده بر مصرع اولقی اوزره درج ایتشلدر و عرییده هر بیت بر کلام مستقل اولدیغی کئی فارسیده دخی اکثر باری مصرع بر رجله مستقله در اشته برکله نک اورنه سنده ایکی مصرعک بولنسی عرییده جاری اولونده فارسیده جائز اولما سنک سر و حکمتی بودر و هر لسانک شعری کندو اوزان مخصوصه سندن برنده منظوم اولقی لازم کلوب دیگر لسانه مخصوص پروژنده اولورسه حلاوتی اولماز و بلکه کلام موزون صابلاز بناء علیه بحر رملدن اوله رقی هر بیت سکر جزدن مرکب اولان مشهور قصبه طنطرا نیه نظر شعرای عرییده شعر دن معدود دکلدر بوجانده لسان ترکینک دخی خصوصیت عبارات و ترا کینه کوره اوزان مخصوصه سی اولقی لازم کلور ایتده اسلامخ اولان شعرای روم بتون بتون شعرای عجمه تقلید ایله نمایی تمامنه اوزان فارسیه بی استعمال ایده کلدکلرندن لسانم ترک خصوصیت کوره اوزان طبیعه سی تعین ایتوب بالجله اشعار من اسالیب ترا کتب فارسیه اوزره معفود و محدود اولوب قالمشدر

تم کلام المترجم * معلوم اوله که فن شعر عند العرب شریف و مقبول ایدو کندن اتی علوم و اخبار ازینک دیوانی و صواب و خطا لریک شاهی و اکثر علوم و حکمتلریک اصل و مرجعی قیلشدر دی و انلرده شعرلر ملکه سی ملکات سائره کبی مستحکم ایدی و ملکات لسانیه کلامده ادمان و صناعت ایله اکتساب اولنور و فزون کلامدن اشبو فن شعری مناسبتین صناعت ایله اکتساب ایتک استناره کوره تحصیل ملکه سی کوجدر زیر بر منوال سابق هر بیت ماقبلدن و مابعددن قطع نظرله بر کلام نام و مستقل اولقی

لازم کلدیکندن بوملکهده بر نوع نطفه محتاجدر که حتی کلام شعری بی اشعار عرییده معروف اولان قوالیه افراغ ایله کلام مستقل اولقی اوزره کینه رشته یسان و یصده دیگر بینی دخی بوسابق اوزره ایتسان ایدرک فنون و اطوار مختلفه بی حاوی اولان بر قصبه نک ایاتی مناسب و یکدیگره موانس و مجذب اولدیغی حالده مقصودینه وافی اولان فنونی استعمال ایلله مسلک شمرک بوجمله درکار اولان صعوبت و غرایبندن ناشی معروف و مطبوع اولان اسالیبی اوزره جودت نظم ترا کبی قریحه له محک اولشلدر و بونده بالکرم ملکه کلام عربی کفایت ایتوب بلکه عربک استعمال ایده کلدیکی اسالیب مخصوصه به رعایت خصوصیت بر نوع نطف و محاوله به محتاجدر شمدی اسلوب لفظنک عند الاطلاق اهل فن عتدنده مراد اولان معناسی بوراده بیان ایده لم معلوم اوله که اسلوب انلرک عتدنده کندو سنده ترا کیک نسج اولدیغی متوالدن باخود افراغ و املا اولدیغی قالبدن عبارت اولوب کرک و نلیقه اعراب اولان اصل معنای افاده اعتبار ایله و کرک و نلیقه بلاغت و یسان اولان کمال معنایی یعنی خواص ترکیبی افاده اعتبار ایله و کرک و نلیقه فن عروض اولان وزن اعتبار ایله کلامه حائذ اولما فله بوعلمون ثلثه بوسناعت شعریه دن خارجدر و بلکه اسلوب دیدکری ترا کیب متظمه نک هر بر ترکیب مخصوصه انطباقی اعتبار ایله کلی اولان صورت ذهنیه سنه عائد اولور و اول صورتی ذهن اعتباری و اشخاص ترا کیددن انزع و تجرید ایله اتی خیالده قالب باخود منوال کبی قلوب ایتده اعراب و بیان اعتبار ایله عند العرب صحیح اولان ترا کبی بولور و بنانک یعنی معمارک بنایی قالب مخصوصه بطبقه دو کوب صیفشدر دینی و فساجک یعنی جلا هک بزی متوال تعبیر اولان افاج اوزرینه طوفو بوب صاردینی کبی ترا کیب مذ کوره بی اول صورت ذهنیه به کوره نسج و اعمال ایدر تا که بوقالب کندو سنک مقصودینه وافی اولان ترا کیب لازم به شامل و واسع و کلام دخی ملکه لسان عربی اعتبار ایله صحیح اولان بر صورت اوزره واقع اولور زیر افنون کلامدن هر فنک اسالیب مخصوصه سی وارددر که اسالیب مذ کوره اول فنده احوال و انصاه مختلفه اوزره بولنور ته کم شعرده سوال طلول طلوله خطاب ایله اولور شاعرک (یادار مینه بالعلیه فالسند) قوی کبی باخود رفیعترک توقفنی استدعا ایله اولور (قفانسل الدار الی خف اهلها) قوی کبی و باخود طلل اوزرینه بکا ایلتری رجایله اولور (قفانسل من ذکر ی حبيب و منزل) قول کبی و باخود مخاطب غیر معیندن استفهام جواب ایله اولور (الم تسئل قصیرک الرسوم) قول کبی

المترجم * طلول مللک جعیدر طلل حرا به ده زمیندن بوقار و قالان عمل بقیه زیدر زمین ایله برابر قالور ایتسه رسم دیرل شعرای عرب بونلره دارود بار جانانک بقا باسی آثار بی مراد ایدرل * تم کلام المترجم * و ته کم نمیت طلول طلوله سلام و یرمک اوزره مخاطب غیر معینه امر ایله اولور (سی الدیار بیحان العزل) قوی کبی و باطلولک سفینه دعا ایله اولور * اسقی طلولهم اجش هزم * وغت علیهم روضه و نعیم * یتشده اولدیغی کبی و باخود بر قسدن طلولک سفینی

استند ما ایل اولور * یارب ق طالع مؤلا یالارب * واحد السحاب لها حده الانبی * یئنده
اولدینی کی
و نه کم مرئیه ده اظهار حزن و کدر استند ما ی بکا ایل اولور * کذا فیصل الخطب
ولقدح الامر * ولبس لعین لم یفرض ماؤها عذر * یئنی کی یاخود حادثه بی استعظام ایل
اولور * ارایت من حلوا علی الاعواد * ارایت کیف خبیا ظباء النادی * قولی کی
و یاخود فاک مفقود اولمستند ناشی اکوان حقند مصیبتک وقوع و احاطه سنی امضا
و تسجیل ایل اولور * منابت العشب لاحام و الاراع * مضی الردی بطویل الریح
و الباع * قولی کی و یاخود جادادن منوفا ایچون کدر ایچیلری رد و انکار ایل اولور
امرأه خارجیه تک * اباشیر الحابور مالک مورقا * کاک لم یخرج علی ابن طریف *
قولی کی و یاخود منوفاک خصمه نهیت و تبشیر راحت ایل اولور * التی الراح ریعنه
ابن زرار * اودی الردی بقربک المفوار * قولی کی شار انواع و فنون کلامه دخی
یونلرک امثال و نظاری کثیردر و شرده کلام جله لردن و جله لک غیر یستند مرکب
و منظم اولور و جله لرا نشایه باخبریه و اسمیه بافعلیه و ماقلته تابع یا غیر تابع و مفصول
باموصول اولور و هرکله تک موقعی سکا اشعار عربی کثرت مطالعه ایل حاصل ایتدیکنک
قالب کلی تعلیم ایدر که ترا کیب معینه دن تجرید و انزاع اولمش اولوب جیع قوالیه
منطبق اولان صورت ذهنیه در زیر کلامک مؤلف و ناظمی معمار و نساج کی و اول
صورت ذهنیه کلیه منطبقه معمارک قالبی و نساجک منوالی کی اولوب بناده قالبدن و تسجیده
منوالدن خارج اولان شی فاسد اولور و صفین که بو بایده قوانین بلاغی بیلک کافیدر
دیمه سین زیر قوانین مذکوره قیاس ایل ترا کییک هیئات مخصوصه می اوزره استعمالکنک
جایز اولدینی افاده ایدن قواعد علمیه دن عبارت اولوب قوانین اهرایه تک قیاسی کی
بودخی صحیح و مطرد بر قیاس علمیدر بیانی صدندده اولدینمز اسالیب ایسه بو یله قیاس
قیلندن اولوب انجیق نقشده راسخ اولان برهیندر که اشعار هر یک کرازا و مرارا لسانده
جر بانیله ثبوت و رسوخ بوله رق انکله اشعار عربیه موافق اوله جی و جهله نظم کلامه
اهندا اولنور و قوانین علمیه یعنی قواعد نحو و بیان و وجهله یونک تعلیمی مفید اولساز
و قوانین علمیه جه قیاسا صحیح اولان هر کلامی عرب استعمال ایلش دیمک اولوب بلسکه
انلرک صدندده مستعمل اولان انواع و انحاء مصروفه در که انلرک کلام عربی حافظ اولنلر
مطلع اولور و صورتلری قوانین قیاسیه تختند مندرج بولنور بوتقدیرجه شعر عربدن
بو اسالیب ذهنیه حسیله بحث ایتک ترا کیب مستعمله سندن بحث دیمکدر یوخسه
مقتضای قیاس اولان ترا کییدن بحث دیمکدر انکیچون ذهنده بو قوالی حاصل ایدن
اشعار و کلام عربی حفظدر دیمک و قوال مذکوره منظومه اولدینی کی منورده دخی
اولور زیر عرب ایکی فنی کثرت اوزره استعمال ایدوب شرده وزن و قافیه به اعتبار
و هر بیت بر کلام مستقل اولق صورتی اختیار ایلدیلر کلام منورده دخی اکثر یا قطعات
و فقرات یئنده موازنه و تشابه اعتبار ایدر و بعضا محمله نفید و بعضا رسال و اطلاقی ایلر

و یونلردن هر بریتک قوالی لسان عریده مصروفدر و یونلرک ایچیدن مستعمل اولان
مؤلف کلامک نالیفنی بنا ایلدیکی قالبدر بوق دخی انجیق کلام عربی حافظ اولوبده قوال
معینه شخصیه دن تجرید ایل ذهنده قالب معمار و منوال نساج کی بر قالب کلی پیدا
ایدنلر اولور انکیچون فن نالیف کلام نحو و بیان و هر وضدن بشقه اوله رق بر فن
مستقل اولمدر بلی اول فنون کثرت قوانینیه مراعات یوفندده شرط اولوب
انلرستز تمام اولساز
اسلوبک معنای و وجهله تقرر و تبیین انکله یوندن صکره شرک حد یارسم اولق اوزره
برتر یغنی ذکرایده لم که سیاقی مشروح اوزره حقیقت شعرنه دیمک اولدینی
اکلاشلسون زیر کور دیمک نالیفات متقدمینده بو یله برتر یغنه مطلع اولمش
* المترجم * ذاتیادن مرکب اولان تعریفه حد و ع ضیادن یاخود ذاتی ایل هر ضیادن
مرکب اولان تعریفه رسم تسمیه اولنور و بر حقیقتک تعریفنده اول حقیقتک جیع
ذاتیاتی ایل خاصه می مندرج اولور ایسه رسم اکمل نام دینلور انسانی حیوان ناطق
مضاحک ایله تعریف کی فقط بعضیلر بوق حد فستنده ادخال ایدرلر مؤلفک حد یارسم دیو
تریدی بوکا بیی اولق کدر بو بحثک تحقیق و تفصیل علم منطقیده در
* تم کلام المترجم *
و فن عروض اصحابک شعری تعریف مفادنده شعر موزون و مقفا اولان کلامدر
دیملری بیانی صدندده اولدینمز حقیقت شرک نه حدیدر و نه ده رسمیدر و چونکه انلرک
فن و صنایع لری شعردن متحرکات و سوا کنک عدد و کیتی و عروض ایساک ضربه
مماثلتی اعتبار ایله بحث ایدوب بودخی الفاظدن و الفاظک دلالتدن قطع نظرله مجرد وزنندن
بحث دیمک اولدینندن ذکراوشان قولری کندنی نظر و مقصد لینه کوره شرک حدی
اولق مناسب اولور اما یزم بو مقصوده شعردن یچمز اعراب و بلاغت و وزن و قوال
مخصوصه می اعتبار ایل اولدینندن انلرک مذکور تعریفلری شو یزم نظم مزه کوره صحیح
اولدینقه مبنی شو حیثیتدن شرک حقیقتی یلدره جک برتر یغنی لازم کلمکله شرک
تعریفنده (هو الکلام البلیغ المبنی علی الاستعاره و الاوصاف المفصل باجزاء منفعة
فی الوزن و الروی مستقل کل جزء منها فی غرضه و مقصده عما قبله و بعده الجاری
علی اسالیب العرب المخصوصه به) دبرز یعنی شعری استعاره و اوصاف اوزره مبنی و وزن
و قافیه ده متفق اولان جزله فعل و مقبری و هر جزئی ما قبلندن و ما بعدندن آری
اوله رق فرض و مقصدنده مستقل و عربک بو بایده معروف اولان اسالیب مخصوصه می
اوزره جاری بر کلام بلیدر دیو تعریف ایلر
بو صورتده کلام بلیغ قولر جنسدر و استعاره و اوصافه مبنی دیدیمک یونلردن خالی اولان
کلاملردن احترازدر زیر بو مقوله استعاره و اوصافدن خالی اولان کلاملرا کثرتلر
صدندده شرک کدر وزن و قافیه ده متفق اولان اجزاء مفصل و فعل دیدیمک بالاتفاق
شعر اولیان کلام مندرج احترازدر و هر جزء فرض و مقصدنده مستقل قولر شمشک

خابور بر محملک امیدر
ابن طریف خسوار جیدن
بر شخص اولوب مرئیه سنده
قرقرنداشی بو بیی سوبلدر
مد

حقیقتی بیاندازد زیرا شعر که ایاتی بر حال و وجهه اولدیغندن بولکلام ایلر برشی فصل
و تمیز اولمیشوب بوجهله قید احترازی دکلدر و اسالیب مخصوصه اوزره جاری قولم
شعراى عربك اسالیب معروفه سی اوزره جاری اولمیان کلام موزوندن تمیز ایدر که
بومقوله کلاملر شعر اولمیشوب انجیق کلام منظومدر زیرا کلام مشورک شعرد
اولمیان اسالیب مخصوصه سی اولدیغنی کبی شعرک دخی مشورده اولمیان
اسالیب مخصوصه سی اولدیغندن منظوم اولوبده اول اسالیب اوزره اولمیان
کلام شعر اوله من انکیچون اشبو صناعت ادیه ده اسانده مزاولان علمای اهلالمک
اکثری منی ایلر معربک نظمیری اسالیب عرب اوزره جاری اولدیغندن شعرمدن معدود
دکلدر دیورای و حکم ایدرلری و عربک اسالیب دیونقیذ ابتکلمز عربک غیر یسنده
دخی شعر واردرد دینلرک رأیه کوره عربدن غیری اولان هم وطوانک شعرندن احترازیچوندر
اما عربک غیر یسنده شعر بولنماز دینلرک عندنده بولکا حاجت اولمیشوب کلام مذکور یرنده
(الجاری علی الاسالیب الشصوصه) دینلور یعنی بومذهبه کوره اسالیب عرب دیو
اصافله تقییده حاجت اولمیشوب اسالیب مخصوصه اوزره جاری دینلک کافی اولور
بوراده حقیقت شعرک بیاندندن فارغ اولدیغمر جهنله ارتق شعرک کبیفیت عملنه دار
سط کلام ایلر لم

معلوم اوله که شعر یا نیک و بومصاعفی احکام ایتنک شروطی اولوب اولنکسی اشعار
عربدن بر نیجه سی حفظ ایتکدر که حتی نفسده برملکه حاصل اولوبده الیک منوال اوزره
نسیج کلام اولنه و حفظ ایتچون اشعارک کثیر الاسالیب ونقی الزاکیب اولان نفیس
و تمیز لری اختیار و انتخاب اولمیشوب که اقلی ابن ابی ریععه و کثیر و ذوالرمه و جریر و ابی نواس
و حبیب و بعتزی و رحنی و ابی فراس کبی خول شعراى اسلامیه دن بر شاعرک شعری واکثر
واعلی درجه سی کتاب افانینک حاوی اولدیغنی اشعاردر زیرا کتاب مذکور اهل طبقة
اسلامیه ک شعر بی و اشعار جاهلیه دن مختار اولنلری جمع ایتلدر

و بوجهله محفوظدن خای اولان کیمسه ک نظمی فاصر و ردی اولوب شعره رونق
و خلوت و برن انجیق کثرت محفوظدر بناء علیه حفظی قلیل یا خود معدوم اولان کیمسه ک
شعری اولمیشوب سوبیلدیکی انجیق درجه اعتباردن ساقط بر نظمدر و محفوظی
اولمیان کوره شعرمدن اجتناب ایتنک اولادر

و بر منوال سابق اشعار عربدن یک جوق شیلر حفظ ایلر تمیز قریحه دن مسکره نظمه
اقبال ایتلدر و بوجهله کثرت اکثر ایلر ملکه شعریه راسخ و مستحکم اولور و بعضیلر
دیشلردر که بویابده محفوظ اولان اشعارک رسوم حرفیه ظاهره سی فراموش اولنقی دخی
شرطدر زیرا رسوم مذکوره انلرک بعضیها استعمالنه مانعدر اما نفیس انسانى انلرله
منصف و تکلیف بولدیغنی حالده رسوم مذکوره منسی اولدغه اسالیب ذنده منتقش اولوب
فاصله اول اسالیب اوزره بالطبع بشقه کلدل نسج اولنور
و بوندن مسکره عمل شعر ایتچون خلوت و افارصو و ازهار خوشو و صوت دجلو ایلر بادی

تشیط قریحه اولور یرده قامت و بونلرله برابر خاطرده جمعیت دخی شرطدر احتجاب فن
دیشلردر که شعر سوبیلک ایتچون الک خبر لووقت صباحین او قیودن قالدیلدغه و معدنه ک
فراغی و فکرک تشاطی وقتده و جام هواسنده در و بعضا عشق و بهوشی حالی دخی
بولک اسبابدن هدا ایدرل

نه کم ابن رشیق کتاب عمده سنده بونی ذکر ایتلدر کتاب مذکور بوفنده بر کتاب
فی نظیر اولوب ککک اندن اول و کرک اندن صکره کیمسه بوبله بر کتاب باز ما مشدر
و اصحاب فن دیشلردر که بوموادک کافه سی بر کیمسه ده مجمع اولدقن مسکره شعر
نظمی کندوسنه کویج کاور ایلر ارتق تی وقت آخره تعلیق ایتلک و نفسنه جبر واکرا
ایتمک لازم کلور و یتنک قافیه اوزره بناسی ابتدای امرده تصور اولنوب و قرار
و یریلوبده الیک اوزرینه نسج کلام اولمیشوب زیرا قافیه دن غفلت و اغماض اولنلر ق
نظمه ابتدای اولدیغنی تقدیرجه مختلده قافیه وضعی دشوار اوله رقی اکثر بار بطسیر
و یاقبفسیر ر قافیه دوشور و سوبیلدیکی بریتنه مناسبتی اولمیشوب رقی خاطره منوع ایدن
یتی موضع لایقه ترک یا تمیز ایتلدر زیرا هر یتنک باشلوباشنه مستقل و منفرد اولمیشوب ایتلک
بکدر مسکرت و اساطی قلوب بوجهله دخی شاعر استدیکی کبی زین و تنظیم
ایتلدر و قصد ختام بولدقن مسکره اوله جه حالی اوزره بر ایتچوب و بلکه تکرار
دوبوب تصحیح و تنقیح ایتلدر زیرا شعر انسانک بنات فکری و اختراع قریحه سی
اولدیغندن اکامتون و مغرور اولوب اول امرده کندوسنه کوزل کورینه ک قصورینه
مطالع اوله ماز و شعرده الک فصیح اولان تراکیبی استعمال و ضرورت لسانیه بی ترک ایتلدر
زیرا ضرورت لسانیه شعرک قدرتی تمیز و تقلیل ایدر و چونکه ضرورتدن بر طریق مستقیم
و مساعده عدول ایتلک قابل اولدیغندن مولد اولان کیمسه بی نفع انسان ضرورت ارشکایدن
منع ایتلدر و کذا معقد اولان زامک کبی استعمالدن دخی اجتناب و معانیسی الفاظنه
مسبقت یعنی الفاظندن مقدم ذهنه نیادر ایدن تراکیبی اختیار و انتخاب ایتلدر کذلک
بریتنده معانی کثرت و ازدحامدن دخی اجتناب لازم کلور زیرا بونده دخی بر نوع تعقید
فهم وارد و مختار اولان انجیق الفاظی معانیسه مطابق و یا خود و فی و اتم اولان عباراند
و معانی کثیر و مزدهم اولدغه حشو اولور و ذهن انلر طلوب ذوقک استیفای ادرک
بلاغت ایتلنه مانع اولور اشته بوسیدن شیوخ و اسانده مز منوال سابق منی ایلر
معربک شعرلری اسالیب عرب اوزره منسوج دکلدر دیو تعیب ایدوبده طبقة شعردن
ساقطدر دیکلری کبی شرقی انلس شاعری اولان ابن خفاجده ک ریتنده یک جوق معانی
موجود و مزدهم اولدیغندن انک شعری دخی تعیب ایدرلری و بویابده حاکم انجیق
ذوق بلاغندر و شاعرک مانوس الاستعمال اولمیان الفاظدن اجتناب انجیق لازمده دن
اولدیغنی کبی کثرت استعمال ایلر مبتذل اولان اهل سوق لاقه دیسندن دخی اجتناب
ایلمی لازمدر زیرا بودخی کلامی طبقة بلاغندن تمیز ایلر انکیچون الهبانه و نعوت
ایجاد شعرک حیاتی نادر و بولکا دخی اقل قلیل اوله رقی خول شعر اقدار اولور چونکه

تشیط قریحه اولور یرده قامت و بونلرله برابر خاطرده جمعیت دخی شرطدر احتجاب فن
دیشلردر که شعر سوبیلک ایتچون الک خبر لووقت صباحین او قیودن قالدیلدغه و معدنه ک
فراغی و فکرک تشاطی وقتده و جام هواسنده در و بعضا عشق و بهوشی حالی دخی
بولک اسبابدن هدا ایدرل

يؤثر في معاني بين الجمهور متداول ومبدول اولديغندن النار حارة والسماء فوقها كي
 مفيد اوليان كلامه قريب اولغله بلاغندن بعبد اولور زيرا عدم افاده ايله بلاغت
 ابكي اوج اولديغندن بر كلام عدم افاده به قدر قريب اولور ايسه اولقدر بلاغندن
 بعد اولور بوا مورك كافه سي موجود ويجمع اولدقندن صكره يته شعر منمذر اولور ايسه
 تكرار معاوده ومراوده ايله اقدام اولمليدر زيرا قريحه هم كيدر صاعقله سوت ويرر
 ترك واهمال ايله فورور بوفك طرق تعلمي وتفصيلات سه رة سي ابن رشيدك كتاب
 عمده سنده اناوب بزم بوراده ذكر ايتديكمز ائندن برينده اولغله بوماسحتك تفصيلاتي
 طلب ايتديكمز كتاب مذ كوره مراجعت ايلسون وصناعت شعريه رماني لازم اولان
 امورك پياينه دار اصحاب فن بعض فصائد دخی نظم ايتلدر بونلرك احسن بو عملده
 ايراد ايدجكمز قصيده در كه بودخی ابن رشيدكدر ظن ايدرم

شعر

لعن الله صنعة الشعر ماذا من صنوف الجهال منه لقينا
 يؤثرون الغريب منه على ما كان سهلا للسامعين مينا
 و يرون المحال معنى صحها وخسب الكلام شيئا ثينا
 محصول ايات بر طاق جهله دن كو ديكمز شعر صنعة الله لعن ايلسون كه غري
 يعني لفظ وحشي بي سامعنه فهمي سهل وآشكار اولان لفظ اوزرينه رجيح ايدرلر
 ومحال معنای صحیح وكلام خبسي دكرلي برسوز كورورلر بيت ثلثي زبازد
 رما نوس الاستعمال اوليان الفاظك استعملاني رد و جرح ويت ثالثك مصرع
 اولي مبالغه بي محال مرتبه سته يعني عقل قبول ايتيه جك درجه به واردر مقصدن منع
 ديكمز بعضيلر على الاطلاق شعريه مبالغه مقبول وبعضيلر على الاطلاق مبالغه
 مردود در درلر لكن تحقيق اولان بودر كه مبالغه عقلا محال ومنبع اولان مرتبه به
 واردمدني ويا خود بر كوزل خيالي متضمن ويا هنرله دار اولديغي قدر برجه مقبول ومحال
 مرتبه سنده اوله رق بر طاق طائفة مبالغه مردود در

يجهلون الصواب منه ولا يدرون للجهل انهم يجهلونا
 فهم عند من سوانا بلامون وفي الحق عندنا بعذرنا
 محصول بيتين شعريه صواب اولان ندر يليب بيلدكدرني دخی بيلدر بناه عليه انلر سارك
 عندنده لوم اولورلر ايسه بهي بزم عندمزه جهل ايله معذور درلر
 انا اسمر ما تناسب في اللفظ وان كان في الصفات فتونا
 فاني بهضه يشا كل بعضا واقامت الصدور المنونا
 محصول بيتين شعر هر قدر صفات حسيه فنون متنوعه بي حاوي ايسه ده نظمده
 مناسب اولمليدر شويله كه بعضيسي بهضه منا كل اولور وصدوري متوتى افاده
 ايتش بوانور يعني اندامي مستقيم واعضاسي مناسب بر درلر يا كي اولوب بر طرفندن
 قنوري جيمش ويا بر طرفي صيرش اولمليدر

كل معنى اناك منه على ما
 فتاهي من البيان الى ان
 فكان الالفاظ منه وجوه
 قائما في المرام حسب المعاني
 تتقني لولم يكن اويكونا
 كاد حنايين الناظرينا
 والمعاني ركن فيها عونا
 يتعلم بحسنه المنشودنا

محصول ايات هر معني كه اولمليدي باخود اولمليدي ديومعني ايلديك شبيهه داي
 افاده اولمقني لازم كله ييار وايضا حده اول مرتبه به بالغ اولمليسين كه عروس سهندك
 ناظرينه عرض حسن وجمال ايتيه مرتبه سته كله كونا كه الفاظ بوزلري ومعاني كوزلري
 كي اوله وامنيه وارزور حسيه مقام طلبده اويله قائم اولملي كه اناك حسيه منشودن
 متعلمي بولنه يعني معني مفاضة سويليله جك ايتاده ارزونه ايسه نجسم ايدجك صورده
 ايضاح وفهام اولمليدر

واذا ما مدحت بالشعر حرا
 فجعلت النسب سهلا قريبا
 وشكيت ما يهجن في السمع
 مع ون كان لفظه موزونا
 رمت فيه مذاهب المسهينا
 وجعلت المدح صدقا متينا

محصول ايات شعر ايله برني مدح ايتديكمز مكشركلام اولدرك اصول ومسلكتي
 ارادسين بوضوئله تامل سهل وفهمه قريب ومدح واوصاف في طوغري ومنين فيلرسين
 وسنده مستهجن ومنفور اولان سوز موزون ايسه ده ائندن اجتناب ايلرسين

واذا ما قرنته بهجاء
 عبت فيه مذاهب المرقبنا
 فجعلت التصريح فيه دواء
 وجعلت النعير بض داهقنا

محصول بيتين و همجو طرزنده شعر سويليه جك اولديغكه مقصدي نصريح مسلكي
 ترك ايله نصري ائده دوا و تعريض بر كير او مرض شابه سنده فتلپسين يعني همجوده كلامك
 ظاهري مدح شعر وباطني ذم مخبر اولمليدر بوضه سب ايدرجه سته صراحت عيني
 بوزينه اوزمق كي همجو شعريه معتبر دكلدر

وانا ما بكيت فيه على الفا
 دين يوما للدين والظا عينا
 حلت دون الاسي وذلات ماكا
 ن من الدمع في العيون مصونا

محصول بيتين وسفر ايدجك وسني راضوب بر طرفه كيدجك اولدريجون بكا و ماتم
 ايدجك اولديغكه حزن وناسف حالده بولنوب مصون كوشه عيون اولان مرشكي
 را يكان ومبدول ايتلپسين

ثم ان كنت ما تبا شئت بالوه
 بدو عباد بالصعوبة لينا
 فتركت الذي عبت عليه
 حذرا آمنا عزيزا مهينا

محصول بيتين صكره عتاب ايدجك اولديغكه حالده وعد ايله وعيد وصعوبه ملايت
 قصد ايدرك عتاب ايتديكمز كيمه بي هم فوجونور هم ايت ايدر هم عزيز هم مخبر يعني
 راضيه و تودد حالده ترك ايتلپسين

واصح القريض ما قارب النطق
 وان كان واضحا مستينا

ولم يكن نفعه

المشبهات نفعه
مينا نفعه

الصريح نفعه

ما قارب النظم نفعه

فاذا قيل اطعم الناس طرا واذا ريم اعجز المجزينا
محصول يمين شعره احمى اودركه هر تقدیر واضح وعبان ايسده نظم لاني به قریب
ومشابه بر حال حسن انسجامده واقع یعنی سهل متمتع اوله رقی او قوندیغی حالده
هر کسی حرص وطمعه دوشورور و تنظیر اولسه جنی اولدقده دخی شعر ویانی
مجز اولیری عاجز قبلار

کیفیت عمل شعره دائر ناشینک دخی برقصیده سی اولمغه بومحمله درج
و ابراد اولنور
شعر

الشعر ما قومت زینغ صدوره
ورأیت بالاطناب شعب صدوغه
و شدت بالتهدیب امر متونه
وفتحت بالایجاز هور عیونه
و وصلت بین جمعه ومعینه

محصول ایات شعر اول سوزدرکه زینغ صدورینی یعنی اجزائی اولان ایاتک بنیده
صدورنده اوله یله جک میل وانحرافی تقویم و سرپا منوقی تهذیب و تنقیح ایه رصین و تحکیم
و عرائس مضامینک پریشان طریقی شانه اطناب ایه اصلاح و تسویه و کوزلریخی میل
ایجاز ایه فتح و زحم چشمی ازاله یعنی برینه کوره اطناب و ایجاز ایه کلامک مقتضای حاله
مطابقی وسائلنی تمیم و حقیقه نظمک فریدله بمعبدینک یعنی جمع و مجمع مباحیله ماه جار بسی
یعنی جداول جهسات جامعه معتبره ایه وصل ایدرک طریقی صور مطبوعه اوزره تنظیم
ایتمش اوله سین

واذا مدحت به جوادا ما جدا
اصفیه بنغیه و رصیه
فیکون جز لانی مساق صنوفه
وقضیه بالشکر حق دیونه
وخصیه بنظیره و ثمیمه
ویکون سهلا فی اتفاق فنونه

محصول ایات و شعر ایه بریوک و کرم اولان ذاتی مدح ایدوبده ادای دیون
نشکر ایدجک اولدیفک حالده سوزک نفیس و متالینینی اختیار و خطیر و فینلیسنه
اعتبار ایتلین شویله که سباق صنوف معاینسنده جزالت و فنون فقراتک اتفاق
وارتباطنده سهولت اوله

واذا بکیت به الدیار و اهلها
محصول بیت و شعر ایه ردیاره و اهلینده بکا ایدجک اولدیفکده محزون اولان کیمسه نک
کوزی باشنی افیده جنی وجهله مؤرسو بللسین
واذا اردت کتایه عن ریه
وجعلت سامعه یثوب شکوکه
اجربت للمعزون ماه شونه
باینت بین ظهوره و بطونه
۳ بیانه و ظنونه یقینه

محصول یمین و بر نمشدن کتایه طریقه صاحبیه تعریض ایدجک اولدیفک حالده کلامک
ظاهر ایه باطنک یعنی اوله مباین فیللسین که سامعک شکوک و زردی تباتیه وطنی
بنیله مخلوط اوله

واذا

واذا عتبت علی الخ فی زلة
فترکته متنا نسا بد مانه
ادبجت شده له فی اینه
مستأ ناعونه و حزنونه

محصول یمین و اخوانکدن برینه برزله و قصور دن طولانی عتاب ایتدیکک حالده اکا
ایدجک شدقی ملایمت ایچنده ادماج و اخفا ایدوبده اتی ملایمته مستانس و شدت
و غاضبت خصوصنده مستامن حالده زله ایلرسین

واذا نذت الی الذی علقها
یتنها بلطیفه و رقیقه
اذ صار متک بقائتات جفونه
وشفتها بنیسه و کینه

محصول یمین و فتنه کار غمزله سنی اورمش اولان خلاقه کرده که عرض حال ایتدیککده
کلام نرم و لطیف ایه اکا غرضکی یلد برر و سوزک رموز و مرایاسنی ناقصیه تأثیر
ایتدیر سین

واذا اعتذرت لاسقطه اسقطتها
فیعول ذلک عند من یتمده
واشکت بین غیبه و مینه
عتبا علیه مطالب ایچینه

محصول یمین و سندن صدر اولان برقصور و قباحندن طولانی اعتذار ایتدیککده همان
دبسه کارانه ایکی یوزنی بر روش افاده یه کبر بشور سین که سنک فعلکی قباحند عد ایدن
کیمه نک عندک سنک قباحند یعنی اکادشوره رله اتی معاتب حکیمه قور

فصل

صنعت نظم و نثر الفاظده اولوب معاینده اولدیفی یاتنده در

معلوم اوله که نظما و نثر کلام صناعتی انجیق الفاظده اولوب معاینده دکلدر و یوباید
الفاظ اصل اولوب معانی اثره تابعدر بوجهته نظم و نثرده ملکه کلامی استبان کیمه
اول ملکه بی انجیق الفاظده اراسویله که لسان مضربده ملکه سی مستقر و کندوسی
کویا که عرب ایچنده نشو و نما بولش مرتبه یه و اصل اولقی اوزره کلام عربدن یک چوق
شیلر حفظ و از بر ایدر یوک سبی دخی بالاده بیان ایتدیکمز و وجهله هر لسان بر نوع ملکه
نطقیه اولوب تحصیل اسانده تکرر ایه اوله تکریدر اسانده نطق اولان ایه الفاظ
اولوب معانی اذهسانده در ورده معانی هر کسک ذهنده موجود و دبلیکی وجهله
منصور اولمغه برفق و صنعته محتاج اولیوب صنعته محتاج اولان اوله اتی بی افاده ایچون
تألیف کلام خصوصیدر که معانیق قوالی مثابه منده اولمغه فصل که صوقایلری التودن
و کومشدن و صدقندن و صریحه دن و سازه دن اولوبده صوحده داننده بر اولدیفی و صواله
مملو اولان اوانیت جودت و لطافتی جنسی اعتبار ایه اولوبده ایچنده کی صوا اعتبار ایه
اولدیفی کی لغتک استعمالده جودت و بلاغتی دخی کلامک مقاصده تطبیقی اعتبار ایه
تألیفه اختلاف طبقاتی ایه مختلف اولوب معانی حد داننده بر در و مقتضای ملکه
لسان اوزره کلامک تألیف و اسالینه جاهل اولان کیمه مقصودی افاده ایتک استوبده
حسن افاده یه مقتدر اولدیفی حالده برندن فائقی استوبده قدرتی اولد یقندن فائقه میار
مفعد مثابه سنده اولور والله یعلمکم مالا تعلمون

۳ بیونه نسخه

فصل

بوملکه مک حصول کثرت حفظ ایل وجودتی جودت محفوظ ایل اولدینی

بیانده در

بالاده ذکر ایشیدک که لسان عربی بی نعل ایتک استبان کیمسه به کوره کلام عربدن بر جوق
شیر حفظ و از یر ایتک لازمدر و اول کیمسه ده حاصل اولان ملکه مک جودتی حفظ ایتدیک
کلاملرک جنس و کیمجه جودت و طیفه لینه کوره اولور بوصورنده حبیب باعنائی
یا این معنی یا این هانی یا شریف رضیک شمعینی یا خود این مقنع یا سهل بن هارون
یا این از بات یا بدیع یا صائیک رسائلی حفظ ایتک اولان کیمسه مک ملکه سی متأخریندن
این سهل یا این منبک شعرینی یا خود یا ایتک باعد اصفهانیک انشائی حفظ ایدن
کیمسه مک ملکه سندن مقام و مرتبه بلاغجه دهاجد و اعلی اولور زیرا بونلرک طیفه سی
انلردن اشا غیدر بو کیفیت اهل بصیرت و صراف بلاغت اولان اصحاب ذوقه ظاهر
و معلوم اولور و محفوظ و مسموع جودتی قدر ایه صکره استعمالک جودتی دخی اولقدرد
اولوب بعد حاصل اولان ملکه مک جودتی دخی اکا کوره اولق لازم کلمیکندن محفوظک
ارتقاء طیفه سیه ملکه حاصله دخی مرتقی اولور زیرا طبع ایتک منوالی اوزره
نسج کلام ایدر و ملکه مک قواسی ایتک قدیه سیله نشو و نما بولور بونلرک سبی دخی اولدرکه
روح انسانی فطرجه هر قدر واحد بالتووع ایه ده خارجدن متکلف ولدینی الوان و ملکات
و ادراکات که ایتقی بونلرک نفسک و جودتی تمام اولور و صورتی قوه دن فعله چبقار اشته
بواحوال و اوصافه قوت و ضعف اعتبار ایل اول جوهر روحانی افراد بشرده مختلف
اولور ملکات حصول ایه بمنوال سابق ندری اولمین ملکه شعریه حفظ شعر ایل
و ملکه کاتب حفظ منشآت ایل و ملکه علمیه علوم و ادراکات و ابحائده عمارسه ایل و ملکه
فقهیه علم فقهیه عمارسه و اصول اوزره فروغی تخریج و مسائلی تنظیم و تفریع ایل و ملکه
تصوفیه و ربانیه عبادات و اذکار ایل و حسن باطنیه و روحیه رجوع و روحانیه انقلاب
قدرتی که کیمیه دک وسیع مرتبه خلقتدن عزالت و خلوت ایدرک حواس ظاهره بی تعذیل ایل
حاصل اولور ساری دخی بو کامفیدر و بونلرک هر رتبه روحک متکلف اولدینی بررک
وارد و ملکه جیادت و ردائجه هر نه حال اوزره نشو و نما ایلدیه ذاتنده اول حال اوزره
بولور بوصورنده طیفه سی عالی اولان ملکه بلاغت ایتقی طیفه سی عالی اولان کلامی
حفظ ایل حاصل اولور اشته بونکچون فقها و سائر اهل علم اولنر بلاغتیه قاصر اولور
چونکه انلرک اذهانی اسالیب بلاغتدن خارج و طیفه سی نازل اولان عبارات فقهیه
و قوانین علمیه ایل ملو و نفس ناطقه لری بونلرک متکلف اولدیندن بوصورنه نشو و نما
بولان ملکه لری غایت قاصر و عباره لری اسالیب عربدن ایدر و تحریف اولور اشته فقها
و نحاح و متکلمین و نظار و کلام بلغائی حفظ ایل ملو اولیان سائر اصحاب علومک اشعارینی
بو وجهه قاصر بوله بورز احبایزدن دولت مرینه ده و قیمی اولان فاضل ابوالقاسم
ابن رضوان بکا نقل و روایت ایدوب دیدیکه احبایزدن و بلغای عصردن سلطان

ابوالحسنک

ابوالحسنک کاتبی ابوالعباس بن شعیب ایل برکون مصاحبت ایدرکن کند و سنده ابن نحوینک
قصیده سنک مطلعنی او قودم و ابن نحوینک اولدینی سوبلدم مطلع مذکور بودر
* لم ادر حین و قفت بالاطلال * ما الفرقی بین جدیداها و البالی * یعنی جاناتک بودنده
طور دیم وقت بقیه آثار منزلتک یکبسیله اسکسی پینده فرق ندر سیله مدم دیمک اولور
بو مطلعنی کند و سنده او قودیم لده بالیده ده بو رفقه شعریدر دیدی ندرن اکلاک دیدیکمه
ما الفرقی قولسندن اکلاک ز برابو عباره عبارات فقهیادن اولوب اسالیب کلام عربدن
دکدر دیدی بعد بن دخی صحیح ابن نحوینکدر دیدم * اما کاتب و شعرانک حالی بویه
دکدر ز براتلرک حفظنده کلام جید عربدن یک جوق شیر اولوب نظما و نثر اسالیب
عرب ایل الفت و عجزه لری وارد اندلده بی اجر دولتنده وزیر اولان و احبایزدن بولان
ابوعبدالله بن الخطیبدن برکون بو کیفیتنی شوال ایدوب دیدم که هر نه وقت شعر سوبلده جک
اولسم نظم شعر بکا کوچ کلور مع هذا که بو خصوصندن حفظ اولوب هر قدر محفوظم
ز ایه ده قرآن وحدیث و فنون و انواع کلام عربدن اوله رفی کلامک جیدینی حفظ
ایتدیمدر والله اعلم بکا شعرده بویه طور غوثی عارض اولسی ایتقی حفظنده بر جوق
شعار علمیه و قوانین نالیه موجد اولسندن ناشیدر زیرا بن شطیبک قصیده کبری
و صغرائی حفظ و ان حاجیک فقه و اصولدن اولان معروف ایکی کاتبی و علم متظفندن
خونجینک جللی و کاتب تسهیلک بر مقدارینی و قوانین تعلیمندن یک چوغنی ندرس ایدوب
بونلرک ذهنم طوایدنندن بو کیفیت قرآن وحدیث و کلام عربدن محفوظم اولان کلام
جید سیله مستعد اولدیم ملکه بی مجروح و فرجه مک اکابالغ و واصل اولسند مانع و مائل
اولس اولق کرکدر وزیر ابن الخطیب بویه دیدیکمه بر مقدار بکا متبحرانه نظر ایتد کد انصره
دیدیکه های الله جزا و یرسون بوسوزی ایتقی سنک کی رذات سوبله یلور و بوندن
سنک فضیلک ظاهر اولور و بو تقریرکده بر بشفه سردخی وارد و اول سر بودر که
مشور و منظومه عربدن شعرای اسلامیه کلامک بلاغت و ذوقیه طیفه سی زمان
جاهلیت شعر استندن اعلی اولسندن سبی بوندن مستبان اولور زیرا بر حسان بن ثابت
و عمر بن ابی ریه و خطیب و جریر و فرزدق و نصیب و غیلان و ذی الرمه و احوص و یشارک
اشعارینی و بعد دولت امویه ده و دولت عباسیه مک اوائلده کی اسلاف عربک خطیب
و زبیل و محاورات ملوک دار اولان آناری طیفه بلاغجه نابغه و عجزه و ابن کثوم و زهیر
و خلفه بن عبده و طرفه بن العبدک اشعارندن و زمان جاهلیته کی بلغاتک مشور اولان
کلام و محاوراتندن یک جوق اهل و ارفع بوله بورز و اصحاب بلاغتیه کوره بو خصوصده
طبع سلیم و ذوق صحیح شاهد در و سبی بودر که اسلامه بنفش اولان شعر امثالی ایتندن
بشرک عاجز اولدینی قرآن وحدیث کلامک طیفه عالی سنی ایشیدوب نفی ناطقه لری
بو طیفه عالی مک اسالیبیه نشو و نما بولدینندن بلاغتیه ملکه لری بلغاتای جاهلیه دن
بو طیفه بی استماع ایتلرک ملکاتی اوزرینه مرتقی و مرتفع و نظما و نثر کلاملری انلرک
کلاملرندن اعلی و اصنی و احکم و اقوی اولسندر بر کره نامل ایت اگر اهل ذوق و بلاغت

(۱۹)

ایسه که ذوقک و کا شهادت ایلر عصر مزده غراطه قاضیسی بولسان شیخ واستاد من
 شریف ابوالقاسم که اخذ و تحصیل سبته علماسندن اولوب علم اسانه ک زیاده ماهر
 و متبحر بذات ایدی برکون ایدن طبقه اسلامیة ک طبقه جاهلیة دن اعلی اولمسنک سببی
 سوال ایتدم ذوقا بوقضیه بی انکار ایده مدیکندن برخیلی سکوت ایتدکن صکره والله
 بیله مبورم دیمکله بویایده بکاسنوح ایدن شیی عرض ایده بم خصوص مذکور ک سببی
 اولوق کرکدر ظن ایدرم دیوب تفریر سابقیمی ذکر ایتدیکمده متجسسه راز سکوت
 ایتدکن صکره بوکلام اتون ایله یازلمه شایاندر دیدی واندن صکره بکا حرمت و بحال
 درس و تعلیمده بنم قولم وعلومده انبیا همه شهادت ایلر ایدی والله خلق الانسان
 و علمه البیان

فصل

کلامک مطبوع و مصنوعی و مصنوعات جودت و قصوری بیانده در

معلوم اوله که کلامک سر و روحی افاده معناده اولوب مهمل اولدیغی تقدیرجه اعتبار دن
 ساقط اولان اموات کیدر واهل بیاتک بلاغی تعریفلرندن معلومک اولدیغی اوزره
 بلاغت دیدکلی کال افاده دن عبارتدر زیرا انحر بلاغی کلامک مقتضای حاله مطابقتدر
 دیوبتریف ایدر لر و ترا کب لفظیه ک مقتضای حاله مطابقتدر معتبر اولان شروط
 و احکامی یلدرن فن بلاغتدر و ترا کبک بومده یفتده کی شروط و احکامی لغت عربدن
 تبع واستفرا ایله ضبط اولوب قوانین کی اولمشدر شویله کترا کبک بالوضع مسند ایله
 مسند ایله یئنده استنادی مفید اولمسنده معتبر اولان شروط و احکامک بشمعی قوانین
 عربیه یعنی نحو به اولدیغی کی بوترا کبک تقدیم و تأخیر و تعریف و تشکی و اظهار و اخبار
 و فیه و اطلاق کی احوالک استناد ده و احوال مقتضای یئنده اقتضای حاله کوره
 بیانی لازم کالان معانی توانی بی افاده سنده معتبر اولان شروط و احکام
 دخی بر فتنک قوانیندر که بلاغت فسلرندن علم معانی دیدکلی قدر بومورنده
 قوانین عربیه قوانین علم معانیده مندرج و معتبر اولوق لازم کلور زیرا ترا کبک
 استنادی افاده سی استناد داتر اولان جمله احوال افاده سندن بر جزدر و قوانین
 انحر ایجه باخود قوانین معانیجه واقع اولان برکونه خیلدن ناشی مقتضای حال افاده دن
 قاصر اولان ترکیب مقتضای حاله مطابقتدر قاصر و امواتدن معدود اولان مهمل
 ملحق اولور بومه بومقتضای حال افاده به ذهنک انواع دلالت حسبله معانی یئنده
 انتقال کیفیتی تابع اولور زیرا ترکیب بالوضع معنایه دلالت ایتدکن صکره ذهن اول
 معنایک لازمیه یلمزومه و باخود شیهه انتقال ایدر که محکمه بین اولدیغی اوزره
 استمره یا کایه اولور واصل افاده ده اولدیغی کی بوانتقال ایله دخی فکر برلنت حاصل
 اولور زیرا جمله سنده دلیلدن مدلوله ظفر و لب ظفر ایسه اسباب لذتدر اشته
 شوانتقالک دخی قواعد کلیه اوله رق شروط و احکامی اولوب انحر بر فن و صناعت
 اقبه رق علم بیان تسمیه ایلدیر که علم معنایک شقی و نظیردر زیرا قواعد یسانیه

ترا کبک

ترا کبک معانی و مدلولاته و قواعد علم معانی من حیث الاله نفس ترا کبک احواله
 راجعدر لفظ ایله معنی ایسه متلازمان و متضایقان اولر بیله بومورنده علم معانی ایله
 علم بیان بلاغتک بر جزئی اولوب کال افاده و مقتضای حاله مطابقت بوقنله اوله رق
 مطابقتدن و کال افاده دن قاصر اولان ترکیب بلاغتدن قاصر و عند البلفا اصوات
 بایمه لاحق اولوب بوکا عربی دینامک لایق اولور زیرا کلام عربی انجق افاده سنده
 اصول لسان عربیه موافق اوله رق مقتضای حاله مطابق اولان سوزدر بوجالده بلاغت
 کلام عربیتک اصل و سببی و روح و طبیعتی اولش اولور بوندن صکره معلوم اوله که
 کلام مطبوع دیدکلی مدلول و مقصودی افاده ده سبجیت و طبیعت کال اوزره اولان
 کلام مراد ایدر لر زیرا کلام عبارت و خطاب دیمک اوله رق ایدن غرض بالکزن نطق
 اولوب بلیکه متکلم انکله مافی الضمیر بی افاده نامه و دلالت و شیعه ایله بیان و افهام
 ایتدکلی ستر بویله کال افاده دن صکره سبجیت و فقره ل یئنده موازنه و کلامی اقسام
 مختلفه الاحکامه تقسیم و لفظ مشترک معنای خفیه ایسم و توری و الفاظ و معانی
 یئنده جناس دوشمک اوزره اضداد یئنده مطابقت کی فصاحت و رونق و یرن بر طاق
 تحسینات و ترینات دخی ترا کبک کلامه تابع اولور که محسنات مذکوره اصل افاده اوزره
 زائد و فضله شیر اولدقلمی حاله کلامه رونق و لذت و حلاوت و جمال و یرر و بوضعت
 و اللیل اذا یفشی و النهار اذا انجلی و فاما من اعطی و اتی و صدق
 بالسنی و الایة و کذا فاما من طغی و آثار الحیوة الدنیا و الایة و کذا
 و هم بحسبون انهم یحسنون صنعا کی قرآن کریمک مواضع متعدد سنده
 وارد فقط اصل ترا کبک کال افاده حصص و لندن صکره واقعدر و کذا صنعت مذکوره
 کلام جاهلینده دخی واقع اولمشدر انجق من غیر قصد راست کله اولوب قصد ایله
 واقع دکلدر بالکزن هیکل شمرده قصد واقع اولمشدر دیرر اما اسلامیة ده قصد
 و غیر قصد واقع اولوب بویاده صنایع تحجیه و غریبه اجرا ایشلدر و ایند بوضعت
 احکام و توفیق ایدن حبیب بن اوس و بحتری و مسلم بن الولید در که اشبو صنایع حریص
 و متناک ایدیلر و به ضیلر دیرر که ابتدا بونکله اوغراشان بشارین بدوان هر مه در که
 بونلر لسان عربیه شعر یله استشهاد اولانلرک الک صوکیدر بیده کثوم بن عمرو غنایی
 و منصور الغیری و مسلم بن الولید و ابونواس دخی بوملکله انحر اتباع و اقتفال ایلدیلر و متعقب
 حبیب ایله بحتری کلدی صکره ابن المعتز ظهور ایله فن بدیعی ختم و کال ایلدی
 کلام مطبوع نه دیمک اولدیغی فهم ایده سین دیو بومقامده مثال اوله رق مسنددن
 خال اولان برابکی کلام مطبوع ایراد ایده لم

فیس بن وریحک قول

واخرج من بین الیسوت لطنی احدث هنک انفس فی السرخالیة
 یعنی نهاده کیر لوجه نفسه سندن خبر و یرمک یعنی روحه کیر لوجه سنک لافردیکی
 ایتک ایچون خاندلاره سندن جیغوب صحرا یه دوشه بورم

کثیر قول

وانی و نهیهای بمره بعد ما
تخلیت عما یشاء و تخلت
لکالم نخی ظل الغمامه کلا
نبوا منها للمقبل اضمحلت

کثیر بر شاعر ک اسمی اولوب عزه الی که محبوبه می اسمیدر محصل بیت عزه الیه میفرمده کی
ایستد کدن ایگمزدده بکد کدن صکره بن الی که هشتقدن نشئت ایدن حیرتمله بلوت
کولکه سنی ارتجیا ایدن کیمه کبی یم که هر نه وقت قبلوله ایچون استظلال ایده جک
اولسه اول بلوت زائل اولور یعنی جانان الیه بیغز شکراب ایکن بنده بودند بکدم اوده بکدی
سکن بن یننه نائل حرام اوله مبوب مستظل سایه غمامه اولیق استین کیمه کبی یم که
هر نه وقت بلوت کولکه سینه واروب سایه دار اولیق استیسه زائل اولدیفی کبی بن دخی
عزومک وصلتی طحالب اولدیفه امتناع ایده کلدیکندن واله و حیران اولدم الحاصل
شوبار یشقلغک ثمره سینه نائل اوله مدم انتهى

اشته صنعتدن عاری اولان بو کلام مطبوعه عرک مناسبت و رصانت تألیف و ترا کینه
امعان نظر ایت که بوافاده تامه و بلاغت واقعده دن صکره صنایع بدیعیه دخی اولسه
حسن و رونق زیاده اولوردی اما مصنوع بشار و صکره حیث و انلرک طیفه لرنده اولنر
و صکره خاتم اصحاب فن اولان ابن المعزک کلامرنده یک چوقدر و انلردن صکره کلان
مناخرین انلرک میدان هنر لرنده جریان و انلرک منوال صنعتلری اوزره نسج تار و بود
پیان ایتملردر و اصحاب فن عندنده بو صنعتک اصناف و نوعی متعدد و الفاظ اید
اصطلاحلری مختلفدر و یک چوغی بوقی افاده ده داخل اولوب انجق فصیح و رونق
و یرمی حسیله بلاغده درج ایدر اما اصل بدیعک متقدمین عندنده فن مذکور
بلاغندن خارجدر انکچون انی موضوع معنی اولمان فنون ادبیه صره سنده ذکر ایدر
این رشیک دخی کتاب عمده سنده رأی و ادبیه اندلسک مسلکی بودر و اشبوه صنایع
بدیعیه الی که استعمالنده بر طاقم شرطلر ذکر ایتملردر شروط مذکور دن بری
من غیر تکلف اولیق و عن قصد اکثر اولفامقدر اما بلا نهد کندی طبیعیه دوش
صنایع بدیعیه تکلفدن بری اوله رقی کلام دخی عیب استعجابندن وارسته اولمغه ا کا
پردیه جک یوقدر بو وجهله شرط فلنسک وجهی بودر که صنایعی اجرا الیه اوغراشوب
تکلف ایتک کلامک ترا کتب اصلیه سندن غفنه بادی اولوب اصل افاده بی اختلال
و بدون بیون بلاغنی از الیه ایدر و بوضوح ایدر اول زینتدن بشقه کلامده برشی فالر
استه لیسوم اهل عصرک اکثر یا حال و مشواری بودر و ذوق بلاغت اصحابی اید
انلری بو تکلفلرندن طولانی استهزا و بو حاللری بر نوع قصور و قیاحت عد ایدر
استاد مز ابو البرکات باغینی که اهل بلاغت و اصحاب قریمه و بصیرتدن بذات ایدی
ندن ایتندم الذ زیاده حفظ نفسی موجب اولان شی در لونعب و متفلسلرک که دن
نظمده یا نرند صنایع بدیعیه الیه اوغراستری کور مکرر دیر ایدی و بونکله تلامذینی صنایع
بدیعیه تکلفانه طراویده بلاغنی فراموش ایتمکدن نخبدر ایدردی

و صنایع مذکور الی که شروط استعمالندن بری دخی اقلال اولوب بر قصیده الی که اوج
بیتمده اولفدر که بومقداری شعره زینت و رونق و یرمک ایچون کافیدر و بو صنایع
اکثاری عیدر نه کم این رشیق و ساری بو وجهله ذکر ایتملردر و اندلسه لسان
عربی خواجه سی اولان استاذ مز ابو القاسم الشریف السینی دیر ایدیکه صنایع بدیعیه
بر شاعرک یا خود کاتبک کلامنده واقع اولدقدن استکثاری قبیح و مقدوح اولور زیرا
بونلر کلامک محسنات و مزیناتی اولمغه یوزده کی بنلر مثابه سنده اولوب بر ایکی اولور سه
کلامه حسن کلور و زیاده سی قبیح اولور و زمان جاهلینده و اسلامده کلام منشور دخی
کلام منظومک نسبی اوزره اوله رقی ابتدا کلام مرسل اولوب سجع و صنایع سائر الزام
و اکثر اولفقدن فقره لری بیتمده موازنه معتبر و بوموازنه دخی فقره لک فواصل
و مضاطبه معین و معلوم ایدی تا که آل بویه الی که کانی اولان ابراهیم بن هلال الصابی
ظاهر الیه صنایع و تنقیه داعیه سینه دوشوب خلق انی مخاطبات سلطانه ده بویه
تکلفانه طامعندن طولانی نصیب ایدی و الی که بومسلکه سلوک یتیمسته بادی اقتدیلری
اولان حکمدار لک عرب اولوب بازار بلاغنه رواج و یرن شان خلافتدن بعد بولمیلردر
ندن صکره بو صنایع منشآت مناسبت مندر و کلام منشورک زینت فسی منسی
و اخوانیات الیه سلطانیات و سوقیات الیه عریسات مثابه و عبارات عربیه مهملات الیه
مختلط اولدی بوموادک کافیه سی تکلف الیه مصنوع اولان کلامک اصل لازم اولان
بلاغنی جهته لایقینه دقت اولسه مدبغی حسیله کلام مذبوعدن قاصر اولدیفنه
دالت ایلر و بویانده حاکم اولان ذوق بلاغندر و الله خلقکم و علمکم مالم
نکونوا تعلمون

فصل

اهل مرآتیک شعره نزل ایتمک لری بیاننده در

معلوم اوله که شعر هر یک دیوانی اولوب علوم و اخبار و حکمتلری اله ایدی و رؤسای عرب
کاراغب ایدی و سوق عکاظده انشا و شعر ایچون مکث و اقامت ایدوب هر بری شعر
فعلول بلغاتک محک تمیز و تحبشه عرض ایدردی نهایت شعر لری ارکان بیت الحرامه
تعالیق ایتک مرتبه سینه وارمیلر ایدی نه کم امری القیس بن حجر و ابی ذبیانی و زهیر
بن ابی سلمی و عنتره بن شداد و طرفه بن العبد و علقمه بن عبده و اعشی نام مشاهیر شعرانک
بایدقلری کی بو وجهله کعبه مکرمه به تعلیق شعر ایده بیلنلر ایدیه قوم و عصبینی و فیه
مضمر ایچنده اعتبار و حیثیتی اولنلر ایدی نه کم اشعار مرقومه به تعلقات نسبه سنک
وجهنده بویه دینلدر

الترجم

عکاظ مکرمه شرفها الله تعالی فر بنده بر بنابر محلدیر که عرب طاغیه سی هر ییل نده
اجتماع الیه برای قدر طور و بوج و شر و انشا و شعر الیه یکدیگر عرض کالای فر ایدر
و صدر نشین محفل بلاغت اولان کیمه الی که سمری کنور و ب کعبه مکرمه به اصارل ایدی
بعث نبویه نه دیور کعبه مکرمه ده معلق بدی قصیده وار ایدی که بونلر تعلقات نسبه

دینیلور والک اوست طرفه امری القیسک قصیده سی ابدی که او نوز سینه مقداری
بیت مکرر مدح معلق بولند یعنی حالده انک اوست طرفه کسکه تعلیق شعر ایدم بمشیدی
کلام معجز الهی نازل اولمغه باشلا دقده نهایت مرتبه انجازه اولان بلاغتی بلغای
عربی نظیردن عاجز بلوب حتی بر سوره قصیده دیوار بیت مکرر مدح تعلیق یورلدقده
معلقات سبعة مک قدری شکست وجهه سنک بالاسنده بولان امری القیسک شعری بلاغت
قرآنیه به نسبت قبول انجیه جک صورته دون ویت اولمغه امری القیسک
قرقرنداشی همان برادرینک شعری اخذ و رفع ایدیجک سارینک بقا سینه محل فالبلوب
جله سی کیجه لین فالبرلمشدر * تم کلام المترجم *

بعد بدایت اسلامده طائفة عربی امری دین و نبوت و وحی الهی مشغول ایتک
و قرآن کریمک اسلوب و بلاغتی کندولر دهشت و یرمک حسبیلر بر زمان ایتک و لال و نظما
و نثر بلاغت داعیه سندن ساکت و فارغ البال اولدیلر صکره بوحاله الشمریله و شعریک
تحریرنه دأر وحی نازل اولبلوب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمر حضرتلری دخی
شمر ایچون جائزه احسان یوزملریله طائفة عرب بینه عادت قدیمه زیینه عودت ایتدیلر
اول وقت کیمای قریشدن عربین ای دییمه مک بلاغته مقام و مرتبه سی عالی و مرتفع اولوب
اکثر باشم یعنی ابن عباس حضرتلرینه عرض ایدر اودخی طور وب دکلمر و تحسین ایلر ایدی
صکره ملت اسلامیده دولت و سلطنت ظهورنده طائفة عرب مدحیلر نظم ایدرک دولته
تقرب ایدر لدی خلفا دخی شعرا مک جیادت اشعارینه وقوم و قبیلله لری باندگی حبیبیت
و اعتبارینه کوره عظیم جائزه لور و پر و چونکه اشعاردن آثار و اخبار و لغت و شرف لسانه
مطلع اولدیلر کندیولر یتد شعر تقدیم اولمیشی آرزو ایدرک شعرایه زیاده اکرام و احترام
ایدرل ایدی و طائفة عرب دخی بواشعاری اولادلرینه حفظ ایتدیلر ددی بنی امیه ابلاغده
و عباسیه مک اولمده حال اشته بوموال اوزره ایدی هر و ن رشیدک اصمعی الیه بو بایده
اولان مسامره و محاوره لرینه دأر صاحب عقدک نقل ایتدیکی حکایانه باقی هر و ن رشیدک
بو بایده کی معرفت و رسوخنه و بو خصوصه نه درجه اعتنای اولدیلرینه و کلامک جیدینی
ردیسندن فرق و تمیزده مرتبه قندارینه و کلام بافسادن حفظنده تقدیر چوق شلر
اولدیلرینه مطلع اولور سین اما انلردن صکره کلان اخلاف شعرا مک لسانی بولسان
دکل ایدی ز بر انلرک لسانده عجمه سابق و منول اولوب لسان مضری انجی فن
اوله رقی نعم انشدر و بعده اهل لسان اولمیان امرای عجمی مجرد جائزه الموق ایچون
مدح ایتلرلر نه کم حبیب و بحرزی و منبی و ابن هانی و سارینک بلدیخی کی بنسأ
هلی ذلک اسلاف شعرا حقیقده رایکال اولان منافع و اغراض عزیزه زائل اوله رقی شعر
اکثر بایرنوع مداهنه الیه جائزه مطالبه سیچون سوبلنور و متأخریندن اهل هم و مرآت
اولر بوسناهندن چکینور اولدی و بو وجهله شعر حقیقده حال متغیر و منحول اوله رقی
نهایت شعر سوبلک امری بولمده برنوع هجیت و مناصب جسمه اصحابی حقیقده مذمت
و قیاحت صد اولمده راده سینه کلدی والله مقلب اللیل و النهار

فصل

نوع صریده کی بدوی و حضرت بلرک اشعاری بیاننده در

معلوم اوله که شعرا لسان عربی به مخصوص اولبلوب هر لسانده موجوددر و فرسده و بولانده
نجه شاعرلر و ایددی و شعرا ی بولاندن او میر و س نام شاعر نامدار اولوب ارسطو اتی کابنده
دکر و نا ایشدر حیرده دخی نجه شعرا ی متقدمین و ایددی و برنوال سابق قوانین
اعرابی ضبط و تدوین اولمش اولان لسان مضری انجم الیه اختلاطدن ناشی فاسد اولمیش
بدوی عرب بلرک عرابیده و موضوعات افویه مک یک چوغنده و کلمه رک نامنده سنقری اولان
مضری لسانیه مایر اوله رقی ایر وجهه بر لسانی اولوب حضرتی و شهر یلر ایچنده دخی هر
عرابیده و اکثر اوضاع و نصایر یغده لسان مضریک خلایق و همده اشوب بدوی هر بلرک
افشته منافی افشته بر لسان پیدا اولدی و بولسان حضرتی مدانی و امصارک اختلاف
اصطلاحاتیه بکریکه دخی مختلف اوله رقی اهل مشرقن نفی اهل مغرب لغته و لکبسی
دخی اندلس افشته مغایر و مخالفدر و چونکه اوزان شعریه که شعر کات و سوا کات
اهلاد و تقابنده کلامک نسبت واحده اوزره اولمیشدن عبارتدر بو کیفیت طایع بشرد
موجود اولمغه شعر الطبع هر لسانده موجود اولقی لازم کلامکندن بر لسانک یعنی
اصحابی بکه ازان فصاحت و سابق الخیل میدان بلاغت اولان مضری لسانک فدا ایلر
شعریک مغفود اولمیشی ازان کلوب قبائل عرب مستقیمه دن و شعری و حضرت یلردن هر بری
کندی لغتری و زره نظم شعره ایشدار ایدم کلشدر و شمدیکی جیل مستقیم اولان قبائل
عرب بو عصرده سنقری و لسان عرب مستقیمه مک اوزانندن خارج و زاندره شعر لاشدر
و تغزل و مدح و مرثیه و هجو و انواعی مشغول اوله رقی یک اوزون شعرل احداث و ایراد و کلامده
برفتدن فن دیکره و برصددن صد آخره خروج و انتقاد استطراد ایدرلر و چوق کره
ابتدای کلامده همان مقصد کبر دکلمی دخی وارد و اکثر با قصیده لیده شعرا کندی
اسلمیله باشلوب بعده تغزل ایدرلر و مغربده کی جیل عرب بو قوله قصیده لره اصمعی به
نسبتله اصمعیات اسمیه ایدرلر و جانب شرقده بولسان قبائل عرب بونوع شعره بدوی
و حورانی و قبسی دیلر و بوشهر لیده اصول فن موسیقی اوزره اوله رقی الحان بقطع الیه
نفی و ترنم دخی ایدرلر و بونفنی به عراق و شام اطرقدن حورانیه نسبتله حورانی دیلر که
حواف مر قومه الحانه هده بادیه نشین اولان عربک افامکاهیدر و شعرده برقی و مسمیات
دیگر لری دخی وارد که بیلرینه یک چوق متداول و مستعملر شویله که شعری در در جزء
اوزره بایلوب جزء اخیری حرف رویده اوکی اجزاء ثلثیه مغیر و نور و مشاعر
مولدینک احداث ایش اولدیلر مر یع و محسنه شیده اوله رقی الحرف قصیده به دلک
هر یلرک در دخی جزء سیده فافه نترام ایدرلر و اشوب جیل عربک بوشهر لیده بلاغت
فالقلمری اولوب بیلرینه فقولدن کیمه ل وارد

و بو عصرده سالک مساک علوم اولمردن و خصوصیه عم لسان اصحابندن یک یونانی
انلرک بوقون و اصول شعریه لری ایتدکه استسکار و تفهیم ایدوب ذوق و ادبیه برینک
ول اشعاردن ایا و استسکاف یعنی اشعار مر قومه مک فسادن اعراب الیه مستقیم

اولسیدر دیو اعتقاد ایدرل حالبوکه انلرک بواشعارل مستهجن کورمسی مجرد کندولرند
یوجیل عریک ملکه لغتسری مفقود اولدیغندن نشئت ایدر واکر کندولرند بوملکه
موجود اولسه ذوق و طبعسری سلیم و مستقیم اولدیغنی تقدیرجه بواشعارک بلاغت
شهادت ایلردی یوخسه اعرابک بلاغت مدخلی یوقدر بلاغت انجی کلامک مقتضای
حاله مطابقتدر کرک رفع فاعله و نصب مفعوله دلالت ایلسون و کرک امر بویه اولیوبده
جیل هر یک شمدیکی لغتلرند اولدیغنی کی یوخصوصه قرائن معتبره دلالت ایلش اولسون
یونک بلاغت طوقونوری یوقدر الحاصل دلالت معتبره اهل ملکه تک عرف و اصطلاحه
کوره اولغین بوملکه اسانیه تک اصطلاحی معروف اولدقده دلالت صحیح اولور
و بودلالت مقتضای حاله مطابقی اولدقده دخی بلاغت صحیح اولور و بونده شکانک
قوانینه اعتبار یوقدر و سالیب و فنون شعر کاملاً اشبوقبائل هر یک شعرلرند موجود
اولوب بالکر اواخر کلامده حرکات اعراییه مفقوددر زرا انلرک لغتلرند اکثر کلامک
اواخری موقوف و ساکن اولوب عندلرند فاعلی مفعولدن و مبتدائی خبردن تمیز ایدن
انجی قرائندر یوخسه حرکات اعراب دکلدر

۵ المترجم ۵ مؤلف ابن خلدون بوراده ابتدا ذکر اولسان قبائل عرب مستقیمه تک
وبعدہ حضر بلرک بر جوق شعرلری بحر برائش در یولقلرند قواعد نحوه مخالفت
اولدقندن بشقه هاء ضمیری و اوه قلب الیه مثلاً قبله و بعدہ برنده قبلو و بعدو دیک
والذی فی الی به تبدیل اینک کی تحریرفات اولدیغندن یونلر علوم عربیه تعلیمه اوکر غمش
اولدقندن لسان مضره بالوجه مغایر اوله رق مکره دن محدث لغت مستقیمه اولوب یولقلر
اوزره سو بلغمش اولان اشعارک بزره کوره ذوقنه وارمق شوبله طورسون سطحیه
معناری الی کلامق یله مشکدر خالدیکه دردست اید یلدیکم فسخلر یکدیگره مبا بن
اولدیغندن اشعار هر قومده دن برازینک عباراتی دخی یکده لایقلمه تصحیح اولنه مدی مع مافیه
یولقلر بهمن مرتبه وقوفی اوللردن اخذ و استحصاال اولسان معلومات اوزرینه اشعار
هر قومده تک بعض مرتبه حل و شرحنه دخی ابتدار اولنور * ثم کلام المترجم *

اشته شریف بن هاشمک لسانی اوزره منظوم اولان اشبوقصیده بوصفده کی عریک
یعنی اهل بدولک اشعارنددرکه شریف بن هاشم جازیه بنت سرخان ایچون اغلار و انک
قومیه یله مفریه سفر و رحلتی ذکر ایلر

شعر

یقول ابوالهیجا الشریف بن هاشم
نمر للاسلام ابن مازان خاطر
وما ذا شکاة الروح بما طراله
نحس ان قطع ۲ مادی ضمیرها
وعادت کما خواره فی بد غامل
نجا بد و ما انین والفرح بینهم
هل الی طرا کیدی شکت من زفیرها
رد غلام البس و بلوی عصیرها
غداة وداع تلف الله جیرها
بشمرطوهنداوی صافی دگیرها
علی مثل شوك الطلع هفتوا بسیرها
هل شوکولفد و شایا جیرها

و بیات

و بیات دموی ذرافات کانه
تدارک منه الیحدرا وزادها
تصب من الفیضان من جانب الصفا
۳ وهذا انفسا منی نایب غزوه
ونادی المادی بالرحیل بشوروا
وسدالها لان بلزباد ۳ بن عامر
وقال لهم حسن بن سرحد غریوا
وبرغمی و بشده بنها بالناج
عذری ربان بن السمع بن عابس
عذری وهوز غاصدنی وصاحبی
ورجم یقول لهم بلاد ابن هاشم
حرام علیا باب بغداد وارضاها
فصدق درمی من بلاد ابن هاشم
و بیات نیران اشعارل قوادح

یبدین دوار السوانی بدیرها
مزون بی مژا کبیا من صیرها
عبون ولحان البرق فی غدیرها
نأضت من الفسداد حتی فغیرها
وبشخرح عاری علی مستعیرها
هل ایدن ماضی بن مغرب یتیرها
وسوقوا البوعار کان انا هو غفیرها
وباللهین ۴ لا یحجزوا فی فغیرها
وما کان رضی زین جبر ومیرها
وانا لیه ما ان در قتی بدیرها
تجیر البلا والمطش ما تجیرها
واخل ولا عانله من میرها
علی الشمس او حول لفظان هجیرها
۵ فجزوا بجرها فییرها و اسیرها

مشرطه بحانی دگیر جلیک ذرافات ذرفدن یاخوذ اولوب ذرف کوزدر باش لغتی سوانی
صوطولاری فیما فاعلک جعی اولوب صحرار ماسنه در جمع بر فاج فیلده دن مرک
بر یولک عرب فرقه سی دیکم * بحصل مضمون قصیده ده ابن هاشم جازیه تک فرقیه
جکری بر باد اولدیغنی حکایت و یوحاله مجبور ایدنه بد دعا ایدلر روز دعه کوبا که
برکسکین یحقی یله قلبه طوقور اور مریده عارض اولان الم در وندن شکایت و کوزلر
صوطولاری کی باشلر جاری اولدیغنی بیانه مبادرت و ربان بن سمیع بن عابس جیر
یکار بنی بکرموب علو جناس دایمه سنده ایکن و کندوسی اتی بار غلر بلوب کا فامان
چورمز انک کدویه غدر ایتدوکنی و دونوب بیاز به تک قومنه ابن هاشمک بلادی موسر
برلدر بزلک جوارنه افادت یدمه میر دیککی رویت ایلر الله اعلم * انهی کلام المترجم *
یومرینه دخی سالف اند کر جیل عریک اشعارندن اولوب افریقیه و زاب طرفده رفیق
و عندولی اولان امیر زمانه ابن سعدی البقری حفته تهمک یوللوسو یلشد

شعر

تقول فناء الطی سمدی وهاضها
یا سانی عن فیرلزان خیفه
اراه بهمالی وادزان وفوقه
اراه بمثل النور من شوارع انفا
بالهف کیدی زانی خلیفه
قتیل فنی امیجا زیاب بن غام
۶ ناجار نامت ازانی خلفه
لهاف الظمون الساکن عویل
خذ النعمت منی لاسکن هیل
من لبط عباوی بناء طویل
به لود شرقا والبراع دلیل
وفد کان لاعقاب لیاد دلیل
جراحا کادوا المزاد نسیل
لارحل الان رمد رحیل

(۲۰)

۲ وها ایقنی منی منابت غدوه
بغداد ناحت منی منی فغیرها
نسخه

۳ بن غام نسخه
۴ لا یحجزوا
نسخه

۵ او ذوالبحر جان یشد و اسیرها
نسخه

۶ باجازه
نسخه

۲ عامری
نسخه

و بالامس رحلتك ثنتين امره وعشرا وستا في النهار قليل
ممنون باكر بن صبا حلين ار كندن كوج ايدنلر عويل بكا ونوحه هيل دل وشاشفين
ميساوي قديم وقوي بنالرده استعمال اولور شارع طريق نقا فاشلق سليل ذريت
مزاد طمار جقي ديمكدر

تحصل ايات قبيله نك سعدى نام امرانه سى صبا حلين ار كندن كوج ايدن قوم وقيله
به سنده بكا وفر ياد ايدرك مغومه ومكدره اولديغي حالده ديركه اى زنانه قبيله سندن
ولان خليفه نك فبري سؤال ايدن كيمه لك وصفنى بدن اخذ واستماع ايدوبده شاشقين
ولم بن اتى وادران نام محلك اوست طرفنده كور يورم واوزرنده جسم وقوي بنا وادر
الى قامشلق يوانده باتمش كجى كور يورم وفامشلقا كادلبيلدر آزناتى خليفه ايجون
چكرم سوزاندر كه اى زانلرك ذريندن ايدى يعنى كندوسى آدم دكل ايسه ده كنى زاده
ايدى حرب ومصر كه اى اولان زباب بن غامك مقوليدرك اجدبغى باره لطفا راجقى اعزلى
كجى جيلوب قان روان اولور ديونكم واستهزادن عبارتدر * انتهى كلام المترجم *
نظم آق دغى بوه صرد كه جيل هر يك اوله رقى شريف بن هاشمك لسانى اوزره
سويشندر انكلكه ماضى بن مقرب پيشده جريان ايدن مازعه ومعاينه داوردر

شعر

تبدى لى ماضى الخيار وقال لى
يا عذت هنا مابق ودينا
نحن عدينا نصا دفوا ماضى لنا
وهدينا بديكر لبر سلامه
ان كانت بنت سيد هم بارضهم
هي العرب ماردنا لهن طياش

تحصل ايات ماضى بن مقربك شريف بن هاشم كور يوبده بزه تشكر ايدى جك برده
من بزدن تباعد وقاش كين عربلره تقرب يعنى شهر بنكه وحضريته ميل ايله خصيصه
هر بيت اولان بدويندن انحراف ايلدك بزارنق قضايه راضى اوله رقى بسكرديارنى
ترك ايله برسلامه اولان فجد طرفنه عزيمت ايلرز بلاد ووطنى اعمار ايدن خوش
ياشارديو مياق امثالده عتاب وتقضاسندن عبارت اومق كر كدر انتهى
ونظم دغى انلرك اشعارندن اولوب مغربه رحلتريته داوردر

شعر

واى جيل ضايع لى في بن هاشم
نقد كنت انا واياه في زهو ييشا
وعدت كاتى ضارب من مدامه
او مثل شحطامات مضنون كيدها
اناها زمان السوء حتى تدوحت
كذلك انا مما لسانى من الوجا
واى رجال ضايع قبلى جيلها
صانى يحجه ما غيباتى دليلها
من الخمر قهرا ما قدر من عيلها
غريبا وهى مدوحا عن قبيلها
وهى بين عربا غافلا عن تربيلها
شاكى بكبد ۷ باد بامن عيلها

وامرت

۸ وقوا واشداد
نسخه

۹ احدا ب
نسخه

وامرت قومي بل جيل وبكر وا
قعدت السبع ايام محبوس نجعتا
وقوا واشداد الخوايا جيلها
والبدوعا ترفع عودا بجيلها
نظل الحرفوق التضاوى نصيلها

تحصل ايات شريف بن هاشم حفته ايلديكم نيمه اينكلكه ضايع اولوب يسانه ايتش
اولدم ويندن اول نيمه كيمه نك ايلكلى ضايع اولمشدر طوغر سى ييمزده بك چوق
حقوق وافت وفرح وانشر احوالى موجب حالت صفت ايتشدر اتحق دليلى بكا خنى اوليان
بر وجهه بكا فصد ايتدى بن دغى لك وايتديكى مرقومسنى لكندن شى يستاب اوله جقي
در حدزده نوش خرايدن سرخوش كجى ييهوش اولدم ياخود صابى انارمغه باشلامش
برقارى كجى يم كه جسكر باره مى يعنى اولادى فوت اولوب قبيله سندن دور وغريب
دوشمش وشروشور زمانى ايريشوب باشى دوشمش ومسرسم اولمش وعيلو كه مسافرنندن
غافل حرب اوره سنده فامش اشته بن دغى بو وجهه بكا صابت ايدن غم وغصه دن ناشى
چكر سوزان وخاطر ويران ايله شكايه ايتكده يم وقومه كوج ورحلت ايله امر ايتدم
نتر دغى ار كندن يوكلر نى ياغنديلر يدي كون قيلوله واستراحت ايلزون هر يان چادر
فور ميوب حرارت شمه دوه صرشته فامشق انتهى ۵ بوقصيده دغى بطون رباحدن
برى اولان زواوه دن اولوب قبيله مذ كوره ده اهل رياست اولان سلطان بن مظفر
ان بحسابك اشعارندن كه اى مهديه ده موحدندن اول ملوك افرقيسه اولان امير
ابوز كريان اى حفصك حبسته بايدن ايكن سويشندر

شعر

يقول وفي نوح الدجا بعد وهه
امان لفلبا حائف الوجد والاسى
جهازية بدوية عريضة
مولعه بالبد وذا لالف القرى
عسان مشاهد ايهما كل شتوة
ومرباعها عشب الاراضى من الحيا
تسوق بسوق العيين مما تاركت
وما ذا بكت بالما وما ذا تخطت
كان المروس البكر لاحت ثيابها
فلاة ودهنسا واتساع ونيه
ومشروها من محض البان شولها
انفانت عن الايوب والموقف الذى
مضا الله الوادى المشجر بالحيا
مكا قانها بالسود منى وليتى
لبالى اقواس الصبا فى سواعدى
حراما على الجفان عين مشاهها
وروحاها ما طال ما بين مقامها
عداوية ولها بعيد مرامها
سوا عاك الوصاء تؤنى خيامها
محمونة بيها صحيج غرامها
يونانى من الخوار اخلايا جسامها
عنيها من تحجب السوارى غمامها
عيون غدار المزن عذب جسامها
عليها ومن نور الافاقى خزامها
ومرى سوى ماقى مراعى فامها
غقيم ومن طم الخوارى طعماها
يشب القنى عايقا منى زحامها
وايل مرمى ما بلى من رماها
نلفرت بايام مضت فى رصكاهها
اذا لفت لا تخطى من يدي سهامها

۲ نصاب على الايوب
نسخه

۳ وسلا وبعي
نسخه

۴ فكا ناها
نسخه

۷ ايدى زوايه
نسخه

و فرمی عید تخت سرچی مسافه
و کم من رداح اسهرتی ولم اره
و کم غیر هان کا عبات مریمه
وصفت بن وجدی علیه طریحه
و ناریا طب الوجد توهم فی الخنا
ایامن وعدنی الوعد هذا الی منی
ولکن رأیت اشعر تکف ساعه
بنود و رایات من السعد اقبلت
الاواش اری بامین اطعم عودی
یجر عاقبت الفرق من فوق شامس
الی منزل بالجه فربه للکوی
و نانی سراده من هلال بن عامر
یوم بضرب الامثال غرا و شرفا
حایهم و م هو فی حیا هم تعبیه
دع ذاولا ناسف علی الفاضی

زمان الصا سر جا ویدی بله
۷ من الخلق ابهی من نظام انشاء
مطر زه لا جف ان باهی و ناهها
یکی ولم نمی جداها زمامها
و نوهج بلاطی من الماضراها
فنی الع فی دار عماتی ظلاها
و بغی علیها ثم یبر اغاها
الینا یعون الله یفوق علاها
ورعی علی کتفی و سیری اماها
احب بلاد الله عندی خناها
مقیم بها مایند عندی مفاها
یزیل الصدا والغل عنی سلامها
اذا قالو قوما سربع نهمها
من السهر ما عنی یفتیها حایها
تری ذوال الدنا مادام لا حد دواها

ما ما نیجه مدت محوره مقویه غرم شوق و محبت مربع چار حبیب یهور خور یوشق
چفوری ز نور قلم نون الیه جیجت افاجی الخواک جچی اولوب الخون پایده دینکاری
جیجت خزام فیروز زیت یحون بور و نلرینه طاقدملری خلقه و کوزل ریحه او بر نوع
وت فلاة صحر رمام فوری اوت رکام ترا کم ایدن قوم رداح صا غراسی صبر و طوافون
اولان عورت کاغذ و زمزمی باور مش اولان فیزه صفیق باطن کفینی بر پرینه اوره
ضرام آتش عالمی سراده دات صدا پاس غل بند و بوغانی داد دایادن غنقه فمر
تحدول قصیده کیچ قرا کلو عذره کی نوجه و فغانی انرا شاده شاعر دیر که بنم کوز یملک
فیا فلیت او فو حرا مدر
ای قوم و بارام وجد و عشق الیه عهد و پیمان ایدن قلبه و نیجه مدت بده الم و مشقنی
اوز ایوب قالمش اولان روحه برپا یوله جتی کیچر
بی یوله وجد و حاله دوجا بدن جانان حجازی و باده نشین و خالص بنات عربدن
ایله بی عد بدن مقصد و مرای بیدر بخوبه در
بد و یشه ماله و حریمه اوله رفی فریه ره مألوف اولوب چادر لر بی بوشاق
دوملی برده قورار
هر فشین منشی عمان اولوب بورایه مقنونه اوله رفی رابطه شوق و محبت صحیح
ونک پیاری نرم و خالی و دیاره نازل اولان یقوردر یشلمش چیز از در و اول یقوردر
کیچر بر یکی فلین و نلر دن حاصل اولور که اورایه طویلاوب کلور و نیجه دفعه
سوله باند و نیجه کره طبلو فوی سوله قار یثوب کیچر اول چادر کوبا که

نساب فاخره سبله مزین با که کلین کی اولوب بور و حلقه سی دی پایده در غایت
واسع صحر اولوب شویله که اسان واه و سرکردان اولور و بونار سرپا سرچی اولوب
انجی اول محبوبه ک حیوانا تبه مخصوص اولان مرعاردن بشقعه در اول محبوبه ک
بجید یکی اصل غنیمت دوه سی سونی اولوب طعانی دخی کیک کشند
فاسوت ز حلیله بکترک بیر اوله بی موقوف و یوایدن یعنی جابکار غوائل حضرت به اولار
وارد حاکم مدینه اولسبله نرجوانلری بیر ایدن شهر و قریه لردن استقنا و اجتناب
بیم بر بادیه لردن اختیار سکنی ایلمدر
الله نعل اول افاجی وادی بی عبوره صولوب ات قور یش مرعانی اصلا نسون
ثم طریقه بدن الیک کفانی و دو خواص الیه در یعنی کواکل یاردمدر آه نوله که بن ملک
دوملقند کیچ من اولان کونلریمه طفر باب اولسم
اول کیچر و اول دملر که کجفک کانی یانکلمده یعنی المده اوله رفی خالقوبده آه بقده
صلا خط ایتمز و یوشه کیچر و آتم زین صبا و نوجوانی الیه مزین و مهیا اولوب
کی دخی لمد ایدی
و نیجه شوش اندام و لید الوصال محبوبه لر بی او یغوسر زافشدر که المده انلرک تبسم
و خنده لر یشک فغاندن دها قبول و حلاوتلی برشی کور مدیم و یوندن بشقه تازه و دایسته
و کوزل بی بدل و نشانه زیب زینتی کوزل نیجه قزل الیه کور ششم و وجد و شوق در
ال چر یشم
بهرام وجد و عشق الیه فلیده آتش مشعل اولور و یوله اشتهالنده علوی صوابه
سوغز ای مکارو وعدی ایدن کیچمه و ننه ک عمر بردار ایچنده فابویه که طلقی بده
چشم مهیا انیم اولمده در و لکن کوردمکه کونش برز وقت طولند فسدن صکه بده
ایچایوب شور اوله بور بزه دخی عون باری الیه سمدن بند و سجا ملری اقبال ایدوب کنا
و حر کشتری کوره چکمز زمان مسرت نشان کلندر
آه نوله کره عودتم کوجا لر بی کوزمه کور رسم و شامسک اوست طرفنده غیاث الفرق نام
محل که نم عنده الیک مبد زاری اللهم بده لر یشک سوکیلو سیدر اشته اول محلاک
قوما غنیمه رخ پردوش اولدیم حالد سیر ایدرک و طنم اولان لوا نام محلاک جعفر به
طرفه ک منزله واروب اقامت ابلسم که بنم عنده الیک معافی نه لنیذدر و هلال بن عامر
قبیله سیک دایسه کور ششم که انلرک سلامی بدن کواکل بامنی و یشد و حبس مشقنی
ازاله ایلر شرفه و غریبا اول سادک نام ناملری ضرور امثالدن اولمدر انلر بر قوم الیه
چنک ایتم کلرند اول قومک انهر می سریمدر خیمه لرندی کور کربلر خوش نعمات الیه
اوند کیچ یعنی دائم لاوقات المده و انلرک حومه حاشنده یوشه انلر دهر دن سلام اولسور
نوماجر بی نوله و کیچمه ناسف ایتمه کور یورسین یورسینک بر کیچمه به دوام و بقای
یوقدر دیت اولور
و عالم شهودت خلکی حضرت الیه اولد یقنده اشته یاه اولد یعنی کی حضرت بده درکار

اولان افکار و افغالات نفسانه باد خزان کبی انسانک حاجتی صفاتی افار دوب عربی
کوتاه ایلدیکنیدن مدبر بدویلی خصیصه انسانیت اولان ولیمه حضرتیه دعوت
ابتدیکه انلردخی بونی کوش استهرا ایلد استماع ایدرک مزدحکه غوائل و عوائق اولان
جمعیت حضرتیه ده کی کوکل یور غولنندن اشوری مرتبه اجتناب و احترازدن خالی
دکلردور بنه هلی ذلک شاعر بوقصیده سنده محبوبه سنی حب بدویله وصف ایلندر
ویدوبارک کندوری تکلفات و محملات حضرتیه دن آزاده اولد قاری کبی شعرلی
دخی ساده اولوب فقط ذاتا مؤثر و مطبوع و لطیف و بلیغ اولور لکن هر قومک شعری
ککندو عادات و اصطلاحلی اوزره کشیده سلاک انتظام اولد یقیندن بر قومک
اصطلاحاتی کرکی کبی یلنجه طبیعت انلرک اشعارنده کی حلاوت و لطافتی طوبه ماز
از جمله بین الغیائل نساک بورونلرنده کی حلقه طاقی چرکین کورنیکنیدن بوکا بنا
بر منوال سابق چیزاری عروسه تشبیه ایدوب بایدیه دخی اکا خزام نخیل ایلک
بر مضمون لطیفدر لکن بزم نظر مرده بورونه حلقه طاقی چرکین کورنیکنیدن بوکا بنا
اولان خیال و مضمونک دخی بزجه لطافتی اوله ماز و لکل قوم ان بصطیح و کل انا بترشم
بافیه * انتهی کلام المترجم *

وینه اولاد ابی الیلدن شیخ الکعب خالده بن حمزه بن عمرک بو قولی دخی مشاخرین
عربک اشعاریندر که انلرک اشراقی اولان اولاد مهلهله ضاب ایدر و شیل
این مکساته بن مهلهل نام شاعرلرک قومله افتخار سباقنده نظم المثل اولد یقینی
ایسانه جواب ویرد

نظم *

بقول وذا قول المصاب الذی نشا قوارع فیسمان یصافی صبا بها
یریح بها حادی المصاب اذا اتقی قنونا من انشاد القوافی عرابها
مخبره مختارة من فسادنا یحیی بها تام الوشاحتها بها
مفریلة عن نافیة فی غضونهما تحکمة الفیضان دابی ودایها
ومیض تذکاری لها یاذوی التدی قوارع من شیل وهذی جوابها
اشیل جنبنا من حبسک طرائف فراح یریح الموجعین الضایها
فخرت ولم تقصر ولا انت بصادم سوی قلت فی جمهورها ما اما بها
لقولک فی ام الیمین بن حمزه حامی جها ماد بافی حزایها
اما تعلم اتوقامها بمد مانی رصاص یحیی وعلاق دایها
شهابا من اهل الامر یاشیل خارق وهل ریت من جاللق واصلی بها
شواهد طفاها واضمرت بمد طایفة وانشاطها حاسرا لاها بها
وضمرت بمد الطیفین التي صحت تعالی الی بیت النایقندی بها
کا کان هو یطلب علی دایجینت رجال بنی کعب الذی یسقی بها
خالده بن حمزه بوقصیده سنده ابتدا کندو شعرینک رصانتندن بختله فخریه شاعرانه دن

مکره شبه خطاب ایلد فخر و تند حد قصور انجندک فقط جمهور انام حقند عیب
سوز سولیدک دیو عتاب وکند شهاب ایلد اصطلاحا قیدنده اولوب شهاب غضب اولی
الامر دن اتقا لازمیدن اولد یقینی تم ریض مقامنده ایراد ایلد تنور سندن ایدرک ابفای وظیفه
جواب ایلندر * انتهی کلام المترجم *

ولیدا تعسا یثنوا انا اغنی لانی غنیت بعلاق النسا و اغنصا بها
عسلی داندفع بها کل مبضع بالاسیاف تقشاش العدا من رقا بها
فان کانت الاملاک یفتعرا نس علینا باطراف القنا اختضا بها
ولا تقرها الارهاق و دیل ورزق السبا باوالمطایا رکایها
یحی عمننا ما رزقنی الذل علمه تسیر کالسنة الحشاش انسلایها
وهی عالمسان المنایا تقیلها بلا شک والد نسا سریع انقلایها

وینه کوجلرک وصنی حقنده انلرک اشعاریندر
بطعن قنوع الید لا تخشی العدا فوق بحوبات مخوف جنا بها
تری العین فیها قل لشیل حراف وکل مهارة تخظیها ربا بها
تری اهلها غرض الصباح ان یقلها بکل حلوب الجوف ماسد با بها
لها کل یوم فی الارامی قنائل ورا القا جرا المزوج غنوا صبا بها
وینه انلرک امثال حکیمه به دار اولان شعریندر

شعر *

وطیلبک فی المنوع منک سفاهة وصدک عن صد هتک صواب
اذا ریت ناسا یفلقوا هتک بابهم ظهسور المطا یا یفتح الله باب
طلب بوراده سیکون لام ایلد اوفونور ریت رأیت دن محققدر
محصول قنده سندن منع اولسان شیخ طلبک سفاهتدرو سندن یوز جورن کیمسه در
منک دخی یوز چوریمک هین صوابدر کوردلک که خلق منک یوز بیکه فیوسنی قبا بور
لله تعالی حضرتلری حیوانلرک صرندده قبا اچار یعنی یوز بیکه قبول قبا ندقده عار سزاق
ایدوبده اجدر مغه جالشمیوب بویه برامتنقال کوردیکک اتده همان سواراسب توکل اولوب
اورادت حرکت ایت وارض الله واسعه دیوب کیت انتهی * بودخی شیلک اشعاریندر که
قبائل کموبک ترجه اتسابی ذکر ایدر

بیت *

فتاب و شهاب من اولاد ترجمه جیح البرایا نشکی من منها دها
بونظم دخی انلرک متاخریندن مالف الذکر خالده بن حمزه بن عمر نام شاعر کدر که عهده
کفالته اولان تونس سلطان ابواسحاق بن السلطان ابی یحیی اوزرینه نوسنده
حاجبک ایلد کسب استقلال واستبداد ایدن شیخ الموحید بن ابوشمید نافرا کینک موالات

و طرفدار لقمه قوم و اخوانه حساب نموده نظم المشرکه بزم عصر بمنز قریب
و قتل در در

﴿ شعر ﴾

بفول بلا جهل فنی الجود خالد
مقاله خبر ذات ذهن لم یکن
تمجست معنی قاله الاطاحه
و کنت بها کدی و هن نعم صاحبه
نفوحت بادی شرحها عن مارب
بنی کعب ادنی الاقربین ادنا
جری عند فتح لوطن ماله منهم
و بعضهم مله الله عن خصمه
و بعضهم موعوب من بعض ملکنا
و بعضهم جانا جرح سمیت
و بعضهم بطسار فینا بسوة
رجم بنی عمامه فینا قبضه
و بعضهم شاک من او غادر
قصده الله اقتضی منه مورد
و نحن علی ذاتی المدی نضرب الملال
و حنا حنا و طین زینش بعد ما
مهدنا من الاملاک ما کان خارجا
برد قروم من قروم قیلنا
حزینا بهم من کل تألیف فی امنا
الی مد من لا کان فهم همه
ورکوا اشیا المقتات من اهلها
وما قوا المظایا بالشر الا نسوله
و کسوا من اصناف السباب ذنار
و عاوا فطر البر مکین قبل ذنا
و کانوا لانداد عابکل مهمه
خلوا الدرق جمع انلام ولا تقوا
کسوا الحی الجباب الیهم لزمه
کذلک منهم حابس مادر النبا
یظن ظنوا بس نحن من اهلها
خطه هو و من واته فی سوء ظنه

مقاله قوال و قال مصواب
هر یچ ولا فیا بقول ذهاب
ولا هر حایقه ادمه ۷ مصاب
خزینة فکر و طرین مصاب
جرت من رجال فی القیل قراب
بنی عم منهم شهاب و شهاب
مصاف و دوانه ع جتاب
کما فعلوا قول یفینم مصاب
جزاه و فی ۸ حد الفهر کتاب
خواطر من العزیز و هباب
تفهنه حتی ما عناه مصاب
مرارا و فی بعض المار مصاب
غلق عنه فی احکام المایف باب
علی کره مولی السانی و دیاب
لهم ما خططنا للعبور قباب
تفقتا علیها سبقتا و رقاب
عن احکام دالی امر ۵ اله باب
بنی کعب لا واه القریم و ملاب
و قد ابهم من کل قید مصاب
رفیها و خیر انو علیه مصاب
ولیسوا من انواع طریر مصاب
جسا هر مایه و بهای مصاب
مخام لحرات ازمان مصاب
ولا ملا فی زمان دیاب
الی بان من نار العبد و شهاب
ملا و لا داروا الکرام مصاب
و هم اودروا السواقیم مصاب
ذهل حکمی ان کان له غف و غاب
تخی بکن لوفی السماح مصاب
بالاثبات من ظن القیاس ع

۷ مصاب
نصفه

۸ جوال الضمیر
نصفه

فوا عزونی ان الفی بو محمد
و یوح الا و فاد منه و یحسوا
جروا بطلوا تحت المصاب شراب
و هو لوعطی ما کان لمرای عارف
وان نحن ماننا ملوا عنه راحة
وان و طار شیش بضایق و سمها
وانه منها عن قریب مفاصل
و هن فائنات الطرف بیض ۳ موانع
یفیه اذانا هو او یصوا اذا صوا
یضلوه من عدم البقین و ربما
بهم جازلو زینا و طوع او امر
حرام علی ابن تافر کین ماضی
وان کان له عقل رجیح و فطنه
واما البدایه من فیاصل
و یحیی بها سوق علیا سلاعه
و یسی غلام طاب ریح ملکنا
با واکلین الخیر یفون انامه

و هو بلا لاف بغیر حساب
بروحه ما یحیی روح مصاب
لقوا کل ما یبئنا ملوه سراب
ولا کن فی قلعه صطاه صواب
وانو یا سهام التلاف مصاب
علیه و یبئنی بالفزوع کراب
۲ محوج ضنا زهواها و قباب
ربوا خلف استار و خلف جباب
بحسن قوانین و صوت رباب
بطسارح حتی ما کان شهاب
ولذنه ما سکول و طیب شراب
من الود الا ما یدل بخراب
بلیح فی الیم التر یق غراب
کبار الن تنی الرجال کباب
و یحمار موصوف القنا و جماب
ند و ما و لا یبئنی صحیح نیاب
غلطوا و اد متوا فی المصوم نیاب

دم فان معانیه اولوب اشوعرب مستجبه لقمه اکثر یا بدکی نشید به او فونور ترشیش
یربلده امیدر قروم اشراف و سادات الن الی ان دن مخفدر بر مکملر خلقای عباسیه
نایضده کسب نفوذ و استقلال ایند منه و رخاندا ندر و لا یا خود مضامده مستملدر
سماع دوز بر واته و افقه ادام فائق معانیه در
محصل قصیده جود و محض اری اولان خالد بر مشکلم راستکو و عالم صاحب روت سوزی
سوزی و سوزنده بر ذهابی یوقدر یعنی بر کونه کر یوه انحرافه کیمبوب سوزی صاعلامدر
بو باید تصور ایلدیکم معنی عباده مینی و هذیان نوحشیدن دکلدر و بو کیفیت در و نمده
مضمر بر معنی و خزینة فکر مدنه کوزل له یکن بر کوه کر انهدر بو مقلده قیلده جه
قرا بن اولان رجالک ما جراسیدن ید ایلدیم بنی کعب بزم قریب انار بمنز اولوب بیزیر
و جوانتری عزاده لر مزد و طمیزک حین قنصده بعضی لر به میانه مزده انواع حقوق
و و داد و بعضی لر به عدولی علیه انحصار واقع و بعضی لر به میانه مزده انواع حقوق
یکجهتی شایع اودای و بعضی لر مکافاة مظهر احسان اولوب بعضی لر دخی بر لره
بحر و دریش کلمه رک عطایا بخش اولان خواطر مزک سماحیه سعادت بولدی و بریدن
مدینه بو متوال اوزره انلرک عز و رفعتی استیوب حفر غره بر فانی ابدلک و جان و بلش
فدا ایتد کندن سکره و طمیز اولان ترشیشک محافظه منه موفق اولدی و الی امرک حکمتدن
جیفش اولان بر ای یکیدن ضبط و تحکیم ابدلک سادات بنی کعب الله شمن علیه نه

۲ خنوج نصفه
۳ خنوج نصفه

هر جمعه اتحاد و اجتماع در کار اندی تا اول وقت که بچند نیمی همتی اولیاد
کست رفاه و زوت ایندیلر و بهاله آتله نوب انواع حریردن جامه کیدیلر و هر درلو
یسار و قدره تا اول وقت بپوشد و ایکی میکیلر با خود بی هلال کی صاحب زوت
و سامان اولدیلر و کافه امور مهمه در بزم ظاهر و معین ایدیلر که شهاب و شراره آتس
دشمن طاهر اولیوی کیمه فراتلو غنده دار و دیاری پوش بر اغوب کیدیلر لومدن اجتناب
نمیه که سه پوش ستره ظنفت اولوب بیلر که نه فاجعه کیدیلر کدک انلر دن جابس
ام کیمه دخی عقلت و بی شعور لعی حبیلر وقوع حال دیک ایدیه موب حفیزه اهلی
اولدیلر ظنیه ذهاب اولور دوز او رده بقعه و پوش و لستی ننی المکرکه او کرک
سوه ظنده اکاموافت ایدیلر خطا ایندیلر ایدیلر جای ناسفدر که بر طاقم فر و مایه
بن نافر اکتی محتاج مطر حروت ظن ایدوب انک احسانی امیدینه دوشرر انلر ولوت
شده جابه ایوب کریدر هر اومده قلمر بی سراب بولدیلر و بزنندن بر پیر او نماز و بلا شیه
اونشانه سهام تنف اولور واکر زشیه ابا با صارسه مملکت انک باشه طار کاو
و اولدن یقین وقتیه منمصل و ورای پرده و حجاب پرده اولان نازنین وزه و ملج
ونکا هلی قشانه اولار قبر زدن دخی معهودر که انلر ناز ایندیکه اول دخی ناز ایدر
و انلر صون قاتون و صوت رباب ایلر اظهار صنی و شوق ایندیکه دخی میل و عرض
شوق ایلر خفت مقلدن ناشی انلر کشف و سنی اضلال ایدیب بعضی دخی نوجو انلر کی
انلرله اویشار بر مدت انلرله امر اروق ایدوب امری مطاع و بدیکی نفیس و ایجیدیکی
ایزدیلدی بن نافر اکتیه بکن دوستلر حرام اولسون انک عقلی باشند اولسه بوبله
بوزه میه جکی بای ایلر طالع ایدی بکن قبالة کوه بر مقتضای قاعده صداقت
هر حاله بذل جهه و تلفت اینک لازمدر ای اکتی بوبله فانی ارایانلر یا کدیکر
فانی صاندیکر زهر لو اکت ایجیدر * انتهی کلام المترجم *

یوسف صیده آتیه دخی بطون زجه دن بری اولان بنی عامرک و عصرده رؤساستدن بولان
علی بن عربن اراحمک اشعارند که ریاسته دست درازلق ایدن عزاده لرینه عتاب ایدر

شعر

محبرة کالد رفی بد صانع	اذا کان فی سلك الحریر نظام
اباحه صانع اسباب ماضی	وشاء تبارک والظلمون نظام
عده لام علی حین فطرت	عده صاه و لاصینا علیه حکام
للس صمیرد یوم بان بهم الینا	تبرک علی شوك القنادیرم
والاکابر اص التمامی فوادح	بین عوج الکائنات ضرام
والالکان القلب فی ید قابض	اناهم یتشار الفطیم غمام
لما قلت سمع من شفا البین زارنی	اذا کان ینادی بالفراق و خام
الابار یوع کان بالامس عامر	بحی وحله والفطین نظام
وغیر ید فی الخطا فی بلاه	دخی اللیل فیم ساهر و نیام

و نم بنوف الناطرین النماها
وعرو د با صها لید هولسریها
والیوم ما فیهما سوی الیوم حولها
وقفا بها طورا طویلا نسا لها
ولا صحت منها سوی وحش خاطری
ومن بعد ذانی لصور بوعلی
وقولوا له یا بوالوفا کلیم رأیکم
زواخر ما تنفاس بالعود انما
ولا قسم فیهما قیاسا یدلکم
وعانوا علی هکنا نکم فی ورودها
یا عرو زکوا الضلالة ولا لهم
الا صها هم لو تری کیف رأیهم
خلوا الفضا و یقوا فی مرقب العلی
وحق النبی والبیث و ارکانه النبی
لبد القیام فیه ان طالت الحیا
ولا بد هاتقی البوادی هوا کف
وکل مسافه کالسدا یاه عابر
وکل کیت بکنمض مض نابه
و تحمل بنا الارض العقیمة مده
بالابطال والقود الهجان و بانقا
نحمد فی وانا عقیقند نقودها
ونحن کما اضرام المونی بجمعکم
متی کان یوم النقط بامبر بوعلی
کذلک بوجوالی البسرا بمت
ونخلی رجا لا لیری الضیم جارهم
الا بقیوها وعقد بؤسهم
کم نادر طمنه علی البدو سابق
فتی نادر قطار الصوی بومنا علی
و کم ذایجیوا اثرها من غنیمه
وان جاء فاجفوه الملوک و وسعوا
علیکم سلام الله من بس فاهم

یونظم آتی دخی حوران نواخسته بادیه نشین اولان عرب اشعارند ندر که قیس قیس سندن
شهاب الدین مقبول و لعله اخلافی اخذ ناره زغب و تحریر صفتنده زوجه سی سولندر

لنا ما بدا من مهر قی و کظام
واطلافا ومن شرب المها و نعام
یتوح علی اطلال لها و خیام
بعین سخیفا والدموع سجام
وسقی من اصباب ان عرفت وهام
سلام ومن بعد السلام سلام
دخلتم بحور غامقات دهمام
لها سیلات علی القضا و کام
ولیس الجهور الطامیسات نعام
من اناس عدا مان المقول لنام
قرار و لادنیاهن لهن دوام
مثل سرو رفلا مالهن نعام
مواضع ما هبا لهم بمقام
وما زارها فی کل دهر و عام
بذوق من خط الکساع مدام
بکل دینی مطرب و حسام
علیها من اولاد الکرام غلام
یظل بصارح فی العنان بطام
وتولدنا من کل منیق کظام
لها وقت و جناب الید و زحام
وفی سن ریحی للحر و بسلام
حتی یقاسوا من دیون غرام
بلو سما یا صا زنی فدام
ونخلی الجیاد العالیات نسام
ولا یجمعوا بدهی العد و زمام
وهم عذر منه ناسا و دوام
ما بین صما صبح و ما بین حسام
لنا بارض الزک الظا عین زمام
حلیف النسا سماع کل غیام
غنا طمعه یجیدی علیه قیام
ما غنت الورا فوا نواح حسام

شعر

تقول فتاة الخى ام سلامه بعين اراع الله من لارتالها
 نبات بطول الليل مائاً لف الكرى موجهة كان الشفافي بجلها
 على ما جرى في داره وروهاها بلحظة عين البين غير حالها
 فقد توا شهاب الدين باقيس كلهم وتغوا عن اخذ الثار ما ذاقها
 انا قلت اذا وردا لك يسرى ويرد من نيران قلبي ذبالها
 اتى حين تدمر مع الذوائب والهي ويض العذاري ما حبتوا جالها
 بحصل مرثية قبيله ك ام سلامه نام قادي بوشري بر كوز ايله كريان وله رقي سويلر
 كا احييان كيمسي في الله اخافه ايلسون خانه سي وز وحي حقنه واقم اولان مصيبت مني كه
 طرفة لعينه افتراق ايله حالي ديكر كون اولدي كوبا كه كوزنده چوب وار كي بتون كيمه
 بخواب وپيتادر نديدمكه مكنوب كلكده بكاسر ورو يره جلك وآيش د وقت هلو يني
 سونديره جنت بر حر كت طوبارم مكنوبك كلسي صايج وصفال طراندني وقت تصادف
 ايلدي وحسن وآب صاحبه سي اولان كيج قبر لرك جبال حيت وغير ني كو غديكر
 بمقامده اهل بدوك اشعاري حايث يولوب بوندن مكره مؤلف اين خلدون حضر يلك
 اشعاري ايراد ايد جكدر م كلام المترجم

اندلس موشحات وازجال

وقتا كه اندلسه شعر خيلي رواج وز في بولديسه اندلس شعرا نك مشاخر بني برفن
 مخصوص يعني بر نوع شعر احداث ايدوب موشح نسيه ايلديلر شوبله كه ايباني مصحط
 وغصن بغصن وبولك بولك اوله رقي نظم ايدوب انصاف واما ريش مختلفه سندن اكنار
 والردن متعدد بر طاقني ريت نسيه وبوني على اتوالي بواقصان واوزاك قوافيسند
 اخر قطعه به ذلك التزام ايدرل واكتر باك زياده سي يدي يت اولوب هر بيت بر طاقم
 اغصاني حاوي اولور بواقصانك هدي دني شاهر ك اغراض ومقاصدينه كوره در
 وفصائده اولديني كي عينيله بوموشحاند دني قنزل ايلر ومدحبه سويلر اندلس
 شعرا سي بولديك زياده ترقي ايتديلر خلق دني بومسلكي بكنوب اخذ وتناولنده سهولت
 وطريق عملنده قريت دني اولديغندن خواص وهوام بوكا هوس ايلديلر وابدايوني
 اندلسه اختراع ايند امير عبدالله بن محمد المواني شعرا سندن مقدم بن معاقر القيرري
 يدي كتاب عقد صاحبي عبدالله بن صدر به دني اذن اخذ ايتدي لكن متأخر بن بوني
 يك زياده ايلر وشد كلرند مؤخر ايكسك دني موشحاني رواج واعتبار دوشدي وك
 ابتدا بويامه ايلر ولوبوب كسب ملكه ومهارت تامه ايند مر به صاحبي معصم بن صدادك
 شعري عبادة القزاز ايتدي اعلم بطلبوسي ابومكر بن زهير دن نقل وروايت ايتشد اين
 زهير دير ايش كه وشا حيتك يعني موشح سويليان شعرا لك كافه سي عباده بن قزازه
 بوموشحه سنده هبال وذر بيت مقامده در يعني بوموشحه سيله جمله وشا حيتك رجبني
 اولمشدر مذكور موشحه بودر

بدرم	شمس خنبي	فصن قني	مسك شم
ماتم	ما اوخما	ما اورقا	ما اتم
لاجرم	من لهما	قد عشقا	قد حرم

بحصول موشحه اول جانك جهره سي بدر تام وجمال وطلعتي قوشلق وقتنه كي
 شمس تابن وپوني بر كوزل نازه فدان ويدني مسك خوشبودنه تحت قسام اولمش فصل
 واضعدر نه كوزل بشللش يعني خط رخساري دمبه اولمش قوقوسي فصل منشر در
 مطلقا هر كيم كورسه ماشق اولور وصالدين محروم قالور ديمك اولور
 بالاده اشعار ايلديكيز وجهله بدو يلك خيال وخليالي حال طيبصيده اولديغندن شعري
 ساده ومطبووع اولوب اما حضر يلك صناعيه توغل ايله حد طيبصين نيساعد ايله كلري
 جهنله شعر لند دني اصكتر باصنابع بدبصيه به مهالك وادي مجازده چترار
 طيبصيني خط سبز رخساردين كا به ايتك كي چنستان حقيقت وطيبة سندن بصد مسلكر
 سالك اولور و بدو يلك اشعارنده كي حلاوت وبلافت ايله حضر يلك اشعارنده كي
 لطافت وصنعتك موازنه سي مالف الذكر سلطان ابن المظفر ك قصيده سيله بوموشحه لك
 مطلع سندن يك كوزل ظاهر و وضع اولور انتهى كلام المترجم

شعراي اندلس اشوعباده به ملوك طوائف وقتنه كي معاصر لندن بر شاعر صابقت
 ايد محمدر ديو زعم ايدرل وطيبة صاحبي مامون بن ذوالنوك شاعري اولان اين
 ارفع رأسه دني اكا پيرو اولمشدر بوموشحه سي يك كوزل سويلشدر ديرل
 العود قد ترنم بايدع تلحين وقت المذائب رياض البساتين
 هود لاخونه توغندن بر سازدر كه اون التي كر يشي اولور
 بحصول بيت هود يك كوزل وديع نعمه ز به زعم ايتدي جدولر دني رياض بساتين سي
 ايتدي انتهى

شاعر معروف بوموشحه لك مقطعي دني يك كوزل سويلشدر مقطع مذكور بودر
 تحطروايس فسلم عساك المأمون مروع الكائب يحيى بن ذى النور
 تحطروايس مامون اندلس ملوك سندن اولوب اسمي بجادر بحصول نظم بكر سين
 سلام ويرم سين صانكه هساكره خوف ودهشت وپون ملك مامون يحيى بن ذوالنور سين
 يعني ملك مامون كي كال وقار وغرور ايله بكون عشاقه دهشت وپور سين انتهى
 بعده دولت ملحقين وقتنه بر جاعت كلوب بو بولده اشعار بدبصه انشاء ايتديلر ايلدرنه
 حازر قصب السبق تفوق اولان اعني الطليلطي ايله يحيى بن بنادر
 اعني الطليلطيليك كوزل موشحاندن بري بودر

كف السيل الى	صبري وفي العالم	انحصان
والركب في وسط القلا	بمجرد التواغم	قد بانو

انحصان احزان معنائه فلا صبرا خرد خاك خنبي وراك نشيدى ايله خريده لك
 جحي اولوب خريده دلفك اينجو ديمكدر كه باكه قيرازد كا به در

اين ارفع رأسه مشاهير هاسا
 وشعرا دن بر ذاك اسمي
 اولوب فن كيبان دني بعض
 ناليفاتي واردر سنده

محمول نظم صبره فصل طریق و جمال بوله یلورم حالو که عالمه آلام و احزان واردر
وقافه دخی صهرانک اورنه منده نازنین قبرازی الوب تبارد ایشدر * انتهى *
و شایخدن نیمه ری ذکر ایشدر که وشاچیدن برجاعت اشبلیه ده بر مجلده اجتماع
ایدهب هر ری بر موشه نظم به اراز مهارت بند کالیده اعلی الطلیطلی کند و سنک اشبو
ضاحک هن جهان ساف عن بدر ضافی عنه الزمان و حوه صدری
موشه منی انشاده ایشدر و افتتاح ایشیک این بقا کندی موشه منی بر تمش باقیری
دخی اکا نبعت ایشدر

محمول موشه انجورکی دیشاردن خندان و بد نام کبی بهجت و جمال ایه ظاهر
و نمایاندرانک حسن و جالنه تحملدن زمان نیک و طار اواریمی حله بنم سبدهم اتی شامه
و حاوی اولدی دیک اولور * انتهى *

واصل بن بطلیوس ذکر و روایت ادوب بدی که این زهیردن ایشدرم دیر ایدی که
بر سوزده هیچر و شاحه حسد ایشدرم لاشو قولنده این بقا به حسد ایشدرم

این بقا نیک قوی

اماری احمد فی بحره المال لا یلحق اطعمه لغرب فارناشته باشرقی
محمول موشه کورمز مسین احمدی که بحره الیسنده یعنی رفعت و شانه اکا نبیشاز
اتی غرب طلوع ایشدردی ای شرو بره انک مثلی کوسر * انتهى *

و طلبه صلی ایه این بقا نیک عصر نه ماهر و شاحردن بری دخی ابو بکر الایض ایدی و تلاحین
معروفه صاحبی حکیم ابو بکر بن باجه دخی انلرک عصر نه ایدی حکایات مشهوره دندر که
این باجه اندلسه سرفطه نام بلده نیک صاحبی اولان ایشدری این بغلویتک مجلده
حاضر اولوب اوشاقلرندن بریتک اوزرینه بر موشه مویشدر که اولی بودر

جرر زلزل ابحاجر وصل السكر منه بالسكر

یعنی ناز و استغنا ایه دامنکی چکه یلدر بکک قدر جاک و بر کف و نشسته بی دیگر نشسته به
ایصال ایشدرک مست مدام اول دیمکدر * انتهى *

بوکلای ایشدرکده مدوح نشسته باب ولوب این باجه در سال اتی نظم اتی ایه تمقید ایشدری
عقد الله رایة مصر لایمیراله ای بکر

قول اوله مربوط اولوب ایشدریک قدر ناز و استغنا ایت و دافا پر نشسته اول زیر اجناس
حق وصال و مفاخرک امیری اولان ابو بکر نصرت علی عفا ایشدر یعنی اتی مصور
ایشدر و دیمک اولور * انتهى *

این نیقلویت بونی ایشدرکده و اطریاه دهرک صبحه ادوب کل حظ و انبساطندن اتوا بی
بر تمش و با این باجه نه کوزل باشلرک و نه کوزل ختم ایشدرک دیش و بی باجه اوینه قدر اتوز
اوزرندن بور و به رک کیتسون دیو ایمان غلیظه ایه عهد ایشدر ایشدر حکیم بن باجه
لسانه کلمکدن خوف ایه بویه التون اوزرندن بور و مکدن اجناس ادوب و نیجی نمده
بر اتون قویوب انک اوزرنده بور و به رک بویه حله شرعیه به امیر یعنی بر نه کنور مشدر

و بر الخطاب

و بر خطاب بن زهیر ذکر ایدر که ابو بکر بن زهیرک مجلده سالف الذکر ابو بکر
لا یض نام و شاحرت ذکی بکر کده به ضیلرندن کوزیو موب و زجور د بلر بونک
وزرینه ابو بکر بن زهیر یو موشه فی سولیان کسه دن فصل کوز یومه بور سکر دیوب
و انضی او مودی

موشه ابو بکر الایض

مالذی شرب راح	علی ریاض الاقح
لولا مضیم الوشاح	اذ النی فی اصباح
اوقی الاصل	اضی بقول
والشمال	هبت فخال
مسا آباد القلوبا	یمشی لسا مریسا
بالطنه زد ذوبا	و بالماء الشیبا
برد غلیل	صب علی
ولا یزال	فی کل حال

مضیم الوشاح ایشدره ملو محبوبدر کتابدر اثنی غایل و نیمه ایشدری دیمکدر شمول خالص
وص فی شراب شمال یوزر روز کاری آباد اتی صد جفا معاشه در محمول نظم
مومسان اولان محبوب اولد پایده بغیمه زنده شراب ایشدرک بکالذت و بر مودی اما
انکله بر او اولد نیمه شریک لذتی طو یا جورم اولد مکده صبا حلین غایل و خرام ایلر باخود
ایکشندی اوستی سرمستی ماز او اویده دیر که نوادی که شراب نمیشا ایشدر چا پد
و یوزیمه اوردی و یوزر اسوده جامه مک حاری او ایشدری حسن اعتدال یعنی نازک
یم و یوزیم بر طرفه میل ایشدری قلیری افلا بدیلر در که بزم ایچون مزد دانه و متاع ایلر
مشق و خرام ایلر ای نگاه سن ارنق کاهی زیاده ایه و آه انک لدنلود دافا عاشق
دخسته نیک سینه سوزانی سرینلندی اول عاشق که یو پایده اصلا عهدندن دوزخ و دافا
هر حالده وصلت اومار حالو که کندوسی جور و جفانه در * انتهى *

یونلردن صکره دولت موحیدیت او انفسده شهرت بوللردن بری محمد بن ابی الفضل بن
شرفدر حسن بن وریده دیمکده خاتم بن سعیدی انک بومده یعنی اوغور ایکن کوردم
نظم شمس فارقت بدرا راح و دیم نر یعنی شمس بدره مقارن اولدی که می ایه
محبوبدر * انتهى *

ویری دخی این مرد صدر که و نظم نکدر
بالیة الوسل و السودی

ویری دخی این موصله که نظم اتی انکدر
ما العید فی حله و طاق
و انما السید فی التلاق

ویری دخی ابو احق دو بیدر این سمد دیمکده ابو الحسن سهل بن مالکدن ایشدرم

باقه مودی

وشم طیب

مع الحبيب

دیرایدی که ابواسحاق بردفمه این ذهبك بانه كیدی حالو که پیر اولوب اوزرنده بابیه
اتوانی وارایدی که اولوقت اشتبه ده ساکن اولوردی اول حالده این زهیرانی طایفه میوب
بجلك خاتمه دك اوتوردی واره ده بعض مرتبه مشاعر و محاضره واقع اولغه ابواسحاق
کند و سنك بر موشه سنی اوفودی که بوقولی اول موشه دندر

کحل الدجی یجری من مقله الفجر علی الصباح
و معصم النهار فی حلال خضر من البطاح

این زهیریونی ایشیدیک بونی سنی سولبورسین دیدی ابواسحاق دخی اکاجو ابانجریه
ایت دیدی این زهیرسن کیم اوله بورسین دیمکله اول دخی کشدوی تعریف ایتدکده
در حال این زهیر قاتی بوقارویه کچ والله سنی یله مدم دیوا عذار ایلدی

این سعید دیکه بونلک عصرینه پیشان طائفه و شاحینک الابروده اولان ابو بکر بن
زهیردر که الک موشحاتی شرقی و غربده مشهور در و این سعیدینه دیدیکه ابوالحسن
سهل بن مالکی ایشندم دیرایدی که این زهیر سولش اولدیفک موشحاک الاعلاسی
فتنه سیدر دیوسکا سوال اولنسه نه دیرسین دینلیدی اول دخی شوقی دیرایدم دیوب
بوقلمی انشاد ایلدی

مالهوله من سکره لایبقی باله سکران من غیر خیر مالک کتیب الشوق یندب الاوطان
هل نستعاد ایامنا بالخلیج و لیا لیا
اوتستفاد من النسم الاربع منک و ادینا
و ادبکاد حسن المكان البیج ان یحینا

نهر اظله دوح علیه اتیق مورق الافان و الماد بیری و مائ و غریق من جنی الريحان
محصول نظم بولدی اول عاشق حیرت زده به که سر خوشلقدن آفاق بولبور دیتی
آلبور یا قکر که باده سز سر خوشدر عاشق غمنا که تولدی که وطنی باد ایله کر بان اولور
بجساریم خلیفه اولان کوندوز و کیمه ل بر اهاد اوله یلور می با خود نسیم خوشبودن
یزم و ادیمک منک و رایحه سی اخذ و استفاده اولتور می بروادی که اول جهنلو و ر و نقلو
اولان مکاتک حسن و لطافتی بزه زنده کانی بخش سلام اولور برنهر که انی دالری بیراقلش
اولان بر کوزل اغا جلق کولکه لندر مشدر و سودخی جریان ایشدیک حالده ریحان دن
قویان ازهار و اوراقلک بمضبی باغش و بمضبی سوا و زرنده یوزرایدی • انتهى •
و این زهیردن سکره این خون شهرت بولدی اشبو • نظم • یفوق همه کل حین
بمساشت من یدوعین قول الی زجل مشهور دن اولوب خلقت ملها علت رایی
فلیس نخلو ساعه من قنال و یعمل بذی العین منامی ما یعمل یدی النبال
• نثر • نظمی دخی انکدر

و بایکسندن سکره اول وقت غناطه ده مهر بن فرس شهرت بولشدر این سعیدیدی که
وفتا که این زهیر الی اشبو • نظم • که ما کان من یوم بیج
نهر خصص علی نلک المروج ثم انطقت علی فم الخلیج

کحل سمره دجی ظلمت مقله
کوزیکی معصم یلک حلال
خضر بشل حله ل بطاح
واسع دره ل که اوفاق
طاشلری اولور سید

نقص منک الختام عن عصبه المدام و رداء الاصل بطوبه کف الظلام
• نثر • قولی ایشندی ایسه تحین ابرک آه اولرددن بزرنده ایلک یعنی اول اختام
ذوقنده بزرنده ایلک دیدی

محصول نظم الله یجون طوغری سوبله اول کون که خصص نهرنده اول چیز اراوزرنده
بولوب سکره النون کی اولان باده ک نقابی یعنی صراحت فیاضی آچق اوزر •
خلیج غریبه معطف اولوب کیمک ظلمت الی دخی ایشندی رفا سنی دوشیر بوردی
اول نه کوزل روز ایشناج افروزایدی دیمک ولور • انتهى •
و نهر بن فرس الی الی بلده سنده مطرف نام برشاعر دخی و ایدی این سعید کندو

یدند روایت ایدوب دیدی که اشبو مطرف این فرسک یانه داخل اولوب اول دخی
قیام یدک احترام ایتدکده امان زحمت اثبت دیمش و این فرس دخی یو • نظم •
قبول صواب بالمحافظ نصیب فقل کیف نقی بلا وجد • نثر • کلامی سولش
اولان دنه اصل قیام ایتمیم دیورد جواب ایشدر

و بونلردن سکره مشهور اولنردن بری حرسیده این جرموندن این رائس ذکر ایتدیکه
بر مجله بهی الحزرجی الی الی بانه کیروب کندو موشها نندن بر موشه افشاد ایلدکده
این جرمون دیدی که و شمع تکلفدن عاری اولدجه موشم اولمز بهی نه ک کی دیدکده
این جرمون دیدی که اشته بنم شوقولم کی • نظم •

یاها جری هل الی اوصال منک سبیل
اوهل نری عن هواک سعال قلب علیل

محصول نظم ای بی کوشه همهم و فراقده ارفاقان جانان سنک طرفکدن وصلته بر یول
واریدر با خود سنک عشقکدن قلب عللیک آزاده اولسی احتمالی کورر میسین • انتهى •
و بری دخی غناطه ده ابوالحسن سهل بن مالکدر این سعید دیدی که پدرم الی بوقولی
تحین ایدردی • نظم •

ان سبیل الصباح فی الشرق مادیمرا فی اجمع الافق
فنداعت نوادب الورق اراها خافت من الفرق

فکت شجوة علی الورق

یعنی علی الخفق شرق جانیده صباح سبیل یجر اولوب جله آفاق محبط اولدی
و بیراقلار اسنده فریاد و بکا ایدن قونلر چاغشده باشلیدی عجا غرق اولقدنمی خوف
ایدورر که حزن واسف الیه بیراقلر ورنده بکایه باشلیدیلر • انتهى •
و بوعصیده اسبیلبه ده ابوالحسن بن فضل شهرت بولشدر این سعید پندردن نقل
ایدردیمش که بن سهل بن مالکی ایشندم اکادیرایدی که بابن فضل سنک کافه و شاحین
اوزرنده شوقا کله فضل و رفعتک واردر

موشحه ابن الفضل

وا حسرتا زمان مضي عشية بان الهوى وانقضا
 وافردت بارغم لا بالضا وبت على جرات النضا
 اما نقي بالفكر تلك الطلول والتم بالوهم تلك الر سوم
 جره آنش قوری غضا باده اغا جلدن برنوع اغا جدر که آنشی مدت مدیده سو غوب
 طیار نور نار النضا وجرة الغضابین العرب مشهور در بو مثلور پرد شدت اضطر ایدن
 کتابه در طلول طللک جعبدر و رسوم رسمک جعبدر بونلک نفسی رزی بالاده مر ور
 ایتشدر که ایکسبیله دخی شرای عرب دار و دیار جانا ناک بقیه آثار بی مر ایدر لر
 محصول موشحه آه اول کچن زمانه حسرتم برا خشام که هوی بعید و منفی اولوب یعنی
 جانا ندن آری دوشوب رضام اولمیه رق رغما وجبرا افراد اولندم یعنی بالکز برا غلدم
 و نار النضا اوزرینه یاندم یعنی کال اضطراب ایله یاندم فکر مله اول طلوله صار مشور
 و و هممه اول رسومی اور یاندم یعنی حسرت ایله خلیسامده اول طلول و رسومی او بوب
 انلره صار یلوردم * انتهى

ابن سعید دیدیکه ابو بکر صابونی بی ایشندم امثا ذ ابو الحسن از جاجه دفعات ایله
 موشحاتی اوفوردی بر صکره لله درک دیدیکن ایشندم ابو قولنده انی اولوجهله
 تحسین ایلدی

فسمی بالهوی لذی حبر مالمیل المشوق من فجر
 جدد الصبح ايس يطرد مالمیل فیما اظن غد مع بالبل انک الابد
 اوقطعت قوادم النسر فقیوم السماء لا تسری

بودخی ابن صابونیک موشحاتنددر
 ما حال صب ذی ضنا و کتاب امرضه باوینتاه الطیب
 حامله محبوبه یا جنتاب تم اقدی فیه الکری بالحبیب
 جفا جقوقی التوم لکننی لم ابکک الالفقه الخیال
 وذا الوصال الیوم قد غزنی منه کما شاء و ساء الوصال
 فلست بالسلام من صدد فی بصورة الحق ولا بالخیال

ضنا عشق خسته لکی اکنساب حزن واسف کری اویقو محصول موشحه وجد و حزن
 صاحبی اولان عاشقک حالی ندر آه باقی بلا به که انی طیبی حسنه و مریض ایتشدر
 محبوبی اگا اجتناب و اقتراق ایله معامله ابتد صکره او یقوسی دخی محبوبه نجبت بدوب
 کیتدی اویقونیم کوزلریمه جفاوردی لکن بن اغلام الا انک خیالی غائب ایتدیکم
 ایچون اغلام یعنی دوشده محبوبک خیالی کوردم اویقو سزلق سبیلله اندن محروم
 قالدیفندن اوزی اغلام و اشته بو وصلت خیالیله یله بو کون استدیکی کی بکا استضا ایتدی
 نه فسا حال وصالدر که خیالندن یله محروم قالدیورم ایتدی بن بکا جفا ایدنه لوم ایدنه
 کر: حق صورته اولسون و کرک باطل صورته اولسون * انتهى

دردالك قتی و راک نشیدیدی
 ایله عمل نیکو و اثر خیر معناسنه
 اولوب لله دره تحسین مقامده
 مستعمل برجله دما بیه در عد
 قوادم قوششک بالکری یعنی
 قتادریک اوك طرفنده کی
 اوزون تو یلر بدر که انلر قطع
 اولند یعنی صورته قوش
 اوچاماز نسردخی کرکتر
 دیدکاری قوشدر و قطب
 شمالی سمته ایکی کوکب
 اسمیدر که ایکی صورت
 کوکیه دن عبارت اوله رق
 بری یوزینه نزل و دیگر
 مازکی کورندیکدن برینه
 فسر واقع و دیگر یسه نسر
 صار دینلور شد

اهل عدوه دن دخی اشبو موشحه مشهوره صاحبی اولان ابن خلف الجزائر شہرت بولدی
 يد الا صباح قد حنت زناد الانوار فی مجامر الزهر
 و کذا ابن الزهر الیجاش شہرت بولدی که بو موشحه دخی اشکدر
 نغسرا زمان موافق حبساک منه با نسام
 و متاخرینک محاسن موشحاتندن بریده اشبیلیه و بعده سبته شاعری اولان سہلک موشحه
 سیدر که بوفولی اول موشحه دندر

هل دری ظی الجمان قد حی قلب صب حله عن مکنس
 فهو فی حرو خفتی مثل ما لعیت ریح الصبیا بالقبس
 محصول نظم عجب اول اهو جستان حسن و آن اولان جازان منزل و ما و امی اولان
 قلب عاشق سوزان ایش اولدیغنی یلدی می که بو حالده ریح صباک آتش ایله اویتمسی کی
 اودخی موقع حرارت و اضطرابده در دیک اولور

بو موشحه مشهور و بین الشمر مقبول بر منقوله طویله اولوب اندن مؤلف بالکز
 اشبو مصلی ابود ایشدر بیت اولک تکلمه سی بودر نظم یادور اشرفت بوم النوی
 * حر را بسکن فی نهج الفرد مالمیل فی الهوی ذنب سوی * منکم الحسن
 و من عینی القلر * ایچنی اللذات مکوم الجوی * و انشدانی من حبیبی بالفکر *
 و اذا اشکو بوجدی بأسماء * کاریا و المعارض النجس * اذ یقیم القلر فیه ما نما *

و هی من بجنها کالمرس * نثر * الی اخر الموشحه
 موشحه مذکورده مک نظم اولان مرفوم ابن سهل امرا بلی یعنی یهود ملائکه سندن
 اولوب اسمی ابراهیم ایدی و فصاحت و بلاغنده بکنا اولوب وجهه شرع اندلسه
 تقوق ایلوب یوک بردیوانی وارد و اخر عمرنده اسلام ایلد مشرف اولدیغنی مرویدر

و اسلامه دلالت ایدن اشعارندن بری
 ترکت هوا موسی بحب محمد هدیت ولولا الله ما کنت اهندی
 و ما هن قلا قد کان ذاک و انما شریعة موسی عطلت بحمد
 قطع سیدر ایچنی موسی نام محبوبندن صکره محمد نام بر محبوبه دلپسته اولدیغنی دخی
 ججه روا باندندر * تم کلام المترجم

و ابن سہلک موشحه سته نظیره اوله رق صاحب و رفیقمر و بو عصرده اندلس شاعری
 اولان وزیر ابو عبدالله بن الخطیب دخی بو موشحه بی سولشدر
 * المترجم * اشو ابن الخطیب ملوک بنو الاخر و ذر سندن مورخ ابن خلدون
 معاصر اولوب لسان الدین دینکله مشهوردر و فصاحت و بلاغنده شهرت مار اولوب
 کوزل کابلر تالیف ایتشدر از جله کتاب التریف بالحب الشریف که بی نظیر برکابد
 و اشبو موشحه دخی انک اثر قلم بلاغت رفیدر * تم کلام المترجم

موشحه
 جادک الخبت اذا لیت هما یازمان الوصل بالاندلس

زنادهم جافقه وهم جافق
 عاشقه اطلاق اولور قدح دخی
 انی جافقندز مجامر بجره مک
 جعی زهر شکوفه معناسنه در

قلا بفض و مداوت
 معناسنه در

لم يكن وصلك الا حلا
اذ يفود الدهر اسباب المني
زمر ا بين فرادى وثنى
والحبا قد حلل الروض سنا
وروى العمان عن ماء احما
فكساه الحسن ثوبا عظما
في لبال كتمت سر الهوى
مال نجم الكاس فيها وهوى
ولما فيه من عيب سوى
حين لذالوم منا او كما
غارت النهب بنا اوربنا
اي شئ لامرئ قد خلاصا
نهب الازهار في الف صا
فاذا الماء شاربى والحما
نصر انورد غيور ايدما
وترى لاس ايسا فها
يا هبل الحى من وادى الفنى
مناق من وجد بكر رحب الفضا
فاسيدون عهد انس قدمضى
واقوا الله واحبو مفرما
حبس القلب عبيكم كرما
وبغلبى فيكمو مغرب
فرا طلع منه المغرب
قد ناول بحسن ومذنب
ساح المعلقة رسول اللعى
سدر السهم وسمى ورمى
ان يكن جار وحاب الامل
فهو للفرح حبيب اول
امر به من مثل
حكم المحظ بها فاحكمها
ينصف المظلوم ممن ظلمها
ما لقلبى قلاما ميت صبا
كا في اللوح له مكتوبا

جلب الهم له والسوصا
لا عجم في اضلعي قد اضرمنا
لم تدع من مهجنى الا الذما
سلمى بانفس في حكم القضا
واترى ذكرى زمان قد مضى
واصر في القول الى المولى الرضى
الكريم المنهى والمتقى
يزلن النصر عليه مثل ما

هل شرفك اشعار ينه كلنجه اترك وشما تده تكلف طاهر در الكاهلاسى
ابن ستا الملك المصر ينك موشحه سبدر كه شرق وغريده مشهور اولمشدر اول بود
خليل ارفع حجاب النورى عن العذار تنظر اليك على كافور في جلتار كلى
باسمك يتحسان الربا بالملى واجعلى سوارها منه طف الجدول * محصول نظم
سنا عذار كدن رفع نقاب ايت كه تار جيج كنده كافور اوزره مسك كوره لم اى بولونتر
حلى فاحره ايله بوكسك تبه لوك تاجلر نى كبرك ومنعطف جدول دنى انلك يله زيكى
فيلك ديمك اولور جانانك رنك عذارى جلتاره ويغوردن ساصل اولان درلك محل بمحل
نه ما فى يله زيكى تشبيه اتمكه نخل بر موشحه در * انتهى كلام المترجم *

وقتا كه اندسه فن تو حيش شايع ولى وسلا مندن وجزاسك رصيع وزينندن ناشى
جمهور ناس دنى بو طورى اخذ ابلدى ايسه عامه اهل امصار به منوال اوزره
نسيج تار و بود آتار اينديلر واصلا اعرابى القزام ايتيه رك كنده لغت حضر يله بولده
شمارسو بلديلر و بو بايدى رفن مخصوص احداث ايدوب زجل نسبه اينديلر والى بونه
هرا و بايدى كندواصول وسلكرى اوزره نظمى انزام ايدوب كوزل وغريب
شعر لبرز اينديلر ولغت مستجبه رى حسيه كنندور ينه بولده بحال بلاغت
مدح اولدى

و به ط يفت زجلده ده الك ايندا البروله بان ابوبكر بن قزماندر واكرجه انداسده
نذر اول دى سو بلنلس ايسه ده هوز بك اوقدر دها البرظه مبوب لك وقتده حد كاله
كلسدر وكندوسى دولت ملقين وقتده اولوب على العموم زجاليث امامى ايدى
ابن سعيد ديدى كه ك ازجالتى مغرب شهر زندن زاده بغدادده نقل وروايت اولور كورددم
ويه عصرده مار زماين اولان ابولس جدر الاشلى بن ايسنده دير يده كه بوصنا علك
مذموم بن قزمان كى هيج بر زجل مويله عشددر بردفوه بعض اصحابيله رسميره به
جغوب بر عرش الشده اوقور مشلر اوكرنده دنى مر مردن برارسلان صوزى اولوب
عزندن فانت قات مر مرل اوزرينه صود وكولور ايش اول وقت بوزجلى سولشدر

- بحال روان •
- وعرش قد قام على دكاه •
- في غلظ ساق •
- واسد قد ايلم نصبان •

عرش احمد دكان مصطفيه
وانى اوكن اجيق جاردانى
ند ارسلان ابتلاخ بومنى
نيمان ازدر ساقى بالدر فوانى
يخفر فى صفاح صفه ر
صباح صدا وصيحه ر

وقم فنه بحال انسان * وفيه الفواني *
وانطلق يجرى على الصفاح * والقي الصباح *

وبواین قزمان قرطبه لی اولوب انجیق چوق گره اشبیلبه به کلوب کیدردی اتفاقا برکون
برطاسم زجلائن ایله برابر نزه ایچون اشبیلبه نهرینه یینوب یانلرند بلدهک کبار زاده رندن
برکوزل محبوب وارایدی جملہ سی بالی اولامق اوزره برقایغه یینوب توصیف حال
نمنندہ هریری بررزجل نظم ایتمک وایچلمندن عیبی البلد ایشدا ابدوب
یونظمی سوبلدی

* بطمع بالخلاص قلبی وقد فانو * وقد ضمو عشفولسماتو *
* تراه قد حصل مسکین جلاتو * یقلی ولذلك امر عظیم صایاتو *
* لوحش الجفون الکحل ان فایو * وذلک الجفون الکحل ابلاتو *

مکره ابو عمر بن الزاهد الاشبیلی دخی یونظمی سوبلدی
* نشب والهوی من یخ فیه ینشب * تراش کان دناه یشق وینشب *
* مع العشق غام فی بالوانه یلعب * وخلق کثیر من ذا اللعب ماتو *

مکره ابو الحسن المفری الدانی یوزجلی سوبلدی
* نهار ملج نجینی اوصافو * شراب وملاح من حول قد طافو *
* والمقبلین یقبلون تحت صفصافو * وانمودی احدی یفنا تو *

مکره ابو بکر بن مرتین یونی نظم ایشدی
* الحق ترید حدیث بقالی ماد * فی الواد التربه والبوری والصاد *
* تنبه حیثان ذاک الذی یصطاد * قلوب الوری هی فی شیکاتو *

مکره ابو بکر بن قزمان یونی سوبلدی
* اذا شمر اکامولیر مہما * نری البوری برشق لذلک الجہما *
* ولبس مراد وان یقع فیہما * الا ان یقبل یدیدانو *

وانلک عصرندہ اندلسک شرقی جانبدہ خلف اسود وارایدی ائک دخی کوزل زجلاری
وارد از جله بریمی بودر
* قد کنت مشبوب واخشب الشبب * ورد فی ذا العشق لامر صعب *

بودخی انکدر
* حین تنظر الحد الشریق الیہی * یتہی فی الجمرہ الی ما یتہی *
* باطلاب الکیمیا فی صنیہی * تنظر بہا الفضل ترجع ذہب *

یونلردن مکره دخی برجاعت کلوب ایچلرندہ اک زیاده ایلر ولباس مدغلبدر که یو یولده
یک کوزل آناری وارد از جله یوزجل مشهور ائک اشعارنددر
ورذاذ دق یسزل
فزی الواحد یفرض
والنیات بشرب ویسکر
وشعاع الشمس یضرب
وتر الاخر یندھب
والفصون رقص وقطرب

ورزاذ دق یسزل
فزی الواحد یفرض
والنیات بشرب ویسکر

فاتوفانه ضوضیه صایاتو اصابه
دیمک اولوب واوزها ضمیردن
مبدلدر ساری دخی یوکافاس
اولک ذیک شونلردیمکدر سدا

نشب ونشوب بانمق وکیرمک
ونملق ائک اش ای شی
دیمکدر سدا

اوصافوده واوہاء ضمیردن
مبدلدر ملاح کوزلار
صفصاف سکود اغابی سدا

۲ والبوری احرری بفلاتو
نسخه

بوری برنوع بالغک اسمیدر
حیشان حوتک جعی حوت
بالق معناسنه شیکات بالی
اغاری دیمکدر سدا

محصول زجل اول جانات
انی اتمق ایچون بککری
صفادقه بوری دیدکری
بالقی کورر سین که همان

اول طرفه صایانور واک
اغده دوشمکدن مرادی انجیق
ائک الجکر لری اویمکدر سدا

ورذاذ مطر ضیف دخی اینجه
معاندر سدا

وترید یی الیشا * نم تسخی ونهرب *
بودخی ائک محاسن ازچالنددر

لاح الصباح والجموم حیارى
فقم بنا نزع السکل
نشرب مزوجامن قراعا
احلی هی ہندی من العسل
یا من یلمنی لما تقلد
قلدک الله بما تقول
یقول بان الذنوب یولد
وانہ یفسد العقول
لارض الحجاز یکن لک ارشد
ایش ساقک معی فی الفضول
مرانت للعج والزیارا
ودعنی فی الشرب منہل
من لبس لوقدره ولاستطاعا
الثبۃ ابلیغ من العمل

یونلردن مکره اشبیلبه ده ابن جدر ظهور ایشدی که منور قهک قهتندہ مشهور زجلی الہ
جیم زجالبہ تفوق الیشدر زجل مذکورک اولی بودر

من عاند التوحید بالیف یحق
انابری من یماند الحق
ابن سعید دیدی کہ بن اکا ینشدم وائک تلمیدی اولان بقیہ دخی ینشدم کہ لک مشہود
زجلنت اولی بودر

یا لینی رأیت حبیبی
اقل اذنو یا زسیلا
لبس اخذ حق القرالہ
وسرق ثم الخبیلہ

مکره ادیبانده امام اولان ابو الحسن سہل بن مالک کلدی ومکره بوعصر زده
ملت اسلامیه ده نظم ونثرک بلا مانع امامی اولان صاحب رفیع مزوز برعبد الله
ابن الخطیب کلشدر یو یولده محاسن آنارندن بری بودر

امزج الاکواس واملال نیجد
ما خلق المسال الان یدد
و یودخی طریق صوفیہ اوزره ائک کلامدر کہ صوفیہ دن ششتری مساکنه سالک اولمشدر

بین طلوع وزول
ما خلطت الغزول
ومضی من لم یکن
وبقی من لم یزول
ویند ائک یو یولده اولان محاسن آنارنددر

* البعد عنک یا بنی اعظم مصابی *
* وحين حصل لی قربک نسبت اقاربی *

ووزیر بن الخطیب عصرندہ وادی اش اہا ایشدن محمد بن عبد العظیم دخی
وارایدی کہ یو یولده امام ایدی مدغلبسک
نظیرہ اولہرق یوزجلی سوبلددر

حل المجون باهل الشطارا
لا تجعلوا ینہا نمل
جسد واکل یوم خسلا تا
مذ حلت الشمس فی الجمل
البہسا تخلصوا فی شغل
علی حضرة ذاک النیات
وخل بقصداد واخبار نبل
احسن ہندی ذلک الجہات
وطافہا اصلح من اربعین میل
ان مرت الریح علیہ وجات

لاح ظہر مزوج صوالہ
مخلوط بادہ قراعا شیشہ ز سدا

لم يلتق للفتار امارا
ولا بمقدار ما يكتحل
وكيف ولا فيه موضع رقما
الا ويصرح فيه الفصل

محصل زجل اي زمرة رندان كوفش حل برجنه حلول ايدى يعنى نور وزدن
برو عيش وعشرت وذوق وصفه نكاي حلول ايدى هر كوفش ونشسته نكاي ايدى
اره سنده مخو لنى برافيكز شنبيل نام محند يو يثلاك نورده كل ذوق وسه ايدى
بقد ذلك اوصافندن وييل مصرك اخبا نك وزكج بنم عتسده بو طر قلد ها كوزلدر
بوراده فى ميلدن عبارت دوز وه وادركه اكر اوزرينه روز كار اوغر ايوب كلورسه
اصلا برنوز اماره سنده راست كلزه كوره سرمه ايدى جك قد نوز ولفز وفصل بويه اولسون
حالبو كه اول صحرانك هر پارچه سنده ار يلا اولتار يعنى سراپا چتر ادر **انتهى**

واشبو طريقت زحبيده بو عصرده عامه هالى اندلسن سلوك واعتبار ايند كلرى
مسلك اولوب بوندن جميع محور خسه عشرده نظم اشمار ايدر لر لكن كندى لغت
عامه ليله نظم ايدوب شعر زجلى ديرل نه كم انلك شعر استدن بر نك شوقوى كپي
لى دهر به شوق جفوك وسنين
حتى ترى قلبي من اجلك كيف در جم
الدموع ترشش والسا تلتب
خلق لله لى صارى للفرز
وانت لاشغفة ولا قلب يلين
صفة السكبه ما بين الحدادين
والمطابق من شمال ومن يمين
وانت تفر وفي قلوب العاشقين

محصل زجل وافر زمانلر وسه در كه نك كوزلرينه عاشقز سنده ايدى سفت بوق
و بنم حقهده قليك بموشامبور تا كه بنم قليم سندن اوزى نيور چيلاره سنده دو كولان
نيور كي اولسندر كه كوز باشلى سريلوب صاچيلور وآتش درون علونلور وسولدر
وصاغدن طوفانلر اوريلور الله هالى حضرتلرى نصارا اى غرا ايجون خلق ايتشدر
سن ايسه عاشقك قلنده غرا ايد بور سين **انتهى**
وبوما نه اوائلده بويولده كوزل شعر سويلنلردن بر يسي اديب ابو عبد الله الاكومي
ايدى كه سلطان بن احرك مدحى حقهده بوقصيده بي انشاد ايتشدر

ظل الصباح غم ياندېمى نشر بو
سبيكة الفجر احكت شففا
ترى عبار الخالص ابيض نقي
فتفق سكتو عتسده البشر
فهو النهار يا صاحبي للمعاش
والليل يفضي للقبل والمناق
جاد الزمان من بعد ما كان بخيل
كأجرع مر وفيما قد مضى
قال الرقيب يا اديبا لاش ذا
ونجبوا عذالي من ذا الخير
ونفحكوم من بعد ما نظر بو
في ملبس الليل فقم قنبو
فضة لكن الشفق ذهبو
نور الجفون من نورها تكسبو
عيش الفتى فيه باقة ما اطيبو
على سرير الوصل ثقيلو
والى كفتو من يبه عرفو
بشرب بينو و بو كل طيبو
في الشرب والعتق نرى ٧
قلت يا قوم مما تنجبو

ما يمشى

زهو اكا شون بالديزى اوردى
ديكدر نفاق ققم نون ايله
رواج الاغضا انقاض ونه فل
وكيجه نك مظالم اولسى
مطاسنه در **سد**

الى الذى كنف اللرى
ارقه سنده باغلامى عرقه
حيوانك سكبر بنى كحك ديك
اولوب مضنون جله دلخواه
كاليه وافت وساهد دن
كياه در بين بن كاه سكت
تصفير يد بن خله طمام
يدرك ايجون انخا اولسان
برنوع ترشيدر فهو بهدنى
بن ديور و بين بعض لغات
منجمه ده ليد مفاينه
منبرل ايدوى مرويدر
والهده على الراوى محصل
معنى وفيه اجيبى و دلديغى
كي شمدى دنى ليدى ايجلوب
طبي تناول اولغيدر **سد**
٧ نجبو نضنه

ما يمشى ملج الارقيق الطباع
ليس يريح الحس الاشاعر اديب
هائ الكاس حرام نعم هو حرام
ويد الذى يحسن حسابو ولم

واهل العقل والمنكر والمجون
طبي همى سمان نطق الجمر
غزال همى ينظر قلوب الاسود
ثم يحيمهم اذا انبسم بضحكوا
فويم كالخاتم ونفر نقي
جوهري مرجان اى عقد بافلان
وشارب احضر ريد لاشى يرد
بيل دلال مثل جناح الغراب
على بدن ابيض بلون الحليب
وزوج نهيدان ما علت قلبها
تحت العكاكن منها خصر رقيق
ارق هو من دنى فيما نقول
اى دين بقالى ملك واى عقل
تحمل اردادى تقال كالزقيب
ان لم ينفس غدرا وينشع
يصير لك المكان حين نبي
محاسنك مثل خصال الامير
عماد الامصار وفصح العرب
بجمل العمل انفراد والعمل
فنى الصدور بالرخ ما اطعنو
من السما خصص باربع صفات
الشمس نور و القمر همنو
بركب جواد الجود ويطلق عنان
من خلعتو بلبس كل يوم بطيب
ونعمنو تظهر على كل من بحبه
قد اظهر الحق وكان فى حجاب
وقد بنا بالسر ركن التقي
نحافو حين تلفاه كما ترجمه
بلى الخروب منا حلك وهى طابه

علاش نكفر وبالله ونكذبو
يفتنى بكر و ويدع ثيو
على الذى ما يدري كيف بشر بو
يقدر بحسن الفاظ ان يجلبو
تفرد ذو بهم هذا ان اذنبوا
وقلبي فى جبر القضا تذهبو
وما لهم قبل النظر يذهبو
و يفرحوا من بعد ما يندبوا
خطيب الامه للقبيل يخطبو
قد صفقوا لياطم ولم ينقبو
من شهبو بالمسك قد عيبو
ليالى هجرى منه يستغريو
ما قط راعى للغم يجلبو
ديك الصلا ياريت ما اصلبو
من رقتو يخفى اذا نطلبو
خذ ترا هيك سنى ما اكذبو
من يقمك من ذا و ذا تسلبو
حين ينظر العاشق و حين يرقبو
فى طرف ديسا والبشر تطلب
وحين تغيب ترجع فى هين بو
اوائل من هو الذى يحسب
فن فصاحة لفظه يتربو
ومع بديع الشعر ما اكثبو
وفى الرقاب بالسيف ما اضربو
من الذى يمدو او يحسبو
والفت جود و والنجم منصبو
الاغنيا والجند حين يركبو
منه بنات المسالى اطيبو
قا صدو وار د فط ما ينجبو
لاش بقدر الباطل بعد ما ينجبو
من بعد ما كان الزمان خبر بو
قم سماعة وجهو ما اهيبو
غلاب هولاش فى الدنيا من يقبو

رقيق الطباع نازك طبعان
واهل دلالن علاش على اى شى
ديك اولور اقتضاى ازاله
بكر مطاسنه در **سد**
ه اما الكاس فحرام نسهه

فويم فلك اسم نصفيرى
بدر ديش صفو صففه يعنى
الى در دى قبق دلك دلال
ذات ديك اولور **سد**

جديد هيك حق ما اكذبو
نسهه

لاش لاشى جديد سدل سرف
ردود صفوف ديكدر **سد**

٤. فلبس شی یقنی من یضربو
نسخه

• لہجہ بدور نہ تھی

شاطی طرف و کنار نوح قفان
حمام کو کر جین کف آویج
مداد مر کبندی بنمور
وباشلق وجه دید کلری
رطوبت افاح پایدی لمبا کره
ار کندن کلک طول چه زی

مثل نمودن حرکت جمعی
نمودن جواری جمع جاریه
دفعه و زیانی نواهی
صود و لا بلری انهراف صوبک
دو کلی محاکات مشابهت

خطا ل ناك ذيفت ايجون
ابا قارينه طاق دقري
شيدر

٦ ولو بالغض، فمحمده

خرف بر تمق جیب یافته کام
جیمک طومر و غی عاج فیل
دیشی قضیب دال ابتلال
ایضلا تمق ریاض فساد لر
خضیب بویه او تقد طاقنق
نوسد طباغق و یاضلا تمق
هجوع او یقو سفوح فانیله
سلا

۷ لم يكن او نسفه

خوض طامق مندارد هنوز
سائل و جاری کم من سنانیمه
سفل تحول ضعف و زبونان
دیگدر شد

اذا جسد سفو ما بين الردود
وهو سمي المصطفي والاله
تراه خليفة امير المؤمنين
لنئى الامارة تخضع الرؤس
بيته بانوايد ورازمان
وفي المعالي والشرف يعمدوا
الله يقيهم مادار الفضلك
وماتغنى ذا القصيد في عرض

فلبس ثوبين على من بضربو
السلطنة اختاروا واستغفرو
يقود جوشو ويزين موكبوا
نعم وفي تقبيل يديه يرغبوا
يطلمعوا في المجد ولا يفرحوا
وفي التواضع والحباء يقرحوا
واشرق شمسو ولا ح كوكبوا
بالشمس خلدوا ما لها مغربوا

﴿ امصار مغرب وسائر ده احداث و اختراع اولان فنون واتواع شعر ﴾

صکره مغربده امصار ومدن اهل البسی دیگر بر نوع شعر احداث ابدوب شویله که کندو لغت حضرتیه لری اوزره موشخ کی امارض مزدوجه اوزرینه نظم ایدرک عروض البلد سمیه ایتدیار والک ابتدا بوجغری ایمان اندلس اهل البسندن اولوب فاسده نمکن ایدن این غیر ناعنده بر آدم ایدی که موشخ یواننده بر قطعه نظم و اعراب قواعد بنه رعایت ابدوب قواعد نحو به دن پک از خروج ایشدر قطعه سی بودر

بكا في بشاطى النهر نوح الحمام
وكف السمير بمحمداد الظلام
يا كرت الرياض والطل فيه افترق
ودمع الواحبر بنهر في انهر ارق
الو بالافغن خلتال على كل ساق
وايدى الندى تخرق جبوب الكيام
وعاج الضبا يطلى بمسك الغمام
رايت الحمام بين الورق في الغضيب
نوع مثل المستهام الغريب
ولكن بغاه اجر وساق خضيب
جلس بين الافغنسان جلسة المستهام
وصار يشكى في الفؤاد من غرام
فقلت احام احرمت عيني المجموع
قال بكيت حتى جفت الدموع
على فرخ طاردي ما بالقو رجوع
كذلك هو الوفا كذلك هو الزمام
وانتم من ايتلى منكم اذا تم عام
فقلت احام لو خضت بحر الضنا
ولو كان بقلبك ما بقلبي انا

على الفصن في الإستان قريب الصباح
وماء الندى يجرى بشرا الا فاح
زى الجواهر في نحور الجوار
يحاكى ثعابين علفت بالثمار
ودار الجميع بالروض دور السوار
ويحمل نسيم المسك عن سارياح
وجر النسيم ذبلو عليها وفاح
قد ابتلت رياشوا بقطر الندى
قد التفت من ثوبها الجديد في ردا
ينظم سلوكه جوهر ويتفلسفا
جناحاته وسدالتوى في جناح
منها ضم منقار واصدرو وصباح
اراك ما تزال نبكي يد مع سفوح
بلاد مع نبق طول حباتى نوح
الفت البكا والحزن من عهد نوح
انظر لجفوني صارت بحال الجراح
يقول قد عباني ذا البكا والتواخ
كنت تبكى وترثى لى بدمع هتون
ما كان يصبر تحنك فروع الفصول

اليوم تقاضى المهجر كم من سنا
وما كسا جسمي العحول والسقام
لوجاني التابا لكان غوث في المقام
قال لي لوردة لاوراق الرياض
وتخضبت من دمي وذلك البياض
واما طرف منقاري حديدواستفاض

حتى لا يسبيل جله ترائى العيون
اخفاني نحولى عن عيون اللواح
ومن مات بعد ما قوم قدام راج
من حزنى عليه ردت النفس للفؤاد
طوق العهد فى عنق ايام الشاد
بحال طرف شعله والجسم صار رعاد

بوسلکی فاس اهل البی بکنوب یوکار غیث ایتدیله و شانلندن اولسان اعرابی ترک ایلله
کندی اصول و مسکری اوزره یو یولده شعرل نظم ایدوب یونوع شعرک سماع و استعمالی
پنارنده کثیر اولغله پک چوغی یو وادیده کسب مهارت ایلدیله و یونی صنف صنف
اعبار ایدوب مزدوج و مکاری و ملحه و غزل قصاید تقسیم ایلدیله و شعرک ازواج و اوزانی
و کندو ملاحظه لیک اختلافی حسبیه یو انواعک اسملری دخی مختلف اولدی

المال زينة الدنيا وعز النفوس
فها كل من هو كسيف الفلوس
يكبر من كثر ماله ولو كان مسقيف
من ذانطبق صدرى ومن ذانغير
أذا يلجى من هو فى قوم كبير
لذا ينبغى مخزن على ذى العكوس
أرى صارت الأذئاب أمام الرؤس
ضعف الناس على ذال فساد الزمان
الى صار فلان واليوم صحب فلان
دشنا والسلام حتى رأينا عبان
كبار النفوس جدا ضاعف الاسوس
روا اثمهم والناس بروهم نبوس

يبيى وجوه البس هي باهيا
ولوه الكلام والرنية العا ليا
وبصغر عن يز القوم اذا يقفر
بكاد ينفع لولا الرجوع للندر
لن لا اصل عندو ولا لخطر
ونصغ عليه ٩ ثوبى فى رأس خايا
وصار يستفيد الواد من الساقيا
مايدر واعلى من يكثر واذا العناب
ولور بث كيف حتى برد الجواب
انفاس السلاطين فى جلود الكلاب
هم فى ناحيا والمجد فى ناحيا
وجوه البلد والعمدة الراسيا

بنی شجاعك مردو جاتندن بوقولى دخی انارك مسلكلرند ندر

نعب من تبع قلبو ملاح ذا الزمان
ما منهم عاهد ملج الاوخان
يقيموا على العشاق ويتبعوا
وان واصلوا من جبنهم يقطعوا
ملج كان هويت وثنت قلبي معو
ومهدت لوم من وسط قلبي مكان
وهون عليك ما يعترك من هوان

اهمل يا فلان لابلعب الحسن ييك
 قليل من عليه تجسس ويحبس عليك
 ويستعبدوا تقطيع قلوب الرجال
 وان عاهدوا خانوا على كل حال
 وصبرت من خدى لقد موزع
 وفلت لقلبي اكرم من حبل فيك
 فلا بد من هول الهوى بعترتك

تهدیه بر شنبه حسن و بهما
و یرمک تولیه اعلا و اعطا
انطباق قباغی و صبیحی
انفصاح یازمق خطرق قدر
ومزالت

۱۰ حتی بلندی نسخه

۹۱ ثوب فراش ضافیا نهضه

بصیرت

الى الذي ريت رأيت دن
مخففه در كبار النفس متكبر
كبيره رضعاف الاسوس
اساسارى ضعيف اوشار
ناجيا تاجيه وطرف نبوس
تسلك جهى نيس نكبه يعنى
ار كلك كجى وجوه البلد
مخيران اولوب والناس بروهم
جمله معتر مشدر شه

ملك بك بك ممدو بدر محصل
 رتو وجسه خوبان زمانه ك
 وفالغنى نوطنه ايدر ك كندى
 لافه كرده سنك بى وفالغندى
 كاتدر سله

حكمتو على وار فضبت بوامبر فلو كان يرى حال اذا يصرو
يرجع مثل در حولي بوجه القدير مرديه ويتعطل بحال انحر و
وتعلمت من ساعا بسبق الضمير ويفهم مراده وقبل ان يذكر و
ويحتمل في مطلقو بولولو ان كان عصر في الزبيع اوفى اللبالي بربك
ويمشي سو قوولو كان باصبيان وايش ما يقل يحتاج يقل لويجيك
انلردن بري دخی علی بن المؤذن سلمان ایدی واشبو اعصار قریبه ده مکناسه نواحبتندن
ذرهونده کتیف نام کیمه دخی اول شمراک فحولتندن ایدی که بواصول و مسکنده
یک ایلروله مشیدی حفظیده فلان اشعاریک اهلامی سلطان ابو الحسنک و بنی
مرینک افریقیه به رحلتاری حقهده اولان قولیدر که بو طریقت و مسکنک فتوتندن
برملعبه ده افریقیه به غزالری اوزرینه انلری تعیب ایتد کیدن مسکره قیر و انده
وقوع بولان هنر یملرینی وصف و بیان و بوندن طولانی انلره تعزیت و دیگر لری حقهده
وقوع بولاش اولان موادی تعداد ایله تسلیت ایدر منظومه سنک اولنده براهه استهلال
تسمیه اولسان طریقله مطلع کلامده مقصدی اشعار خصوصتده ایدع مذاهب و مسالک
بلاغتندن اوله رقی نظم سبحان مالک خواطر الامرا و نواصیها فی کل حین و زمان
ان طعنه عطفهم لئلا قسرا وان عصبا طاقب بکل هوان نثر دبوب
بعد الفخاض جیوش مغربدن شوال حقهده اولان قول ایتسه متصل و منتهی اولور
کن مرعی قل ولا تکن راعی فاراعی عن رعیتیه مشول
واستقم بالصلاة علی الداعی للاسلام والرضی السنی الکمول
علی الخلفاء اذا شددین والاتباع واذکر بعدهم اذا تحب و قول
اهجا جاجا نصللوا الصمرا ودوا سرح البلاد مع سکان
عسکر فاس المنیره الفرا وین سارت بوهراثم السلطان
اهجا ج بالنبی الذی زرغم وقطعتم لو کلا کل الییدا
عن جیش القرب حین یسألکم التلوف فی افریقیا السودا
ومن کان بالعطا یا برودکم ویدع بریه الحجاز رغدا
قام قل للصد صادف الجزرا و یجیز شوط بعد ما یخفان
ویزف کر دوم و تهب فی الفیرا ای ما ذاد غزالهم سبحان
لو کان ما بین تونس الفیرا و بلاد القرب سد الکندر
مینی من شرقها الی غربا طبقا بحیدرا اونا نیا بصفر
لا بد الطیر ان یجیب بنا اویا فی الریح عنهم بفرد خبر
ما عوصها من امور و ما تری لو تقرأ کل یوم علی الدیوان
یجرت بالدم و اصدع حجرا وهون الخراب و خافت الفزلان
ادری بمقلک الفخاض و نکفر لی بخاطرک جمعا
ان کان تململ حسام ولا رقاص عن السلطان شهر و قبله سعا

تظهر عند المهین القصاص وعلا مات تنشر علی الصمصا
الاقوم عارین فلا ستره مجهولین لا مکان ولا امکان
ما یدریوا کیف یصوروا کسری و کیف دخلوا مدینه القیروان
امولای ابو الحسن خطینا البلب قضیه سیرنا الی تونس
فتسا کما علی الجرید و ازاب واشک فی اعراب افریقیا القویس
ما یلفک عن عمر فی الخطاب الفاروق فاتح القرى المولس
ملك الشام والحجاز و تاج کسری و فتح من افریقیا و کان
زد ولدت لو کره ذکرى و قتل فیها تفرق الاخوان
هذا الفاروق مر دی الاهوان صرح فی افریقیا بذا التصریح
ویقت حنی الی زمن عثمان وقصها ابن الزبیر عن تصحیح
لمن دخلت غنا تمها الدیوان مات عثمان و اتقلب علی الاربع
وافترق الناس علی ثلاثة امرا و بنی ماهول لسکوت ضوان
اذا کان ذا فی مدة البررا اش نعمل فی او اخر الازمان
واصحاب الحضرة فی مکناسه و فی تاریخ کاشا و کبوانا
تذکر فی صحنها آیانا شقی و سطیح و ابن مرانا
ان مرین اذا تکف برایانا لجدا و تونس قد سقطت بیانا
قد ذکرنا ما قال سید الوزرا حبسی بن الحسن الرقیع الشان
قال لی رأیت و انا بذا ادری لکن اذا جال القدر عجبت الایان
و یقول لك ماد هی المرینیا من حضرة فاس الی حرب دیاب
اراد المول بموت ابن یحیی سلطان تونس و صاحب الابواب
بعده سلطانک و هسا کرینک تر حیلته شروع ایدوب نهایت رحله سنه و اعراب افریقیه الیه
اولان منتهای امرینه قدر نظم ایدرک محاسن غریبه و صنایع عجیبه ایداع و اجرا ایشدر
کله لم اهل اندلس انلردن دخی لفت حضریه لری اوزره ملعبه فن و نوحی احداث ایتدیار
لکن اکثر بسی فنا اولد یقتندن اندن حفظیده برشی فالمدی
اهل بغدادک دخی برنوع شعر لری اولوب موالیات تسمیه ایدرل و بونو هک نمحنده
اقسام حیدیه اولوب حوقی و کان و کان و دوییت تسمیه ایدرل و اکثری افصان
ار بعددن مردوجه اولور
مصر فاهره اهل البشی دخی انلره تبعیت الیه ببولده کوزل شعرل سو بلوب لفت حضریه لری
اقتضای اوزره کندی اسالیب بلاغتارنده خیالی ایلر و ادبیلر خاطر مدده فالمش اولان
موالیرینک کوزلرندن اولق اوزره شاعرلندن برینک اشبو نظمی بوجه آئی
اراد اولتور
هنی جراحی طریا و الیما تضح و قانی باخیا فی الفلا یرح
فالو ناخذ بشارک قلت ذا افج الی جرحنی یدا و بنی بکون اصلح

یعنی آشته بنم باره لم نازه وقاتلر آقبور وقاتلر دخی ای قرد اشجتم چزارده سرور
وانیسا طایله کز بور بکا دیدیلر که اندن سنک انتقامکی اله لم بن دید مکه بودها فساد
بی باره لیان دوا ایلرایسه اصلح وانفع اولور * انتهى کلام المترجم *

بودخی دیگر برینکدر

طرق باب الحیا قالت من الطارق
فقلت مقنون لانا هب ولا سارق
تسمت لاح لی من نزهات بارق
رجعت جبران فی بحر ادعی فارق

بودخی دیگر برینکدر

عهدی بهما وهی لا تأمن علی الین
وان شکوت الهوی قالت فدنک العین
لما تعین لها غیری غلام زین
ذکرتمنا العهد قالت لك علی دین

بودخی وصف حبش حقه بر دیگر برینکدر

دی خبر صیرف الی عهدی بهما باقی
تغنی عن الخمر والخیار والساقی
خینها فی الحشا طلت من احدا فی
نقیها فی الحشا طلت من احدا فی

بودخی دیگر برینکدر

یا من وصالو لا طفال المحبة یخ
کم توجع القلب بالهجران اوه اخ
اودعت قلبی حوحو والتصبر یخ
کل الوری کخ فی عینی وخصمک دغ

بودخی بر دیگر برینکدر

نادینها و مشی قد طوانی طی
جودی علی بقیلا فی الهوی بای
قالت وقد ترک داخل فوادى کی
ما ظن ذال لظن یفشی فم من هوکی

می میبه نک مر خیدر میه لیلی کی امثال دن اولش بر مشهور محبوبه در محصل نظم
اختیار لیلی یوکش اولدینی حالده ای میه بکا بر پوسه احسانه ایت دیو اول محبوبه به
ندا ایتدم ظن ایتیم که بو بنوق یعنی بواق صفال دیری اولان بر کیمه نک اغزیخی سزایده دیوب
بوجوایله دروغی داغدار ایلدی دیمک اولور * انتهى *

بودخی دیگر برینکدر

رائی اینسم سبقت سحاب ادمی برقو
ماط اللثام تبیدی بدر فی شرفو
اسیل دبی الشعر ناه القلب فی طرفو
رجع هدا نا یخبط الصبح من فرقو

رائی رائی دن بحر قدر فرق نیه معنا سنده در بجاناک تبسمی برقه وکندواشکنی بارانه
وجانانی بدوه وصاحجر بی ظلمت لیل و صا جرایکی طرفه بولند کده باشک اورنه سنده بول کی
حاصل اولان خط بیاضی خبط صبه تشبیه ایتیمکه لطیف وخیل برموالدر * انتهى *

بودخی بشفه برینکدر

یا حادی العیس از جر المطایا زجر
وقف علی منزل احبابی قبیل الفجر
وصبح فی حبهم یا من برید الا جر
بنهض بصلی علی میت قبیل الهجر

حادی العیس دوه لری سوق ایدن کیمه زجر حیوانی سورمک قبیل اوجه صبح صبحه
ایت نهوض قاتل فی قتل مقتول معنا سنده در * انتهى *

بودخی بر بشفه سنکدر

هینی الی کنت انظر بهما بانت
ترعی الجموم وباللسمه اقسانت
واسهم الین صابنی ولا فانت
وسلونی عظیم الله اجرکم ماتت

بانت ترعی الجموم یلدریزی کودر اولدی دیمک اولوب او یفوسر لفتن کایه در تسهید او باقلق
اقتیاد تغدی سلوه عشقندن وغم وغصه دن خالی قالمق و خلاص اولمق معنا سنده در * انتهى *

بودخی دیگر برینکدر

هویت فی فطر یکم باللاح الحکر
غزال بیلی الاسود الضار بالافکر
غصن اذا ما اشقی یسبی النبات البکر
وان تهمل فاللبدر عندو ذکر

بودخی دویت تشبیه ایتد کمری موالردندر

اقسم من احبه بالباری
بیعت طیفه مع الاسهار
یا تار شوقی به اقسدی
لیلا صاه یهندی بالشار

بنم سودیکم مهر و قترنده خیالنی کوندرمک اوزره باری نعم الایه قسم ویمین ایتدی
ای بنم آتش ایتلیم کیمه لین مشعل اول شاید که بو آتشله بولی طوغر ولدوب کله
کیمه انسانی سبیل بول بولمق ایچون آتش باغق طادات عربدن اولدی بقی معلومدر

* انتهى کلام المترجم *

معلوم اوله که هر لسانک ذوق بلاغنی ایتدی اول لغت ایل اختلاط ایلدوده انی کثرت استعمال
وملکه سنی حاصل ایده جک درجه ارباییله کثرت مکالمه سی اولان کسره حاصل اولور
نته کم لغت عربیه حقه باز مشید فی بناء علیه اندلسی اهل مفرک شعر نده اولان بلاغنی
طویمز وکذا مفری دخی اهل اندلس واهل شرقک شعر نده اولان بلاغنی واهل شرق دخی
اندلس و مغرب اهل سنک شعر نده اولان بلاغنی یلمز زیرا السنه حضریه نک تراکیبی مختلف
اولوب هر بری کندی لغتک بلاغنی مدرک اولور وکندی مملکتک محاسن شعر نده
ذوق بولور * وفي خلق السموات والارض واختلاف السنک والوانک آبات

طیعت عمران ایل عوارضندن بحث ایدن اشو کتاب اولده ارنق بر مقصد قالمیوب
بوراده قبض عتار کلامه عزم ایلدک و بولک درجه کفایده ظن ایلدک مسمائلنی
استیفا ایتدک بلکه جناب حق فکر صحیح و علم مبین ایله تأیید ایده جکی کیمسه اردن
اوله رق بزدن مسکره کلنلر یزم یازد لغز دن زیاده لک مسائلنه طالار فی استنباط
ایدن کیمسه اوزرینه اول فنک مسائلنی احاطه واحصا لازم کلز انک وجیه ذمینی
انجیق علمک تمین موضوعی وتنويع فصول وایحای اولوب متأخرین ایدن مسکره مسائلنی
حد اکالنه قدر ضم والحق ایدر * والله یعلم وانتم لا تعلمون *

مؤلف کتاب هنی عنه الوهاب دیر که اشو جزء اولی تنقیح و تهذیب دن مقدم بش آی طرفنده
وضع وتالیف ایلدی یوزیمش طغوز سنده سی اواسطنده انعام ایلدم مسکره اتی تنقیح
وتهذیب واولنده ذمکر وشرط ایلدیمک وجهله اکا نوار یخ امی الحاق ایتدم
وما العلم الا لمن عند الله العزیز الحکیم

مؤلف کتاب هنی عنه الوهاب دیر که اشو جزء اولی تنقیح و تهذیب دن مقدم بش آی طرفنده
وضع وتالیف ایلدی یوزیمش طغوز سنده سی اواسطنده انعام ایلدم مسکره اتی تنقیح
وتهذیب واولنده ذمکر وشرط ایلدیمک وجهله اکا نوار یخ امی الحاق ایتدم
وما العلم الا لمن عند الله العزیز الحکیم

مؤلف کتاب هنی عنه الوهاب دیر که اشو جزء اولی تنقیح و تهذیب دن مقدم بش آی طرفنده
وضع وتالیف ایلدی یوزیمش طغوز سنده سی اواسطنده انعام ایلدم مسکره اتی تنقیح
وتهذیب واولنده ذمکر وشرط ایلدیمک وجهله اکا نوار یخ امی الحاق ایتدم
وما العلم الا لمن عند الله العزیز الحکیم

مؤلف کتاب هنی عنه الوهاب دیر که اشو جزء اولی تنقیح و تهذیب دن مقدم بش آی طرفنده
وضع وتالیف ایلدی یوزیمش طغوز سنده سی اواسطنده انعام ایلدم مسکره اتی تنقیح
وتهذیب واولنده ذمکر وشرط ایلدیمک وجهله اکا نوار یخ امی الحاق ایتدم
وما العلم الا لمن عند الله العزیز الحکیم

مؤلف کتاب هنی عنه الوهاب دیر که اشو جزء اولی تنقیح و تهذیب دن مقدم بش آی طرفنده
وضع وتالیف ایلدی یوزیمش طغوز سنده سی اواسطنده انعام ایلدم مسکره اتی تنقیح
وتهذیب واولنده ذمکر وشرط ایلدیمک وجهله اکا نوار یخ امی الحاق ایتدم
وما العلم الا لمن عند الله العزیز الحکیم

مؤلف کتاب هنی عنه الوهاب دیر که اشو جزء اولی تنقیح و تهذیب دن مقدم بش آی طرفنده
وضع وتالیف ایلدی یوزیمش طغوز سنده سی اواسطنده انعام ایلدم مسکره اتی تنقیح
وتهذیب واولنده ذمکر وشرط ایلدیمک وجهله اکا نوار یخ امی الحاق ایتدم
وما العلم الا لمن عند الله العزیز الحکیم

مؤلف کتاب هنی عنه الوهاب دیر که اشو جزء اولی تنقیح و تهذیب دن مقدم بش آی طرفنده
وضع وتالیف ایلدی یوزیمش طغوز سنده سی اواسطنده انعام ایلدم مسکره اتی تنقیح
وتهذیب واولنده ذمکر وشرط ایلدیمک وجهله اکا نوار یخ امی الحاق ایتدم
وما العلم الا لمن عند الله العزیز الحکیم

مؤلف کتاب هنی عنه الوهاب دیر که اشو جزء اولی تنقیح و تهذیب دن مقدم بش آی طرفنده
وضع وتالیف ایلدی یوزیمش طغوز سنده سی اواسطنده انعام ایلدم مسکره اتی تنقیح
وتهذیب واولنده ذمکر وشرط ایلدیمک وجهله اکا نوار یخ امی الحاق ایتدم
وما العلم الا لمن عند الله العزیز الحکیم

اشته فقیه ابن خلدون کتب اولی بوراده خشمه ایزدی مترجم فقیر جودت
برتقصیر دخی طی می احل فنون و فصول و یک ایکوز بخش بش
سنة می شعبان العظمیٰ او اخرتده اخر کابه ر بط
بیوند وصول الیه اراجعه رهوار خامه به
قرار و پردی

م

سایه معارف و ابه حضرت ملوکانه ده وقعه نویسی فضیلتو جودت افندیك ترجمه شده
وضع خامه همت ابلد کازی اشو کاب بلاغت نصاب دخی
محمد لیمک نظارت عاجزانه سله تقویمخانه طاهره ده
طبع و تمثیل اولشدر فی ۱۱ به ۱۲۷۷

Siheyra, de l'Khané persi
Hakim Khatun P.
168
Hakim Khatun P.